

Tasfiyeci sürecin son aşaması: Parlamentarizm

H. Fırat

Tasfiyeci sürecin son aşaması:

Parlamentarizm

EKSEN YAYINCILIK

Baskı tarihi: Haziran 2007

Baskı : Step Ajans

ISBN : 978-975-7271-41-3

H. Fırat

**Tasfiyeci sürecin son aşaması:
Parlamentarizm**

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.
Mollaşeref Mah., Turgut Özal Cad.
Fatih/İstanbul

Tel: 0 212 621 74 52

Fax: 0 212 534 95 90

<http://www.kizilbayrak.net>

İÇİNDEKİLER

- 11 Önsöz
- 15 Sunuş yerine...
Marksizm ve burjuva temsili kurumlar
- 21 Marksizm, burjuva temsili kurumlar
ve parlamentarizm
Reformist solda “Zeytin Dalı” tartışması
- 37 I. “Zeytin Dalı”na hazırlanan reformist sol
Prodi’sini arıyor...
- 45 *Ek metin:* Türkiye’ye özgü ‘Zeytindalı’
- 47 II. Ölü doğmuş politikanın aydınlattığı gerçekler
- 56 III. Reformist solda “Zeytin Dalı” heyecanı
ve sıkıntısı
- 66 IV. Seçim tartışmaları ve liberal tutarsızlıklar
- 76 V Dünün devrimcileri ile reformistleri aynı safta
- 82 *Metin içi ek:* Tükenen küçük-burjuva devrimciliği
Liberal solun yerel seçim perişanlığı
- 87 I. “Yerel yönetimler” ve liberal hayaller
- 104 II. “Yerel iktidarlaşma” hayalleri ve yerel yönetim
gerçeği
- 121 III. Parlamenter avanaklığın dipsiz kuyusu
- 136 IV. “Sosyalist” reformizm ya da sosyal-demokrasi
- 153 **Ek 1:** BDSP’nin Yerel Seçim Bildirgesi (Şubat 2004)
- 162 **Ek 2:** Toprağın Belediyeleştirilmesi
ve Belediye Sosyalizmi - V. İ. Lenin
Ciddiyetsizliğin son perdesi (MLKP eleştirisi)
- 171 I. Ciddiyetsizliğin son perdesi
- 182 II. Kürt sorununda kuyrukçu çizgiye resmi dönüş
- 192 III. Kuyrukçu sürüklenişin ideolojik temelleri
- 208 IV. Kuyrukçu sürüklenişin ideolojik temelleri
(Devam...)

- 225 **IV. Bölüme Ek 1:** “Kürt ulusunun her düzeyde birliği” ne anlama gelir?
- 226 **IV. Bölüme Ek 2:** “Siyasal çözüm” arayışı ve ulusal harekette yön değişimi
- 228 **IV. Bölüme Ek 3:** “Siyasal çözüm” tartışması: İçerdikleri ve gizledikleri
- 231 **V. Reformist solda ortak zeminde buluşma**
- 248 **V. Bölüme Ek 1:** Sağmdakinin boşalttığı yeri doldurarak daha da sağa kayma
- 249 **V. Bölüme Ek 2:** 3 Kasım seçimleri ve solda iki çizgi
- 252 **VI. “Birlik Devrimi çizgisi” ve bugünkü MLKP gerçeği**
- 267 **VI. Bölüme Ek 1:** Genel sol hareketin değil solun devrimci kanadının birliği
- 270 **VI. Bölüme Ek 2:** Solda belirgin saflaşma ve devrimci güçlerin birliği sorunu
- 273 **VII. Bu kafayla “öncü” değil ancak kuyrukçu olunur...**
- 289 **VII. Bölüme Ek:** “Emekçi semtlerin çehresinde önemli değişiklikler...”
- 291 **VIII. Bu kafayla “öncü” değil ancak kuyrukçu olunur... (Devam...)**

Solda ciddiyet ve samimiyet bunalımı

303 **I. Geleneksel solda ciddiyet ve samimiyet bunalımı**

318 **II. Geleneksel sol ve TKİP**

Ek 1: Liberal solda durum

335 **Düzen içi çatlaklar ve çatlaklardaki sol**

352 **Reformist solda durum**

364 **SHP solculuğu**

Ek 2: Güç ve eylem birliği tartışmaları

383 **Güç birliğinin sorunları ve komünistlerin görevleri**

389 **Devrimci güç ve eylem birliği**

403 **Güç ve eylem birliğinin sorunları-I**

416 **Devrimci güç ve eylem birliğinin sorunları-2**

Önsöz

Okura *Seçimler ve Sol Hareket* kitabıyla birlikte sunulan ve onunla ayrılmaz bir bütün oluşturan bu kitabın sol hareket üzerine en temel mesajı, bu önsözü izleyen “*Sunuş Yerine*” metninde verilmiştir. Bu metnin temel fikri ise bir bakıma başlığında özetlenmiştir: “*Tasfiyeci Çürümenin Son Aşaması: Burjuva Parlamenta-rizmi.*” Bu, yaklaşık olarak kitabın da başlığıdır.

“*Tasfiyecilik*”, der Lenin, “*kökü derinlerde olan toplumsal bir olgudur; liberal burjuvazinin karşı-devrimci ruh haliyle, demokratik küçük-burjuvazideki dağılma ve parçalanmayla ayrılmaz biçimde bağlıdır*” Solda tasfiyeciliğin 12 Eylül karşı-devrimi ile birlikte dizginlerinden boşalması, bu bilimsel tanımın ışığında tüm anlamını bulmaktadır. 12 Eylül karşı-devriminin en dolaysız toplumsal-siyasal sonucu, tam da “demokratik küçük-burjuvazideki dağılma ve parçalanma” oldu. ‘70’li yılların ikinci yarısı, ufku demokrasi ve bağımsızlığı aşmayan demokratik küçük-burjuvazinin

devrime coşkulu bir katılımı dönemi idi. 12 Eylül karşı-devrimi süreci, bu aynı kesimde devrimden yüz çevirme, devrimci mücadeleden ve örgütten kitlesel kaçışa sahne oldu. Ve bu, geleneksel sol hareketin o günden bugüne bütün bir evrimini dolaysız olarak belirledi.

Bu çerçevede geleneksel sol hareketin 12 Eylül karşı-devrimini izleyen bütün bir tarihi bir bakıma tasfiyeciliğin tarihidir. Marksist ilkelere ve ideolojik bakışa artık tümünden yabancılaşmış olanlara ilk bakışta pek sert, hatta belki de inkarcı görünebilen bu yargıyı kanıtlamak, gerçekte bugün artık herhangi bir güçlük taşımamaktadır. Bunun için kapsamlı ideolojik çözümlemelere de gerek yoktur. Kaldı ki komünistler bunu zamanında, denebilir ki tasfiyeci süreçlerin kendini dışa vurduğu belli başlı aşamalarda, ideolojik eleştiri yoluyla zaten yapmış da bulunmaktadır. Fakat gelinen yerde artık bu türden uzun boylu çabalara gerek yoktur. Sıradan bir kimsenin çıplak gözle yapabileceği basit kıyaslamalar bile gerçeğin ne olduğunu bütün açıklığı ile ortaya koymaya yeter, üstelik fazlasıyla.

Bugünün ÖDP'sini alınız ve faşist askeri darbenin gerçekleştiği sıradaki Devrimci Yol hareketi ile karşılaştırınız. Aynısını bugünün EMEP'i ile 12 Eylül öncesinin TDKP'si ve bugünün SDP'si ile geçmiş dönemin KSD'si arasında yapınız. Bunu, bu aynı kıyaslamayı, dönemin nispeten büyükçe sayılabilen öteki bazı akımları (TKEP vb.) üzerinden de yapabilirsiniz. Bununla da kalmaz, aynı şeyi Kürt soluna genişletebilir, başta PKK olmak üzere dünün, '80 öncesinin devrimci-demokrat Kürt akımları ile onlardan bugün geriye kalan ne varsa onunla kıyaslama içinde de yapabilirsiniz. Bütün bu kıyaslamalar size nereden nereye geldiği, dolayısıyla ideolojik ve örgütsel tasfiyeciliğin bugünkü aşamadaki çıplak bilançosunu verir. Dünün devrimci akımları bugünün düzen içi sol akımlarına dönüşmüşlerdir, bugünün çıplak gerçeği artık budur. Bu akımların devrimle artık hiçbir bağı kalmamış, sosyalizmle ilişkileri en iyi durumda içi boş bir duygusal söylem derekesine inmiş-

tir.

Fakat sorun bundan da ibaret değildir. Tasfiyeci dalga '90'lı yılların ikinci yarısında yeni biçimler kazandı ve geleneksel solun herşeye rağmen devrimde ısrar eden kesimlerinde yeni tahribatlara yolaçtı. Dolayısıyla benzer kıyaslamalar bu dönem için de yapılabilir. Örneğin 1994 yılında partileşen MLKP'nin kuruluşuna temel oluşturan en temel ilkeleri ve görüşleri, bunları içeren belgeleri alınız ve bugün izlemekte olduğu çizgi ile karşılaştırınız, arada konum ve kimlik değişimi anlamına gelebilecek temel önemde farklar olduğunu görmekte güçlük çekmezsiniz. (Elinizdeki kitabın ilgili bölümlerinde bu, yer yer ayrıntılara da inilerek, devrimci eleştiri yoluyla somut olarak kanıtlanmış bulunmaktadır.)

3 Kasım 2002 seçimleri ise geleneksel solun toplam tarihinde kelimenin tam anlamıyla gerçek bir dönüm noktası oldu. Neredeyse tamamı '71 Devrimci Çıkışı'ndan kök alan irili ufaklı bir dizi grup, bu seçimler evresinde en bayağı bir parlametarizm anlayışı ve hayaliyle ortaya çıktılar ve o günden bugüne buna yeni boyutlar kazandırdılar. '71 Devrimci Çıkışı tüm tarihsel anlamını, düzen kurumlarına bel bağlamaktan, bu çerçevede parlamenter hayallerden koparak devrim yolunu tutmakta bulmuştu. Her kesimiyle tasfiyeci sol devrim yolundan kopuşunu sonunda en bayağısından bir parlamentarizme vardırarak, tarihi kopuş öncesi noktaya döndü. Parlametarizmden koparak devrimcileşenler, ona dönerek böylece devrimci dönemlerinden geriye hiçbir iz bırakmamış oldular. Ama temel önemde bir farkla; '60'lı yılların parlamentarizmi dönemin modern sosyal uyanış ortamında yeniden doğuş halindeki bir solun ilk saf ve ham, dolayısıyla masumiyet yüklü aşamasını temsil ediyordu, oysa bugünün parlamentarizmini bir çürünü ve tükeniş sürecinin tepe noktasını...

Seçimler ve Sol Hareket kitabıyla birlikte elinizdeki kitap, geleneksel sol harekette 12 Eylül karşı-devrimi ile başlayan köklü bir konum ve kimlik değişimi sürecinin bu son aşamasını ele alıyor.

***

Aynı konu ve sürecin iki ayrı kitap halinde verilmesi, bir bakıma eldeki materyalin hacminden gelen bir zorunluluk olmuştur. Fakat buna rağmen kitaplardan her birinin içeriği kendi içinde belli bir mantığa da oturmaktadır. *Seçimler ve Sol Hareket* kitabı daha çok seçim süreçlerini genel politik süreçler içinde ele alan ve bunun sol hareketin seçim politikalarının değerlendirilmesi ve eleştirisiyle birleştiren metinleri içerirken, *Tasfiyeci Sürecin Son Aşaması: Parlamentarizm* kitabının ağırlığını sol hareketin belli kesimleriyle ideolojik polemikler oluşturuyor. Bununla birlikte sola ilişkin değerlendirmeler hakkında bütünsel bir fikir sahibi olmak isteyen okurun iki kitabı birarada incelemesi gerekir. Daha çok sol hareket konulu değerlendirmelere ilgi duyacak olan okura, bu kitabın yanısıra hiç değilse *Seçimler ve Sol Hareket* kitabının sol hareket konulu metinlerini incelemesini öneriyoruz.

Elinizdeki kitapta metinler kronolojik olarak değil, fakat kitabın temel amacına uygun bir mantık içinde sunulmuşlardır. Konusuna göre birbirinden ara bölümler halinde ve birer iç kapakla ayrılan kitabın her bir bölümü, ötekilerden bağımsız olarak, kendi başına da incelenebilir. Belki bir tek ilk bölüm (*Marksizm ve Burjuva Temsili Kurumlar*) ile *Ciddiyet ve Samimiyet Bunalımı* başlıklı ara bölüm bunun dışında tutulabilir. İlki kitaptaki eleştiri ve değerlendirmelerin ilkesel çerçevesini ve sonuncusu sola ilişkin tüm bu değerlendirme ve tartışmaların bir bilançosunu, bu anlamda 'son söz'ünü vermektedir.

***

Gündemdeki 22 Temmuz seçimleri vesilesiyle kaleme alınan bir yazının belirli bir bölümünü oluşturan ilk metin, *Marksizm ve Burjuva Temsili Kurumlar*, başlığının da kolayca akla getirebileceği gibi, burjuva temsili kurumlara ilişkin marksist ilke ve görüşlerin özet bir sunumudur. Bu sunum tasfiyeci liberal solun ilke yoksunu parlamentarizmi kadar, her şeye rağmen devrimcilikte ısrar eden fakat birçok temel meselede olduğu gibi burjuva temsili kurumlara yaklaşım konusunda da Marksizmin bir hayli uzağında

bulunan devrimci-demokrat akımların yanılığlarına da bu vesileyle işaret etmektedir.

2006 baharı sonunda beklenmedik biçimde gündeme gelen ve çok geçmeden de geride kalan erken seçim tartışmaları esnasında liberal solda yaşanan tartışmaları konu alan *Reformist Solda “Zeytin Dalı” Tartışması* başlıklı dizi yazı, o güne özgü geçici bir tartışma temasını vesile ederek, bir kez daha tasfiyeci solun liberal ve parlamentarist görüşlerini irdelemektedir. Dizi yazıdaki eleştiride de önemle belirtildiği gibi, bu tür tartışmalarda liberal solun iki temel davranış özelliği özellikle öne çıkmaktadır. İlkin birlik, ittifak, solun başarısı vb. üzerine tüm bu tartışmalar hep de seçimler vesilesiyle gündeme gelmekte ve seçim konusu gündemden çıkar çıkmaz da hızla geride kalmaktadır. Liberal solun siyaset ve mücadele ufkunun parlamentarizm eksenli olduğunun dikkate değer bir başka işaretidir bu. İkinci olarak, bu tartışmaların ekseninde hep de Kürt hareketi durmakta, tartışmanın ana temasını ve çerçevesini her zaman kendi başına o belirlemektedir. “Zeytin Dalı” tartışması üzerinden sondan bir önceki örneğini gördüğümüz bu olgu, şimdi, 22 Temmuz seçimleri vesilesiyle, bu kez kendini “bağımsız aday” politikası üzerinden göstermektedir. 28 Mart seçimleri esnasında aynı şey Karayalçın liderliği ve “SHP çatısı”, onu önceleyen seçimlerde ise “DEHAP Bloku” üzerinden yaşanmıştı. 3 Kasım 2002 seçimleriyle birlikte süreklileşen bu davranış çizgisi, liberal solun parlamentarizmi ancak kuyrukçu bir çizgide yaşayabildiğinin dolaysız bir göstergesidir. *Reformist Solda “Zeytin Dalı” Tartışması* ortak başlıklı makaleler serisi bu liberal tutarsızlıkları değişik yönleriyle irdelemekte ve bunu Kürt sorununda bağımsız devrimci sınıf politikasının ilkesel anlamı ve çerçevesi gibi temel önemde bir sorunla birleştirmektedir.

Kitabın bir sonraki bölümünü oluşturan *“Liberal Solun Yerel Seçim Perişanlığı”* başlıklı metin 28 Mart 2004 seçimleri vesilesiyle kaleme alınmıştır ve parlamentarizmin EMEP eksenli bir eleştirisidir. Fakat konu, ilkin yerel yönetimler sorununu genel

çerçevesiyle ve Türkiye'deki durumuyla ele alarak ve ikinci olarak da, liberal solun "SHP çatısı" politikasını hedefleyerek, EMEP'e yönelik sınırlı bir eleştiri olma özelliğini aşmaktadır. Dahası eleştirideki asıl kapsam ve kalıcı yön de budur. Buna rağmen konu EMEP üzerinden ele alınmışsa eğer, bunun gerisinde 3 Kasım 2002 seçimlerinde "İktidara yürüyoruz!" diyebilen bu reformist çevrenin, bu aynı parlamenter avanaklığı, 28 Mart 2004 yerel seçimleri vesilesiyle, yerel seçimlerde "yerel iktidarlaşma" ve bunu geleceğin genel seçimlerinde "genel iktidarlaşma"ya bağlama söylemine vardırabilmiş olmasıdır.

Bir sonraki ara bölüm, *Ciddiyetsizliğin Son Perdesi* başlıklı 8 bölümlük dizi yazı, bütünüyle bir MLKP eleştirisidir. İlk bakışta bu nispeten kapsamlı metnin liberal solun parlamentarizmini ele alan bir kitapta yer alması şaşırtıcı görünebilir. Oysa eleştiri incelendiğinde ve bu, MLKP'nin sonraki süreci ve birbirini izleyen son üç seçim dönemindeki görüş ve davranışlarıyla birleştirildiğinde, bu metnin yerinin tam da burası olduğu açıklıkla görülebilecektir. Liberal solun davranış birliği ve bu temelde liberalleşmiş Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenme, uzun yıllardan, fakat özellikle de 3 Kasım seçimlerinden beri, MLKP'nin izlediği çizginin en belirgin özelliğidir. Eleştirinin 3 Kasım seçimlerinin ardından kaleme alınması da bu açıdan şaşırtıcı değildir.

İmralı teslimiyetini izleyen 3 Kasım seçimleri iki şeyi birarada gösterdi. İlk solda onyılları bulan bir evrimin en önemli kazanımlarından biri olan devrimci-reformist ayrışmasının gelinen yerde MLKP açısından artık ilkesel ve politik anlamını yitirdiğini; ve ikinci olarak, ki temelde ilkinin mantıksal ve bütünsel bir uzantısıdır bu, İmralı teslimiyeti ertesinde eski kuyrukçu çizgiye yöneltilen yarım yamalak özeleştirel tutumun terkedildiğini, liberalleşmiş biçimiyle Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenme çizgisine geri dönüldüğünü. Bu ikisi birarada MLKP'nin tasfiyeci bir çizgiye kaydığını kesinleştirmiş ve doğal olarak onu komünistlerin ideolojik hedefi haline getirmiştir.

3 Kasım seçimleri sürecinde en akıl almaz parlamenter hayallerle biraraya yığılan liberal solun saflarında MLKP de yer alabilmiştir. İlkesel ve ideolojik değil fakat tümüyle pratik nedenlerle (“seçilebilir yerlerden” kendisine aday kontenjanı açılmaması!) sonuçta “blok”un dışında kalışı bu gerçeği değiştirmemektedir. (Olayların buna ilişkin seyri buradaki eleştiri içinde ayrıntıları ile gösterilmiştir.) Fakat iş bununla da kalmadı, MLKP aynı tasfiyeci oportünist tutumu ve tutarsızlıkları 28 Mart ve gündemdeki 22 Temmuz seçimleri vesilesiyle ve neredeyse aynı biçimlerde yineledi. Bu yinelemeler olmasaydı, dahası bu tasfiyeci oportünizm kendini şu son seçim vesilesiyle en kaba biçimde ortaya koymasaydı, bu metne yine de liberal solu hedef alan bu kitapta yer verilmezdi. Fakat olup bitenler bize bir tercih imkanı bırakmamıştır. Yılları bulan ve giderek de oturan çizgi, MLKP’nin ciddi bir konum ve kimlik değişimi yaşadığını artık giderek daha açık hale getirmiştir. Burada okura sunulan eleştiri, bunu açık ve somut kanıtlara dayanarak yıllar öncesinden ortaya koymuştu. Aradan geçen yıllar bu eleştiriye sınamış ve yazık ki tümüyle doğrulamıştır.

Solda Ciddiyet ve Samimiyet Bunalımı başlıklı metin Temmuz 2003 tarihlidir ve bir bakıma 3 Kasım dönemecinin ardından devrimci ve reformist kanatlarıyla geleneksel solun bir bilançosunu ortaya koymaktadır. Bu özelliği nedeniyle, tarih olarak bu kitaptaki bazı temel metinleri öncelese de, burada onlara bir “son söz” olarak okunmalıdır.

Kitabımızın iki de ek bölümü var. Bunlardan ilki, ***Liberal Solda Durum***, 3 Kasım seçimlerini önceleyen döneme ilişkin sol hareket konulu bazı değerlendirmelerdir. Liberal solun düzen içi çatlaklarda kendine politik yaşam alanı bulmaya yönelik görüş ve tutumlarını ele alan birleştirilmiş üç yazı ile ÖDP’deki bunalım ve bölünmeyi konu alan birleştirilmiş iki yazı, bu bölümün esas içeriğini oluşturmaktadır. Bunları, 1988 yılına ait olup da solun o günden bugüne olan evrimi bakımından bizce fazlasıyla aydınlatıcı olan bir yazı tamamlamaktadır.

İkinci ek bölüm, *Güç ve Eylem Birliği Tartışmaları*, 1996 yılına ait dört temel metinden oluşmaktadır. İçeriği incelendiğinde, bu tartışmaların bugün hala güncelliğini koruduğu görülecektir. Seçim dönemleri her seferinde hararetli birlik ve ittifak tartışmalarına sahne olduğuna göre, bu metinler seçimleri konu alan bir derlemeyi dolaysız olarak ilgilendirmekte ve kendi yönünden tamamlamaktadır.

Seçimler ve Sol Hareket kitabıyla birlikte incelenmesi önerisini özellikle yineleyerek, *Solda Tasfiyeciliğin Son Aşaması: Parlamentarizm* kitabının soldaki okurun, özellikle de devrimi ve devrimci ilkeleri önemseyen okurun ilgisini çekeceğine ve incelemekte gerekli dikkat ve sabrı gösterirse gerekli yararı fazlasıyla elde edeceğine inanıyoruz.

20 Haziran 2007

Sunus verine...

Tasfiyeci çürümenin son aşaması: Burjuva parlamentarizmi

3 Kasım seçimleri sol hareket tablosunun yeni bir düzeyde netleşmesinde çok önemli bir dönemeç noktası olmuştu. ‘71 Devrimci Hareketi’nin uzantısı olan ve ‘70’li yıllarda genel planda iyi-kötü devrimci bir konumda bulunan halkçı küçük-burjuva hareketin başlıca temsilcileri, 12 Eylül sonrasında girdikleri tasfiyeci çürüme sürecini, bir dizi aşamanın ardından 3 Kasım’da nihayet parlamentarizme açık geçişle noktalamışlardı. Geleneksel solun önemli bir kesiminde büyük umutlara ve heyecanlara vesile olan reformist DEHAP Bloku bu geçişin platformu olmuş, seçim başarısı beklentisiyle depreşen burjuva liberal hayaller “iktidara yürüyoruz!” türünden söylemlerde ifadesini bulmuştu.

Bu, '60'lı yıllarda başgösteren modern toplumsal hareketlilik içinde kendini bulan yakın dönem sol hareketinin tarihinde gerçekten de temel önemde bir dönüm noktasıydı. Parlamentarizme bu açık geçiş, '60'lı yılların TİP oportünizmine dönüş anlamına gelmekteydi. Yine de buradaki bu dönüş tanımı yanıltıcı olmamalıdır. TİP, tüm kaba oportünizmine rağmen, solun tarihi içinde ilerici bir gelişmeyi temsil ediyordu. Oysa bugün parlamentarizme dönüşü yaşayanlar, aynı tarih içinde liberal bir çürümeyi temsil ediyorlar. TİP şahsında yaşanan, düzenden sol bir ayrışmanın ve giderek devrimci bir kopuşmanın bulaşık bir ilk filizlenmesiydi. Oysa liberal sol şahsında şimdilerde yaşananlar, düzenle yeniden barışmanın ve giderek onunla bütünleşmenin son adımlarını temsil etmektedir. TİP'le başlayan sol uyanış, zamanla bağrından devrimci akımlar çıkarmış, reformizmi ve burjuva parlamentarizmini geride bırakmayı olanaklı kılan tarihsel önemde teorik ve pratik ilerlemeler yaratmıştı. Oysa bugün düzenle bütünleşmeye varan tasfiyeci liberal çürüme, bu teorik ve pratik kazanımlarla zaten yıllardır koparılan bağların artık biçimsel/duygusal planda da bir yana bırakılması anlamına gelmektedir.

Bütün bunlar esası yönünden daha 3 Kasım'da yeterli ölçüde açık bir ifade kazanmış bulunuyordu. Komünistler, genellikle olduğu gibi, büyük önem taşıyan bu dönüm noktasını da zamanında teşhis etmekle kalmadılar, açık değerlendirmelere ve ilkeli bir mücadeleye de konu ettiler. Oysa hala da devrimci olmak iddiasındaki öteki sol çevreler tarafından bu yapılmadı, yapılamadı. İçlerinden bazıları elbette bu oluşumun reformist niteliğini vurguladılar, bu çerçevede ona çeşitli eleştiriler de yönelttiler. Fakat bu adımın ve bununla yaratılan cereyanın devrimci hareket ve devrimci sınıf mücadelesi için anlamını, yarattığı tasfiyeci basıncı ve tahribatı, yerli yerine oturtamadılar. Dolayısıyla bunun gerektirdiği açık, tok, ilkeli ve cepheden bir mücadelenin hedefi haline getiremediler. Eleştirilerin çerçevesi, olağan dönemin olağan bir yanlış politikasını eleştirmenin ötesine geçemedi. Soruna bu sınırlı ve yüzeysel

bakışın da bir sonucu olarak, aynı çevreler, düşünsel plandaki eleştirilerine rağmen pratikte reformist-parlamentarist bloka karşı hayırhah bir tavır takındılar (dolaylı olarak destekleyici tutumlara girdikleri bile söylenebilir). Meydanı bu denli boş bulmanın da verdiği rahatlık ve imkanlarla, sonuçta reformist-parlamentarist blok, solun önemli bir bölümünü ardından sürüklemekle kalmadı, “müzmin boykotçuluk” nedeniyle bir bakıma kendiliğinden bu rüzgarın dışında kalanların bile örtülü biçimler içinde pratik desteğini almış oldu.

Bazı çevreler ise blokun ilkesel ve ideolojik özünden ve işlevinden çok biçimleniş tarzına ilişkin eleştirileri öne çıkardılar. Seçimleri izleyen günlerde başka biçimler içinde fakat özünde aynı türden bir cepheleşme önerdiler. Bir de şimdi olduğu gibi “Karayalçın engeli”ne takılıp da bu engel nihayet aşıldığında ise bu kez liste pazarlıklarına ilişkin zaman sıkışıklığına kurban gidenler vardı. Böylelerinininki, şimdi de dikkate değer yeni bir örneğini görmekte olduğumuz gibi, reformizme karşı ilkesel bir tutumdan çok işin içinde dolaysız olarak düzen partilerinin bulunmasına duyulan politik ve psikolojik bir tepkinin ifadesiydi. Reformist-parlamentarist platformun kendisi sorun olmuyor, ama bizzat bu platformun ilkesel ve mantıksal bakımdan olanaklı ve zorunlu hale getirdiği sosyal-demokrat çevrelerle ittifaka tepki gösteriliyordu. Bunun ilkesel bir muhalefet noktası olmadığını 3 Kasım’da SHP’ye muhalefet edip de 28 Mart’ta bu kez onu sorunsuz olarak benimseyen EMEP örneği üzerinden somut olarak görmüş bulunuyoruz. (Nitekim hala da Karayalçın engeline takılanlar, bugün gelinen yerde, itirazlarının ilke olarak sosyal-demokratlarla ittifaka değil fakat ittifaktaki “hegemonya sorunu”na olduğunu, başkalarını “gerçeğe saygı”ya çağırırlarken dile getirmiş bulunuyorlar. Bu, gelecekteki benzer bir engelin aşılmasını bugünden kolaylaştırmaya yönelik temel önemde bir ön adım sayılmalıdır).

Sonuçta, 3 Kasım sürecinde, hala da iyi-kötü devrimcilikte ısrar etme gayretinde olan geleneksel halkçı akımların neredeyse tü-

münde, sorunu tarihsel anlamı, ideolojik-ilkesel özü ve güncel politik işlevi üzerinden değerlendiren ve bunu gerektirdiği etkili bir mücadelenin konusu haline getiren açık ve ilkel bir tutuma rastlanmadı. Bunu rastlantı saymıyoruz ve küçük-burjuva demokrasisinin bir yönüyle her zaman liberalizme açık yapısal ideolojik kimliğinden ayrı görmüyoruz.

*(Yerel Seçimler ve Sol Hareket ten ...,
Ekim, Sayı: 234, Şubat 2004)*

***Marksizm ve burjuva temsili
kurumlar
(Haziran 2007)***

Marksizm, burjuva temsili kurumlar ve parlamentarizm

(...)

Son yıllarda seçimler solun tablosunu daha iyi anlayabilmek, kimin gerçekte ne olduğunu ve nerede durduğunu daha açık biçimde görebilmek için paha biçilmez veriler sunmaktadır. Şu veya bu parti ya da grubun gerçek konumunun, bilincinin ve yöneliminin ne olduğunu daha açık, somut ve kesin biçimde anlamak istiyorsanız, seçimler dönemindeki tutum ve politikasına bakınız, o parti ya da grubun gerçeğini bütün açıklığı ile görme olanağı bulursunuz.

Bu düşünce ilk bakışta biraz şaşırtıcı görünebilir, seçimler ve burjuva temsili kurumlara ilişkin tutum ve politikanın bir siyasal parti ya da grubun gerçek konum ve yönelimini anlamının temel ölçütü haline getirilmesi abartılı bulunabilir. Oysa bu, devrimcilik ile her türden oportünizmi ayırmada gerçekten de temel önemde ve şaşmaz bir ölçüttür. Bunu anlayabilmek için, II. Enternasyonal par-

tilerinin ve onların modern izleyicileri olarak çoğu çağdaş revizyonist partilerin, tam da, burjuva legalitesinin esiri olmanın yanı sıra burjuva parlamentarizm batağına battıkları için zaman içinde devrim ve sosyalizm düşüncesi ve pratiği ile her türlü bağlarını yitirdiklerini akılda tutmak gerekir. Ve bunu daha da iyi anlayabilmek için, Marksizmin burjuva düzen altında seçimlerin ve burjuva temsili kurumların ele alınışına ilişkin temel ilke ve yaklaşımlarına dönüp yeniden ve daha derinlemesine bakmak gerekir.

Solda tasfiyeci oportünizmin en kaba ve yontulmamış parlamenter hayallerle kendini bir kez daha ortaya koyduğu yeni bir seçim evresinde, marksist dünya görüşünün bu temel önemde ilke ve yaklaşımları ana çizgileriyle özetlemek bu açıdan özellikle yararlı ve gereklidir. Bu bize, artık iyiden iyiye düzen zeminine yerleşmiş bulunan 12 Eylül ürünü tasfiyeci oportünizm ile onun bir dönemdir ardından sürüklediklerinin durumunu olduğu kadar, bugün herşeye rağmen devrimcilikte ısrar eden çevrelerin bu aynı konulardaki kaba tutarsızlıklarını da görme olanağı verecektir.

Yapacağımız bu özet daha çok, konunun en can alıcı yönlerini, bizzat bilimsel devrimci teorinin kurucularının en özlü pasajları üzerinden sunmaktan ibaret olacaktır.

Burjuva parlamentosu ve burjuva düzen altında genel oy

Konuya burjuva parlamentosu ve onun oluşumunun temel aracı olarak genel oyun ele alınışından başlıyoruz.

Burjuva parlamentosu, özellikle demokratik biçim ya da görüntü içindeki hallerde, burjuva devlet ve yönetim aygıtının temel kurumlarından biri olarak görünür ve genel oy yoluyla “halkın iradesi”nin somutlanıp temsil edildiği kurum olarak sunulur. Görünüşe göre burjuva düzeninin yasama (ve parlamentoya dayanan ve güya onun tarafından da denetlenen hükümet yoluyla da yürütme) kapsamındaki işler buradan, “halkın seçilmiş temsilcileri” eliyle

yürütülür. Burjuva parlamentosu, onun düzenin işleyişi içindeki yeri ve işlevi sıradan kitlelere böyle sunulur; kitlelerin bilincinde “millet iradesinin temsili”ne dayalı parlamenter yanılısamalar bu yolla oluşturulur ve zaman içinde kökleştirilir.

Oysa der Lenin, *Devlet ve İhtilal*'de, Marks ve Engels'in devlet ve burjuva parlamentarizmine ilişkin düşüncelerini çözümlerken ve bu çözümlmeyi o günün burjuva dünyasının verileri ve Rusya'daki devrimin deneyimleriyle de birleştirirken, “*Amerika'dan İsviçre'ye, Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e vb. dek, herhangi bir parlamenter ülkeyi düşününüz; asıl işler hep devlet daireleri, bakanlıklar, kurmay kurulları tarafından yürütülür. Parlamentolarda, yalnızca 'saf halk'ı aldatma ereğiyle, gevezelikten başka bir şey yapılmaz.*”

Demek ki sadece Türkiye gibi gerçek bir burjuva demokrasisi uygulamasını hiçbir zaman yaşamamış ve bu nedenle de parlamenter kurumların en güdük, sınırlı ve sakatlanmış biçimiyle var olduğu ülkelerde değil, fakat bir kısmı büyük burjuva devrimlerini yaşamış en demokratik cumhuriyetlerde bile parlamento, genel oyla ortaya çıkan “millet iradesi”ne dayalı olarak devlet işlerinin yürütüldüğü temel yönetim aygıtı değil, fakat yalnızca bu yolla, bu türden bir yanılısamayla sıradan kitleleri aldatmanın bir aracıdır. Devlet aygıtının ve yönetim işlerinin temeli her yerde militarist kurumlar ve bürokrasidir ve “devlet işleri” her yerde, en demokratik cumhuriyetlerde bile, bu kurumlar üzerinden yürür, yürütülür.

İkinci temel konu, parlamenter oluşumun temel aracı olarak genel oyun anlamı ve işlevidir. Burjuva devletin bürokratik ve militarist niteliğinin hiç değilse o dönemin önde gelen bir kısım ülkesinde henüz çağdaş dönemdeki denli kökleşmediği bir evrede yaşayan Marks ve Engels, burjuva düzen altında genel oyun anlamı ve işlevi konusunda her türden oportünist yanılısamayı ilelebet yıkacak denli açık ve kesin konuşmuşlardır. Marks, Paris Komünü üzerine ünlü çözümlemesinde, burjuva düzen altında genel oy hakkının temel işlevinin, “*her üç ya da altı yılda bir, parlamentoda*

halkı yönetici sınıfın hangi üyesinin 'temsil edeceği'ni ve ayaklar altına alacağını kararlaştırmak"tan ibaret olduğunu söyler (*Fransa'da İç Savaş*). Aynı konuda Engels ise, devletin kökeni üzerine temel eserinde şunları söyler: "... Öyleyse, genel oy hakkı, işçi sınıfının olgunluğunu ölçmeyi sağlayan göstergedir Bugünkü devlet içinde bundan daha çok hiç bir şey olamaz ve hiç bir zaman da olmayacaktır" (*Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*).

Burjuva düzen altında genel oy hakkına dayalı seçimlere ve burjuva temsili kurumlara ilişkin bu marksist bilimsel yaklaşımların ışığında dönüp 3 Kasım 2002 seçimlerinden beri reformist solda yaşananlara bakınız. Muhtemel bir seçim başarısı üzerine kurulan hayaller, bu başarıya atfedilen anlamlar üzerine düşününüz, bu size 12 Eylül'ün bugün artık tasfiyeci bir tortuya dönüşmüş ürünü olarak reformist soldaki ideolojik çöküşün ve çürümenin boyutlarını verecektir.

3 Kasım 2002 seçimlerinde "Emek, Barış ve Demokrasi Bloku"unda birleşen bu tasfiyeci yığın, burjuva siyasal araneda oluşmuş boşluğun solu "iktidara" çağırdığını, en azından ona hükümet ortağı olma şansı tanıdığını söyleyebilmiş, parlamenter hayallerle herkesten daha fazla sersemlemiş durumdaki EMEP temsilcileri işi "iktidara yürüyoruz!" söylemine vardırabilmişlerdi. 28 Mart (2004) yerel seçimlerinde ise, eski bir İMF memuru ve özel savaş suçlusunu olan Karayalçın liderliğindeki "Demokratik Güçbirliği"nde biraya gelen aynı reformist blok, bu kez İngiliz fabrikanlarından miras "belediye sosyalizmi" hayalleriyle ortaya çıkmış, işi aşırılığa vardırılmayı bir kez daha kimseye bırakmayan aynı EMEP yöneticileri, bu kez "yerel iktidarlaşma" ve bunu da ilk genel seçimlerde gündeme gelebilecek bir "genel iktidarlaşma"ya basamak yapma söylemlerini kullanabilmişlerdir.

Şimdi ise aynı parlamentarist tasfiyeci çizgi, artık her türlü ilke ve ölçünün bir yana bırakıldığı, program ve politikaya ilişkin tatsız sorunların "safları böleceği" kaygısıyla kategorik olarak tartışma dışı tutulduğu, tüm tartışmanın adayların nasıl saptanacağı

ve kimlerden oluşacağı ekseninde sürdürüldüğü, buna ilişkin açık gizli hararetli tartışma ve pazarlıkların yapıldığı “bağımsız adaylar bloku” üzerinden sürdürülmektedir. Bu ilkedен yoksun şekilsiz yeni “blok”ta tüm kaygılar ne edip edip meclise bir grup sokmaya endekslenmekte, “23 Temmuz sabahı yeni bir Türkiye’ye uyanmak” üzerine tatlı hayaller kurulmakta, içlerinden bazıları işi meclise sokulacak grubun “gölge kabine” gibi çalışarak geleceğin iktidarı için halka güven vermek olanağı bulacağını söylemeye vardiirabilmektedir.

Seçimler ve parlamentodan devrimci amaçlarla yararlanmak...

Burjuva düzen altında seçimlerin ve burjuva temsili kurumların ele alınışına ilişkin temel marksist ilke ve yaklaşımların ortaya konulmasına, seçimlerden ve burjuva parlamentosundan devrimci amaçlarla yararlanma sorunuyla devam etmek istiyoruz.

Bu üçüncü temel noktanın kendine özgü önemi, devrimle her türlü bağınyı çoktan kesmiş bulunan reformist solun gelinen yerde burjuva parlamentarizmine nasıl adapte olduğunu tüm açıklığı ile ortaya koymasına kadar, hala da devrimcilikte ısrar eden bazı küçük-burjuva devrimci-demokrat akımlar şahsında tersinden kendini gösteren, belki daha masum fakat aynı ölçüde tutarsız ve devrim davası için zararlı tutumuna da ışık tutmasıdır. Bir başka ifadeyle, sözkonusu olan seçimlere ve genel olarak burjuva temsili kurumlara yaklaşım olunca, ortadaki sorun, geleneksel solun reformist kesimleriyle ve son yıllarda onların kuyruğundan ayrılmamayı bir kimlik ve çizgi haline getirmiş (böylece devrimcilikleri de giderek tartışmalı hale gelmiş) bulunan bazı küçük-burjuva devrimci-demokrat kesimlerle sınırlı kalmamaktadır. Geleneksel solun bugün hala devrimcilikte ısrar eden kesimlerinde yaşanan, kendini düne kadar boykotçuluk olarak gösteren ve artık müzmin bir boykotçulukla da mazur gösterilemeyen, işin aslında seçimler gibi önemli

bir siyasal evreyi elleri böğründe geçirmekten başka pratik bir anlamı ve sonucu da olmayan politikasızlık ve edilgenlik de, sorunun öteki yüzünü oluşturmaktadır.

Konuya ilişkin en özlü düşünce, Lenin tarafından, Marksizmin temel önemde taktik ilkeleri ve Rusya'daki devrimin deneyimleri üzerinden "sol" komünistlerle tartışma içinde, şu şekilde dile getirilmiştir: "*Burjuva parlamentosunu ve bütün öteki gericileri kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışmak zorundasınız, özellikle hala papaz takımının aldattığı ve kır koşullarının aptallaştırdığı işçiler mevcut olduğu için, bu kurumlarda çalışmalısınız. Bunu yapmazsanız gevezeden başka bir şey değilsiniz.*" ("**Sol**" **Komünizm...**)

Bu ortaya koyuş, her türlü kaçamağı ortadan kaldıracak açıklıkta, yalınlıkta ve kesinliktedir. Lenin buna rağmen hiçbir açık kapı bırakmamak için, Rusya örneğini verir, Rusya'ya ilişkin devrimci deneyime önemle dikkat çeker. Bolşeviklerin en ağır gericilik koşullarında bile seçimlerden ve Çarlık Duması kürsüsünden devrimci amaçlar için, yığınların devrimci bilincini ve örgütlenmesini devrimci iktidar hedefi doğrultusunda geliştirmek için nasıl yararlanmayı başardıklarını örnekleyerek vurgular. O Çarlık duması ki, en kaba ve akıl almaz biçimde kısıtlanmış ve sınırlanmış bir güdümlü burjuva parlamentosu örneği idi. Öylesine ki, Duma seçimleri tek dereceli genel ve eşit oya bile dayanmıyordu; bir büyük toprak ağasının oyu 3 şehir burjuvasının, 15 köylünün ve 45 işçinin oyuna eşitti.

Bütün bunlar yeterince açıktır ve kuşkusuz herkesçe de iyi kötü bilinmektedir. Fakat buna rağmen bugünün devrimci grupları büyük bir bölümüyle, her seçim döneminde olduğu gibi bugün seçim döneminde de elleri böğründe olayları izlemek yolunu tutuyorlar. Düne kadar bunun gerekçesi boykot taktiği idi ve bu sözde taktik 12 Eylül öncesinin yeni döneme sorgulanmamış olarak aktarılan bir kötü mirasıydı. Fakat bugün sürmekte olan apolitizm artık boykot adına bile savunulamıyor, siyasal yaşamın yoğunlaştığı,

kitlelerin siyasal parti ve güçlerin temel sorunlara ilişkin görüş ve politikalarına ilgisinin olağan dönemlere göre nispeten arttığı bir dönemi kelimenin en tam anlamıyla bir politik edilgenlik içinde geçirmektedirler. Devrimi, devrimciliği temsil ettiklerini iddia ettikleri halde bu önemli evrede meydanı devrime en büyük zararı veren reformist-tasfiyeci sola bırakmaktadırlar.

Lenin, birçok yerde ve tüm Rusya devrim deneyiminin geliştirilmiş sonuçlarını da içeren yukarıda andığımız eserinde, boykotun ancak geniş emekçi yığınların devrimci atılımı ile, bu atılımın bir devrime doğru tırmandığı bir gelişme durumu ile birlikte bir anlamı olabileceğini açıklıkla vurgulamıştır. 1905'te büyük bir fırtına halinde yükselmekte olan devrim dalgasının önünü kesmek için Çarlık tarafından gündeme getirilen Buligin Duması'nı boykot sorununu ortaya koyarken, "*Aktif boykot... açık, kesin ve dolaysız bir slogan olmadan düşünülemez. Bu slogan silahlı ayaklanma sloganı olabilir*" demiştir. Bu sözler, boykot taktiği ile yükselen devrim ve yığınların iktidarı ele geçirmeye yönelik devrimci atılımı arasındaki kopmaz bağı ortaya koymaktadır ve boykot üzerine her türden keskinliği ölçüsünde içi boş "sol" gevezeliğe kapıyı kapatmaktadır.

Lenin, aynı konuya ilgili olarak, daha sonraki yıllarda aynı tarihi evre üzerinden tasfiyecilerle tartışırken de şunları söylemektedir: "*Boykot sorununun gerçek tarihsel özü şuydu: 'Devrimci dalganın yükselmesine yardım edilmeli ve bu dalga çarlığı devirmeye mi yöneltilmeliydi, yoksa çarlığın, danışma duması oyunuyla, yığınların dikkatini başka yöne çevirmesine izin mi verilmeliydi?'*" 1905'teki bu deneyimi "**Sol**" Komünizm'de yeniden irdeleyen Lenin, bu boykot kararının "*yığın grevlerinin siyasi greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü objektif durumun doğru olarak hesap edilmiş olmasından ötürü verildi*"ğinin altını çizmektedir.

Bu konu üzerinde önemle duruyoruz, zira bazı devrimci çev-

relerin ideolojik ve pratik olarak artık iler tutar yanı kalmamış bu sözde taktiği gelinen yerde yüksek sesle değilse bile fiili bir tutum olarak sürdürmelerinin kendilerinden öteye sonuçları olmaktadır. Örneğin devrimci akımların 8 Mart'ta ve 1 Mayıs'ta birleşik bir devrimci inisiyatifle ortaya çıkmayı başarmaları, reformist çevreleri geri plana iterek ortaya anlamlı bir devrimci müdahale koyma olanağı sağlıyorken, bu aynı şey geçmiş seçim dönemlerinde olduğu gibi bugün de yapılamamakta, böylece meydan büyük ölçüde reformistlere kalmaktadır. Böyle bir boşluk ortamında reformistler sözde "sosyalist hareket" adına ortaya çıkmakta, devrimci akımların bir kesimini de kendi içine ya da yörüngesine alabilen büyük bir tasfiyeci basınç oluşturmakta ve bu yolla kitlelerin devrime yakınlık duyan kesimlerini karışıklığa itmekte, bilincini bulandırmaktadırlar. Bu aynı yanlış saplantı, seçimler gibi politik ilginin olağan dönemlere göre katbe kat arttığı bir özel evrede kitlelerin karşısına birleşik bir devrimci güç olarak çıkmayı, ortak devrimci adaylarla etkin bir devrimci siyasal kampanya örgütlemeyi, böylece seçim dönemlerinden devrimci amaçlarla en iyi biçimde yararlanmayı da zora sokmakta, bu iş neredeyse yalnızca komünistlerin sırtına kalmaktadır.

Sözümona devrimci taktik adına sürdürülen bu tümüyle anlamsız, yarasız ve işlevsiz apolitik tutumu açık yürekli bir özeleştiril değerlendirme ile terketmenin zamanı çoktan gelmiştir ve geçmektedir. Bugünün Türkiye'sinde bu politikasızlık durumunu savunmanın artık hiçbir olanağı, zerre kadar inandırıcı bir gerekçesi kalmamıştır. Burjuva legalitesinden yararlanmayı zaaf ölçüsüne vardır, daha da açık yüreklilikle söylersek legalizme boylu boyunca gömülen bu aynı kesimlerin, sıra seçimlerden ve burjuva temsili kurumlardan devrimci amaçlarla yararlanmaya geldiğinde rejimin "faşist" niteliğini ileri sürmelerini ciddiye almanın, tutarlı ve inandırıcı bulmanın artık hiçbir olanağı kalmamıştır. Önemle ve açıklıkla yineliyoruz; bunda ne ciddiyet, ne tutarlılık ve ne de inandırıcılık vardır. Bunun gerisinde olsa olsa güçsüzlük duygu-

sundan ve durumundan gelen bir politik edilgenlik ve iddiasızlık vardır. Meydanı anlaşılması güç bir sorumsuzlukla tasfiyeci reformist akımlara bırakmak, bu yolla burjuva sınıf düzeninin 12 Eylül ürünü “ılımlı solu” güçlendirme politikası için işleri kolaylaştırmak vardır.

Devrimci Marksizm ve liberal oportünizm arasındaki uçurum

Nihayet en can alıcı noktaya, devrimci Marksizm ile burjuva parlamenter hayallerle sersemlemiş her türden tasfiyeci oportünizm arasında tam bir uçurum demek olan temel ayırım noktasına geliyoruz. Seçimlerden ve parlamentodan devrimci amaçlarla yararlanmak ne anlama gelir? Bunun somut anlamı ve içeriği nedir, olmazsa olmaz gerekleri nelerdir?

Önce bir kez daha Lenin’e başvuruyoruz:

" (...) Sosyal-Demokratlar için seçimler, özel bir siyasal işlem değildir, bin bir türlü vaatte bulunarak sandalye kazanmaya çalışmak değildir, ama sınıf bilinci olan proletaryanın siyasal dünya görüşünün ilkelerini ve temel isteklerini savunmak için özel bir fırsattır " (Reformcuların ve Devrimci Sosyal-Demokratların Seçim Bildirgeleri, Kasım 1912)

" (...) 'Seçim için' bildirge değil, ama devrimci sosyal-demokrat bildirgeyi uygulamak için seçimler! – İşçi sınıfının partisi komuya böyle bakıyor Seçimlerden bu amaçla esasen yararlandık, sonuna kadar da yararlanacağız. Rus Sosyal-demokrat İşçi Partisinin devrimci bildirgesini, taktiklerini ve programını savunmak için en gerici çarlık Dumasını bile kullanacağız. Gerçekten değerli olan bildirgeler, (...), hareketin tüm sorunlarına tam yanıt veren, uzun sürmüş devrimci uyandırma çalışmalarını tamamlayan bildirgelerdir ... " (Dördüncü Duma Seçimleri Arifesinde, Temmuz 1912)

Demek ki devrimci bir sınıf partisi için seçimler, amacı kitlelerin devrimci bilincini ve eylemini devrim hedefi doğrultusunda

geliştirmek olan olağan devrimci çalışmanın, bu özel politizasyon döneminden de en etkin bir biçimde yararlanarak sürdürülmesi için bir özel fırsattan öte bir şey değildir. (TKİP bu devrimci marksist yaklaşımı her seçim döneminde özellikle öne çıkarmakta, altını çizmekte ve tasfiyeci oportünizmin ideolojik teşhiri eşliğinde kararlılıkla savunmakta ve son derece sınırlı olanaklarını en etkin bir biçimde kullanarak pratikte uygulamaktadır). Her seçim döneminde tüm tartışmayı ve pazarlıkları parlamentoya nasıl ve kaç kişi sokarız eksenine kilitleyen tasfiyeci oportünizmin görmezlikten geldiği, onların kuyruğunda politika yapmayı çizgi haline getiren ve giderek onlara daha çok benzeyen sözde devrimcilerin anlamadığı ya da anlamazlıktan geldiği de budur. Bu devrimci amaç bir an ve bir nebze olsun hiçbir koltuk kaygısına feda edilmez, edilemez. Ancak bu devrimci çizgide ve amaç doğrultusunda sürdürülen çalışma sonuçta kitlelerin oy desteği ile ortaya ‘koltuk’ imkanı çıkarırsa, bundan, yani parlamento kürsüsünden de yine tümüyle aynı devrimci amaçlar doğrultusunda, yani “*proletaryanın siyasal dünya görüşünün ilkelerini ve temel isteklerini savunmak için*”, yararlanma yoluna gidilir. Bunun ötesindeki her türlü düşünce, kaygı, hesap ve pratik, en kaba ve iflah olmaz bir oportünizmin bir ifadesidir ve burjuva parlamantoculuğunun şu veya bu biçiminin bir yansımasından başka bir şey değildir.

Fakat dönüp 3 Kasım 2002 seçimleri ve bugünkü seçimler üzerinden sol alternatif adı altında toplaşan tasfiyeci gruplar yığınınına bakınız, bu devrimci amacın zerresini göremezsiniz. Onlarda tüm hesap ve kaygılar koltuk hesabına, ne edip edip parlamentoya girmeye dayalıdır. Pazarlıklar buna göre yapılır, ittifaklar buna göre kurulur ya da son anda bu nedenle bozulur.

Pazarlıklarını buna göre yapanlar, bu kaygı ve hesabı seçim politikasının eksenine oturtanlar, doğal olarak, “*proletaryanın siyasal dünya görüşünün ilkelerini ve temel isteklerini savunmak*”, seçimleri vesile ederek devrimci programın temel esaslarını ve stratejik amaçlarını içeren bir platform ortaya koymak türünden,

koltuk hesabına dayalı birlik için yalnızca sıkıntı konusu olacak sorunları bir yana bırakırlar. Böyleleri için “*IMF ve patronlara karşı emekçinin yanında yer almaya*” maddesiyle başlayıp “*Çevresel yıkıma karşı durmaya*” maddesiyle biten bulanık, muğlak, hiçbir açık devrimci tanım ve anlam içermeyen, sıradan bir sosyal-demokratın altına rahatlıkla imzasını atabileceği 9-10 maddelik bir sosyal-demokrat “platform” koyup isteyeninin istediği gibi yorumlasına bırakmak fazlasıyla yeterlidir. Böyleleri için önemli olan, seçimlerde koltuk elde etmeyi kolaylaştıracak tarzda en çok sayıda parti, grup, çevre ve kişiyi uzlaştırabilmektir. Bu ise, olanaklıysa ortaya hiçbir platform koymamayı, ama eğer bu kadarı çok biçimsiz kaçıyor ve ortaya konulan sözde “sol alternatifi” gülünç duruma düşürüyorsa, bu durumda temel sorunları, örneğin devleti, devrimi, iktidarı, kapitalist mülkiyeti, her biçimiyle emperyalist egemenliği, hele hele de sosyalizmi, bir yana bırakarak, daha tali bazı siyasal-sosyal sorunlar üzerinden ve her isteyeninin istediği yere çekebileceği muğlaklıkta bir “birleştirici” platformla yetinmeyi gerektirir. Nitekim halihazırda yapılmakta olana da budur. (Bağımsız adaylar blokunun akıl hocaları ve hararetli savunucuları, ki bunlardan bir kısmı Soros vakıflarıyla da bağlantılı sıradan burjuva liberalerinden öte bir şey değildir, tüm açıklığı ile platforma ilişkin sorunlara fazla takılmamak gerektiğini, zira bunun ayrılıktan başka bir sonuç yaratmayacağını söylemektedirler.)

Peki bütün bunlar ne için? Elbette parlamentoya bir sol grup sokabilmeyi güvenceye alabilmek için! İyi ama marksist ilkelere ve devrim davasına bağlı her gerçek devrimcinin anında parlamenter avanaklık olarak teşhis edip mahkum edeceği görüş, tutum ve kaygı bundan başka nedir ki? Bunu EMEP payına, ÖDP payına, SDP payına, siyasal yaşamda bir sıfır olan bazı ne olduğu belirsiz şekilsiz çevreler payına, yani 12 Eylül’ün geride bıraktığı tasfiyeci liberal tortu payına anlamak mümkün. Peki kendilerine hala da devrimci diyenler, herşeye rağmen şimdilik hala böyle de görülebilenler payına ne demeli? Seçimler ve burjuva temsili kurumlar

karşısındaki konum ve tutumun kimin gerçekte ne olduğunu şaşmaz bir ölçütü olduğunu daha baştan önemle vurgulamış bulunuyoruz ve şimdilik bunu burada bir kez daha yinelemekle yetiniyoruz.

Solda parlamentarizmin öteki yüzü: İflah olmaz kuyrukçuluk

Bütün bunlarda kuşkusuz bir yenilik yok. 3 Kasım 2002 seçimlerinden, yani soldaki tasfiyeci yıkım ve sürüklenmenin bir kısım devrimci çevreyi de içine alarak parlamentarizme evrildiği andan itibaren durum bütünüyle budur ve dahası, her yeni seçim bir öncekinden daha geri bir noktaya sürüklenmek anlamına gelmektedir.

Fakat burada özellikle eklenmesi gereken bir başka temel önemde nokta var. Bu üç dönemin tüm bu tasfiyeci sol gruplar yığımı payına ortak keseni, düzen içi bir çizgiye kaydığını yüreklilikle ortaya koyan ve düzenle barışıp bütünleşmeyi temel kaygı haline getirmiş bulunan Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenmektir. Hatırlanacağı gibi, 3 Kasım 2003 seçimlerindeki “Emek, Barış ve Demokrasi Bloku”, gerçekte tümüyle Kürt hareketi ekseninde ve DEHAP çatısı altında bir araya gelmekti. 28 Mart’ta “yerel iktidarlaşma” hedefiyle Karayalçın liderliğinde kurulan “Demokratik Güçbirliği”, yine tümüyle liberal Kürt hareketinin bir politik tercihi idi ve solun kuyrukçu kesimi bu tercihe el mahkum boyun eğmişti. Şimdi “3. Cephe” diye sunulan “bağımsız adaylar bloku” da Kürt hareketinin önüne örülen utanç verici seçim barajlarını aşmak üzere zorunlu olarak gündeme getirdiği bağımsız adaylar politikasına bir uyum çabasından başka bir şey değildir. Ve çok geçmeden hep birlikte göreceğimiz gibi, Kürt hareketinin kendi başına hareket etmesi durumunda bu “3. Cephe” tümüyle boşlukta kalıp çökecek, daha seçimler bitmeden de unutulup gidecektir.

Dolayısıyla olup bitenler, büyük bir bölümüyle 12 Eylül ye-

nilgisi ile başlayan sürecin tasfiyeci liberal bir ürünü olan bugünkü reformist sol grup ve çevreler yığınının bağımsız varlık iddialarını tümüyle yitirdiklerini göstermektedir. Onlar çoktandır burjuva politikasının yarattığı boşluklarda kendilerine yeni yaşam alanları aramakta ve bunu da parlamenter yaşama katılabilmekte görmektedirler. Düzen solunun sol söylemle biçimsel bağımlı keşebilecek denli gericileşmesi, onları bu konuda ayrıca cesaretlendirip heveslendirmektedir. Fakat bunu bile kendi bağımsız konularıyla yapabilecek bir güç ve iradeden tümüyle yoksun olduklarını yılların olayları göstermektedir. Kürt hareketi neyi tercih ediyorsa onun ardından sürüklenmek tam da bundan dolayıdır. Ne de olsa “iyi bir planla” meclise “50’den fazla” sol parlamenter sokmak heves ve hayalleri de gerçekte tümüyle Kürt halkının oyları üzerinden yapılan hesaplara dayalıdır.

TKİP: Bağımsız devrimci sınıf çizgisi!..

Son iki seçimde olduğu gibi gündemdeki yeni seçimlerde de solda üç ana tutum var. Bunlardan ilki liberal solun parlamentarist hesaplara ve hayallere dayalı ilkesiz ve şekilsiz “bağımsız adaylar bloku”dur. İkincisi geleneksel devrimci-demokrat grupların pasif boykotçu tutumudur. Üçüncüsü ise TKİP’de temsil edilen, marksist ilkelere ve devrimci amaçlara dayalı bağımsız devrimci sınıf tutumudur. Geleneksel devrimci-demokrat grupların tutumu politikasızlık ve politik edilgenlikten öte bir anlam taşımadığı için gerçekte ortada yalnızca iki ana çizgi, birbirinden uçurumla ayrılan iki temel tutum vardır. Kürt hareketinin kuyruğundaki her türden tasfiyeci liberal sol grubta ifadesini bulan reformist-parlamentarist çizgi ve TKİP’de temsil edilen bağımsız devrimci sınıf çizgisi. Bu, bugün olduğu gibi 3 Kasım 2002 genel seçimleri ile 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde de böyleydi

Partimiz her konuda olduğu gibi seçimlere ve burjuva temsili kurumlara yaklaşım konusunda da daha en baştan, ilk çıkışından

itibaren geçmişin yanlış ve çarpık küçük-burjuva anlayışlarıyla hesaplaşan bir gelişme çizgisinin ürünü ve temsilcidir (Konu komünist hareketin 1987'deki çıkış belgelerinde bütün açıklığı ile yer almaktadır). Bu konuda açık ve berrak bir çizgisi ve bu çizginin bir dizi seçimde hayata geçirilmesinin sağladığı önemli bir pratik deneyimi vardır. Gündemdeki seçimlere de bu çizgi temelinde ve bu deneyimlerin ışığında katılmaktadır. Seçimleri işçilerin ve emekçilerin devrimci bilincini geliştirmenin, devrimci görüş, amaç ve şiarları kitleler içinde yaymanın özel bir fırsatı olarak kullanmada şimdi her zamankinden daha güçlü ve daha iddialıdır.

(...)

*(Seçimler, sol hareket ve devrimci sınıf çizgisi'nden...,
Ekim, Sayı: 247, Haziran 2007, Başyazı)*

***Reformist solda “Zeytin Dalı”
tartışması
(Haziran-Temmuz 2006)***

“Zeytin Dalı”na hazırlanan reformist sol Prodi’sini arıyor...

“Kendi Prodilerini çıkarsınlar”

Abdullah Öcalan son (14 Haziran 2006 tarihli) avukat görüşmesinde söz arasında şunları söylüyor: *“Ayrıca seçim için de daha önce söylediğim geniş ittifak için çalışmalar devam etmelidir İtalya’daki zeytin dalı örnek alınabilir Kendi Prodilerini çıkarsınlar ”*

Kendisinin de hatırlattığı gibi, o bu aynı öneriyi daha önceki görüşmelerinde de ortaya koymuştu. 24 Mayıs tarihli görüşmede aynı konuda şunlar söylenmişti: *“DTP’ye de önerim, geniş katılımlı ve demokratik bir birlik yaratmalılar. İtalya’daki Prodi pratiğini örnek alabilirler Yalnız birebir taklit değil, Türkiye koşullarını da dikkate alarak daha geniş bir tabanı esas almalılar Ancak ben kimin Prodi olacağını söyleyemem, belirlemem, kendi Prodilerini kendileri bulsunlar ve yaratsınlar ”*

Üç hafta arayla aynı önerinin neredeyse aynı biçimde tekrarlanması ve bunun özellikle *“kendi Prodilerini kendileri bulsunlar”*

vurgusuyla birleştirilmesi, bu sözlerin rastgele sarfedilmediğini, ortada üzerinde iyi düşünülmüş önemli bir politika sorunu olduğunu göstermektedir.

Neden ille de İtalya örneği?

Fakat neden ısrarla İtalya da, bir başka ülke örneği değil? Bu sorunun yanıtı sol eksenli seçim ittifakları zorunluluğu olamaz herhalde. Zira yakın dönemde sol partilerin seçim ittifakına dayalı olarak hükümet ya da devlet başkanı çıkarmayı başarmış bir dizi başka ülke örneği var. Peru'daki son kesintiye kadar Latin Amerika'nın birçok ülkesinde son birkaç yıldır neredeyse genelleşmiş olan durum tamı tamına buydu.

Öcalan'ı benzer sözlerle tekrarlayan PKK yöneticilerinin de bu gerçeğin bilincinde oldukları, fakat buna rağmen ısrarla İtalya'ya işaret ettikleri görülüyor. 14 Haziran tarihli görüşmenin içeriğinin kamuoyuna açıklanmasından birkaç gün sonra Öcalan'ın açıklamaları ekseninde uzun bir röportajı yayınlanan ve "*DTP'nin Zeytin Dalı perspektifi ekseninde bir demokratikleşme sürecinin gelişmesi için yoğun bir çaba içine girmesi gerek*"tiğini vurgulayan Murat Karayılan, aynı konuya ilişkin olarak şunları söylemektedir: "*... Türkiye'nin her zamankinden çok daha fazla bir demokrasi hareketine ihtiyaç duyduğu, toplumun böyle bir şeyi tercih edeceği çok açık ortadadır. Bu konuda dünyanın birçok ülkesinde gelişen örnekler var. En çarpıcısı İtalya'daki Zeytin Dalı hareketidir.*"

Neden "en çarpıcısı"nın İtalya'daki örnek olduğuna ilişkin bir açıklama yok bu sözlerin devamında. Fakat "Zeytin Dalı hareketi"nin irili ufaklı sol ve sosyal-demokrat partilerin seçimlere yönelik sıradan bir ittifakı olmak dışında gerçekte hiçbir özelliği ya da "çarpıcı"lığının olmadığını biliyoruz. İşin aslında bu bir hareket falan da değildir, basitçe sol ya da sosyal-demokrat partiler arası bir seçim ittifakıdır. Herhangi bir kitle hareketine, bunun ürünü dinamik bir taban örgütlenmesine dayanması da sözkonusu

değildir. Bundan dolayıdır ki emeğe karşı azgın bir saldırıyı, diz boyu bir çürümüşlüğü, her türden soygunu ve hırsızlığı, Bush çetresinin hizmetinde militarizmi ve savaşı, daha da önemlisi mafya ve gladio egemenliğini simgeleyen Berlusconi karşısında, üstelik onun yılları bulan yıpranmışlığına rağmen, kıl payı denebilecek bir farkla zar zor seçim başarısı sağlayabilmiştir. Avrupa'nın tanınmış dergilerine “Baba” diye kapak bile olmuş bir mafya babası karşısında ikinci kere yenilmekten ucu ucuna kurtulabilmiştir.

Oysa Latin Amerika örnekleri bir dizi açıdan gerçekten çarpıcı ve dikkate değerdir. Hemen tümünde güçlü bir emekçi kitle hareketi dinamiğinin üzerinden sol ittifaklar seçim başarısı elde etmiş, sol etiketli hükümetler başa geçmiştir. Bu kitle dinamizmini güçlü ve yaygın taban örgütlerine dayalıdır ve halen de yer yer (örneğin Venezuela'da olduğu gibi) geleneksel yönetici sınıfların devlet yapılanmasında somutlanan gücünü bir ölçüde dengelemektedir. (Tabandan gelen bir kitle dinamizminin kendini fazlaca hissettirmede nadir yerlerden biri Peru idi ve orada da sonuç dikkate değer biçimde başarısızlık oldu).

Dolayısıyla, Türkiye'nin geneline değilse bile, son zamanlarda kendini bir dizi çıkış üzerinden sergileyen Kürt halk hareketi dinamizmine Latin Amerika örnekleri gerçekte her bakımdan çok daha uygun düşmektedir. Fakat Öcalan ve onu aynen tekrarlayarak PKK yöneticileri buna rağmen bunları görmezlikten gelmekte, ısrarla İtalya'ya işaret etmektedirler. İletişimin ulaştığı gelişme düzeyi sayesinde alabildiğine küçülmüş dünyamızda bunu coğrafi yakınlığın cazibesine ya da avantajlarına yormanın da olanağı yoktur. Gerçekte Latin Amerika'daki seçim başarıları Türkiye'nin hiç değilse siyasal yaşamla ilgilenen emekçileri arasında İtalya ile kıyaslanamaz ölçüde çok daha fazla yankı bulmakta, ilgi çekmektedir. Popüler sermaye basını bile ne akar ne kokar görünümündeki Prodi'den çok sık sık ABD karşıtı çıkışlarıyla gündeme gelen Chavez'e yer vermekte, onun üzerinden Latin Amerika'daki “sol dalga”ya işaret etmektedir.

Prodiler neyi simgeliyor, kime hizmet ediyor?

İtalya örneğini Latin Amerika örnekleri karşısında farklı kılan, düzen açısından tümüyle zararsız ve sorunsuz oluşudur. İsrarla işaret edilen Prodi, düzen ve istikrarı simgelemektedir. Özal'a hayranlığını özellikle vurgulayan, ona zamanında neo-liberal bir iktisat profesörü olarak danışmanlık yaptığı bile söylenen, AKP'nin seçim başarısını AB emperyalizminin resmi bir yöneticisi olarak heyecanla ve sempati ile karşılayan, geleneksel anlamıyla sosyal-demokrat bile olmayan, hıristiyan demokrat gelenekten gelen Prodi, gerçekte İtalyan tekellerinin tipik bir temsilcisidir. Yaşamı İtalyan tekellerine üst düzey idari yönetici ve politikacı olarak hizmet vermekle geçmiştir.

Daha 1970'li yılların ikinci yarısında Hıristiyan Demokrat Andreotti hükümetinin sanayi bakanı idi. Bunu en önemli devlet tekellerinde uzun yıllar süren birinci derecede yöneticilik izledi. Hıristiyan Demokrat kökenli bir politikacı olarak 1996-98 yılında Zeytin Dalı hareketinin başbakanı oldu ve bunu beş yıl sürecek Avrupa Komisyonu Başkanlığı (AB oluşumundaki en önemli görev, sayın ki AB devlet başkanlığı!) izledi. AB bünyesinde emekçilerin kazanılmış haklarına yaygın saldırılar tam da onun döneminde hayata geçirildi. Burada İtalyan emperyalizminin yanı sıra AB emperyalizminin kollektif çıkarlarına da sadakatle hizmette kusur etmedi. Berlusconi'ye karşı kıl payı olsun seçimi kazanınca, buna en çok da AB'nin eksen durumundaki Fransa ve Almanya egemenlerinin sevinmesi kuşkusuz boşuna değildi.

Şimdi İtalya solu adına fakat kesin olarak İtalyan tekelleri hesabına yeniden İtalya başbakanı. Berlusconi'nin bıraktığı yerden sürdürüyor bu işi. Kuşkusuz Berlusconi daha saldırgan ve pervasız idi; fakat öte yandan kirli ve şaibeli sicilinden dolayı İtalyan tekelleri için ciddi bir sıkıntı kaynağı da sayılırdı. Oysa Prodi bu tatsız görüntüyü gidermek gibi bir üstünlüğe de sahip. İtalyan

tekelleri daha ne isteyebilir ki? Tek sorun olsa olsa sol ittifakın sol kanadı... Ne de olsa Prodi bu yüzden '98'de başbakanlık kol-tuğundan olmuştu. Fakat bu da Prodi'nin kusuru değil, gerçekte tipik bir yamalı bohça olan Zeytin Dalı hareketinin kaçınılmaz handikapıdır.

Prodiler'e ideolojik ve ilkesel yakınlık

Abdullah Öcalan ve onu izleyerek PKK yöneticileri böyle bir örnekten Türkiye'nin emekçileri ve mazlum Kürt halkı için en ılımlı reform sınırlarında dahi ne gibi bir yarar umuyor olabilirler ki? Bu yanıtı kolay bir soru değil. Zira devrim düşüncesini ve dolayısıyla hedefini kategorik olarak terketmiş bulunsalar da, varlık nedenlerini oluşturan siyasal sorun yüzünden onlar kurulu düzenin hiç değilse siyasal statükosunda bazı değişimler talep etmek durumundadırlar ve nitekim ediyorlar da. Fakat bu kadarı bile İtalya'ya ve Zeytin Dalı'na değil daha uygun başka örneklere bakmayı gerektirir. Oysa onlar, özellikle de bu düşünce ve politikanın kaynağı olarak Öcalan, İtalya'ya ve Zeytin Dalı'na işaret edip durmaktadır.

Belli ki bunun siyasal bir anlamı ve mesajı var. Emperyalist dünya sisteminin ve Türkiye'nin kurulu düzeninin efendilerine temel sorunlara yaklaşım üzerinden güven vermek, İmralı'dan beri Abdullah Öcalan'ın değişmez davranış çizgisidir. İtalya'ya ve Zeytin Dalı'na işaret, ılımlı bir sosyal-demokrat çizgiye bağlılık mesajından başka bir şey değildir. Bunun fazlaca şaşırtıcı bir yanı da yoktur. Zira Abdullah Öcalan'ın kitaplaştırılmış savunmaları ve özellikle de sonuncusu tümüyle bu çerçeveye oturmaktadır. Devrimi, devrimci sınıf mücadelesini kategorik olarak reddeden, özel mülkiyeti ve piyasa ekonomisini olumluyan, Avrupa türü demokrasiyi yücelten, sorunu salt devletin etki alanını demokratik özgürlükler lehine sınırlamak ve toplumun genel refah düzeyini emekçileri bir parça kayıran bir çizgide yükseltmek olarak koyan

bir bakışaçısı, klasik anlamıyla tipik sosyal-demokrat bir çizgiye oturmaktadır. Bu da uygulamada değilse bile genel söylem planında Prodiler'in simgelediği çizgi ve programla örtüşmektedir.

Karayalçın yerli bir Prodi'den başka neydi ki?

Türkiye gibi bir ülkede tüm güçlük, Kürt sorunu gibi doğası gereği rejimin temellerine dokunan bir sorundan çıkmaktadır. Kürt sorununun yarattığı özel handikap olmasa, o çok çarpıcı bulunan Zeytin Dalı örneğini Türkiye'ye uyarlamak demek, seçimlere yönelik olarak CHP, DSP ve SHP gibi tipik düzen partilerinden DTP, ÖDP ve EMEP gibi reformist sol partilere kadar geniş bir ittifak kurmak demektir. Birincilerin asıl eksenini oluşturacağı ve Prodi'lerini çıkaracağı böyle bir ittifaka ikincilerin dolgu malzemesi olmasının Türkiye'nin emekçilerine büyük bir hayal kırıklığı dışında kazandıracığı herhangi bir şey olamaz. Bu partilerin sicili tüm açıklığı ile ortadadır ve bu sicil onların tipik gerici düzen partileri olduğuna tanıklık etmektedir. Onları tipik düzen partisi yapan hiçbir biçimde yalnızca Kürt sorunundaki gerici-şoven tutumları değildir. Tümü de hükümette denenmiş bu partiler emek ve halk düşmanı neo-liberal politikaları da aynı pervasızlıkla uyguladıklarını göstermişlerdir. Emperyalizme sadakatte öteki düzen partileri ile aynı çizgide hareket etmekte kusur etmemişlerdir. Devrimcileri vahşi katliamlarla F Tipi zindanlara doldurmakla övünebilmişlerdir.

Ve ilginçtir, tüm bu aşırı gerici politikaları hükümetteyken pervasızca uygulayan Bülent Ecevit de, komaya girmesinin hemen öncesinde, İtalya'nın o aynı "Zeytin Dalı" örneğini Türkiye'ye uyarlamaya yönelik öneri ve çabalarla çıkmıştı ortaya. Buna yönelik girişimler halen de sürmektedir. Doğal olarak başta DTP olmak üzere Kürt sorununa duyarlı reformist sol kesimleri dışlayarak. Fakat düzen solunu oluşturan partiler Kürt sorunundaki aşırı gerici tutumlarını birazcık olsun esnetebilseler, bu alanda bazı adımlar-

dan yana bir tutum sergilebilseler, arada sorun kalmayacak, Kürt halkının bütün bir birikimi bunların içinden çıkacak Prodiler'in hizmetine gönlü rahat bir biçimde sunulacaktır. Nitekim son yerel seçimlerde Karayalçın üzerinden bu yapılmıştır da. Karayalçın son yerel seçimlerde reformist sol blokun çıkardığı bir yerli Prodi'den başka neydi ki?

Kendi başına bu bile İtalya örneğine boşuna işaret edilmediğini, bunun bir rastlantı olmadığını, tersine sindirilmiş yeni bakış açısının doğal ve mantıksal bir sonucu olduğunu göstermeye yeter herhalde.

Tasfiyeci çürümenin son aşaması: Burjuva parlamentarizmi

Abdullah Öcalan'ın önerisinin şimdiden yeni bir seçim havasına ısınmakta olduğunu izlediğimiz reformist sol blok için saptanmış bir politika olduğu açıktır. Kürt hareketinin yedeğinde parlamentarizme soyunan reformist solun bu politikayı benimsemek zorunda olduğu da. Konunun bizi asıl ilgilendiren yönü de budur. Ve bu ilgi reformist solun kendi akibetinden çok, geleneksel devrimci-demokrat hareketten geriye kalanı üzerinde yarattığı tasfiyeci basınçtan ötürüdür. Bu basınç bir olgudur ve 2002 seçimlerinden itibaren somut olarak kendini göstermiş, hareketin bir kesimini kendi girdabı içine almayı da başarmıştır.

12 Eylül'den beri sürekli bir biçimde tasfiyeci savrulmalar içinde kan kaybeden geleneksel sol hareket için 2002'deki 3 Kasım seçimlerinin yeni bir dönüm noktasını işaretlediğini önemle vurgulayageldik birçok vesileyle. Reformist solun ana gövdesini oluşturan partiler bu seçimlerde açık bir parlamentarist çizgiyle ortaya çıkmışlar, kendilerinden öteye irili ufaklı geniş bir sol gruplar yelpazesini de bu doğrultuda peşlerinden sürüklemişlerdi.

Olup bitenin anlamını, konuya ilişkin olarak daha önce yapılmış bulunan ve *"Tasfiyeci çürümenin son aşaması: Burjuva parla-*

mentarizmi" alt başlığı taşıyan bir değerlendirmeden izleyelim:

'Bu, '60'lı yıllarda başgösteren modern toplumsal hareketlilik içinde kendini bulan yakın dönem sol hareketinin tarihinde gerçekten de temel önemde bir dönüm noktasıydı. Parlamentarizme bu açık geçiş, '60'lı yılların TİP oportünizmine dönüş anlamına gelmekteydi. Yine de buradaki bu dönüş tanımı yanıltıcı olmamalıdır TİP, tüm kaba oportünizmine rağmen, solun tarihi içinde ilerici bir gelişmeyi temsil ediyordu. Oysa bugün parlamentarizme dönüşü yaşayanlar, aynı tarih içinde liberal bir çürümeyi temsil ediyorlar TİP şahsında yaşanan, düzenden sol bir ayrışmanın ve giderek devrimci bir kopuşmanın bulaşık bir ilk filizlenmesiydi. Oysa liberal sol şahsında şimdilerde yaşananlar, düzenle yeniden barışmanın ve giderek onunla bütünleşmenin son adımlarını temsil etmektedir TİP'le başlayan sol uyanış, zamanla bağrından devrimci akımlar çıkarmış, reformizmi ve burjuva parlamentarizmini geride bırakmayı olanaklı kılan tarihsel önemde teorik ve pratik ilerlemeler yaratmıştı. Oysa bugün düzenle bütünleşmeye varan tasfiyeci liberal çürüme, bu teorik ve pratik kazanımlarla zaten yıllardır koparılan bağların artık biçimsel/duygusal planda da bir yana bırakılması anlamına gelmektedir " (Parti Değerlendirmeleri-2, Eksen Yayıncılık, s.131-32)

Yeni bir seçim atmosferine girmekte olduğumuz bir dönemde bu gerçeği önemle gözönünde bulundurmak ve reformist sola karşı ilkeli ve uzlaşmaz ideolojik mücadele hattını buradan kurmak zorundayız. Abdullah Öcalan'ın anlamı ilk bakışta tüm açıklığı ile görülebilecek kabalıktaki "Zeytin Dalı" ve yerli Prodi önerisine reformist soldan gecikmeksizin gelen ilk tepkiler, konunun önemini ayrıca göstermektedir. Kaldı ki bu ilk tepkileri görmeye de gerek yoktu gerçekte. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Türkiye'nin reformist solu 28 Mart yerel seçimlerinde yerli Prodi olarak Karayalçın'ı benimsemekle bu konuda en kritik eşiği zaten aşmıştı. Bu, 3 Kasım'ın da gerisine düşmektir. Şimdi ise, hele de sözkonusu olanın genel seçimler olduğu da düşünülürse, daha geri noktalara

savrulmalar beklenebilir.

Sorun bunun pratikte böyle yaşanıp yaşanmayacağı değildir. Pratikte işlerin nasıl yaşanacağı, nerelere varacağı, tümüyle yerli Prodilerin tutumuna bağlı olacaktır. Onlar gerici-şoven tutum ve kaygılarla bundan geri dururlarsa, işlerin/ilişkilerin fiili çehresi kuşkusuz farklı olacaktır. Fakat bu yine de reformist solun benimsenip dolgu malzemesi olacağı politikaların anlamını ve önemini ortadan kaldırmayacaktır.

Ek metin:

Reformist solda “Zeytin Dalı” hevesantı:

Türkiye’ye özgü ‘Zeytindalı’

Günlerden beri pek çok köşe yazarı bir araştırma hakkında yorum üstüne yorum yaptı. Prof. Kalaycıoğlu’nun yönetiminde yapılan araştırma, özetle merkezin eridiğini, toplumun sağa kaydığını, solun küçüldüğünü, deneklerin en sağda AKP’yi ve en solda da DTP’yi gördüğünü ortaya koydu.

Araştırmanın bütün verilerini ince eleyip sık dokuyarak yorumlayanlar, kamuoyu yoklamasının, Türkiye’de sol parti olarak Demokratik Toplum Partisi’ni gösterdiğini sessizlikle geçtiler.

Demokratik Toplum Partisi’nin siyasal yelpazemizin solunda yer aldığı verisi, kendilerini solda sanan, ancak Kürt sorunundaki milliyetçi çizgileri yüzünden halk tarafından sol olarak kabul edilmeyen çevreleri belli ki rahatsız etti. DTP’yi ‘Kürt milliyetçiliği’ ile tanımlayanlar, onun Türkiye’de solu en büyük güçle temsil ediyor olmasına şaşırılmamalıdır. Bunun biricik anlamı şudur: Özellikle son Diyarbakır serhildanından bu yana Kürt toplumu sola, Türk toplumu sağa kayıyor.

Günümüzün Türkiyesi’nde tartışılan konu, ‘solun iktidar adayı’ olup olamayacağıdır. CHP ve DSP’den umut kesenler, bu soruya yanıt ararken, Türk toplumundaki sağa kayışı durduracak somut bir çözüm yolu bulamıyor. Milliyetçiliğe kayan Türk toplumunda

yeniden güç elde etmenin milliyetçiliğe kayış olduğu görüşleri çoktan iflas etmiş bulunuyor.

İşte büyük yankılar uyandıran araştırmanın ortaya koyduğu gerçek de, özel olarak DTP'yi ve genel olarak Kürt toplumundaki sola kayışı hesaba katmayan her türlü 'solu iktidar adayı yapma' girişiminin başarısızlığa uğramaya mahkum olduğu gerçeğidir.

Şurası çok açık: Yıllardan bu yana Kürt sorununda takındıkları milliyetçi tutumlar nedeniyle, CHP ve benzeri partilerin, bugünkü aşamada Kürt demokratik hareketiyle bir ittifaka girmeleri mümkün olamaz. Buna karşılık, bu partilerin tabanında yeni bir oluşumun umut yaratması şu etkene bağlıdır: Kendi arasında, her biri kendi bağımsız parti ve örgütünü koruyan sosyalist hareketin (SDP, ÖDP, EMEP, ESP v.b.) federal bir parti içinde birleşmesi, bu federal partinin de, bir bakıma Kürt demokratik hareketinin cephesi niteliği taşıyan Demokratik Toplum Partisi ile konfederal bir parti çatısı altında ittifak içine girmesi...

Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, solun iktidar adayı olmasını gönülden isteyen ve lider sultanından bunalan sosyal demokrat çevreler, bir çırpıda Kürt hareketiyle doğrudan ittifaka girmeyi göze almasalar bile, bu ittifakı sağlayan geniş sosyalist birliğin federal partisiyle işbirliğine yönelebilirler.

Türkiye'ye özgü 'Zeytindalı' koalisyonunun belki de en mümkün formu böyledir.

Düşünelim: Bir an için böyle bir koalisyonun kurulduğunu ve AKP ürkekliğinden bıkmış demokrat islamcı çevrelerin bu koalisyonla parlamento içinde işbirliğine yöneldiğini ve ordu da içinde, Türkiye'deki tüm kurumları TBMM'nin denetimine almak üzere harekete geçtiğini farzedelim...

Ne olurdu? Siz yanıtı düşünün. Ben size 'seçimlerin eli kulağında' diyeyim.

Veysi Sarısözen

(Ülkede Özgür Gündem, 17 Haziran '06)

II

Ölü doğmuş politikanın aydınlattığı gerçekler

Abdullah Öcalan'ın seçimlere yönelik politikası beklenebileceği gibi PKK-DTP çizgisindeki Kürt hareketinde genel bir kabul gördü ve bazı tartışmaları da birlikte getirdi. Reformist solun bazı kesimleri bu tartışmaya politikanın Türkiye versiyonuna ilişkin düşünceleriyle katılırlarken ötek bazıları tartışmaya henüz açıktan katılmış değiller. Şimdilik bu cüretli önerinin kendileri için yarattığı sıkıntıları daha dolaylı bir biçimde ortaya koymak yoluna gidiyorlar.

Fakat bir noktadan itibaren bu tartışmaya onlar da açıktan katılmak zorundadırlar. Girmiş buldukları burjuva parlamentarizmi çizgisinde bu politika kendilerini dolaysız bir biçimde ilgilendirmektedir, dolayısıyla ondan uzak durma ya da onu sessizlikle geçiştirme olanakları yoktur. Onlarda parlamenter hevesleri bu denli depreştiren ve giderek yeni bir siyasal kimlik haline getiren tam da Kürt hareketinin parlamenter güce de kanalize edilebilen kitle desteği olduğuna göre, yalnızca bundan dolayı bile sonuçta Kürt hareketinden gelen “Zeytin Dalı” önerisi ve “yerli Prodi” arayışı üzerine açık bir tutum belirlemek zorundadırlar.

“Zeytin Dalı”ın işaret ettiği kimlik

Bir önceki bölümde genel çizgileriyle gerekçelendirmeye çalışmıştık; “Zeytin Dalı” önerisi ve “yerli Prodi” arayışı, temel önemde bir politika sorunudur. Öylesine ki, salt bu politikadan hareketle onu ortaya atanların siyasal konumu ve kimliği hakkında bir fikir edinmeniz olanaklıdır. Bu politikanın işaret ettiği konum ve kimliğin en ayırıcı özelliklerinden biri düzen içi bir anayasal muhalefet çizgisi, bir ötekisi parlamenter başarıya endekslenmiş siyaset anlayışıdır. Ve dikkat değer bir biçimde, bu ikisi birarada halihazırda reformist solun da ortak paydasını oluşturmaktadır.

Bu bize politikanın sahibi Abdullah Öcalan liderliğindeki Kürt hareketinin yeni konum ve kimliği hakkında da dolaysız bir fikir vermektedir. Kürt hareketi için bu konum ve kimliğin belirsiz ya da tartışmalı bir yanı kalmamıştır. İmralı sonrası değişimin Kürt hareketinde yarattığı sindirilmiş yeni konum ve kimlik gerçekte tamı tamına budur. Atgözlüğü takmış bazıları hala da “Kürdistan devrimi” üzerine güzellemelerini sürdürüp bunu müzmin kuyrukçu çizginin mazereti olarak kullanmaya çalışsalar da, günümüzün PKK-DTP çizgisindeki Kürt hareketi gerçekte dört dörtlük bir sosyal-demokrat hareket konumundadır. Ezilen ulus hareketi olması onun özgün yanını oluşturmaktadır, fakat bu benimsenen yeni dünya görüşü ve felsefenin özünü değiştirmemektedir. Topluma, sınıflara, sınıf mücadelesine, devlete, demokrasiye, dünya sistemine, uluslararası ilişkilere bakış üzerinden, özetle tüm temel önemde toplumsal ve siyasal sorunların ele alınışı üzerinden yansıyan, sosyal-demokrat bir dünya görüşüdür. “Zeytin Dalı” önerisi ve “yerli Prodi” arayışının Kürt hareketinin genelinde bu denli kolay kabul görmesinin gerisinde de, benimsenmiş ve sindirilmiş bu yeni kimlik vardır. Tüm sorun resmi düzen siyasetinin bu yeni kimliği kendi legalitesi içine almasında zorlanmasından çıkmaktadır. Bu zorlanmanın gerisinde ise, uzun onyılların inkarcılığından ve özel olarak da son 20 yılın kirli savaş döneminden beslenen aşırı

gerici-şoven birikimin yanısıra, bölgesel bir karakteri olan ve çözümlü bölge çapında gündemde bulunan Kürt sorununun dizginlenmesi kolay olmayan potansiyel dinamiklerinden duyulan yerinde korkular vardır. Kürt sorunu bölgesel değil de salt Türkiye'ye özgü bir sorun olsaydı, bu denli ılımlı ve uyumlu bir çizgiye kaymış bir Kürt hareketi ile ilişkilerin seyri büyük ölçüde başka olabilirdi. (Şu son dönemde yeniden sıklıkla tekrarlanan İspanya örneğinin Türkiye'den temel önemde bir farkı tam da buradadır.)

Bu aynı gerçeklik “Zeytin Dalı” politikası ve “yerli Prodi” arayışının da Türkiye gibi bir ülkede daha baştan ölü doğması anlamına gelmektedir. “Zeytin Dalı” İtalya'daki biçimiyle tüm ılımlı sol ya da sosyal-demokrat partilerin seçim başarısına endeksli bir politikanın adıdır. Fakat İtalya'nın bir Kürt sorunu, dolayısıyla bu sorunun inkarcı-şoven bir çizgide şekillendirdiği bizdeki türden sözümona sol ya da sosyal-demokrat partileri yoktur. Orada sözkonusu olan toplumsal ve siyasal sorunlara ilişkin olarak ılımlı reformlar (neo-liberal politikaların egemenliği nedeniyle bunlar gerçekte lafta kalsa da) çizgisine dayalı bir ortak payda ekseninde kurulan bir seçim ittifakıdır. Bizde ise halen siyaset sahnesi bu tür sorunlar üzerinden değil, rejimin yüzyüze bulunduğu temel sorunlar üzerinden, özellikle de Kürt sorunu üzerinden şekillenmekte, gerçek saflar buna göre oluşmaktadır. CHP ve DSP'yi MHP ile, şoven-inkarcı devlet solunu faşist akımla buluşturan tam da budur.

Politika ve önerini sahibi Abdullah Öcalan “*İtalya'daki Prodi pratiğini örnek alabilirler Yalnız birebir taklit değil, Türkiye koşullarını da dikkate alarak daha geniş bir tabanı esas almalı*lar” diye dursun, gerçekte herkes Türkiye'ye özgü durumun tüm açıklığı ile bilincindedir. Abdullah Öcalan'ın ortaya attığı her öneriyi kural olarak olduğu gibi tekrarlayan PKK yöneticileri bile bir yandan bu politikayı hararetle savunup “en çarıpcı örnek” olarak İtalya'ya işaret ederlerken, öte yandan ve tam da aynı değerlendirmelerin devamında, Türkiye'nin sözde sosyal-demokrat solunun gerçekte

sol olmadığını ve dolayısıyla “Zeytin Dalı” politikasının muhatabı olamayacağını söylemek zorunda kalıyorlar.

“Zeytin Dalı” ya da ölü doğmuş politika

DTP Kongresi vesilesiyle yoğunlaşan tartışmalar içinde bunu hemen herkes bir biçimde yinelemektedir. Kongrenin hemen öncesinde *Özgür Gündem*'de yayınlanan ve tartışmalara yolaçan uzun röportajında bu konulara da değinen Orhan Doğan'ın söylediklerine bu çerçevede daha yakından bakabiliriz.

“DTP’yi yaşatmak, sol-sosyal demokratların takıyyesiz AKP’si yapmak durumundayız” diyen ve *“Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlarda sol-sosyal demokrat kulvarda birlik oluşturmanın ertelenemez bir acil bir görev olduğunu”* vurgulayan Orhan Doğan, kendisine yöneltilen *“Nasıl bir sol ittifak”* sorusuna şu yanıtı veriyor: *“Ben sol kulvarda siyaset yapan ÖDP, SDP, EMEP gibi partileri asla küçümsemiyorum. Verdikleri mücadeleyi saygıyla karşılıyorum. Ama ne yazık ki son 15 yılda büyüme ve genişleme adına ittifak yaptığımız siyasi partiler, sol ve sosyal demokrat kulvarda birlik oluşturacak yapıdan uzaktılar Herşeyden önce sol yeniden tanımlanmalı.”* (*Özgür Gündem*, 22 Haziran 06)

Orhan Doğan uzun röportajının bütününde olduğu gibi burada da son derece açık ve kendi konumu ve kimliği üzerinden gerçekçi bir politik tutum sergiliyor. *“Sol-sosyal demokrat kulvarda birlik”* vurgusuyla Abdullah Öcalan'ın “Zeytin Dalı” politikasının mantığını ve gereklerini ortaya koyarken, öte yandan ÖDP, SDP, EMEP türünden reformist partilerle bu aynı kulvarda yapılacak fazla bir şey olmadığını altını çiziyor. Kendisinin de ifade ettiği gibi bu bir küçümsemeden değil fakat reel-politik anlamında gerçekçilikten geliyor. “Zeytin Dalı” politikası temelde parlamento seçimlerinde başarı sağlamaya yönelik bir politika olduğuna ve halen hükümette bulunan partinin karşısına yeni bir politik alternatif olarak çıkmayı gerektirdiğine göre, ÖDP, SDP, EMEP gibi oy desteğin-

den yoksun bulunan ve parlamenter alanda tümüyle Kürt hareketinin eteğine tutunarak bir şeyler elde etmeyi uman partilerle yapılabilecek ne olabilir ki? PKK gelsin dosdoğru meclise girsin, Abdullah Öcalan serbest bırakılarak evinde göz hapsine alınsın diyerek kamuoyu önünde legal alandaki Kürt politikacılarından beklenmeyen bir dobralıkla (ki bunun bir başka örneği Batman Belediye başkanıdır) konuşan Orhan Doğan, bu aynı dobralığı parlamentarizme soyunmuş reformist solun gerçeğini tüm çıplaklığı ile ortaya koyarak da göstermiş oluyor. “Zeytin Dalı” politikası oyalayıcı bir tartışma olarak değil de ciddi bir seçim politikası/stratejisi olarak ortaya atılmışsa eğer, kuşkusuz Orhan Doğan söylediklerinde tümüyle haklı sayılmalıdır. Her zeminin ve politikanın kendi mantığı, kendi gerekleri vardır. Zemin seçimler ve parlamento ve politika da “Zeytin Dalı” ise eğer, ÖDP, SDP, EMEP ve halen gönüllerindeki legal partilerini kuramadıkları için ismi anılmayan reformist blokun öteki bileşenleriyle bu alanda ne yapılabilir ki gerçekten?

Ne var ki Orhan Doğan’ın haklılığı yalnızca “Zeytin Dalı” politikasının soyut mantığı sınırları içinde bir anlam taşımaktadır, gerçek yaşamda ise durum tümüyle başkadır. Zira sosyal-demokrat kulvarda AKP’ye karşı birlik kurulmasını öneren aynı Orhan Doğan, bunun muhataplarına ilişkin bir soruya yanıtlarken CHP ve DSP’yi kastederek şunları söylemek zorunda kalmaktadır: *“Onların sol ya da sosyal demokrat partiler oldukları doğru değil bence. Ben son açıklamalarına baktıktan sonra Karayalçın’ın da DTP’nin içinde olduğu bir birlik esprisine sıcak bakacağını sanmıyorum...”*

Bunlar yerinde değerlendirmelerdir, fakat “Zeytin Dalı” politikasının ölü doğumunun da acı itirafıdır. Söyledikleri zimnen bu anlama geldiği içindir ki Doğan’a ÖDP, SDP, EMEP vb. ile olmaz diyorsun, CHP ve DSP’yi sol saymıyorsun, Karayalçın’ın da yan çizdiğine işaret ediyorsun, bu durumda geriye kim kalıyor ki sorusu soruluyor. Onun bu açık soruya yanıtı Türkiye’de geniş bir hoşnutsuz kitle bulunduğuna dair genel geçer bir sosyolojik göz-

lemden ibaret kalıyor. Bu ise bir yanıtın çok aynılaşmazın yeni düzeyde bir itirafı olmaktan öteye gidemiyor.

AB sorunu ve çağdışı “marjinal sol”

Orhan Doğan’la yapılmış röportajda konumuzla bağlantılı iki önemli nokta daha var, çok kısa olarak bunları da aktaralım. Bunlardan ilki “sol-sosyal-demokrat” ittifakın ilkeleri ve programına ilişkin. Özgür Gündem adına röportajı yapan Cengiz Kapmaz, yerinde bir tutumla “*Sol bileşenler arasında uzlaşma kolay olacak mı? Örneğin AB konusu gibi...*” sorusunu yöneltiyor Orhan Doğan’a. 2002’den bu yana reformist bloku oluşturanlar arasında bir dizi temel konu üzerinden varolan fakat liberallere özgü bir maharetle sürekli biçimde hasıraltı edilen ilkesel önemde görüş ayrılıklarına işaret eden bu soruya Orhan Doğan, “*Ben marjinal sol hariç, AB’ye karşı çıkacak çağdaş, evrensel bir sol anlayış düşünmüyorum*” yanıtını veriyor. Bu tipik bir sosyal demokrat yanıtıdır ve gerçekte bir bütün olarak Kürt hareketinin Türkiye’nin devrimci ya da sosyalist olmak iddiasındaki sol hareketine, daha somut planda ise reformist blokun “sosyalist” bileşenlerine yaklaşımını ortaya koymaktadır.

AB Kürt hareketi için Kürt sorununun çözümü çerçevesinde üzerine hayaller kurulan bir politik proje olmaktan öteye insanlık için geleceği temsil eden bir uygarlık projesidir de. Bu özelliği ile Abdullah Öcalan’ın kitaplarında kendine genişçe yer bulmuş, geliştirilen “yeni sistem”in gerekçelendirilmesi çerçevesinde sayısız olumlu atfın konusu olmuş, buradan uyarlamalarla KADEK-Kongra Gel-PKK programlarında geleceğin insanlık özlemi ve hedefi olarak yüceltilen “demokratik uygarlığın” halen gerçekleşmiş örneği olarak olumlanmıştır.

Dolayısıyla ortada sanıldığından da önemli bir ilke ve politika sorunu vardır. Reformist sol ittifak kendi liberal doğasına yakışır bir biçimde bunun üzerinden yıllardır atlayıp durmaktadır ama artık

lütfedip bu konuya blok adına bir açıklama getirilmek durumundadır. Kaldı ki gündemde yeni bir seçim var ve bu seçimde kitlelerini karşısına ortak bir tutumla çıkacak az-çok ciddi her oluşumun AB gibi önemli bir politika sorununda mutlaka topluma ve kitlelere açık bir şeyler söylemek zorunluluğu vardır. Bunun söylenip söylenmeyeceğini, söylenecekse eğer nasıl söyleneceğini bekleyip görmemiz gerekecek.

“Yerli Prodi” arayışına yerinde düzeltme

Orhan Doğan’a sorulan öteki soru ise şöyle: *“Peki bu sol ittifakın Prodisi kim olacak?”* Yanıt bize göre her açıdan dikkate değer, bu nedenle bütünlüğü içinde olduğu gibi aktarıyoruz: *“Belki de Evo Morales’i kim olacak? diye de sormak gerekebilir Veya içinde De Clerk olacak mı, Zapatero olacak mı? Mevcutlar içinde bir Prodi tiplemesi göremedim, bilmiyorum. Muhtemelen bu yeni bir yüz, belki de sürpriz isim olacaktır Geçmişte benzer çalışma yürütürken Sayın Celal Doğan olabilirdi diye düşünmüştük. Ortaya koyduğu vizyon Türk ve Kürt halklarını buluşturacak bir perspektif içeriyordu. Bir şeyler mi kaçırdık yoksa yanlış mı düşünüyoruz, bunu tarih gösterecektir ”*

Türkiye gibi bir ülkenin sol ittifakı için “yerli Prodi” aramak normal koşullarda mantıktan yoksundu ve biz geçen sayıda bunun üzerinde genişçe durmuştuk. Orhan Doğan deneyimli ve özgün düşünebilen bir politikacı olarak kaynağı Öcalan da olsa sorudaki mantıksızlığı anında düzeltiyor. *“Belki de Evo Morales’i kim olacak? diye de sormak gerekebilir ”* diyor. Evo Morales bir kitle hareketi dalgasının üzerinden başkanlığa yükseldi. İlla örnek aranacaksa bu İtalya’dan çok Latin Amerika olmalıydı diyen *Kızıl Bayrak’ı* Orhan Doğan da doğrulamış oluyor.

Fakat bundan da önemli olanı De Clerk ve Zapatero’ya yapılan atıftır. İlki ırkçı Güney Afrika Cumhuriyet’inde Apartheid dönemine son veren sürecin beyaz temsilcisi, öteki Katalonya için

daha geniş bir özerkliği geçtiğimiz günlerde oylayan ve şu günlerde ETA ile barış görüşmeleri yapacak olana İspanya başbakanı. Orhan Doğan, bir kez daha son derece isabetli bir tutumla Kürt hareketinin bugünkü politikası üzerinden işaret edilebilecek türden şahsiyetlere işaret ediyor.

Aynı konuda, Prodi örneği konusunda, *Kızıl Bayrak*'ın geçen sayıdaki yorumu şöyleydi:

“Abdullah Öcalan ve onu izleyerek PKK yöneticileri böyle bir örnekten Türkiye'nin emekçileri ve mazlum Kürt halkı için en ılımlı reform sınırlarında dahi ne gibi bir yarar umuyor olabilirler ki? Bu yanıtı kolay bir soru değil. Zira devrim düşüncesini ve dolayısıyla hedefini kategorik olarak terketmiş bulunsalar da, varlık nedenlerini oluşturan siyasal sorun yüzünden onlar kurulu düzenin hiç değilse siyasal statükosunda bazı değişimler talep etmek durumundadırlar ve nitekim ediyorlar da. Fakat bu kadarı bile İtalya'ya ve Zeytin Dalı'na değil daha uygun başka örneklere bakmayı gerektirir. Oysa onlar, özellikle de bu düşünce ve politikanın kaynağı olarak Öcalan, İtalya'ya ve Zeytin Dalı'na işaret edip durmaktadır”

Fakat bütün bunlardan daha da önemli olan, Orhan Doğan'ın Celal Doğan hakkında söyledikleridir. Gizlenemeyen bir özeleştiril pişmanlıkla dile getirilen bu sözler, ilkin mevcut Kürt politikasının mantığına uygun düşmektedir. Eline fırsat geçtiğinde ne yapıp yapamayacağı ayrı bir sorun, fakat Celal Doğan'ı öteki sosyal-demokrat şahsiyetlerden ayıran yan Kürt sorununa ve hareketine bilinen ılımlı yaklaşımıdır. Kürt sorunu üzerinde yükselen, varlık nedeni bu olan bir hareketin içinde yer alacağı bir ittifak için ille de bir “yerli Prodi” aranacaksa o ancak bu türden biri olabilir haliyle. Orhan Doğan'ın atfı bu açıdan yerindedir.

Fakat bir de sorunun öteki bir yüzü var. Celal Doğan mevcut sosyal-demokrat lider adayları arasında denebilir ki Özal çizgisinde gerçek bir neo-liberaldir. Bu ise bir başka koldan bizi gerisin geri İtalya'nın Prodi örneğine götürüyor. Celal Doğan Kürt sorununa

duyarlı bir tür “yerli Prodi” örneğidir. Orhan Doğan konumundaki bir Kürt politikacısının soruna tarihi tanık tutacak denli önemli bir vurgu eşliğinde Celal Doğan’a işaret etmesi bu açıdan rastlantı da değildir.

Bu tutum ve yaklaşım Öcalan’a Morales üzerinden getirilen düzeltmenin tüm anlamını da ortadan kaldırmaktadır haliyle. Fakat bunun bir önemi yoktur. Zira bu sonuç gerçekte Kürt hareketine bugün egemen olan siyasal anlayış ve tercihin mantığına tümüyle uygundur. Kürt kitlelerinin sosyal konum ve sorunları ile mücadelecî dinamizmine uygun düşen gerçekte Latin Amerika örnekleri olsa da, anayasal reformlara dayalı bir çizgide devletle ve düzenle barışmayı ve bütünleşmeyi seçmiş bir Kürt hareketi için bu tür örnekler “çözücü” olmaktan çok sorun kaynağıdır. Oysa bir yerli Prodi örneği olarak Celal Doğan’ın simgelediği kimlik bir yandan Kürt sorunu için ılımlı bir reform olanağı, öte yandan ise düzenin yerli ve emperyalist efendileri için bir güven kaynağıdır.

Öcalan’ın arayıp da bulun dediği “yerli Prodi”ye uygun düşecek ideal politikacı tipi konusunda bir fikir mi edinmek istiyorsunuz, kestirmeden Celal Doğan’a bakınız o halde!..

III

Reformist solda “Zeytin Dalı” heyecanı ve sıkıntısı

Reformist solda “Zeytin Dalı” heyecanı

Burada arabaşılığa çıkardığımız sözleri “Zeytin Dalı” üzerine yazıların ilkinde ek olarak yayınladığımız Veysi Sarısözen imzalı yazıya (*Türkiye'ye özgü 'Zeytindalı'*) sunuş başlığı olarak kullanmıştık. Fakat bu sözler Veysi Sarısözen'in yazısının havasını çok iyi yansıtıyor olsa da reformist blokun öteki bazı bileşenlerinin durumuna tam olarak uymuyor işin aslında. Bazıları için bu heyecanı, seçimlerin yaklaşmakta olduğu bir dönemde sıkıntının artması olarak düşünmek duruma daha uygun düşmektedir. Zira bu çevreler herşeye rağmen “Zeytin Dalı” politikasının ve “yerli Prodi” arayışının ne anlama geldiğini bilebilecek ve bunun yaratacağı sıkıntıları tartabilecek durumdadırlar. Reformist kimliğe oturmakta ve bunu sindirmekte aldıkları mesafe ne olursa olsun genel söylem planında hala da devrimden, sosyalizmden, marksist ilkelere bağlılıktan sözedebilen, tabanının hiç değilse bir kısmını da hala bu söylemler üzerinden tutan çevreler bunlar. “Zeytin Dalı” politikasını ve “yerli Prodi” arayışını bu söylemlerle bağdaştırabilmek pek de kolay iş değil, bunu onlar da çok iyi bilmektedirler. Duydukları ve şu sıralar bir ucundan açığa da vurdukları sıkıntı buradan doğmaktadır.

Veysi Sarisözen'in saflarında Genel Başkan Yardımcısı olarak yer aldığı SDP'nin (Sosyalist Demokrasi Partisi) ise böyle bir sıkıntısı yok. Tersine ondan yansıyan yeni bir seçim öncesinde işin daha çok olumlu manada heyecanıdır. Türkiye solunun kuyrukçu kesiminin denebilir ki en kuyrukçu örneğini oluşturan SDP'ye göre Kürt hareketi ne eylerse güzel eyler. "Zeytin Dalı" politikasına ve "yerli Prodi" arayışına yaklaşımları da bunun bir örneğidir. Kürt sorununa gösterdikleri takdire değer ilgi ve bu ilginin somutlanmış ifadesi olarak Kürt hareketinin eteğinde politika yapmak çizgisi, bu çevrenin halihazırda en büyük övüncü ve neredeyse biricik siyasal tesellisidir. O tüm öteki alanlardaki başarısızlığını, güçsüzlüğünü ya da yetersizliklerini bu özel alanda gösterdiği tutumun sağladığı öznel tatminle dengelemeye çalışmaktadır.

Abdullah Öcalan yaklaşmakta olan seçimlerden hareketle ortaya "Türkiye'ye özgü 'Zeytin Dalı'" diye bir politika mı koymuştur, bu PKK-DTP çizgisindeki Kürt hareketinin kendisi kadar SDP için de belirleyici bir çerçevedir artık. Onlara düşen kendilerini bu politikaya uyarlamak ve bu arada sözkonusu politikanın Türkiye'ye özgü yorumuna kendi cephelerinden katkıda bulunmaktır.

Genel Başkan Yardımcısı Veysi Sarisözen'in yazısı da bu davranış çerçevesine oturmaktadır ve bu daha yazının başlığı üzerinden kendini göstermektedir. Genel söylem planında hala da devrimcilikten ve sosyalizmden bahsedebilen bu insanlar, böyle bir iddiası olmayan fakat bağımsız düşünebilen sosyal-demokrat Kürt aydını Orhan Doğan kadar bile olamıyorlar; "Zeytin Dalı" politikasının ve "yerli Prodi" arayışının Türkiye'nin emekçisi ve mazlum Kürt halkı için ne gibi bir anlamı olabilir ki diye sormak ihtiyacı duymuyorlar. Orhan Doğan, amacınız ezilenlere umut aşılacak bir sol alternatif örneği aramaksa Latin Amerika örneklerine bakınız, Kürt sorununa düzen içi bir çözüm bulmaksa günümüz İspanya'sına ya da '90'lı yılların Güney Afrika'sına bakınız demek istiyordu. Oysa hala da devrimcilik taslamayı sürdürenler bu ka-

darını bile yapamıyor, ortaya atılan politikanın genel çerçevesini olduğu gibi benimseme yoluna gidiyorlar. İtalya’da hristiyan demokrat kökenli bir neo-liberalin liderliğinde gerçekleşen sol-liberal koalisyonu, “solu iktidar adayı yapma”nın bir modeli olarak kendilerince Türkiye’nin koşullarına uyarlıyorlar.

Fakat bunu salt Kürt hareketinin yörüngesinde politika yapmak zaafına bağlamak yine de yanıltıcıdır. Temelde sözkonusu olan bu partinin sol liberal ideolojik yaklaşımıdır. Bu yaklaşım özellikle de sosyal-demokrasinin ele alınışı alanında geçmişten kalma derin köklere de sahiptir. SDP, ‘70’li yıllarda Türkiye devrimci hareketinde CHP’nin yaygın biçimde “faşizmin koltuk değneği” olarak değerlendirildiği bir dönemde bu aynı partiyle ilgili kaba hayaller besleyen bir grupsal kökenden gelmektedir. Onun önceli durumundaki hareket (Kurtuluş) bu konuda dönemin devrimci akımlarından çok başta TKP olmak üzere dönemin revizyonist akımlarına yakındı. CHP ile ittifak politikası reformist TKP için temel önemde bir politikaydı, “ulusal demokratik cephe”nin esası bu ittifaka yönelikti ve bu politika dönemin devrimci hareketi içinde yankısını Kurtuluş şahsında buluyordu. Bu, Kurtuluş’un dönemin revizyonist-reformist hareketiyle ideolojik yakınlığının tek alanı da değildi. Tersine buradaki ideolojik zaafiyet belirgin biçimde genel bir nitelik taşımakta, tüm temel sorunlar üzerinden kendisini bir biçimde göstermekteydi. Eski TKP’li Veysi Sarısözen’in eski Kurtuluşçularla birlikte günümüz SDP’sinde buluşması bu açıdan rastlantı da değildir. Geçmişteki ideolojik ve duygusal yakınlığın günümüze sembolik bir uzantısı sayılmalıdır bu.

Buradan bakıldığında “Zeytin Dalı” politikasına bu denli rahat bir uyumu basitçe Kürt hareketine uyum ihtiyacının ifadesi saymak, SDP gerçeğinin özünü gözden kaçırmak olur, buna ilişkin düşüncemizi yineliyoruz. Unutmamak gerekir ki SDP eski Kurtuluş bile değil, fakat onun 12 Eylül yenilgisi ve ‘89 çöküşünün sarsıntısı altında devrimcilikten tümenden kopmuş liberal bir kalıntısıdır yalnızca. Düzen solu bu partinin geldiği gelenek için geçmişten beri

zaten potansiyel bir müttefikti, kendisinin de tümünden düzenin icazet alanına kaydığı bir dönemde bu haydi haydi böyledir. Mesele- nin asıl özü budur. Dolayısıyla liberal sol çizgiye kaymış Kürt ha- reketi SDP için bu tür politikaların nedeni değil, fakat olsa olsa Kürt sorununun sağladığı duygusal zemin sayesinde bir tür manevi kal- kanıdır. Nitekim gerçekte 25 yılı bulan tasfiyeci çürümenin vardığı son aşamadan başka bir şey olmayan burjuva parlamentarizminin bütün bir kabalığı da Kürt halkıyla birlikte hareket etme demago- jik duygusal söylemi içinde mazur gösterilmeye, enternasyonaliz- min bir gereği olarak yutturulmaya çalışılmıyor mu?

Abdullah Öcalan'ın kuru bir formül olarak ortaya attığı "Zey- tin Dalı" politikasının vakit yitirmeksizin benimsenmesi ve "*Tür- kiye'ye özgü 'Zeytindalı'*" başlıklı yazılara konu edilmesine de tüm bu gerçeklerin ışığında bakmak durumundayız.

"Solu iktidar adayı yapma"nın önünü tıkayan handikap

Yazısına Türkiye toplumunun son yıllarda giderek daha da sağa kaydığını saptayan bir akademik araştırmanın sonuçlarından giren SDP Genel Başkan Yardımcısı Veysi Sarısözen, bu saptamaya "*Özellikle son Diyarbakır serhildanından bu yana Kürt toplumu sola, Türk toplumu sağa kayıyor*" değerlendirmesiyle bir düzeltme getiriyor. Aynı araştırma sonuçlarına göre "*Türkiye'de sol parti olarak Demokratik Toplum Partisi'nin*" görüldüğüne de vurgulu sözlerle işaret ederek, bütün bunlarla sözü şuraya bağlıyor:

"Günümüzün Türkiyesi'nde tartışılan konu, 'solun iktidar adayı' olup olamayacağıdır. CHP ve DSP'den umut kesenler, bu soruya yanıt ararken, Türk toplumundaki sağa kayışı durduracak somut bir çözüm yolu bulamıyor. Milliyetçiliğe kayan Türk toplumunda yeniden güç elde etmenin milliyetçiliğe kayış olduğu görüşleri çoktan iflas etmiş bulunuyor. İşte büyük yankılar uyandıran araştırmanın ortaya koyduğu gerçek de, özel olarak

DTP'yi ve genel olarak Kürt toplumdaki sola kayışı hesaba katmayan her türlü 'solu iktidar adayı yapma' girişiminin başarısızlığa uğramaya mahkum olduğu gerçektir "

Bu sözlerdeki temel tema, sağa kayan Türkiye'de 'solu (yeniden) iktidar adayı yapma' üzerinedir. Veysi Sarısözen bunun ilkin milliyetçiliğe başvurularak ve ikinci olarak da sola eğilimli önemli bir Kürt kitlesine dayanan DTP dışlanarak başarılamayacağını anlatmaya çalışıyor. Akademik bir araştırmanın verilerinden ve onun yolaçtığı tartışmalardan hareketle kendince düzen solunun "açmazlar"ını ortaya koyuyor. Milliyetçilik yaparak ve DTP'yi dışlayarak solu iktidar adayı yapamazsınız diyor, şu sıralar gericilikte düzen sağıyla yarışan bildiğimiz o düzen soluna. Bununla o, İtalya'da başarıyla uygulanan "Zeytin Dalı" politikasının Türkiye'de önünü tıkayan temel engele de işaret etmiş oluyor.

Bu yaklaşım bize 2004 Mart'ı yerel seçimlerinde o günün "yerli Prodisi" olan Murat Karayalçın liderliğinde bir araya gelebilmenin mantığını da açıklıyor. O günün SHP'sinin bugünün CHP ve DSP'sinden tek farkı, o günün DTP'si demek olan DEHAP'ı "hesaba katması"ydı. Bugünün CHP ve DSP'si aynı şeyi yapabilse, bunlarla birlikte Türkiye'nin "Zeytin Dalı"nı oluşturmanın önünde hiç değilse ilke planında herhangi bir engel kalmayacak. İşbirlikçi büyük burjuvazinin sol maskeli temsilcisi konumundaki bu partilerle yapılacak bir seçim işbirliği, Türkiye'de "sola iktidar olma"nın kapılarını açacak.

Bu düşünüş mantığı şu tespitin de doğrulanması demektir:

"Türkiye gibi bir ülkede tüm güçlük, Kürt sorunu gibi doğası gereği rejimin temellerine dokunan bir sorundan çıkmaktadır Kürt sorununun yarattığı özel handikap olmasa, o çok çarpıcı bulunan Zeytin Dalı örneğini Türkiye'ye uyarlamak demek, seçimlere yönelik olarak CHP, DSP ve SHP gibi tipik düzen partilerinden DTP, ÖDP ve EMEP gibi réformist sol partilere kadar geniş bir ittifak kurmak demektir." ("*Zeytin Dalı*"na Hazırlanan

Reformist solun hayalleri ve reel politikanın gerçekleri

Düşünüş mantığı böyle olmakla birlikte Kürt sorunu handikapının İtalya türü bir “Zeytin Dalı”nı hiç değilse “bugünkü aşamada” olanaklı kılamadığının farkında olan Veysi Sarısözen, böylece bugünkü koşullarda olanaklı olabilecek “Türkiye’ye özgü ‘Zeytindalı’” sorununa geçiyor. Zaman içinde “*solun iktidar adayı olmasını gönülden isteyen ve lider sultasından bunalan sosyal demokrat çevreler*”i kazanması ve kapsaması umulan “*Türkiye’ye özgü ‘Zeytindalı’*”nı şöyle formüle ediyor:

“Kendi arasında, her biri kendi bağımsız parti ve örgütünü koruyan sosyalist hareketin (SDP, ÖDP, EMEP, ESP v.b.) federal bir parti içinde birleşmesi, bu federal partinin de, bir bakıma Kürt demokratik hareketinin cephesi niteliği taşıyan Demokratik Toplum Partisi ile konfederal bir parti çatısı altında ittifak içine girmesi...”

Abdullah Öcalan’ın federalizm ve konfederalizm üzerine yeni terminolojisini onun “Türkiye’ye özgü ‘Zeytindalı’” politikasına kendince uyarlamaya çabalamak dışında formülün buraya kadar olan kısmında dikkate değer herhangi bir yan yok. Parlamenter yolla “solu iktidar adayı yapma” sorununun tartışıldığı ve bunun da “Zeytin Dalı” politikası olarak kavramlaştırıldığı bir yerde, “SDP, ÖDP, EMEP, ESP v.b.”inden oluşan “federal” partinin herhangi bir kıymeti harbiyesi olmaz, doğası gereği olamaz. Düşünce ve hayallerini artık burjuva parlamentarizmi üzerine kuranlar, onun buna ilişkin gerçeklerini de hesaba katarak konuşmak zorundadırlar. Veysi Sarısözen gibilerinin kaba tutarsızlığı buradadır.

Oysa Kürt hareketinin kendisi bu konuda son derece gerçekçidir ve giderek daha açık konuşmaktadır. Şu sıra Kürt hareketinde “Şeytanın Avukatı” rolünü oynayanlardan biri olan Orhan Doğan’ın, ayakları yerden kesik biçimde kendilerine olmayacak roller atfedene nezaketi de elden bırakmayarak hatırlatmaya

çalıştığı da bu olmuştu. Aynı şeyi daha diplomatik bir dille ve yine nezaketi elden bırakmayarak şu son günlerdeki röportajlarında DTP Genel Başkanı Ahmet Türk de döne döne dile getirmektedir. DTP yöneticileri, tam da seçime yönelik ittifaklar çerçevesinde, düzen partileri içinden Kürt sorununda bir parça esneklik gösterebilecek muhataplar aramaktadırlar kendilerine. Bunu da bilinçli bir tutumla “sol ittifak” yerine “geniş bir demokratik cephe oluşturma” formülünü tercih ederek dile getirmektedirler.

Tüm bunlar görmek isteyenlerin görebileceği açıklıktır. Nitekim görenler ve yarattığı sıkıntıyı dile getirenler de var. Bunlardan biri, EMEP’li Kiraz Biçici, “*Bugüne kadar en kötü şartlarda dahi Kürtlere yakın durmayı stratejik bir tercih olarak gören güçleri bir kalem darbesiyle marjinal olarak damgalayan*” Orhan Doğan’ın sözlerinden duyduğu rahatsızlığı günlük Kürt basınında dile getirmek ihtiyacı duydu (*Özgür Politika, 2 Temmuz ‘06*). Bu sözler Orhan Doğan’ın anlatmaya çalıştığının özünü anlamaktan uzaktır, fakat duyulan sıkıntıyı da bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır.

Orhan Doğan sözkonusu partileri küçümsemediğini, verdikleri mücadeleye saygı duyduğunu, fakat parlamenter mücadele alanında onlarla yapılabilecek bir şey de olmadığını söylemişti ve bunda da kendi mantığı içinde tümüyle haklıydı. O bununla, kendini düzene uyarlamış bir Kürt hareketinin bunun gerektirdiği ittifaklara yönelmesi gerektiğini anlatmaya çalışıyordu. Kaldı ki bunu şu sıra söyleyen yalnızca o da değil; tersine, Kürt hareketinden birçok kimse bunu vesile doğdukça açıkça dile getiriyor. Tek koşul, Kürt sorununda bir nebze olsun esneklik gösterilebilmesidir. Ahmet Türk’ün son günlerdeki röportajlarında Turgut Özal örneğine olumlu atfı da bu çerçevede fazlasıyla açıklayıcıdır. Ahmet Türk açıkça, yeter ki Kürt sorununda belli bir açılımla ortaya çıksınlar, biz düzen partileri arasında ayırım yapmaz, bu açılımı yapan her kimse onunla ittifaka girer, hatta buna bile gerek görmeden onu dışardan tek taraflı olarak tüm gücümüzle destekleriz

diyor. Bu, CHP ve DSP gerçeği ortadayken, 28 Mart seçimlerinin “yerli Prodi”si Murat Karayalçın bile onlara paralel bir tutuma meyletmişken, “Türkiye’ye özgü Zeytin Dalı” politikasının ölü doğmuş bir politika olduğu gerçeğinin zimnen kabul edilmesidir. Legal Kürt hareketinde artık “Zeytin Dalı” yerine gitgide “demokratik cephe”den sözedilmesinin gerisinde de bu var. Zira ilki sol etiketli bir partiler ittifakını dile getirirken, ikincisi bu tür bir ayrıma dayanmayan çok daha esnek bir siyasal ilişkiyi akla getirmektedir ve herhalde bu nedenle tercih edilmektedir.

Kürt hareketinin eteğine tutunarak parlamenter heveslere kapılanlar bu gelişmeleri saptamakta ve anlamakta isteksiz görünüyorlar. Fakat onlar bu alanda Kürt hareketi için gitgide bir yük haline geldiklerini ve Kürt hareketine ille de destek vereceklerse bunun bu tür heveslerden bağımsız olması gerektiğini de artık anlamak zorundadırlar.

Ahmet Türk’le röportajında ANF muhabiri bu gerçeği şu açıklıkta formüle etmekte bir sakınca görmüyor: “*Sol ittifaklar yapıldı ve başarıya ulaşmadı. Çoğu kez legal Kürt hareketinin sol partilerle yaptığı ittifakların oy oranlarını artırmaktan ziyade düşürdüğü gibi bir gözlem de var toplumda...*” (Ahmet Türk röportajı, 4 Temmuz 2006). Bu gözlem kuşkusuz genelleştirilmiyor, “toplumda”ki görüşlerden biri yumuşaklığında dile getiriliyor. Yine de formülasyonun kendisi ve bunun kamuoyu önünde bir soru olarak DTP başkanına yöneltilmesi çok şey anlatıyor.

Öte yandan bu görüşün etki alanına EMEP’li Kiraz Biçici ayrıca tanıklık ediyor. Orhan Doğan’ın dile getirdiği “marjinal” yaklaşımını kastederek şunları söylüyor: “*Özellikle Türkiye’deki Kürt basınında bu etkinin güçlü bir karşılığı var Sık sık örnekleri yaşanan bu mesafeli tutum yer yer provokatif nitelik kazanıyor Bunun son örneği DTP Kongresi’ne katılan EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel ve SDP Genel Başkanı Filiz Koçalı(’nin) ertesi gün gazete tarafından kongre katılımcuları arasında anılmamasıydı. Aradan günler geçmesine rağmen bu tutum düzeltilmedi...*”

Bu sözlerde, özellikle de devamında, naiflik ölçüsünde bir duygusallık olmakla birlikte işaret ettiği olgu yine de dikkate değerdir. Büyük tartışmalara ve yankılara konu edilen DTP kongresine katılmış dünkü blok mütteliklerinin günlük Kürt basınında artık adı bile anılmıyorsa bunun gerisinde bir neden olmalıdır. Bunun Orhan Doğan'ın dile getirdikleriyle örtüşen bir nitelikte olduğunu ise bize EMEP'li Kiraz Biçici'nin kendisi söylüyor.

“Türkiye’ye özgü ‘Zeytinalı’ koalisyonu” ya da fantaziler dünyası....

Veysi Sarısözen'in sözlerinin finaline geçiyoruz. Reformist solun “SDP, ÖDP, EMEP, ESP v.b.”nden oluşacak olan federal partisi ile “Kürt demokratik hareketinin cephesi niteliği taşıyan Demokratik Toplum Partisi”nin konfederal bir parti çatısı altında ittifak içine girmesi, ortaya konulan formülün henüz ilk kademesiydi. İkinci kademe içinse şunlar söylenmektedir:

“Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, solun iktidar adayı olmasını gönülden isteyen ve lider sultanından bunalan sosyal demokrat çevreler, bir çırpıda Kürt hareketiyle doğrudan ittifaka girmeyi göze alamazlar bile, bu ittifakı sağlayan geniş sosyalist birliğin federal partisiyle işbirliğine yönelebilirler ”

“Türkiye’ye özgü ‘Zeytinalı’ koalisyonunun belki de en mümkün formu böyledir ”

İlk kademe için söylenenler Öcalan'ın yeni terminolojisine uyarlanmış olmak dışında gerçekte herhangi bir orijinalite taşımıyor. Bu tür bir birlik 2002 ve 2004 seçimlerine yönelik reformist seçim bloku şahsında zaten gerçekleşmişti. Denilecektir ki sözkonusu birlik önden bir reformist solun kendi içindeki “federal parti” birliği kurulmadan gerçekleşmişti, yeni öneride fark buradadır. Bizim buna yanıtımız, Kürt hareketinin birleştirici eksenini olmadığı sürece bahsi geçen partiler arasında bu tür bir “federal parti” birliğinin Veysi Sarısözen'in bir fantazisi olmaktan öteye bir anlam

taşımadığıdır.

İkinci kademeye gelince, asıl “konfederal birlik” olsa olsa bu aşamada olanaklıdır. Böyle bir birlik Kürt hareketi ekseninde birleşmiş reformist sol blok ile “*solun iktidar adayı olmasını gönülden isteyen ve lider sultasından bunalan sosyal demokrat çevreler*” arasında elbette kurulabilir. İyi ama 2004 Martı yerel seçimlerin Murat Karayalçın’ın liderliğinde kurulan birlik bundan başka neydi ki? Ve sözkonusu bu deneyimin de açıkça gösterdiği gibi, olanaklı olduğu ölçüde bu, bir kez daha ancak Kürt hareketinin birleştirici gücüyle olanaklı olabilir. “*Solun iktidar adayı olmasını gönülden isteyen ve lider sultasından bunalan sosyal demokrat çevreler*” böyle bir birlik için hiç de “*geniş sosyalist birliğin federal partisi*”ne ihtiyaç duymazlar. Çünkü bugünün koşullarında bu “federal parti”nin parlamenter alanda hiçbir şey ifade edemeyeceğini tüm dünyaları seçimler ve parlamento üzerine kurulu bu çevreler herkesten iyi bilirler. Parlamenter alanda esamisi bile okunmayan “*geniş sosyalist birliğin federal partisi*”ne bu konuda atfedilen rol bir kez daha Veysi Sarısözen’in boş bir fantazisinden ibarettir.

Fakat fantazinin asıl zirvesi sözlerin bitiminde duruyor:

“Düşünelim: Bir an için böyle bir koalisyonun kurulduğunu ve AKP ürkekliğinden bıkmış demokrat islamcı çevrelerin bu koalisyonla parlamento içinde işbirliğine yöneldiğini ve ordu da içinde, Türkiye ’deki tüm kurumları TBMM’nin denetimine almak üzere harekete geçtiğini farzedelim... Ne olurdu? Siz yanıtı düşününce durun. Ben size ‘seçimlerin eli kulağında’ diyeyim.”

Salt fantastik düşünce alanında bile buradaki sıçramalı ilerleyiş doğrusu baş döndürücü. Hele bir de, hele de Türkiye gibi bir ülkede, seçim başarısı ve parlamento yoluyla başta ordu olmak üzere devlete çeki düzen verilmesi fantazisi yok mu!..

Liberalizmin de hayalleri varmış! demekten başka ne diyebiliriz ki bu kadarına...

IV

Seçim tartışmaları ve liberal tutarsızlıklar

Seçimlere endeksli tartışmalar

Düzen cephesinde muhtemel bir erken seçime ilişkin tartışmalar gündemden düşmüş bulunuyor. Bu tartışmalar burjuva gerici-liğinin iç çekişmelerinin ürünüydü ve odaklaştığı temel sorun cumhurbaşkanlığı seçimiydi. Ortalık şu sıralar bir parça durulmuş görünse de gerçekte olay tüm önemini koruyor. Çekişmeyi şiddetlendiren sorunlar bütünü yerli yerinde duruyor ve onların düğümlendiği sorun -cumhurbaşkanlığı seçimi- zaman içinde git-tikçe yakınlaşıyor. Bu, beklenmedik şu veya bu gelişmenin ya da taraflardan birinin üstünlük elde etmeye yönelik yeni bir hamlesinin, çatışmayı her an yeniden şiddetlendirebileceği anlamına gel-mektedir. Bununla birlikte bunun önümüzdeki sonbaharda bir er-ken seçime vardırılması olasılığı artık gündemden düşmüştür ve yeni bir erken seçim tartışması ilerde ancak en erken gelecek ilk-bahar üzerinden gündeme gelebilir.

Bu gelişme haliyle reformist solda erken seçim beklentilerine paralel olarak gündeme gelen seçim politikası ve ittifakları tartışmasının da hızını kesti. Reformist bloku oluşturanlar her seçim öncesinde ve sonrasında kurdukları ittifak ilişkilerinin seçimlere değil mücadeleye yönelik olduğunu ve dolayısıyla süreklilik göstereceğini söyleyip dursalar da, sonuçta olup bitenin salt seçimlere ve parlamenter başarıya endeksli olduğunu olaylar tüm açıklığı ile göstermektedir. Böyle olunca konuya ilişkin tartışmalar da seçim öncesinde gündeme gelmekte ve seçim değerlendirmelerinin hemen sonrasında ise bir sonraki seçime kadar geride kalmaktadır. Nitekim bu tartışmanın geride kalan haftalarda bir kez daha gündeme gelmesi yine yeni bir seçim olasılığı üzerine idi ve şu günlerde hız kesmesi de aynı olasılığın gündemden düşmesi sonucu oldu. Bu davranışın yılları bulan toplam tablosu, hiç de mücadeleye değil fakat tümüyle parlamentarizime endeksli bir tutumun tipik ifadesi olarak durmaktadır orta yerde.

Yine de başlamış bulunan tartışmalar altan alta bir biçimde sürecektir. Zira erken ya da zamanında, Türkiye’de yeni bir seçim sürecine gerçekte artık girilmiş bulunmaktadır. Zamanında yapılacağı varsayılsa bile seçime bir yıldan biraz fazla bir zaman kalmıştır. Kaldı ki bunun daha erken bir tarihte gerçekleşmesi de hala ihtimal dahilindedir. Herkes gibi reformist sol da bunun farkındadır ve bu nedenle yaklaşmakta olan seçimlere yönelik tartışmayı vesile doğdukça sürdürecektir. Gerçekleşmiş bulunan sınırlı tartışmaların bazıları payına yarattığı sıkıntılı açıklıklar bunu özellikle gerektirecektir.

Sınırlı tartışmaların yarattığı açıklıklar

Tartışmalar henüz başlangıç aşamasındayken hız kesmiş olmakla birlikte bu haliyle bile önemli açıklıklar sağlamıştır. Bizi de seçimlerden çok bu ilgilendirmektedir. En önemli açıklık Kürt hareketi cephesindedir. Bu iddia ilk bakışta şaşırtıcı görünebilir.

Öyle ya, ortaya attığı “Zeytin Dalı” önerisi daha baştan ölü doğmuş bir politika iken ve bu da yaşanan sınırlı tartışmalar içinde bizzat Kürt hareketinin geniş kesimlerince böyle kabul edilmişken, bunun ötesinde ne yapabileceğini ise görünürde tümüyle belirsizlik içinde bırakılmışken, Kürt hareketinin tutumunda ne türden bir açıklıktan sözedilebilir ki diye düşünülebilir.

Açıklık öncelikle, Kürt sorunu karşısında çok dar sınırlarda da olsa esneklik gösterebilecek her türden düzen partisi ile seçim ittifakı yapılabileceği noktasındadır. Kürt hareketi yerinde bir tutumla bu konuda düzen partileri arasında sağ ya da sol ayrımı yapmamakta, tümüne eşit mesafede durmaktadır. Zira tersinden de tümü halen Kürt sorununa eşit mesafede durmaktadır. Olduğu kadarıyla aralarındaki çok sınırlı farklılıklar ise gerçek politikadan çok demagojik ve hesaplı söylemlerden doğmaktadır. Kürt hareketi erken kesilen erken seçim tartışmalarını vesile ederek, bu konuda bir parça esneme gösterecek olan her düzen partisiyle ittifaka, hatta onu koşulsuz olarak desteklemeye hazır olduğunu, birinci dereceden yetkilileri aracılığıyla ilan etmiştir.

Bu önemli bir açıklık olmakla birlikte gerçekte fazlaca bir yenilik taşımamaktadır. Nisan ‘99 genel seçimlerinden beri Kürt hareketinin seçimlere yönelik ittifak politikasının genel çerçevesi budur. Bu çerçevede ANAP’tan Saadet Partisi’ne kadar bir dizi partiyle seçim ortaklıkları aramıştır. Buna rağmen seçimlerde reformist solla başbaşa kalmışsa eğer, bu tam da düzen partilerinden kendine seçim müttefikleri olarak bir muhatap bulamamasından ötürü olmuştur. Kaldı ki böyle bir muhatapı son yerel seçimlerde salt Karayalçın şahsında bulduğunda ise, onun tabansız SHP’sinin “çatı”sına bile razı olmuş, bu arada reformist solu da bu doğrultuda ardından sürüklemiştir.

Sınırlı tartışmaların yarattığı açıklıkların bundan da önemli olanı, reformist solla ilişkiler konusundadır. Kürt hareketi son birkaç seçimdir blok kurduğu reformist solu gelinen yerde artık bir yük saymakta, bunu da gitgide daha açık biçimlerde ortaya koy-

maktadır. Bu söylemlerden öteye davranışlara yansımakta, son DTP kongresinin haberine ilişkin “protokol krizi” de bu türden bir davranışı sembolize etmektedir.

Bu yük saymanın gerisinde öncelikle düzen partileri içinden muhatap arama tutumuna inandırıcılık kazandırma kaygısı vardır. Sözkonusu olan düzen soluyla “Zeytin Dalı” politikası çerçevesinde biraraya gelmek olabilseydi elbette pek bir sorun kalmazdı. Böyle bir durumda ittifak ilişkilerinin reformist solu kapsamı “Zeytin Dalı” politikasının ruhuna tümüyle uygun düşer, onun zorunlu bir gereği olarak gerçekleşirdi. Nitekim 28 Mart yerel seçimlerinin “yerli Prodisi” olan Karayalçın, eksenini düzen solunun oluşturacağı kendi “Zeytin Dalı” yelpazesine Kürt hareketi dışındaki tüm reformist solu da dahil ederken bu politikanın ruhuna uygun hareket etmektedir. Fakat dünün “yerli Prodisi”nin bile kendisini dışladığı bir durumda düzen solu ile, dolayısıyla da “Zeytin Dalı” politikası ile yapılabilecek bir şey olmadığı konusunda Kürt hareketi gelinen yerde artık yeterince gerçekçidir. Bu gerçekten hareketle de zorunlu olarak düzen sağına, kendi ifadesiyle “sağdaki liberal partilere” bakmakta, olanaklıysa müttefiklerini buradan bulmaya çalışmaktadır. Bunu ise reformist solla sürdürülecek bir ilişkiyle bağdaştırmak haliyle olanaklı değildir. Ne “sağdaki liberal partiler” ve ne de reformist sol bakımından. Dolayısıyla dünkü seçim müttefiklerinin bugün yük olarak görülmesi ilkin bu politik yönelimin bir sonucudur.

Fakat mesele bundan ibaret değildir. Daha da önemli olanı, Orhan Doğan’ın açık sözlülükle ifade ettiği gibi, parlamenter alanda reformist solla yapılabilecek fazla bir şey olmadığı düşüncesidir. Son tartışmalar vesilesiyle Kürt basınında, reformist solla ittifakın Kürt hareketinin oylarını artırmak bir yana düşürdüğü yaygın bir düşünce olarak sık sık dile getirilmiştir. Kendisi hala da reformist solla ittifaktan yana olan bir *Özgür Gündem* yazarı, reformist solla ittifakı yük sayan görüşün Kürt hareketi içinde “ağırlıkta olduğunu” önemle vurgulamakta, bağımsız adaylarla seçime katılma eğilimini

de bu yaygın düşünce ile ilişkilendirmektedir (Delil Karakoçan, 5 Temmuz '06).

Liberal tutarsızlık

PKK-DTP çizgisindeki Kürt hareketi reformist solun Kürt sorunundaki hassasiyetini ve desteğini politik bakımdan elbette önemsemektedir, bu açıdan bir sorun sözkonusu değildir. Fakat aynı reformist solun parlamenter mücadele alanında bir olanaktan çok bir handikap haline geldiği konusunda da artık daha gerçekçi düşünmekte ve davranmaktadır. Meselenin tüm özü ve özeti budur. Fakat Kürt hareketinin eteğinde politika yapan ve parlamentarizm çizgisine kaydığı ölçüde bunu kendisi için vazgeçilmez sayan reformist solun anlamadığı ya da anlamazlıktan geldiği de budur.

DTP kongresinin *Özgür Gündem*'de veriliş tarzına gösterilen duygusallık yüklü tepkiler de bu anlamama ya da anlamazlıktan gelme tutumunun yansımalarıdır. *Özgür Gündem*'in davranışı anlamlı bir mesaj yüklü olmalı ki bu denli önemsenip yazılara konu edilebilmiştir. Konuyu bir EMEP'li yazardan sonra bir SDP'li yazar da (üstelik olaydan neredeyse iki hafta sonra) sitem yüklü sözlerle köşesine taşımış, dahası bunu "*demokrasi güçlerinin birliği ve haklar arası kardeşlik zeminini zedeleyen*" bir tutum olarak nitelenebilmiştir.*

Burada dikkate değer olan, Kürt hareketinin liberal ideolojik-siyasal açılımları karşısında susanların, bunun emekçilerin ve halkların ilişkileri ve çıkarları bakımından ne anlama geldiği üzerinde durmak gereği duymayanların, kendilerine yönelik önemsiz bir protokol sorunu konusunda aşırı bir alınganlık ve hassasiyetle ortaya çıkmaları, bunu da gülünçlük ölçüsünde bir tutumla "halklar arası kardeşlik" ilişkilerine bağlamalarıdır. Bu fazlasıyla yadırgatıcı tutumun gerisinde, bu çevrelerin Kürt hareketinin liberal sol çizgisiyle esasa ilişkin bir sorunlarının olmaması gerçeği gizlidir. Onların Kürt hareketiyle kuyrukçuluğa varan aşırı uyumlarının te-

melinde ideolojik-politik uyum vardır. Kürt hareketiyle devrimci dönemde ilişki kurmaktan özenle kaçınanların ve bunu keskin ilke farklılıklarına bağlayanların (TDKP-EMEP), tam da İmralı açılımlarının ardından onunla istikrarlı bir uyuma girmelerinin başkaca bir anlamı olabilir mi?

Tutarsızlık Kürt hareketinin aynı liberal çizgi temelinde geliştirmeye çalıştığı yeni ittifak arayışlarının sorun edilmesindedir. Kürt hareketi Kürt sorununa ilişkin istemlerini kimlik ve kültürel hak sınırlarına indirgemiş, bu temelde düzenle ve devletle barış bütünlüşmeyi kendisine stratejik bir çizgi olarak belirlemiştir. Bunu “barışçı demokratik çözüm” olarak olumlayıp sahiplenilenlerin, bu çizgi doğrultusunda “barışın dili” üzerine güzellmeler yazanların, bu çizginin mantığı içinde bir yere oturan “sağdaki liberal partiler” ile ittifak arayışlarını da içlerine sindirmek zorundadırlar. Bu arayışlarla sorunları yoksa eğer, o halde protokol listesinde anılmamalarını da sorun etmemek zorundadırlar. Zira bugüne kadar kendilerine cömertçe kucak açan ve büyük propaganda olanakları tanıyan Kürt hareketi, eğer bu sembolik davranışla artık bundan geri durabileceği izlenimi veriyorsa, protokol listelerinde anılmamanın böyle bir sembolik anlamı varsa, demek ki yeni politik yönelimler çerçevesinde bu artık bir ihtiyaç olarak belirlemektedir. Liberal kuyrukçulara düşen bunu da anlayışla karşılamak ve “Kürt halkına karşı enternasyonal görevler”i çerçevesinde sineye çekmektir. İmralı sonrası çizgiye verilen destekte samimiyet ve tutarlılık, bunu hiçbir biçimde kendisiyle ilişkilere endekslememeyi gerektirir. Protokol listesi krizi üzerinden çıkarılan gürültü bu alandaki kaba tutarsızlığın bir yansımasıdır.

Liberal sol ve ulusal sorunda liberal çizgi

Kürt sorunu ve hareketiyle ilişkiler bakımından Türkiye'nin reformist solu iki ana küme oluşturmaktadır. İrili ufaklı grupları bir

yana bırakarak solda adı öne çıkmış gruplar üzerinden bakıldığında, bu kümelerden ilkinin ÖDP ve TKP, ötekini EMEP ve SDP oluşturmaktadır. İlk kümeyi oluşturanlar Kürt hareketiyle araya belirsiz bir mesafe koymaktadırlar. Liberal sol akımlar olarak elbette bunu devrimci ilkeler ve çizgi nedeniyle değil, fakat temelde topluma egemen şovenizmin kendine özgü birer sol yankısı olarak yapmaktadırlar.

ÖDP’de bu gizlenemeyen, zaman zaman da gizlenmesine gerek bile duyulmayan bir kabalıkta yapılmaktadır. Yakın zamanda solda seçim ittifakları üzerine verdiği bir demeçte ÖDP Genel Başkanı bunu her zamankinden daha kaba bir biçimde açığa vurmuş, Kürt hareketinin “terör ve bölücülük” kaynağı olduğu imasında bulunmuştur. **

ÖDP’den farklı olarak TKP, izlediği sosyal-şoven çizgiyi marksist ilkelerle örtmeye, böylece daha incelikli biçimler içinde sunmaya çalışmaktadır. Başından itibaren reformist bir konumda bulunan, daha sonraları 28 Şubat’ın dümen suyunda politika yapmaya yönelen ve gelinen yerde “ulusal sol”un sol versiyonu olan “yurtsever cephe”ler kuran TKP’nin Kürt sorunu karşısındaki tavrı özünde ÖDP ile aynı çizgidedir.

Bu iki reformist partiden farklı olarak öteki kümeyi oluşturan EMEP ve SDP, Kürt sorunu karşısında belli bir hassasiyet göstererek, bunu Kürt hareketi ile yakın ilişkilerde somutlamaktadırlar. Egemen ulus şovenizminin ağır bir atmosfer oluşturduğu ve kudurgan bir fiili saldırganlığa dönüşebildiği bir toplumda, bu iki partinin Kürt sorunundaki bu hassasiyeti kuşkusuz bir anlam taşımakta, bu sorun çerçevesinde onları ilk kümeyi oluşturanlardan ayırmaktadır. Fakat izledikleri genel çizginin mantığı ve bu mantık içerisinde Kürt sorununun ele alınışı, özünde ÖDP ve TKP’den farklı değildir. Fark, Kürt sorununu ele alıştan çok bugünkü Kürt hareketiyle ilişkilerde kendini göstermektedir.

Bunu görebilmek için EMEP ile ÖDP’nin Kürt sorununu ele alışını karşılaştırmak yeterlidir. Hala da sosyalizm söylemi kulla-

nan liberal sol bir parti olarak ÖDP'nin Kürtlerin kimlik ve kültürel haklarının tanınmasına gerçekte bir itirazı yoktur. Fakat gerçekte EMEP'in de Kürt sorununda bunu aşan herhangi bir tutumu, programı ve politikası yoktur. İmralı'yla birlikte Kürt hareketi istemlerini zaten bu sınırlara indirgemıştır ve dikkate değer bir tutumla EMEP'in Kürt hareketiyle yakın ilişkileri de bu noktadan itibaren gelişmiştir. Bugünkü EMEP'in bugünkü ÖDP'den temel farkı, Kürt hareketinin mevcut silahlı mücadelesini meşru sayması ve silahların bırakılmasını Türk devletinin belli adımlar atması koşuluna bağlamasıdır. Sorunun temel siyasal kapsamı, tam özgürlük ve her alanda tam eşitlik, her ikisi tarafından da es geçilmektedir. EMEP'in bu konuda, ulusal sorunda, ÖDP ile aynı kaba liberal platformda bulunduğu gerçeğini gizleyen etken, Kürt hareketi ile kurduğu ilişkilerdir. Burada unutulmaması gereken temel önemde nokta, bu ulusal liberal programın İmralı'dan beri artık bizzat PKK tarafından ortaya konulmuş ve tüm liberal sol adına da meşrulaştırılmış olması gerçeğidir. Önemle yineliyoruz; bu çerçevede farklılık, izlenen program ve politikanın özünde ve kapsamında değil, fakat yalnızca Kürt hareketi ile ilişkiler alanındadır.

Bunun en dolaysız kanıtını, ÖDP Genel Başkanı'nın sosyal şoven demecine yönelttiği öfkeli eleştiri ile bizzat EMEP'li Mustafa Yalçınar ortaya koymaktadır. Hayrı Kozanoğlu'nun

“öncelikle Kürt muhalefeti taleplerini sadece kültürel haklar; kimlik, özgürlük ve demokrasiye indirgemelidir” şeklindeki sözlerini yerinde bir tutumla “gericilik” olarak niteleyen Mustafa Yalçınar sözlerini şöyle sürdürmektedir: *“Kürtlerin talepleri zaten, onun 'indirgemeliler' dediği noktada değil mi? Kürtler; Türkiye'nin demokratikleşmesini hedeflediklerini bar bar bağırıyorlar mı? Kürtlerin neden taleplerini daha da geriye çekmeleri istenir?”* (Yine birlik üzerine, *Özgür Gündem*, '04 Temmuz '06)

Kaba ve dayatmacı şoven bir tutuma yönelen öfkeli tepkisiyle övgüye değer olan bu sözler, gerçekte kişiler planında Kozanoğlu ile Yalçınar arasındaki, partiler planında ÖDP ile EMEP arasındaki

ulusal program ortaklığını ortaya koyuyor. Mustafa Yalçmer Hayri Kozanoğlu'nun gerici-şoven tutumunun karşısına Kürt ulusunun temel ulusal siyasal haklarını savunarak değil fakat istenenin zaten halihazırdaki durum olduğu söylemiyle çıkıyor. Bu bir rastlantı da değil. EMEP yöneticilerinin hangi söylemine bakarsanız bakın, Kürtlerin hak ve özgürlükleri adına savunulanlar Kürt hareketinin İmralı'dan beri "indirgediği" o sınırlı kültürel haklar sınırlarını hiçbir biçimde aşmıyor. Marksist ulusal sorun programı, ezen ve ezilen ulus arasında başta devlet ve siyaset alanı olmak üzere her alanda tam hak eşitliğine dayanır. Kürt hareketinin bilinen sürecin ve koşulların bir sonucu olarak kendi ulusal programını salt "kültürel haklar"a "indiremiş" olmasının arkasına sığınarak marksist ulusal programın gereklerini gözardı etmek, küçük-burjuva kurnazlığı yüklü bir liberal tutumdur.

Bu tutum salt EMEP'in değil, EMEP'ten ESP'ye tüm kuyrukçu akımların temel önemde bir tutarsızlığını da ortaya koymaktadır. Marksist ya da sosyalist olmak iddiasındaki hiçbir akım, ezilen ulusun iradesine saygı adı altında kendi ulusal sorun programını ve politikasını ezilen ulusun belli bir andaki eğilimine ya da onu kontrol altında tutan ulusal hareketin çizgisine indirgemez. Ezilen ulusla ve ona önderlik eden hareketle ilişkisini hiçbir biçimde buradan kurmaz. Marksist devrimci sınıf partisinin her konuda olduğu gibi ulusal sorunda da kendi bağımsız bayrağı, programı ve politikası vardır. Ezilen ulusun şu veya bu evredeki eğilimlerine ya da tercihlerine olduğu kadar ona yön veren parti ya da akımlarla ilişkilerine de buradan, kendi bağımsız ulusal programı ve politikası üzerinden bakar. Kuyrukçuluğu müzmin bir kimlik haline getirmiş bulunan akımlar kümesi, bağımsız devrimci sınıf çizgisi ile liberal kuyrukçuluk arasındaki bu temel ilkesel farkı anlayamamakta ya da anlamazlıktan gelmekte, ezilen ulusun iradesine ve tercihlerine saygı adı altında, burjuva liberal çizgideki Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenmektedir. EMEP gibileri için, kısaca değinmiş bulunduğumuz nedenlerle, gerçekte bu incelenmiş bir sosyal şo-

venizmi örten bilinçli bir tutumun yansımasıdır. Türk şovenizminin toplumda oluşturduğu bugünkü ağır atmosfer olmasaydı, gerçekte ÖDP de bugünkü EMEP ile aynı tutum içerisinde olur, onun bugün durduğu yerde durmakta bir sakınca görmezdi. ESP gibileri içinse sorun bu açıdan elbette daha farklıdır, fakat yaratmakta olduğu akibet bugünkü EMEP'ten farklı olmayacaktır...

* "... Kongreye SDP (Sosyalist Demokrasi Partisi), Genel Başkan Filiz KOÇALI başkanlığında Genel Başkan yardımcıları, MYK ve PM üyelerinden oluşan kalabalık bir heyetle katıldı. Ne var ki yazarı olduğum Özgür Gündem gazetesindeki kongre haberlerinde, ne SDP'nin, ne de Genel Başkanı Filiz KOÇALI'nin katılımcılar içinde ismine rastlamadım. Kardeş partilerden EMEK Partisi ve Genel Başkanı Levent TÜZEL'in adı da yoktu. Demokrasi güçlerinin birliği ve haklar arası kardeşlik zeminini zedeleyen bu tutumu yadırgadığımın bilinmesini istiyor, en azından yazarı olduğum gazeteyi bu konuda duyarlı olmaya davet ediyorum. (Barışın Dili, Mustafa Kahya, Ülkede Özgür Gündem, 7 Temmuz '06)

** "Bölge'de silahların susmadığı bir dönemden geçiyoruz. Bu ortamda yapılacak güç birliği çağrılarını ben gerçekçi bulmuyorum. Olası seçimlerde böyle bir ittifakın tartışılması için öncelikle Kürt muhaléfeti taleplerini sadece kültürel haklar, kimlik, özgürlük ve demokrasiye indirgemelidir Türkiye'nin demokratikleşmesini hedeflemelidir Bunun için de Bölge'deki gerilimin düşmesi gerekiyor Bu olmadan böylesi bir ittifak arayışı gerçekçi değildir " (Solda ittifak arayışları, Özgür Gündem, 3 Temmuz 2006)

V

Dünün devrimcileri ile reformistleri aynı safta

İlkelerden yoksunluk reformizmin karakteridir

Lenin bir vesileyle, gündelik siyasal yaşamda önemli ya da önemsiz hiçbir konu gösteremezsiniz ki gerisinde önemli bir ilke sorunu barındırmıyor olsun, der. İlkelerin ve ilkelere dayalı devrimci bir stratejik çizgiye bağlılığın çoktandır bir yana bırakıldığı Türkiye solunun büyük bir bölümü için böyle bir uyarının gelinen yerde fazlaca bir anlamı yok kuşkusuz. Artık revaçta olan, gündelik politikada etkin olmak adına, ilkesizliğin ve pragmatizmin dibi reformist bataklık olan kaygan zeminidir. Bu zemine oturanların sonunda işleri nerelere kadar vardırabileceği 28 Mart 2004 yerel seçimleri esnasında somut olarak görüldü. Reformist sol kitlelere “alternatif” sunmak adı altında Murat Karayalçın gibi sicilli bir özel savaş dönemi yöneticisinin birleştirici liderliği altında siyaset sahnesine çıkmakta bir sakınca görmeyebildi. Sorun içlerinden hiç değilse bazılarının bunu ne denli içlerine sindirerek yapıp yapmadığı da değildir. Sonuçta bu yapılmıştır, önemli olan

budur. Devrimden, devrimci hedeflerden kopmak, düzenin icazet alanına yerleşmek ve burjuva parlamentarizmine dayalı siyaset anlayışına oturmak, sindirilmesi ilk bakışta pek de kolay görünmeyen adımların kabulünü beraberinden getirebilmiştir.

İkelere dayalı siyasal mücadele ile devrimci konum ve kimlik arasında dolaysız bir bağ vardır. Devrim hedefinin yitirildiği ya da bilinçli bir tutumla bir yana bırakıldığı yerde ilkeler, ilkelere dayalı siyasal yaşam da biter, alan tümüyle her türlü ilke ve ölçüden yoksunlukla aynı anlama gelen burjuva pragmatizmine kalır. Devrimci bir geçmişten gelen günümüz reformistlerini özel savaş dönemi yöneticilerinin liderliği altında birleştiren de sonuçta bu aynı pragmatizm olmuştur. Normal durumda öyle kolay yapamayacakları bir şeyi, parlamenterizme endekslenmiş siyaset anlayışı gerektirdiği için yapmaktan geri duramamışlardır. Bunu yaparken başlangıçta bir parça zorlanmışlarsa eğer, bu kadarı bile hala da istismarından geri durmadıkları devrimci geçmişin ağırlığı nedeniyledir. Bunun da etkisi gitgide silinmektedir; bir yandan burjuva siyaseti doğrultusunda benimsenen ve tabana benimsetilen her yeni adımın rahatlatıcı etkisi, öte yandan bu ağırlığı dıştan etkili bir basınca dönüştürebilecek biricik güç olan devrimci hareketin mevcut zayıf ve zaafli durumu, onları giderek böylesi bir yükten de kurtarmaktadır.

Reformizme karşı yapısal ideolojik zayıflık

Reformist akımlar, kendilerini düzenin icazet alanına boyu boyunca yerleşmekten alıkoymasa bile, devrimci hareketin bu doğrultudaki basıncını özellikle '90'lı yılların ilk yarısında bir biçimde hissettiler. Devrimci konumu terkederek düzenin icazet alanına sığınmış olmanın ezikliğini bir ölçüde yaşıyorlardı; ideolojik, siyasal ve moral açıdan belirgin biçimde savunma pozisyonundaydılar. Arada geçiş ve bağlantı halkaları oluşturan gruplar bulunsa da o yıllarda devrimci hareket ile reformist hareket solun

iki ayrı kampını oluşturmaktaydı ve devrimciler kampı, aradaki ilkesel-siyasal ayırım konusunda belli bir duyarlılığa sahipti.

'90'lı yılların ikinci yarısından itibaren bu durum birbirini izleyen bir dizi gelişmenin etkisi altında köklü bir değişime uğradı. Bugün reformistler kampı belirgin biçimde güçlenmiştir ve devrimciler karşısında fazlasıyla rahattır. İmralı teslimiyeti ile birlikte devrimci konum ve iddiasını tümenden terkederek Kürt hareketi bugün artık reformist kampın birleştirici eksenini ve sürükleyici gücüdür. Kendi öz varlığı ile reformist kampa büyük bir güç kazandırmakla kalmamış, kendisiyle birlikte düne kadar devrimcilikte iyi kötü tutunmaya çalışan irili ufaklı bir dizi grubu da bu kampa sürüklemiştir. Dünün devrimcilerinin bir kısmı artık süreklileşmiş, neredeyse kurumsallaşmış ilişkiler içinde reformistlerle birlikte. Bu gelişme reformist akımı rahatlatmış, ona belli bir özgüven kazandırmış, böylece devrimcilerden gelen basıncın etkisini de en aza indirmiştir.

Önce sarsıcı etkileri ve önemli sonuçları olan İmralı teslimiyeti, ardından ise hücre saldırısına karşı gerçekleşen zindan direnişinin akibeti (daha doğrusu bunun devrimci saflardaki yaygın biçimde algılanışı) bu sonucun oluşmasında önemli bir rol oynamış olsa da, gerçek nedenler daha kapsamlıdır ve bu gelişmeleri incelemektedir. Temelde zayıflık devrimci hareketin kendi öz yapısındadır. Büyük bir bölümüyle geleneksel küçük-burjuva devrimci-demokrat akımlardan oluşan devrimci hareket, bu sınıfsal-siyasal özelliği nedeniyle reformizme karşı ideolojik ve programatik açıdan yapısal zayıflıklara sahiptir. Bu yapısal zayıflıklardan dolayıdır ki nesnel koşullardaki her yeni ağırlaşma, bu akımlar üzerinde tasfiyeci bir basınca dönüşmekte ve her seferinde içlerinden birilerini koparıp reformist hareketin saflarına itmektedir.

Devrimci-demokrat akımların son 25 yılın tüm ters gelişmelerine ve bunun beslediği tasfiyeci süreçlere rağmen devrimcilikte iyi-kötü tutunmayı başarmaları elbette devrimci-demokrat kon-

umlarından gelen ideolojik dayanaklara da sahiptir. Fakat bu tutunmada, derinliği olan bir ideolojik dirençten çok geçmişin mücadeleleri içinde şekillenip yerleşmiş devrimci duyarlılıkların ve reflekslerin belirleyici bir rol oynadığı da bir gerçektir. Ve nitekim, olayların akışı bu duyarlılıkları ve refleksleri günden güne zayıflattığı, herşeye rağmen korunabilen devrimci iyimserliği zaman içinde güçten dşüşdüğü ölçüde sözkonusu direnç de zayıflamış, birileri şahsında ise bu tümünden kırılmıştır. Geleneksel hareketin bünyesindeki tasfiyeci savrulmaların ve reformizme geçişlerin yıllardır açıklıkla izlenebilen dinamiği budur. Savrulma ve geçiş süreçleri önce fiilen yaşanmakta, ardından ideolojik ifadeler kazanmaktadır.

Aynılar aynı yerde!

12 Eylül yenilgisi ve '89 çöküşünün ardından '90'lı yılların ikinci yarısı bu açıdan yeni bir dönüm noktasıdır. Bu yılların özelliği o güne kadar belli bir inatla korunan devrimci iyimserliğin zaman içinde artan bir oranda yitirilmesidir. '90'lı yılların ortası 12 Eylül yenilgisini izleyen yeniden toparlanma çabalarının tepe noktası olduğu kadar herşeyin başaşağı gitmeye başladığı bir dönüm noktasını da işaretlemektedir. Sonuçları '95 ve '96 yılının 1 Mayıs gösterilerine yansıyan ve geleneksel küçük-burjuva devrimci-demokrat gruplarda temelsiz bir aşırı iyimserliği besleyen semt hareketlenmeleri çok geçmeden saman alevi gibi söndü. Devrimci akımlar uzun yılların ardından kısa sürede elde ettikleri sınırlı kitle desteğini aynı hızla yitirdiler.

Burjuva gericiliğinin en önemli sonucu toplumsal muhalefetin şaşırtılması ve yedeklenmesi olan 28 şubat atağı bunun üzerine bindi ve tasfiye sürecini hızlandırdı. Bütün bunları ise devrimci akımları ezmeye, yıldırmaya ve tasfiye etmeye yönelik kapsamlı devlet terörü tamamladı. Yaygın operasyonlarla örgütlere büyük darbeler vuruldu. Bu, olağan saldırıların yeni bir uzantısı değil, fa-

kat son halkasını hücre saldırısının oluşturduğu, çok bilinçli ve hesaplı bir ezme ve tasfiye etme girişimi idi. Devletin “siyaset belgesi” bu aynı yıllarda, ‘90’lı yılların ortasında güncellenmiş, devrimci hareketin tasfiyesinde sağlanan başarı solun büyük bir bölümüyle “ılımlı bir çizgiye kaydığı” tespitiyle kayda geçirilmişti. Olaylar bugün daha açık bir biçimde gösteriyor ki, devletin bu aynı tespitten çıkardığı vazife, hala da devrimcilikte ısrar eden kesimleri kapsamlı ve çok yönlü bir saldırıyla ezmek, yıldırım, tasfiye olmak ya da düzenin icazet alanı demek olan “ılımlı sol” çizgiye kaymak almaşıkları ile yüzyüze bırakmak olmuştur.

İmralı teslimiyetinin geleneksel akımlar üzerindeki yıkıcı etkileri önden oluşan bu zemin üzerinde yaşandı. Bütün bu ters ve yıkıcı gelişmeler karşısında Kürt hareketine tutunarak ayakta kalmayı umanlar, bu umutlarının gücü ölçüsünde İmralı teslimiyetinin tasfiyeci etkisiyle yüzyüze kaldılar. Yeni tasfiyeci savrulmaların ve reformizme geçişlerin özellikle kuyrukçu akımlar şahsında yaşanmasının açıklaması da buradadır. Böylelerinin hesabı daha baştan yanlıştı; zira Kürt hareketi onların en çok umut bağladığı bir dönemde gerçekte devrimden kopma sürecinde büyük aşamalar kaydetmişti. Devrimci dayanak olmak bir yana kendi yönünden devrimci hareket için güçlü bir başka tasfiyeci etki kaynağı haline gelmişti ve daha o günden reformist harekete güç veriyordu.

Ne var ki İmralı teslimiyetinin devrimci umutlara ve iyimserliğe yeni bir darbe anlamına gelen yıkıcı etkileri kuyrukçu konundakilerden öteye oldu. Pek az istisnayla geleneksel hareket bu etkiyi derinden yaşadı. Bu arada, reformizme ve tasfiyeciliğe karşı o güne kadar iyi kötü gösterilen direncin ideolojik olmaktan çok devrimci duyarlılıklara ve reflekslere dayandığı, bu vesileyle bir kez daha açığa çıktı. İmralı savunmaları, devrimin ve sosyalizmin cepheden reddi olmaktan öteye ona cepheden bir saldırıydı da. Düne kadar büyük umutlara vesile olmuş Kürt hareketinden gelen bu çapta bir saldırı ilk şaşkınlıkların ardından yaygın biçimde tepki gördü. Hemen herkes teslimmeye karşı devrimi savunmaktan

sözetti, devrimi savunmak adını bir şeyler de yazıp çizdi. Fakat bu çok sürmedi, yaygınlığı ölçüsünde yüzeysel kalan bu tepki hızla yerini yeni konum ve kimliği ile Kürt hareketini kabullenmeye ve sindirmeye bıraktı. İmralı öncesi dönemin kuyrukçuları yeniden Kürt hareketi ekseninde saf tuttular. Devrimi cepheden terketmiş ve düzenle barışıp bütünleşmeyi yeni stratejik çizgi olarak benimsemiş bir harekete bu hızlı uyum, bunu yapanların gerçek ideolojik konum ve kimliklerinin de bir aynası idi gerçekte.

Aynı uyumu, ilk bakışta şaşırtıcı gerçekte ise son derece anlamlı ve tutarlı bir yönelişle reformist akımlar da gösterdiler. EMEP'in tavrı bu açıdan özellikle açıklayıcı ve dikkate değerdir. O güne kadar ulusal sorunda sözümona devrimci ilkeler adına devrimci Kürt hareketinden özenle uzak duran, İmralı'yı yalnızca iki ay önceleyen '99 Nisan seçimlerine bile bu aynı gerekçe ile bağımsız adaylarla katılan EMEP, tam da İmralı'daki köklü tasfiyeci açılımların ardından Kürt hareketiyle yakın ilişkilere girdi ve o günden bugüne bu ilişkilerini güçlendirerek sürdürdü. Devrimin ve ulusal sorunda devrimci çözüm arayışının terkedilmesi, bunun yerine "demokratik cumhuriyet" şiarı ile demokrasinin sınırlarını genişletme çizgisinin geçirilmesi, EMEP'in ilk bakışta şaşırtıcı görünen köklü tutum değişikliğinin ideolojik-programatik temelini oluşturuyordu. EMEP, İmralı'dan yıllar önce "demokratik devlet", "demokratik anayasa" ve "demokratik ordu" sloganlarıyla ortaya çıkmış, demokrasi mücadelesinin devrimle her türlü bağına radikal bir biçimde koparmış, onu mevcut devlet aygıtının kendi temelleri üzerinde demokratikleştirilmesi çizgisine indirgemişti. Abdullah Öcalan'ın "cumhuriyetin demokratikleşmesi" stratejisi ve programı da bundan başka bir şey değildi. Demokrasinin sınırlarını genişletme, bunu da burjuva sınıf devletinin baskıcı niteliğini siyasal özgürlükler lehine daraltma olarak özetleyebileceğimiz bu çizgi, reformist akımları buluşturan ideolojik temel ve siyasal programdı.

EMEP bu açıdan yeni yönelişinde gerçekten tutarlıydı ve ne yaptığını çok iyi biliyordu. Tutarsızlık EMEP'e paralel bir uyumu

hala da devrimci gevezeliklerle bağdaştırmaya çalışan (başını MLKP'nin çektiği) dünün ve bugünün kuyrukçularının tutumundaydı. Dün belki değil fakat bugün artık bu tutarsızlık bir görüntüden ibarettir. Yapısal zayıflıklar ve bundan ayrı düşünüle-meyecek olan kuyrukçu sürükleniş zaman içinde sonuçlarını üretmiş, dünün devrimcilerini dünün reformistleri ile bugün aynı safta buluşturmuştur. Taraflar girdikleri uyumlu ilişkilerin bugün artık bilincindedirler. Dolayısıyla burada artık bilinçsiz bir sürük-lenişten çok bilinçli bir tercih sözkonusudur. Reformist blokun başlıca mensupları arasında yılları bulan sıcak ve sorunsuz ilişki bu bilinçli uyumun bir yansımasıdır.

*(Kızıl Bayrak, Sayı: 24, 25, 26, 28 ve 29,
Haziran-Temmuz 2006)*

Metin içi ek:

Tükenen küçük-burjuva devrimciliği

(...) Türkiye'nin '60'lı ve '70'li yıllarında, işçi sınıfı, köylülük, şehir küçük-burjuvazisi, genel olarak kent ve kır yoksullarının katıldığı ileri boyutlar kazanmış bir sosyal mücadele vardı. '60'lı yıllardaki genel sol yükseliş, 12 Mart döneminin ardından ve '70'li yılların ikinci yarısında, radikalleşerek daha geniş boyutlar kazandı. Sol akımların oluşumu ve gelişimi de bu genel sosyal hareketlilikle sıkı sıkıya bağlantılı olarak, onun içinden, onu etkileyerek ve ondan etkilenecek oldu. Modern Türkiye'nin tarihinde ilk kez görülmüş bu türden bir sosyal hareketlenmenin yarattığı moral ve politik atmosfer, sol akımların yeşermesine ve hızla güçlenmesine de imkan sağladı.

Anılan dönemlerin mücadelelerine baktığımızda, radikal bir tutumla ortaya çıkan ve ileri düzeyde politizasyon yaşayan sosyal kesimin, gerek kitlesel katılımıyla ve gerekse de radikal eğilimiyle, büyük ölçüde kent ve kır küçük-burjuva kitleleri olduğunu görüyoruz. Elbette burada sözkonusu olan genel olarak küçük-bur-

juvazi değil, fakat daha çok onun aydınlanmış ileri ve ilerici kesimleridir. Geleneksel ve modern kesimleriyle Türkiye küçük-burjuvazisi çok karmaşık bir sosyal tabaka durumundadır ve sosyo-kültürel açıdan ve dolayısıyla politik eğilim yönünden büyük bir değişkenlik göstermektedir. Bu sınıfın belli kesim ve katmanları faşizmin, bir kesimi dinsel gericiliğin kitlesel tabanıdır, geçmişte olduğu gibi bugün de. Ama kentte ve kırdaki yaygın bir ilerici küçük-burjuva katman da var Türkiye’de. Bir dizi karmaşık ekonomik, sosyal, politik, kültürel etken, Türkiye’de güçlü bir ilerici küçük-burjuva kitle yaratmıştır ve bu radikalleşerek devrimci akımların doğmasına toplumsal-politik ortam oluşturmuştur. Radikal sol akımlar da daha çok bu sosyal zeminde ortaya çıktılar; buna uygun bir ideolojik-programatik perspektif edindiler, bu sosyal konuma uygun düşen bir siyasal çizgi izlediler; ve nihayet, bunun yansıması bir politik-örgütsel kültür ve değerler sistemi yarattılar.

Ama Türkiye’nin ilerici-devrimci küçük-burjuvazisi, ‘60’lardan ‘80’lere yaşanan ve büyük toplumsal-siyasal çalkantılara sahne olan ilk yirmi yılın ardından, bu mücadeleyi taşıyacak politik ve moral gücünü yitirdi. Her iki devrimci yükselişi izleyen faşist bastırma ve ezme dönemlerinde, devrimci küçük-burjuvazi gerçekten ağır bedeller ödedi. 12 Eylül’de takibata uğrayıp tutuklananların (ki sayıları yüzbinleri buluyor) sosyal yapısına dönüp bakınız, ezici bölümüyle kentin ve kırdaki küçük-burjuva kökenli kadro ve sempatanları ile yüzyüze olduğunuzu görürsünüz. Bu insanlar genel küçük-burjuva hareketliliğin öncü unsurları durumundaydılar. Radikal küçük-burjuvazi iki tarihsel dönem, ki bu iki on yıl demektir, bu yükü taşıdı ve karşılığında ağır bir bedel ödedi. Sonuçta küçük-burjuva siyasal öncüler kadar küçük-burjuva kitleler de yoruldu, eski dinamizmini, devrim arzusunu ve coşkusunu yitirdi.

Bu canlı politik sosyal gücün desteğinden yoksun kalmak, geleneksel sol akımlar için başlı başına bir bunalım etkeniydi. Buna yenilginin yıldırıcı etkilerini, bunun yolunu düzlediği tasfiyeci cereyanın ağır tahribatını ekleyiniz. Buna dünyadaki gelişmeleri,

'89 çöküşünü ekleyiniz. Buna Kürt hareketinin paradoksal biçimde önce yükselişinden ve ardından teslimiyetinden gelen bozucu ve zayıflatıcı etkileri ekleyiniz. Buna sınıf ve kitle hareketinin yıllardır belli bir eşiği aşamamasını, bir türlü politikleşip devrimcileşmemesini ekleyiniz. Bütün bunlar ve bunlara eklenebilecek öteki bazı etkenler, yükselişler içinde doğmuş ve kendini bulmuş geleneksel sol akımların bugün neden artık yolun sonuna gelip dayandıkları konusunda aydınlatıcı açıklamalar bulursunuz, ki bunlar bizim konuya ilişkin değerlendirmelerimizde, sürekli olarak ve belli bir sistematik içinde hep ele alınagelmiştir.

(...)

Döneme uygun politika adı altında devrimci stratejik perspektifi yitirmek, geleneksel sol hareketlerin yeni dönemdeki (bundan '87'yi izleyen yeniden toparlanma dönemini kastediyorum) temel davranış biçimi oldu. Bir dönem için buna direnenler ise özellikle '90'ların ikinci yarısından itibaren bu yöneline girdiler ve gelinen yerde kendilerinden öncekilerle aynı yerde konakladılar. Devrimci stratejik perspektifin yitirildiği yerde, herşey günü kurtarmaya, pratik olarak güçlenmeye indirgenir. Başarılı bir taktik tabii ki çok önemlidir, ama her başarılı taktik bir stratejik çizgiye ve hedefe bağlı olmak zorundadır. Taktik-strateji ilişkisinin anlamı ve gereği budur. Sizin başarılı saydığımız taktiğiniz ancak devrimci strateji-nize bağlıysa ve ona hizmet ediyorsa bir anlam taşır ve devrimci sonuçlar yaratır. Yoksa belki günü kurtarırsınız ama geleceği ke-sin olarak kaybedersiniz. Ola ki güncel planda güçlenirsiniz de, ama bu arada gelecek hedeflerinizden koparsınız. O zaman da elde ettiğiniz sözde başarının devrimci açıdan bir kıymeti kalmaz. Reformizmi tercih ettiyseniz mesele yok, ama devrimcilik iddiası taşıyorsanız, bu davranışınızla siz geleceği güne feda etmiş olursunuz.

(H. Fırat, Dünya, Türkiye, Sol Hareket, Eksen Yayıncılık, s.146-150)

***Liberal solun yerel seçim
perişanlığı
(Mart 2004)***

I

“Yerel yönetimler” ve liberal hayaller

Liberal rezalet karşısında oportünist kıvranmalar

Açılışı *Özgür Gündem*'de yayınlanan 24 Şubat 2004 tarihli yazısında Mustafa Yalçınar yaptı. “*Aşağıdan ’ çalışma*” başlıklı bu yazının bir yerinde şunlar söyleniyordu: “*Herkes bilir ki, AKP'nin önünü kesmekle sınırlı davranılamaz. Herkes bilir ki, mevcut düzen çerçevesinde 'yerel kurtuluş'lar olanaklı değildir Ve herkes bilir ki iktidar sorunu tayin edicidir ”*

“Herkesin bildiği” bu üç temel nokta, EMEP şahsında liberal sola yöneltilen devrimci eleştirinin de üç temel başlığını oluşturuyor:

1- AKP karşıtlığına dayalı platform (“...*AKP'nin önünü kesmekle sınırlı davranılamaz.*”).

2- “Belediye sosyalizmi” (“...*mevcut düzen çerçevesinde 'yerel kurtuluş'lar olanaklı değildir*”).

3- Her türlü iktidar perspektifinin yitirilmesi (“...*iktidar sorunu tayin edicidir*”).

“Orta malı” gerçekler havasında sunulsa ve gerisin geri seçimlerde izlenen liberal çizginin savunulmasına bağlansa da, Mustafa Yalçınar’ın bunları anımsatmak ihtiyacı duyması elbette nedensiz değildi ve artık ağırlığı taşınamaz duruma gelen iç sıkıntının bir ilk dışavurumuydu.

Devamı *Evrensel*’de, A. Cihan Soylu’nun 26 Şubat ve onu izleyen 1 Mart tarihli yazılarıyla, daha açık biçimde geldi. Bazı temel gerçekleri o değilden hatırlatan bu yazıların, daha yakından göreceğimiz gibi, gerçekte özel bir anlamı ve önemi vardı. EMEP’in işleri kenardan götüren akıl hocaları, iki ayı aşkın bir süredir en bayağı bir reformizmin ifadesi olarak EMEP yöneticileri ve *Evrensel* yazarları tarafından savunulagelen burjuva liberal hayallere nihayet bir ölçüde olsun müdahale etmek ihtiyacı duymuşlardı. Kuşkusuz onlar bunu kendilerine yakışan bir tarzda yapacaklardı; hatalara yaklaşımda açıklık ve ciddiyet, samimiyet ve dürüstlük, yozlaşmış oportünizmin tutumu ve yöntemi olacak değildi herhalde.

A. Cihan Soylu’nun 26 Şubat tarihli *Evrensel*’de yayınlanan “Seçim Çalışması ve Halkın Örgütlenmesi” başlıklı ilk yazısı, hiç yeri olmadığı halde araya devrimcilere yönelik kin dolu saldırılar sıkıştırdıktan sonra, sonuç bölümünde şu sözlere bağlanıyor:

“Şurası açık ki, merkezi iktidarın burjuvazinin elinde olduğu durumlarda, ne denli yetkiyle donatılmış olunursa olunsun, belediyelerin icraatları her zaman bir engele takılacak-sınırlanacaktır. Belediyecilikte başarı bu yönüyle sorun çözümü yönünde atılan adımlardan daha fazla, sorunların, olanakların, çözüm ve çözümsüzlüklerin halka aleni ve halkla birlikte ele alınır olmasındadır.. Halkla birlikte belediye yönetimi, sermayenin ve burjuva iktidarının dayatma ve engellerinin görülmesi ve aşılmasının emekçilerin yığınsal örgütlenmesi ve mücadelesine bağlı olduğunun görülmesine de hizmet edecektir..”

Bu sözler, titreşim ve bulanık ifadelerle de olsa, burjuva liberal bir anlayışın en saf ifadesi olan “belediye sosyalizmi”ne yöneltilebilir ör-

tülü bir eleştiriyi yansıtıyor. Peki kimin şahsında ya da kimleri hedefleyerek? Bu sorunun dolaysız bir yanıtı yok, zira ortada açık bir adres ve hedef yok. Yazar bunları o “herkesin bildiği” türden gerçekler olarak orta yere söylüyor havasında. Ama bu ülkede yerel seçim tartışmaları başlayalı beri yapılan açıklamalara bakıldığında, bu sözlerin dolaysız hedefi herkesten çok parti olarak EMEP ve yayın olarak *Evrensel*’den başkası olamaz herhalde. “Belediye sosyalizmi”nde ifadesini bulan tepeden tırnağa liberal argümanlar, haftalardan beridir ve dahası bu yazının yayınlanmasından sonra bile, en pervasız biçimde EMEP tarafından ve *Evrensel* üzerinden savunuldu. Bunu daha sonra ayrıntıları ile göreceğiz, fakat önce aynı yazarın bir de 1 Mart tarihli yazısında söylenenleri görelim.

“*Seçim Ortamı ve İleri İşçinin Sorumluluğu*” başlıklı bu ikinci yazı, usulen yapılmış kısa bir genel girişin ardından tümüyle aynı eksene oturuyor, yani “belediye sosyalizmi”ne ilişkin eleştiri ve uyarılardan oluşuyor. Daha ikinci paragrafında şu önemli uyarı ile karşılaşırız:

“Sınıf bilincine ulaşmış işçi ve ileri emekçiyle, sınıfın devrimci partisi, seçim dönemini, ortaya koyduğu programının -adaylarının kazanması da dahil- başarısı için en verimli tarzda değerlendirecektir Ancak bu durumda da kendisini, kapitalizm koşullarında belediye yönetimleriyle halkın iktidarı arasında dolaysız bir bağ kurarak; ciddi ve temel bir yanılığa yol açabilecek bir tutumdan ayırmak durumundadır Bu yönüyle, bu gibi dönemlerde, hiçbir biçimde, işçi ve emekçilerin sermaye ve partilerine karşı bağımsız örgütlenmesini geliştirmek gibi, daha temel bir görev durumundaki sorumluluklarını titizlikle gözetir: Emekçilerin sorunları, zorlukları, çözümünün nerede olduğunu açık olarak bilmelerini sağlayacak bir politik ajitasyon ve propaganda yürütür ”

Yazar biraz olsun dürüst olsaydı, sözlerine “oysa” diye devam eder ve yaptığı uyarı çerçevesinde EMEP’e egemen liberal perişanlığı açıkça ortaya koymak yoluna giderdi. Zira yerel seçim tartışmaları başlayalı beri “*kapitalizm koşullarında belediye yöne-*

timleriyle halkın iktidarı arasında dolaysız bir bağ kuran”, bunu başta genel başkan olmak üzere sözcüleri tarafından sayısız kez yineleyip duran parti bizzat EMEP olmuştu. Ve bu, “ciddi ve temel bir yanılığ” olmanın da ötesinde, devrimcilik iddiasının lafızda bile bir yana bırakılarak burjuva liberal sol bir platforma açık bir geçiş anlamına gelmekteydi. Karayalçınlar’la bu denli kolay biraraya gelişin gerisinde de tamı tamına bu vardı.

Öte yandan EMEP, “*Emekçilerin sorunları, zorlukları, çözümün nerede olduğunu açık olarak bilmelerini sağlayacak bir politik ajitasyon ve propaganda yürüt*”mek bir yana, izlediği bütün bir çizgi ve yürüttüğü bütün bir çalışmayla, kitleler arasında parlamenter liberal hayaller yaymakta, belediye yönetimlerinin kazanılması ile yerel sorunların çözüleceğini, bunun bir yerel halk iktidarlaşması anlamına geleceğini ve böylece genelde iktidarlaşmanın da yolunun açılacağını söylemektedir. Üstelik bunu (ayrıntılı örnekleriyle de göreceğimiz gibi) öyle dolaylı ve dolambaçlı biçimlerde de değil, tersine şaşkırtıcı bir açıklıkla (ki buna liberal önyargıların gücünden gelen patavatsızlık da denebilir) yapmaktadır.

Ama oportünizmin karakterinde siyasal dürüstlük değil düzenbazlık vardır. Kenardan akıl hocalığı yapan A. Cihan Soylular, iki ayı aşkın bir süre tam bir sessizlikle izledikleri bu liberal rezalete nihayet bir çift söz söylemek durumunda kaldıklarında bile, bunu ya ortaya ya da hatta başkalarını hedefleyerek söylemek pişkinliğini gösterebilmektedirler. Çünkü onların amacı durumu düzeltmek değil fakat yalnızca görüntüyü kurtarmaktır. Ardı arkası kesilmeyen devrimci eleştirinin bunaltıcı etkisi karşısında ve safalarda durumdan rahatsız olanları yatıştırmak üzere, bir çift devrimci sözle göz boyamaktır.

“*Seçim Ortamı ve İleri İşçinin Sorumluluğu*” başlıklı yazı, “halkçı-demokratik bir belediyecilik programı” üzerinden yapılabileceklerin sınırları üzerine bir şeyle sıraladıktan sonra, aynı pişkinlikle şu sözlere bağlanıyor: “*Ancak bu, bazı çevrelerin daha bu-*

günden sundukları türden bir halk iktidarı olmayacaktır. 'En devrimci belediye yönetimleri' dahi halkın ve kent ve beldelerin tüm gereksinmelerini karşılama olanağı bulamayacaktır Böyle bir olanağın burjuvazi tarafından hazır tutulduğu, onun merkezi engeliyle ve baskılarıyla karşılaşmayacağı hayal edilemez..."

A. Cihan Soylular, "bazı çevreler" derken kimleri kastediyor, kimi hedef alıyorlar dersiniz? DEHAP'ın bir "halk iktidarı" iddiası zaten olmadığına göre onu geçiyoruz. Belediye yönetimleri üzerinden "halk iktidarlaşması" üzerine liberal gevezeliklerin halihazırda iki kaynağı var. Biri EMEP'in kendisi, ötekisi ise liberal yol ve kader arkadaşı SDP. SDP'nin sesi soluğu doğru dürüst çıkmadığına, bu liberal yaveleri gündelik olarak yineleyecek olanaklardan yoksun bulunduğuna göre, geriye bir tek EMEP kalıyor ve yukarıdaki sözlerin dolaysız muhatabı da gerçekte ondan başkası değil.

TKİP değerlendirmesi kimi hedef alıyordu?

Ekim'in Ocak tarihli sayısının başyazısında, TKİP'nin seçimlere ilişkin politikasının ana hatları özetlenirken, buradaki tartışmamızı yakından ilgilendiren şu temel önemde görüşlere yer veriliyordu:

"- 'Ulusal irade'yanılsaması üzerinden burjuvazinin gerçek iktidar odaklarını perdeleme işlevi gören burjuva parlamentosunun içyüzünü kitleler, özellikle de onların ileri kesimleri önünde sergilemek nispeten daha kolaydır Kitlelerin uzun yılları bulan deneyimleri bunu bir ölçüde olsun kolaylaştırır Buna karşın kurum olarak yerel yönetimler, 'halkın yönetimi', 'halkın katılımı', 'halka dolaysız hizmet' vb. argümanlar üzerinden sunulmaya müsaittirler Özellikle reformist sol buna yönelik yanılsamalara güç katar ve buna solcu söylemlerle belli bir inandırıcılık da kazandırır

"Oysa bu büyük bir aldatmacadır Merkezi iktidar organlarının burjuvazinin elinde olduğu ve bunun bin bir kolla (vilayet, em-

niyet, istihbarat, garnizon, yargı vb.) kendini yerel düzeyde de gösterdiği bir durumda, yerel 'halk yönetimi' tepeden tırnağa bir yalan ve yanılsamadır. Aynı gerçek, üretim araçları ve zenginliğin ezici bölümü (dolaysız özel mülkiyet ya da devlet maliyesi ve mülkiyeti olarak) burjuvazinin elinde ve denetiminde olduğu sürece, yerel planda halkın sorunlarının çözülebileceği inancı ya da beklentisi için de geçerlidir. Alabildiğine sınırlanmış ve güdükleştirilmiş yerel yönetimler ve bütçeler, bu sınırlar içinde bile burjuvazi tarafından bin bir yolla en sıkı bir denetim altında tutulurlar.

"Bu temel bilimsel-toplumsal gerçekten hareketle TKİP, yerel yönetimler üzerinden yapılabilecekler hakkında özellikle reformist sol tarafından işçilere ve emekçilere pompalanacak hayallere karşı özel bir mücadele yürütecektir. Her biçimiyle 'Belediye sosyalizmi' yanılsamasının içyüzünü kararlılıkla teşhir edecek, bunu, kurulu düzenin gerçek yapısı, kurumlaşması ve işleyişinin ortaya konulması çabasıyla birleştirecektir." (Ekim, Sayı: 233, Ocak 2004)

Daha önce bu sayfalarda zaten yayınlanmış bulunan sözkonusu değerlendirmeden buraya bu kadar uzun parça almamız kuşkusuz nedensiz değil. Yerel seçimlere ilişkin politikasını 6 temel nokta üzerinden özetleyen TKİP, bunlardan birini (yukarıya aktardığımızı) nispeten geniş tutmuş ve tümüyle "belediye sosyalizmi" üzerine burjuva liberal hayallere karşı uyarılara ve tutuma ayırmıştır. Bu bir rastlantı olmadığı gibi sonradan doğrulanacak bir öngörü de değildi herhalde. Belli ki bu uzun pasajda o gün artık tüm açıklığı ile görülebilen bir olgu üzerinden konuşuluyordu. Tanım ve vurguların içeriği bunun böyle olduğunu zaten bütün açıklığı ile ortaya koyuyor. Nitekim birinci dereceden EMEP yöneticilerinin açıklamaları ile aynı dönemdeki *Evrensel* gazetesine baktığımızda, yukarıdaki pasajlarda saldırı konusu yapılan görüş ve tutumları tüm açıklığı ile ayrıca görmekteyiz.

“AKP ile Hesaplaşma Fırsatıdır”!

Önümüzde 28 Aralık 2003 gibi erken bir tarihte EMEP genel başkanı Levent Tüzel’le yapılmış bir röportaj var. Zamanında *Evrensel*’de yayınlanan, ardından uzun süre EMEP sitesinde tutulan bu kapsamlı röportaj, EMEP’in yerel seçimlere ilişkin politikasının çerçevesini özetliyor. Dolayısıyla işin aslında, sıradan bir gazete röportajından çok, bu form içinde bir partinin yerel seçim politikasını belli başlıklar üzerinden özetleyen temel önemde bir metinle yüzyüzeyiz. Parti sitesinde uzun süre tutulması ve EMEP’in yerel seçimlere ilişkin politikasının esaslarını ortaya koyan neredeyse tek metin olması da bunu gösteriyor.

Evrensel’de yayını esnasında bu röportaja, yerel seçim olayı kastedilerek, “*AKP ile Hesaplaşma Fırsatıdır*” başlığı konulmuş. “AKP karşıtlığı” eksenine oturan bir seçim platformunu Karayalçınlar’dan bağımsız olarak daha o günden haber veren bu başlık, metnin EMEP sitesine konulmuş örneğinde de aynen korunmuş. Röportajın ilk sorusu da bu konuda ve nitekim verilen yanıtın özü ve esası aktardığımız başlığa yansıtılmış durumda.

Bir yerel ya da genel seçimi, o an hükümette bulunan parti ile hesaplaşma ekseninde ele almak, seçimlerde izlenecek çizginin ve yapılacak çalışmanın ana amacını buradan tanımlamak, parlamenter işleyişe dayalı burjuva politikasının tipik bir davranış biçimidir. O an iktidar olan partinin hedef haline getirilmesi, kitlelerin öfke ve tepkilerinin bu parlamenter hedefe yöneltilmesi, burjuva partilerine ve politikacılarına böylece; sorunların gerçek kaynağını gizleme, temel sınıf ve iktidar ilişkilerini, bunun ifadesi temel kurumları perdeleme, her türlü öfkenin, tepkinin ve tartışmanın dışında tutma olanağı sağlar. Gerçek iktidar ilişkilerinin parlamenter kurumlar ve işleyişle perdelendiği tüm kapitalist ülkelerde ve bu arada Türkiye’de, her seçim döneminde muhalefet partileri hükümet partisi/partileriyle, tersinden de hükümet partisi/partileri muhalefet partileriyle hep de bu çerçevede “hesaplaşır”lar.

Komünistlerin “parlamenter oyun” olarak niteledikleri aldatıcı işleyişin temel bir yönüdür bu. Bundan dolayıdır ki komünistler her dönemde, fakat özellikle de seçimler döneminde, bu yapı ve işleyişin iç yüzünü sergilemeye, kitlelerin bilincini ve dikkatini bu orta oyundan gerçek iktidar yapısı, ilişkileri ve işleyişine çekmeye çalışırlar. Sorunların gerçek iktisadi-sınıfsal nedenlerini ve kaynaklarına ortaya koymaya, parlamenter yanlısımları kırarak kitlelere gerçek çözüm ve çıkış yolunu göstermeye özel bir dikkat gösterirler. Komünistler ve tüm gerçek devrimciler için seçimler, işte bu anlamda bir “fırsat”tır. Lenin’in sözleriyle, komünistler için seçimler, “*özel bir siyasal işlem değildir, binbir türlü vaatte bulunarak sandalye kazanmaya çalışmak değildir, ama sınıf bilinci olan proletaryanın siyasal dünya görüşünün ilkelerini ve temel isteklerini savunmak için özel bir fırsattır*”

EMEP’li liberaller içinse seçimler, “*AKP ile Hesaplaşma Fırsatıdır*”. Tıpkı CHP’den MHP’ye ve İP’e kadar tüm burjuva düzen partileri için olduğu gibi. Elbette bu partilerin her biri ve bu arada EMEP ve “Demokratik Güçbirliği” için bu hesaplaşmanın içeriği, öncelikli unsurları ya da vurguları, farklıdır ya da farklı olabilir, fakat bu sorunun özünü ve esasını değiştirmez. Burada temelde burjuva parlamenter nitelikte bir ilkesel ve politik tutum yansımaktadır, aslolan da budur.

EMEP’in daha ilk temel yerel seçim değerlendirmesinde sorunun böyle konulması bir rastlantı değildir. Tersine, sonraki hemen tüm açıklamalarda ve *Evrensel*’in köşe yazılarında bu tutum aynı biçimde sürdürüldü. Bu arada “Demokratik Güçbirliği” deklarasyonunda da sorun böyle ortaya konuldu ve buna ilişkin vurguyu EMEP’liler özellikle öne çıkardılar. Deklarasyonu kamuoyuna açıklayan ortak toplantıda, EMEP başkanının konuşması, bizzat *Evrensel*’in verdiği habere göre AKP karşıtlığı eksenine oturmaktaydı. *Evrensel*’in bazı köşe yazarları ise, teorik ve ilkesel sorunlarda boşluğun da verdiği bir naiflik ve patavatsızlıkla, bunun ölçüsünü iyice kaçırdılar ve halen de aynı minvalde yazıp duruyorlar.

(Bunun gerçekten pek hoş bazı örneklerini daha sonra ayrıca göreceğiz).

Liberal akıl hocaları, A. Cihan Soylular, “*Sınıf bilincine ulaşmış işçi ve ileri emekçiyle, sınıfın devrimci partisi*”ni uyarıyor, seçim döneminde “*emekçilerin sorunları, zorlukları, çözümün nerede olduğunu açık olarak bilmelerini sağlayacak bir politik ajitasyon ve propaganda*” yürütmelerinden söz ediyorlar. Ama nedense bunu iki aylık bir gecikmeyle yapıyorlar; aylardır sakız gibi tekrarlanıp durulan liberal söylemler karşısında susanlar, seçim dönemi bitmek üzereyken sözüm ona “devrimci” uyarılarda bulunuyorlar. Üstelik bunu yanlış bilincin ve tutumun sahiplerini dosdoğru hedefleyerek de değil, fakat orta yere, demek oluyor ki boşluğa seslenerek yapıyorlar.

Bilgece duran o sade sözleriyle bize şunları söylüyordu Mustafa Yalçınler: “*Herkes bilir ki, AKP'nin önünü kesmekle sınırlı davranılamaz.*” Başka bir durumda bu sözler gerçekten ferahlatıcı olabilirdi. Gelgelelim burada sorunumuz, görmüş bulunduğumuz gibi, “AKP'nin önünü kesmekle sınırlı” davranılıp davranılamayacağıyla değil, fakat bir seçim çalışmasının eksenine o anki hükümet partisiyle hesaplaşmanın konulup konulamayacağı ile ilgidir. Ve bu, burjuva temsili kurumlar ve seçimler sorununa yaklaşımda, parlamenter avanaklıkla devrimci sınıf tutumunu ayıran temel ölçütlerden biridir.

Ve biz inanıyoruz ki, çok kimse gibi Mustafa Yalçınlerler de bunu gerçekten çok iyi bilirler. Gelgelelim onların sorunu hiç de bilip bilmemekle ilgili değildir. Onların sorunu, öteki bazı EMEP yöneticileri ve *Evrensel* yazarlarında olduğu gibi cahillik değil, fakat tümüyle, giderek bayağı bir hal alan liberal oportünizmle ilgidir. Onlar çok şeyi bir çok kimseden iyi biliyorlar, fakat bilmezlikten geliyorlar ve bu onlar payına hiç de onurlandırıcı bir durum değil. İki onyıllık tasfiyeciler ve terbiye edici süreçleri, “herkes”in bildiklerini bilmezlikten gelme konumuna düşürmüştür onları. Bu cahilliğe kıyasla daha vahim bir durumdur ve utanç vericidir.

Liberal hayaller ya da fabian “sosyalizmi”

“EMEP nasıl bir yerel yönetim anlayışını savunuyor?” Bu, söz-konusu röportajın ikinci sorusudur ve doğal olarak verilen yanıt burada ele aldığımız konu bakımından fazlasıyla önemlidir. Devrimci, hatta hatta sosyalist olmak iddiasındaki bir parti temsilcisine böyle bir soru sorulduğu zaman, normal olarak, kapitalizm koşullarında ve onun belirlediği sınıfsal egemenlik ilişkileri ve buna dayalı iktidar yapılanması ve işleyişi altında, “yerel yönetimler”in ne olduğu, ne anlama geldiği üzerine hiç değilse bir çift sözle bir şeyler söylenmek durumundadır. Bunu, A. Cihan Soylular’ın iki ay sonra yapmak zorunda kaldıklarını yapmak olarak da tanımlayabiliriz. Ama hayır, EMEP başkanı bu denli temel önemde bir soruya bu teorik-ilkesel çerçeveden hareketle bir yanıt vermek yoluna gitmiyor. Onu yanıtı tümüyle pratiktir ve tüm içeriği ile düzenin iç mantığına ve işleyişine oturmaktadır.

Tüm yanıtı kesintisizi olarak aktarıyoruz:

“Özelleştirmeci, rantçı, ayrımcı bir belediyecilik karşısında demokratik, halka denetim imkanı sağlayan, doğrudan halkın katılımının olanaklarını sunan bir belediyeciliktir Yani bir kısım sermaye partilerinin ve onların çevrelerinin, şirketlerin çıkar sağladığı, kamu kaynaklarını kendi lehlerine kullandığı bir belediye-ciliğe karşı, bu kaynakları ayırım gözetmeksizin herkese adil bir şekilde aktaran, karşılığında kâr ve menfaat gözetmeyen bir belediyecilik, bizim savunduğumuz. Böyle bir belediyecilik, bölgesel ayrımcılığı ve dengesizliği ortadan kaldırmaya, temel problemleri çözmeye dönüktür Belediye hizmetleri bugün, belediye başkanı, yardımcıları, belediye başkanının siyasal partisi ve o partiye yakın kesimlerin istekleri doğrultusunda belirleniyor En küçük bir imar düzenlemesi, altyapı çalışması dahi birilerinin haksız kazanç sağlaması gözetilerek yapılıyor İhtiyacı olana değil de, parası olana hizmet götürülüyor Oysa hizmetler ve ona ayrılan kaynaklar, halkın denetimine açık olması gerekir Böyle bir

yönetim anlayışını yerleştirmenin tek yolu, katılımı sağlamaktır. Bunun için de halkın kendi içerisinde seçtiği temsilciler aracılığıyla belediyenin bütçesini, harcamalarını, hizmetlerini denetleyen bir meclisin, oluşumun kurulması lazım. Ancak bu şekilde katılım demokratik olur, şeffaf olur. Ancak bu şekilde belediye bir kesimin rant kapısı olmaktan çıkabilir ”

Buna kısaca dürüst ve halkçı bir belediyecilik de diyebiliriz. Fakat tüm dürüstlüğüne ve halkçı heyecanına rağmen bu yanıtta ilke olarak düzeni aşan iğne ucu kadar bir şey yok. Söylenenlerin özü ve özeti şuna çıkıyor: Ortada sorunların çözümü ve halka hizmet için yeterli “kamu kaynakları” var, fakat belediyeleri elinde bulunduran “rantçı, ayrımcı” sermaye partileri bunları kendileri, çevreleri ve bir kısım şirketler için kullanmaktadırlar. EMEP’in temsil ettiği “dürüst ve halkçı belediyecilik” bu duruma son verecek, “bu kaynakları ayırım gözetmeksizin herkese adil bir şekilde aktar”acak ve “karşılığında kâr ve menfaat gözetme”yecektir. “Böyle bir belediyecilik, bölgesel ayrımcılığı ve dengesizliği ortadan kaldıracak, bu arada “temel problemleri” de çözecektir.

Demek ki bu anlayışa göre, yerel yönetim ve hizmetler alanında burjuva sınıf egemenliği sisteminden ve kapitalist özel mülkiyet düzeninden kaynaklanan herhangi bir sorun yok. Bunlara dokunmaksızın, ama yönetim anlayışını değiştirerek, mevcut durumu kökten değiştirmek olanaklıdır. Halkın desteği kazanılır ve yönetime gelirse, hırsızlık ve rantçılık önlenirse, kaynaklar ayırmsız olarak herkes için kullanılırsa, böylece dengesizlikler giderilir ve tüm temel sorunlar çözülür.

Biz bu acısız ve sancısız çözüm yolunu, “hizmette dürüstlük” ve “hizmet dağıtımında adalet” olarak da özetleyebiliriz. Yani İngiliz fabyanizmi ya da “yerel”den öteye ulusal düzeyde genelleştirilmiş biçimiyle, İsveç “sosyalizm”i! Yani bugünün değilse bile “sosyal devlet” döneminin sosyal-demokrasisi!

Gelgelelim, bizim döne döne “belediye sosyalizmi” olarak nitelendirip teşhir ettiğimiz burjuva liberal anlayış da tamı tamına bu-

dur. Bu düşünce ve mantık biçimi, hiç değilse yerel yönetim ve hizmet sorunu üzerinden, kapitalizmin aklanması ve onaylanmasından başka bir şey değildir. Bu düşünüş tarzı, yerel sorunların, yerel hizmetlerdeki yetersizliklerin, aksamaların ve ayrımların, yerel yöneticilerin izlediği politikadan, onların hırsızlığa, yolsuzluğa ve bu arada beceriksizliğe dayalı yönetim anlayışından kaynaklandığını iddia eden burjuva propagandasının bir yinelenmesinden başka bir şey değildir. Hırsızlık, yolsuzluk, rantçılık, bürokratik hantallık, bunun öteki yüzü olan halktan kopukluk ve bu arada beceriksizlik, bütün bunlar her kapitalist ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yerel yönetim gerçeğinin bir parçasıdır.

Fakat tüm bunları giderseniz ve bu arada tüm bu temizlikle belediyeleri “bir kesimin rant kapısı olmaktan çıkar”sanız bile, yerel hizmetler alanında “temel sorunları” çözemezsiniz. Çünkü kapitalist toplumda, tüm öteki temel sorunlar gibi yerel hizmetler alanındaki temel sorunlar da, kötü yönetimden değil, fakat sınıf egemenliği sisteminden ve kapitalist mülkiyet düzeninden kaynaklanmaktadır. Bu sınıf egemenliği sistemini yıkmadan, bu mülkiyet düzenin temelden değiştirmeden, iktidarın yanısıra birikmiş zenginliklerin ve kaynakların kamunun eline ve hizmetine geçişini sağlamadan, bu sorunların bir tekini bile çözemezsiniz. Yerel kamu kaynaklarının en dürüst ve adil bir kullanımı bile bu sorunların çözümünü değil, fakat olsa olsa, geçmişte, kapitalizmin genişleme döneminde Avrupa sosyal-demokrasisinin bir ölçüde yapmayı başardığı gibi, halk kitlelerinin yaşamında nispi bir iyileşme sağlayabilir. Bu ise temel sorunların çözümü anlamına gelmediği gibi kapitalizmi de zayıflatmaz, tersine, kitlelere aldatıcı ve duruma katlanılabilir bir tatmin sağlayarak, böylece ona daha sağlam ve nispeten daha istikrarlı bir zemin sağlar.

Bu kapitalizm koşullarında en iyi sonuçtur, fakat bugünün Türkiye gerçekleri gözetildiğinde, liberal bir reform projesi olarak bile herhangi bir başarı şansından yoksundur. Bu nedenledir ki biz onu dayanaksız hayallere dayalı liberal bir proje olarak niteliyoruz.

Bunların boş hayaller olduğuna ne iyi ki artık A. Cihan Soylular da tanıklık ediyorlar. “*‘En devrimci belediye yönetimleri’ dahi halkın ve kent ve beldelerin tüm gereksinmelerini karşılama olanağı bulamayacaktır*” deniliyordu bize, daha önce aktardığımız pasajda. İzleyen satırlalarda ise DEHAP’ın halihazırdaki yerel yönetim deneyimi hatırlatılarak şunlar söyleniyor: “*Bu, daha kapsamlı bir tartışma konusu olmakla birlikte, kapitalizmin kurallarının işlediği ve burjuvazinin iktidar erkini elinde tuttuğu koşullarda, belediye başarılarının sınırlarının aslında önceden bir tür belirlendiğinin de göstergesidir.*”

Halkçı belediyelerin sorunların çözümünden çok, bu sorunların neden çözümsüz kaldığının halk kitlelerine gösterilmesine olanak sağlayacağını, dolayısıyla temel kazanımların iktisadi ya da sosyal olmaktan çok siyasal olabileceğini nihayet hatırlayan ve lüt-fedip hatırlatan A. Cihan Soylular, sözü şuraya bağlıyorlar: “*İşçi sınıfı ve emekçilerin destekledikleri belediye yönetimlerinin başarısı halkın dolaysız katılımı ve desteğine bağlıdır; ancak bunun da sınırlılıkları ve yetmezlikleri olacağını unutamayız. Bu yetmezlik ve sınırlılıkların aşılabilirliği sağlandığında ise, artık farklı bir yolda, iktidarın alınması yolunda yürümekten söz edilecektir*” Demek ki belediyecilik kapsamına giren “temel sorunlar”ın devrimden ve devrimci iktidarın alınmasından ayrı bir çözüm olanağı yoktur.

Ve nihayet final sözleri: “*İşçi sınıfı ve emekçilerin çıkarı, iktidarın eksiksiz alınmasındadır ve kurtuluşun yolunu açacak olan da budur*” Aynı konuda Mustafa Yalçiner neler söylüyordu: “*Herkes bilir ki, mevcut düzen çerçevesinde ‘yerel kurtuluş’ lar olanaklı değildir*”

İyi ama, A. Cihan Soylular ve Mustafa Yalçinerler bunları bu açıklıkla biliyorlardı da neden aylar boyunca hatırlamak ve hatırlatmak, böylece EMEP yöneticilerinin ağzından ve *Evrensel*’in sayfalarından taşıp duran bütün o liberal söylemlerin karşısına koymak ihtiyacı duymadılar? Bu sorudaki şaşkınlık soruluş tarzından geliyor. Gerçekte bu soru anlamsızdır, zira ortada hala da herhangi bir

müdahale yoktur. Sadece görüntüyü bir nebze olsun kurtarmaya yönelik göz boyayıcı sözler vardır ve bunlar da muhtemeldir ki saf-lardaki huzursuz bazı öğeleri yatıştırmak içindir.

Biz yeniden “EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel”in röportajına dönelim. Daha sonraki soruları yanıtlanırken aynı konu, yerel yönetim anlayışı üzerinde durmayı sürdürüyor Levent başkan. Okuyoruz: *“Savunduğumuz yönetim anlayışının hedefi sadece temel ihtiyaçların karşılanması değil, emekçilerin kültürel, sosyal vb. her yönüyle kendini geliştirebileceği imkanlara da kavuşturulmasıdır. Böyle bir belediyecilik ilçelerdeki olumsuz koşullara göz yummayacağı gibi, fabrikalardaki kötü çalışma koşullarına da göz yummayacaktır Dahası müdahaleci bir tarzda yapacağı düzenleme ve hizmetleriyle halkın layık olduğu koşullar oluşturulacaktır Bu nedenle partimiz ve beraber hareket edeceği emekten, demokrasiden yana güçler öncelikle buldukları bölgedeki yerel sorunları çözmeyi temel alan bir program etrafında birleşmelidir ”*

Liberal hayaller birilerinin ayaklarını yerden (kapitalizmin ve günümüz Türkiye’sinin gerçeklerinden de denebilir buna) böyle keşiyor işte. *“Temel ihtiyaçların karşılanması”*nın sağlanması ne ki, liberal hayaller daha da ötelere kanat çırpıyor; hedef *“emekçilerin kültürel, sosyal vb. her yönüyle kendini geliştirebileceği imkanlara da kavuşturulmasıdır ”* Yani? Yani tam ve eksiksiz bir sosyalizm!

Bu liberal baylar, *“emekçilerin kültürel, sosyal vb. her yönüyle kendini geliştirebileceği imkanlara kavuşturulması”*nın ne demek olduğu üzerine hiç düşünmüşler midir acaba? Bunun önündeki engelin burjuva sınıf egemenliği sistemi ve mülkiyet düzeni olarak kapitalizm ve bunun gerçekleştirilmesinin ise tamı tamına sosyalizm, üstelik gelişmiş, komünizme doğru evrilmiş bir sosyalizmin olduğunu bilmiyorlar mı? “Levent başkan” değilse bile bazı başkan yardımcıları (Yalçınmerler) ve bu arada işleri kenardan götüren liberal akıl hocaları elbette bunu çok iyi biliyorlar. Ama buna rağmen bu liberal yavelere aylar boyu sessiz kalabiliyorlar. Nihayet

bazı doğruları sıraladıklarında ise, bunu, bu liberal rezaleti haklı olarak eleştiren komünistlere ve devrimcilere kinlerini kusmadan yapamıyorlar.

A. Cihan Soylular şu sözleri, tam da “belediye sosyalizmi”nin örtülü eleştirisini yapmak zorunda kaldıkları o kısacık yazılarının satır aralarına sıkıştırıyorlar: “*İşçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluğu davasına sadakatle bağlı olan herkes, sınıflar mücadelesi yasalarının bilincinden uzak, dünyayı ve toplumsal yaşam ve mücadeleyi kendi küçük barınaklarında yorumlayıp kendi dışındaki herkese çamur sıçratmak için tepinen ar yoksunlarını görmezden gelecek ve halkın davasının ilerletilmesi için önüne çıkan görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için çalışacaklardır*” (26 şubat tarihli o aynı yazı, vurgular bizim.)

İşin küfür ve hakaret yanını bir yana bırakıyoruz. Ama şu “Sınıflar mücadelesi yasalarının bilincinden uzak” iddiasını alınız ve “EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel”in partinin yerel yönetimler ve yerel seçimler üzerine buraya kadar aktardığımız (ve daha sonra daha fazlasını da aktaracağımız) sözleriyle karşılaştırmız. Levent başkan’ın bu düşünceleri şahsı değil fakat partisi adına açıkladığını, dahası, tam da bu nedenle, belki de bu metnin Levent başkan adına liberal akıl hocalarından biri tarafından kaleme alındığı gerçeğini de göz önünde tutunuz ve sonra dönüp A. Cihan Soylular’ın yukarıda siyah olarak verdiğimiz küfür ve hakaretlerine yeniden bakınız. Umuyoruz ki böylece, gerçekte kimin/kimlerin “ar yoksunu” olduğu konusunda dolaysız bir fikir edinmeniz hiç de güç olmayacaktır.

Peki komünistlere ve devrimcilere küfrederek de olsa “belediye sosyalizmi”ne yöneltilen bu eleştirel sözlerin, parti olarak EMEP ve gazete olarak *Evrensel* için herhangi bir anlamı ve sonucu var mıdır? Yanıt için somut duruma bakalım. “*Seçim Çalışması ve Halkın Örgütlenmesi*” başlıklı ve A. Cihan Soylu imzalı yazı, 26 şubat tarihli *Evrensel*’de yayınlandı. Yukarıdaki küfür ve hakaretleri içeren bu yazı, ardından gidip titrek ve bulanık biçimde de olsa,

“belediye sosyalizmi”ne dayalı liberal hayaller konusunda uyarılara bağlanıyor ve öylece noktalanıyordu. İşte bu yazıdan yalnızca iki sonra, *Evrensel*'in genel yayın yönetmeni İhsan Çaralan, kendine ait köşede “*Yerel Mücadele ve Yerel İmkanlar*” başlıklı (dolayısıyla başlığıyla bile hayli dikkat çekici) bir yazı yayınladı. Bu yazıdan uzunca bir bölümü aşağıya alıyoruz:

“Kuşkusuz ki; yerel yönetimlerin en klasik görevleri olan; yol, su, elektrik, doğalgaz, kanalizasyon, kitle taşınması gibi hizmetlerin ucuz, kaliteli, adil (yoksul bölgeleri ve yoksul halk kesimlerinin ihtiyaçlarını en öne alan bir adalet anlayışıyla) bir biçimde nasıl çözüleceği elbette ki, iyi bir biçimde propaganda edilmelidir Bunun için yerel imkânların neler olduğu, geçmişte bunların nasıl çarçur edildiği, 'hizmet veriyoruz' adı altında halkın parasıyla kimlerin nasıl vurgunlar yaptığı gösterilmelidir Ama, bunun da ötesinde kentlerin, emekçi semtlerinin sadece; işe gidilip gelinen, sonra da uyunan mekânlar olarak değil; herkese insanca yaşam koşullarının sunulduğu sosyal ortamlar olarak ele alınması son derece önemlidir Bu amaçla sağlık, eğitim hizmetlerinin herkesin parasız yararlanabileceği bir biçimde sunulması, sinemalar, tiyatrolar, halk kütüphaneleri, kültür evleri, kadın ve gençlik evleri gibi kurumların ihtiyaca uygun düzeyde hizmet verecek tarzda geliştirilmesi, yerel yayıncılığın tekelci yayıncılık karşısında desteklenmesi (gazete, radyo, tv. vb.), çevrenin korunması, hizmetlerin engellilerin ihtiyaçları da gözetilerek düzenlenmesi... Bütün bu hizmetlerin yerel dokunun ve onun imkânlarının kullanılması üstüne şekillendirilmesi, çalışmanın yerelleşmesi bakımından son derece önemlidir ”

Bu sözleri hiç değilse şimdilik yorumlamayacağız. Zira buradaki (ve yazının toplamındaki) yaklaşım, tamı tamına Levent Tüzel'in bu yazıyı iki ay önceleyen düşünceleri ile örtüşmektedir. Bu ikincisi üzerine söylenmesi gerekenleri söylemiş bulunduğumuza göre, onları bir de bu yeni versiyon üzerinden tekrarlamamız gereksizdir.

Buna rağmen buraya bu geniş pasajı almamızın nedeni, A. Cihan Soylular'ın uyarılarının *Evrensel* yazarları için bir anlam ifade etmediği konusunda dolaysız olarak bir fikir vermektir. Neden etmediği için tahmin yürütmek mümkün, ama buna burada gerek yok. Bunun yerine teknik mahiyetteki şu hatırlatmalarla yetiniyoruz: İhsan Çaralan'ın 28 Şubat tarihli yazısı A. Cihan Soylu'nun 26 Şubat tarihli yazısını izlemiştir. Onu ise A. Cihan Soylu'nun 1 Mart tarihli yazısı izledi ve 26 Şubat yazısında yalnızca bir paragraf olarak verilen düşünceler, bu kez daha geniş ve açık vurgularla, bu son yazının tamamını oluşturdu. Bunun bir anlamı olup olmadığı sorusunun yanıtını ise burada açıkta bırakıyoruz.

II

“Yerel iktidarlaşma” hayalleri ve yerel yönetim gerçeği

Parlamentar avanaklık

EMEP’in yerel seçim politikasının esaslarını sunan 28 Aralık tarihli röportajla sürdürüyoruz. Sözkonusu röportaj için *Evrensel*’deki yayında yapılan ve metnin EMEP sitesindeki kullanımında korunan sunuş aynen şöyle:

“EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel, yerel seçimlerde sağlanacak bir başarının, ülkenin demokratikleşmesi ve halkçı bir iktidarın kurulmasının yolunu açacağını vurguladı. Tüzel, bu nedenle emekten, demokrasiden ve bağımsızlıktan yana partilerin, örgütlerin halkçı bir yerel yönetim anlayışı etrafından güç birliği yaparak seçime girmesi gerektiğini belirtti.” (Vurgular bizim)

Bu temenni ve çağrının çok geçmeden “Demokratik Güçbirliği” ile gerçekleştiğini biliyoruz. “Demokratik Güçbirliği” sadece temenninin gerçekleşmesi olmadı; çağrıyla birlikte dile getirilen hedefi de (yerel seçim başarısı ve bununla “halkçı bir iktidar” a yürüme) aynı şekilde, fakat daha açık ve özlü bir biçimde tanımladı ve bunu daha genel bir çağrıya dönüştürdü:

“Tüm halkımızı, emek, demokrasi ve barış güçlerini Türkiye’nin her yerinde ve hayatın her alanında demokratik güçbirliklerini geliştirmeye, güçlendirmeye ve **bugün için yerelerde, yarın ise genelde iktidar olmak için çalışmaya çağırıyoruz. Demokratik Güçbirliği, yeni bir Türkiye için halkın gerçek iktidarını kurma doğrultusunda yeni bir umut olacaktır**” (Vurgular bizim)

Gerçekleştirilecek geniş bir “güçbirliği” sayesinde elde edilecek bir yerel seçim başarısı ile “ülkenin demokratikleşmesi ve halkçı bir iktidarın kurulması” sorunu arasında kurulan bu dolaysız bağ, ya da Deklarasyon’un ifadesiyle, “bugün için yerelerde, yarın ise genelde iktidar olmak” hedefi, yerel seçimler boyunca EMEP açıklamalarına ve propagandasına hakim bir başka temel politik tema oldu. EMEP propagandası ve *Evrensel* yazarları bunu öylesine bir doğallık içinde yineleyip duruyorlar ki, insan buradaki aşırı rahatlığa baktığı zaman, bu çevrenin nispeten kısa sayılabilecek bir süre içinde liberal sol burjuva ideolojisini benimsemeye ve özümsemeye katettiği mesafeye şaşırmadan edemiyor. Yerel seçim başarısıyla “yerel iktidar”, ardından bundan da alınacak güç ve itilimle bu kez bir genel seçim başarısıyla ülke düzeyinde “genel iktidar”... Bu, parlamentarizme dayalı burjuva liberal ideolojinin dipsiz kuyusudur!

Bu sözleri bu denli rahat telafuz edebilenlerin hala “devrimcilik”ten, “sosyalist” olmaktan söz etmeleri tamı tamına bir “ar yoksunluğu”dur. Bu, A. Cihan Soylular, Mustafa Yalçınmerler ve İhsan Çaralanlar payına özellikle geçerlidir. Zira onların geçmişi, hangi bilinçten geldikleri bellidir. Bu geçmişi yaşamış kimseler olarak bugün geldikleri noktayı kavrayamadıklarını düşünme olanağı yoktur. Mustafa Yalçınmerler’in “herkesin bildikleri”ne ilişkin dökümü, A. Cihan Soylular’ın EMEP’te ve *Evrensel*’de skandal boyutlarına varan liberal söylemlere dolaylı oportünist müdahaleleri de, onların gerçekte bazı şeyleri iyi bildiklerini göstermektedir. Onlar bugünkü liberal batağın ne anlama geldiğini çok iyi bilmekte, fakat herşeyi bile bile yapmakta ve yaşamaktadırlar.

Öteki bazıları için durum bir ölçüde farklı olabilir. Örneğin Levvent Tüzel, K. Tekin Sürek, Ç. Diyar vb.'leri bu ikinci kategoriye girmektedir. Bunlar EMEP'in bugünkü burjuva liberal sol çizgisinin saf, ama inançlı ve militan savunucularıdır. Bunu öylesine büyük bir doğallık ve içtenlikle yapmaktadırlar ki, bu çerçevede söyleyip yazdıklarını okudukça insan onların hiçbir zaman başka türlü düşünemediklerine inanmadan edemiyor. Birçok belirti gösteriyor ki, savundukları liberal düşünce ve önyargılar bu insanların en olağan bilincidir, isteseler de başka türlü düşünemezler, başka bir şey savunamazlar. Bu kategoriye girenler geçmişte belki duygu ve politik tercih olarak devrimciliği yaşamışlardır, fakat teorik bilinç ve kavrayış olarak devrimcilikle herhangi bir ilişkileri olduğunu sanmıyoruz. İşleri kenardan götürmeye çalışan, fakat liberal sol ideolojinin bu doğal ve inançlı taşıyıcıları tarafından artık daha çok kenarda bırakılan A. Cihan Soylular, titrek ve bulanık bir biçimde orta yere bazı doğru kırıntıları savurdıkları zaman, işin aslında bununla, işte bu ikinci tipi oluşturanların "inceciklik"ten yoksun patavatsızlıklarını dengelemeye çalışmaktadırlar.

Bugün EMEP'e ve *Evrensel'e* egemen tipik parlamenter liberal söylem için gerekli tüm koşullar daha 3 Kasım seçimleri sırasında zaten yeterli açıklıkta oluşturulmuştu. O dönem bunun en yiğit seslendiricisi de ayakları yerden kesik bir seçim başarısı beklentisi üzerinden "iktidara yürüyoruz!" diye haykıran, bugüne bize devrim ve devrimcilik üzerine "herkesin bildikleri"ni hatırlatan M. Yalçiner'den başkası değildi. Yol "eskiler" tarafından (DEHAP Bloku'nun seçim başarısına duyulan hayalci inanç ve heyecanla) bu denli açık ve cüretli biçimde zamanında açıldığı için, şimdi artık "yeniler" bu açılmış yoldan gönlü rahat biçimde ve A. Cihan Soylular'ı bile huzursuz edebilen bir patavatsızlıkla ilerleyebilmektedirler. Boynuz kulağı geçermiş. Fakat olan olmuştur; EMEP'in geline yerde artık ne olduğu, girilen o uğursuz yolda bugün artık nasıl bir konuma ulaşıldığı, en kör gözlerin bile görebilecekleri bir açıklıkta ortaya çıkmıştır. A. Cihan Soylulara geçmiş

ola! Her ne kadar bu eserin gerçek mimarları tümüyle onlar olsalar da...

“Yerel iktidar” üzerine liberal yanlısamarlar

“EMEP Genel Başkanı Levent Tüzel”le yapılmış röportaja dönelim. “Sunuş”, haliyle metindeki en temel fikri özetliyor ve sunuşu yapanlar için de, özellikle öne çıkarılması gereken düşünceleri işaretliyor. O halde biz öncelikle buna ilişkin soruyu ve yanıtını görelim.

Sorudan başlıyoruz: *“Yerel yönetimler, bir iktidar deneyimi olarak görülebilir mi? Merkezi iktidar bir partinin elinde bulunurken, yerel yönetimlerin kendi projelerini gerçekleştirme şansı var mıdır?”*

Evrinsel adına sorulan bu soruda daha ilk bakışta dikkat çeken yön, tepeden tırnağa reformist-parlamentarist bir mantığı yansıttırıyor olmasıdır. Devrimci olmak iddiasındaki bir yaygın hiçbir biçimde devrimci olmak iddiasındaki bir partiye böyle bir soru yönelmez. Zira bu soruda “iktidar” kavramı, tümüyle burjuva parlamenter işleyiş içinde, bu işleyişe tabi siyasal partiler tarafından elde edilen ve yine bu işleyişin mantığı gereği geçici olmaya mahkum konumlarla ilişkilendirilmiştir. Kullanılan dil burjuva parlamentarizminin politik dilidir ve kurumsal yapı ve işleyişin kendisi gibi, bu dil ve terminoloji de kitleleri aldatmaya, bilinçleri bulandırmaya hizmet eder.

Sorunun ilk kısmı kendi başına alındığında yine de nötr bir tutumu yansıttırıyor sayılabilir. Bu sınırlar içinde soru, birbirine tümüyle zıt amaçlara hizmet edebilir; reformist bir yanıtın olduğu kadar devrimci bir yanıtın da vesilesi olabilir. Fakat ikinci bölümü böyle bir yorum olanağını tamamen ortadan kaldırmakta, soru toplamı içinde tümüyle reformist bir mantık ve anlama oturmaktadır. “Merkezi iktidar bir partinin elinde bulunurken” ifadesi, tipik parlamentarist bir bakışın ürünüdür. Burada “iktidar”dan kasıt

hükümettir ve bu şekliyle soru demek istiyor ki, “iktidar” AKP’nin elindeyken “güçbirliği” yerel seçimlerde başarı sağlasa bile “yerel iktidar” olmayı başarabilir mi? Soru aynen bu biçimiyle, pekala *Hürriyet* gazetesi tarafından CHP genel başkanı Baykal’a ya da öteki herhangi bir burjuva muhalefet partisi liderine de sorulabilirdi. Bu bile sorudaki vehameti gösterebilmek için yeterli bir örnektir.

Devrimci olabilmek için bu soruyu örneğin şöyle sormak gerekirdi: “İktidar burjuvazinin elindeyken, bu sınıf iktisadi ve siyasal gücü sağlam biçimde elinde tutuyorken, buna dayalı egemenliğini merkezden yerele her koldan kurmuşken, devrimci bir parti için salt belediye yönetimini kazanmak ne anlama gelir? Bu koşullarda, devrimci bir partinin belediye hizmetleri kapsamında bile yapabileceklerinin sınırları ne olabilir?” Bu şekliyle soru her türlü parlamenter yanılsamayı dışlar, gerçek iktidar ilişkilerini sınıfsal mantığı içinde vurgular, düzenin mevcut yapısı ve işleyişi içinde belediye yönetiminin ne anlama geldiğini yerli yerine oturtma olanağı sağlar ve böylece dayanaksız liberal hayallere olanak bırakmazdı.

Fakat soruyu böyle sorabilmek için devrimci olmak gerekirdi, ki sorun da bu zaten. Soruyu soranlar kadar onu yanıtlayanlar da devrimci değil, fakat tümüyle reformist bir konumdadırlar ve artık herşeyi parlamenter bir mantık içinde düşünmekte, buna uygun bir dil ve terminoloji kullanmaktadırlar. Nitekim EMEP başkanı sorudaki reformist mantığı aynen paylaşıyor ve yanıtını da aynı çerçevede veriyor:

“Bazı anlayışlar yerel yönetimde iktidar olmaya çok büyük anlamlar yüklüyor Yani ülkenin genel siyasetini etkileyebilecek bir mekanizma olarak görüyor Elbette belediyeciliği bizim önerdiğimiz tarzda gerçekleştirmek, demokratikleşmenin ve örgütlü toplum yaratmanın önemli bir adımıdır Ancak ülkenin siyasetini belirlemek, bütçesini oluşturmak, kaynaklarını yönetmek merkezi iktidarın elindedir Dolayısıyla yerel yönetimlerde piyasacı, özelleştir-

meci, rantçı bir tarzla mücadele ederken, buralarda kendi programımızı uygulama olanaklarını yaratırken, aynı zamanda halkın doğrudan ülke yönetiminde söz sahibi olmasını ve demokratik bir halk egemenliğini sağlayacak bir çalışma içine girme hedefini de gözetmek gerekiyor Şüphesiz halkçı, demokratik belediyeçilik derken böyle bir amacı gerçekleştirmenin kanallarını açmayı kastediyoruz.”

Yanıtın daha ilk cümlesi, sorudaki “yerel iktidar” kavramını benimsiyor, fakat “bazı anlayışlar”ın buna gereğinden fazla anlam yüklediği konusunda uyarıda bulunuyor. İtiraz “yerel iktidar” kavramına değil, fakat buna yüklenen abartılı anlamadır. “Yerel iktidar”, “ülkenin genel siyasetini etkileyebilecek bir mekanizma” değildir; “ülkenin siyasetini belirlemek, bütçesini oluşturmak, kaynaklarını yönetmek merkezi iktidarın elindedir.” Bu kadarı, sorunu ele alıpta kişiyi, geçtik burjuva liberalinden, herhangi bir gerici burjuva politikacısından bile ayrı bir yere koymaz. Sorulan soruya Deniz Baykal ya da örneğin Memet Açar yanıt vermiş olsaydı, yanıtın içeriği esası yönünden yine bu olurdu. Çünkü mevcut düzenin siyasal-hukuksal yapısı ve işleyişi içinde durum zaten tamı tamına budur, anayasal çerçeve de buna göredir.

Mevcut siyasal ve anayasal yapı ve esaslara göre, “yerel yönetim”ler, ülkenin genel siyasetini etkilemek bir yana, herhangi bir siyasal yetkiden bile yoksundurlar. “Ülkenin siyasetini belirlemek, bütçesini oluşturmak, kaynaklarını yönetmek merkezi iktidarın elindedir.” Aynı “merkezi iktidar”ın bu belirleme, oluşturma ve yönetme yetkisi dolaysız biçimde yerelleri de kapsamaktadır. Bu anlamda iktidar gücü ve yetkisi bölünmez bir bütün oluşturmaktadır. Dahası, anayasa tarafından da güvence altına alınan siyasal işleyiş gereği, “yerel yönetim”ler “merkezi iktidar”a uyum sağlamak, onun çizdiği genel çerçeve içinde davranmak, onun denetimine ve müdahalelerine tabi olmak zorundadırlar. (Mevcut anayasa bunu dosdoğru, merkezi iktidarın belediyeler üzerindeki “idari vesayet yetkisi” olarak tanımlamaktadır.) Bitmedi; yerel yönetimin,

üstlendiği kamusal hizmetleri bir ölçüde olsun yerine getirebilmek için bağımsız bir bütçesi olmadığı için, “merkezi iktidar” a bir de buradan gelen dolaysız bir mali bağımlılığı vardır ve gerisin geri siyasi-idari bağımlılığı pekiştiren bir rol oynamaktadır.

Bütün bunlar düzenin kendi mevcut yapı ve işleyişine ilişkin gerçeklerdir. Belediye yönetimine hangi burjuva partisi gelirse gelsin, bu merkezden güdümlü ve denetimli yapı ve işleyiş tabiidir. Burjuva partiler aynı kumaştan oldukları ve aynı sınıfa hizmet ettikleri için, bu onlar için esasa ilişkin bir sorun oluşturmamaktadır. Oysa belediye yönetimine devrimci bir partinin gelmesi durumunda, merkezi iktidarın (liberal söylemin aksine, bunu bütün bir burjuva sınıf iktidarı olarak düşünmek gerekir) bu siyasal, yasal, yönetsel ve iktisadi çok yönlü egemenliği ve üstünlüğü boğucu bir kuşatma olarak işler. Yerel düzeyde “iktidar” olmak bir yana, belediye yönetimi olarak ayakta kalmak bile başlı başına bir sorun haline gelir. Tüm bu baskı ve kuşatma kitle desteği ile bir ölçüde belki dengelenebilir, ama bu “yerel iktidar” değil yalnızca belediye yönetimi olarak ayakta kalma olanağı sağlar. Fakat ancak yeterli ekonomik kaynakla sürdürülebilir olan asgari belediye hizmetlerinin verilmesine herhangi bir çözüm sağlamaz, zira kaynağın musluğu “merkezi iktidar” ın elindedir ve hizmet için kullanılması gereken birikmiş zenginlikler burjuvazinin tekelindedir. Dolayısıyla yerel yönetimi seçim yoluyla ele geçirmiş devrimci bir partinin önündeki engel hükümetteki “bir başka parti” değil, fakat iktisadi ve siyasal, yasal ve yönetsel gücü ve araçlarıyla bir bütün olarak burjuvazi, onun sınıf düzeni ve devletidir.

Merkezden yerele burjuva iktidar ilişkileri

Burada kilit kavram “yerel iktidar” dır ve biz bunu reformist kul lanımdan aldığımız için hep tırnak içinde verdik. Gerçekte, belediye seçimlerinde başarı sağlamakla “yerel iktidar” kavramı arasında hiçbir biçimde bağlantı kurulamaz, bunlar tümüyle iki ayrı

şeydir. Burjuva propagandası kasıtlı olarak bunları birbirine karıştırır. Yerel planda ya da ülke düzeyinde, seçimler yoluyla halkın kendi özgür iradesini ortaya koyduğunu, yerel ya da ulusal düzeyde kendi temsilcilerini seçtiğini ve böylece desteklediği partiyi yerel ya da ulusal düzeyde “iktidar” yaptığını iddia eder, buna ilişkin yanılsamalarla kitleleri aldatır, bilincini bulandırır. Devrinci bir partinin görevi her zaman, fakat özellikle de seçimler döneminde, buna ilişkin yanılsamalara karşı sistematik bir mücadele yürütmek, burjuva düzen koşullarındaki gerçek iktidar ilişkilerine açıklık getirmek ve bu çerçevede seçimlerin ve parlamenter kurumların gerçek işlevini kitleler önünde ortaya koymaktır. Oysa bütün kesimleriyle reformist sol, burjuva propagandasının kasıtlı olarak yarattığı düşünsel kargaşayı aynen benimsemekte ve kitlelere yönelik çalışmasında yineleyip durmaktadır. Üstelik de bu konuda en büyük hassasiyet gerektiren bir seçim ortamında.

İktidar sınıfsal bir kavramdır; bir sınıfsal egemenlik ilişkisini anlatır. İktidar olmak, sınıf olarak iktisadi ve politik gücü elinde bulundurmak ve buna dayanarak kendi dışındaki sınıf ya da sınıflara hükmetmek, buna uygun bir siyasal, hukuksal ve idari yapı kurmak, bunu merkezden yerele ve toplumsal yaşamın tüm alanlarına yaymak anlamına gelir. Buradan bakıldığında iktidar bir bütündür ve merkezidir. Dolayısıyla, merkezi iktidar koşullarında bir “yerel iktidar” kavramı tümüyle temelsizdir, bir burjuva aldatmacası ve liberal küçük-burjuva yanılsamasıdır. “Yerel iktidar” ancak merkezi iktidarın sözkonusu yerel alandaki varlığının felce uğratıldığı, kurumsal yapısının ve otoritesinin yıkıldığı, yerine yeni türden bir sınıfsal-siyasal iktidarın kurulduğu bir durumda sözkonusu olabilir. Bu ise tümüyle geçici bir durum örneği olabilir ancak. Böyle bir durumda ya yerel iktidar adım adım merkezi iktidarı ele geçirmeye doğru genişler ve büyür, ya da merkezi iktidar tarafından çok geçmeden ezilir, varlığına son verilir.

Bilindiği gibi parlamento anayasal tanıma göre yasama organıdır. Parlamentonun içinden çıkan ve parlamento tarafından de-

netlenen hükümet yürütme organıdır. Buna rağmen hiçbir marksist parlamentoyu burjuvazinin gerçek iktidar odağı olarak görmez. Her gerçek marksist bilir ki, parlamento ve hükümet, burjuvazinin gerçek iktidarının parlamenter örtülerinden ve araçlarından öte bir şey değildirler. Burjuvazinin gerçek iktidar organları ordu ve bürokrasidir. Burjuvazi bunları bin bir bağla kendine bağlar, egemenliğini güvence altına alır, işleri yürütür ve elbette hükümet ve parlamentoyu da bunlarla uyumlu halde kullanır. Bu uyumun bozulduğu yerde ya da hükümet ve parlamentonun imkan olmaktan çok engele dönüştüğü durumlarda nelerin yaşandığını ise biz bu ülkenin kendi yakın dönem deneyimlerinden bile iyi biliyoruz.

Bunları hatırlatmamız boşuna değil. Tümüyle siyasal kurumlar olmakla kalmayan, anayasal esaslara göre yasama ve yürütme yetkilerini de elinde tutan parlamento ve hükümetin bile kapitalist düzende gerçek iktidar odağı sayılmadığı gerçeği orta yerdeyken, yeni dönem liberalleri hiçbir siyasal yetkisi olmayan, gerçek devlet idaresinde de hiçbir yer tutmayan belediyeleri, yerel iktidar alanları ve organları olarak görebilmektedirler. Bu, toplumsal gerçeklerden ne denli koptuklarının da bir göstergesidir.

Burjuva devleti, illeri ve ilçeleri, belediye başkanları ile değil, fakat kendi dolaysız uzantısı olan ve yereldeki devlet otoritesinin temsilcileri durumunda bulunan kurumlarla yönetir. Vilayet, emniyet, askeriye, jandarma, istihbarat, yargı, defterdarlık ve çeşitli bakanlıkların tüm öteki uzantılarından oluşur bu kurumlar ve vali tarafından koordine edilen etkinlikleriyle hep birlikte ili (ilçede kaymakam yönetiminde ilçeyi) yönetirler. Elbette belediye başkanlığı da bu yönetim aygıtının bir parçasıdır, fakat tam olarak tabii olmak ve uyum sağlamak koşuluyla. Eksik bırakmamak için eklemiştir ki, ilin “en yüksek mülki amiri” olarak valinin (ilçede kaymakamın) görev ve yetkileri arasında, belediye işlerinin dolaysız denetimi ve yerine göre yönetimi de vardır.

Mevcut düzende yereldeki gerçek güç ve iktidar odağı işte böyle oluşmuştur, bu şekilde işlemektedir. Dolayısıyla “yerel ikti-

darlaşma”dan sözedebilmek için, öncelikle bu odağın tüm güç ve otoritesinin boşa çıkarılması, dayandığı aygıtların parçalanması ve dağıtılması gerekir. Bu da, her sıradan devrimcinin çok iyi bilebileceği gibi, belediye seçimlerindeki başarılarla değil fakat gerçek bir devrimle olanaklıdır ancak. Gerisi liberal safsatadan öte bir şey değildir.

Türkiye’de “yerel yönetim” gerçeği

Türkiye’de burjuvazi iktidarını her düzeyde sağlam bir biçimde kurmuştur. Merkezi iktidar yerel kollarıyla aynı zamanda “yerel iktidar”dır ve bu hiçbir biçimde o an hükümetteki partiyle ilgili bir sorun değildir. Bu bir devlet gücü, onun kurumlaşması ve işleyişi sorunudur. Bu güç siyasal ve idari bakımdan oluşmuş, hukuksal bakımdan da pekiştirilmiştir. İller ve ilçeler, merkezden atanan valiler ve kaymakamlarca geniş yetkilere dayalı olarak yönetilirler. Yerel düzeyde tüm siyasal ve idari yetki, devletin ve hükümetin temsilcisi olarak bunların elindedir. Devletin yerel kolluk güçleri bunlara bağlıdır ve tüm öteki devlet kurumları ve bakanlıkların yerel uzantıları arasında işbirliği ve eşgüdümü bunlar sağlarlar ve birlikte ili ya da ilçeyi merkez adına yönetirler.

Yerel planda seçimle oluşturulan yapılar da devletin ve hükümetin bu yerel uzantılarının yasal ve fiili sıkı denetimi altındadırlar. Seçimle oluşturulan İl Genel Meclisi, işlevsizliği bir yana, işlediği kadarıyla da tam olarak valiye tabidir. Valinin başkanlığında ve onun hazırladığı çalışma programıyla çalışır, aldığı kararlar da valinin onayına tabidir. Aynı şekilde, vali isterse seçimle oluşturulan Belediye Meclisi’ni de toplantıya çağırabilir ve ona başkanlık edebilir. Belediye’nin aldığı birçok karar, valinin (ya da Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün) onayına tabidir. Belediye bütçesini onaylamak da “en yüksek mülki amir”in yetkisindedir. Seçimle, yani siyasal mekanizmalarla işbaşına gelmiş olsalar da, belediye başkanı ve belediye meclisinin “iktidar” kavramı kapsamında si-

yasal yetkileri yoktur. Onlar siyasal yönetici değil, fakat seçilmiş “memur”lardır ve seçildikleri yerel alana belli kamusal hizmetleri (yol, su, kanalizasyon, temizlik, bazı kültürel hizmetler vb.) götürmekle yükümlüdürler. Bu görevler, her türlü siyasal yetki ve işlevden arındırılarak belediyelerin önünü konulmuştur. Öylesine ki, siyasal mekanizmalarla oluşturulan belediye meclisleri, “belirli koşullarda”, “örneğin siyasal konuları tartıştığında ya da siyasal dilekte bulunduğu”, Danıştay kararı ile dağıtılabilir. (*AnaBritanica*, C. 3, s.553, “Belediye” maddesi)

Bunları uzatmak olanaklı, fakat gerekli değil. Bütün bunlardan çıkan sonuç, Türkiye'nin bugünkü burjuva düzeni altında, mevcut siyasal, yasal ve yönetsel yapılanış ve işleyiş içerisinde, belediyelerin bir “yerel iktidar” odağı olmadıkları, olamayacaklarıdır. Belediyelerin siyasal işlevi, olabildiği kadarıyla, merkezi devletin ve hükümetin uzantısı olmak, onun yerel etki ve gücünü pekiştirmek çerçevesindedir. Bu ise siyasal-hukuksal olduğu kadarıyla iktisadi yollarla da güvence altına alınmıştır.

Türkiye’de belediyeler, konunun uzmanlarının ifadesiyle, tam bir merkezi “vesayet rejimi”ne tabidirler. “1930’da çıkarılan ve önemli ölçüde hala yürürlükte olan Belediyeler Yasası, bir vesayet rejimi öngörmekte”dir. “Belediyeler bu yasayla adına vesayet denilen ağır bir merkezi hükümet denetimi altına sokulmuşlardır” “1580 sayılı Belediye Yasası 1930 yılında kabul edilmiştir Yasa zaman içinde bir takım değişikliklere uğramış olsa da temeldeki mantığı ve öngörülen örgütlenme biçimi 1924, 1961 ve 1982 anayasaları dönemlerinde hemen hemen aynı kalmıştır 1580 sayılı yasanın temel kabulü, belediyeleri merkezi hükümetin doğal bir uzantısı olarak kabul etmesidir” “Sonuçta belediyeler, karar alma süreçlerinde, kaynak ve yetki kullanımlarında ve hatta haberleşmelerinde merkezi yönetimlerin sıkı ve ayrıntılı bir denetimine sokulmuşlardır” “... Baskı ve kontrol altında tutma çabası temelde iki alanda yoğunlaşmaktadır: Yönetsel ve parasal.” (Korel Göymen, “Türkiye’de Yerel Yönetim”, *Cumhuriyet Dönemi Tür-*

kiye Ansiklopedisi, İletişim Yay., C. 10, s. 2838, 2841 ve 2842)

“Yönetsel” baskı, siyasal olmaktan ötedir ve anayasal bir temele sahiptir. Tahmin edilebilir nedenlerle faşist askeri cuntanın 12 Eylül anayasası, ‘61 anayasasından devraldığı “vesayet rejimi”ne en katı biçimini vermiştir. “Mahalli İdareler”e ayrılmış 127. maddenin 5. fıkrasından okuyoruz:

“Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir ”

Burada sayılan koşullar ve ihtiyaçlar, anayasanın öteki birçok maddesinde olduğu gibi, her türlü keyfi yoruma, dolayısıyla belediyeler üzerinde ölçüsüz bir baskı kurmaya olanak tanımaktadır. Pratikte bu türden baskılara fazlaca rastlanmıyorsa eğer, bunun gerisinde belediyelerin şu veya bu gerici düzen partilerinin elinde olması ve bunun da bir sorun oluşturmaması olgusu vardır. Bunun tek istisnası DEHAP’ın elindeki belediyeler olmuştur. Fakat bunlar bile, karşılaştıkları tüm baskılara ve ayrımcı yaklaşımlara rağmen, bize henüz farklı bir örnek sunamamaktadırlar. Zira DEHAP’lı belediyeler dönemi İmralı teslimiyetçiliğine denk gelmektedir. Bu, ortamı ve dolayısıyla ilişkileri yumuşatmıştır. Buna rağmen özellikle ilk dönemlerde Diyarbakır’ınki de dahil bazı belediye başkanları uydurma gerekçelerle gözaltına alınmış ve geçici olarak görevlerinden uzaklaştırılmışlardır. Bunun bir sindirme operasyonu olduğu, gerekli sonuçları fazlasıyla verdiği bir gerçektir. Teslimiyetçi barış politikasının yürekten benimseyen DEHAP’lı belediyelerin de kendi cephelerinden devletle ve hükümetle ilişkileri hoş tutmak için her türlü çabayı harcamış olmaları sorunun bir başka yönüdür. Buna rağmen Diyarbakır gibi önemli bir belediyenin başkanı sık sık aşağılanmış, birçok kere-sinde kentteki mülki ya da askeri yetkililer tarafından normal pro-

tokol ilişkilerinin bile dışında tutulabilmektedir. Üstelik ardındaki güçlü seçmen desteğine rağmen.

Mevcut yasalara göre, hakkındaki en sıradan (ki bu tümüyle düzmece de olabilir) bir “soruşturma” ya da “kovuşturma” açılması durumunda, İçişleri Bakanı bir belediye başkanını “geçici” olarak görevden alabilmektedir. Kovuşturmanın herhangi bir suçtan 6 ay hapisle sonuçlanması durumunda ise sözkonusu belediye başkanı görevini tümünden yitirmektedir. Bütün bunlar, düzenin icazet alanına boylu boyunca yerleşeli beri artık kovuşturulmak gibi bir sorunları olmayan, bu konuda tümüyle rahat olan liberal takımı için bir şey ifade etmeyebilir; ama gerçekten devrimci olan ve görevinde buna uygun davranacak bir belediye başkanını bekleyen, keyfiliğe tümüyle açık çok yönlü kuşatma konusunda bir fikir vermektedir.

Bir ilin ya da ilçenin siyasal ve idari yönetiminde belediye başkanı yasal yetkileri bakımından gerçekte bir hiçtir. Buna rağmen, birçok durumda siyasal açıdan da önemli bir güç unsuru olabiliyorsa eğer, bu tümüyle ya devletin, ya hükümetin, ya yerel sermaye güçlerinin ya da bunların birarada tümünün bir uzantısı olması, bu gerçek güç odaklarıyla organik olarak bütünleşmesi sayesinde olabilmektedir. Anayasal dayanaklara kavuşturulmuş “vesayet rejimi” ile amaçlanan da sonuçta budur zaten. Böyle bir bütünleşmeyi sağlayamayan bir belediye başkanı ise ilin siyasal yönetiminden dışlanmakla kalmaz, yeri geldikçe itilip kakılır ve gerektiğinde düzmece nedenlerle tümünden görevden de alınır.

**“Yağlı lokma” merkezi aygıt,
“kırıntılar” yerel yönetimlere...**

Uzman kaynağımız salt “yönetsel” değil, onu tamamlayacak biçimde bir de “parasal” baskıdan sözediyordu. Biraz da bunun üzerinde duralım. Bu bize, burjuva sınıf egemenliği sistemine ve kapitalist özel mülkiyet düzenine dokunmaksızın, burjuvazinin sistematik artı-değer sömürüsüyle ve öteki sömürü ve soygun me-

kanizmalarıyla tekeline aldığı zenginliklere el koymaksızın, salt rantçılığa ve hırsızlığa son vererek, böylece yerel hizmetler planında halkın “tüm temel sorunlar”ını çözmekten sözedendenlerin bu iddialarının anlamı konusunda da bir fikir verecektir.

Anayasa'nın daha önce aktarma yaptığımız 127. maddesinin son fıkrasında, mahalli idarelere “görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır” deniliyor. Sağlayacak olan doğal olarak merkezi hükümettir. Merkezi hükümet ise bunu iki yolla yapar. İlk merkezi bütçeden belediyelere pay ayırarak ve ikinci olarak da, yasa ve yönetmenlikler yoluyla belirli gelir kaynakları yerel yönetime tahsis ederek.

İlk kaynak, hükümetin alabildiğine keyfi davranabildiği bir alan olarak kalmaz, tam da bu nedenle dolaysız bir bağımlılık ilişkisinin de temeli olur. Belediyeler kaynak tahsisi alabilmek için hükümetle iyi geçinmek, ona yaranmak durumundadırlar. Hükümet ise partizanca ya da başka nedenlerle, kaynakları eşit değil işine geldiği gibi dağıtabilme olanağına sahiptir. Kaldı ki bütçe gelirlerinin yarısını borç faizine ödeyen, geriye kalanla da başta ordu, polis, istihbarat ve diyanet olmak üzere temel baskı ve yönetim aygıtlarını finanse eden, şişkin bir bürokrasiyi ayakta tutan ve bu arada bankalardan hortumlanan onmilyarlarca doları yerine koymaya çalışan hükümet, hangi “kaynak”tan belediyelere ne pay ayırabilir? Buna rağmen bazı kısıntılar ayırabiliyorsa, bu da ödenikçe büyüyen sonu gelmez devlet borçları sayesinde olanaklı olabilmektedir. Bu tablo bizi bir kez daha halkın temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve yerel alanda birikmiş temel sorunların çözülebilmesi için, burjuvazinin elindeki birikmiş zenginliklere el koymaktan başka bir çare ve çıkar yol olmadığı gerçeğine getirmektedir.

İkinci gelir kaynağı ise, yasal düzenlemelerle belediyelere bırakılan bazı yerel gelirlere oluşmaktadır. Uzman bir kaynak bu konuda şunları söylemektedir: “Çoğu verimsiz, toplanması güçlükler taşıyan bu gelirlerle belediyeler çağdaş belediyeçilik uygu-

lamaları şöyle dursun çalışanlarının ücretlerini dahi karşılayamaz duruma düşmüşlerdir ”

Geçmeden bunun salt bize özgü değil, fakat kapitalist toplumun “belediye gelirleri”ne ilişkin bir gerçeği olduğunu belirtelim. Nitekim menşeviklerle tarım sorunları üzerinden “belediyeleştirme” konusunu tartışırken Lenin’in kendi döneminin Avrupa belediyeleri üzerine verdiği bilgiler, az önce uzman kaynaktan yaptığımız aktarma ile çakışmaktadır. Lenin’in konuya ilişkin görüş ve gözlemleri günümüz için de yol göstericidir:

“Belediye gelirleri, Avrupa’da ve her burjuva ülkede -aslan Maslov bunu kulağının arkasına yazsın-, burjuva merkezi iktidarın kültür amaçları için feda etmeye hazır olduğu gelirlerdir, çünkü bu gelirler daha az önemlidir, çünkü merkezi iktidar açısından toplanması zordur ve çünkü burjuvazinin en önemli, temel, tayin edici ihtiyaçları zaten yağlı lokmayla güvence altına alınmıştır .. Burjuva toplumunda burjuvazi, kültürel amaçlar için birkaç kuruştan fazla harcamaz, çünkü en yağlı lokmaya sınıf olarak iktidarını korumak için kendisinin ihtiyacı vardır.. Avrupalı sosyalistler bu yağlı lokma ve kırıntılar dağılımını verili birşey kabul ederler, çünkü onlar burjuva toplumunda başka türlü olamayacağını iyi bilirler ..” (Seçme Eserler, C. 3, İnter Yayınları, s. 236-237)

Yüzyıl öncesine ait bu görüşler ve gözlemler bugün için de aynen geçerlidir. Hatta bugün ve hele de bugünün Türkiye’sinde durum her açıdan çok daha kötüdür. Lenin’in aynı yerde “yağlı lokma ve kırıntılar dağılımı”na ilişkin olarak verdiği bazı rakamlar bunu açıkça göstermektedir.

Uzman kaynağımız ise Cumhuriyet tarihi üzerinden şu bilgileri veriyor: “Yerel yönetimlerin gelir ve giderlerinin kamu maliyesi içindeki önemi ve payı sürekli azalmıştır Cumhuriyetin ilk yıllarında, örneğin 1926’da yerel yönetimlerin toplam kamu gelirleri içindeki payı yaklaşık beşte bir (% 19.1) oranında iken, 1941’de % 10’a düşmüş, 1951’de % 14’e, 1962’de % 17’ye çıkmışsa da, 1965’te % 15’e, 1970’te %12’ye, 1979’da % 11’e inmiştir Ulusal

gelirden (GSMH) yerel yönetimlerin aldığı pay ise 1965-1979 arasında % 2.7'den %2.1'e düşmüştür” (Cevat Geray, “Yerel Yönetimlerin Mali Sorunları”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yay., C. 10, s. 2845)

Demek ki Türkiye’de kapitalist gelişmeye bağlı olarak kentleşme hızlandıkça ve dolayısıyla yerel yönetimlerin önemi ve işlevi artıkça, devlet gelirlerinden belediyelere ayrılan pay da oransal olarak sürekli azalmaktadır. Bu kapitalist düzenin mantığı içinde anlaşılır bir durumdur; kapitalist gelişme, yalnızca büyüyen kentler ve artan yerel hizmet ihtiyacı değil, aynı zamanda kapitalist devletin ve sınıfın büyüyen yönetim masrafları ve çeşitli türden ihtiyaçları demektir. Burjuva devlet de elindeki kaynakları buna göre kullanmakta, bunun için de halka doğrudan ve dolaylı olarak daha fazla yük bindirmekle kalmamakta, böylece elde edilen kaynaklardan halkın zaruri kamu hizmeti ihtiyaçları için ayrılması gereken payı da sürekli olarak azaltmaktadır. Bu sonuncusu, kapitalist sınıfa daha çok kaynak ayırmanın bir öteki yoludur. Nitekim aynı kaynak bize şu bilgileri de veriyor:

“Öte yandan, yerel yönetim gelirleri, toplam kamu gelirlerinin artışından daha az artış göstermiştir. Kamu gelirleri toplamı 1962’den 1979’a % 200 artarken yerel yönetim gelirleri toplamı aynı dönemde % 38’lik bir kayba uğramıştır Genel bütçe giderleriyle karşılaştırıldığında yerel yönetim giderleri için de aynı gözlemler yapılabilmektedir ” (Aynı yer)

Bu gerçekler, belediyelerin neden asgari düzeyde olsun hizmet veremedikleri ve neden borç batağında yüzdükleri konusunda da bir fikir vermektedir. Elbette hırsızlık ve yolsuzluk durumun vahametini artırmaktadır. Fakat yeni dönem liberallerinin düşledikleri gibi, kapitalist düzen altında bunlar tümüyle ortadan kaldırılabilseler bile sonuç özünde değişmeyecektir. Elbette bu durumda belediyelerin elindeki kaynaklar hizmet için daha iyi kullanılabilir olacaktır. Ne var ki sorun temelde, eldeki kaynakların doğru değerlendirilememesinden değil, fakat bu kaynakların alabildiğine sınırlı

olmasından kaynaklanıyor. Burjuva devletinın “yağlı lokmayı” kendisine ayırmasına ve yerel yönetimlere ise “kırintılar” bırakmasına son verilmedikçe durum özünde değişmeyecektir.

Sorun bununla da bitmemektedir. Bu kadarı devlet gelirlerinin kullanımına ilişkindir. Oysa çalışan sınıfların yarattığı toplam ulusal gelirin/kaynakların ancak sınırlı bir bölümü “kamu geliri” olarak devletin eline geçmektedir. Aslan payını oluşturan asıl büyük bölümü ise sınıf olarak burjuvazinin eline geçmekte, onun tekelindeki birikmiş zenginliklere eklenmektedir. İşte bu kaynağa, kapitalist özel mülkiyet tekeli altındaki birleşmiş zenginliğe el konulmadıkça, hiçbir temel toplumsal sorun çözülemeyeceği gibi yerel yönetimler alanındaki “temel sorunlar” da çözülemez.

Oysa EMEP’te temsil edilen yeni dönem liberalleri, yerel alandaki temel sorunların çözümünü ancak devrimle olanaklı olabilecek bu temel ekonomik önlemden koparabilmektedirler. Bununla da kalmayıp devlet gelirlerinin dağılımı konusunu da bir yana bırakmakta, böylece sorunu salt belediyelere halen ayrılan “kırintı” düzeyindeki gelirlerin dürüst ve isabetli kullanımına indirgemektedirler. Ekonomik plandaki bu yaklaşımın kendini siyasal planda aynen göstermesi olgusuna burada özellikle dikkat edilmelidir. Yerel plandaki “temel sorunları” burjuvazinin iktisadi gücüne ve varlığına dokunmadan çözmeyi hayal edebilenler; aynı şekilde, yerel planda iktidarlaşma sorununu da burjuvazinin gerçek iktidar gücüne ve aygıtlarına dokunmaksızın, salt “AKP’nin yerellerdeki gücünü kırma”ya (ki bu belediye yönetimlerini ele geçirmek anlamına gelmektedir) indirgeyebilmektedirler.

Onların tüm düşünüş mantığı artık bu düzenin işleyiş normlarına göredir, tepeden tırnağa reformist-parlamentarist bir çerçeveye oturmaktadır derken, biz işte tamı tamına bunu anlatmaya çalışıyoruz.

III

Parlamenteer avanaklığın dipsiz kuyusu

“Belediye sosyalizmi” ve burjuva parlamentarizmi

Burjuva parlamentarizmi ile “belediye sosyalizmi” temelde ortak bir mantığa sahiptirler. İkiisi de devlet ve iktidar sorunlarını es geçerler, burjuvazinin temel iktidar aygıtları sorununa dokunmazlar. İlki, burjuva parlamentarizmi, seçimler yoluyla parlamentoda çoğunluk elde etmenin ve boylice hukmet olmanın emekçiler için iktidar olmak anlamına geldiğini iddia eder. İkincisi, belediye sosyalizmi, burjuvazinin merkezi iktidarını yerele de sağlam bir biçimde yaydığı gerçeğinin üzerinden atlayarak, seçimler yoluyla salt belediye yönetimleri elde etmenin, emekçiler payına “yerel iktidarlaşma” anlamına geldiğini iddia eder. Boylice her ikisi de kitleleri en kaba bir biçimde aldatırlar, onlarda en tehlikeli türden hayaller yaratırlar. Bu yolla gerçek iktidar gücü olan burjuvaziye en büyük hizmeti sağlarlar.

Burjuva parlamentarizmi ile “belediye sosyalizmi” arasında siyasal iktidar sorununa ilişkin bu mantıksal aynılık kendini iktisadi güç ve ilişkilere ilişkin sorunlarda da aynen gösterir. Her ikisi de gerçek sınıf ilişkilerini, bunun temellerini oluşturan üretim ilişkilerini es geçer, böylece burjuva mülkiyet düzeninin temellerine dokunmaz. Bu, burjuvazinin sınıf egemenliğinin iktisadi temellerine dokunmamakla aynı anlama gelir ve siyasal planda burjuvazinin gerçek iktidar aygıtlarına dokunmamakla mantıksal bir bütünlük ve tutarlılık oluşturur.

Belediye sosyalizminin bu konudaki tutumunu görmüş bulunuyoruz: Kapitalist özel mülkiyet düzenine dokunmaksızın, burjuvazinin elindeki kaynaklara ve birikmiş zenginliklere el koymaksızın, salt “kırıntılar”dan oluşan belediye bütçesi yoluyla, yerel alanda birikmiş devasa “temel sorunlara çözüm” getirilmesi ve bunun hizmetlerin adil dağılımı ile birleştirmesi iddiası. Aynı tutumu burjuva parlamentarizmi, hükümet olmak yoluyla merkezi bütçenin kontrolü ve kullanımına dayalı daha adil bölüşüm politikaları iddiası üzerinden gösterir. İktidarın dizginlerini ordu ve öteki temel iktidar aygıtları sayesinde sımsıkı elinde tutan burjuvazinin buna ne denli izin vereceği ve ne kadar katlanacağı gerçeğini şimdilik bir yana bırakıyoruz. Burada bizim için önemli olan, her iki durumda da üretim ilişkilerine dokunulmaması, böylece kapitalist özel mülkiyetin tartışma dışı tutulması ve salt devlet gelirlerinin daha adil kullanımı üzerinden kitlelerin yaşamının iyileştirilmesi düşüncesidir. Bu, belediye sosyalizmi ile burjuva parlamentarizminin iktisadi sorunda birleştiği temel önemde noktadır.

Geçmeden belirtelim ki modern tarihin her döneminde ve dünyanın her yerinde, burjuva reformist sol akımın temel felsefesi ve programı tamı tamına bu olmuştur. İşçi aristokrasisine dayandıkları ve böylece burjuva işçi partileri özelliklerini korudukları sürece Avrupalı sosyal-demokrat partilerin felsefesi ve programı buydu. Devrimci sınıf partilerinin zaman içerisinde sosyal-demokratlaş-

ması ile ortaya çıkan euro-komünist partilerin felsefesi ve programı da bu oldu. Bu bizi, bugünün dünyasında ve Türkiye’inde, tabelasındaki resmi sıfat üzerinden değil de gerçek program ve politikalarından bakıldığında, sosyal-demokrat felsefe ve programın gerçekte kimler, hangi partiler tarafından temsil edildiği sorununa getirmektedir. Mevcut kavram kargaşasının giderilmesine de yardım edecek bu çok önemli ve aydınlatıcı sorunu şimdilik daha sonraya bırakıyoruz.

Sonuç olarak; burjuvazinin temel iktidar aygıtlarına ve tam da bu nedenle, onun sınıf egemenliğinin gerçek temeli olan kapitalist mülkiyet ilişkilerine dokunmamaya dayalı bir “iktidar” iddiası, burjuva parlamentarizmi ile “belediye sosyalizmi”nin ortak eksenidir. Fakat yanılığa yol açmamak için hemen belirtelim ki, burada söz konusu olan iki ayrı akımın yakın benzerliği değil, gerçekte bir ve aynı olan burjuva reformist sol akımın genel ve yerel iktidarlaşma sorunlarına bakışıdır. Yerel seçimlerde kendini “belediye sosyalizmi” olarak gösteren çizgi, genel seçimlerde burjuva parlamentarizmi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, dünya sol hareketi tarihinde hep böyleydi ve günümüz Türkiye’inde de yine böyledir. Nitekim burada “belediye sosyalizmi” kavramı içinde incelediğimiz akımın dönüp dönüne baktığımızda karşımıza 3 Kasım’daki DEHAP Bloku, yani bildiğimiz o parlamenter avanaklık cephesi çıkmaktadır.

Dönüp düne bakmak yalnızca akımın aynılığını ve eğilimin artık süreklilik kazanmış halini görmek için gereklidir. Bunun ötesinde buna gerek yoktur; zira yerelde kendini belediye sosyalizmi olarak gösteren şeyin geneldeki parlamenter çehresi, bizzat yerel seçim açıklamaları ve pratiği üzerinden tüm görkemiyle zaten duruyor karşımızda. Örneğin EMEP başkanı Levent Tüzel, “yerel seçimlerde sağlanacak bir başarının, ülkenin demokratikleşmesi ve halkçı bir iktidarın kurulmasının yolunu açacağını” söylerken bunu yeterli bir açıklıkta ortaya koyuyordu. “Güçbirliği” deklarasyonu ise “bugün için yerelerde, yarın ise genelde iktidar olmak” for-

mülüyle bunun bize kulağa da hoş gelen veciz bir ifadesini sunuyordu.

Seçimler, parlamento ve reformist sol

Parlamenteer avanaklığın Türkiye solunda yeniden bulaşıcı bir cereyana dönüşmesi, 3 Kasım seçimleri sürecinde ve DEHAP bloku vesilesiyle gerçekleşmişti. TKİP, bugün (yerel seçimler sürecinde) tepeden tırnağa burjuva liberal bir çizginin ifadesi olan “belediye sosyalizmi”ni olduğu gibi, o zaman da (3 Kasım sürecinde) bu liberal parlamenteer cereyanı zamanında teşhis ve teşhir etmişti.

Seçimi önceleyen döneme ait bir TKİP değerlendirmesinden bu konuda bazı pasajlar aktarmak, hem bizi bazı temel gerçekleri burada bir kez daha yinelemekten kurtaracak ve hem de bugünle bazı yararlı karşılaştırmalar yapma olanağı sağlayacaktır. “*Seçimler ve Devrimci Sınıf Çizgisi*” başlıklı değerlendirmenin “*Seçimler ve Parlamento Karşısında Üç Temel Davranış Çizgisi*” başlıklı ara bölümünden ilk iki davranışa ilişkin bazı pasajları aktarıyoruz:

“...Burjuva düzen partileri için siyasal yaşam temelde parlamenteer yaşamdır ve bundan dolayı da seçimlerde kitlelerin oy desteğini almak ve parlamentoda sandalye kazanmak onlar için temel önemde bir siyasal sorundur. Bu nedenledir ki seçimlerde varlarını yoklarını ortaya koyarlar; her türlü yalan, demagoji ve temelsiz vaatle kitleleri aldatmayı seçim çalışmalarının eksenine koyarlar ve sermaye gruplarının desteğiyle bunun için muazzam harcamalar yaparlar.

“Tümüyle düzen icazetine sığınmış bulunan, bu çerçevede resmi siyaset sahnesinde meşrulaşmayı amaçlayan ve temelde parlamenteer bir güç olmak hayali peşinde koşan her çeşidiyle sosyal-reformist sol partiler için de durum özünde farklı değildir. Bunlar elbette, halihazırda parlamenteer bir güç olamamanın da etkisiyle, siyasal yaşam ve etkinliklerini seçimler dönemiyle sınırlamıyorlar.

Tam da böyle bir güç olabilme hedefi çerçevesinde, gündelik siyasal yaşam içinde kitleleri etkilemeye çalışıyorlar. Ama devrimci amaç ve hedeflerden, buna yönelik bir konumlanış ve stratejiden tümüyle yoksun bu partiler için nihai hedef parlamenter bir güç olmaktır. Bunu ister İP, ÖDP ve kısmen EMEP gibi artık açıkça ortaya koysunlar, isterse SİP-TKP ile öteki bazıları gibi şimdilik gizleme gereği duysunlar sonuç değişmez; buldukları konum üzerinden hepsi aynı kaçınılmaz yolun yolcusudurlar.

“Gerçeğin ne olduğunu görebilmek için bu partilerin seçim platformlarına ya da bildirgelerine bakmak bile yeterlidir. Burada devrimci amaç ve hedeflere, bunu gerçekleştirmenin temel yol ve yöntemlerine ilişkin işçilere ve emekçilere söylenmiş tek bir cümle bulmak mümkün değildir. Tüm bu platform ya da bildirgeler, temel siyasal sorunlar üzerine, özellikle de devlet ve iktidar sorunu üzerine açık ve dolaysız bir tek kelime söylememeye ortak bir özen gösteriyorlar.

“Bu ne şaşırtıcıdır ne de rastlantı; zira onlar devrimci amaçlardan tümüyle yoksundurlar, düzenin yasallık cenderesine teslim olmuşlardır ve ortaya koydukları hedeflere ancak yasalara uyarlanmış barışçıl mücadele çizgisiyle ve parlamenter yolla ulaşmayı hedeflemektedirler. Bundan dolayıdır ki tüm bu partilerin açıklama, bildiri ya da bildirgelerinde burjuva parlamentarizminin teşhiri ve devrimin propagandası (ki bu seçimlere katılsa bile her devrimci parti için temel önemde ilkesel bir sorundur) üzerine bir tek söz bulmak mümkün değildir. Temel siyasal sorunlar üzerine suskunlarını kurum olarak seçimler ve burjuva parlamentosunun gerçek işlevi ve içyüzüne ilişkin suskunluklarıyla birlikte ele alınız, bu partilerin gerçek konum ve nitelikleri konusunda yeterli bir fikir edininiz.” (*Ekim*, sayı: 229, Eylül 2002, Başyazı)

Burada bizi özellikle bu son vurgular, “seçimler ve burjuva parlamentosunun gerçek işlevi ve içyüzüne ilişkin suskunluk” sorunu ilgilendirmektedir. “Güçbirliği”nin zaten “sosyal-demokrat” kimlik taşıyan ve dolayısıyla parlamentoculuğu kusur saymak bir

yana temel siyasal yaşam biçimi ve alanı olarak gören öteki bileşenlerini bir yana bırakıyoruz. Somut olarak hala da “sosyalist” geçinen EMEP ile SDP’ye bakıyoruz.

Yerel seçimlere ilişkin olarak ayları bulan propagandası boyunca EMEP yöneticileri ve yazarlarının ağızından burjuva düzen altında seçimlerin gerçek işlevine ilişkin ve dolayısıyla burjuva parlamentarizmine karşı tek kelime çıkmış değil. Buna liberal aşırılıkları kenardan dengelemeye çalışan akıl hocalarının köşe yazıları da dahil. Bunu elbette bir rastlantı sayamayız. Daha önce de vurgulamıştık; gerçekte bu adamlar, seçimler ve burjuva parlamentosu karşısında devrimci ilkesel tutumun ne olduğunu ve neleri gerektirdiğini iyi biliyorlar. Fakat bildiklerini bile bile bir yana bırakıyorlar ve bugünkü liberal oportünist tutumu izliyorlar. Çünkü onlar bugün geldikleri yerin anlamını ve dolayısıyla gereklerini de iyi biliyorlar ve tutarlılık göstererek buna uygun davranıyorlar. Tutarsızlıkları, ikiyüzlülükleri de denebilir, buna rağmen hala da sosyalist olduklarını iddia etmelerindedir.

Yukarıya aldığımız TKİP değerlendirmesinde, “ve kısmen EMEP gibi” denilerek, EMEP’in parlamentocu hedef ve söyleminde henüz yeterince açık davranmadığı ima ediliyor. Bu ihtiyatlı tutumu değerlendirmenin tarihi (Eylül 2002) ile birlikte düşünmek gerekir. Gerçekte 3 Kasım’ı önceleyen sonraki haftalarda, ötekiler gibi EMEP de bu konuda yeterince açık konuşmaya başlamış, hatta “iktidara yürüyoruz” söylemleriyle ötekileri de aşarak, ifade uygunsa işi iyice çığırından çıkarmıştı. “İktidar” onlar için blok şahsında parlamentoda birinci parti olmak, böylece hükümet kurmak, hiç değilse hükümet kuruluşuna katılabilmek olanağı, buna gerici düşü de denebilir, anlamına geliyordu kuşkusuz.

Blok’un seçim başarısı üzerinden bu tür bir gerici “iktidar” düşü, seçimler sonrasında SDP’nin de görüşü haline geldi. 9 Kasım 2003 toplanan “SDP’nin 1. Büyük Kongresi”nin kongre salonunu süsleyen temel şiarı şöyleydi: “Blokla iktidara, partiyle sosyalizme!” Bu şiar üzerinde genişçe durmak, soldaki ideolojik

dejenerasyon vardığı noktanın boyutlarını göstermek bakımından fazlasıyla yararlı olurdu. Fakat konumuzu gereğinden fazla dağıtmamak için biz burada özüne değinmekle yetinelim. Şiardaki “blok”tan kasıt, kolayca tahmin edilebileceği gibi reformist DEHAP Bloku’dur. Seçimlere dönük olarak oluşturulan ve seçimler geride kalınca çok geçmeden dağılan o bildiğimiz DEHAP Bloku.

Kendine hala da “devrimci” diyebilen bir parti düşünün ki, bir seçim blokunun seçimlerdeki başarısı üzerinden kendi “iktidar” hedefini tanımlayabilsin. Bu bile sözü edilen “devrimci”lik iddiasının ciddiyetini göstermeye yeter. “İktidar” a seçim ittifakları ve parlamenter başarı ile gelecek olanların “sosyalizm”lerini de kestirmek güç değildir herhalde. En iyi durumda bu, İsveç türü bir burjuva “adil bölüşüm” sosyalizmi olabilir ancak. En iyi durumda diyoruz; zira kapitalizm koşullarında bu tür bir “adil bölüşüm” dahi, kapitalizmin geçici olmaya mahkum özel bir gelişme ve refah evresiyle sıkı sıkıya ilişkilidir. “İsveç sosyalizmi”, aynı özel evrenin ürünü “refah devlet”iyle birlikte, İsveç’in kendisinde bile artık tarih olmuş durumda. Türkiye gibi yapısal bunalımlar pençesinde kıvranan bağımlı bir ülkede ise bu türden bir program ve proje gerici bir hayal olmaktan öte bir anlam taşımaz.

SDP’nin 1. Büyük Kongresi’nin bu temel kongre şiarı, SDP payına, başka hiç bir tartışma ve kanıt gerektirmeyen özlü bir kimlik beyanı ve belgesidir işin aslında. Hiçbir şey bu birkaç kelimedenden daha dolaysız ve tam olarak bir partinin ideolojik-politik kimliğini tanımlayıp ortaya koyamaz. Bu kimliğin anlamı, reformizmin ve parlamentoculuğun çok iyi bilinen o dipsiz kuyusundan başka bir şey değildir.

Tepeden tırnağa parlamenter bir dil ve düşünüş

EMEP’e dönelim. Seçim dönemi açıklamalarında ve propagandalarında parlamentarizme karşı tek kelime söylemeyenler,

tersinden, yerel seçimler yoluyla “yerel iktidar” ve genel seçimler yoluyla da “genelde iktidar” söylemleriyle, burjuva parlamenter hayallerin aktif ve militan savunuculuğunu yapıyorlar. Bir seçim döneminde ve seçim başarılarıyla ilişki içinde “iktidar”dan sözedebilmek, burjuva liberal söylemin en kaba olduğu kadar en bayağı da bir biçimidir. Zira bu, seçimleri iktidar oluşumu ve değişiminin temel mekanizması olarak sunan gerici burjuva propagandasının aldatıcı içeriğini olduğu gibi paylaşmak ve kitleleri sersemletici doğrultuda yinelemektir.

Bir kez daha parti başkanıyla yapılan ve EMEP’in yerel seçim politikasını ortaya koyan röportaja bakalım. Yerel seçim başarısının yerel iktidarlaşma anlamına geleceğini söyleyen EMEP başkanı, bir sonraki soruyu yanıtlarken aynı yaklaşımı sürdürerek şunları söylüyor:

“Yıllardır sermaye iktidarlarından bunalmış, saldırılar altında ezilmiş halk yığınlarının temel ihtiyaçlarını karşılayacak koşullara kavuşması, kaynakların denetimini ve yönetimini almaları, çürüyen bir sistem karşısında yeni bir toplum tasarımını da güçlendirecek, bu yolda moral verecektir Bu yüzden demokratik, halkın egemen olduğu bir ülke için, demokratik, halkçı bir yerel yönetim deneyimi büyük önem taşıyor Bütün gerici, anti-demokratik yasalara rağmen yapılabilecek şeyler vardır ”

Baştan sona parlamenter mantığa oturan bir başka yanıt örneği ile yüzyüzeyiz. “Yıllardır sermaye iktidarlarından...” ifadesiyle, birbirini izleyen ve kitlelerde hep de hayal kırıklığı yaratmış bulunan sermaye hükümetleri kastediliyor. Bu “iktidarlar” seçimle geliyor ve seçimle gidiyor, fakat halkın sorunlarını çözünmüyor, tam tersine... Oysa, diyor liberal başkan, yığınların bizim yerel iktidarımız altında “temel ihtiyaçlarını karşılayacak koşullara kavuşması, kaynakların denetimini ve yönetimini almaları”, onlarda genelde de “iktidar” olabilecekleri umudunu güçlendirecektir ve böylece, kuşkusuz aynı yığınların oy desteği ile kurulacak olan “demokratik ve halkçı bir iktidar”ın da önü açılacaktır. Burada yerele ilişkin olarak söylenenlerin

ne kadarlık bir değeri varsa, genele ilişkin olarak söylenenlerin de ancak o kadar bir değeri var.

Fakat biz burada liberal hayallerden çok, söyleme egemen parlamenter düşünüşle ilgiliyiz. “Bütün gerici, anti-demokratik yasalara rağmen yapılabilecek şeyler vardır” düşüncesi de bu kapsamdadır. Engel, burjuvazinin siyasal egemenlik aygıtı ile iktisadi gücü değil, fakat yalnızca “gerici, anti-demokratik yasalar”dır. Bu durumda ise hem onlara rağmen “yapılabilecek şeyler” vardır (“halk yığınlarının temel ihtiyaçlarını karşılayacak koşullara kavuşması, kaynakların denetimini ve yönetimini almaları” vb.), hem de bir genel seçim başarısı durumunda yasaları değiştirme, böylece “engelleri” tümünden temizleme olanağı.

Yanıta geçen “çürüyen bir sistem karşısında yeni bir toplum tasarımı” türünden sözler yanıltıcı olmamalıdır. Sonuçta elbette “sosyalist” reformizmin de kendine göre bir “sosyalist” projesi, yani “yeni bir toplum tasarımı” vardır. Tıpkı geçmişin Avrupa sosyal-demokrasisi gibi, tıpkı ‘70’li yılların euro-komünizmi gibi. Ama bunu yerelde başarmak nasıl ki yerel seçim başarısıyla olanaklı olabiliyorsa, onu genelleştirmek de aynı şekilde genel bir seçim başarısı ile olanaklı olacaktır. Tıpkı geçmişte Avrupalı sosyal-demokratların ve ‘70’li yıllarda revizyonist euro-komünistlerin düşündüğü gibi

Yanıtın devamından okuyoruz: “(Yerel) Seçimlerde olumlu bir sonuç alınırsa, emekçiler için oy verme, siyaset yapma, haklarına kavuşma bir anlam ifade edecek, somutlanacaktır ” Burada daha da açık bir parlamenter düşünüşle yüzyüzyeyiz: “emekçiler için oy verme, siyaset yapma, haklarına kavuşma...” Bunlar yeni dönem liberallerinin yığınların siyaset yapmasına ve hak mücadelesine bakışını da ele veriyor. Onlar politik yaşamlarında artık seçimleri ve parlamentarizmi esas almakla kalmıyorlar, daha bir de yığınları bu mekanizmalara daha etkin bir biçimde katına misyonuna da soyunuyorlar. Seçimle gelen ve seçimle giden “iktidarlar” yığınların sorunlarını çözmek yerine daha da ağırlaştırdıkları için, hali hazırda emekçilerin parlamenter mekanizmalara ve kurumlara güveni za-

yıflamış durumda; oysa bizim yerel seçim başarımız ve bunun başarılı uygulamaları, emekçilerde oy verme ve burjuva siyasal yaşama katılma isteğini canlandıracak, onun temel mekanizmalarına güveni onaracak ve pekiştirecektir. Elbette oportünizm bu denli açık bir dil kullanmıyor, fakat söylenenlerin nesnel ve mantıksal olarak bundan başka da bir anlamı yoktur.

“Güçbirliği”nin dinamikleri ve SHP’nin “kutsal üçleme”si

Bütün bu yerel ve genel başarı hayallerinin parti olarak EMEP değil, fakat onun da içinde yer aldığı “Güçbirliği” üzerinden kurulduğunu ayrıca hatırlatmaya gerek yok herhalde. (O “2 milyonluk DEHAP oyu” olmazsa bütün bu liberal gevezeliklerin zaten bir anlamı olmaz, somut bir dayanağı kalmazdı). “Ülkenin demokratikleşmesi ve halkçı bir iktidarın kurulması” Karayalçınlar’la birlikte başarılacaktır! “Demokratik, halkın egemen olduğu bir ülke” Karayalçınlar’la birlikte kurulacaktır! Bu iddiaların bu şekliyle anılması bile abesliğini göstermek için yeterlidir.

O günlerde Karayalçınlar’la sürmekte olan görüşmeler hakkında bilgi veren EMEP başkanı, sözlerine şöyle devam ediyor: *“Bu çerçevede görüşmeler devam ediyor Başarıldığı takdirde demokratik, halkçı belediyecilik programı etrafında biraraya gelindiğinde, emperyalist güçlerin, IMF ve Dünya Bankası gibi sermaye kuruluşlarının istekleri doğrultusunda başlatılan yeniden yapılanma programının durdurulması ve Türkiye’nin demokratikleşmesinin önünü açacak bir yerel yönetimler uygulamasını gerçekleştirmek mümkün olacaktır. Bu deneyimden geçen ve halkın güvenini kazanan bir iktidar mücadelesinin de başarıya ulaşması daha kolaydır..”*

Bu liberal laf yığını hakkında çok şey söylenebilir. Fakat bu eleştiri boyunca halihazırda söylenenler bunu artık gereksiz kılıyor. Yerel seçim başarısı “Türkiye’nin demokratikleşmesinin önünü” aç-

makla kalmayacak, yerel yönetimler alanındaki başarı, “bu deneyimden geçen ve halkın güvenini kazanan” bir genel iktidarın da yolunu düzleyecektir. Hiç değilse on yıl öncesine kadar, Türkiye’de demokrasi sorununu bir devrim sorunu olarak gören ve bunu da devrimin ürünü olacak devrimci bir halk iktidarı ile ilişkilendirenlerin gelinen yerde demokrasi ve iktidar sorunlarına bakışları işte bu. Tüm yerel seçim dönemi boyunca EMEP propagandası bunu yineleyip durdu. Bir ucunda Türk burjuvazisinin (Karayalçınlar) bir kesimi ve öteki ucunda Kürt burjuvazisinin bir kesimi (DEHAP) bulunan “Güçbirliği”ne hangi misyonlar atfedilmedi ki? Yalnızca bir örnek:

“... Demokratik Güçbirliği Türkiye’nin önünü açacak dinamikleri barındıran önemli bir çekim merkezi haline geliyor.. Ülkemizin kötü gidişine dur diyecek, sömürü ve baskı düzenini durduracak, bağımsız ve demokratik bir Türkiye’yi kuracak olan dinamik güçleri bünyesinde birleştiren Demokratik Güçbirliği, Kürt sorununun demokratik çözümünü gerçekleştirecek temel dinamiklerin de merkezidir..” (Çetin Diyar, Evrensel, 2 Mart 2004)

Burada hem burjuvazinin bir kesimi ve hem de burjuva parlamentarizmi hakkında en budalaca hayaller taşıyor ve yayılıyor. “Güçbirliği” toplumun ancak devrimle çözülebilecek olan neredeyse tüm sorunlarını seçimle çözecek bir sihirli değnek olarak sunuluyor. İş “sömürü düzeni”ne son vermeye bile vardır budalalıkları bir yana koyarak, yalnızca demokratik bir siyasal sorun olan Kürt sorununu alalım. “Güçbirliği” hiç değilse bu sorunda gerçekten demokratik bir çözümün dinamiği olabilecek yapıda mıdır? Yazık ki hayır! Ötekileri bir yana, Kürt hareketine bakalım. Kürt hareketi devrimci döneminde Kürt sorununda demokratik bir çözümün temsilcisi idi, İmralı’dan beri artık değil. İmralı çizgisindeki bir Kürt hareketi, Kürt sorununda demokratik çözüm çizgisinin değil, bazı yasal ve anayasal hak kısıntıları karşılığında bu sorunun uyutulması ve yozlaştırılması çizgisininin temsilcisidir artık. Bu konuyla o çözümün dinamiği değil, fakat engeli durumundadır.

Bilindiği gibi Kürt hareketi seçimlere tümüyle SHP çatısı altında giriyor. Bu budalaca iddiaların *Evrensel*'de bir kez daha yinelenmesinden yalnızca birkaç gün önce (27 Şubat), NTV'deki uzun bir röportajda SHP lideri Karayalçın'a, "*DEHAP'ın çizgisinin değiştiğine inanıyor musunuz?*" diye soruluyordu. Yanıt aynen şöyleydi: "*Tabiki, aksi takdirde ben böyle bir birlikteliğin içinde olmam. Çünkü bizim parti programımızda Mithat Bey çok açıklıkla şöyle bir değerlendirme var Ben bunu cumhuriyetin kutsal üçlemesi diye niteliyorum. Devletin tekliği, ulusun tümlüğü, yurdun bölünmez bütünlüğü. Biz bunları asla tartışmayız.*"

Bu, Karayalçın'ın bilinen eski bir formülüdür ve 3 Kasım seçimleri öncesindeki o geçici ve iğreti muhalefeti esnasında *Evrensel* bile bunu ona karşı kullanmıştı. Karayalçın'ın bu bakışı "asla" tartışma konusu yapmadığını ve yaptırmayacağını son Diyarbakır mitingindeki konuşmasında bir kere daha gördük. Onun onbinlerce Kürdün önünde konuşma kürsüsünden haykırdığı "çözüm", cumhuriyetin o tartışılmaz "kutsal üçlemesi"nden başka bir şey değildi: "Devletin tekliği, ulusun tümlüğü, yurdun bölünmez bütünlüğü..." Çatısı bu zihniyetten oluşan bir "Güçbirliği"ni Türkiye'de demokratikleşmenin ve Kürt sorununda demokratik çözümün dinamizi olarak sunmak gerçeklerle alay etmektir. Bu ya kitleleri bile bile aldatmak ya da parlamenter avanaklık içinde körelip boş hayallerle kendi kendini aldatmaktır.

"Dört haftalık" mucize ya da parlamenter budalalık

"Güçbirliği"nin kapsamlı bir devrim programının parlamenter çözüm gücü olarak sunulduğu o aynı tarihli *Evrensel*'in bir başka köşesinde ise parlamenter avanaklığın farklı bir türünü görüyoruz. "*Son Dört Hafta*" başlıklı ve Kamil Tekin Sürek imzalı köşe yazısının sonuç bölümünü okuyoruz:

"AKP halk nezdinde güçlü değildir Medya daha önce bütün ABD ve AB işbirlikçisi iktidarlara yaptığı gibi AKP'ye bütün des-

teğini vermekte ve AKP'yi güçlü imiş gibi göstermeye çalışmaktadır AKP'yi yerel seçimlerde tepe taklak aşağıya indirmek için koşullar mevcuttur Yapılması gereken AKP politikalarını önümüzdeki dört hafta boyunca tek tek bütün seçmenlerle en az bir kaç defa tartışmaktır.

“AKP'nin alternatifi Güçbirliği'dir Bu dört hafta, tek tek bütün seçmenlerle evlerini ziyaret ederek, yüz yüze konuşarak AKP'nin icraatını tartışabilirsek, AKP'nin de 3 Kasım seçimlerinde DSP'nin uğradığı akıbete uğraması kaçınılmazdır ”

Parlamentar hayaller ayakları yerden kesiyor, politikanın tüm öteki sorunlarına da aynı hayalci ve idealist kafayla bakmayı birlikte getiriyor demek ki. Sahi yukarıdaki sözleri edebilenlerin politik yaşamın gerçekleriyle bir ilişkileri olabilir mi?

“AKP'yi yerel seçimlerde tepe taklak aşağıya indirmek” olanaklıdır! Nasıl mı? “AKP politikalarını önümüzdeki dört hafta boyunca tek tek bütün seçmenlerle en az bir kaç defa tartışmak”la! Yani? Yanisi subjektivizmin dipsiz kuyusu! Bu aynı mantıkla genel seçimlerde seçmenin ezici çoğunluğunun desteğini elde etmek ve böylece “iktidar”ı ele geçirmek çantada keklik sayılır. Ne de olsa ona daha en az üç yıl var ve bu durumda, “son dört hafta”nın boğucu sıkışıklığı ile kıyaslanamaz bir ferahlık içinde, “tek tek bütün seçmenlerle evlerini ziyaret ederek, yüz yüze konuşarak” onları ikna etmek çocuk oyuncağı sayılır.

Yığınların siyasal kamplarının ve tercilerinin salt konuşup tartışarak, ya da daha genel bir ifadeyle salt propaganda-ajitasyonla, hele de seçim propagandası ile değiştirilebileceğine inanmak için dört dörtlük bir budala olmak gerekir herhalde. Bu mantık içinde, kitlelerin burjuva ideolojisinin ve bilincinin etkisinden kurtulması artık bir mücadele ve bu mücadelenin özdeneyimleri temelinde eğitim sorunu olmaktan çıkıyor, edilgen seçmenler olarak kendilerine yapılacak propagandanın ikna ediciliği sorunu haline geliyor. Seçimlere ve parlamentoculuğa duyulan güçlü inanç, birilerinin gözlerini işte böyle köreltiyor ve düşünme güçlerini işte böyle felce uğ-

ratıyor.

Bu düşünüş şekli “3 Kasım seçimlerinde DSP’nin uğradığı akıbet”in gerçek mantığını anlamaktan da acizdir. 3 Kasım’da “DSP’nin uğradığı akıbet”, hiç de birilerinin kapı kapı dolaşmasıyla değil, bir kez daha kitlelerin “kendi özdeneyimleri” sayesinde yaşandı. Sadece DSP değil, İMF’nin bir dediğini ikiletmeyen her üç koalisyon partisi de “tepe takla” gitti. Fakat sözkonusu olan parlamenter sınırlar içinde bir özdeneyimdi ve bu nedenle de seçmen desteği aynı kısır ve yüzeysel düşünüş içinde bir başka gerici burjuva partisine yöneldi. Sonuçta gelen gideni aratacak denli sermaye uşağı ve Amerikancı çıktı. Ama kitleler bugün henüz bunu anlayacak durumda değiller ve yeterli deneyim yaşanmadığı sürece de AKP bu seçmen desteğini koruyacaktır. Hiç bir “kapı kapı” dolaşma çabası esası yönünden bu sonucu değiştirmeyecektir. Parlamenter avanaklığa bağlanmanın, kitleleri burjuva parlamentarizmi ile sersemletmenin ne demek olduğuna buradan bile bakılabilir. Kitleler kendi öz mücadelelerinin değil de seçimler ve parlamentonun çözüm getireceğine inandıkları ölçüde, onların şu veya bu burjuva gerici alternatifin ardında sürüklenişi de o denli kolaylaşır.

Bu inancı kırmak için çalışmak ve bizzat seçimlerden de bu amaçla yararlanmak, devrimci politikayı reformist-parlamentarist politikadan ayıran en temel noktalardan biridir ve bu bizi, 3 Kasım öncesine ait TKİP değerlendirmesinde sözü edilen üçüncü davranışa getirmektedir:

“Devrimci sınıf partisi için ise durum temelden farklıdır. Komünistler seçimlere katılmayı ve burjuva parlamentosundan devrimci amaçlar için yararlanmayı ilke olarak reddetmezler. Fakat bunu yaparken, bizzat bu çaba içinde parlamentarizmi en etkin biçimde teşhir ederler ve bu konuda kitlelerde en ufak bir yanılsamaya mahal vermemeye özel bir dikkat gösterirler. Seçimler süreci ve olanaklı olduğu ölçüde parlamento kürsüsü, onlar için, temel yapısı ve kurumlarıyla burjuva düzeni, bu arada bizzat burjuva par-

lamentosunun içyüzünü ve temel işlevini teşhir etmenin; devrimci ilke ve amaçları propaganda etmenin, kitlelere gerçek kurtuluş yolunu göstermenin bir aracından ve fırsatından başka bir şey değildir.

“Seçimler dönemi burjuva düzen partileri için, hoşnutsuzluğu büyümüş ve sorunlarına çözüm arayışları peşindeki kitleleri sahte vaatler ve çözümlerle aldatmanın, onları kendi bağımsız güçleriyle siyasi yaşama katılmaktan alıkoymanın, parlamento dışı sınıf mücadelesinin önünü kesmenin bir olanağıdır. Tersinden devrimci sınıf partisi içinse, parlamenter hayalleri darbeleyerek devrimci sınıf bilincini ve mücadelesini geliştirmenin temel önemde bir fırsattır. Bu çerçevede komünistler için seçim çalışmaları tümüyle devrimci sınıf mücadelesine ilişkin genel hedef ve görevlere tabidir; onlar seçim atmosferinden, kitleleri devrimci hedeflere kazanmanın, onların birliğini, örgütlenmesini ve mücadelesini bu doğrultuda geliştirmenin bir olanağı olarak yararlanmaya bakarlar. Bu çerçevede onlar kitlelerin karşısına düzenin yasallık cendresine ve seçimlere uyarlanmış güdük seçim platformları ve bildirgeleriyle değil, kendi bağımsız devrimci sınıf programlarıyla, bunun döneme uyarlanmış ve güncel devrimci görevlere bağlanmış popüler açıklamalarıyla çıkarlar.” (*Seçimler ve Devrimci Sınıf Çizgisi, Ekim, sayı: 229, Eylül 2002*)

IV

“Sosyalist” reformizm ya da sosyal-demokrasi

İlkesizlik ve pragmatizm liberal solun karakteridir

İlkesizlik, yenilmiş, yıldırılmış, terbiye edilmiş ve böylece düzenin icazet alanına çekilmiş küçük-burjuva akımların temsil ettiği liberal solun en temel özelliğidir. Liberal solda ilkelerin yerini (ki artık gözetecekleri ilkeleri de yoktur) burjuva pragmatizmi almıştır. Bu akımların siyasal tutum ve tercihlerini artık herhangi bir ilke ya da stratejik çizgi değil (ki gerçekte artık herhangi bir bağımsız stratejileri de yoktur), fakat yalnızca gündelik çıkarlar belirlemektedir. Bugün bu “çıkar”, düzenin siyaset arenasında meşrulaşmak ve parlamenter siyaset yapacak zemin ve olanaklara kavuşmaktır. Onların seçim politikalarını ve ittifaklarını belirleyen, bu çerçevede burjuva düzen partilerinin bir kısmıyla “güçbirliği” oluşturmalarına yolaçan da bu olmaktadır.

İmralı teslimiyetiyle birlikte Kürt hareketinin hızla düzen içi liberal sol bir akıma dönüşmesi, 12 Eylül yenilgisinin ürünü liberal Türkiye solunun önüne bir anda geniş parlamenter ufuklar açtı. Onlar düzenin icazetine sığınıp reformist bir çizgiye oturduklarından beri gerçekte artık parlamenter akımlardı. Fakat bunu sergileyecek yeterli olanaklardan yoksun oldukları için, karakterlerinin bu yönü bir süre için gölgede kaldı. Reformist bir çizgi izlemekle birlikte, bu çizgi temelinde de olsa gündelik kitle çalışmasına ve hareketine dayanarak güç olmaya çalışan parlamento dışı muhalefet akımları olarak göründüler. İmralı teslimiyeti salt Kürt hareketi için değil, bu akımlar için de yeni bir dönem başlattı; o güne kadar gizli kalmış parlamenter hayallerin ve heveslerin ölçüsüzce ortaya dökülmesine vesile oldu.

Liberal sol, devrimci programını ve çizgisini tümünden bir yana bırakmış bir Kürt hareketi şahsında hem artık “sakıncalı” olmaktan çıkmış bir reformist müttefik buldu ve hem de böylece “iki milyon Kürt oyu” üzerinden parlamentoculuğa soyunma olanağına kavuştu. 3 Kasım seçim bloku bunun bir ilk provasıydı ve buna eşlik eden “iktidara yürüyoruz!” söylemi, parlamenter avanaklığa nedenli hızlı uyum sağlandığının bir yansıması olmuştu. Ne var ki, gerek düzen cephesindeki perişanlığın ve gerekse devrimci hareket cephesindeki aşırı zayıflığın ve tasfiyeci yönelimin oluşturduğu son derece elverişli koşullara rağmen, 3 Kasım hayalleri reformist blokta derin bir hayal kırıklığı ile sonuçlandı. En elverişli bir ortamda bile mevcut blok bileşimiyle seçim barajının aşılamayacağı görüldü. %6.2 ile %10 arasındaki mesafe fazlasıyla genişti ve bunu yeni Kürt oylarıyla giderebilme olanağı da yoktu. Zira birçok gözlemcinin haklı olarak vurguladığı gibi, 3 Kasım seçimleri, DEHAP’a verilebilecek Kürt oylarının azami sınırını da ortaya koymuştu. DEHAP’ta ve onun zorunlu eklentisi durumundaki liberal solda, öteki bazı burjuva düzen partileri ile ittifak arayışına yol açan ve bugün yerel seçimlerde somut olarak SHP ile gerçekleştirilen seçim ittifakının gerisindeki temel etken budur. Öteki her

iddia ve gerekçelendirme girişimi (“*halkın birliğini gerçekleştir-mek*”, “*güçlerini oluşturup geliştirmek*”, “*devrim birikimlerini bü-yütüp sağlamlaştırmak*” vb.), bu basit parlamenter ihtiyaca çekil-miş her türlü samimiyetten ve inandırıcılıktan yoksun bir ciladan başka bir şey değildir.

Oy tabanı DEHAP’a ait olduğu için girilecek yeni ittifakları be-lirleyen de haliyle o olacaktır. EMEP ile SDP bu konuda kelimenin tam anlamıyla DEHAP’ın uzantısı, eklentisi ve kuyruğu duru-mundadırlar. Buna mecbur ve mahkumdurlar. Zira parlamenter he-veslerini koruyabilmeleri, yerel ve genel “iktidarlaşma” üzerine et-tikleri o iri iri lafların bir anlam taşıyabilmesi ancak bununla mümkündür. Bunu iyi bildikleri içindir ki Kürt hareketinin gel-git-ler içinde açıkça Amerikancılık yapması, Irak’taki emperyalist sa-vaşı desteklemesi ya da AB hakkında en temelsiz hayalleri yay-ması, onlar için bir sorun oluşturmamakta, parlamentarizme dayalı kader birliğinin gidişatını etkilememektedir. Dolayısıyla, DEHAP’ın “sosyal-demokrat” olarak adlandırılan burjuva düzen partileri ile seçim ittifakları arayışına da onların söyleyebilecekleri fazla bir şey yoktur, gerçekte de olmadı.

DEHAP’ın burjuva düzen partilerinin bir kesimiyle ittifak ara-yışı, bugünkü çizgisi çerçevesi içinde ele alındığında anlaşılır, tu-tarlı ve amaca uygun bir tutumdur. DEHAP’ta temsil edilen Kürt hareketi artık reformlar çizgisine oturmuş bir sosyal-demokrat ha-rekettir. Kürt sorununda savunduğu reformist programa uygun bir yasal ve legal mücadele için de öncelikle düzen zemininde meş-rulaşmak, “legale çıkmak” ihtiyacındadır. Öncelik bu olunca, buna hizmet eden ve bunu kolaylaştıran her ilişki ve ittifak, genel yö-nelim çerçevesinde bu güncel amaca uygundur. (Bunun Kürt ha-reketinin 40 yıllık birikimlerinin heba edilmesi, Kürt halkının haklı ve meşru ulusal istemlerinin düzen icazetine peşkeş çekilmesi olduğunu düşünenler, DEHAP’ın SHP ya da başkalarıyla ilişkile-rine değil dosdoğru İmralı çizgisine saldırmak zorundadırlar. İm-ralı çizgisi egemen olduğu sürece, tüm bunlar doğal sonuçlardır.

İşin kaynağı dururken tutup bu kaynağa uygun düşen politik açılımlarla uğraşmak, bataklık dururken sonuçlarıyla uğraşmakla aynı şeydir.) DEHAP'ın, oy tabanı kendisine ait olduğu halde tabansız SHP karşısındaki fedakarlığı da buradan gelmektedir. SHP ittifakı belki baraj engelini aşmaya yetmez, ama meşrulaşmada önemli bir mesafe sağlayarak böylece daha geniş ittifaklar için zemini düzler ve sonuçta aynı amaca varmayı kolaylaştırır.

Sosyal-demokrat “çatı”da birlik

Fakat görüntünün aksine, ittfak ilişkilerinde DEHAP'ın tayin edici ve sürükleyici konumu, liberal sol akımlar için bir güçlük alanı olmak şöyle dursun, gerçekte çifte bir imkan işlevi gördü. Böylece onlar bir yandan cılız çatlak seslerle buna muhalefet etme ve böylece güya “devrimci” hassasiyet sergileme, öte yandan ise “halkın çıkarları” gerektirdiği için ortaya çıkan sonuca razı olma şeklindeki iki yönlü ve ikiyüzlü oyunu aynı anda sergileme olanağı buldular. Bu ibretlik oyunu yerel seçim sürecinde tüm çıplaklığı ile izledik. Liberal sol çevreler, önlerini tümüyle kapatmamak için daha baştan ittifakın kendisine değil de “çatısı”na itiraz ettiler. Bunu ise ilkesel nedenlerden çok “yerelerde bir rüzgar estirmek”, yeni bir “halk hareketi” geliştirmek, tabanının inisiyatifini ve iradesini açığa çıkarmak gibi pek de devrimci ve demokratik gerekçelere dayandırdılar. Bu konuda basında haftalarca süren güzelleme yapıldı, sorun “yerel seçimler ve halk hareketi” türünden pek devrimci ve heyecanlandırıcı başlıklar üzerinden sunuldu.*

Tabanın inisiyatifini ve iradesini açığa çıkarmak üzerine edilen bunca sözün ne kadarlık bir anlam ve değer taşıdığını görmek için, bir kez daha bizzat EMEP başkanının tanıklığına başvuracağız. Levent Tüzel, 19 Şubat (2004) tarihli *Evrensel*'de yayımlanan bir başka röportajında, “çatı partisi” tartışmasına ilişkin süreci özetledikten sonra, sonuca ilişkin olarak şunları söylüyordu:

“Gelinen noktada tam da bu anlayışımıza uygun gelişmeler ol-

duğu söylenemez. Çocuklukla bu sürecin halk içinde tartışma ve önermelerle geçtiği söylenemez. Daha çok da yerel parti yöneticilerinin kendi aralarında çözdükleri bir durumdadır Çözümsüzlükler durumunda parti merkezlerinin devreye girmesi gerekmiştir Böyle olduğunda da işbirliğinin doğası gereği önceden arzu edilenden farklı aday ve listelerle karşılaştığımız doğrudur Ulaşmazlığın çözümünü için işbirliğinin taraflarının belli tavizler vermesi kaçınılmazdır Bizim tutumumuz halka karşı sorumluluğun ve çalışmayı ele alışımızın özelliğinden kimi yerlerde direnç göstermeyip, SHP çatısından girilmesi benimsenmiştir ..”

Oportünizmin dili ve izahı da oportünistçe olacaktır elbet. Yaşananların önden savunduğumuz anlayışla uzaktan yakından bir ilişkisi yok diyecek değil ya, Levent başkan bunun yerine yuvarlak sözlerle durumu yumuşatmaya çalışıyor. Ama sonuçta taban inisiyatifi ve iradesinin boş laf olarak kaldığını, herşeyin partilerin yerel ve yerelin çözümsüz kaldığı durumlarda ise merkezi bürokrasileri eliyle bir sonuca bağlandığını da söylemeden edemiyor. Peki çözüme bağlanan ne? “Yerel iktidar” a adaylık koltuklarının nasıl paylaşılacağı doğal olarak.

EMEP başkanı “SHP çatısı” nı “kimi yerlerde” benimsenmek zorunda kaldıklarını söylüyor. Bu sözleri, EMEP ve ÖDP’ye sus payı olarak verilen pek az yer hariç, her yerde “SHP çatısı” olarak düzeltmek durumundayız. SHP “güçbirliği” nin ortak çatı partisidir, bunu bu ülkede artık herkes biliyor. Ama önden bu konuda pek iddialı ve bağlayıcı sözler edildiği için de buradaki oportünist kıvranma anlaşılır bir durumdur. Ne diyordu EMEP Genel Yönetim Kurulu’nun 15 Ocak tarihli o öfkeli “*Sonuç Bildirgesi*”? “*Basında EMEP’e atfen çıkan ancak Partimizin yerel seçimlere ilişkin tutumuyla uzaktan-yakından ilgisi olmayan haberleri de dikkate alan Genel Yönetim Kurulumuz, siyasal gelişmeler ve yerel seçimlere ilişkin tespit ve kararlarını kamuoyuna açıklamayı gerekli görmüştür*”

Burada tepkiye konu edilen sorunun SHP çatısı tartışması ol-

duğunu biliyoruz ve nitekim “*Sonuç Bildirgesi*”nin yeni olarak açıklık getirdiği tek konu da budur: “*Sosyal demokrasi anlayışı, unvanı veya çatısı altında, sosyal demokrat bir programla yerel seçimlere katılmanın, halkın örgütlenmesini, aydınlanmasını, kardeşleşmesini ve halkın iktidarının önünü açmasını sağlayacak, halk güçlerini bu yolda ilerletecek hiçbir özelliği ve dayanağı bulunmamaktadır..*”

Oysa yalnızca iki hafta sonra, burada kesin bir dille reddedilen şey, SHP şahsında “çatı” olarak benimsendi. EMEP de dahil tüm “güçbirliği” partileri yerel seçimlere “sosyal demokrasi anlayışı, unvanı ve çatısı” altında girmeyi benimsediler. Ne uğruna? EMEP başkanına göre, “*halka karşı sorumluluk*” uğruna! İzlenen çizgiye devrimci cila çekme çabasındaki EMEP başkan yardımcısına (M. Yalçınmer) göre; “*halkın birliğini gerçekleştirmek, güçlerini oluşturup genişletmek; izledikleri politikalarla tüm burjuva partiler tabanlarıyla kendi aralarındaki mesafeyi açarken, bundan devrimin birikimlerini büyütüp sağlamlaştırmak*” uğruna! Bu sonuncu gerekçe doğal olarak pek hoş ve pek devrimci. Aksiliğe bakın ki EMEP Genel Yönetim Kurulu’nun 15 Ocak tarihli “*Sonuç Bildirgesi*”, tam da aynı ulvi amaç ve kaygılar çerçevesinde, tam tersi bir tutumu savunuyordu. Aynı amaç ve kaygıları, “sosyal demokrasi anlayışı, unvanı veya çatısı”nın kesin olarak reddedilmesi gerektiğine dayanak olarak kullanıyordu.

Liberal bir dejenerasyonunun ürünü oportünizmden tutarlılık beklenir mi? “Dün dündür, bugün bugün”!.. Daha söze girerken söylemiştik; liberal sol için ilkeler değil fakat burjuva pragmatizmi, yani “gündelik çıkar” var artık. Burjuva parlamentarizmi politikada burjuva yol, yöntem ve davranış biçimleri demektir aynı zamanda. Bu yola girenler bu ahlakı da kendiliğinden ve hızla edinirler. EMEP üzerinden somut olarak ve sayısız örneğiyle gördüğümüz gibi.

Bize göre kurulan birliğin “sosyal-demokrat” çatısı, birliğin karakterine ve amacına fazlasıyla uygundur. Yerelde “belediye sos-

yalizmi” ve genelde burjuva parlamentarizmi, görmüş bulunduğumuz gibi, bir arada bütünsel bir sosyal-demokrat felsefe ve programdan başka bir şey değildirler. Tutarsızlık, bunu daha baştan ve yürekllice benimsemekten, anlamsız itirazlar ve inandırıcılıktan yoksun tepkilerle sonuçta kendini zora sokmaktan doğmaktadır. Sorun gerçekte bir başka yerdedir. Sorun, sosyal-demokrasinin gerçekte ne olduğunda ve bu çerçevede SHP’nin bir sosyal-demokrat parti olup olmadığıdır. Artık eleştirel değerlendirmemizin sonuna ve dolayısıyla bu önemli soruna geliyoruz.

Türkiye’nin mevcut “sosyal-demokrasi”si gerçekte neyin ifadesi ve temsilcisi?

Liberal sol akımlar SHP şahsında gerçekte Türkiye’de “sosyal-demokrat” etiketi taşıyan tüm burjuva düzen partileriyle ittifakın önünü açmışlardır. Bunun bugün yalnızca SHP ile gerçekleşmiş olması bu temel önemde tutumun anlamını ve önemini ortadan kaldırmıyor. Bugün SHP ile gerçekleşen ittifak yarın CHP ile de pekala gerçekleşebilir, bunun önünde ilkesel bir engel kalmamıştır artık. Nitekim EMEP başkanıyla yapılan 28 Aralık tarihli röportaj, daha o günden CHP ile ittifakın gerçekleşmemesini ilkesel engellere değil, fakat tümüyle, CHP’nin sekte ve dayatmacı pratik tutumuna bağlıyor:

“Bugün ana muhalefet partisi konumunda olan CHP, halkın beklentilerine denk düşen bir tutum içerisinde değildir. CHP merkezi böyle bir güç birliğini benimsemediklerini, eğer olacaksa herkesin kendisini desteklemesi gerektiğini savunuyor. Ve yerelerde de başlangıçta kurulan platformlarda yer alan örgütlerine, bu platformlardan çekilmesi baskısında bulunuyor. CHP’nin bu tavrı oluşabilecek halkçı, demokratik bir birliği bozan bir mahiyette. Baykal yönetimindeki CHP’nin AKP’nin karşısına çıkabilecek böyle bir birlikteliğin merkezi olabilecek bir nitelik taşımadığı, bun-

dan sonra da taşımayacağı açıkça görülüyor ”

Burada itiraz CHP'ye değil, onun dayatmacı tutumundadır. Bu dayatmacı ve bölücü tutumundan dolayı, aynı zamanda “birlikte-
liğin merkezi” olma iddiasıdır. “Birlikteliğin merkezi” olmaya
bu itirazın aynı günlerde ve haftalar boyu SHP'ye de yapıldığını,
fakat sonuçta bu güçlüğün zaman içinde aşıldığını biliyoruz. Ge-
lecekte benzer bir güçlük CHP için de aşılır, bundan kuşku duyul-
mamalıdır. Geriye İsmail Cem'in YTP'si ile Ecevit'in DSP'si ka-
lıyor. İlkiyle ittifak SHP ile birlikte gerçekleşecekti, esasa ilişkin
olmayan ve daha çok da YTP'den kaynaklanan nedenlerle ger-
çekleşmedi. İkinciyle ise Ecevitler olduğu sürece herhangi bir it-
tifak zaten olanaklı değil. Zira Ecevitler çizgisindeki DSP, kurul-
duğundan beri tepeden tırnağa gerici şoven bir merkez sağ parti
gerçekte. Kendini CHP ve SHP'den çok MHP'ye yakın gören bir
parti. Öte yandan, İsmail Cem'in YTP'si düne kadar DSP'nin ya-
rısı olduğuna göre, bu konuda bile sorun kalmış sayılmaz. Dola-
yısıyla, işin esasında liberal sol için bir bütün olarak “sosyal-de-
mokrat” partilerle ittifak artık pratik bir sorundur. CHP ve YTP
örnekleri üzerinden somut olarak görüldüğü gibi, gerçekleşmemesi
tümüyle bu partilerin kendi tutumundan kaynaklanan bir durum-
dur. EMEP propagandası ısrarla CHP'yi bölücülikle suçlarken, bu
gerçeği ayrıca dile getirmiş olmaktadır. EMEP başkanı “*CHP'nin
tavrı oluşabilecek halkçı, demokratik bir birliği bozan bir mahi-
yette*” derken de, sonuçta aynı “bölücü” tutuma işaret etmektedir.

Niheyet sorunun kritik yönüne geliyoruz. Sorular şunlardır:
“Sosyal-demokrat” ortak etiketi taşıyan bu partilerin “halkçı” ve
“demokratik” olduğu iddia edilen bir birlikte ne işleri var sahi? Bu
partilerle seçimlere dayalı birlik kurmanın “halkın güçlerini bir-
leştirmek”le, “demokrasinin önünü açmakla”, hele hele “halkın ik-
tidarı”nı hazırlamakla nasıl bir ilişkisi olabilir? 12 Eylül'ü izleyen
dönemin toplam pratiği (neredeyse 20 yıllık bir deneyim demek-
tir bu) bu partilerin MGK-TÜSİAD çizgisinde gerici düzen parti-
leri olduğunu, programları ve politikalarıyla herhangi bir sol ya da

ilerici değeri temsil etmediklerini bütün açıklığı ile göstermedi mi? Tümü de hükümet deneyiminden geçmiş bu partiler, katıldıkları hükümetlerde izledikleri politikalarla gerçekte neyi temsil ettiklerini tüm açıklığı ile göstermediler mi? Tümünün de Amerikancı, NATO'cu ve İMF'ci olduğu tescilli değil mi? Tümü de devrimcilere, toplumsal muhalefete ve Kürt halkına karşı kirli savaş suçunu dolaysız olarak işlemediler mi? Bu partiler “demokrat” olmak bir yana elleri kana bulaşmış kirli savaş partileri değiller mi? Bu partiler “halkçı” olmak bir yana tepeden tırnağa emek düşmanı olduklarını 5 Nisan'dan İMF reçetelerinin eksiksiz uygulanmasına ve hızlı özelleştirmeciliğe kadar her vesileyle göstermediler mi? Kirli savaşın en azgın dönemini yaratan “'93 konsepti”nin en dolaysız sorumlularından biri Murat Karayalçın değil mi? DB memuru Derviş'i Amerika'dan getirip ekonominin başına oturtanlar Ecevit ile İsmail Cem değil mi? Aynı Derviş'i partisine transfer etmek için yırtınan, aynı yırtınmayı şimdi Kürt halkına karşı şoven söylemiyle sürdüren Baykal değil mi? Türkiye'nin gelmiş geçmiş “en Amerikancı dışişleri bakanı” unvanı hala da İsmail Cem'in elinde değil mi? Ulucanlar'da ve 19 Aralıklar'da devrimci kanı akıtanlar, hücre tipini hayata geçirenler, en ağır İMF reçetelerini eksiksiz uygulayanlar Ecevit ile İsmail Cem değil mi? Kürt halkının önünde ve bizzat onun oy desteğiyle yeniden siyasal güç olmaya çalışırken bile “ulusun tümlüğü” üzerine yırtınan birilerinin demokrasiyle, demokratik değerlerle uzaktan yakından bir ilişkisi olabilir mi? Olseydi zamanında binlerce insanın yaşamına mal olan kirli savaşın suç ortaklığını hükümet ortağı olarak üstlenebilirler miydi?

Bu sorular sonsuza kadar uzatılabilir ve nitekim SHP ile ittifak gündeme geleli beri çeşitli devrimci çevreler bunu gereğince yapmaktadırlar da. Dahası bunu hiç değilse Ecevit'in DSP'si ile Baykal'ın CHP'sine karşı halen EMEP yayınları da yapmaktadır. Ama tüm bunlardan çıkan temel önemde sonucun üzerinden atlayarak. Bu kesin ve sade sonuç şudur: '80 öncesi CHP kökeninden gelen ve 12 Eylül sonrasında artık çeşitli bileşenleriyle “sosyal-demo-

krat” olarak anılan akım, ilerici ve sol değerlerle zerrekadar bir alakası olmayan/kalmayan tepeden tırnağa gerici bir burjuva akımdır. Herhangi bir ara ya da orta sınıfı değil, dolaysız olarak işbirlikçi büyük burjuvaziyi temsil etmektedir ve herşeyiyle onun hizmetindedir. Emek düşmanı, halk düşmanı ve Amerikan işbirlikçisidir. Yalnızca devrime değil, demokrasiye de düşmandır. (Bunu yalnızca Ecevitler’in ve Baykallar’ın fazlasıyla çıplak ve bayağı şoven söylemleri üzerinden değil, Karayalçınlar’ın “kutsal üçlemesi” üzerinden de görmek mümkündür.)

Bu olgusal gerçekler bu kadar açık ve çıplakken, nasıl oluyor da herşeye rağmen ilerici konumda bulunan, hatta hatta kendilerine devrimci ve sosyalist diyebilen bazı partiler, kalkıp SHP ile ittifak kurabiliyor ve YTP ile CHP ile bir ittifaktan ise salt pratik nedenlerle uzak kalabiliyor? Yanıtın bunların “sosyal-demokrat” partiler olmalarında gizli olduğunu biliyoruz. Peki “sosyal-demokrat” olarak bu partileri tüm öteki düzen partilerinden ayıran temel özellikler neler? Gerçekte hiçbir şey! O halde? Ama bunlar ne de olsa “sosyal-demokrat” partiler!**

Günümüz Türkiye’sinin gerçek sosyal-demokratları

Tarih içinde “sosyal-demokrasi” denilen akım, ideolojide Marksizme ve toplumsal planda ise işçi sınıfı hareketine dayanan partilerin zaman içinde bozulup yozlaşarak reformcu burjuva düzen partilerine dönüşmesi ile ortaya çıktı. İşçi aristokrasisi ve sendika bürokrasisi üzerinden düzene bağlanan bu akımın kendine özgü konumu, kapitalizmin aşırılıklarını törpüleme ve emekçi kitleler için iktisadi ve siyasal reformlar elde etme çizgisinde ifadesini buluyordu. İşçi kitleleri üzerindeki etki ve denetimini de temelde buna borçluydu. II. Enternasyonal’in çöküşüyle gerçek konumu ve kimliği tüm boyutlarıyla açığa çıkan ve artık bir düzen partisi haline gelen sosyal-demokrasi, 1950’li yıllarda Marksizme dayalı sosya-

list geçmişiyle bağlarını resmen de kopardı ve bundan böyle tek- elci burjuvaziyi dolaysız olarak temsil eden gerici düzen partile- rinden biri haline geldi. Bu akım bugün artık ilerici-solcu geçmi- şiyile hiçbir bağı kalmamış gerici bir burjuva akımdır. (Uzun zamandan beridir bir çok ülkede, emekçilerin geçmiş kazanımla- rını neo-liberal saldırılarla tırpanlayan saldırılar, aynı zamanda, “sosyal-demokrat” etiketi taşıyan hükümetler eliyle yürütülmek- tedir). Ondan boşalan yeri ise ‘60’lı yıllardan itibaren fiilen ve ‘70’li yıllarda ise resmen, eski komünist işçi partilerinin revizyo- nist yozlaşmasının ürünü euro-komünist partiler doldurmaya ça- lıştılar. Euro-komünist akım, kelimenin bilimsel ve tarihsel anla- mında, eskisinin yerini alan yeni türden bir sosyal-demokrat akım oldu. Bu yeni sosyal-demokrat akımın dayandığı programın ve iz- lediği politikanın esasını da, kendinden önceki akım gibi, kapita- lizmin reforme edilmesi ve bu çerçevede emekçiler için bazı ka- zanımlar elde edilmesi oluşturmaktaydı.

Sonuç olarak, sosyal-demokrasi denilen akım, tarih içinde ve dünyada, sosyalist geçmişten gelip de reformculaşan akımları an- latır. Buradan bakıldığında bu, ÖDP’den EMEP’e bugünün liberal sol akımlarına tam olarak uyan bir tanım ve kimlik demektir. Do- layısıyla günümüz Türkiye’sinin gerçek sosyal demokratları da ger- çekte bu partilerdir, sosyal-demokrat akım gerçekte onlar şah- sında temsil edilmektedir. Onları Kürt hareketi cephesinden ulusal reformcu bir parti olarak Kongra Gel tamamlıyor. Sosyal-demokrat tanımı, bu partilerin yalnızca herşeye rağmen “sosyalist” sayıla- bilecek geçmişlerine değil, fakat bugünkü reformcu program ve po- litikalarına da tam olarak oturuyor. “Belediye sosyalizmi”ne ile bur- juva parlamentarizmine dayalı çizgileri ise bu konuda geriye en ufak bir kuşku ve tartışma alanı bırakmıyor.

Klasik sosyal-demokrat partiler ile sonradan onların yerini alan euro-komünist partiler, geçmişlerinde işçi hareketi eksenine da- yanan partilerdi. Bizdekilerde doğal olarak bunu göremiyoruz. Bu, tarihi ve toplumsal koşulların getirdiği anlaşılır bir farklılıktır.

Bizimkiler geçmişlerinde küçük-burjuva demokratik harekete dayanıyorlardı ve sosyal-demokratlaşmaları tümüyle farklı koşulların ve dinamiklerin ürünü oldu. TKİP'nin '80 sonrası sol harekete ilişkin kapsamlı değerlendirmeleri bu konuda yeterince açık bir fikir sunduğu için burada ayrıntılara girmemiz gereksizdir. Biz burada, bizdeki bu yeni sosyal-demokrat akımın yenilmiş ve yıldırılmış, böylece devrimden koparılmış ve düzenin icazet alanına mecbur ve mahkum edilmiş küçük-burjuva akımlara dayandığını belirtmekle yetinelim. Bizi burada ilgilendiren "sosyalist" reformizmdir ve önümüzdeki örnekler de bu bilimsel ve tarihsel tanıma tam olarak uymaktadırlar.

Oysa SHP'den CHP ve DSP'ye kadar Türkiye'nin halihazırda "sosyal-demokrat" kimlikleri salt taşıdıkları etiket üzerinden kabul gören partilerinin reformist bir program ve politik çizgi ile yakından uzaktan bir ilişkileri yoktur. Orta sınıf çıkarlarına denk düşen bir reformist eğilimin taşıyıcısı olan kadro ve üyelerin bu partilerin bünyesinde çok sayıda bulunduğu elbette bir gerçektir. Fakat bunun bu partilerin geçmişte ve bugün izledikleri çizgiyi belirleyen bir yana, etkileyen gücünden bile söz etmek olanaklı değildir. Fikri Sağlar benzeri şahsiyetler üzerinden halihazırda bu açıdan nispeten avantajlı partinin belki SHP olduğu söylenebilir. Fakat Karayalçın gibi bir şahsiyet ve onun net bir biçimde temsil ettiği çizgi üzerinden de bunun tersini söylemek aynı ölçüde olanaklıdır. Karayalçın'ın "cumhuriyetin kutsal üçlemesi" olarak nitelediği ve SHP programından aktardığı, taviz konusu etmek bir yana "asla tartıştırmayız" dediği, "Devletin teklifi, ulusun tümlüğü, yurdun bölünmez bütünlüğü" formülü, gerçekte başlıbaşına bir programdır. Böyle bir programdan ise doğal olarak herhangi bir demokratik reform projesi çıkarmak olanağı yoktur. Bugünün Türkiye'sinde güdük bir demokratik reform projesi bile, Kürtlerin hiç değilse ulusal varlığını dolaysız olarak kabul etmeyi gerektirir. Oysa Karayalçınlar bunun karşısına "ulusun tümlüğü" türünden 80 yıllık inkar rejiminden miras sağlam bir engel dikmekte, böylece de-

mokratik nitelikteki her türlü siyasal reformu olanaksız kılmaktadırlar. Bu, bugünkü programı ve çizgisiyle, SHP'nin de herhangi bir gerici düzen partisinden farksız olduğunu gösterir.***

Doldurulmayı bekleyen boşluk

Yakın zamanda günlük basında CHP ve sosyal-demokrasi konulu iki röportaj yayınlandı. Bunlardan ilki *Milliyet*'te (Derya Sazak, 8 Mart 2004) eski SHP genel başkanı Prof. Aydın Güven Gürkan'la, ikincisi ise *Radikal*'de (Neşe Düzel, 8 Mart 2004) sosyal-demokrat bir akademiye olan Hasan Bülent Kahraman'la yapılmıştı. Buraya ikisinden de bazı pasajlar aktarmak istiyoruz.

Önce Aydın Güven Gürkan'dan:

“CHP içinde ve başka partilerde kendini sol sayan ve sosyal demokrat ilkelere inanç duyan, bunları gerçekleştirmek isteyen önemli bir kesim var ama CHP ve DSP evrensel ilkelere uygun sol partiler değil. Türkiye’de gerçek anlamda sosyal demokrat sol oluşmadı. CHP, 1960’ların sonlarına doğru bir ‘sol’ partiye dönüşmeye çalıştı ama tam olarak başaramadı.

“Bence CHP’nin akıllıca yapması gereken şey kendini demokrat bir merkez partisi haline dönüştürmesidir. Yani nasıl 60’lı ve 70’li yıllarda dünya konjonktürünün etkisiyle sola açılma denemesi yapıldıysa, şimdi de merkez demokrat bir parti haline dönüşmeye çalışılmalıdır ”

Şimdi de Hasan Bülent Kahraman'dan:

“Bir partinin kendisine solum demesi onun sol olmasına yetmiyor. Türkiye’de sosyal demokrat olduğunu söyleyen partilerin hiçbiri gerçek sosyal demokrat partiler değil. ... Hem milliyetçi olup hem sol olunmaz. CHP’den MHP’ye bütün partiler, çeşitli renklerde sağ partiler. Ama CHP ben solum dedikçe, doğabilecek olan sol partilerin önünü kapatıyor ”

Kendileri de sosyal-demokrat etiket taşıyan, biri politikacı öteki akademisyen bu kişilerin düşünüş tarzı ve mantığı elbette bize

tümüyle yabancıdır. Ama yukarıya aldığımız gözlemlerinde önemli bir gerçeklik payı var ve bizi burada ilgilendiren de budur, yani birer “sosyal-demokrat” olarak, bugünün Türkiye’sinde “sosyal-demokrat” tabela taşıyan partilerin gerçekliğine ilişkin gözlemleridir. CHP’nin “ortanın solu” geleneğinden gelen bu kişiler, bugün CHP ya da öteki “sosyal-demokrat” partilerin gerçekte herhangi bir sol değeri temsil etmediklerini teslim ederek, böylece önemli bir gerçekliğin altını çiziyorlar. Daha da önemlisi, ikisi de, buna rağmen mevcut “sosyal-demokrat” partilerin solcu geçinmesinin, düzen tabanı üzerinde duran fakat buna rağmen reformcu olan gerçek bir “sosyal-demokrat” parti ya da partilerin ortaya çıkmasını zora soktuğunu vurguluyorlar.

Bu tespitler, EMEP propagandasının CHP’ye yüklenme noktalarıyla, onu samimiyetsizlik ve “bölücülük” suçlamalarıyla da örtüşüyor. Bugün CHP gerçekten de düzen içi bir sol program ya da kimliği temsil etmiyor. DSP zaten uzun yıllardır MHP’lileşmiş durumda. Dolayısıyla ortada ciddi bir düzen solu boşluğu, Gürkan’ın ifadesiyle “*evrensel ilkelere uygun sol parti*” boşluğu var. Aynı Gürkan, “*Türkiye’de halen en büyük akım (yüzde 25 ile) sosyal demokrasi. Bunu uygun bir program, kadrolaşma ve toplumsal ittifaklarla yüzde 40’lara taşımak hiç de zor değil.*” diyor.

Bu görüşler, AKP’ye karşı “genel iktidar” alternatifini yaratmaktan ve bunun hiç de hayal olmadığından sözedenerin hayalleri ile de uyuyor. Fakat bunda başarılı olabilmek için, ilkin yüreklice “sosyal-demokrat” konum ve kimliği açıktan benimsemek ve ikinci olarak da, SHP ve CHP türünden “sosyal-demokrat” kimlikle ilgisi olmayan partilerin kuyruğunda sürüklenmek yerine bu partilerin bünyesindeki gerçek “sosyal-demokrat”larla birleşerek yeni oluşumlara gitmek gerekir.

O zaman gerçekten her şey yerli yerine oturacak, saflar ve bayraklar netleşecek, her iki ayağıyla düzen zemini üzerinde duranların buna rağmen devrimden sözetmelerini gerektiren ikiyüzlülük son bulacak, bu arada devrimci kalmak istedikleri halde re-

formistlerden de bir türlü kopamayanların gerçek konum ve yönelimlerinin açığa çıkması da kolaylaşacaktır.

***

28 Mart yerel seçimleri, bu kapsamdaki bazı gerçeklerin anlaşılmasını kolaylaştırarak ve bundan sonrası için konumları ve safaları daha da netleştirecek gelişmeleri hızlandırarak, daha şimdiden önemli bir işlev yerine getirmiş bulunmaktadır.

Dip notlar:

* İşçi tarihsel ufka dayalı edebiyata vardırıranlar bile oldu:

“Tarih, siyasal merkezlerdeki durgunluğa karşın, tabandaki devrimci kaynaşmaya, merkezi politikadaki sığığa, ürkekliğe, hatta ılımlılığa karşın, tabandaki derinliğe, cesarete ve radikalizme defalarca tanık olmuştur Nice ülkelerde, uzlaşmacı reformist partilerin programlarının, aşağılara inildikçe, o partilerin emekçi tabanları tarafından nasıl devrimcileştirildiği, biz sosyalistlere yabancı değildir. İttifak politikamızın çeşitliliği, işte bu saptamadan kaynaklanıyor. Çatıda sağlanamayan programatik anlaşmanın, tabanda sağlanmasının sırrı buradadır ” (Mustafa Kahta, SDP’nin Kürt basınındaki yazarlarından..., Özgür Gündem, 23 Ocak 2004)

Tarihsel perspektif içinde konuşmak iyi ve övgüye değer bir şeydir, fakat herhalde bunun da bir ölçüsü olmak durumundadır. Tarih üzerinden sözü edilen durumlar daha çok devrimci kaynaşmalar dönemine özgüdür ve tabandan zorlananlar da herşeye rağmen devrimci partilerdir. Oysa biz bugün kitle hareketi yönünden durgun bir ortamdayız; gündemde olan tırmanış içindeki kitle hareketi değil, fakat liberal hayallere konu olağan bir yerel seçimdir. İttifak ilişkileri tartışılan partiler ise devrimcilikle yakından uzaktan bir ilişkileri kalmamış yenilgi ürünü liberal sol partiler ile SHP ve YTP türünden bazı gerici düzen partileri. Somut durumla herhangi bir ilgisi olmadığı için yavanlığı ölçüsünde gülünç kalan bu “edebiyat”ın herhangi bir anlam ve gerçeklik izi taşımadığını, bu sözler-

den yalnızca bir hafta sonra gerçekleşen “güçbirliği”nin ortaya koyduğu dört dörtlük reformist platform göstermektedir.

** “Sosyal-demokrat” etiketi öylesine tılsımlıdır ki, normalde gerici düzen partileri ile ittifakı ilke olarak reddettiklerinden kuşku duyulamaz olan bazı çevreler, tabela “sosyala-demokrat”sa eğer, buna ilke olarak değil fakat bugünkü somut koşullar gereği karşı olduklarını söylemek yoluna gidiyorlar:

“(Atılım) SHP 'yle ittifaka genel olarak sosyal demokratlarla ittifak yapılmaz gibi bir görüş açısıyla değil, somut bir durumda Kürt ve Türk halklarının burjuva çözüme (çözüksüzlüğü) yedeklenmesinin önünü açtığı için karşıdır ve gazetemiz sayfalarında defalarca yazılmıştır Bu yazıları okuduğu anlaşılan Özgür Gündem Editörü, bu noktaları inatla yok sayıyor ” (“Gerçeklere Saygı!”, Atılım, Sayı: 72, 14 Şubat '04)

*** Derin devletle bağlantılı olarak çalışan “düşünce kuruluşu” ASAM uzmanları, konuya ilişkin hayli uzun bir incelemede, mevcut güçbirliğini Kürt hareketi ve sorunu eksenli olarak şöyle değerlendiriyorlar:

*“SHP sol yelpazede ve siyasal yaşamda ciddi bir yer tutabilmek için yerel seçimleri önemli gösterge olarak kabul etmektedir Bu ittifakın kendileri açısından olası bazı olumsuzlukları olmasına rağmen **DEHAP yönetimi ve tabanını milli bütünlük politikalarına sevk ederek bir kazanım elde etmeyi amaçladıklarını belirtmektedir***

*“SHP Genel Başkanı ve parti yönetimi DEHAP ile yapmış olduğu seçim işbirliğini, DEHAP'ın tabanını entegre edemediği ve milli bütünlük noktasında kontrol edemediği takdirde 28 Mart yerel seçimleri HEP-SHP ittifakında olduğu gibi bir dizi olumsuzluğun yeniden ortaya çıkmasına Türkiye açısından siyasal riski yüksek bir tehlikeye dönüşmesine yol açması mümkündür **Türkiye'nin milli bütünlüğü konusundaki hassasiyetini sürekli olarak ön***

plana çıkaran Karayalçın bu dengeyi iyi kurmaktadır. Bu hususları dikkate alarak özellikle HADEP aday ve tabanında var olan aşırılıkların ve ayrılıkçı eğilim ve düşüncelerin töprülenmesini ve ulusal duygu ve düşüncelerin gelişimini sağlayacak bir programı hayata geçirmesi halinde bu işbirliği hem geçmişteki olumsuzlukların izlerini silmede, hem de gelecekte oluşabilecek toplumsal gerginliği önlemede önemli bir fırsat kazanılmış olacaktır. Dolayısıyla bu işbirliğinin hem olumlu ve hem de olumsuz yönleri ağır basmaktadır. Bu nedenle bu ittifakı gerçekleştirenlerin yüksek düzeyde siyasal hassasiyet içerisinde bulunmaları gerekmektedir.”

“Sonuç” bölümünde yer alan bu değerlendirmenin son paragrafı ise şöyledir:

“2004 yerel seçimlerinde ulaşılabilecek en yararlı sonuç; DEHAP’ın SHP vasıtasıyla Türkiye geneline açıldığı gibi SHP ve diğer partilerin de DEHAP vasıtasıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine açılması ve burada DEHAP dışındaki partilerin de tercih edilebilir konuma getirilmesi olmalıdır.” (Dr. Veli Fatih Güven, ASAM Terör ve Çatışma Araştırmaları Masası Başkanı, **Stratejik Analiz**, Cilt: 4, Sayı:47, Mart 2004, vurgular bizim)

(Kızıl Bayrak, Sayı:9, 10, 11 ve 12 , Mart 2004)

Ek 1:

BDSP'nin Yerel Seçim Bildirgesi (Şubat 2004)

Düzenin seçim oyununu bozalım!

*Temel hak ve özgürlükler için mücadeleli
vükseltelim!*

**Çözüm devrimde,
kurtuluş sosyalizmde!**

**Soyguncu-rantçı sermaye uşaklarından
hesap soralım!**

Çürümüş düzenin kokuşmuş partilerinden birine oy vererek yerel yöneticilerimizi seçmemizi istiyorlar. 4-5 yılda bir tekrarlanan ve adına “demokrasi” denen bu oyuna göre, biz oy vereceğiz, onlar da sorunlarımızı çözecekler! Oysa İMF’ci-TÜSİAD’çı düzen partileri, onların rantçı, rüşvetçi adayları çözümün değil, sorunun bir parçasıdır! Onlar bu sömürü düzeninin efendilerinin çanak yalayıcılarıdır. Sorunlarımızı çözmeye değil, sermaye sınıfının saldırı programını uygulamaya, bu arada kendileri için çalıp çırpma talip oluyorlar. Bizden bunun için destek ve oy istiyorlar.

Adı ister AKP, ister CHP, ister DYP, ANAP, DSP ya da MHP olsun, bu burjuva-gerici siyaset bezirganlarının programı birbirinin aynıdır, vaadleri ise yalana dayalıdır. Hepsi sermaye uşağıdır; hepsi emperyalizmin, İMF’nin ve sermaye kodamanlarının hizmetindedir. Hepsi emek düşmanıdır. Hepsi rant, hırsızlık ve soygun peşindedir, hepsi rüşvet ve yolsuzluk bataklığında yüzmektedir. Hepsi bu düzenin kokuşmuşluğunun bir parçasıdır.

Onlara oy vermek, bu sömürü ve soygun düzeninin sürmesi, sefaletimizin artması, emeğimizin ve ülkemizin kaynaklarının yerli ve yabancı sermaye tarafından talan edilmesi demektir.

Onlara inanmaya, çözümü onlardan beklemeye devam mı edeceğiz? Böylece tüm sorunlarımızın kaynağı bu kokuşmuş kapitalist düzenin sürüp gitmesine seyirci mi kalacağız?

Yoksa acil istemlerimizi koparıp almak için mücadeleye mi atılacağız? Temel sorunlarımızın gerçek ve kalıcı çözümü için kendi devrimci iktidarımızı ve sosyalizmi kurmak üzere soluklu bir kavgaya mı girişeceğiz?

Bizi bekleyen gerçek seçim işte budur!

Kentler kapitalist yıkımın, sömürünün ve sefaletin aynasıdır!

Kapitalizmin kentleri onun aynasıdır. En temel altyapı yatırımlarından yoksun olarak hızla büyüyen yerleşim birimleri, zamanla kendileriyle beraber sorunları da büyütür. Sonuçta temel hizmetlerin yerine getirilmediği, doğanın hesapsızca tahrip edildiği, semtler ve bölgeler arasında müthiş bir sınıfsal eşitsizlik ve dengesizliğin yaşandığı, milyonlarca insanın yaşam güvencesinden yoksun bir hayat sürdüğü kentler çıkar ortaya.

Kapitalist düzende bu her zaman böyledir. Çünkü bu düzende, temel insani ihtiyaçlar ile insan ve çevre sağlığı değil, fakat kâr yasası esastır. Çünkü bu düzende, asalak sermaye sınıfının vurgun üstüne vurgun vurup zenginliğine zenginlik katmasıdır önemli olan.

Bugünün Türkiye'sinde de durum budur:

Sağlıklı bir kentleşme planı olan, altyapısı tamamlanmış bir tek kent yoktur.

Ulaşım, yol ve trafik sorunu çözülmüş bir tek kent bulmak mümkün değildir.

Sağlıklı içme suyuna sahip kent sayısı/nüfus oranı alabildiğine düşüktür

Katı ve sıvı atıklar için arıtma tesisleri ya hiç yoktur, ya da çok yetersizdir. Kirli atıklar ırmaklara, denizlere ve boş arazilere bırakılmaktadır.

En büyük kentler deprem fay hattı üzerinde kuruludur ve buna karşı hiçbir özel önlem alınmamaktadır.

Bu ülkede milyonlarca emekçi yaşanılır, sağlıklı konuttan yoksundur. Resmi rakamlara göre, kentlerdeki nüfusunun yüzde 30-40'ı gecekondualarda yaşamaktadır. Kırsal kesimlerdeki derme çatma konutlarla birlikte bu oran yüzde 60-70'lere ulaşmaktadır.

Büyük kentlerde yaşayan halkın yaklaşık yüzde 70'inin temel sorunu açlık ve yoksulluktur. İşsizlik ve sefalet çığ gibi büyümektedir.

İşte sermaye sınıfının ve onların temsilcilerinin "halka hizmet" adına yarattıkları tablo budur.

Kapitalist düzende yerel yönetimler sermayenin hizmetindedir!

Bir avuç asalağın içinde birer cennet kurup sefa sürdükleri kentler, işçiler ve emekçiler için gerçek birer sefalet yuvasıdır. Milyonlarca insanımız, konut adına, en iyisi iki göz odası olan konduarda, hiçbir hizmetin ulaşmadığı varoşlarda yaşıyor.

Yaşadığımız semtlerde kışın çamur deryasına dönen yollar bir parmak kar yağdığında kapanıyor, sık sık kesilen sular akmaz oluyor, zaten sınırlı olan otobüs seferleri de iptal ediliyor. Sırf tekel-ler kâr etsin diye, elde edilmesi son derece kolay olan içilebilir sudan yoksun bırakıyoruz. Zengin doğal enerji kaynaklarına sahip bir ülke olmamıza rağmen, elektriğe, ısınmaya ve ulaşımına fahiş fiyatlar ödüyoruz. Kreşi, çocuk yuvası, sağlık ocağı, parkı, sineması, tiyatrosu vb. bir yana, okulu, kanalizasyonu, yolu olan semtlerin sayısı bile sınırlıdır.

Bunlar da yetmezmiş gibi, sermaye iktidarı, kâr uğruna insanlarımızı kitlesel ölümlere mahkum ediyor. Bunun en acılı örneğini

Marmara ve Düzce depreminde yaşadık. 40 bin insan sermayenin yarattığı sağlıksız kentleşmenin kurbanı oldu. Kaldı ki bu ülkede yaşadığımız konutların başımıza çökmesi için deprem olması da gerekmiyor. Konya’da 92 insanımız Zümrüt Apartmanının değil fakat bu çürümüş düzenin temelleri altında kalarak can verdi. Bunun ilk olmadığını ve son da olmayacağını biliyoruz.

Bir karış kar yağdığında kent yaşamı günlerce felç olmaktadır. Kış boyunca tüm Türkiye’de onbinlerce köyün-kasabanın dış dünya ile bağlantısı kesilmektedir. Bugün büyük kentlerin göbeğinde bile onlarca yoksul insan donarak ölmektedir. Sel baskınları her yıl yüzlerce insanın canını almaktadır. Gecekondu bölgelerine yığılan çöpler patlamakta, onlarca insan yaşamını yitirebilmektedir. Çöplüklerin yığılı olduğu semtlerde her türlü salgın hastalık kol gezmektedir vb.

Düzenin egemenleri bu sorunları çözmek bir yana, halihazırda verdikleri sınırlı hizmetleri bile paralı hale getiriyorlar. “Ucuz ve kaliteli hizmet sağlamak”, “yerel yönetimleri özerkleştirerek demokratikleştirmek” vb. yalanlar eşliğinde, belediyeleri ve belediye hizmetlerini de özelleştirmeye hazırlanıyolar. Yerel yönetimler eliyle, temel eğitim veren okulları, tüm sağlık hizmet ve kuruluşlarını tamamıyla ücretli hale getirecekler. Ormanlar ve müzeler de bu yağmadan payını alacak.

Artık belediyeler birer şirket, biz ise müşteri olacağız. Özelleştirilen belediye hizmetlerini eline geçiren yerli ve yabancı haramiler, halen bir kısmından ücretsiz olarak yararlanmakta olduğumuz hizmetler için boğazımıza yapışacaklar. Ve bu arada, tüm kamu hizmetlerini sırtından atan merkezi devlet ve belediyeler, buna rağmen vergi adı altında bizi soymaya devam edecekler.

İşte onların işbaşına gelir gelmez sunacakları “yeni hizmetler” bunlardır.

Sermayenin sınıf diktatörlüğü yıkılmadan emekçilerin sorunları çözülemez!

Yeni saldırılarla daha da derinleşecek olan bu sefalet tablosu, üç-beş yeteneksiz yerel yöneticiyle açıklanamaz. Sorunun asıl kaynağı kapitalist sömürü düzenidir.

Tüm bu sorunları sorun olmaktan çıkaracak yeterli zenginlik ve kaynak elbette var bu ülkede. Fakat bunlar sermayenin elinde ve tekelindedir. Bu böyle devam ettiği sürece, sorunlarımız çözülmek bir yana daha da büyüyecektir. Nitekim büyüyor da.

Sadece zenginlikler ve kaynaklar değil, devlet bütçesi de sermaye sınıfının hizmetindedir. Devlet gelirleri binbir yolla sermaye kodamanlarına peşkeş çekilmektedir. Bütçenin yüzde 50'si borç ve borç faizi altında yerli ve yabancı sermayeye aktarılmaktadır. Sermayenin bu sınıf diktatörlüğü sürüp gitsin diye, devletin baskı ve terör aygıtları için her yıl milyarlarca dolar harcanmaktadır. Hortumcuların içini boşalttığı bankaların zararı emekçilerin sırtına yüklenmektedir.

Tüm bunlara karşılık eğitime, sağlığa ve altyapı hizmetlerine bütçeden ayrılan pay yüzde 3'lük, yüzde 5'lik oranları geçmiyor. Sözde temel kamusal hizmetler sunmakla yükümlü belediye bütçeleri ise yalnızca kırıntılardan oluşmaktadır. Bunun bile nasıl kullanıldığı da ayrı bir sorun. Yerinde kullanılsa bile bu kırıntılarla hangi temel hizmetler verilebilir, onmilyonlarca emekçinin hangi temel sorunu çözülebilir, hangi temel ihtiyacı karşılanabilir?

Karşımızdaki tablo yeterince açık ve nettir. Zenginlikler burjuvazinin elinde, iktidar bu asalak sınıfın tekelinde kaldığı sürece, işçi ve emekçilerin temel sorunlarının çözülmesi mümkün değildir. Çözüm için işçi sınıfı bir devrimle iktidarı ele alması, böylece tüm birikmiş zenginlikleri ve kaynakları emekçilerin hizmetine sunması gerekir. Ancak bu takdirde tüm temel sorunların çözümü kesin ve tam olarak sağlanabilir. Yerel hizmetler kapsamındaki sorunların çözümü de ancak böylece olanaklı hale gelir. Yerel yö-

netimlerde gerçek bir demokratik katılım ve işleyiş de ancak bu koşullarda hayat bulabilir. Doğayı tahrip etmeden ve çevreye zarar vermeden sağlıklı bir kentleşme, insanca yaşanacak bir gelecek ancak bu koşullarda sağlanabilir.

Bunun dışındaki her çözüm iddiası ya bir hayaldir, ya da kaba bir yalan ve aldatmacadır.

Reformist partiler dayanaksız hayaller yayarak sermaye düzenine hizmet ediyorlar!

Kokuşmuş düzen partilerinin yalan ve aldatmacaları yetmezmiş gibi, şimdi de dünün devrimcisi olup da bugün devrimden yüz çevirmiş reformist sol partiler bu türden aldatmacalarla ortaya çıkıyorlar. Onlar emekçilerden oy desteği talep ederek, karşılığında emekçilerin “yerel iktidar”ını kuracaklarını ve sorunlarını çözeceklerini söylüyorlar.

Burada en kabasından çifte bir aldatmaca vardır.

İlkin, her kapitalist ülkede olduğu gibi bugünün Türkiye’sinde de, sermaye sınıfının merkezi olarak kurulmuş sağlam bir iktidarı vardır ve bu iktidar binbir kolla yerel planda da hüküm sürmektedir. Sermayenin bu merkezi iktidarı yıkılmadıkça, yerine işçi sınıfının devrimci iktidarı kurulmadıkça, salt belediye yönetimleri üzerinden yerelde halk iktidarlaşmasından söz etmek, emekçi kitleleri dayanaksız hayallerle aldatmak demektir.

Öte yandan, temel zenginlikler ve kaynaklar sermaye sınıfının özel mülkü olarak kaldığı, yanısıra devlet bütçesi de bu sınıfın hizmetinde kullanıldığı sürece, yerel planda halkın herhangi bir temel sorununu çözmek olanaklı değildir. Salt belediye yönetimlerini almakla sorunların çözülebileceğini iddia etmek, toplumumuzun bu temel önemde gerçeğini gizlemek, emekçileri bir başka yönden kaba aldatmak demektir.

Sonuç olarak, “Demokratik Güçbirliği” adı altında ortaya çıkan reformist sol partiler, bu çifte aldatmacayla gerçekte sermaye dü-

zenine hizmet etmektedirler. Onların, dün sermayeye hizmette kusur etmediğini kanıtlamış düzen partileriyle bugün bu kadar rahat birleşebilmelerinin gerisinde de zaten bu aynı gerçek vardır.

Devrimci sınıf mücadelesini yükseltelim!

Sınıfın bağımsız devrimci adayları olarak, bu yalın gerçekleri bir kez daha dile getirmek; sermaye iktidarının seçim oyununu bozmak, sermaye uşağı düzen partilerinin kirli yüzlerini teşhir etmek, işçi ve emekçileri gerçek çözüm için mücadeleye kazanmak amacıyla bir seçim çalışması yürütüyoruz. Yalanlarla, altı boş vaatlerle süslü sahte çözümlere karşı, sınıfın devrimci programıyla ortaya çıkıyor, işçi ve emekçilerin çıkarlarını savunuyoruz.

İşçi sınıfı ve emekçilere sesleniyoruz: Ne kaderimiz bir “oy”la değişir, ne de sorunlarımız seçim oyunuyla çözülür. Sorunlarımız belediye sınırlarına sığmaz. Güvenerek oy vermeyi düşündüğümüz “iyi niyet”li adaylar sorunlarımızı çözemez. Bir avuç asalak iktidar dümenini elinde tuttuğu, sömürü, baskı ve zulüm üzerine kurulu bu düzen devam ettiği sürece, vergisini ödediğimiz hizmetler bize geri dönmeyecektir.

Devrimci sınıf mücadelesiyle haklarımızı söke söke almaktan başka çıkış yolu yoktur. Köklü ve kalıcı çözümün biricik gerçek yolu ise devrimdir. İşçi sınıfının devrimci iktidarının kurulmasıdır. Çözüm, işçi sınıfı ve emekçilerin her alanda ve her düzeyde iktidarı ele geçirmesindedir. Böylece özel mülkiyet düzenine son verilerek, bir avuç asalağın tekelindeki zenginliklerin ve kaynakların tüm toplumun hizmetine sunulmasındadır.

Bu sosyalizm demektir, çözüm sosyalizmedir! Sosyalizm, temel iktisadi ve sosyal sorunlarımızın çözümünü sağlamakla kalmaz, emekçiler için gerçek bir demokrasinin de koşullarını yaratır. Ancak bu koşullarda, emekçiler hiçbir engelle karşılaşmadan temel demokratik hak ve özgürlüklerini gerçekten kullanabilirler. Ancak bu durumda, yerel yöneticilerini özgürce seçmek, denetlemek ve ge-

rektiğinde görevden almak olanağına kavuşabilirler.

Kahrolsun sermayenin sınıf diktatörlüğü!

Yaşasın sosyalist işçi-emekçi iktidarı!

İşçi sınıfı savaşacak, sosyalizm kazanacak!

Bağımsız Devrimci Sınıf Platformu

Şubat 2004

Acil istemlerimiz uğruna mücadeleyi yükseltelim!

Sorunlarımız ve istemlerimiz bir bütündür. Bunların kesin ve tam çözümü, kurulu kapitalist düzenin devrimci yollardan aşılması ve yerine işçi sınıfının devrimci iktidarının kurulması ile olanaklıdır. İşçiler ve emekçiler olarak bu gerçeği bir an bile unutmaksızın, bu temel hedefe sıkı sıkıya bağlı olarak, acil iktisadi, sosyal ve demokratik siyasal istemlerimiz uğruna mücadeleyi yükseltmeliyiz.

Önemli bir bölümü kamusal hizmetler kapsamında olan ve dolayısıyla yerel yönetimleri ilgilendiren aşağıdaki acil istemleri de bu bakış açısıyla ileri sürüyoruz. Bu istemler uğruna kararlılıkla mücadele edeceğiz, koparıp almak için tüm gücümüzü ve olanaklarımızı seferber edeceğiz. Bu mücadeleyi, temel istemlerimizle birlikte bunların da eksiksizce elde edilmesini ve uygulanmasını olanaklı kılacak olan devrime ve devrimci sınıf iktidarı mücadelesine bağlayacağız.

√ Herkese iş, tüm çalışanlara iş güvencesi!

√ İnsanca yaşamaya yeten, vergiden muaf asgari ücret!

***√ Tüm dolaylı vergiler kaldırılсын! Artan oranlı gelir ve ser-
vet vergisi!***

√ Herkese parasız sağlık hizmeti!

√ Her düzeyde parasız eğitim!

- √ *Herkese ihtiyaca uygun, sağlıklı, güvenli ve ucuz konut!*
- √ *Ucuz elektrik, su ve ısınma hizmetleri!*
- √ *Güvenli, hızlı ve ucuz toplu taşıma!*
- √ *Tüm yerleşim birimlerine kreş, çocuk yuvası, sağlık merkezi, spor, kültür ve sanat kurumları!*
- √ *Bedensel ve zihinsel engellilere, yaşlılara, kimsesiz ve yetim çocuklara bakım ve yardım!*
- √ *Özelleştirmelere son! Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ve Yerel Yönetim Reformu yasa tasarıları geri çekilsin!*
- √ *İnsan sağlığını, doğayı ve çevreyi gözeten bir kentleşme ve sanayileşme!*
- √ *Ormanlar, denizler-sahiller, göller, akarsular, içme suyu kaynakları ve tüm doğal zenginlikler halkın hizmetine sunulsun!*
- √ *Doğal kaynakların yağmalanmasına, çevrenin ve tarihsel-kültürel mirasın tahrip edilmesine son!*
- √ *Sınırsız söz, basın, örgütlenme, gösteri ve toplanma özgürlüğü!*
- √ *Tüm çalışanlar için grevli ve toplu-özleşmeli sendika hakkı!*
- √ *F-D-L tipleri kapatılsın! Siyasal tutsaklara özgürlük!*
- √ *Borç ödemeleri durdurulsun, tüm borçlar geçersiz sayılsın!*
- √ *İMF, DB vb. emperyalist mali kuruluşlarla kölece ilişkilere son!*
- √ *Tüm NATO ve ABD üsleri kapatılsın!*
- √ *Emperyalizmle açık-gizli tüm anlaşmalar iptal edilsin!*

(KB, 2004/08(21), 28 Şubat 2004)

Toprağın Belediyeleştirilmesi ve Belediye Sosyalizmi

V. İ. Lenin

Bu iki kavramın birlikte anılması, Stockholm’de tarım programını kabul ettiren bizzat Menşeviklerden çıkmıştır. Önde gelen iki Menşevîğin adını vermek yeterlidir: Kostrov ve Larin.

“Bazı yoldaşlar -dedi Kostrov Stockholm’de-, sanki belediye mülkiyetini ilk kez duymuş gibi davranıyorlar Bu yoldaşlara, Batı Avrupa’da kentsel ve kırsal özyönetimlerin mülkiyetlerinin genişlemesinden ibaret olan ve yoldaşlarımızın da benimsediği tüm bir eğilimin (! tam da öyle!), İngiltere’de ‘belediye sosyalizmi’nin* var olduğunu anımsatmak istiyorum. Birçok belediyenin gayrimenkulleri var ve bu durum bizim programımızla çelişmiyor Şimdi belediyelerimiz için parasız (!!) gayrimenkul servet edinme (!) olanığımız var ve bu olanaktan yararlanmalıyız. Elbette el konulmuş toprağı belediyeleştirmek zorunludur.” (s. 88)

“Parasız servet elde etme olanağı” naif bakış açısı, burada mükemmel biçimde ifade edilmiştir. Ne var ki konuşmacı, örnek gösterdiği bu belediye sosyalizmi “eğilimi”nin tam da özel bir eğilim olarak ve özellikle de -örnek olarak ileri sürdüğü- İngiltere’de neden son derece oportünist bir eğilim olduğu üzerine hiç düşünmemiştir. Engels, Sorge’ye mektuplarında İngiliz Fabianlarının bu aşırı aydın oportünizmlerini karakterize ederken, “belediyeleştirme” çabalarının küçük-burjuva anlamını neden vurguluyordu?

Larin ise Menşevik programın yorumunda Kostrov'la ağız birliği içerisinde şöyle diyor:

“Belki halkın yerel özyönetimleri, bazı bölgelerde bu büyük işlemleri, örneğin bugün belediyelerin tramvayları ya da mezbahaları idaresinde tutması gibi, kendi idaresine alabilecektir, ve o zaman onların bütün (!) safi hasılatı tüm (!) halkın hizmetinde olacaktır.” (“Köylü Sorunu ve Sosyal-Demokrasi” , s. 66.)

Yerel burjuvazinin hizmetinde olmayacak yani, öyle mi Bay Larin?

Batı Avrupa belediye sosyalizminin küçük-burjuva kahramanlarının küçük-burjuva hayalleri gün ışığına çıkmaya başlıyor artık. Burjuvazinin egemenliği unutuluyor, sadece yüksek oranda proleter nüfusun bulunduğu kentlerde, belediye idarelerinden emekçiler için üç-beş kuruş koparılabildiği olgusu da unutuluyor. Fakat bu tali bir yan. Toprağın belediyeleştirilmesine dair “belediye sosyalisti” düşüncenin esas hatası şudur:

Batıdaki burjuva aydınları, İngiliz Fabianlarına benzer biçimde, belediye sosyalizmini tam da, sosyal barış, sınıflararası uzlaşma düşü kurdukları ve kamuoyunun dikkatini iktisat ve tüm devlet düzeninin temel sorunlarından, yerel özyönetimlerin küçük sorunlarına çekmeye çalıştıkları için, özel bir “eğilim” derekesine yükseltmişlerdir. Birinci tür sorunlar alanında sınıf çelişkileri en keskin durumdadır, tam da bu alan, daha önce de söylendiği gibi, burjuvazinin sınıf olarak egemenliğinin temellerine dokunmaktadır. O nedenle, tam da bu alanda sosyalizmin kısmen gerçekleştirilmesi küçük-burjuva ütopyasının özellikle hiç şansı yoktur. Dikkatler yerel nitelikli küçük sorunlara –burjuvazinin sınıf olarak egemenliği sorununa değil, bu egemenliğin temel araçları sorununa değil, bilakis burjuvazinin “halkın gereksinimleri için” ayrılmasına izin verdiği üç-beş zavallı kırıntının harcanması sorununa çekilir. Burjuvazinin kendisinin sağlık hizmetleri için (Engels, “Konut Sorunu”nda, kentlerde salgın hastalıkların gelişmesinin burjuvaziyi korkuttuğuna dikkat çekmektedir), eğitim için (burjuvazinin

teknğin yüksek seviyesine ayak uydurabilecek eğitilmiş işçilere ihtiyacı vardır!) vs. ayırdığı (toplam artı-değer kütleleriyle ve burjuvazinin devlet giderlerinin toplam tutarıyla karşılaştırıldığında) son derece düşük olan bu miktarların harcanması sorunu öne çıkarıldığında, böylesine küçük sorunlar alanında “sosyal barış”, “sınıf mücadelesinin zararları” vs. üzerine güzel laflar etmek mümkün olur. Bizzat burjuvazinin “halkın gereksinimleri” için, sağlık hizmetleri için, eğitim için vs. para harcadığı bir yerde sınıf mücadelesinden nasıl söz edilebilir? Eğer yerel özyönetimler sayesinde “ortak mülkiyeti” birazcık ve yavaş yavaş genişletmek ve üretimi -değerli Larin yoldaşın öylesine işine gelir biçimde işaret ettiği tramvayları, mezbahaları- “toplumsallaştırmak” olanaklıysa, sosyal devrime ne gerek var?

Bu “eğilim”in küçük-burjuva oportünizmi, “belediye sosyalizmi”nin (gerçekte İngiliz sosyal-demokratlarının Fabianlara karşı haklı biçimde açıkladıkları gibi, belediye kapitalizminin) dar sınırlarının unutulmasında yatmaktadır. Burjuvazinin, sınıf olarak egemenliğini sürdürdükçe, egemenliğinin gerçek temellerine sadece “beledi” açıdan da olsa dokundurtmayacağı ve burjuvazi eğer “belediye sosyalizmi”ne izin veriyorsa, ona göz yumuyorsa, bunu tam da, o bu temellere dokunmadığı, zenginliğinin ciddi kaynaklarına saldırmadığı ve burjuvazinin kendi isteğiyle “halk”ı bıraktığı sınırlı yerel harcamalarla yetindiği için yaptığı unutuluyor. Batıdaki “belediye sosyalizmi”nin en yüzeysel bilgisi bile, sosyalist belde meclislerinin, alışılmış olanın, yani küçük, en küçük olanla yetinen, işçilere önemli kolaylıklar getirmeyen idareimaslahatın biraz dışına çıkma yönündeki her türlü girişimlerinin, sermayeye birazcık saldıran her girişimin, daima, burjuva devletin merkezi iktidarının mutlaka kesin bir vetosunu beraberinde getirdiğini bilmek için yeterlidir.

İşte Batı Avrupalı Fabianların, Possibilistlerin ve Bernsteincülerin tam da bu temel hatası, bu küçük-burjuva oportünizmi, belediyeleştirmeçilerimiz tarafından devranılmıştır.

“Belediye sosyalizmi”, yerel özyönetim sorunlarında sosyalizmdir. Yerel çıkarlar sınırını aşan, devletin idari işlevlerinin sınırının ötesine geçen herşey, yani egemen sınıfların en önemli gelir kaynaklarını, egemenliğini güvence altına almanın temel araçlarını ilgilendiren, devlet idaresine değil, devlet düzenine dokunan herşey, “belediye sosyalizmi”nin çerçevesi dışıdır. Fakat çokbilmişlerimiz, tüm halkın davası olan, egemen sınıfların temel çıkarlarına en doğrudan biçimde dokunan toprak sorununun yakıcılığına, bu sorunu “yerel idari sorunlar” kategorisine sokarak yan çiziyorlar. Batıda tramvaylar ve mezbahalar belediyeleştiriliyor – niye biz de tüm toprakların yarısını belediyeleştirmeyelim? diye düşünüyor Rus aydını; bu, hem bir restorasyon durumunda, hem de merkezi iktidarda tam bir demokrasinin olmaması durumunda iyidir!

Yakıcı sorunlarda sınıf mücadelesinin, bu sorunların küçük, sadece yerel özyönetimleri ilgilendiren sorunlar kategorisi içine sokulması yoluyla yumuşatılmasına dayanan burjuva devriminde tarım sosyalizmi ve en küçük-burjuvaca bir küçük-burjuva sosyalizmi böylece oluşmuş oluyor. Fakat gerçekte en iyi toprakların yarısının işletilmesi ne yerel ne de idari bir sorun olabilir. Bu devlet çapında genel öneme sahip bir sorundur, sadece toprak beyi devletin değil, aynı zamanda burjuva devletin de yapısal bir sorundur. Ve halkı, tarımda “belediye sosyalizmi”nin gelişmesinin sosyalist devrimden önce mümkün olduğu düşüncesiyle tavlama, en kötü türden demagoji yapmak demektir. Marksizm, ulusallaştırmayı burjuva devrimi programına almayı mümkün kılıyor, çünkü mutlak rant kapitalizmin gelişmesini engellemektedir, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet onun için bir engeldir. Burjuva devriminin programına büyük çiftliklerin belediyeleştirilmesini alabilmek için ise, Marksizmi Fabiancı bir aydın oportünizmine dönüştürerek tepetaklak etmek gerekir.

Tam da bu noktada, burjuva devriminde küçük-burjuva ve proleter yöntemler arasındaki fark açıkça ortaya çıkmaktadır. Küçük-

burjuvazi, en radikal olanı da dahil, -bunlar arasında bizim Sosyal-Devrimciler Partisi de- burjuva devriminden sonra sınıf mücadelesi değil yatışma ve genel refah bekliyor. O nedenle kendine peşinen “sıcak bir yuva” hazırlıyor, burjuva devrimine küçük-burjuva reform planları taşıyor, türlü çeşitli “norm”lardan, toprak mülkiyetinin “düzenlenmesi”nden, emek prensibinin ve küçük emek iktisadının sağlamaştırılmasından vs. söz ediyor. Küçük-burjuva yöntem mümkün olduğunca büyük bir sosyal barış ilişkilerinin yaratılması yönetimidir. Proleter yöntem ise sadece, yolun bütün ortaçağ kalıntılarından temizlenmesi, sınıf mücadelesi için açılması yöntemidir. O nedenle proleter, çeşitli toprak mülkiyeti “normları” üzerine tartışmayı küçük mülk sahiplerine bırakır: proleterleri sadece toprak beyi latifundiyalarının yok edilmesi, tarımda sınıf mücadelesinin önündeki son engel olarak toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin yokedilmesi ilgilendirir. Bizi burjuva devriminde küçük-burjuva reformculuğa değil, yatışan küçük mülk sahiplerinin gelecekteki “yuva”sı değil, burjuva toplumu zemininde her türlü küçük-burjuva yatıştırma politikasına karşı proleter mücadelenin koşulları ilgilendiriyor.

Fakat belediyeleştirme sayesinde tam da bu ant-proleter ruh, burjuva tarrn programına taşınmaktadır, çünkü belediyeleştirme, -Menşeviklerin kökten yanlış anlayışının tersine- sınıf mücadelesini genişletip şiddetlendirmez, bilakis tam tersine köreltir. O bunu merkezi iktidarda tam demokrasi olmadan yerel demokrasiye izin vererek de yapmaktadır. O bunu “belediye sosyalizmi” düşüncesiyle de yapmaktadır, çünkü bu burjuva toplumda ancak sınıf mücadelesinin büyük yolu dışında, sadece, burjuvazinin kendisinin sınıf olarak egemenliğini koruma olanağı kaybetmeksizin alttan alabileceği, uzlaşabileceği küçük, yerel, önemsiz sorunlarda mümkündür.

İşçi sınıfı burjuva topluma, toprağın burjuva ulusallaştırılması da dahil burjuva devriminin en saf, en tutarlı, en kararlı programını vermek zorundadır. Proletarya, burjuva devriminde küçük-bur-

juva reformculuğunu elinin tersiyle reddedip ona sırt çevirir: Bizi kendi köşesinde küçük-burjuva mutluluğu için özgürlük değil, mücadele için özgürlük ilgilendiriyor.

İşçi Partisi içindeki aydınların oportünizmi elbette başka bir çizgi izliyor. Burjuva devriminin geniş devrimci bir programını sunmak yerine, dikkatleri bir küçük-burjuva ütopyasına çekiyor: merkezi devlet iktidarında demokrasi yokken, yerel demokrasinin savunulması, büyük “karışıklıklar”ın dışındaki bir küçük reformculuk için sakın bir belediye iktisadı köşesine garantilemek, had safhadaki toprak çatışmasının sertliğine, anti-Semitik reçeteye göre, yani tüm halkı ve tüm devleti ilgilendiren büyük bir sorunu, küçük yerel sorunlar kategorisine sokarak yan çizmek.

**1905-1907 İlk Rus Devrimi’nde
Sosyal-demokrasinin Tarım Programı,**

Bölüm IV, 7. alt başlık

(Seçme Eserler, C. 3,

İnter yayınları, s. 252-256)

* 18 Ocak 1893’te Engels, 1848 devriminden sonra Amerika’ya göç eden Alman sosyalisti Sorge’ye, belediye sosyalistleri ve Fabianlar hakkında, bunların “hırslı bir çete” olduklarını yazmıştı: *“Bunların sosyalizmi belediye sosyalizmidir; ulus değil, belediyeler, en azından geçici olarak üretim araçlarının sahibi olmalıdır. Sonra da onların bu sosyalizmi, burjuva liberalizminin en aşırı fakat kaçınılmaz sonucu olarak gösterilir, ve onların liberallere karşı hasım olarak kararlılıkla mücadele etmek değil, onları sosyalist sonuçlara itmek, ergo (yani-ÇN) onlara hile yapmak, to permeate Liberalism with Socialism” (liberalizme sosyalizm nüfuz ettirmek) ve liberallerin karşısına sosyalist adaylar çıkarmak yerine bunları onlara yamamak ve dayatmak, yahut yutturmak taktiği buradan gelir. Fakat burada ya kendilerinin aldatılıp kandırıldığını ya da sosyalizmi aldattıklarını kavramıyorlar elbette.”*

Ciddiyetsizliğin son perdesi
(MLKP eleştirisi)
(Ocak 2003)

I

Ciddiyetsizliğin son perdesi

Son iki yıldır yapıлып-yapılmadığı üzerinden çeşitli söylenti ve spekülasyonlara konu olan MLKP 3. Kongresi'nin Nisan 2002 tarihinde yapıldığı geçen Mayıs başında resmen açıklanmıştı. Bu gelişmeyi kamuoyuna duyuran kongre bildirisi, kongrenin başarısı üzerine bir dizi iddialı söz ve vurgu içeriyordu. Mayıs 2002 tarihli sayısında bu bildiriye yayınlayan MLKP Merkez Yayın Organı *Partinin Sesi* de konuya ilişkin başyazısında aynı iddiaları, üstelik daha vurgulu bir biçimde, yineliyordu.

Fakat tartışmadık konu ve sorun bırakmadığı, daha da önemlisi tüm bu konularda tam bir görüş ve irade birliğine ulaştığı bu denli kesin bir biçimde iddia edilen bu kongrenin sonuçları hakkında nedense uzun süre herhangi bir belge yayınlanmadı. Bekleyiş uzun aylar boyunca sürdü. MLKP tabanında sıkıntı, konuyla dıştan ilgilenenlerde ise haklı olarak çeşitli soru işaretleri yaratan bu belirsiz bekleyiş, *Partinin Sesi*'nin Eylül tarihi taşıyan (fakat okura bu tar-

ihsten epeyce sonra ulaşan) 36. sayısı ile nihayet sona erdi. Ya da ilk anda durum böyle göründü.

Olan kongrenin olmayan belgeleri

İlgili sayısını tümüyle 3. Kongre “belgeler”ine ayıran *Partinin Sesi*, bunu kapağından “*MLKP 3. Kongresinde Onaylanan Politik Rapor ve Program Değişikleri*” başlığı ile duyuruyor. Bu duyuruş tarzından da anlaşılabilirceği gibi, gerçekte ortada kongre çalışmalarını, *Partinin Sesi*’nin Mayıs tarihli başyazısının sık sık kullandığı ifadeyle, “değerlendirme ve kararları”nı sunan herhangi bir belge yok. Yalnızca kongreye sunulan ve orada onaylandığı söylenen bir MK raporu var. Bu raporu birkaç maddelik “program değişiklikleri” ile bir paragraflık “strateji ve taktik belgesinde düzeltme” tamamlıyor, hepsi bu. Bunun dışında bir şey sunulacağına dair ortada ne herhangi bir açıklama, ne de belirti var. Tersine, Mayıs’ta açıklanan kongre bildirisini de bu bileşimin sonuna yeniden ilişitirildiğine göre, demek ki MLKP 3. Kongresi adına kamuoyuna sunulabilen “belgeler” bundan ibaret. (Aradan 9 ayı bulan bir zaman geçtiğine göre yeni belgelere ilişkin bir beklenti zaten mantıklı da olamaz).

Yayınlanan belgeler, alışılmış uygulamanın tersine, herhangi bir ön sunuş ya da açıklama içermiyor. Ortada henüz herhangi bir somut sonuç yokken MLKP 3. Kongresi üzerine koca koca laflar eden, ona daha baştan “sınıflar mücadelesi tarihi”nde ayrı bir yer ayıran *Partinin Sesi* de durumla ilgili herhangi bir açıklama yapmıyor (Oysa MLKP’nin süreli yayınlarında bu tür belgelerin büyük “tarihi anlam ve önemi”nden söz etmek adettendir). Yaptığı işin biçimsizliğini ve izah edilemezliğini adeta önden itiraf edercesine, alışılmış “içindekiler” düzenlemesini bile yapmadan, “*Politik Rapor*” metnini ilk sayfadan kupkuru haliyle sunup aradan çekiliyor *Partinin Sesi*.

Bu elbette anlaşılması güç, biraz fazla tuhaf bir durum. Öyle

anlaşıyor ki tabandan ve dıştan gelen basıncın etkisi altında, MLKP yönetimi böyle bir rapor yayınlayarak “3. Kongre belgeleri nerede?” sorusunun ağırlığından bir ölçüde olsun kurulma yolunu tutmuş, hiç değlise bunu ummuştur.

Fakat umulan sonucun bir nebze olsun elde edildiğini, edilebileceğini sanmıyoruz. Yapılan iş sorunu herhangi bir biçimde çözmediği gibi; tersine, bu yalnızca, kongre öncesi dönemde olduğu kadar kongre sonrası ayları bulan uzun bekleme süresince de ortaya atılan söylenti ve spekülasyonlara daha güçlü ve üstelik bu kez artık tümüyle haklı bir zemin kazandırıyor. Öyle ya, Nisan ayında yapıldığı söylenen, (bu gibi durumlarda yerinde bir davranışla tarih şaşırtmasına da gidildiğine göre) pekala bu tarihten haftalar aylar önce yapıldığı da düşünülebilecek olan bir kongrenin çalışması ve sonuçları topu topu MK raporunu görüşmek ve onaylamaktan ibarettiyse ve böylesi bir rapor da niteliği ve işlevi gereği önden hazırlanan bir metin olduğuna göre, onu yayınlamak gibi sıradan bir iş için aylar boyu beklemek ihtiyacı neden duyulmuştur?

Yanıt gerektiren soru ve sorunlar bununla da bitmiyor. Daha bir de MLKP 3. Kongresinin yapıldığını adeta bir 1 Mayıs müjdesi (*Atılım*'ın ifadesiyle, “2002 1 Mayıs'ının sürprizi”) olarak sunan metinler var orta yerde. Yapıldığı bildirilen kongrenin tarihi anlamı, önemi ve işlevini anlatabilmek, herkesi daha baştan buna inandırabilmek için özel bir çaba harcayan Kongre bildirisi ile ondan aşağı kalmayan Mayıs 2002 tarihli *Partinin Sesi* başyazısından sözediyoruz. Bu iki metin, MLKP 3. Kongresinin gündemi ve gündem çerçevesinde ulaştığı sonuçların anlamı, kapsamı ve önemi konusunda o kadar kesin şeyler söylüyorlardı ki, bunları alıp bugün orta yerde duran sonuçla karşılaştırdığımızda, ciddiyetsizliğin ve samimiyetsizliğin de ötesinde bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. Bu iki metinle, MLKP tabanı bir süreliğine de olsa aldatılmış, devrimci kamuoyu ise aynı süre içinde kabaca yanıltılmak istenmiştir- or-

tadaki biçimsiz durumu başka türlü anlamak ve tanımlamak olanağı yoktur.

MLKP 3. Kongresi üzerine ölçsüz güzellemeler

Durumun biçimsizliğini görmek için sözünü ettiğimiz iki metni daha yakından görelim.

Önce kongre bildirisini:

MLKP 3. Kongresini, “özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde yeni bir kilometre taşı”; “uluslararası burjuvazinin devrimci ve komünist harekete dayattığı ideolojik ve politik tasfiyecilik saldırılarına verilmiş komünist bir yanıt”; “başta dünya halklarının baş düşmanı Amerika olmak üzere, tüm emperyalist dünyaya, kapitalist sömürü düzenine, faşizme ve emperyalist küreselleşme barbarlığına karşı özgürlük ve sosyalizm cephesinden indirilen bir darbe” olarak niteleyen ve bu içi boş yavanlıkların her birine birer pasaj ayıran kongre bildirisi, ardından söylediklerini şöyle gerekçelendiriyor:

“Çünkü MLKP, III. Kongresinde yakaladığı düşünsel düzey, ateşlediği enerji ve ulaştığı kararlarla dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların Türkiye ve Kuzey Kürdistan cephesindeki dili, beyni ve eylemi olmak yönünde gelişecektir.” “Sosyalist demokrasinin gelişkin bir örneğini oluşturan Kongremiz canlı, üretken ve coşkulu bir atmosferde gerçekleşti. Devrimci ruh, devrime kilitlenme, gerçeklerle cesaretle yüzleşme, işçi sınıfına, halklarımıza ve şehitlere derin bir bağlılık MLKP III. Kongresinin diğer ayırdedici özellikleri oldu.”

Bildiri kongrenin ele aldığı konuların kapsam ve genişliği konusunda ise şu bilgiyi veriyor: “MLKP III. Kongresi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan devriminin teorik, programatik, stratejik ve taktik sorunlarını, iç ve uluslararası politik durumu, partimizin geride kalan yıllardaki söz ve pratiğini, dünya proletaryasının ve devri-

minin karşı karşıya bulunduğu gerçekleri, sorunları ve çözüm yollarını ele aldı, değerlendirdi ve çeşitli kararlara ulaştı.”

Dayanaksızlığı bugün ortaya çıkmış bu ölçüsüz güzelleme kongrenin “*güçlü bir irade birliğinin ... berrak bir ifadesi oldu*”ğu üzerine vurgulu ifadelerle sürüp gidiyor.

Tüm bu söylenenlerden çıkan sonuç, kongrenin “teorik, programatik, stratejik ve taktik” cephede neredeyse tartışılmadık sorun bırakmadığı ve tüm bu konularda tam bir görüş birliği sağladığıdır. Beş yıl aradan sonra ve birikmiş önemli sıkıntıların yükü altında toplanan bir kongrenin bu denli geniş bir gündemle çalışma ihtiyacı duyması elbette anlaşılır bir durumdu ve bunu irade birliğini ileri bir düzeyde yeniden kurmakla taçlandırmış olması da kuşkusuz sevindirici bir sonuç olurdu. Fakat bir de bunun böyle olduğunu bir parça olsun somut olarak gösterecek, hiç değilse hissettirecek kongre sonuçları olsaydı, ortada gerçekten bir sorun kalmayacaktı. Gelgelelim, bu iddialardaki ölçsüzlük, bugün orta yerde duran pek hazin sonuçla karşılaştırıldığında, 8 ay önce bu iddiaları bu denli gönlü rahat biçimde ileri sürenler için izah edilmesi artık olanaksız ve taşınması güç bir politik ve ahlaki sıkıntı kaynağı oluşturmaktadır.

Partinin Sesi 'nin konuya ilişkin başyazına geçiyoruz. Kongre bildirisini Mayıs 2002 tarihli sayısında yayımlayan *Partinin Sesi*, bunca iddia ve vurguyu yeterli görmemiş olacak ki, MLKP III. Kongresi'nin neleri başardığı ve bu çerçevede ne ifade ettiği üzerine ek tanımlamalar ve açıklamalar yapmak ihtiyacı duyuyor. Bunu yaparken de ipin ucunu iyice kaçırıyor. MLKP III. Kongresi üzerine neler söylemiyor ki, “*3. Kongre'yle Önder Partiye, Zafere*” başlıklı bu başyazı?

Daha ilk pasajda şunları okuyoruz: “... *3. Kongre'miz, sınıflar mücadelesi tarihine MLKP'nin özeleştirici yeteneğinin, devrimci iddiasının, yenilenme gücünün ve özsel sağlamlığının bir ifadesi olarak kaydedilecektir*”

Daha baştan tarihe kendi kendini bu kaydediş rahatlığı,

muhakkak ki o aşamada bizim henüz muhtevasını bilemediğimiz MLKP III. Kongresinin başarılı çalışmasının sağladığı moral güce dayandırılıyordu. Nitekim devamındaki pasaj, durumun tamı tamına bu olduğu konusunda herhangi bir kuşkuya da yer bırakmıyor:

“Yedi yıllık tarihinde üzerinde durulması gereken tüm programatik, stratejik, politik, örgütsel konuları ele alıp tartışmaktan kaçınmayan 3. Kongre’imiz, 2. Kongre’den sonraki dönemin eleştirel analizlerini geleceği fethetme perspektifi ve ruhuyla gerçekleştirdi. Sosyalist demokrasinin gücü, delege bileşiminin Marksizm-Leninizme sıkı bağlılığı, düşünce ufğunun zenginliği ve birbirinden öğrenme yeteneği kongre karar ve değerlendirmelerine, iç tartışmalardakinden daha ileri fikirler ve yüksek bir irade birliği olarak damgasını vurdu. Böylelikle 3. Kongremiz MLKP’nin iç birliğinin çok daha sağlamca kuruluşunun ifadesi oldu.”

Bir kongre daha ne yapabilirdi ki diye düşünmemize kalmadan, izleyen pasajdan aynı güzelleme şöyle devam ediliyor: *“MLKP 3. Kongresi, politik mücadelede devrimci kendiliğindencilikle, örgütsel yaşamda bürokratizm ve idare-i maslahatçılıkla karakterize olan bir dönemi tüm yönleriyle masaya yatırmış, ideolojik, politik ve örgütsel açılardan gerekli devrimci sonuçları çıkarmış ve bütün bu konularda partiyi yeniden Birlik Devrimi’nin rotasına sokmuştur..”*

Bu denli açık ve kesin sözler karşısında, 3. Kongre’nin MLKP için gerçekten köklü bir iç hesaplaşma ve yenilenme platformu olduğuna inanmamak için ortada bir neden kalmıyordu, o günlerde bu satırları okuyanlar için. Köklü zaafarla “karakterize olan bir dönem” kongre platformu üzerinden köklü bir hesaplaşmaya konu edilerek geride bırakılmış, bu arada parti “yeniden Birlik Devrimi’nin rotasına” sokulmuştu! Burada iki kongre arası dönemde temel önemde iç sorunların ve sapmaların varlığı kadar, kongrede bunlara karşı ortaya konulan kararlılık ve bunları geride bırakma iradesi de kamuoyuna açıklanmış oluyordu.

Devam ediyoruz. “Kongre delege bileşimi”nin ruh hali üzerine söz söylemek biçimindeki o gerçekten tuhaf eğilimi, bildirinin ardından başyazı da sürdürüyor. Öylesine ki, bildirinin söyledikleri başyazının söylediklerinin yanında önemsiz bir değinme olarak kalıyor:

“MLKP 3. Kongre’si, karşı karşıya olduğu zor meseleleri büyük bir sorumluluk, kararlılık ve ciddiyetle ele alıp, tümüyle yoldaşça ve devrimci bir atmosferde ilkeli çözümlere kavuştururken, delegelerin coşkusu, partinin sorun ve görevleri karşısındaki enerjik duruşları, düşünsel ve ruhsal yorgunluk belirtilerinden uzaklıkları, değişik düzeylerde de olsa, herbirinin Kongre’den öğrenerek, bir dizi açıdan kendilerini yenileyerek, aşarak ve yeni bir düzey yakalayarak bilinç sıçramasından paylarını almaları, partimizin iç dinamizminin, kolektif gelişim yeteneğinin, ileri yürüme arzu ve kararlılığının göstergeleri olmuştur.”

Bir kongrenin ve onu içinden yansıtan bir başyazının, kamuoyu önünde “delege bileşimi”nin ruh hali ve hasletleri üzerine konuşma ihtiyacı duyması biraz fazla garip görünse de biz kendi payımıza bunun bir ihtiyaçtan, üstelik gerçek bir ihtiyaçtan doğduğuna bir kuşku duymuyoruz ve buna şaşırıyoruz.

MLKP 3. Kongresi üzerine söylenenler bunlarla bitmiyor elbet; ama burada tüm bir başyazıyı aktarma olanağımız da doğal olarak yok. Bu nedenle ilgi duyanlara, yayınlanan “kongre belgeleri”ni inceledikten sonra dönüp kongre bildirisini ve bu başyazıyı yeniden okumalarını önermekle yetinerek başyazıyı da geçiyoruz.

Bütün bu söylenenlerin ışığında, MLKP 3. Kongresinin sonuçları olarak önümüze konulanın ne olduğuna geçmeden önce, bildiri ve başyazıda çizilen bembeyaz tabloyu iyice renklendirmek için *Atılım*’ın 3. kongre güzellemesinden de bir pasaj sunalım. 4 Mayıs 2002 tarihli ve “*Umut Büyüyor*” başlıklı başyazı, konuya ilişkin şu sözlerle bitiyor: “*Komünist öncününün III. Kongre’sinin ilanı kuşkusuz 2002 1 Mayıs’ının sürprizi oldu... Dünya proletaryası ve ezilenlerinin gelecek büyük çarpışmalar için kuvvet toplayan mü-*

cadeleci hazırlığı, Türkiye’de işçi sınıfı ve emekçilerin safları arasında mayalanan ve biriken mücadele arzusu, sola, sosyalist propaganda ve ajitasyona artan ilgisi ile III. Kongre’nin toplanmasında somutlaşan komünist öncünün hazırlığı, bu iki eğilimin 2002 1 Mayıs’ında buluşması tarihin dilini okuyabilenler için bir tesadüf sayılamaz...”

Güzellemelerle tezat oluşturan gerçek tablo

Partinin Sesi’nin 36. sayısına, bu sayının kapsamını oluşturan MLKP 3. Kongresi belgelerine dönebiliriz. Bu “belgeler” arasında, kongre bildirisi ya da *Partinin Sesi* başyazısında tanımlanan kapsamlı gündem konularına ilişkin herhangi bir kongre metninin bulunmadığını önden söylemiş bulunuyoruz. Ortada yalnızca kongreye sunulmuş bir “*Politik Rapor*” var. Bunun kongrede ne çerçevede tartışıldığı, üzerinde herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığı bile belirsiz. Peki kongre gündemi olarak sözü edilen konular hiç değilse bu rapor kapsamında ele alınmış mıdır? Bu soruya yanıt bulmak için raporun kapsamına bakmak durumundayız.

Göze batacak denli iri puntolarla dizilmiş bu “*Politik Rapor*” iki bölümden ve 123 sayfadan oluşuyor. “*Uluslar Arası Ekonomik ve Politik Durum*” başlıklı ilk bölüm metnin yarısını, “*İç Politik Durum*” başlığı taşıyan ikinci bölüm ise öteki yarısını oluşturuyor.

Uluslararası duruma ayrılmış ilk bölümü geçiyoruz; zira sözkonusu olanın bir parti kongresi olduğu gözönüne alındığında, burada üzerinde durulmaya değer bir şey yok. Bir parti kongresi metninden çok yer yer akademik tonda nispeten uzun bir dergi makalesi sayılabilir bu metin. Bunun bir örneğini daha önce de 2. kongre belgeleri içinde de görmüştük; şimdiki onun biraz daha baştan savına ve doğal olarak bazı yeni gelişmelere uyarlanmış bir versiyonu. Bu haliyle doğruları ve yanlışları üzerinden herhangi bir

özel ilgiyi gerektirmiyor. Belki de sonuna eklenen “*Komünistlerin Acil Enternasyonal Görevleri*” başlıklı alt bölümde bir kez daha yinelenen “yeni bir komünist enternasyonal kurma ihtiyacı” ve bu çerçevede MLKP’nin üstlenmeye hazır olduğu misyon hakkında bir çift söz söylenebilir.

2. Kongresinde kendini “*Uluslararası komünist hareketin en güçlü seksiyonu*” ilan eden (II. Kongre Belgeleri, s.216) ve bu çerçevede “yeni bir komünist enternasyonal” örgütlemeye kendine pek de alçakgönüllüce sayılmayacak bir misyon biçen MLKP’nin bu hevesi eskilere dayanıyor. ‘90’lı yıllar içinde ve iki ayrı zamanda, bizzat MLKP’nin özel inisiyatifi ve katkısıyla bu türden iki Enternasyonal’in kurulduğunu biliyoruz. MLKP yayınları bize bu tarihi gelişmeleri her seferinde coşku dolu bir mutlulukla bildirmişlerdi. Fakat ardından nedense bu “yeni komünist enternasyonal”lerin ne adlarını bir daha andılar ve ne de akibetleri konusunda bir şey söylemek ihtiyacı duydular.

Bu gülünç bile sayılmayacak garip girişimler öyle anlaşılıyor ki MLKP’nin yeni bir enternasyonal kurma hevesini ve buna ilişkin olarak kendine atfettiği misyon duygusunu hiç de kırmış değil. Zira MLKP 3. Kongresine sunulan “politik rapor” aynı tarihi adımı bir kez daha “ertelenemez bir görev” olarak tanımlıyor: “*Partimiz için, komünist hareketin, enternasyonal eyleminin, ideolojik ve örgütsel birliğinin gelişmesi temel önemde ve ertelenemez bir görevdir... Kuşkusuz örgütsel hedef, Komünist Enternasyonal’in kurulmasıdır*” (s.57)

Bu temel ve ertelenemez tarihi görevden hareketle ve “Uluslararası komünist hareketin en güçlü seksiyonu” olarak bu kez kendine özel bir misyon atfetmemesini önceki gülünç denemelerin sağladığı bir olgunlaşma belirtisi sayabiliriz. Fakat yine de sözkonusu olan MLKP olunca, bu alanda kendisini de kapsayan her iddia, doğası gereği bir ciddiyetsizlik örneği olarak kalıyor. Daha ideolojik ve programatik olarak kendi ekseni üzerinde bile duramayan, ona buna özenmekten, onun bunun kuyruğunda sürüklen-

mekten bir türlü kurtulamayan; yıllardır ideolojik ve örgütsel kriz için bunalan; beş yıllık bir dönemin ardından toplanan bir kongrenin artık gizlenemeyen fiyaskosunun da açıkça tanıklık ettiği gibi, kendini devrimci temeller üzerinde yenilemek ya da ilkeli bir iç hesaplaşma ile kendini aşmak yeteneğinden tümüyle yoksun olan bir hareketin, buna rağmen kalkıp kendine enternasyonal misyonlar biçmesi, kendini bile bile gülünç durumlara düşürmekten başka ne anlama gelir ki?

Bu özel değinmeyle yetinerek “*Politik Rapor*”un ilk bölümünü geçiyoruz. Bizi asıl olarak “*İç Politik Durum*” başlıklı ikinci bölümü ilgilendiriyor. Fakat yazık ki bildiride ve başyazıda çizilen kapsamı biz bu bölümde de bulamıyoruz. Bu bölüm iki kongre arasındaki politik gelişmelerin belli arabaşlıklar (28 Şubat, irtica, ordu, düzen partileri, ekonomik kriz, rejimin iç ve uluslararası durumu, işçi ve emekçi hareketi, Kürt hareketi vb.) altında kendince bir değerlendirilmesinden oluşuyor. Yer yer bazı somut sorunlara ve görevlere bağlansa da bu beylik değerlendirmelerin yenilik ve bir kongre platformu bakımından özgünlük içeren pek bir yönü yok. Bunları, daha sonra değineceğimiz birkaç özel nokta dışında, süreli yayınlarda zaten sürekli olarak yapılanın kongre vesilesiyle bir genel tekrarı saymak mümkün.

Kuşkusuz bir parti kongresinin “politik durum”un değerlendirmesi kapsamında bunu kendi bakış açısı çerçevesinde böyle yapması kendi başına yadırganmayabilir de. Fakat sorun şurada ki, ilgili raporda bundan başka da bir şey yok. Yani açıklanan belgeler kapsamında ele aldığımızda, MLKP 3. Kongresi adına kamuoyunun önüne konulanların başı ve sonu “politik rapor”dan hareketle burada hatırlattıklarımızdan ibaret. Beş yıllık bir aradan sonra bir parti kongresi MK’nın siyasal duruma ilişkin olarak yapacağı bir genel özetlemeyi dinlemek ve onaylamak için toplandığını düşünmek akıl alacak şey değil. Kaldı ki bu “politik rapor”un kendisi bile anlatımının sonuç bölümünde sözlerini, “*Tüm bu sorunlarda zengin çözümlere ve kararlara ulaşacağı kuşkusuz olan 3. Kon-*

gremiz...” diyerek bağıyor ve “yeni dönemin” bundan alıncak güçle kazanılacağını söylüyor. (s.123)

İşte sorun da burada. Önden kamuoyuna yapılan açıklamalarla çalışması ve başarısı yere göğe sığdırılmayan bir parti kongresinin resmen açıklanışından 8-9 ay sonra bile ortada kongre çalışması, değerlendirme ve kararları olarak sunulan hiçbir şey yok. Böyle bir şey olabilir mi? Siyasal yaşam ciddiyetsizliğin, tabanına ve devrimci kamuoyuna karşı sorumsuzluğun bu kadarını kaldırabilir mi?

Diyelim ki sözkonusu kongre yılların birikmiş iç sıkıntılarını çözecek güç ve iradeyi ortaya koyamadı; böylece, “birlik devrimi”ni korumanın, demek oluyor ki oportünist bir birliği ne pahasına olursa olsun sürdürebilmenin de hatırına, bu sorunları ve sıkıntıları bir dönem için daha erteleme ve bunu da bir “iç sorun” sayarak kamuoyuna açıklamama yoluna gitti. Fakat mevcut resmi veriler çerçevesinde durumun böyle olduğunu varsayacak olanaklardan da yoksunuz. Öyle ya, ortada koca bir kongre bildirisi ile bu kongre üzerine sığacağı sığacağına kaleme alınmış koca koca laflarla dolu bir başyazı var. Bu iki metin, en açık ve kesin bir dille, MLKP 3. Kongresi’nin “ateşlediği enerji ve ulaştığı kararlarla” büyük bir başarı düzeyi yakaladığını bize gülünçlüğe varan bir coşkuyla müjdeliyorlar. “Yedi yıllık tarihinde üzerinde durulması gereken tüm programatik, stratejik, politik, örgütsel konuları ele alıp tartışmaktan kaçınmayan 3. Kongre”nin, böylece “düşünce ufkunun zenginliği”ni, “özeleştirici yeteneği”ni ve “yenilenme gücü”nü bir kez daha kanıtladığını ve gelecekte “sınıflar mücadelesi tarihine” tam da bu “ayırddedici özellikleriyle” kaydedileceğini bildiriyorlar.

Bu durumda geriye, MLKP’yi yönetenlerin politik ve manevi ağırlığını bugünden sonra kolay taşıyamayacakları hazin bir tutarsızlık ve samimiyetsizlik tablosu kalıyor. Bu bir iflas tablosudur ve MLKP’ye hazırlamakta olduğu akibet, 3 Kasım seçimleri sürecinde ilk işaretlerini vermiştir bile.

II

Kürt sorununda kuyrukçu çizgiye resmi dönüş

MLKP 3. Kongresinin merak edilen en önemli sonuçlarından biri, Kürt hareketinin İmralı sonrasında yaşadığı gelişmeler üzerine yapacağı resmi değerlendirme idi. Bunu MLKP payına önemli kılan temel neden ise, onun bu alanda yıllar yılı izlediği kuyrukçu çizgi ve bunun dışarıya karşı olduğu kadar kendi saflarında da yarattığı sıkıntılardı. Kürt hareketinin İmralı sonrası gelişmesini ele alan bir kongre değerlendirmesi, zorunlu olarak, MLKP'nin uzun yıllar boyu izlediği bu çizginin de toplu bir muhasebesini sunmak durumundaydı. Bunun ne türden bir değerlendirme olacağı, kendi iç sıkıntılarını ne ölçüde giderdiğine de bir gösterge olacağı için, doğal olarak belli bir merak konusuydu.

Gerçi ortada İmralı duruşmalarının ardından MLKP MK adına yapılan ve kamuoyuna “tarihi önem”i vurgulanarak sunulan bir

değerlendirme metni yıllardır vardı. Bu metin, MLKP'nin o güne kadar izlediği kuyrukçu çizginin sorumluluğunu hafifletmeye çalışsa da, önemli bazı özeleştirel tespitlere de yer veriyordu. Fakat bunların MLKP'nin bütününde ne denli benimsendiği, onun iç sıkıntılarını gerçekten giderip gidermediği henüz yeterince açık değildi. Kaldı ki birçok belirti durumun pek de böyle olmadığına işaret ediyordu.

Dahası var. İmralı teslimiyetinin yarattığı sarsıntının ve buna karşı estirilen devrimci ideolojik rüzgarın hafiflemesinden bir süre sonra, MLKP, bu kez daha ihtiyatlı biçimde de olsa işin özünde eski politik-pratik çizgisine geri dönmüştü. Masum görünümlü bazı vesilelerin de arkasına saklanarak, kendini adım adım İmralı sonrası Kürt hareketine yeniden uyarlamış, bir kez daha onun dümen suyunda politika yapma yolunu tutmuştu. Bu ise üç yıl öncesine ait sözkonusu belgede yapılan özeleştirimini fazlaca bir anlam taşımadığını çoktan ortaya koymuştu. Özellikle de bu sonuncu olgusal durum, 3. kongrenin Kürt sorunu ve hareketine ilişkin olarak yapacağı değerlendirmeye ayrı bir anlam ve önem kazandırıyordu.

Üç yıllık resmi değerlendirmenin satır arası reddi

Ne var ki ortada yalnızca bu konuda değil fakat hiçbir konuda, MLKP 3. Kongresi adına yapılmış herhangi bir değerlendirme olmadığını bugün artık biliyoruz. Bu durumda konu hakkında bir fikir edinmek umuduyla başvurabileceğimiz tek kaynak olarak geriye kongreye sunulmuş "*Politik Rapor*" kalıyor. MLKP içinde yaşanan sorunlara kategorik olarak yer vermeyen, bu konuda ketumiyetini özenle koruyan "*Politik Rapor*"un dilinin, bir nebze de olsa tam da bu sorun üzerinden çözülüyor olması, bizim için yine de bir şans sayılmalıdır.

"*Politik Rapor*"un her konuda susup da bu konuda bir ip ucu

vermesi elbette bir rastlantı değil. Pratikte eski kuyrukçu konuma ve tutuma artık yeniden dönüldüğüne göre, bu konumu ve tutumu İmralı sonrasının ağırlığı ve devrimci eleştirinin ideolojik basıncı altında mahkum etmek zorunda kalan eski değerlendirmenin yükünden de bir yolunu bulup kurtulmak gerekirdi.

3. Kongresinde MLKP, bunu tam da kendisinden beklenebilecek bir biçimde yapmış bulunuyor. “*Kürt Ulusal Hareketi*” ara başlığı altında bu konuya ayrılan birkaç sayfalık bölümün bir yerinde, aniden şu sözlerle karşılaşıyoruz:

“*Partimizin o süreçte, politik mücadeledeki edilgenliğinden ayrı olarak, ‘98 ateşkesi sonrasında başlayarak Kürt ulusal özgürlük mücadelesine ilişkin görevlerini yerine getirmemesinde, Parti Merkez Komitemizin, dönem değerlendirmeleri arasında yer alan, MPYO’nun PKK’yle ilişkilenmede ‘yer yer kuyrukçu pozisyonlara sürüklendiği’; Partimizin PKK’ye ‘yer yer vedeklendiği’ veya bu zeminde ‘sürüklendiği’; ‘ezilen ulus milliyetçiliğinden önemli oranda etkilendiği’ biçimindeki yanlış ve subjektif görüş ve belirlemeler, ciddi bir rol oynamıştır*” (“*Politik Rapor*”, *Partinin Sesi*, sayı: 36, s.113, vurgular metnin orijinalinde)

Bu sözler adeta geçerken, deyim uygunsuz laf arasında söylenmiş gibidir. Burada gerçekten ancak MLKP’den beklenebilecek türden bir tutumla yüzyüzeyiz. Konu güya MLKP’nin “Kürt özgürlük talepleri karşısında” görevlerini neden gereğince yerine getiremediği üzerinedir. Fakat bunların neler olduğu konusunda hemen hiç bir şey söylenmezken, laf kalabalığı beklenmedik bir biçimde “*Parti Merkez Komitemizin ... yanlış ve subjektif görüş ve belirlemeler*” yaptığına bağlanmakta ve böylece amaç da gerçekleşmiş olmaktadır. Yani MLKP Merkez Komitesi adına İmralı sonrasında kamuoyuna sunulan en önemli belgenin en önemli tespitleri, kaşla göz arasında bir parti kongresi adına red ve mahkum edilmektedir. Bu red ve mahkumiyet ola ki gözden kaçabilir kaygısıyla da, sözkonusu ifadeler metinde özellikle vurgulu bir biçimde verilmektedir.

İmralı sonrası sarsıntıda kuyrukçuluğun itirafı

MLKP Merkez Komitesi'nin sözkonusu "yanlış ve subjektif görüş ve belirlemeler"i, "*İmralı, Devrim ve Teslimiyet*" başlıklı nispeten hacimli bir temel değerlendirmede yer almaktaydı. Bu metin önce *Partinin Sesi*'nin Haziran-Temmuz 1999 tarihi taşıyan 20. sayısında, ardından ise "tarihi önemi"ne dikkat çekilerek *Sınıf Pusulası*'nın Kasım-Aralık 1999 tarihli 4. sayısında yayınlanmıştı.

Hiç değilse MLKP'nin kendi tarihi açısından bu gerçekten önemli bir belgeydi. Zira bu metinde, yıllarca adeta gözü kapalı biçimde izlenen kuyrukçu oportünist çizgi hakkında, kamuoyu önünde ilk kez olarak ve MLKP'den beklenmeyecek bir açıklıkta özeleştirel bir tutum sergileniyor, bazı önemli tespitler yapılıyordu. O gün için bu açıklığı, o güne dek izlenegelen kuyrukçu çizginin taşınması artık olanaksız ağırlığını bir parça olsun hafifletme gayretine yormak da, hayatın apaçık ortaya koyduğu hatalı bir çizgiyi anlama ve aşma samimi çabasının bir ifadesi saymak da, mümkündü. Kesin bir şey söylemek için o gün henüz erkendi; gerçek durumun ne olduğunu nasılsa çok geçmeden yaşam ortaya çıkaracaktı. Çıkardı da nitekim...

Anılan değerlendirme, İmralı çizgisinin ideolojik esasları ve politik sonuçlarına geçmeden önce, "*PKK'nin gidişi ve partimizin durumu*" başlığı taşıyan bir ara bölüme yer veriyor. Konuya MLKP'nin "duruşu" üzerinden girme ihtiyacı duyulması kuşkusuz boşuna değildi. Bu tutum o güne kadar izlenegelen kuyrukçu çizginin ağırlığının adamakıllı hissedildiğinin bir itirafıydı işin aslında. Kuşkusuz olumlu bir davranışın da bir belirtisi olarak; bu ağırlığı bir parça olsun hafifletmeden, politik ve etik açıdan yeni durum konusunda söz söyleme hakkı ve gücünü kendilerinde göremiyordu, değerlendirmeyi kaleme alanlar.

Önden, MLKP'nin Kürt sorunu ve PKK ile ilişkilerde izlediği çizginin olumlu yönlerini ortaya koymak adına, durumu dengele-

mek ve hafifletmek için epeyce bir çaba harcanıyor. Fakat bizi burada bu değil, “*Politik Rapor*”da hokkabazlıkla reddedilmiş bulunan temel önemde tespitleri içeren bölüm ilgilendiriyor. İlgili paragrafı olduğu gibi aktarıyoruz:

“Partimiz bir yandan sınıfsal-enternasyonalist karakterine bağlı politik-pratik olarak kendini ortaya koyarken, öte yandan PKK’ye karşı belli ölçülerde ideolojik savaşım da yürüttü. Fakat ne var ki, ideolojik savaşım cephesinde belirgin bir tutukluk sergiledi. Teoriye, tarihsel deneyime, program ve stratejisine bağlı olarak PKK ile ayırım çizgilerinin yeterince ortaya koyamadı. PKK’nin zaaflarına karşı etkin bir savaşım yürütemedi. Önemli oranda ezilen ulus milliyetçiliğinden etkilendi. Yer yer yedeklendi, sürüklendi. Bu etkilenme en fazla politik kitle ajitasyon aracında yansdı.” (*Sınıf Pusulası*, sayı: 4, s.6)

Burada dikkat çeken ve “*Politik Rapor*”un yukarıya aktarılan pasajında es geçilen noktalardan biri, yapılan değerlendirmenin hiç de “MPYO’nun” tutumuyla sınırlanmadığıdır. Tersine söylenen herşey, açık biçimde MLKP adına ve payına söyleniyor (söze “Partimiz”le başlanıyor). Yalnızca son cümlede, bütün bu oportünist tutum va zaafların en aşırı ölçüde “politik kitle ajitasyon aracında yansdı”ğı ayrıca vurgulanıyor.

Değerlendirmede “MPYO’nun” durumuyla ilgili sorun, Kürt hareketiyle ilişkilerde “önemli bir liberalizmin yansıması” olarak nitelenen zaafiyetin, legal yayın organında ifrata vardırılması olarak çıkıyor karşımıza. “*Partimiz, bir dönemden beridir bu zaafiyetini aşmaya yönelmişti*” diyen değerlendirme, legal yayının (“MPYO”) bu çabaya karşı direndiğini, liberal ve kuyrukçu çizgide ısrar ettiğini ima eden şu sözlerle sürüyor: “*Bu zaafiyette, merkezîyetçilik zayıflığının da önemli bir rolü olmuştur*” (aynı yer)

Nitekim hemen devamında, bir yıl önce (Ağustos 1998) yapılan “genişletilmiş MK toplantısı”nın değerlendirmelerinden bölümler aktararak, bu “merkezîyetçilik zayıflığı”nın legal yayınlarda ne türden liberal ideolojik-politik savrulmalara yolaçtığı konusunda

daha somut bir fikir veriliyor:

“Kitle ajitasyon aracımız ve daha az olarak da teori aracımızda önemli içerik hataları, Parti çizgisinden önemli savrulma örnekleri görülmektedir Ulusal harekete karşı uzlaşıcı davranılmakta, ulusalcı hareketin derinleşmekte olan reformcu eğilimi deşifre edilmemekte, yer yer kuyrukçu pozisyonlara sürüklenilmekte, ulusalcı söylemlerden ciddi bir etkilenme görülmekte, proleter sosyalist bakış açısında ısrarlı davranılmamaktadır Yine halkçılık, popülizm yönünde ciddi etkiler sürüyor Kimi yazılarda liberal, küçük burjuva reformist söylemler tahlilleri etkiliyor ... Bu durum, Partinin ideolojik-siyasal yönü ve doğrultusunda bir bozulmayı ifade ettiği gibi, savrulara açık bir zemin de yaratıyor, oportünizmi besliyor ” (Sınıf Pusulası, sayı: 4, s.7)

Bunlar yorum ya da ek açıklama gerektirmeyecek denli açık nitelme ve tespitlerdir. Üstünkörü söylenmiş olmak bir yana, “genişletilmiş MK toplantısı” gibi önemli bir platformda yapılan tartışma ve değerlendirmelerin kollektif sonuçları olarak yazıya dökülmüştür. Aradan geçen bir yılın ardından ise, İmralı teslimiyetini konu alan ve en üst yönetici organının değerlendirmelerini kamuoyuna yansıtan temel bir belgede, bu kez kamuoyuna açıklanmıştır.

İmralı sonrası durumu değerlendiren ve MK adına kaleme alınan bu temel önemde değerlendirmenin hiç değilse buraya aktarılan bölümlerinde, her sözün ya da ifadenin inceden inceye düşünülerek kullanıldığından elbette kuşku duyulamaz. Zira burada söylenen her söz, yapılan her tanımlama, siyasi yaşamda ve özel olarak da devrimci kamuoyu karşısında MLKP payına büyük bir sorumluluk anlamı taşımaktaydı.

MLKP 3. Kongresine sunulan ve bugün devrimci kamuoyunun önüne “kongre belgeleri” olarak konulan biricik metin olan “*Politik Rapor*”, işte bu denli temel önemde görüş ve değerlendirmeleri red ve mahkum etmektedir. Bu ise, Kürt hareketinin yaşadığı büyük tarihi yenilginin ardından MLKP adına yapılan o yarım ya-

malak özeleştirinin reddedilmesi anlamına gelmektedir.

Düşünün ki bu, yerine yeni bir değerlendirme konularak, sürecin yeni bir çözümlenmesi ve muhasebesi yapılarak da değil, fakat yalnızca bir satır arası değinmeyle, deyim uygunsu bir kalem darbesiyle yapılmaktadır. İnanılır gibi değil, ama işte tümüyle gerçek! Bu kıvraklıkta, bu oportünist hokkabazlıkta, bir bakıma bugünün bütün bir MLKP gerçeği, onun “birlik devrimi” teranesiyle geldiği nokta gizli. Bu çevre ciddiyetini ve samimiyetini bu denli yitirmiştir ki, çoktan boş bir söz kalıbı haline gelmiş bulunan “birlik devrimi”ni korumak adına, işler artık bu yol ve yöntemlerle götürülmektedir.

Ortama ve güç dengelerine göre değişen tutumlar

Bu inanılması güç durumun basit açıklaması genel çizgileriyle şudur: MLKP bir bütün olarak uzun yıllar boyunca Kürt sorununda kuyrukçu bir çizgi izledi. Bu konuda saflarında esasa ilişkin bir görüş ayrılığı yoktu. Fakat “MPYO”da temsil edilen ve hapis-hanelerden de destek alan kanat, bu kuyrukçu çizgide ölçüyü iyice kaçırdı ve adeta “ulusalcı söyleme” kaydı. PKK’nin reformist yönelimini derinleştirmesi olgusu ve devrimci ideolojik eleştirinin dıştan gelen basıncı karşısında, “MPYO”nun bu ölçüsüz kuyrukçu tavrı öyle anlaşılıyor ki MK’da temsil edilen kanadı bile rahatsız etmeye başladı. Ağustos ‘98 tarihli MK toplantısının sonuç değerlendirmeleri, bize bu rahatsızlığın kapsamı konusunda bir fikir vermektedir.

Fakat “merkeziyetçilik zayıflığı” olarak estetize edilen o günün parti içi güç dengeleri, bu değerlendirmelere uygun bir müdahaleyi sonuçsuz bırakmışa benziyor. Utanç verici İmralı teslimiyeti, bunun herkesi kapsayan sarsıcı etkisi, MLKP’deki iç güç dengelerini de doğal olarak değiştirdi. Ne de olsa İmralı sonrasının orta yerde duran gerçekleri en iflah olmaz kuyrukçuları bile tutumlarını

savunamayacak duruma düşürecek denli ağırdı. Sonuç, “*İmralı, Devrim ve Teslimiyet*” başlıklı değerlendirmenin parti adına kamuoyuna sunulması ve izlenen kuyrukçu çizginin asıl sorumluluğunun da bu vesileyle “MPYO”ya yüklenmesi oldu.

Ama bu durum çok sürmedi, İmralı teslimiyetini izleyen özel atmosfer çabuk değişti. Bunun ne anlama geldiğini bir süre önce *Kızıl Bayrak*'ta yayınlanan (sayı: 86, 23 Kasım 2002) bir değerlendirmeden izleyelim:

“İmralı’da ortaya konulan teslimiyete dayalı yeni liberal çizgi, herkesi şaşkırtacak denli köklü bir konum ve tutum değişikliğinin ifadesiydi. Devrimi kategorik olarak ve kabaca reddeden; ‘demokratik uygarlık’ olarak kodlanmış emperyalist-kapitalist sistemin 20. yüzyıldaki ‘kesin zaferini’ kutsayan; Kürt ulusunun tarihini ve Kürt hareketinin kazanımlarını inkarcı bir yeni yoruma tabi tutan; ve bu arada Kürtlerin temel ve meşru ulusal haklarını bir yana bırakarak, Kürt sorununu anayasal çerçevede bazı hak kırıntılarına indirgeyen bir yeni yönelim vardı orta yerde.

“Bu özellik, doğal olarak, başlangıçta bazı çevrelerde yüzeysel bir ‘devrimci’ tepkiye neden oldu. Görünürde birçok çevre teslimiyeti mahkum ediyor ve devrimi savunuyordu. Oysa gerçekte, bu, Kürt hareketinin büyük yenilgisinin ve dolayısıyla İmralı teslimiyetinin gerçek etkileri konusunda bir süre için yanıltıcı bir görüntü oluşturmaktan öte bir anlam ifade etmiyordu. Bunun bir görüntü olduğunu olayların akışı, özellikle de zindan direnişi süreci, giderek daha çok açığa çıkardı. Son seçimler ise katedilen mesafeyi ve varılan noktayı gözler önüne serdi.”

“Öznel ve nesnel koşullara somut olarak baktığımızda bu sonucun kaçınılmaz olduğunu görüyoruz. İmralı’ya karşı başlangıçta ‘devrimci’ tepki veren çevrelerin bir bölümü ortaya çıkan durumu göğüsleyecek, ortaya koydukları refleksi geliştirip kalıcılaştıracak ideolojik ve moral koşullara sahip değillerdi. Bu öznel durum toplumsal-siyasal ortamın elverişsizliği ve kitle hareketinin belirgin zayıflığı ile de birleşince, İmralı teslimiyetine karşı tutumlar da

çok geçmeden tavsamaya başladı. Hele de Kürt hareketi ve kitlesi anlamlı bir iç ayrışmaya uğramaksızın İmralı yönelimine uyum sağlayınca, bazı çevreler için Kürt hareketinin yörüngesinde siyaset yapma konumuna gerisin geri dönmek hepten kolaylaştı. Böyleleri bir bakıma buna mecburlardı; zira '90'lı yıllar boyunca bunu kendileri için adeta bir siyasal yaşam alanı haline getirmişlerdi ve kendilerini başka türlü ayakta tutacak öznel koşullardan gerçekten yoksunlardı.” (Seçimler ve Sol Hareket/Tasfiyeci Sürecin Yeni Aşaması)

Bu değerlendirme MLKP'nin durumuna tamı tamına oturuyor ve İmralı teslimiyetini izleyen özeleştiril tutumun çok geçmeden neden bir yana bırakıldığını ve bugün neden bir kalem darbesi kolaylığı ile resmen reddedildiğini de açıklıyor. Ortamın ve havanın değişmesi İmralı sonrasında bir an için güç kazanan devrimci hassasiyetler kadar iç güç dengelerini de değiştirmişti. Buna bir de hapishanelerden dışarıya akışın güç dengelerine etkisi eklenince, üç yıldır parti adına orta yerde duran temel bir değerlendirmeyi bir fiske vuruşuyla resmen de reddetmenin önünde doğal olarak bir engel kalmadı.

Zamanında, '98 tarihli “genişletilmiş MK toplantısı” üzerinden mahkum edilenler, böylece ölçlerini, adeta alay edencesine, tam da bu aynı tarihe işaret etme yoluyla, biraz gecikerek de olsa almış oldular. “*Politik Rapor*”, kuşkusuz son derece bilinçli bir tutumla, “*‘98 ateşkesi sonrasında başlayarak*” diye başlıyor sözlerine ve bu tarihten itibaren “*(Partimizin) Kürt ulusal özgürlük mücadelesine ilişkin görevlerini yerine getirmemesinde, Parti Merkez Komitemizin, dönem değerlendirmeleri ... ciddi bir rol oynamıştır*” diyerek sürdürüyor. ‘98 ateşkesi, 1 Eylül 1998 demektir. MK'nın “MPYO”nun ulusal hareketle ilişkilerinde kuyrukçu liberal bir çizgi izlediğini vurgulayan değerlendirmeleri ise Ağustos 1998 tarihi taşıyor. Kılı kırk yarmak diye herhalde buna denir. Böylece, “genişletilmiş MK toplantısı” değerlendirmeleri, tamı tamına ilan edildiği tarih üzerinden reddedilmenin ötesinde, daha bir de yine

tam da bu tarih üzerinden “Kürt ulusal özgürlük mücadelesine ilişkin görevlerin” yerine getirilmemesinin de asıl sorumlusu ilan ediliyor.

Çürüme bu değilse ne?

Burada daha çok yönetime ilişkin gibi görünen, ama etik açıdan çok daha özel bir anlam ve önem taşıyan bir soru daha çıkıyor karşımıza. Zamanında sözkonusu “yanlış ve subjektif görüş ve belirlemeler” MLKP MK tarafından ortaya konulmuştu. Üç yıl aradan sonra bunları red ve mahkum eden belge de yine aynı MK’nın imzasını taşıyor. Hatalı tutumundan dönmek, şu veya bu konudaki eski görüş ve değerlendirmelerini bir parti kongresi önünde gözden geçirmek ve gerekirse temelden değiştirmek, yönetici bir parti organı için olağan, hatta bir bakıma erdem bile sayılabilir kuşkusuz. Fakat bunun her ciddi devrimci partinin hata ve zaafalarına yaklaşım tarzı ve yöntemiyle yapılabilmesi kaydıyla. Burada olmayan da tamı tamına bu. Üç sene önce ve çok kritik bir dönemde, bir parti adına ortaya konulan özeleştirel bir değerlendirme, hiç bir ek açıklama, irdeleme, geçmişteki hatalı tutumun nedenlerini ortaya koyma ihtiyacı duyulmaksızın red ve mahkum ediliyor.

Kendine ve partisine az çok saygısı olan bir MK, bu kadar önemli bir sorun üzerinden yaşanan köklü bir görüş ve tutum değişikliğini satır arası bir değinmeyle geçiştirebilir mi? Böyle bir MK’nın, onun bu tutumunu onaylayan bir kongrenin ve bu ikisi tarafından temsil edilen bir partinin ciddiyetinden artık sözedilebilir mi? Ama işte bütün bunlar MLKP’de artık bu denli kolay, adeta vakai adiyeden işler olarak, yaşanabiliyor. Bu tabloyu bir de, MLKP kongresine egemen özelleştirel tutum üzerine geçen sayıda aktardığımız o ölçüsüz güzellmelerle karşılaştırın!

İyi ama, çürüme bu değilse nedir peki?

III

Kuyrukçu sürüklenişin ideolojik temelleri

Bu işi asıl yapması gereken MLKP 3. Kongresi bundan yan çizmiş bulunsa da, biz MLKP 2. Kongresi'nin Kürt hareketi üzerine değerlendirmelerine kısaca göz atabiliriz.

Kürt hareketinin reformist yönelimde önemli mesafeler katettiği bir aşamada, Ağustos 1997'de toplanan bu kongrenin Kürt hareketi üzerine değerlendirmelerinin esasını, akıl almaz bir subjektivizm ile iflah olmaz bir kuyrukçuluğun birleşik ürünü bir PKK özürçülüğü olarak özetlemek mümkündür. Gelişmelerin artık apaçık bir görünüm kazandığı, ulusal hareketteki başaşağı gidişin en kör gözler ile kısır kafalar için bile anlaşılır hale geldiği bir aşamada toplanan bir parti kongresinin, olup bitenler karşısında kendi konumunu ve tutumunu, vahim gidişe yönelik devrimci eleştiri ve uyarılarını ortaya koymak yerine, tutup reformist yönelimi örtmeyi ve onu derinleşip yayılmakta olan "ulusal devrim" halesiyle süsle-

meyi kendine iş edinmesi kolay anlaşılır gibi değil. Devrimci olmak iddiasındaki bir hareketin kendi kendini en üst örgüt platformu üzerinden böylesine silahsızlandırması, kolay rastlanmayan türden bir dramatik örnek olarak duruyor önümüzde.

Bugün olduğu gibi o gün de anlaşılması gerçekten güç bu davranış, MLKP'nin neden son ana kadar gözü kapalı bir kuyrukçu sürüklenişe devam ettiğinin bir açıklamasını veriyor bize. Kongre gibi en üst bir örgüt platformunda Kürt hareketindeki gelişmeleri ancak böyle değerlendirebilen bir hareketin, Kürt hareketindeki reformist gidişi kavramasına, bununla arasına sınırlar çizmesine haliyle olanak yoktu. Bilinç körelmesi en tepede kendini göstermiş, kuyrukçu liberal çizgi bizzat 2. Kongre şahsında ortaya konulmuştu. Bu durumda MLKP için tutulacak başkaca bir yol da doğal olarak kalmamıştı.

“Kürt ulusal devrimi” üzerine temelsiz hayaller

‘93-‘97 sürecini *“uzayıp giden bir denge dönemi”* olarak niteleyen MLKP 2. Kongresinin *“Kürt ulusal devrimi”* başlıklı değerlendirmesi, bu tespitten hareketle şöyle sürdürüyor sözlerini: *“Söz konusu süreçte gerek PKK, gerekse de Türk burjuva devleti dengeyi kendi lehlerine bozmaya dönük taktik savaşıma hız verdi ve üçüncü kuvvetleri devreye sokmaya çalıştılar ” (II. Kongre Belgeleri, Sun Yayıncılık, s.249)*

Bilgiç havalarda ortaya konulan bu düşünce, gerçekte, PKK'nin kendi gidişatının yönünü ve anlamını devrimci hareketten ve devrimci eğilimli tabanından gizlemek için kullandığı beylik argümanın bir yinelenmesinden ibarettir ve bu, MLKP payına körleşmenin başladığı yerdir. Öyle ya, sorun uzayıp giden dengeyi bozmaya yönelik bir taktik savaşımından ibaretse ve taraflar bu uğurda *“üçüncü kuvvetleri devreye sokma”* yarışındalarsa, PKK'nin kendi burjuvazisiyle birleşmek, emperyalizmin desteğini

almak ve Türk burjuvazisiyle kurulu düzen tabanı üzerinde anayasal bir çözüme ulaşmak için attığı tüm adımlar, yaptığı tüm ideolojik ve politik açılımlar, bir anda bambaşka bir görünüm kazanır; devrimi terketmede ifadesini bulan stratejik anlamını yitirir ve tersine, tam da dengeyi devrim lehine bozmak üzere yapılmış ustalıkla taktik hamleler niteliği kazanır. Bu düşünme kalıbı içinde, PKK'ye daha o günden bugünkü akibeti hazırlayan her türlü zaafiyet, bir anda taktik esnekliğin ve politik ustalığın göstergesi erdemler halini alır. Bunun böyle olduğuna inananlara da, budalalara özgü bir coşkulu hayranlıkla, derinleşmekte olan "ulusal devrim" üzerine güzellmeler yapmak ve gözü kapalı bir biçimde PKK'nin ardından sürüklenmek kalır.

2. Kongresi üzerinden MLKP'nin önüne konulan görüş, politika ve dolayısıyla pratik davranış çizgisinin anlamı tamı tamına budur ve nitekim sonuçları da buna uygun olmuştur.

Bu PKK kaynaklı bakış açısıyla kendi gözlerine mil çeken kuyrukçu oportünizm, 2. Kongre değerlendirmeleri üzerinden, olup biten herşeyi artık bu kalıba dökmeye, böylece mazur göstermeye ve bilgiçce havalarda devrimci hareketi buna inandırmaya çalışıyor.

Bazı örnekler üzerinden bunu daha somut olarak görelim.

PKK, Kürt sorununun çözümünde emperyalizmden medet mi umuyor, ABD'den AGİK'e kadar tüm emperyalist devletleri ve kuruluşları soruna el koymaya mı çağırıyor? Kuyrukçu oportünizme göre bunda anlaşılacak ne var ki; bunlar, "üçüncü kuvvetleri devreye sokma"ya yönelik diplomatik hamlelerden, bunun ifadesi ustalıkla taktik adımlardan başka nedir ki! Okuyoruz: "*PKK, bu süreçte, uluslararası diplomasi taktiğini ve buna bağlı 'siyasal çözüm' tezini yükselterek, emperyalist devletleri Türkiye'ye mali ve askeri desteği kesmelerini, kirliliği savaşı durdurma yolunda baskı uygulamalarını sağlamaya çalıştı*" (s. 250).

Devrim doğrultusunda ilerlediği iddia edilen bir hareketin buna paralel olarak "diplomasi taktiği" ile emperyalist devletleri

“Türkiye’ye mali ve askeri desteği kesme”ye yöneltmeye çalıştığını, “siyasal çözüm” tezinin de bu çerçevede “yükseltildiği”ni söyleyebilmek için beyinlerin tümünden durmuş olması gerekir herhalde.

Aynı beyin duruşu “siyasal çözüm” çizgisinin iç politik sonuçları üzerinden de sürüyor. Bu alandaki her yeni açılım, adım ya da girişim de aynı şekilde, ustalıklı taktik hamlelerin ifadesi ve gereği olarak sunuluyor bizlere. PKK’nin anayasal temellere dayalı “siyasal çözüm” arayışı ile organik bütünlük içinde yürüttüğü “barış” eksenli ajitasyonu mu dediniz; iyi ama bu, “*Türk halkını etkileme ve sömürgeciliğin beslendiği şovenist kaynağı zayıflatma amacı*”na dayalı usta bir taktikten başka nedir ki! (s. 252) PKK Batı’daki devrimci olanakları “küçümsüyor”, “birleşik devrim”in gereklerinden uzak duruyor, “anayasal çözüm” arayışları çerçevesinde reformist solla ilişkileri esas alarak devrimci hareketi de bu güçlerin yedeği haline getirmek mi istiyor; eh, bu elbete kabul edilemez, ama “*ulusal kurtuluşçu hareketin yedekleri kazanma ve yine sömürgeciliğin saflarında bölünmeler yaratma çaba ve yöneliminin (de) anlaşılabilir bir yanı yoktur*” herhalde! (s. 253)

PKK’nin köklü kimlik değişimini emperyalistlere, Türk ve Kürt burjuvazisine kanıtlamak üzere, kendi sol kimliğinin gerçekte düzen ölçülerine uyan burjuva sosyalizminin ötesine hiçbir biçimde geçmediğini göstermeye yönelik açılımlarından ve çabalarından, bunun bir parçası olarak sosyalizm tarihine ve tarihi kazanımlarına ulu orta dil uzatmasından mı söz ediyorsunuz; bu da kabul edilemez tabii ki, ama buna şaşanlar, bundan hareketle PKK’nin “*bugünkü ulusal devrimci niteliğini*” yadsımaya kalkanlar, dönüp “*PKK’yi neden başka değil de ‘ulusal hareket’ olarak nitelediklerini bir kez daha düşünmek zorundalar*”! (s. 254)

Gönüllü özürçülük bu minvalde sürüp gidiyor. PKK reformist yöneliminin anlamını ve sonuçlarını devrimci çevrelerden gizlemek, onu taktik esnekliğin gerekleri çerçevesinde mazur göstermek

için özel görevliler hazırlasaydı, onlar bile bunu bu ölçüde gönlü rahat, bu denli gözükapalı bir pervasızlıkla yapma gücü bulamazlardı kendilerinde herhalde.

Elbette kuyrukçu oportünizm devrimci eleştirinin basıncı altındadır ve onun olup bitenin gerçek anlamı üzerine ortaya koyduklarından biraz olsun etkilenmiyor değil. Bunun verdiği belli belirsiz bir huzursuzlukla araya bazı ihtiyatlı ifadeler de sıkıştırarak, “geleceğe dair olasılıkları bir yana” bırakıyormuş gibi davranıyor. Yine de kendini ve kendiyle birlikte herkesi yatıştıran açıklamalar bulmak için gayreti elden bırakmıyor. Amerikan emperyalizminin bile henüz yeni bir değerlendirme yapmamış bulunduğu da işaret ederek (bu pek inandırıcı tanık, ABD, İmralı’ya rağmen hala da böyle bir değerlendirmeyi resmen yapmış değil!), “en ihtiyatlı ifadeyle” gerçek durumun “‘henüz’ böyle” olmadığı, bugünkü koşullarda kaygılanacak bir durum bulunmadığı konusunda kendini ve bizi temin ediyor. PKK’nin bütün bu konularda adımlar atarken “*söylemde ve pratikte çizdiği zikzaklar*” devrimci çevrelerde onun “*stratejik amaçlarından kopup kopmadığı konusunda tereddütler doğmasına yolaçmış*” olsa da gerçekte ortada kaygılanmak için bir neden olmadığını vurgulayan değerlendirme, buna PKK’yi yücelten bir açıklama da getiriyor: Zira “*O (PKK!), ulusal hareketlerdeki bu taktik savruluşları ve pragmatist tutumları devrimci yürüyüşünün prangası haline getirmedi.*” (s.250)

Bu herkesi ferahlatan açıklamada bir vuruşta elde edilmiş iki sonuçla yüzyüzeyiz. Bir, “ulusal hareketlerde bu taktik savruluşları ve pragmatist tutumlar”ın olması olağandır, onlara neden “ulusal hareket” denildiğini bu kadar kolay unutmamak gerekir; ve iki, ne mutlu ki bizdeki “ulusal hareket”, PKK, bunları kendi “devrimci yürüyüşünün prangası haline getirme”yerek devrimci stratejik hatta ilerleyişini sürdürmektedir. Kısacık bir cümlenin içine sıkıştırılmış bu iki önemli sonuçtan ilki, PKK’nin reformist her açılımını ve adımını oportünistçe mazur göstermek için yerine

göre kullanılacak bir maymuncuk; ve ikincisi, PKK'nin stratejik doğrultusunun sağlamlığına yönelik oportünist bir kör inanç anlamına geliyor.

MLKP 2. Kongresinin "*Kürt ulusal devrimi*" başlıklı değerlendirmesi, bu özürücü açıklamaların ardından, PKK cephesindeki gidişatın toz pembe gösterilmesiyle sürüyor: "*Denge yılları, Türk burjuva devletinde parçalanma ve çözülmeyi geliştirirken, PKK'nin güç biriktirdiği, kurumlaştığı, dolaylı yedeklerini artırdığı bir süreç oldu.*"

Sözü edilen kurumlaşmaların ve çoğaltılan "dolaylı yedekler" in mahiyeti konusunda bir bilgi verilmiyor. Ama "diplomasi atağı" ile "siyasal çözüm" çizgisinin işlevi ve sonuçları üzerine görmüş bulunduğumuz tanımlamalar, doğal olarak bu konuda bir fikir veriyor. Gerçekte bunlar, ulusal hareket içinde Kürt burjuvazisine ideoloji, politika, kültürel alanda ve bizzat toplumsal ağırlık olarak özel bir güç kazandırdı ve bu arada PKK'nin tüm anti-emperyalist tutum ve duyarlılıklarını felce uğrattı. Sınıfsal körlükle malûl kuyrukçu oportünizm bu gelişmelerde Kürt hareketindeki köklü yön değişiminin önemli toplumsal-siyasal belirtilerini bulacağına, tutup onları "ulusal devrim" in ilerleyişine ve kurumlaşmasına gösterge olarak sunabiliyor.

Neler söylenmiyor ki bu konuda: "*Kürt ulusal devrimi ayakta Dengeyi lehine bozabilecek hamleler yapmaktadır*" "*Özgürlük mücadelesi, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki gelişimiyle bölgesel statükoyu sarsan bir hatta derinleşmektedir*" "*Çok kesin bir gerçek olarak vurgulanmalıdır ki*", o artık Küzey Kürdistan'ın sınırların aşmıştır; Kürdistan'ın parçalanmışlığı ona "*uluslararası boyutta süren bir devrim kimliği kazandırmıştır*" vb., vb... (s. 251-252)

Daha da çoğaltılabilecek bütün bu temelsiz iddialarda dikkati çeken yön, Kürt hareketi üzerine resmedilen durum ve gelişmelerin ısrarlı bir biçimde "devrim" nitelemesi üzerinden ortaya konulmasıdır. Ayakta duran, dengeyi kendi lehine bozan, derinleşip

yayılan, uluslararası bir nitelik kazanan bir “ulusal devrim” üzerine ölçüsüz bir güzellemedir bu. Ve bütün bunlar, PKK'nin hareketin yönünü ve hedeflerini de Kürt burjuvazinin eğilimlerine giderek daha çok uyarladığı; umutlarını ABD ve Avrupa'nın müdahalesine bağlayarak anti-emperyalizmi söylemde bile bir yana bıraktığı; Türk burjuvazisiyle anayasal bir çerçeve üzerinden “siyasal çözüm” aramayı stratejik politika haline getirdiği bir evrede, böylece devrimi boş bir söz kalıbına indirgediği ve artık terminolojide bile onu bir yük saymaya başladığı bir sırada yapılıyor.

MLKP 2. Kongresi, orta yerde duran apaçık gerçekleri nesnelliği içinde görüp anlamlandıracağına, bundan devrimci olmak iddiasındaki bir parti için gerekli sonuçları çıkaracağına, başta kendi örgütü olmak üzere, Kürt devrimcilerini, devrimden çıkarı olan Kürt emekçilerini yıllardan beridir Kürt burjuvazisi hesabına geliştirilen yeni çizgi konusunda kuvvetle uyaracağına, tutup “Kürt ulusal devrimi”nin dolu dizgin ilerlediği üzerine temelsiz hayaller yayıyor. Böylece, ulusal devrimci stratejiyi çoktan terkederek artık Kürt burjuvazisinin çıkar ve tercihlerine uygun bir politik çizgiye yerleşenlerin değirmenine su taşıyor. Marksist-leninist olmak ve güya proletaryayı temsil etmek iddiasındaki bir hareket için pek hazin bir tablodur bu.*

Demokratizmin sınıf körlüğü

İmralı sonrasında gelişmelerin baskısı altında yapılmış bulunan ve özeleştirel öğeler de içeren bir değerlendirmeyi satır arası kıvraklığı ile reddeden MLKP 3. Kongresi'nin o güne dek izlenen çizgi üzerinden herhangi bir yeni değerlendirme ortaya koymadığını belirtmiş bulunuyoruz. Oysa “*Politik Rapor*”un da olur olmaz vurguladığı gibi, iki kongre arası dönemin en önemli gelişmesi tam da bu, Kürt hareketindeki köklü değişimdi. Taşdığı genel önemin ötesinde, özellikle MLKP için apayrı bir anlamı ve önemi vardı bu gelişmenin. İmralı teslimiyeti ile birlikte o güne

kadar izlediği çizginin liberal kuyrukçu karakteri tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmış, zamanında MLKP 2. Kongresi'nde yapılan tüm değerlendirme ve öngörüler de bu arada olduğu gibi boşa düşmüştü. Bu durumda yaşanan sürecin ve buna paralele olarak izlenen çizginin toplu bir muhasebesini yapmak, MLKP'nin hiçbir biçimde kaçınmayacağı bir sorumluluktan ve doğal olarak bu işin bağlayıcı bir biçimde yapılabileceği en uygun ve yetkili platform da yeni bir kongre, somut olarak da 3. kongreydi. Fakat 3. kongre bunu yapmadığı gibi, zamanında MK tarafından yapılan ve aradan geçen üç yıl içinde iç ve dış karşı durumu iyi kötü idare etmeyi kolaylaştıran değerlendirmeyi de temelden red ve mahkum etmiştir.

Önemsiz bir takım konularda 2. kongreye atıfta bulunan ya da oradan aktarımlar yapma yoluna giden "*Politik Rapor*"un bunu asıl olarak Kürt hareketindeki gelişmeler üzerinden yapması beklenirdi. Fakat tahmin edilmesi güç olmayan nedenlerle o bundan özenle kaçınıyor. Bunun yerine, Kürt hareketinin yaşadığı akibeti hazırlayan dış koşullar ve iç yapısal zaafı üzerine oradan buradan ödünç alınmış bazı görüşleri kuru cümleler halinde peşpeşe sıralama yoluna gitmekle yetiniyor. Bunu yaparken bile, küçük-burjuva demokrasinin demokratik siyasal sorunlar sözkonusu olduğunda çok tipik olan o sınıf körlüğünün yeni bir örneğini vermekten de geri durmuyor; Kürt hareketinin toplumsal bileşiminin, bu bileşim içinde Kürt burjuvazisinin kazandığı özel politik ağırlığın, bu köklü reformist değişimde oynadığı temel önemde role hiçbir biçimde değinmiyor.

Örneğin artık lütfedip '92'deki tıkanma ve onu izleyen '93 ateşkesinin reformist yönelimdeki anlam ve önemine işaret ediyor da, bu yönelimde rol oynayan ve gerisin geri bu yönelimi zaman içinde daha da güçlendiren sınıfsal etkenlerden hiçbir biçimde söz etmiyor. Ya da PKK'nin hareketi salt ulusal istemlerle sınırlanması, Kürt işçi ve köylülerinin sınıfsal istemlerini gündeme getirmekten özenle kaçınması, böylece onların mücadeleye daha

güçlü bir biçimde katılma istek ve enerjilerini sınırlamasından, komünistlerin daha '90'lı yılların başından itibaren üzerinde önemle durdukları bu temel önemde politik davranıştan söz ediyor da; bu davranış ile Kürt mülk sahibi sınıflardan destek alma ve giderek onlara da dayanma tutumu arasındaki derin organik bağı göremiyor. Tıpkı, bu yeni sınıfsal tercihle emperyalizmle uzlaşma arasındaki bağı, ha keza kurulu düzen temelleri üzerinde anayasal bir çözüm arayışı demek olan "siyasal çözüm" çizgisi arasındaki dolaysız bağı anlayamaması gibi. Tıpkı, salt ulusal istemlere dayalı bu burjuva milliyetçi tutumun, iki ulustan emekçiler arasındaki mesafeyi nasıl büyüttüğünü, bunun ezen ulustan işçi ve emekçilerin kendi burjuvazilerinin şoven tuzaklarına düşmesini nasıl kolaylaştırdığını görememesi, anlayamaması gibi, vb., vb.

Kürt orta burjuvazisinin '90'lı ilk yıllardan itibaren ulusal hareket içinde tutmaya başladığı yer ve giderek kazandığı özel ağırlık ile PKK'nin düzen içi çözüm arayışlarının kuvvet kazanması arasındaki bağ, MLKP'nin hiçbir zaman kavrayamadığı temel önemde bir sorun olageldi. O İmralı sonrasında bile hala bu temel sınıfsal etkenin üzerinde durma yeteneği gösterememekte, Kürt hareketinin bugünkü akibetini açıklamaya çalışırken devrimci eleştiriden birçok şeyi ödünç aldığı halde bu noktadaki direncini, buna sınıfsal körlüğünü de denebilir, dikkate değer bir "tutarlılıkla" korumaktadır.

Burjuva demokratik siyasal sorunları sağlam bir sınıfsal bakışla ele alamamakta ifadesini bulan ve bütün bir küçük-burjuva demokratik hareket için çok tipik olan bu körlük, kuyrukçu sürüklenmenin ideolojik temelini de ortaya koymaktadır. Kürt ulusunun modern sınıflaşma düzeyine çoktan ulaşmış bulunduğunu, bunun ise ulusal hareketin bünyesinde kendini temel eğilimler halinde gösterdiğini, bunlar arasında açık-gizli sürekli bir mücadele bulunduğunu, hiçbir zaman kavrayamadı ve pratik politikada gözetemedi MLKP. Kürt hareketini böyle bir perspektifle izleyememenin, onun evrimine, eğilimlerine ve yeni yönelimlerine bu-

radan bakamamanın dramatik sonucu, Kürt hareketinin “siyasal çözüm” adı altında girdiği köklü yön değişiminin anlamını nesnel sınıfsal bir temele oturtmamak, böylece son ana kadar gözükapalı bir biçimde onun kuyruğunda sürüklenmek oldu.

Bugün, Kürt burjuvazisinin bizzat İmralı çizgisi şahsında harekete egemen olduğu ve onu düzenin kör çıkmazlarında tükenişe sürüklediği bu aşamda bile; Kürt emekçilerine kendi burjuvazilerinden koparak Türkiye işçi sınıfı ve emekçileriyle devrimci birleşme ve devrimde ısrar etme yoluna çağırarak yerine, başından itibaren Kürt burjuvazisinin denetiminde bulunan HADEP’e “emekçileşme” çağırısı yapma naifliği gösterdiğine göre, MLKP bunu hala da anlamış değil. Bugünden sonra anlayabilmesi ise artık mümkün değil. Zira yılların liberal kuyrukçu sürüklenişi ona yapacağını yapmış, düzen içi politika platformuna kayma onun payına artık bir ideolojik yanılğı sorunu olmaktan çıkarak, bir politik tercih ve yönelim haline gelmiştir. Parlamentarizm eksenine dayalı reformist DEHAP bloku ile son macerası, bu köklü tutum değişikliğini tüm açıklığı ile gözler önüne sermiştir.

Bugünkü sürüklenişi anlamak için dünkü TDKP’ye bakılmalı

O güne kadarki konum ve çizgiden köklü bir ayrılma anlamına gelen hiçbir yeni yönelim boşluktan doğmaz ya da salt dış etkenlerin bir ürünü olarak oluşmaz. Dış koşullar bunu hazırlasa, zorlasa ve hızlandırırsa bile, köklü bir değişimi olanaklı kılıp kolaylaştıran bir düşünsel temel muhakkak ki bu değişimi yaşayanların kendilerinde önden vardır. MLKP’nin düzenle uzlaşma ve giderek bütünleşme yolunu tutmuş bir ulusal hareketin kuyruğundan hala da kopamaması; dahası, bugüne kadar ilkesel bir çerçeve olarak ortaya koyduklarını bir kalemde yok sayarak, kendine reformist kampta yer açmaya yönelmesi için de bu aynı kural geçerlidir.

Sonradan MLKP’yi oluşturan grupların “demokratik kapital-

izm”, burjuva toplumunun kendi temelleri üzerinde demokratik dönüşümü vb. üzerine programatik görüşleriyle hiçbir özel hesaplaşma yaşamadıklarını, yalnızca, MLKP’ye geçişi, kullanılan terminolojinin sakıncalı biçimlerinden kurtulmanın bir olanağı olarak değerlendirmekle yetindiklerini biliyoruz. Devrimci iyimserlik korunduğu ve devrimci duyarlılıklar hala da canlı olduğu sürece bu pek bir sorun oluşturmuyordu. Ama biz, değişen koşulların politik ağırlığı ve etkisi altında moral güç ve dayanakları köklü bir biçimde alt-üst olan bir hareketin başına tam da bu teorik-ideolojik temel üzerinden nelerin gelebileceğini, bizzat Türkiye sol hareketinin kendi yakın dönem deneyimleri üzerinden iyi biliyoruz. MLKP’nin kendi bilinci çerçevesinde ‘90’lı yılların ortasına kadar “komünist” olarak algıladığı TDKP’nin liberal sol çizgide konaklamaya varan akibeti, bu konuda açıklayıcı bir örnek olarak duruyor önümüzde.

MLKP’yi oluşturanların ‘90’lı yılların ortasına kadar TDKP’yi “komünist” olarak algılaması elbette bir rastlantı değildi; bunun gerisinde, bizzat kendilerinin de “komünist birlik” gerekçesi olarak hep vurguladıkları gibi, ortak ideolojik-programatik temel duruyordu. Halkçı demokratizme dayalı bu ideolojik-programatik temel in ise, uygun koşulları oluştuğunda, reformist bir sol çizgiye geçişi nasıl kolaylaştırdığının canlı bir örneğini bize tam da bir zamanların “kardeş komünist örgüt”ü veriyor. MLKP’nin bugünkü yöneliminin mantığını anlamak isteyenler, henüz tazeliğini koruyan bu TDKP deneyimi üzerinden önemli açıklıklara ulaşabilirler. **

Sol harekette son yirmi küsur yıldır sürmekte olan tasfiyeci sürecin içinde bulunduğumuz yeni aşamasındaki kurbanı, yazık ki MLKP’den başkası değildir. Kürt hareketine liberal kuyrukçuluk bu süreci kolaylaştırıp hızlandırmış, İmralı teslimiyeti bu konuda bir dönüm noktasını işaretlemiş, 3 Kasım seçimleri süreci bunu çok somut olarak göstermiş, onu izleyen günlerde açıklanan MLKP 3. Kongresi raporu ise bu konuda geride bir tereddüt bırakmamıştır.

MLKP bu gidişten kendini kongre platformu üzerinden gerçekleştirecek köklü bir iç hesaplaşma ve ayrışma sayesinde alıkoyabilirdi. Ama kongre sonuçları onun bu olanaklardan yoksun olduğunu, oportünizmin bünyeyi bir bütün olarak sardığını ortaya koymuştur. İmralı sonrasında liberal kuyrukçu çizgiye yöneltilen yarım yamalak eleştirilerin geri alınması, 3 Kasım sürecinde izlenen liberal “sol blok” çizgisinin önünü açmıştır. MLKP, bir kez daha ve üstelik artık tümünden Avrupa solu çizgisine kaymış bir Kürt hareketinden kopamayacağını; dahası, 2. kongrede o denli kararlılıkla reddedilmiş reformistlerle “sol blok” düşüncesini geliştiren yerde kendisi için temel çizgi haline getirdiğini; bundan böyle, en berbat bir liberal çizgide duran reformist gruplarla birlikte hareket edebileceğini seçimler gibi temel önemde bir siyasal olay üzerinden açık seçik göstermiştir.

Kitle hareketinde yıllardır süregelen zayıflığın bunaltıcı etkisi; yaşam alanı olarak seçilen ve bir ara çok büyük umutlara konu edilen semtler üzerinden yaşanan hayal kırıklığı; ve nihayet, bütün bunların üzerine binen, ama düne kadar bütün bunların yıkıcı etkisini de (bu tümüyle hayalci algılamalara dayalı olsa da) iyi kötü bloke eden Kürt hareketinin şok edici yenilgisi, tüm bunlar birbiri üzerine binerek, MLKP’yi bir dönüm noktasına getirdiler. Tüm bunların birleşik etkisi altında devrimci umutların tüketenlerin bugün reformist sol harekete bu denli kolay ve hızlı eklenmeleri için uygun ideolojik-programatik temel ise zaten dünden vardı. MLKP’ye geçişle birlikte biraz makyajlanmış, böylece güya kusurlarından arındırılmış bulunan o küçük-burjuva demokratik ideolojik-programatik temel, uygun koşulları olduğu için, binçerlerdeki kolay dönüşümlerin de imkanı haline gelmiş bulunuyor.

TDKP kendini bildi bileli “bağımsız demokratik Türkiye” diyordu, bu onun en devrimci döneminin programatik temeliydi. EMEP Suslovlar’ından A. Cihan Soylu, yakın günlerde DEHAP blokunu savunan bir yazısında bunu, “ülkenin bağımsız ve demokratik yeniden yapılanması” olarak formüle etti. Bu, za-

manında devrimci bir yoldan gerçekleştirilmesi hedeflenen bir programın anayasal dönüşüm çerçevesine uyarlanmış son biçimidir. Bu iki formülün teorik mantığı son tahlilde aynıdır. İlkinin arkasında bir zamanlar devrimci bir partinin, ikincisinin arkasında ise bugün liberal sol bir partinin durması, bu gerçeği değiştirmiyor.

Tüm sorun, zamanında mücadele gücünü ve devrimci umutlarını koruyan küçük-burjuva devrimci bir akımın devrimci yollarla gerçekleştirmeyi umduğu ve hedeflediği programatik hedeflerini, mücadele gücünü ve devrimci umutlarını tükettiği bir aşamada bu kez anayasal dönüşümler yoluyla, yani reformist bir yoldan gerçekleştirmeye yönelmesidir. Bu küçük-burjuva devrimciliğinden küçük-burjuva reformizmine geçiş ve bu geçişi olanaklı kılıp kolaylaştıran da, sınıfsal kimlik kadar ondan ayrı düşünülemeyecek olan programatik ufuktur. Modern sınıflaşmanın olduğu ve oturduğu bir toplumda stratejik sorun, burjuva toplumunun temellerine yönelmek değil de onu kendi temelleri üzerinde demokratik bir dönüşüme uğratmak olarak konulduğuna göre, bu tür bir dönüşümü pekala evrimci bir yoldan denemek de mümkündür. Devrimci umutların tüketildiği aşamada devreye giren mantık ve inanç bu olmaktadır. Bu elbette bir anda olmamakta, fakat rasyonalize edilmiş yeni açılımlar adım adım bu akibeti hazırlamaktadır. Bir fikir edinmek isteyenler, TDKP'nin '90'lı yılların ortalarına doğru son derece masum kılıflar içinde hazırladığı adımların ona yalnızca birkaç yıl içinde nasıl bir akibet hazırladığına bakabilirler. (Pratiğin sunduğu bu denli öğretici örnekler hala canlılığını koruyarak orta yerde duruyorken, bu evrimin mantığı üzerine uzun teorik açıklamalara girişmek çok gerekli de değildir. Kaldi ki bu, komünist eleştiri yoluyla, sistematik olarak ve ayrıntılara inen bir biçimde zaten zamanında yapılmıştır.)

MLKP'nin "siyasal özgürlükler" in kazanılmasına dayalı devrim anlayışı (ki gelinen yerde bu artık "MGK diktatörlüğüne karşı" olarak formüle ediliyor; bu pek masum formülasyonun Avrupa so-

luna nasıl bir kapı araladığı üzerinde de ayrıca durulmalıdır), buna dayalı devrim algılaması için de tüm bu söylenenler geçerlidir. “Siyasal çözüm” çizgisi üzerinden devrimi bir yana bırakmış ve düzenle barışmaya yönelmiş bir PKK’yi derinleşmekte olan bir “devrim”in öncüsü olarak gören liberal kuyrukçu algılamasının gerisinde, tam da bu aynı sınıfsal-düşünsel mantık ve temel vardır. Kaldı ki teorik-programatik temel sözkonusu olduğunda MLKP’nin durumu müteveffa TDKP’den de kötü, liberal savrulmalara çok daha açıktır. TDKP, teorik temeli ve devrim anlayışı bunu mantıksal olarak içerse de, hiç değilse Türkiye gibi bir ülke için “demokratik kapitalizm”, “küçük-burjuva demokratik diktatörlük” türünden liberal saçmalıkları bu denli kaba bir biçimde formüle etme ve savunma yoluna gitmedi. Oysa MLKP bu türden bir ideolojik-programatik geleneğin isim değiştirmiş hali olarak duruyor karşımızda.

Dip notlar:

* İlgi duyacak okurlara, EKİM 3. Genel Konferansı değerlendirmesi ile ondan ikibuçuk yıl sonra, yani herşeyin çok daha kolay ve açık algılanabileceği bir aşamada toplanan MLKP 2. Kongresi’nin bu kuyrukçu hayallerini bir arada incelemelerini öneriyoruz.

Mart 1995’te toplanan EKİM 3. Genel Konferansı, Kürt hareketindeki gelişmeleri “*Ulusal Hareket ve ‘Siyasal Çözüm’ Üzerine*” başlığı altında incelemiş ve Kürt hareketindeki reformist yönelimi tüm temel noktalar üzerinden ortaya koymakla kalmamış, bunu, yaşanan değişimin tarihsel, sınıfsal ve ideolojik nedenlerini ortaya koyan bir çözümlenme ile de birleştirmişti.

Bu tarihten ikibuçuk yıl sonra toplanan MLKP 2. Kongresi ise, “*Kürt Ulusal Devrimi*” başlığı altında “siyasal çözüm” çizgisine mazeret arama, onu mazur, mantıklı ve taktik ustalığın bir örneği olarak sunma yoluna gitmiştir.

İki ayrı siyasal hareketin köklü konum ve tutum farklılıklarını

ortaya koyan bu tablo, işin aslında, temelden farklı iki dünya görüşü ve sınıfsal konum arasındaki ayrım çizgilerini, önemli bir siyasal sorun üzerinden bütün açıklığı ile gözler önüne sermektedir.

Komünistlerin 1997 yazında, yani MLKP 2. Kongresi ile aynı dönemde, Kürt hareketindeki gelişmeleri nasıl değerlendirdiklerini merak eden okurlar ise, bunun yanıtını **“Ulusal Sorun ve Devrim”** kitabında bulabilirler.

** *“‘Bugünkü TDKP’ bugün artık tarihe karışmış olsa bile ona ilişkin değerlendirmeler güncel önemini korumaktadır Bunun nedeni hiç de yalnızca günümüzde en berbat bir liberal oportünizmi temsil eden bu hareketin dününü, nasıl bir mantık ve evrim içinde bugüne ulaştığını ortaya koyuyor olması değildir Belki bundan da önemli olan, bu değerlendirmelerin aynı zamanda, ‘Bugünkü TDKP’ nin kendisiyle aynı ideolojik-politik geçmişi paylaşan bugünün bazı devrimci akımlarının yarınına da ışık tutuyor olmasıdır. Bu inanılmaz gibi görünüyor. Fakat bizim bundan neredeyse on yıl önce kendini yenilemeyi başaramayacak bir TDKP’yi bekleyen akibete ilişkin söylediklerimiz de aynı şekilde inanılmaz gibi görünüyordu. Oysa o zaman için inanılmaz gibi görünen şey bugün herkesin paylaştığı çıplak bir gerçek olarak duruyor önümüzde.”* (H. Fırat, **Liberal Demokratizmin Politik Platformu**, s.11-12)

*** *“Aynı konuda MLKP’yi bir başka örnek olarak verebiliriz. Düşününüz ki, bu hareket, daha düne kadar ‘demokratik kapitalizmi’ ve özünde kapitalist ilişkiler temeline dayanan burjuva cumhuriyetten başka bir şey olmayan ‘küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti’ programatik hedef olarak formüle etmişti. İdeolojik basınç karşısında bugün bunların rötuşlanmış olması işin özünü değiştirmiyor Zira aynı teorik temel olduğu gibi korunuyor Bu açıdan bakıldığında, gırtlığına kadar tasfiyeci reformizme battığı*

*bir sırada TDKP'yi hala 'kardeş komünist örgüt' olarak görmesi ve onunla 'parti birliği' umması hiçbir biçimde bir rastlantı değildi. Nitekim TDKP'nin tümüyle reformist bir çizgiye oturarak 'kardeş komünist örgüt' olmaktan çıkmasından da MLKP'nin kendi dünkü tutumu hakkında çıkarabildiği herhangi bir ciddi sonuç olamamıştır. 'TDKP Nereye?' kitabının oradan buradan ödünç alınmış eleştirilerden derlenmiş olması, ciddi herhangi bir teorik sonuç içermemesi bu açıdan rastlantı değildir Aynı teorik temel ve sınıfsal karakter, uygun ortamı oluştuğunda, benzer sonuçlar doğrurur; benzer akibetler hazırlar .." (H. Fırat, **Demokrasi ve Devrim**, s.16-17)*

IV

Kuyrukçu sürüklenişin ideolojik temelleri

(Devam...)

MLKP bugün bulunduğu yere özgün bir biçimde Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenerek geldiğine göre, onun Kürt sorunuyla bağlantılı programatik formülasyonlarına biraz daha yakından bakmakta yarar var. Son kongresindeki program değişiklikleri de daha çok ulusal sorunla bağlantılı olduğuna göre bunu yapmak özellikle gereklidir.

Küçük-burjuva demokratizmi ve proleter enternasyonalizmi

MLKP 3. Kongresi, “program değişiklikleri” adı altında dört ayrı maddede, bazı ifade değişiklikleri ya da eklemeler yapma yoluna gitmiş bulunuyor. Kamuoyuna gerekçelendirme ihtiyacı duyulmaksızın açıklanan bu değişikliklerin ilk ikisi Kürt sorunu kapsamındadır. Birinde geleceğin “İşçi-emekçi sovyet cumhuriyetler

birliği”nde “ayrılma hakkı”nın korunacağı, ötekinde “Kürt ulusunun birleşme hakkı”nın tanınacağı ve savunulacağı, değişiklik yapılan maddelere ilave edilmiş durumda. Gerekçelerini bir yana bırakarak bu değişiklikleri ezilen bir ulusun temel ulusal hakları karşısında gösterilen demokratik hassasiyetin bir göstergesi sayalım şimdilik.

Konuya ilişkin değişiklikler bundan ibaret kalsa da, ulusal hareketin düzenle bütünleşme yolunu tuttuğu bir dönemin ardından toplanan bir kongreyle yüzyüze bulunduğumuza göre, Kürt sorunuyla bağlantılı konuların ve dolayısıyla program maddelerinin bu çerçevede bir bütün olarak gözden geçirildiğini varsayabiliriz. Böyle bir varsayım ise karşımıza önemli bir soru çıkarıyor. Adında “marksist-leninist” tanımlaması taşıyan ve işçi sınıfının bağımsız öncü partisi olduğunu iddia eden bir parti olarak o, ezilen ulusun hakları konusunda gösterdiği hassasiyeti, tam da bu aynı konu (ulusal sorunun programatik formülasyonu) üzerinden, proletaryanın dünya görüşü ve temel sınıf çıkarları açısından da gösterebilmiş midir acaba?

Bu soru boşuna değildir. Yirmi yıla yaklaşan bir mücadelenin zengin deneyimleri ve dersleri ile kendi kuyrukçu pratiğinin vehameti, MLKP kongresinde herhalde en başta ve özellikle bu açıdan bir hassasiyete yolaçmış olmalıydı. Kürt sorunuyla bağlantılı program maddeleri bu açıdan da özenle gözden geçirilebilmeli, yılları bulan pratik sınamanın ışığında, sorunun konuluğu ve tanımlanmasında kusurlu bir şeyler olup olmadığına dikkatle bakılabilmeliydi. Ezilen ulusun temel haklarını formüle etmek ve savunmak konusunda MLKP’nin esasa ilişkin bir kusuru yoktu. Tersine, onun için asıl sorun, bu konuda sınıf körlüğüne yolaçacak denli aşırı bir demokratizmle hareket etmesi; ulusal haklar konusunda hassasiyet adına bağımsız devrimci sınıf tutumunu tümenden bir yana bırakarak, ezilen ulusun küçük-burjuva milliyetçiliği ile ayırım çizgilerini hepten silikleştirmesiydi. Onun yapmadığı ve küçük-burjuva demokratik kimliğin sınırlılıkları

çinde hala da yapamadığı, ulusal sorunda marksist-leninist dünya görüşüne uygun davranmaktı. Yani, demokratik sorunları ve bunun bir parçası olarak da ezilen ulusun demokratik hakları sorununu sosyalizm perspektifi içinde ele alamamak, demokratik sorunlara sosyalizm perspektifiyle bakmamak, demokratik görevleri sosyalist görevlere tabi kılamamaktı.

Demokratik sorunlar üzerinden gösterilen hassasiyetin hiç değilse aynı ölçüde sosyalizm perspektifi üzerinden gösterilemediği bir durumda ise, ezilen ulusun hakları konusundaki hassasiyetin belirtileri gibi görünen adımlar, gerçekte kuyrukçu çizgide derinleşmenin ve ezilen ulus milliyetçiliği önünde körlemesine boyun eğmenin yeni yansımaları olarak çıkar karşımıza. Nitekim “Kürt ulusunun birleşme hakkı tanınacak ve savunulacaktır” formülas-yonuyla gösterilen aşırı gayretkeşlik daha çok bunu akla getirmektedir.

Nedenleri ayrıca tartışılabilir, fakat küçük-burjuva demokratizminin şu veya bu nedenle Kürt sorunu karşısında gösterdiği hassasiyet kendi başına yanıltıcı olmamalıdır. Bunun işçi sınıfının tutarlı demokratizmi ile, her durumda sosyalist bakışı ve çıkarları başa koyan proleter enternasyonalizmi ile uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Bunlar temelden farklı şeylerdir ve bu fark temelden farklı iki ayrı dünya görüşüne ve sınıf tutumuna denk düşer.

Devrim stratejisi ve “Kürt ulusu”

MLKP programının ulusal sorunla bağlantılı maddelerine geçiyoruz. Marksist ve devrimci olmak iddiası taşıyan her programda genel bir kalıp olarak yer verilen “*Devrimci proletarya reformları devrime tabi kılar, demokratik görevleri sosyalist perspektifle ele alır*” türünden formülasyonları (MLKP Programı, Madde: 31) bir yana bırakıyoruz. MLKP’nin bütün bir pratiğinin bu formülasyonun onun izlediği çizgi bakımından hiçbir ilkesel ve pratik değer taşımadığını açıkça gösterdiği bir durumda, bu özel-

likle gereklidir. Bizzat MLKP örneğinin tanıklık ettiği gibi, böyle bir formülasyona programında yer vermiş olmak, kendi başına bir şey ifade etmez; bu, bunu yapan parti için henüz bir kavrayıştan çok buna ilişkin bir temenniye anlatır yalnızca. Önemli olan bu ilkesel tutumun gerçek kavrayışı yansıtan programatik ifadelerle ne ölçüde yansıdığı ve elbette belirleyici bir gösterge olarak, her türlü sınamanın gerçek alanı olan pratikte ne denli uygulandığıdır.

Pratikte yaşanan kuyrukçu faciayı, dolayısıyla bu formülün MLKP'nin izlediği politik çizgi bakımından bir anlam taşımadığını artık biliyoruz. MLKP, “demokratik görevleri sosyalist perspektifle ele almak”, demokratik istemleri her durumda proletarya devriminin ve sosyalizmin genel çıkarlarına tabi kılmak bir yana, konumuzu oluşturan ulusal sorunda açıkça görüldüğü gibi, gerçek hayatta tam tersini yapmış; sosyalist görevleri tümünden bir yana bırakarak, ulusal hakları ve buna dayalı bir ulusal demokratik çizgiyi esas almış, bunu kendi içinde mutlaklaştırmıştır. PKK kuyrukçuluğunun, ezilen ulus milliyetçiliği karşısında körlemesine boyun eğişin gerisinde tam da bu kavrayış ve pratik tutum vardır. Nitekim gerçek hayatta hiçbir hükmü kalmayan ilkesel soyut temennilerden ulusal soruna ilişkin somut programatik formülasyonlara geçtiğimizde, bunun hiç de bir rastlantı olmadığını; ulusal soruna liberal yaklaşımda ifadesini bulan kavrayış, tutum ve pratiğin bizzat programda da yansımalarını bulduğunu görüyoruz.

MLKP Programının “*Devrimin ilk adımı*” başlıklı III. Bölümü, “anti-emperyalist demokratik devrim”in, buna dayalı devrim stratejisinin gerekçelendirilmesine ayrılmış bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan 28. madde, “*İşçi sınıfı, diğer emekçiler ve Kürt ulusuyla gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler arasındaki çelişmelerin son derece keskin olduğu...*” tanımlaması ile başlıyor.

Burada, devrimin ve karşı-devrimin temel toplumsal güçleri, stratejik bir karşıtlık içinde sınıflandırılmış ve tanımlanmış bulunuyor. Güncel sorunlar üzerine bir gazete makalesiyle değil de

temel önemde bir program metniyle yüzyüze olduğumuza göre, buradaki “çelişmelerin keskinliği” ifadesini de, nesnel karakteriyle uzlaşmaz nitelikte çelişmeler olarak anlamak durumundayız. İlgili program maddesinin toplamında, devrimin sosyo-ekonomik ve sosyo-politik temellerini ve dinamiklerini tanımlamak sözkonusu olduğuna göre, bu nokta zaten yeterince açık olmalıdır. Bu böyleyse eğer, bu durumda karşımıza, teorik anlamı ve pratik sonuçları bakımından son derece önemli ve birbiriyle bağlantılı iki soru birden çıkmaktadır.

Bir; devrim ile karşı-devrim cephesini sınıfsal açıdan tanımlayan bir programatik ifadede, işçi sınıfı ve diğer emekçiler ile “Kürt ulusu” aynı devrim cephesi içinde tanımlanabilir mi ve tanımlanırsa bu ne anlama gelir? Ve iki, “Kürt ulusu”yla “gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler arasındaki çelişmeler” uzlaşmaz karakterde midir? Bu iki sorunun yanıtını kısaca irdelemek, ulusal sorunun küçük-burjuva demokratizmi tarafından algılanışına olduğu kadar, bu algılamamanın kuyrukçu sürüklenişteki payına da önemli açıklıklar getirecektir.

Ezilen ulus milliyetçiliğinin liberal argümanlarına destek

Ulus, objektif bir tarihsel kategoridir; ayrımsız olarak tüm sınıfları kapsar. Sınıfsal açıdan ezen ya da ezilen, sömüren ya da sömürülen konumda olsun, tüm sınıflar aynı ulus kategorisi içinde yer alırlar. Sınıfsal konum kadar sınıfsal tercihler de, örneğin sınıf çıkarları gereği ulusa ihanet etmiş olmak, nesnel bir konum ve ilişki olan ulusal mensubiyeti değiştirmez. Bu konumdaki sınıf ya da sınıflar (örneğin geçen yüzyılın sömürge ve yarı-sömürgelerinde tipik olan egemen sınıf bloku, işbirlikçi komprador burjuvazi ve toprak ağaları ittifakı) da ulusun bir parçasıdır. Ulusa ihanet etmiş olmaları, ulusal kurtuluş hareketi karşısında emperyalizmin ve sömürgeciliğin yanında ve hizmetinde hareket etmeleri, onların

ulusun bir parçası olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Bu konum ve tutumuyla onlar, ulusun ihanet içindeki sınıflarıdır yalnızca.

Bütün bunlar bilimsel temellere dayalı marksist ulus teorisinin alfabesidir.

Peki bu böyleyse eğer, adına ne derse denilsin sonuçta temel bir devrim adımını tanımlayan bir devrimci parti programında, işçi sınıfı ve diğer emekçiler ile bir “ulus”, somutta bir bütün olarak “Kürt ulusu” nasıl oluyor da aynı devrim cephesinin temel sınıfsal-toplumsal güçleri olarak yan yana konabiliyor, aynı devrimci stratejik safın içinde tanımlanabiliyor? “Kürt ulusu”nun bir bütün olarak devrim safında tanımlanması ve “gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler” olarak tanımlanan karşı-devrim cephesinin karşısına konulması, nasıl bir bakış açısının ürünü olabilir? Kürt büyük burjuvazisi, toprak ağaları ve aşiret reisleri, tanımda stratejik bir devrim aşaması sözkonusu olduğuna göre, artı Kürt orta burjuvazisi, devrimci sınıflar mıdır? Bu soruları sormuş olmak bile durumun tüm saçmalığını bütün açıklığı ile gözler önüne sermeye yetiyor. Ulusal sorunda sınıf işbirliğine dayalı liberal kuyrukçu çizginin bir rastlantı olmadığını, onun parti programında bile kendine temel bir yer bulduğunu daha burada bütün açıklığı ile görmekteyiz.

Bu liberal tanımlamadan hareketle formüle ettiğimiz temel sorulardan ikincisine geçiyoruz.

Ulus nesnel bir kategori olduğuna göre, onun tüm temel ulusal haklarından yoksun bırakılması, daha somut olarak, ulusal ezilmişlik ve hak yoksunluğu, kuşkusuz sonuçta ulusun tüm sınıf ve tabakalarını kapsar. Dilinden, kültüründen, kimliğinden yoksun bırakılmak, bu yoksun bırakılmak üzerinden itilip kakılmak, baskıların, yasaklamaların ve asimilasyonun hedefi haline gelmek, ezilen ulusun tüm sınıf ve tabakalarını bir biçimde keser. Ama ilkin, bunun her sınıf üzerindeki etkisi ve her bir sınıfın bundan etkilenme biçimi; ve ikinci olarak, her bir sınıf için bu ezilmişliğin anlamı ve önemi, yanısıra her bir sınıfın buna karşı tutumu ve tepkisi, hiçbir

biçimde aynı değildir ve olamaz. Ulusal ezilmişlik ve hak yoksunluğu ulusun tümü için genel bir durum olsa da, bunun etkileri ve etkime biçimleri, sınıfsal çıkar ve konumlar için anlamı ve sonuçları, verili toplumsal koşullara ve ilişkilere de sıkı sıkıya bağlı olarak, ezilen ulusun farklı sınıfları için temelden farklıdır.

Burada, ezilen ulus burjuva ve küçük-burjuva milliyetçiliğinin her zaman karartmaya çalıştığı, temel önemde bir toplumsal olgu sözkonusudur. Bu olgu, ezilen ulus milliyetçiliğinin “ulusal haklar uğruna mücadele” temelinde “ulusal birlik” liberal formülünün tüm dayanaksızlığını gözler önüne sermektedir. Eğer siz ezilen ulusu bir bütün olarak kurulu düzenle çelişme içinde göstermek liberal saçmalığına düşerseniz, böylece ezilen ulus burjuva ve küçük-burjuva milliyetçiliğinin ulusal liberal argümanlarına da kendi cephenizden destek vermiş olursunuz.

Ulusal bakımdan eziliyor olmak sınıfsal bakımdan eziliyor olmaktan temelden ve kategorik olarak farklıdır. Sınıf ya da sınıflar, ulusal açıdan ezilen ulusun mensubu oldukları halde, sınıfsal açıdan egemen sınıfın ve onun düzeninin ayrılmaz bir parçası olabilirler. Bunun ne anlama geldiğini uzun boylu izaha kalkışmak gereksizdir. Zira konumuzu oluşturan Kürt ulusal sorununun sınıf gerçekleri, üstelik uzun yıllar şiddetli mücadelelere konu olan ulusal uyanış üzerinden, tüm açıklığı ile gözlerimizin önünde durmaktadır.

Cumhuriyet döneminin ilk Kürt isyanlarının bastırılmasının ardından Kürt büyük burjuvazisi, büyük toprak sahipleri ve aşiret reisleri için “ulusal ihanet” artık değişmez sınıfsal tutum ve çizgi haline geldi. Son yirmi yılın olayları bunu mücadelenin tüm sıcaklığı ve seyri içinde bütün çıplaklığı ile ayrıca gösterdi. “Kürt ulusu”nun bu kesimi, sınıf olarak ve elbette temel sınıfsal çıkarları gereği, ulusal harekete karşı “gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler”in yanında yer aldı. Yanında yer aldı demek bile zayıf kalıyor, zira zaten bu cephenin organik bileşeni durumundaydı. Bu nedenle kendi sınıfsal safında yer aldı demek

daha doğru olur. Bu böyle olduğuna göre, kalkıp üstelik bir program maddesi olarak, “Kürt ulusu”yla “gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler arasında” uzlaşmaz karakterde çelişmelerden söz etmek işi tam bir saçmalığa vardır. MLKP programında işte bu yapılabilmektedir.

Kuyrukçu sürüklenişin mantığı

Kürt büyük burjuvazisi, büyük toprak sahipleri ve aşiret reislerini bir yana bırakıp soruna bir de ulusal ezilmişlik ve dolayısıyla haklar karşısında belli bir hassasiyete sahip olduğu olaylarla da görülen Kürt orta burjuvazisi açısından bakalım. Bunu yaptığımızda göreceğiz ki sonuç özünde yine değişmiyor. MLKP programının sözkonusu formülasyonu, liberal özünden, anlamından ve öneminden bu durumda da bir şey kaybetmiyor.

Kürt büyük burjuvazisi, büyük toprak sahipleri ve aşiret reislerini dışında bırakan, buna karşın Kürt orta burjuvazisini de içeren bir “Kürt ulusu” gerçekliği düşünelim. Bu toplumsal bileşimiyle bir “Kürt ulusu” da, ne stratejik bir devrim adımı boyunca işçi sınıfı ve diğer emekçilerle aynı devrimci saftadır; ne de “gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler”le uzlaşmaz çelişmelere sahiptir. Zira bu biçimiyle bir “Kürt ulusu” kavramının Kürt orta burjuvazisini de, binbir bağla büyük burjuvazi ve toprak sahiplerine bağlı olan bu mülk sahibi sömürücü sınıfı da içermesi, başlıbaşına bunu olanaksız kılar.

Bunun böyle olduğunu göstermek için uzun boylu çabalara da gerek yok bir yerde. Bu konuda MLKP programı ile “*Birlik Kongresi Belgeleri*” bile bize tanıklık edebilirler. MLKP programının bu liberal formülasyonu içeren 28. maddesini önceleyen 27. maddesi, orta burjuvaziyi “*kaderini düzene bağlamış*”, “*varlığı tekellerin varlığına çok güçlü bir biçimde bağlı*”, “*devrimden derin bir korku duyan ... karşı-devrimci bir sınıf*” olarak tanımlar. Bu tanıma doğal olarak Kürt orta burjuvazisi de dahildir. Şu farkla ki, “*ulusal*

sorun nedeniyle” Kürdistan’da bu sınıfın belli kesimleri “potansiyel” olarak farklı bir siyasal eğilim gösterebilirler. Buna bağlı olarak, “*Sözkonusu sınıfın ulusal mücadeleyi destekleyen kesimleriyle taktik ittifaklar olanaklıdır.*” (III. bölüm/27. madde. Aynı konuda bkz. “*Birlik Kongresi Belgeleri*”, Varyos Yayınları, s.192).

Demek ki en iyi durumda bile Kürt orta burjuvazisinin yalnızca belli kesimleriyle ve yalnızca “taktik ittifaklar olanaklıdır”. Bu durumda bu burjuva toplumsal katmanın da herhangi bir devrimci stratejik tanım içinde devrimci açıdan yer alması kategorik olarak olanaksızdır. Bizzat MLKP programının öteki maddelerinin tanıklığı ile görüyoruz ki, Kürt orta burjuvazisi ne devrimci ve dolayısıyla ne de kurulu düzenle (“gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen emperyalistler”le) uzlaşmaz çelişmeleri olan bir sınıftır.

Bunu bize yeni dönem Kürt ulusal mücadelesinin yılları bulan seyri pratik olarak ayrıca göstermiş bulunmaktadır. Kürt orta burjuvazisi ‘90’lı yılların başına kadar özgürlük mücadelesinden uzak durmuş, ona karşı yer yer açık ya da örtülü biçimde düşmanca bir tutum bile alabilmiştir. Bunun gerisinde ise ulusal ezilmişliğe ilgisizlikten çok hareketin PKK önderliğinde gelişmesi vardı. O günün PKK’sinin devrimci konum ve hedefler üzerinden abartılı biçimde algılanması, Kürt orta burjuva katmanlarını en iyi durumda hareket karşı mesafeli durmaya ve temkinli davranmaya yöneltmişti.

Fakat bir dizi gelişmenin yanı sıra giderek hareketin önderliğini daha gerçekçi bir tarzda algılamanın da etkisiyle, bu tutum ‘90’lı ilk yıllardan itibaren değişmeye başladı. Ulusal hareketin salt ulusal istemlere bağlı bir çerçevede gelişmesi, sınıf mücadelesine zemin oluşturacak ve Kürt emekçilerinin Türk emekçileriyle devrimci birleşme zeminini güçlendirecek toplumsal sorunların kategorik olarak dışlanması, Kürt orta burjuvazisinin sınıfsal korkularını ve kaygılarını önemli ölçüde giderdi. Belli kesimler ulusal hareketten yana bir tutum almaya başladılar, adım adım hareket

içinde etkinlik sağladılar ve böylece, onun giderek daha ılımlı ve uzlaşmacı bir çizgiye geçişini kolaylaştırıp hızlandırdılar.

Ulusal hareketin toplam süreci üzerinden baktığımızda, Kürt orta burjuvazisinin, süreç boyunca hiçbir devrimci tutum göstermediği gibi, harekete katılımının da ancak ulusal hareketin önce fiilen, giderek de “siyasal çözüm” çizgisiyle resmen, devrim hedefinden kopmasına bağlı olarak olanaklı hale geldiğini görüyoruz. Eğitimli, kültürlü, politik etki ve deneyim sahibi, temel sınıf çıkarları konusunda son derece bilinçli ve gerçekçi, tüm bunlar sayesinde emekçi kitleler üzerinde de önemli bir etki ve denetime de sahip bir burjuva katman olarak o, harekete katıldığı andan itibaren hızla içinde önemli bir yer tutmaya ve onu kendi sınıf çıkarları ve tercihlerine uygun bir rotaya çekmeye çalıştı. Türkiye genelinde sınıf mücadelesinin zayıflığı; Kürt hareketinin devrimci bir çizgide gelişimini güvenceye alacak biricik toplumsal kuvvet olarak devrimci bir işçi hareketinin yokluğu; PKK önderliğinin Türkiyeli emekçilerden alamadığı desteği bu burjuva katmandan, hatta Kürt burjuvazisinin daha üst katmanlarından almak üzere çok bilinçli bir yeni yönelime girmesi, tüm bunlar Kürt orta burjuvazisi için toprağı düzledi, hareket içindeki etki ve konumunu günden güne daha çok güçlendirdi.

“Siyasal çözüm” çizgisi kapsamındaki tüm ideolojik-politik açılımlar, buna uygun düşen ilişki ve kurumlaşmalar, zaman içinde hareketi tümüyle bu sınıfın perspektiflerine uygun bir konuma oturttu. Giderek PKK’yi belirler hale gelen reformist yönelim, tam da bu toplumsal konumun siyasal anlatımı oldu. Emperyalist sistem ve kurulu düzen tabanı üzerinde “anayasal çözüm”, Kürt sorununun bu sınıfsal konuma, bunun gerektirdiği sınıfsal çıkar ve tercihlere uygun bir çözüm programı ve stratejisinden başka bir şey değildi. İmralı teslimiyeti, bu süreçte bir dönüm noktasını oluşturdu ve Kürt burjuvazisinin harekete artık resmen de damgasını vurduğunun kabul ve ilan edilmesi anlamına geldi.

Kürt orta burjuvazisine ilişkin bu gerçeklerin ışığında MLKP

programındaki liberal formülasyona dönelim. İşçi sınıfını temsil etmek iddiasındaki bir parti programında işçi sınıfı tanımı milliyet esasına göre bölünemeyeceğine göre, bu durumda “Kürt ulusu” kapsamına giren sınıflardan geriye Kürt küçük-burjuvazisi, onun da esas gövdesini oluşturan Kürt köylülüğü kalıyor. Dolayısıyla ilgili programatik formülasyonda yer alan “Kürt ulusu” kavramı da böylece tüm anlamını yitiriyor. Fakat kavramın bu şekilde anlamını yitirmesi, stratejik bir sınıfsal kutuplaşma tanımı içinde bu kavramın kullanılmış olmasının gerisindeki liberal kavrayışı ve bunun politik sonuçlarını yazık ki ortadan kaldırmıyor. Kaldırmadığını da bizzat MLKP’nin uzun yıllar boyunca ve halen ulusal hareketi ele alışı ve bu çerçevede izlediği çizgi gösteriyor.

Sınıf körlüğü ile malûl küçük-burjuva demokratizmi, devrime ilişkin programını hazırlarken, ezilen bir ulusunun etkileyici ulusal uyanışının basıncı altında işin alfabeti sayılan gerçekleri gözden kaçırabilmiştir. Politik sonuçları yılları bulan bir kuyrukçu liberalizm olarak kendini göstermeseydi, bunlar üzerinde durmaya belki gerçekten değmezdi. Bunları küçük-burjuva demokratizminin teoriye karşı ilgisizliğinin, teorik umursamazlığının ve program gibi temel önemde bir belgenin hazırlanmasındaki baştan savmacılığının çok da sorun edilmemesi gereken bir örneği sayıp geçmek mümkündü. Ama böyle bir kavrayışın, sorunun böyle bir konuluşunun hiç de rastlantı olmadığına ilişkin kaba gerçek, tüm çıplaklığı ve vahim politik-pratik sonuçlarıyla duruyor önümüzde. İnralı sonrası gelişmeler ise, MLKP’nin “Kürt ulusu”nu bu tür bir algılama tarzının ne denli derin köklere sahip olduğunu bize ayrıca göstermiş bulunuyor.

MLKP programının öteki bir maddesinden aktardığımız orta burjuvazi değerlendirmesine yeniden dönelim. Ortada henüz pratik açıdan bir güçlük yokken, yani Kürt orta burjuvazisinin henüz harekete damgasını vurmadığı bir dönemde hazırlanan programda, bu sınıf hakkında genel planda doğru tanımlara yer veriliyor ve bunu, bu sınıfa karşı izlenmesi gereken tutumun genel planda

doğru olan tanımını tamamlıyordu. Buna göre, büyük burjuvazi ve toprak sahipleri ile emperyalizme binbir bağla bağlı bir sınıf olan orta burjuvazi karşı-devrimci bir sınıftır. Fakat ulusal etkenden dolayı Kürt orta burjuvazisinin belli kesimlerinin belli sınırlar içinde ilerici eğilimler göstermesi yine de olanaklıdır. Bu durumda ve bu sınırlar içinde, “*Söz konusu sınıfın ulusal mücadeleyi destekleyen kesimleriyle taktik ittifaklar olanaklıdır*”

Zamanında sorunu bu denli dikkatli ve sınırlanmış biçimde ko-yanlar, bu katmanla sınırlı taktik ittifakları bile onun kendi dışında ve devrimci bir önderlik altında gelişen bir ulusal mücadeleyi desteklemesi şartına bağlayanlar, bugün tüm bunları unutmuş görünüyorlar. Bu sınıfın ulusal harekete damgasını vurduğu ve onu düzenle bütünleşme çizgisine oturttuğu bir dönemde bile, ilkesizce onun kuyruğunda sürüklenmekte hiçbir güçlük ve sakınca göre-meyebiliyorlar.

Bu, MLKP programının herşeye rağmen devrimci bu türden hükümlerinin gerçek politikada bir anlam ifade etmediğini göster-mektedir. MLKP’nin ulusal hareketle ilişkilerdeki bütün bir pratiği buna tanıklık etmektedir. Soyut söylem değil de pratikteki gerçek politika söz konusu olduğunda MLKP’ye yol gösteren, herşeye rağmen programında yer bulabilmiş bazı doğrular değil, fakat “*Kürt ulusuyla gerici egemen sınıflar ve onları destekleyen em-peryalistler arasında*” uzlaşmaz çelişmeler gören liberal for-mlasyonlar olmuştur. Bunu bize MLKP 3. Kongresinin Kürt hareketindeki gelişmeler üzerine değerlendirmeleri ayrıca gs-teriyor.

İmralı sonrasına liberal uyarlanma

MLKP 3. Kongresi, İmralı ile birlikte PKK’nin “*ulusal dev-rimci çizgiyi terkederek, kk burjuva ulusal reformist bir parti haline geldiği*” tespitini yapıyor. Oysa marksist sınıfsal bir bakışa sahip olabilseydi, bunun Kürt sorununda burjuva çözüm çizgisinin

zaferi demek olduğunu, PKK'nin İmralı çizgisiyle birlikte ulusal burjuva bir çizgiye oturduğunu tespit ederdi.

Geriden gelmeyi bir çizgi, bir kimlik ve karakter özelliği haline getirenlerin aynı kapsamda bir yeni davranışıyla yüzyüzeyiz burada. İmralı çizgisine oturmuş bir PKK'yi, bugünkü adıyla KADEK'i, "*küçük burjuva ulusal reformist*" olarak niteleyebilmek, bilinen sınıf körlüğünün yeni bir örneğinden başka bir şey değildir. PKK, devrimci hedeflerin terkedilmesi ve kurulu düzen çerçevesinde anayasal bir çözüm çizgisi demek olan "siyasal çözüm" stratejisini benimsediği noktadan itibaren, zaten küçük-burjuva ulusal devrimci bir çizgiden ulusal reformcu bir çizgiye adım adım kaymış bulunuyordu ve zaman içinde bu kimlik daha İmralı öncesinde onda baskın hale gelmişti. İmralı çizgisi bu konumdan yeni düzeyde bir kopma oldu. Artık en kaba ve açık haliyle burjuva reformist çizgiye bir geçişti İmralı şahsında yaşanan.

Küçük-burjuva reformizmiyle burjuva reformizmi arasında, ilki her zaman ikincinin değirmenine su taşısa da, sınıflar mücadelesinde oynadığı rol son tahlilde aynı kapıya çıksa da, yine de toplumsal mantığa oturan temel önemde bir fark vardır. EMEP ya da SİP-TKP, tipik küçük-burjuva reformist partilerdir. Ama dikkat ediniz, onlar kurulu düzeni cepheden savunmuyorlar, tersine, onu kategorik olarak red ve mahkum ediyorlar. Aynı şekilde emperyalist egemenliği ilke olarak reddediyorlar. Sömürü ve baskı düzenine, bunu olanaklı kılan bugünün sınıf egemenliği ilişkilerine karşı olduklarını açıklıyorlar. Daha da ötesi, toplumun bir devrime ve ancak bu sayede olanaklı olabilecek sosyalist bir yeniden kuruluşa ihtiyacı olduğunu söylüyorlar vb.

Elbette onlar tüm bu devrimci ilke, hedef ve özelemlerin içini boşaltıyorlar, egemen burjuvazi için zararsız söylem, anlamsız gevezelik derekesine indiriyorlar. Devrim söylemi onlar için gündelik faaliyetlerine ve mücadelelerine yön veren değil, daha çok genel, soyut, duygusal sınırlar içinde kalan bir anlam taşıyor. On-

ların reformizmi, savunuyor göründükleri tüm bu istem ve özlemler için devrimci bir yolu değil, düzenin icazetine teslim olarak evrimci-barışçı bir yolu seçmelerinde ifadesini buluyor. Onların reformizmi, devrim ve sosyalizme ilişkin herşeyi içi boşaltılmış, gerçek siyasal anlamını yitirmiş söz kalıpları haline getirmelerinde anlamını buluyor. Onların reformizmi devrimci söylemler ile reformist pratik arasındaki derin uçurumda kendini gösteriyor.

Oysa İmralı'dan beri PKK-KADEK çizgisi, artık bu istem ve özlemlerin hiçbirini söz planında bile, yani EMEP ya da SİP-TKP gibi içini boşaltarak da olsa savunmuyor olmakta anlamını buluyor. Devrimci istem ve özlemleri sözde savunmak bir yana, tam tersine, düşünce planında bile bunun tam karşıtı bir ideoloji, program ve politik çizgi savunuluyor. PKK-KADEK artık sistem olarak emperyalizmi ve düzen olarak kapitalizmi resmen ve alenen kabul etmiş bulunuyor. Devrimi kategorik olarak red ve mahkum ediyor. Kürt ulusunun temel ulusal haklarını, ulusal özgürlük ve eşitlik istemlerini savunmayı bile bir yana bırakıyor. Tüm istediği, mevcut sistem içinde ve mevcut düzenin temellerine hiçbir biçimde dokunmaksızın, Kürt kimliğinin tanınması, Kürtlere daha çok kültürel nitelikte bazı hak kısıntılarının sunulması ve bunun anayasal güvence altına alınmasından ibarettir.

MLKP 3. Kongresi, burjuva reformizmiyle küçük-burjuva reformizmi arasındaki bu önemli farkı çok bilinçli bir tutumla görmezlikten geliyor. PKK'nin İmralı sonrası konum ve kimlik değişiminini reformist olarak niteliyor, fakat bunu burjuva sınıfsal konum yerine özenle küçük-burjuva bir sınıfsal konum üzerinden sunuyor. Bu elbette boşuna değil. Zira bu sunuş şekli, programında stratejik müttefik olarak tanımlanan küçük-burjuvaziyle kalıcı ittifaklar zemininin tüm olanaklarını böylece MLKP'ye açık tutuyor. Burada "reformist" nitelemesi yine de bir güçlük alanı gibi görünüyor, ama bilinen oportünist hokkabazlıklarıyla o bunu da bir güçlük alanı olmaktan hemencecik çıkarıyor. Okuyoruz:

"Yenilgi öncesi dönemde ulusal hareketin 'barış' talepli eylem-

leri devrimci bir rol oynamıştır Bugün ise etkisi azalsa da ilerici, antifaşist bir niteliğe sahiptir Kürt emekçi yığınlarının ulusal taleplerini yansıtmaması ve sömürgecilik karşısında eylemli bir hattı ifade etmesi bakımından objektif olarak **devrimci** olanaklar yaratmaktadır ” (**“Politik Rapor”**, Partinin Sesi, sayı: 36, s.112-113, vurgu orijinal metinde)

Oportünist kıvraklığın kuyrukçu çizgiyi süreklileştirmeye yönelik çabasının bütün bir özü yansıyor bu pasajda. Dün “devrimci” olan gerçi bugün artık “antifaşist” hale gelmiştir; ama düne göre “etkisi azalsa da” o hala Kürt emekçilerinin “ulusal taleplerini yansıtmaktadır” ve izlediği “eylemli” hat sayesinde “objektif olarak **devrimci** olanaklar yaratmaktadır.” Sonuç? Sonuç, KADEK-HADEP çizgisinde kuyrukçuluğa devam! Sözde Kürt emekçilerinin “ulusal talepleri” adına, gerçekte ise Kürt burjuvazisinin ulusal soruna çözüm çizgisi ekseninde!

MLKP’de devrimci kimliğin iflası ve reformist liberal cepheye geçiş, işte bu türden pek masum, gerçekte ise o ölçüde sinsî ve hesaplı tanım, tespit ve formülasyonlar üzerinden gerçekleşmektedir. *“Politik Rapor”*un öteki sayfalarında da yinelenen bu türden formüllerden hareketle bu iflah olmaz kuyrukçulara soralım: Bugünkü KADEK-HADEP çizgisi, onun ulusal taleplere ilişkin programı, “Kürt emekçi yığınlarının ulusal taleplerinin” bir yansıması mıdır? “Kürt emekçi yığınlarının ulusal talepleri”, ulusal hak kısıntılarında ifadesini bulan, “Kopenhag Kriterleri”yle ilişkilendirilen ve AB emperyalizmine bağlanan umutlarda somutlaşan bir çizgide mi ifadesini bulmaktadır? Ancak iflah olmaz oportünistler ve kuyrukçular, burjuva ulusal reformist çizgiye kaymış bir hareketin Kürt emekçi kitlelerine ulusal hak kısıntıları elde etmekle sınırlı bir eylem çizgisinde yön vermesi ile Kürt emekçilerinin gerçek ulusal istemleri ve özlemlerini aynılaştırarak yoluna gidebilirler.

İnralı sonrasının en önemli gerçeklerinden biri, ulusal hareketin kendini, izlenen hedefler ve ileri sürülen istemler bakımından,

Kürt burjuvazisinin sınıfsal konum ve tercihlerine tümenden uyarlamış bulunmasıdır. Ulusal hareketteki temel tahribat, artık gerçek bir özgürlük ve eşitlik isteminden vazgeçilmiş olmasıdır. Bu da rastlantı değildir. Türk burjuvazisiyle barışmaya ve bütünlüşmeye dayalı bir stratejik yönelimin doğası bunu gerektirmektedir. MLKP 3. Kongresi, kuyrukçuluğu meşrulaştırmak ve süreklileştirmek kaygısı içinde, işte bu temel önemde olguyu görmezlikten geliyor. Sorunu salt kitlelerin eylem kapasitesi, hareketlilik düzeyi ve biçimi üzerinden koyuyor. Sanki ulusal hedefler ve özelemler korunuyor da yalnızca bu uğurda verilen mücadelede bir zayıflama varmış gibi göstermeye çalışıyor durumu. Bir kez daha okuyoruz:

“Kürt ulusal devrimi yenilmiş olmasına rağmen, Kürt ezilenlerinin devrimci dinamikleri canlıdır. Ulusal demokratik talepler uğruna mücadeleleri sınırlanmış, fakat kırılmamıştır Barışçıl mücadele biçimlerini esas alan bir kitle hareketi sürmektedir ” (s.114, vurgular orijinal metinde)

119. sayfada üçüncü bir kez daha yinelen bu sözler, hareketin devrimci hedeflerini tümenden bir yana bırakmış ve istemlerini tanınamayacak ölçüde güdükleştirmesi olması gerçeğini, bu temel önemde politik çizgi sorununu sessizce geçiştiriyor. Sorunu bu belirleyici politik esas üzerinden ortaya koyacağına, tutup sınırlanan ama kırılmayan, askeri biçimler yerine barışçıl biçimler üzerinden süren kitle hareketinin “devrimci olanakları” üzerine lafı geveliyor. Böylece güya devrimci kaygılarla hareket ettiğini göstermeye, herkesi de buna inandırmaya çalışıyor. Ama bu kitle hareketinin başında nasıl bir önderlik vardır? Bu önderliğin sınıf konumu, dünya görüşü, temel stratejisi, emperyalist sisteme ve kurulu düzene bakışı nedir? Önderlik ettiği kitle hareketine nasıl bir çizgide yön vermektedir ve bu çizgi üzerinden nereye götürmektedir? Bu soruların yanıtı çerçevesinde, mevcut durumun, devrimci olmak ve Kürt halkının devrimci birikimini savunmak, Kürt emekçilerini yeniden gerçek kurtuluş yoluna, devrime ve sos-

yalizm mücadelesine çekmek iddiasındaki bir harekete yüklediği temel önemde görev ve sorumluluklar nelerdir?

Bu ve benzeri soruları tümüyle bilinçli bir tutumla geçiştiriyor MLKP 3. kongresi. Geçmişte ulusal soruna ilişkin hemen her değerlendirmesinde ulusal harekete önderlik eden akımla ilişkilerine açık tanımlamalar getirdiği halde, bu kez bundan özenle kaçınıyor. Üstelik PKK'de yaşanan köklü kimlik ve yön değişimini dile getirdiği halde. Bu yeni konum, kimlik ve çizgi üzerinden PKK'ye karşı tutumunu açıklıkla ortaya koyacağına, burjuva reformist çizgiye kaymış bir hareket karşısında kendi devrimci görev ve sorumluluklarını tanımlayacağına, Kürt emekçilerinin barışçı eylemlerinin "devrimci olanaklar" barındırdığı üzerine boş gevezeliklerle bu temel sorundan kaçıyor.

Oysa bu sorulara açık seçik yanıt vermek, tam da devrimci görünmek kaygısıyla vurgulu verilen o "devrimci olanaklar"ı değerlendirebilmek, sözü edilen "devrimci dinamikleri" ayakta tutup yeniden devrime yönlendirebilmek için hayati önemdedir. Kürt hareketinin mevcut önderliği tamı tamına ulusal burjuva bir önderliktir. Böyle bir önderliğe karşı izlenecek devrimci tavrın merkezinde ise, onun maskesini indirmek, gerçek sınıf kimliğini ve politik çizgisini emekçiler önünde ortaya koymak, böylece Kürt emekçi yığınlarını onun etki ve denetiminden kurtarmaya çalışmak vardır, olmak zorundadır.

Kürt orta burjuvazisinin Kürt emekçi yığınları üzerindeki ideolojik, politik ve örgütsel etki ve denetimini kırmak, sözü edilen devrimci olanakları değerlendirebilmenin olmazsa olmaz koşuludur. Oysa MLKP 3. kongresi, bu denli temel ve hayati önemde bir sorun ve sorumluluk üzerine tek kelime olsun etmiyor. Etmiyor, zira "devrimci olanaklar" ve "canlı devrimci dinamikler" üzerine ettiği o pek devrimci laflar, gerçekte onun bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenmesini meşrulaştırma işlevi görüyor.

Bunun böyle olduğunu 3 Kasım seçimleri sürecinde ve bu

seçimleri izleyen HADEP değerlendirmesi üzerinden bir kez daha tüm açıklığı ile gördük. HADEP'e "emekçileşme" çağrısı yapan o skandal değerlendirme, gerçekte burjuva ulusal reformist harekete, Kürt emekçi kitleleri üzerindeki etki ve denetimini daha iyi ve daha uzun süreli olarak nasıl koruyabileceğine dair sunulmuş bir destekten başka bir anlam taşımamaktadır. Burjuva reformist çizgideki bir Kürt hareketinin kuyruğundan ayrılacak ve Kürt emekçilerinin karşısına kendi bağımsız devrimci platformuyla çıkacak gücü, bilinci ve iradeyi kendinde bulamayan bir MLKP gerçeğinin gerisinde, devrimci umutlarla birlikte devrimci kimliğin de gitgide tükenmekte olması olgusu durmaktadır yazık ki.

IV. Bölüme Ek 1:

“Kürt ulusunun her düzeyde birliği” ne anlama gelir?

Kürt hareketinin yeni bir döneme girdiği, 25 günlük süre içindeki gelişmelerle bir kez daha kesinlik kazanmıştır. Bu PKK'nın iddia ettiği gibi Kürt devriminin yeni bir aşaması değil, devrimci gelişme çizgisinden bir yüz çevirmedir. Kürt burjuvazisiyle ve onlar üzerinden Batılı emperyalistlerle ilişkilerde ifadesini bulan yeni sürecin çıplak anlamı budur. Kürt özgürlük mücadelesi bugüne dek Kürt burjuvazisinin uzlaşma çizgisini reddederek ve emperyalizmi karşısına alarak gelişti. Bu Kürt alt sınıflarının konumuna ve çıkarlarına uygun düşen bir mücadele platformuydu. Hareket devrimci kimliğini, süreç devrimci anlamını burada bulmaktaydı. Emperyalizmin PKK önderliğini boğmak politikası da buradan kaynaklanmaktaydı.

Oysa PKK bugün, “Kürt ulusunun her düzeyde birliğini sağlamak” adı altında YNK, KDP ve PSK ile ilişkilerde yeni bir dönem başlatmıştır. Bu partiler şahsında kurulmaya çalışılan cephenin sınıfsal ve politik anlamı, Kürt mülk sahibi sınıflarla güç ve kader

birliğidir. Bu Kürt sorununa sistem ve düzeniçi bir çözüm demektir. Bu ise sorunun Kürt burjuvazisinin sınıf konumuna ve çıkarlarına uygun bir çözümü demektir. Olayın objektif anlamı budur.

PKK'nın bugünkü gücü ve gelişmeler içindeki tartışmasız yeri, kendi başına bir güvence oluşturmaz. Güvence, devrimci perspektif ve politikadadır. Kürt mülk sahibi sınıfları ve emperyalizm ile bunlar üzerinden kurulan ilişkiler, bu perspektif ve politikalarda stratejik bir yön değişiminin ifadesidir. Türk burjuvazisiyle uzlaşma, bu çerçevede yalnızca bir sonuçtur. Dolayısıyla bu uzlaşmanın bugün gerçekleşip gerçekleşmemesi, son gelişmelerin anlamını hiç bir biçimde değiştirmez.

Son gelişmelerle birlikte yoğunluk kazanan siyasal çözüm mü askeri çözüm mü tartışması, çarpıtılmış bir ikilemin ifadesidir. Gerçek ikilem, devrimci çözüm mü reformcu (anayasal) çözüm mü şeklindedir. Bunların ikisi de "siyasal çözüm"lerdir. Fakat ilki Kürt emekçi sınıflarının çıkarlarının bir ifadesi olarak sistem dışı bir çözümü, ikincisi Kürt burjuvazisinin çıkarlarına denk düşen sistem içi bir çözümü karakterize eder. Birinci çözüm ezilen ulus emekçilerinin ezen ulus işçi sınıfı ve emekçileriyle kader birliğini, ikinci çözüm ezilen ulus emekçi sınıflarının kendi burjuvazisinin kuyruğuna takılmasını getirir. Emperyalizm ve sömürgeci burjuvaziyle uzlaşma, bu sonuncusunu kendiliğinden izler.

*("Ateşkes"te Yeni Süreç başlıklı yazıdan,
Ekim, 15 Nisan 1993, Başyazı)*

IV. Bölüme Ek 2:

"Siyasal çözüm" arayışı ve ulusal harekette yön değişimi

PKK, bir siyasal meşrulaşma aracı ve olanağı olarak "siyasal çözüm" ya da görüşme talebini erken bir tarihte ileri sürmeye başladı. Bu aşamada ve çerçevede sorun, bu taktik tutumla Türk

devletini zora sokmak ve özgürlük mücadelesinin manevra imkanlarını çoğaltmaktı. Dahası, “siyasal görüşme” çağrısı, bir zorlanmanın ve uzlaşma arayışının ürünü olmak bir yana, tersine başarılı bir gelişmenin verdiği güç ve güvenle yapılan bir taktik açılımdı.

Ne var ki 1993 Ateşkesi’yle birlikte girilen yeni süreçte, durumun mahiyeti ve gerçek anlamı artık tümüyle başkadır. Aradan geçen iki yıl içinde ulusal hareketin yapısında ve sosyal bileşiminde yaşanan değişimle de bağlantılı olarak PKK’nın yaptığı bir dizi yeni politik açılımın toplu bir bilançosu, bu konuda bir tartışma ve tereddüt bırakmamaktadır. PKK’nın Kürt sorununun çözümünde yeni bir yola girdiği, “siyasal çözüm” çağrısının bu çerçevede artık tümüyle farklı bir anlama geldiği, tüm yeni taktik tutum ve açılımların da bu yeni çözüm çizgisine göre ayarlandığı gelinen yerde açık bir gerçektir.

PKK önderliğindeki devrimci ulusal hareketi bu yön değişikliğine götüren sürecin mantığını komünistler ateşkesi izleyen değerlendirmelerinde ortaya koydular. Bunun bazı yönleri üzerinde ayrıca duracağız. Şimdilik bu yön değişikliğinin ifadesi ve göstergesi bazı temel olguları sıralayalım.

* Gelinen yerde ulusal özgürlük mücadelesinin yoksul köylü-emekçi tabanına dayalı halkçı-devrimci karakteri belirgin biçimde geri plana düşmüş, ulusal hareket en saf biçimiyle ulusal istemler çizgisine oturmuş, bu anlamda ulusal burjuva karakteri belirgin biçimde önplana çıkmıştır.

Bunun bir yansıması ve göstergesi olarak, PKK Kürdistan toplumuna ilişkin sınıfsal kategorileri neredeyse anmaz olmuştur. PKK için artık bir bütün olarak “Kürtler”, “Kürt toplumu” ve “Kürt kimliği” vardır. “Kürt toplumu”nda çıkarları birbirine taban tabana zıt uzlaşmaz sınıflar değil, her sınıftan “yurtseverler” ve her sınıftan “ulusal hainler” ya da “sömürgeciliğin ajanları” vardır.

Yine bunun bir uzantısı olarak, Kürt büyük burjuvazisi ve toprak sahiplerine karşı ve ulusal hareketin esas yükünü taşıyan yoksul köylülük ve şehir emekçilerinin sınıfsal çıkarları doğrul-

tusunda herhangi bir propaganda-ajitasyon yapılmamaktadır. Aynı şekilde, Kürt emekçileri Türk burjuvazisinin yalnızca ulusal baskı ve zulmüne karşı uyarılmakta ve eyleme çağrılmakta, sınıfsal çelişkiler ve bunun ürünü istemler görmezlikten gelinmekte, kullanılmamaktadır.

Tüm bunların bir ifadesi ve sonucu olarak, devrimci temeller üzerinde gelişen bir ulusal özgürlük mücadelesinin temel ayırıcı özelliklerinden biri olan halkçı-devrimci sınıf çizgisi neredeyse kaybolmuştur. PKK devrimci bir halk hareketi kimliği yerine, saf şekliyle bir ulusal hareket kimliğini önplana çıkarmış, onu geliştirmeye yönelmiştir. (...)

*(Ulusal Hareket ve “Siyasal Çözüm” Üzerine,
EKİM 3. Genel Konferansı, Mart 1995)*

IV. Bölüm Ek 3:

“Siyasal çözüm” tartışması: İçerdikleri ve gizledikleri

(...) Farklı güç odaklarının kendi konumlarına ve çıkarlarına uygun düşen farklı amaçlarla Kürt sorunu için sihirli bir formül olarak ileri sürdükleri “siyasal çözüm” istemi yalnızca muğlak ve belirsiz değil, aynı zamanda sahte bir ikilemin ürünüdür. Muğlaklığı ve belirsizliği, kendi başına çözümün içeriği ve sınırları konusunda hiçbir açıklık sunmamasındadır. “Siyasal çözüm” çağrısının biricik açık yanı, görüşmeler ve karşılıklı tavizler temeli üzerinde bir uzlaşma çağrısı olmasından ibarettir. Peki uzlaşma sağlanamazsa ne olacaktır? Doğal olarak çatışma yeniden başlayacaktır ve “savaş” sürecektir. Bu basit gerçek, “siyasal çözüm” çağrısının en zayıf yönüne ışık tutmakta ve “siyasal çözüm mü askeri çözüm mü” tartışmasının sahte bir ikilemin ifadesi olduğunu göstermektedir.

Kürt sorunu siyasal bir sorundur ve tüm siyasal sorunlar gibi an-

çak siyasal bir çözüme konu olabilir. Sorunun tüm özü ve en kritik noktası, bunun nasıl bir siyasal çözüm olacağıdır. Bu ise, toplumdaki sınıfların çeşitliliği ölçüsünde yanıt farklı farklı olabilecek bir sorundur. Yine de buna toplumdaki ezen-ezilen sınıflar kutuplaşması ekseninde temelde iki ana yanıt verilebilir.

Ya, emperyalist egemenlik ilişkilerine dokunmayan ve kurulu toplumsal düzenin sınıfsal çerçevesini esas alan, bu temel üzerinde yeni siyasal düzenlemeleri ve bunun anayasal bir dayanağa kavuşturulmasını amaçlayan, bir başka ifadeyle, ulusal eşitsizlikleri şu veya bu ölçüde giderecek biçimde mevcut düzenin reformdan geçirilmesine dayanan bir çözüm... Bu bir “siyasal çözüm”dür; sorunun düzen içi, reformcu, anayasal çözümüdür.

Ya da, sorunu, sömürgeci egemenliği iç ve dış dayanaklarıyla yıkmak ve kurulu düzene son vermek yoluyla, yani mevcut sınıf ilişkilerini temelden değiştiren bir devrimle çözmek. Bu da bir “siyasal çözüm”dür; sorunun kurulu düzeni aşan devrimci çözümüdür.

Bu iki çözüm arasındaki fark, yalnızca ilkinin kısmi, iğreti ve geçici; oysa ikincinin ise, sorunun toplumsal-sınıfsal kaynaklarını kurularak çözeceği için, tek gerçek ve kalıcı çözüm olmasında değildir. Bununla da bağlantılı olan asıl fark, her iki çözümün kendine özgü sınıfsal anlamıdır. Bu birbirinden temelden farklı iki çözümün gerisindeki sınıfsal güçlerin temelden farklılığıdır. Bunların sınıfsal konum ve çıkarlarının uzlaşmaz niteliğidir. İlkinde sınıfsal varlıkları kurulu toplumsal düzene sıkı sıkıya bağlı burjuva sınıfların değişik kategorileri sözkonusuyken; ikincisinde, işçi sınıfı ve yoksul köylülük başta olmak üzere, ezen-ezilen ulusun emekçi sınıf ve tabakaları sözkonusudur.

Kuşkusuz tüm siyasal sorunlarda olduğu gibi Kürt sorununda da ara sınıf konumlarına uygun düşen çözüm şekilleri vardır. Fakat Kürt sorununun bugünkü safhasının da somut ve canlı bir biçimde gösterdiği gibi, bu ara sınıf çözümleri uzun süre bağımsız kalamazlar; toplumun temel sınıflarının ortaya koyacağı etkinliğe ve

ağırlığa göre, yukarıdaki iki ana çözümden birine meyleder, giderek bu çözümlerden birinin unsuru haline gelirler.

Tüm bunlardan çıkan basit ve tartışmasız sonuç ise şudur. Kürt sorunu çerçevesinde gerçek seçenekler; askeri çözüm ya da siyasal çözüm biçiminde değil, kurulu düzeni aşan devrimci çözüm ya da kurulu düzen tabanı üzerinde anayasal-reformcu çözüm biçimindedir. “Siyasal çözüm” üzerine süren gürültülü propagandanın kararttığı basit gerçek tam da budur.

Siyasal sorunlara yaklaşım ile sınıf konumu ve çıkarları arasındaki kopmaz bağ, siyaset biliminin abc’sidir. Bu basit gerçek unutulmadığı ya da bilinçli ve hesaplı bir çabayla karartılmadığı sürece, bundan çıkan bir başka basit sonuç daha var. Bugünün Türkiye’inde ve Kürdistan’ında mevcut tüm temel sınıfların ve onların farklı kesimlerinin, bunların yanısıra, soruna taraf olan tüm uluslararası güçlerin, Kürt sorununa ilişkin olarak kendi konumlarına uygun düşen politik yaklaşımları ve bu çerçevede “politik çözüm” arayışları var. (...)

*(Ulusal Hareket ve “Siyasal Çözüm” Üzerine,
EKİM 3. Genel Konferansı, Mart 1995)*

V

Reformist solla ortak zeminde buluşma

Parlamento seçimleri, ciddi her siyasal partinin düzen karşısındaki yerine olduğu kadar, onun tüm öteki partilerle ilişkilerine de önemli açıklıklar getirebilen temel önemde bir siyasal olaydır. Bu, devrimci olmak iddiası taşıyan partiler için özellikle geçerlidir. Zira burjuva politikası, doğası gereği, tümüyle kitlelerin aldatılmasına, bu çerçevede yalana, demagojiye ve binbir türlü oyuna dayanır ve seçimler döneminde bu özellik kendini daha kaba ve belirgin bir biçimde gösterir. Seçim başarısı elde etmek üzere her türlü oyuna başvurmak; gerçek programını ve politikasını olduğu kadar niyetlerini ve hesaplarını da gizleyerek ya da bir yana bırakarak, ilkesizce her türlü ilişkiye girmek burjuva politikası için mübah

sayılır.

Ciddi ve tutarlı devrimci partiler içinse durum temelden farklıdır. Onlar seçim dönemlerinde kitlelerin karşısına programatik amaç ve hedefleriyle çıkarlar, kitlelere temel ve güncel sorunlara ilişkin bakışlarını ve çözümlerini sunarlar. Duruma göre kurabilecekleri seçim ittifaklarının bunu karartmamasına, kendi konumları ve kimlikleri konusunda kitlelerde herhangi bir yanlış izlenim yaratınamasına, onlara en ufak bir yanlış mesaj vermemesine de özel bir dikkat gösterirler. Devrimci bir parti için seçimler ve parlamento alanındaki mücadele devrime, devrimci sınıf mücadelesinin genel gidişine ve çıkarlarına tabidir. Kurabileceği seçim ittifakları da kesin olarak buna uygun olmalı, bu ilkesel amaca hizmet etmelidir. Parlamento hakkında en ufak bir yanılsama yaratmak bir yana, onun içyüzünün ve gerçek işlevinin teşhiri de, kurulacak bir seçim ittifakının da olmazsa olmaz koşulu olmalıdır.

Hiçbir geçici güncel hesap veya kaygı, bu ilkesel tutumun önüne geçemez, bu tutumdan ayrılmada ifadesini bulacak bir oportünizmi mazur gösteremez.

Bu çerçevede 3 Kasım seçimleri, tüm sol siyasal çevreler için olduğu kadar MLKP için de önemli bir siyasal sınavdı. Yine de bunun MLKP için apayrı bir anlamı ve önemi vardı. Zira bu onun 3. kongresi sonrasında karşı karşıya kaldığı ilk önemli siyasal sınavdı. Seçimlerde alınacak tavır ve girilecek ilişkiler, İmralı sonrası gelişmelerin değerlendirildiği bu üst parti platformunda belirginleşen yeni eğilim ve yönelimler konusunda, herkese daha somut ve kesin bir fikir verecekti.

MLKP'nin 3 Kasım seçimleri sınavını nasıl verdiği bugün artık bilinmektedir. O, reformist-parlamentarist solla aynı blok içinde yer almak doğrultusunda açık ve net bir tercih ortaya koymuş, daha en baştan bu niyet ve hedefle hareket etmiş, en son ana kadar da bunun için didinip durmuştur. Ancak kendisini aşan nedenlerden dolayı fiilen bu blokun dışında bırakıldıktan sonradır ki, sözüm ona bağımsız bir platformla ortaya çıkma yoluna gitmiştir. Bu du-

rumda bile reformist-parlamentarist blokla kendi arasına herhangi bir ilkesel ve politik sınır çizmekten özenle kaçınmıştır. Bu kaçınma nedensiz de değildir. Zira seçimlerden önce olduğu kadar seçimlerden sonra da bu blok içinde yer almak onun için değişmez bir hedef olarak kalmıştır. Nitekim bu platformun dışında bırakılmasını seçimlerden önce olduğu kadar sonra da sorun etmiş, bunun müsebbibi olarak gördüğü partilere bu sınırlar içinde eleştiriler ve sitemler yöneltmiştir.

Bu durumda önemli olan, onun reformist blok içinde yer almak niyet ve çabasıdır. Bunun fiilen gerçekleşmemiş olması, bu niyet ve çabada ifadesini bulan politikanın ilkesel ve politik anlam ve önemini hiçbir biçimde ortadan kaldırmamaktadır. Reformist DEHAP blokunu oluşturan tüm partiler yılların liberal sol partileri olduğuna göre, bunların da devrimle, devrimci amaç, hedef ve değerlerle yakından uzaktan en ufak bir ilgileri kalmadığına göre, MLKP'nin bunlarla aynı platformda yer almak yoluna gitmesi ancak kendisindeki çok köklü tutum ve konum değişikliği sayesinde olanaklı olabilirdi. İşin aslında da bütünüyle bu sayede olanaklı olabilmıştır.

İşte bu temel önemde olgu, bizi bir kez daha, üstelik bu kez artık Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenmeyi de aşan bir çerçevede, bugünkü MLKP gerçeği ile yüzyüze bırakmaktadır.

Reformist blokun fikir babaları ve ilk girişimcileri

Öncelikle 3 Kasım seçimleri sürecinde olayların nasıl seyrettiğini dolaysız ve tartışma götürmez tanıklıklarla somut olarak görelim.

21 Eylül 2002 tarihli 27. sayısında ESP'nin "*İttifak ve Gerçekler*" başlıklı açıklamasına yer veren *Atılım*'ın konuya ilişkin haber-yorumundan şunları öğreniyoruz: "*ESP, gündemde henüz ilerici, devrimci güçlerin ittifakı söz konusu değilken bazı devrimci*

çevrelerin yanı sıra HADEP, EMEP, ÖDP ve TKP ile görüşmelere başladı.”

Sözü edilen “bazı devrimci çevrelerin” kimler olduğunu, bu görüşmelerin usulen yapılmış olmak dışında bir ciddiyeti bulunup bulunmadığını hala da bilmiyoruz. Ama ortada henüz hiçbir ittifak görüşmesi yokken, ESP adına liberal solun tüm temsilcileri ile bir seçim bloku oluşturmak üzere görüşmelerin yapıldığını böylece öğrenmiş oluyoruz. Bu açıklamayı yapanlar bunda bir sorun görmek bir yana, böyle bir şeyin öncüsü olmayı övünç vesilesi haline bile getirebiliyorlar. Daha sonra DEHAP çatısı altında gerçekleşen reformist bloku ortaya çıkaran sürecin ilk adımlarının bizzat kendileri tarafından atıldığını döne döne vurguluyorlar ve böyle bir blokun dışında bırakılmalarının akıl dışılığına buradan giderek de vurgu yapıyorlar.

Aynı konuda, “*Yeniden Atılım Gazetesi’nin Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Çiçek*”ten şunları öğreniyoruz: “... *Aslına bakarsanız, doğrudan ve düpedüz böyle bir blokun oluşması çalışmasının ilk adımlarını ESP attı, bunu övünmek için söylemiyorum. Daha SDP kurulmamıştı henüz, EMEP ile HADEP arasında bu tür görüşmeler yoktu henüz. TKP ile ÖDP ile de aralarında görüşmeler yoktu henüz. ESP temsilcileri bütün bu partilere seçimlerde anlamlı bir ittifakın nasıl olabileceğini, hangi içerik ve işlev kapsamında olabileceğinin teklifini götürdü ama böyle bir eğilim ortada henüz yoktu. Sonradan oluşturulması çok güzel bir şey. Ama nasıl oluyor, içerisinde SHP’nin olmadığı bir ittifakta yer almaya hazır olduğunu açıklayan ESP bu blokta niye yer almadı? Neden bu bloku kuranlar ESP’nin bu blokta yer almasını sağlayamadılar, niye böyle bir kuvvet bölünmesi oldu? Bunun herhalde ciddi ve inandırıcı bir açıklamasının olması gerekir*” (Özgür Radyo’nun 11 Kasım 2002 tarihli haber metninden.)

“Yeniden Atılım Gazetesi’nin Genel Yayın Yönetmeni”, reformist partiler eksenine dayalı böylesi bir blok için ilk düşünce ve girişimlerin ESP’den geldiğini, ESP temsilcilerinin “bütün bu par-

tilere seçimlerde anlamlı bir ittifak” kurmak üzere ilk önerileri götürdüğünü, sonuçta böyle bir ittifakın gerçekleşmiş olmasının “çok güzel bir şey” olduğunu söylüyor ve tüm bu emeklerine rağmen fiilen blokun dışında bırakılmalarına sitemler yağıdır.

Düşünün ki tüm bunlar, kaba reformist kimliği daha en baştan belli ilkesiz DEHAP blokunun, seçim sürecinde sergilediği ölçsüz parlamentarist yaygaralarıyla iyice rahatsız edici bir görünüm kazandığı bir evrenin ardından söylenebiliyor. Fakat bizi burada şimdilik bu değil, reformist partiler eksenine dayalı bir seçim ittifakı çizgisinin bizzat ESP tarafından gündeme getirilmiş olması ve “Yeniden Atılım Gazetesi”nin Genel Yayın Yönetmeni”nin seçim sonrasında bile bu çizgiyi ve onun gerçekleşmiş biçimi olarak DEHAP blokunu bu denli kesin sözlerle olumlaması/savunması ilgilendiriyor. Burada DEHAP blokuna politik içerik ve amaçlar yönünden bir itiraz yok. Blokun ilkesizliği, kaba reformist kimliği, gizlemek ihtiyacı duymadığı gibi sol üzerinden yeni bir tasfiyeci cereyana da dönüştürmeye çalıştığı parlamentarizmi, bütün bunlar ESP’yi, *Atılım*’ı ve onun genel yayın yönetmeni “gazeteci Çiçek”i rahatsız etmiyor. Onlar için tek sorun kendilerinin, üstelik onca istek ve emeklerine rağmen, bu blokun dışında bırakılmış olmalarıdır. Tek itiraz/eleştiri noktaları, ESP’nin fiilen bu blokun dışında kalması/bırakılmasına, bundan doğan “kuvvet bölünmesi”nedir.

ESP blok içinde yer almak istedi, fakat dışında bırakıldı!

“Yeniden Atılım Gazetesi”nin Genel Yayın Yönetmeni”nin seçimlerden sonra dile getirdiği bu görüşler, daha seçimler öncesinde ESP ve *Atılım* tarafından kamuoyuna yapılan temel önemde açıklamalarda da aynı açıklıkla yer almaktadır. *Atılım*, ESP’nin “*İttifak ve Gerçekler*” başlıklı açıklamasını konu alan haberini, şu alt spotla sunuyordu: “*ESP’nin Emek, Barış ve*

Demokrasi Bloku'nda yer alamaması, söz konusu ittifakın bileşenlerinin politik ciddiyetten uzak olmaları nedeniyledir ” Blok dışında kalmasının ESP'nin iradesi ve tercihi dışında ortaya çıkan bir durum olduğu, özellikle öne çıkarılmış bu vurgu üzerinden daha ilk adımda dikkatlere sunuluyor. Bu önemli nokta, Atılım'ın aynı sayısının başyazısında ayrıca vurgulanıyor. “Politik Ciddiyet ve Sorumluluk” başlıklı başyazıdan okuyoruz:

“Karayalçın ile anlaşılamayacağı kesinlik kazandıktan sonra, Emek, Barış ve Demokrasi Bloku ile ESP'nin ittifak yapması beklenen bir gelişmeydi. Tamamen olanaklı görünen bu ittifakın sağlanamamış olması, açıklama ve izah gerektiren, gerçekten düşündürücü bir durumdur Ama öyle görünüyor ki, blok ya da bloku oluşturan partilerin her biri, sorumluluğunu taşıdıkları bu durumu açıklama gereği bile duymuyorlar. Oysa HADEP ve EMEP'in bu konuda kendi tabanlarına ve kamuoyuna açıklayacakları bir şeyleri olmalıdır ” (Sayı: 27, 21 Eylül 2002)

Yorum gerektirmeyen bu sözlerden çıkan sonuç, politik içerik ve amaçlar yönünden “tamamen olanaklı görünen” bir ittifakın, tümüyle, öteki partilerin sorumsuzluğunu yansıtan pratik nedenlerden dolayı gerçekleşmemiş olmasıdır. ESP'nin sözü geçen açıklaması bu sonucu ayrıca ve tam da bu biçimiyle özetliyor: “Sonuç olarak ESP'nin ittifakın dışında kalması sorumluluğu, bloku oluşturan gruplara aittir ESP bu durumun ortaya çıkmasından sorumlu değildir ”

Bütün bunlardan sonra sıra, kendi iradesine ve tercihine rağmen ESP'nin neden blok dışında bırakıldığına geliyor. Buna ilişkin bilgiyi de yine dolaysız tanıklarla görelim. “İttifak ve Gerçekler” başlıklı ESP açıklamasından okuyoruz:

“SHP ve ÖDP'nin ittifakta yer almayacağı kesinlik kazanmasının ardından, bu kez ittifak adına EMEP devreye girdi. EMEP yöneticileri tarafından, ‘Tamam, artık SHP tamamen çekildi. Ama biz de listeleri oluşturduk. Siz de sıra yer tartışması yapmadan gelin bu ittifakta yer alın’ biçiminde bir görüş ESP'ye bildirildi. ESP bu

tür bir öneriyi ciddiyyetten uzak bulduğunu belirterek, 'Bağımsız adaylık başvurusu yapılan illerdeki adaylarımız listelerden gösterilsin. Bizi ittifaka dahil etme çabanız anlamlı bir biçimde teklifinize de yansısın' talebi görüşmecilere bildirildi. Fiili olarak eşit bir taraf olduğunun kabul edilmesini isteyen ESP, somut olarak da iki kişinin listelerin ilk sıralarında gösterilmesini önerdi. Makul ve mütevazı bu öneriye ittifakın yanıtı 'Üç ilde en alt sıralarda yer açabiliyoruz' biçiminde oldu. ESP ittifak yetkililerine, 'Bizim kimseye yamanmak gibi bir niyetimiz yok. Karayalçınlar'ı kazanmak için gösterdiğiniz emeğin binde birini bile devrimci, ilerici güçleri birleştirmeye harcamadınız' eleştirisini yönelterek, sunulan gayri ciddi öneriyi kabul etmeyeceğini bildirdi." (Atılım, sayı: 27, 21 Eylül 2002)

Atılım'ın konuya ilişkin başyazısı ise gelişmelere ilişkin olarak şu bilgiyi veriyor:

"Karayalçın ve SHP ile flörtten vazgeçildiği taktirde ESP'in blokla seçim ittifakı kurmaya hazır olduğu bilindiği için, ESP bloka katılmaya çağrıldı. Fakat çağrı sahiplerinin gerekli ciddiyet ve sorumluluktan yoksun oldukları çok geçmeden bir kez daha açığa çıktı. Fiilen eşit bir taraf olarak kabul edilmesi gereken ESP, blok içinde kendi aralarında anlaşmış tarafların politik keyfiyetinin muhatabı yapıldı. ESP bloka katılmaya çağrılıyor, ama YSK'ya başvurmuş bulunan ESP adaylarına listelerde yer açılmasına yanaşılmıyordu."

Bütün bu açıklamaların ışığında son derece açık bir tablo ile yüzyüzeyiz. Başlangıçta ESP'nin blok dışında kalması, yalnızca "Karayalçın ve SHP ile flörtten" dolaydır. (Bu kadarlık bir muhalefetin hiç değilse başlangıçta EMEP'ten de geldiğini biliyoruz). Bundan vazgeçildiği bir noktada ise ESP için, birlik yapılacak muhataplar ve politik platform yönünden artık geriye bir sorun kalmıyor. Tüm sorun, düzenlenmiş bulunan listelerden ESP'ye hiç değilse iki kişilik bir yer açılmamasından doğuyor. Bu yapılabilsen, ESP ve Atılım payına ortada hiçbir sorun kalmayacak, liberal

solla reformist temellere dayalı bir seçim ittifakının önündeki tüm engeller aşılmış olacak. Ama işte bu yapılmıyor ve böylece ESP, çok arzuladığı, dahası kendini fikir babası ve ilk girişimcisi saydığı reformist DEHAP blokunun dışında, kendi tercihine rağmen bırakılmış oluyor.

Devrimci olmak iddiası taşıyan, birlik kongresi belgelerinde (1994) ve onu izleyen ikinci kongresinde (Ağustos 1997) “reformistleri de içeren bir ‘genel sol birlik’ önerisini” kesin bir dille reddeden, bunu reformizmi güçlendiren ve burjuvaziye yarayan bir tutum ve politika olarak mahkum eden bir hareketin (ki bunun üzerinde ayrıca duracağız), yıllar sonra kalkıp reformistlerle aynı blok içinde yer almayı bu denli olağan bir durum sayması, başlı başına önemli bir olaydır ve nereden nereye geldiği konusunda dolaysız bir fikir vermektedir. Düşününüz ki 3 Kasım sürecinde sözkonusu olan, (2. Kongre belgelerinin ifadesiyle) devrimcilerin yanısıra “reformistleri de içeren” bir “genel sol birlik” bile değildir. Sözkonusu olan, tümüyle reformistlerden oluşan, bütün bir ruhu, amacı ve hedefleri bakımından parlamentarizme endeksli bir ilkesiz liberal birliktir. Ve birileri, işte böyle bir birlik içinde yer almak için yanıp tutuşabiliyorlar. Blokun bayağı parlamentarizmi kendini seçimler sürecinde tüm açıklığı ile ortaya vurduktan sonra bile kalkıp hala, bizi neden dışında bıraktınız, böylesi bir “kuvvet bölünmesi”ne neden yolaçtınız, bunun izahını nasıl yapacaksınız diye siteinkâr sızlanmalarda bulunabiliyorlar.

Bu davranış, ikinci kongreden üçüncü kongreye uzanan süreç içinde sözkonusu harekette yaşanan değişimi de tüm açıklığı ile gözler önüne seriyor. Kuyrukçu liberal sürüklenme ile açık bir hesaplaşma yaşamayanlar, PKK’nin burjuva reformist bir çizgiye kaydığı bir dönemde bile ondan kopamadıkları gibi, onun üzerinden artık reformist solun geriye kalanını da kendileri için olağan ve öncelikli müttefikler olarak görmeye başlıyorlar. Seçimler gibi önemli bir siyasal olay vesilesiyle kitlelerin karşısına onlarla birlikte çıkmakta hiçbir sakınca görmüyorlar. Onları bundan ilkesel

ya da siyasal engeller değil, fakat tümüyle, zaman sıkışıklığında giderilemeyen liste pazarlıkları alıkoyabiliyor.

Liste pazarlığı anlaşmazlığından sözde “ilkesel” ayrılığa...

Bu pazarlıklara ilişkin gelişmelerin perde arkasını ise SDP Merkez Yürütme Kurulu üyesi Veysi Sarısözen'in tanıklığından dinleyelim:

“Aydın 11'ine kadar bu arkadaşlar (SHP'liler) devamlı gittiler ve geldiler O nedenle ESP'li arkadaşlarımızı istikrarlı bir şekilde çağırma şartlarına biz kavuşamadık. Çünkü 11 Eylül günü, listelerin Yüksek Seçim Kurulu'na verileceği gün, yeniden bir SHP delegasyonu geldi ve 24 seçilecek yeniden razı olduklarını söylediler, bu yeniden kabul edildi, artık son gündü. Ve listeler bekletildi, saat 14.30'da kabul ettiler, saat 15.45'de tekrar vazgeçtiler Bu kargaşa içinde blokun iç gerilimi olağanüstü artmıştı, özellikle ESP'li arkadaşlarımızın en son geldikleri sırada, orada çok keskin tartışmalar yapılıyordu. Yani artık birakalım Blokun genişlemesini, blokun devamı bile tehlikeye girmişti. Çünkü HADEP'in iç gerginliği maksimum düzeye varmıştı. Şimdi bunu şunun için söylüyorum; çok daha dikkatli işler yapabiliirdik belki ama bu blokun genişlemesini önleyen faktör bu ÖDP-SHP-HADEP arasındaki ilişkide Karayalçın ekibinin oynadığı roldür Bu hareketin içinde istikrarsızlığa, zaman kaybına ve bloku genişletme yönünde pozitif adımlar atmasını engelleyen neticeler doğurdu.” (Özgür Radyo'nun 11 Kasım 2002 tarihli haberinden. Anlatım bozuklukları orijinal metinden...)

Veysi Sarısözen'in tanıklığı, sol ve hatta sosyalizm adına büyük misyonlar bahşedilen blok gerçeğinin perde gerisindeki ilkesiz kokuşmuşluğuna ışık tutuyor. Liste pazarlıklarında anlaşma sağlansa, blok bir anda Karayalçın'ın SHP'sini de içeren

ve artık onun damgasını taşıyan bir yapı ve nitelik kazanacak, böylece ilerici sol bir kimlikten bile geriye eser kalmayacak. Ne uğruna peki? Elbette ne pahasına olursa olsun parlamentoya kapağı atma uğruna! Sonuçta bunun olmaması, DEHAP blokunu oluşturanlardan dolayı değil, fakat tümüyle Karayalçın ekibinin yan çizmesinden dolayıdır.

Bu beklenmedik yan çizme, kenarda bu çirkin pazarlıkların sonucunu bekleyen ESP'nin bu ilkesiz blokta gönlü rahat bir biçimde yer alması gibi hayırlı bir sonuç yaratıyor. Ama bu kez de zaman sıkışması nedeniyle listelerde yeni düzenlemeler yapmanın güçlüğü bir soruna dönüşüyor. Veysi Sarısözen'in resmettiği tabloya dönelim: Tarih 11 Eylül, listelerin verileceği son gün. Pazarlıklar son saatlere kadar sürüyor. Bu pazarlıklar sürerken de "ESP'li arkadaşlarımız" yedekte bekliyor. SHP ile pazarlıkların boşa çıkması durumunda kendilerinin önü açılacak, bloka dahil edilecekler. SHP "saat 15.45'de tekrar vazgeç"ince ESP için nihayet gün doğuyor. Ama bu kez de listelerde yeni düzenlemeler için zaman tükenmiş oluyor; zira listelerin birkaç saat içinde Yüksek Seçim Kurulu'na teslim edilmesi gerekiyor. DEHAP bloku bileşenleri "ESP'li arkadaşlarımız"dan anlayış bekliyorlar. Ama ESP'nin hesapları da parlamentoda koltuk sahibi olmaya çıktığı için, anlayış yerine öfkeli bir tepki ve "ilkeli" bir ayrılıkla karşı karşıya kalıyorlar. Ortadaki durum komikliği ölçüsünde çirkindir ve utanç vericidir.

DEHAP bloku bileşenlerinin SHP ile pazarlıklar üzerinden yanımayan bu bayağılık tablosunun bir kenarında, bu bekleme odası olsa bile, "ESP'li arkadaşlarımız" duruyor. Gelin görün ki onlar, salt saatlerle ölçülebilen bir zaman sıkışması kendilerine seçilebilir yerden iki aday gösterme olanağı vermedi diye son anda blok saflarında yer almaktan vazgeçtiler. Bununla kalsa iyi, daha bir de bundan pek inandırıcı duran bir "ilkesel ayrılık" nedeni çıkardılar.

Parlamentar hesaplarda uğruna temel ilkelerin feda edilmesi

Ortak seçim platformu, bunun ilkesel ve politik çerçevesi üzerinde anlaşılıp da aday sıralaması üzerinden doğan bir anlaşmazlığı “ilke ayrılığı” olarak sunmak olacak şey değilmiş gibi gürnüyor, ama aynen de olmuş bulunuyor. Yine tanıklıklara başvuralım.

Liberal solun tım bileşenlerini kapsayan bir sol blok fikinin ilk kendilerinden ıktığını ve buna ynelik ilk gürüşmelerin de kendileri tarafından gerçekteşirildiğini ESP, *Atılım* ve “gazeteci ııçek”in aııklamalarında öğrenmiş bulunuyoruz. İlk fikir ve girişimlerin sahipleri olarak, kurulacak ittifakın ilkesel ve politik çerçevesine ilişkin ilk öneriler de doğal olarak kendilerinden gelmiş olmalıdır. Bunun gerçekte de böyle olduğunu, *Atılım*'ın 21 Eylöl 2002 tarihli haber-yorumundan öğreniyoruz:

“ESP, gerçekteşirdiği sayısız gürüşmede ortaklaştırılmış siyasal bir program etrafında sol bir ittifakın zeminini tartıştı. 16 Eylöl günü bir aııklama yapan ESP, bu tartışmalarda;

‘1- İttifakın siyasal içeriğinin antifaşist, anti şovenist ve ilerici temellere dayandırılmasına ve ittifak adına yapılan aııklamaların bu programa bağlı kalmasına, katılımcı parti ve çevrelerin kendi özgür ajitasyonlarını yapmasına olanak tanınmasına,

‘2- İttifak ilişkisinin siyasal bir zeminde sürdürölmesine ve bu amaçla oluşturulan komisyon ve koordinasyonlarda ESP'nin de yer alması gerektiğine,

‘3- İttifakın seçim eksenli ve meclis hedefli olması nedeniyle bileşenlerin belirli sayıda temsilcinin ‘seçilebilecek yerlerden’ aday gösterilmesi gerektiğine’ dikkat çektiğini belirtti.” (“İttifak ve Gerçekler”, sayı: 27)

Burada ilk dikkati çeken nokta, “ittifakın siyasal içeriği” konusunda ESP tarafından sunulan çerçevedir. ESP, ittifakın “antifaşist, anti şovenist ve ilerici temellere dayandırılması”nı öngörüyor. Fakat nedense burada emperyalizm karşılığına, yani

anti-emperyalist ilkeye yer verilmiyor. Nedenini tahmin etmek güç değil herhalde. Ne de olsa “seçim eksenli ve meclis hedefli” bu ittifakın ekseninde HADEP (bunu Kürt oyları olarak da anlayabilirsiniz!) var, o olmazsa ESP’nin tanımladığı “eksen” ve “hedef” bir anda tüm anlamını yitirecek. Ama aksilik bu ya, HADEP’inse emperyalizme karşı olmak gibi bir sorunu yok artık. Tersine, kendisi gönülden bir AB savunucusudur ve ABD’den önemli beklentileri vardır. Öylesine ki, bölgeye yönelik bir ABD müdahalesinden Kürtler için hayırlı sonuçlar umacak kadar proamerikan bir konumdadır. Türk devletiyle ABD arasındaki savaş pazarlıklarının yarattığı tedirginlikle şimdilerde söylem bir parça değişmiş gibi görünse de bu yanıltıcı olmamalıdır. ESP’nin bu “ilkeler”i ileri sürdüğü dönemde, HADEP’in ağzından ABD’ye ve genel olarak emperyalizme karşı bir söz duymanın olanağı yoktu. KADEK Başkanlık Konseyi ise aynı dönemde ABD’nin statükoyu yıkarak bölgeye demokrasi ve özgürlük getireceğini söyleyecek ve bu çerçevede bölgeye bir ABD müdahalesini destekleyecek kadar ipin ucunu kaçırmıştı.

Pek gerçekçi olan, aynı anlama gelmek üzere oportünizm batağına batmış bulunan ESP temsilcileri, bütün bu gerçekleri pek iyi bildiklerindendir ki, pazarlıkları daha baştan çıkmaza sokmamak için gerekli özeni gösteriyorlar. Emperyalizme karşıtlığı usulca ittifakın siyasal çerçevesinin dışına çıkarıyorlar, yerine kendi başına hiçbir anlam taşımayan “ilerici” ibaresini ilâştirerek. Bunu nasıl bir dönemde yapıyorlar? İç ve dış tüm gelişmelerin en dolaysız bir biçimde emperyalizm sorununa endekslendiği bir dönemde! Emperyalizme karşı çıkmadan devrimci olmak bir yana, “ilerici” olmanın bile olanaksızlaştığı bir dönemde! İnanılır gibi değil, ama aynıyla vaki.

Buradaki oportünizmin ne türden bir hesaba ve ikiyüzlülüğe dayandığını görebilmek için, liste pazarlıklarının anlaşmazlıkla sonuçlanmasının ve dolayısıyla blokla seçim ittifakının suya düşmesinin ardından yapılan tanımlara bakalım bir de. *Atılım*’ın

sözü edilen başyazısından okuyoruz: “Görüldü ki; *antifaşist, antiemperyalist, antişovenist seçim ittifakı Emek, Barış ve Demokrasi Bloku'nun sorumsuz ve ciddiyetsiz tutumu nedeniyle baltalanmıştır*” (21 Eylül 2002). Daha önce “*İttifakın siyasal içeriğinin antifaşist, anti şovenist ve ilerici temellere dayandırılması*” gerektiğini savunanlar, pazarlıklar boşa çıkanca, bir anda bunu emperyalizme karşıtlığı da kapsayacak tarzda genişletiyorlar! Bunu yaparken, sanki çerçeve zaten önden de buymuş gibi bir dil kullanmayı da ihmal etmiyorlar. Hokkabazlık birileri için adeta bir siyaset yöntemi halini almış durumda, bu eleştiri boyunca bunun çok sayıda örneğini şimdiden görmüş bulunuyoruz.

“Tüm tarafların mecliste temsili” ya da ilkelerin bayağılaştırılması

İlginç olan ve oportünizmin ölçüsüz bayağılığını gözler önüne seren asıl önemli noktaya geliyoruz. İttifakın siyasal içeriğini, bu çerçevede emperyalizme karşıtlık ilkesinin bir yana bırakılmasını sorun etmeyenler, tutup ESP'ye “seçilebilir yerden” iki adaylık yer açılmamasını sorun edebiliyorlar. Bu konu üzerinden yankıları 3 Kasım sonrasına yansıyan fırtınalar koparabiliyorlar. Reformist muhataplarını bol keseden ciddiyetsizlikle suçlayanlar, bir kaşık suda fırtınalar koparan bu davranışlarıyla asıl kendilerinin gülünç derecede bir ciddiyetsizlik içinde olduklarını farkedemiyorlar bile.

Öyle ya, madem ittifakın siyasal içeriği üzerinde anlaştınız, bu durumda öteki herşeyin sizin için tali olması gerekmez miydi? Önemli olan siyasal çerçeve, buna dayalı siyasal hedefler ve kaygılar değil midir? *Atılım*'ın başyazısında iddia edildiği gibi, eğer “*böyle bir ittifak, faşist MGK diktatörlüğüne karşı özgürlük mücadelesinin gelişimine hizmet edecek*”se, bu durumda sizin de iki koltukla parlamentoda temsil edilip edilmemeniz ne önemi var? Nitekim soruna böyle bakan birçok irili ufaklı sol çevre, değil “seçilebilir yerler” listelerin altında bile yer almadıkları halde,

DEHAP blokunu canı gönülden destekleme yoluna gitmişlerdir.

ESP çizgisindekiler bunu yapmamışlardır; çünkü onlar için önemli olan, ittifakın siyasal içeriğinden çok mecliste koltuk sahibi olmada “eşitlik”tir. Bunun için gerekirse siyasal içerikten taviz vermeye hazırdırlar (nitekim anti-emperyalizm ilkesini bir yana bırakarak bunu yapmışlardır da), fakat liste sıralamasından taviz vermeleri kesinlikle mümkün değildir. Böyle bir taviz vermektense, “tüm tarafların mecliste temsili ilkesi”nden vazgeçmektense, ittifaktan çekilmeyi yeğlemişlerdir. İlkeli olmak adı altında ilkelerin bayağılaştırılması diye buna denilir herhalde.

Bunu böyle yapanların, dizginlenemeyen bir öfkeyle blokun öteki mensuplarını, “ESP’nin parlamenterizm ve yasalcılıkla gözleri kararmış muhatapları” olarak suçlamaya kalkmaları ise işin artık komediye varan tarafıdır. “Parlamenterizm ve yasalcılık”, başta HADEP olmak üzere blok bileşenleri için bir kusur değil benimsenmiş ve oturmuş olağan bir kimliktir artık. İllahi bir sorundan söz edilecekse bu, ESP gibi devrimci olmak iddiası taşıyan bir oluşumun neden kendine böyle “muhataplar” seçmiş olmasında aranmalıdır. Asıl göz kararı buradadır ve bu gerçekten de, tamı tamına “parlamentarizmle” kafayı bozmuş olmada ifadesini bulmaktadır. Açıklamalarına “Seçim listesi birliği değil, politik ittifak” gibi pek devrimci ve ilkeli görünen arabaşlıklar koyanlar, bu arabaşlık altında anti-emperyalist ilkeyi güme götürenler; ne hazindir ki, politik ittifak sağlanmış bulunduğu halde tam da “seçim listesi birliği” sağlanamadığı için, tutup gerisin geri ittifakı bozmuşlardır.

Bu sonuç şaşırtıcı da değildir, zira aynı arabaşlık altına sıralanan üç temel maddeden üçüncüsü tamı tamına şöyledir: “3- İttifakın seçim eksenli ve meclis hedefli olması nedeniyle bileşenlerin belirli sayıda temsilcinin ‘seçilebilecek yerlerden’ aday gösterilmesi gerek”ir.

Bu herşeyi, gerçek anlayış ve hesapları, tüm açıklığı ile ele vermektedir. Bu konuda sözü uzatmayacağız. Şu kadarını söyleyelim;

gerçek devrimciler, hiçbir seçim ittifakım “seçim eksenli ve meclis hedefli” kurmazlar. Hedef seçim ortamını ve olanaklı olursa eğer parlamento kürsüsünü de kullanarak kitleleri devrime yöneltmek, devrimci sınıf mücadelesini geliştirip güçlendirmektir. Her devrimci seçim ittifakı da kesin olarak bu hedefe tabi olmalıdır. Bunun karşısında “meclis hedefli” bir seçim ittifakı ise tamı tamına reformist-parlamentarist bir konumu ve tutumu ifade eder. Örneğin EMEP için durum tamı tamına budur. Üç maddelik önerilerinin üçüncüsü açık-seçim biçimde gösteriyor ki, ESP için de durum tamı tamına budur. “Bileşenlerin belirli sayıda temsilcinin ‘seçilebilecek yerlerden’ aday gösterilmesi” şeklindeki “ilkesel” zorunluluk da buradan doğmaktadır. Tıpkı, bu gerçekleşmeyince, ittifaktan “ilkeli” bir ayrılık yolu tutulmasının da buradan doğması gibi.

“ESP’nin parlamenterizm ve yasalıcılıkla gözleri kararmış muhatapları”!

ESP’de temsil edilen siyasi çevreyi herkesten önce liberal solla bir blok kurmaya yönelten etken, hiç de öyle “faşist MGK diktatörlüğüne karşı özgürlük mücadelesinin gelişimi” gibi pek devrimci duran kaygılar değil (liberal sol ekseninde bu tür bir “mücadele” ummak gerçeklerle alay etmektir), fakat tümüyle HADEP eksenli böyle bir blokun “barajları patlatma”sı inancıdır. Bu inanç başta Ecevit olmak üzere devlet eliyle epey önceden pompalandı ve kamuoyu yoklamaları ise bunu sürekli canlı tuttu. Öyle anlaşılıyor ki ESP bu “tarihi fırsat”m dışında kalmak istemedi. Kürt hareketinin kuyruğunda sürüklenmeyi yılların temel karakter özelliği haline getirenler, onun eteğine yapışarak meclise girmek hevesine kapıldılar ve bunu herkesten çok yılların kuyrukçuları olarak kendileri için bir hak saydılar.

Bu uğurda ilkeler bir kalemde bir yana bırakıldı. ÖDP’den EMEP’e ve SİP-TKP’ye kadar tüm liberal solun kapısı tek tek çalındı. Umutların bağlandığı asıl kapı olan HADEP içinse ol-

mayacak fedakarlıkların en büyüğü yapıldı, anti-emperyalist ilke kabaca hasıraltı edildi. Maceranın seyrini ve hazin sonunu ise artık biliyoruz. Bunca çaba ve fedakarlığa rağmen sonuç alınmayınca da, *Atılım*, o hep andığımız başyazısı üzerinden, daha düne kadar kimlerle yürümek istediğini unutmaya pişkilğini göstererek, şu pek devrimci platformu ilan ediverdi:

“ESP, sosyalizm perspektifiyle ezilenlerin devrimci birliğini, bağımsız devrimci sosyalist adaylar etrafında örmeye devam edecektir ESP, ezilenlerin özlemlerini dile getirecek; parlamenter alıklığa meydan okuyacak, seçimleri devrimci amaçlarla kullanacak; bütün gücüyle kitleleri özgürlük ve sosyalizm bayrağı altında örgütleme hedefine bağlı olarak çalışacaktır İttifak arayışı çaresizliğin değil, daha güçlü bir antifaşist dalganın yaratılma amacının ifadesiydi. Bu gerçekleşmemiş olsa bile ESP kendi kuvvetleriyle bu dalgayı yaratma ve büyütme yeteneği ve azmindedir ”

Bu sözlerden yansıyan, sayısız çelişkinin yanısıra korkunç boyutlarda bir samimiyetsizliktir. İşte bu sözlerdeki samimiyetsizliği kendiliğinden açığa vuracak birkaç sıradan soru: Hedefleriniz bu denli devrimciydi de, bu hedeflere ulaşmada imkan olmak bir yana ancak handicap olacak olanlarla işiniz neydi peki? “Parlamenter alıklığa” böylesine karşıydınız da, kimliği ve yönelimi tümüyle bu olanların kapısını bir bir niye çaldınız? “Parlamenter alıklığa meydan okuyaca”ğınızı söylüyorsunuz da, salt liste anlaşmazlığını nasıl oluyor da öteki bakımlardan oluşmuş bir ittifakı terketmenizin biricik nedeni haline getirebiliyorsunuz? “ESP’nin parlamentarizm ve yasalıcılıkla gözleri kararmış muhatapları”ndan sözediyorsunuz da, tutup böyleleriyle (üstelik “seçim eksenli ve meclis hedefli” bir ittifak yoluyla!) “daha güçlü bir antifaşist dalganın yaratılma”sını ciddi ciddi nasıl umabiliyorsunuz?

Bu sorular daha da uzatılabilir. Fakat bu kadarının bile *Atılım*’ın ilkesizliği ölçüsünde samimiyetsiz konumunu göstermeye yettiğine inanıyoruz.

Geçmeden hatırlatmış olalım. Listelerin seçilebilir yerlerinden kendilerine yer bulamayanların bu pek soylu öfkesine bakıp da onların reformist DEHAP blokunu artık yerli yerine oturttuğunu sanmamak gerek. Bu durumun vehametini gözden kaçırmak olur. Hayır, seçimlere yönelik hesapları çerçevesinde büyük bir hayal kırıklığına uğramış ve dizginlenemeyen bir öfkeye kapılmış olsalar da, ESP-Atılım temsilcilerinin aklı fikri blokta olmaya devam etmiştir. “Yeniden Atılım Gazetesi’nin Genel Yayın Yönetmeni”nin 3 Kasım seçimlerini izleyen tartışmalar sırasında söylediklerine dönüp bakarsanız, durumu tamı tamına bu olduğunu yeterli açıklıkta görebilirsiniz. Kaldı ki kendisine “*Bundan sonra DEHAP karşısındaki tutumunuz ne olacak?*” şeklinde net bir soru sorulmuştur ve o da bunu aynı netlikte yanıtlamıştır: “*Ben Atılım Gazetesi’nin genel yayın yönetmeni olarak Atılım adına şunu söylerim, biz eşit haklar olduğu koşullarda bu blokta yer alırız. Eşit haklarımızın kabul edildiği koşullarda bu blokta yer alırız.*” (Özgür Radyo’nun 11 Kasım 2002 tarihli haberinden.)

Bu samimi açıklamayı şaşkıncı bulmuyoruz. *Atılım* çizgisinin reformist sola yönelmesi ve onunla bir blok kurmaya çalışması elbetteki dar seçim hesaplarından öte bir anlam taşımaktadır. Bu, bu çizgideki tasfiyeci sürüklenişin ve çürümenin vardığı yerdir. 3 Kasım seçimleri bunun kendini en kaba biçimde dışa vurmasına vesile olmuştur. Fakat böylece de bir yol açılmıştır, bundan böyle artık o yoldan yürünecektir. Reformist sola ilişkin olarak Birlik Kongresi ile 2. Kongre belgelerinde, üstelik stratejik çizgi çerçevesinde ve ilkesel düzeyde dile getirilen herşey gelinen yerde artık anlamını yitirmiştir. Ortada artık yeni bir durum, bunda ifadesini bulan yeni bir kimlik ve buna uygun düşen yeni yönelimler vardır. Devrimci eleştirinin basıncı bu yeni yönelimde bazı yalpalamalara, görüntüyü kurtarmaya yönelik manevralara belki yolaçabilir, ama sonucu esası yönünden değiştirmez. Bu köklü tutum değişikliğine bir kez gidilmiştir ve ondan dönüş, artık MLKP’nin kendi iradesini aşmaktadır.

Sağındakinin boşalttığı yeri doldurarak daha da sağa kayma

Geleneksel sol akımlar hakkında yukarıda dile getirilen genel yargının ışığında, seçimlerle birlikte ortaya çıkan sol hareket tablosuna kabaca bir göz atalım.

ÖDP, devrim ve sosyalizmle tümüyle söylem düzeyinde kalan duygusal bağlarını da kopararak kendini artık sosyal-demokrat solun bir parçası olarak gören bir noktaya gelmiştir ve kendince onun sol kanadı olma misyonuna soyunmaktadır.

EMEP, içinde yılların gizli özlemi olarak saklayıp biriktirdiği parlamentarist arzu ve hevesleri, DEHAP Bloku'nun oluşumuyla birlikte artık kendinden geçerek ve adeta kusarak açıkça dışa vuruyor.

ÖDP'den zorunlu kopuşlarına "devrimci" bir kılıf geçirmeye çalışan Kurtuluş ağırlıklı liberal çevreler, reformist DEHAP Bloku içindeki yerleriyle gerçek konumlarını tartışma götürmez bir açıklıkla gözler önüne sermiş oluyorlar.

Halkçı demokratından troçkistine ve TKP artıklarına kadar irili ufaklı pek çok çevre, grup, dergi çevresi vb., ideolojik ilkesizliğe ve programatik belirsizliğe dayalı reformist DEHAP Bloku'nu coşkuyla karşılıyor ve hararetle destekliyor.

Temel siyasal sorunların üzerinden atlayarak rejimin tepkisine neden olabilecek hemen her konudan özenle uzak duran SİP-TKP, tam da bu nedenle düzen çevreleri ve medyası tarafından ÖDP'nin kuruluş dönemindekine benzer türden bir ilgi ve kayırmaya konu olmayı, bu utanılacak durumu tutup sol çevrelere "etki ve saygınlık" göstergesi olarak pazarlayabiliyor.

İmralı sürecinin başlıca kurbanı Atılım çevresi, reformist DEHAP Bloku'ndan ideolojik-programatik nedenlerle değil de, HADEP ve EMEP'in SHP ile yürüttükleri sancılı diplomasi süre-

cinin aday kontejanını yeniden düzenlemeyi olanaksız kılacak bir zaman sıkışması yaratmasından dolayı, yalnızca ama yalnızca bu pratik güçlükten dolayı ayrı düşebiliyor.

Bir de siyasal ilginin yoğunlaştığı bir dönemde boykotçuluğu edilgenlik ve eylemsizlik haline getirenlerin; bir yandan güya kitleleri “devrime çağırmak” gibi “zor bir yol” seçerlerken öte yandan oy vereceklere de tutup reformist DEHAP Bloku’nu adres olarak gösterenlerin durumu var. Fakat herşeye rağmen hala da ayrı bir yerde durmaya çalıştıkları için şimdilik onları burada konu dışı tutalım.

Bu tablo, aynı zamanda, sağındakinin daha da sağa kayarak boşalttığı yeri kendi sağa kayışıyla dolduran bir sol hareket tablosu da vermektedir bize. Bir örnek: ÖDP’den boşalan yeri dolduran EMEP’in boşalttığı yer adım adım MLKP tarafından doldurulmaktadır. Halihazırdaki biçimsel görüntünün aksine, bugünün MLKP’si ile ‘90’lı yılların ortasındaki EMEP arasında pek az fark vardır.

(Seçimler ve Sol Hareket/Tasfiyeci Sürecin Yeni Aşaması, SY Kızıl Bayrak, Sayı: 86, 23 Kasım 2002)

V. Bölüme Ek 2:

3 Kasım seçimleri ve solda iki çizgi

Politik edilginlik anlamına gelen ve fiilen reformist DEHAP Bloku destekçiliğine varan boykotçu tutumu bir yana bırakırsak, sol hareket son seçimlerde iki ana çizgi tarafından temsil edildi. Bunlardan ilki esas temsilcisini ve eksenini DEHAP Bloku’nda bulunan reformist-parlamentarist çizgi, ikincisi ise TKİP tarafından temsil edilen devrimci sınıf çizgisidir.

Seçimlere kendi adlarına katılsalar da ÖDP, SİP-TKP ve ESP, DEHAP Bloku’nun temsil ettiği çizgi ile aynı kategorinin içindedirler. Bu parti ve çevrelerin 3 Kasım seçimlerinde DEHAP

Bloku içinde yer almamaları ilkesel ve programatik değil fakat tümüyle özel nedenlere ya da SİP-TKP örneğinde olduğu gibi geçici kaygılara bağlı pratik bir sonuç olmuştur.

Blok'un oluşum sürecine baştan itibaren katıldıkları halde son anda farklı nedenlerle dışında kalan ÖDP ve ESP için bu durum yeterince açıktır. Karmaşık diplomasi hesapları ve oyunları süreci tıkamasaydı ÖDP gerçekleşecek ittifakın temel bileşenlerinden biri olacaktı. Aynı şekilde, Blok'un milletvekili listelerinde iki adayına "seçilebilir yerlerden" yer açılabilseydi (son ana sıkışan diplomasi trafiği buna zaman olarak elverebilseydi), ESP de Blok bileşenleri arasındaki yerini almış olacak ve "ezilenlerin bağımsız platformu" üzerine sonradan edilen onca keskin lafın herhangi bir anlamı ve değeri de kalmayacaktı.

Geriye rantiyeye kafasıyla TKP adına sarılan ve seçimleri bundan en iyi şekilde yararlanmanın vesilesi olarak değerlendiren SİP kalıyor ki, onun da gerçekte bu türden bir bloka yatkınlığını '95'teki 20 Aralık seçimlerinde yaşanan benzer bir reformist blok deneyiminden zaten biliyoruz. (3 Kasım öncesinde EMEP'lilerin yaşadığı türden bir parlamentarizm heyecanını o günlerde SİP'liler yaşıyordu.)

Sözü edilen iki çizgi ilkesel, programatik ve politik planda birbirine taban tabana zıttır. DEHAP Bloku'nun temsil ettiği çizgi, seçim sürecinde barajın mutlaka aşılabacağı yanılısamasının da verdiği heyecanla kabaca dışa vurulduğu gibi, devrim perspektifiyle ve devrimci iktidar yönelimiyle uzaktan yakından herhangi bir ilişkisi bulunmayan reformist-parlamentarist bir çizgidir. Bu çizgide temel amaç ve kaygı, kitlelerin oy desteğini alarak parlamentoda bir güç olmak ve bu gücün olanaklı kıldığı sınırlar içerisinde kitleler lehine bazı demokratik ve sosyal kazanımlar elde etmektir. Barajın aşılabacağı inancının ısrarlı bir tutumla "iktidar yürüyüşü" olarak tanımlanması, parlamentoya bir grup sokabilmenin "tarihi bir dönüm noktası" olacağı ve Türkiye'de artık "tümüyle yeni bir dönem" in başlayacağı iddiaları vb., bu burjuva

parlamentarist yaklaşımın kaba yansımaları olmuşlardır.

İlhamını '60 yıllardaki TİP deneyiminden ve günümüz Latin Amerikası'ndaki bazı reformist sol deneyimlerden alan bu reformist çizgi parlamentarizmi esas alır ve öteki herşeyi buna tabi kılar. Buna seçim başarısızlığının ardından şimdilerde bir kazanım ve teselli unsuru olarak sunulan eylemli kitle desteği de dahil. Parlamentarizmin ayırdedici özelliği, parlamento dışı mücadeleyi ve bu arada kitle eylemlerini reddetmek değil, fakat bunları parlamenter amaç ve hedeflere tabi kılmaktır. Reformist DEHAP Bloku'nda da gördüğümüz tamı tamına budur. Nitekim Blok'un 3 Kasım sonrasına ilişkin çalışma ve mücadele planı, göze batan bir ortak tutumla, önümüzdeki yerel seçimler ve çok geçmeden gündeme gireceği umulan yeni bir erken genel seçime göre, buna endeksli olarak tanımlanmaktadır.

Seçimlerde TKİP tarafından temsil edilen devrimci sınıf çizgisi ise bunun tam karşıtıdır. Devrimci sınıf çizgisi doğası gereği devrimci hedef ve amaçlara dayalıdır; kullanacağı mücadele araç ve yöntemleri de bu çerçevede yerini ve anlamını bulur. Devrimci sınıf çizgisi devrimi şaşmaz bir hedef olarak alır; sınıfın ve emekçi kitlelerin devrimci bilincini ve eylemini bu doğrultuda geliştirmeye çalışır. Bu çizgi burjuva legalitesinin araç ve imkanlarını kullanmayı, bunun bir parçası olarak seçimlere katılmayı ve parlamento kürsüsünden yararlanmayı tümüyle devrimci amaç ve kaygılara tabi kılar; bu çerçevede burjuva legalitesinden en iyi, en etkin, amaca en uygun biçimde yararlanmaya çalışır. (Son seçimlerde bu çizginin somutlanmış biçimi olarak ortaya çıkan BDSP deneyimi, sınırlı güç ve imkanlara rağmen, ilke planında bunun nasıl yapılabileceğinin son derece başarılı bir örneğini sunmuştur.)

**(Seçimler ve Sol Hareket/Tasfiyeci Sürecin Yeni Aşaması,
SY Kızıl Bayrak, Sayı: 86, 23 Kasım 2002)**

VI

“Birlik Devrimi çizgisi” ve bugünkü MLKP gerçeği

MLKP'nin 3 Kasım seçimleri üzerinden reformist kampa doğru ne denli büyük bir adım attığını ayrıntılara varan tanıklıkların da yardımıyla görmüş bulunuyoruz. Fakat bu konum ve yön değişiminin anlamını ve önemini tam olarak değerlendirebilmek için, tam da bu aynı konuda, reformist solla ilişkiler alanında, MLKP'nin geçmişte nasıl bir görüş ve tutum içinde olduğuna da bakmak durumundayız. Bunu yaparken hiçbir tartışmalı duruma mahal bırakmamak için dosdoğru en temel ve bağlayıcı belgelerden hareket edeceğiz. Köklü konum ve yön değişiminin anlamı, bu belgelerdeki temel yaklaşımlarla bugünkü çizgi karşılaştırıldığında, tüm açıklığıyla ve pek az söz gerektirecek bir katı gerçek olarak ortaya çıkacaktır.

Reformist solla ilişkiler elbette somut politikanın, taktiğin bir alanıdır. Fakat her güncel politik ya da taktik sorunun olduğu gibi

bu sorunun da ilkesel ve stratejik bir çerçevesi vardır. Şu veya bu dönemde izlenen taktik, devrimci olacak ve amaca hizmet edecekse eğer, kesin bir biçimde bu çerçeveye oturmak, ona tabi olmak ve hizmet etmek zorundadır. Buna uygun davranılmadığı her durumda, ilkesiz pragmatizme keyfi ve sınırsız bir alan açılır ve bu oportünizm batağına boylu boyunca gömülmekle sonuçlanır.

Ne iyi ki, bunun aynen de böyle olduğu; gündelik bir politika sorunuymuş gibi görünen bir önemli ilişkiler alanının gerçekte temel önemde bir ilkesel ve stratejik arka plana sahip bulunduğu konusunda, temel MLKP belgeleri de bize yeterli açıklıkta tanıklık etmektedir.

Bugünkü MLKP kuruluş dönemi çizgisinde mi duruyor?

Nisan 2002 tarihli MLKP 3. Kongresi bildirisi, “*Partimiz III. Kongresinde ulaştığı sonuçlarla Birlik Devriminin çizgisine sınıksız bağlı kaldığını*” göstermiştir diyor. Bildirinin her söylediğini daha da ileri götüren ve eksik kaldığı noktada vurgulu biçimde onu tamamlayan *Partinin Sesi* başyazısı ise, MLKP 3. Kongresi’nin “*partiyi yeniden Birlik Devrimi'nin rotasına sokmuş*” olmasından söz ediyor (daha önce sıkça andığımız Mayıs 2002 tarihli başyazı). MLKP 3. Kongresi’nin söylem düzeyinde de olsa “Birlik Devriminin çizgisi”ne bağlılığını bu denli kesin sözlerle ifade etmesi, bizi burada, “*Birlik Kongresi Belgeleri*”nin resmi düzeyde kesin bağlayıcılığının bir kez daha resmen onaylanması bakımından ilgilendiriyor. Bu bağlılık ilanının gelinen yerde pratik bir değer taşıyıp taşımadığı ise ayrı bir sorun. Bu belgelerde ortaya konulan ilkesel ve stratejik çerçeve ile bugünkü pratiği karşı karşıya koyduğumuzda, bunun böyle olup olmadığı nasılsa kendiliğinden anlaşılacaktır.

Bugünkü pratik çizginin ne ifade ettiğini, Kürt hareketiyle ve 3 Kasım seçimleri üzerinden genel olarak reformist solla ilişkiler

çerçevesinde görmüş bulunuyoruz. Sıra şimdi “*Birlik Kongresi Belgeleri*”nin ilkesel ve stratejik çerçeve ortaya koyduklarını görmekte.

MLKP'nin kuruluş belgeleri kabul edilen *Birlik Kongresi Belgeleri*, program ve tüzüğün yanısıra “*Stratejik Planımızın Ana Özellikleri*” başlıklı temel önemde bir başka belge içermektedir. 3. Kongresinin ifadesiyle bu “*Strateji belgesi*”, program ve tüzükten sonra MLKP için en temel ve bağlayıcı belge durumundadır. Öylesine ki, bu belgedeki bazı görüş ve tanımlamalar ancak kongre düzeyinde gözden geçirilebilmektedir. Bunun bir örneği son 3. Kongre kararları üzerinden duruyor önümüzde. Daha sonra bu örnekten hareketle de göreceğimiz gibi, “*Strateji belgesi*”, devrim sorunlarında genel planda küçük-burjuva demokrat bir çizgiye oturmanın ötesinde, çok temel bazı konularda akıl almaz budalalık örneği görüşler içeriyor.

Fakat bizi burada şimdilik belgenin bu yönleri değil, herşeye rağmen devrimci nitelik taşıyan görüşleri ilgilendiriyor. Zira mark-sist-leninist bir bakış açısından bizim için tartışmalı yönleri ne olursa olsun, MLKP'nin bugün geldiği yer üzerinden bakıldığında, bu belgenin herşeye rağmen bu hareketin devrimci dönemini ve kimliğini temsil ettiği de bir gerçektir.

Birlik Kongresi Belgeleri: “Ana darbenin doğrultusu”

“*Strateji belgesi*”, stratejik plan içinde çeşitli sınıfların durumunu genel çizgileriyle tanımlıyor, bundan çıkan stratejik görevleri ve öncelikleri ortaya koyuyor ve bunları da sonunda “taktik plan”ın “belli başlı yönleri”ne bağlıyor. Belgede orta burjuvazi, “*stretejimizin ana darbesinin doğrultusunu oluşturan*” sınıf olarak tanımlanıyor ve hakkında şunlar söyleniyor:

“*Bu sınıf tamamıyla karşı-devrimci bir konumdadır Reformizm ve liberalizm, hangi biçimiyle belirirse belirsin, son tahlilde bu*

sınıfın dünya görüşünün siyasi eğiliminin ve ekonomik-toplumsal çıkarlarının en yalın ifadesidir ” (Birlik Kongresi Belgeleri, Varyos Yayınları, s.73)

Tanımdaki “hangi biçimiyle belirirse belirsin” vurgusundan yansıyan tüm açıklığa rağmen, sınıf olarak orta burjuvaziden sözedildiği bir durumda bu söylenenlerin küçük-burjuva reformizmini de içerip içermediği yine de biraz belirsiz kalıyor. Fakat izleyen paragraf bu türden tereddütleri giderecek ek açıklamalar yapıyor:

“Karşı devrimci liberalizmin ve reformizmin tek biçimi, bugün faşizmle tam bir blok kurmuş olan ve önemli bir iflas yaşayan sosyal demokrasiden ve artık yüzlerindeki sahte sosyalist maskesini de atan revizyonizmin değişik biçimlerinden ibaret olmadığı gibi, gerek küçük burjuvazinin reformcu yöneliminden gerekse de kendiliğinden (sendikal) işçi hareketinin saflarından sürekli bir biçimde kendisine taze güçler bulmaktadır ” (aynı yer)

Açıkça görülebileceği gibi sözkonusu olan her biçimiyle reformizmdir. Nitekim daha ilerde bu aynı görüşler, üstelik bu kez proletaryanın devrimci sınıf bağımsızlığı kazanması gibi stratejik bir görev ve devrimde proletaryanın hegemonyası gibi temel önemde ilkesel bir sorunla bağı içinde, yineleniyor. Her biçimiyle reformizm sorunu bir kez daha “ana darbenin doğrultusu sorunu” ile ilişkilendiriliyor. (s.84)

Bu değerlendirmeler ‘94 yılında yapılıyor. ‘70’lı yıllarda daha çok CHP çizgisinde ifadesini bulan burjuva orta sınıf reformizmi o tarihte çoktan geride kalmıştır. Bu gelenekten gelen yeni partiler, 12 Eylül sonrasının sosyo-ekonomik ve politik değişiklikleri zemininde, artık eski reformcu söylemi bile bir yana bırakarak her açıdan emperyalizme boyun eğen ve işbirlikçi burjuvazinin programını olduğu gibi izleyen düzen partileri haline gelmişlerdir. Sosyal-reformist solun geleneksel temsilcileri olan revizyonist partiler (TKP-TİP-TSİP) ise ‘89 çöküşünün etkisi altında düzen içinde eriyip dağılmışlardır. Fakat *Birlik Kongresi Belgeleri* haklı

olarak, onlardan boşalan yerin “gerek küçük burjuvazinin reformcu yöneliminden gerekse de kendiliğinden (sendikal) işçi hareketinin saflarından” gelen güçlerle sürekli bir biçimde doldurulduğuna işaret etmektedir. ÖDP, EMEP, SİP gibi akımlar işte bu türden bir gelişmenin yeni ürünleri olarak siyaset sahnesinde yerlerini aldılar ve bizzat MLKP belgeleri tarafından isimleri tek tek anılarak, “*devrimci stratejimizin bir gereği olarak ana darbenin doğrultusunun ateş menzili içinde*” tanımlandılar (*Partinin Sesi*, sayı: 14, başyazı, Haziran-Temmuz 1998, vurgular orijinalinde).

Stalin’den uyarılama terminolojiye göre, izlenen stratejik plan içinde “ana darbenin doğrultusunu gerçekleştirmek”, her biçimiyle reformizmi teşhir ve tecrit ederek işçi sınıfının bağımsızlığını sağlamak ve devrimci önderliğini güvenceye almak, böylece yığınları devrim yoluna yöneltmek demektir. Proletaryanın devrimdeki hegemonyası, dolayısıyla bir bütün olarak devrimci sürecin kaderi, bu sorunla, her biçimiyle “reformizmin yalıtılması” göreviyle sıkı sıkıya bağlıdır. Kendiliğinden anlaşılacağı gibi, bu belirleyici önemdeki ilkesel tutumu ve stratejik hedefi gözden kaçırarak her politika ve taktik, devrimden ayrılma anlamına gelecek ve pratikte reformizmin güç kazanması sonucunu yaratacaktır. Reformizmi etkisizleştirmenin, onun yığınlar üzerindeki etki ve denetimini kırmanın, teşhir ve tecrit etmenin yol ve yöntemleri duruma ve koşullara göre elbette değişebilir. Ama hedefin kendisi bütün bir devrim süreci boyunca değişmez kalır. Özetle sözkonusu olan, proletaryanın sınıf bağımsızlığı, devrimde hegemonyası ve dolayısıyla bir bütün olarak devrimin kaderi sorunudur.

Tüm bunları “*Strateji belgesi*”nin konuya ilişkin pasajlarının mantığı içinde söylüyoruz ve bununla, bugün duygusal bağlılık yeminlerine konu edilen *Birlik Kongresi Belgeleri*’nde reformizm sorununa verilen ilkesel ve stratejik önemi göstermek istiyoruz. Buradaki genel planda doğru ve devrimci tutumu alıp, SHP’nin kapısından son anda dönen pelteleşmiş liberal solla seçim blokları kurmak ve onlarla ortak platform üzerinden kitlelerin karşısına çık-

mak isteyenlerin bugünkü perişanlığı ile karşılaştırmız. Ortada devrimci ilkesel ve stratejik tutum ve kaygıdan eser kalmadığını görürsünüz. Artık reformizmi aklayan, ona güç, meşruiyet ve itibar kazandıran bir davranış çizgisi, parlamentarizmi kitleler ve sol üzerinde tasfiyeci bir rüzgara dönüştüren bir blokta yer almaya o sınırsız heves vardır karşımızda.

Fakat kuruluş dönemi MLKP'si ile bugünkü arasında bu tür bir karşılaştırma yapmak için biraz daha bekleyelim. Zira bu konuda görmemiz gereken daha bir de 2. kongre değerlendirmeleri var. Buna geçmeden önce, bu aynı "Strateji belgesi" içinde sorunun "Kürt ulusal devrimi" açısından konuluşunu da görmek durumundayız:

"Kürt ulusal devrimi açısından ana darbenin doğrultusunu, Kürt sorununu bugünkü rejim içinde reformcu yollardan çözmeye yönelik düşünce ve girişimlerin, uzlaşma eğilimlerinin bütünüünün ifadesi olan geniş bir kesim oluşturmaktadır Kürt ulusal devrimci güçlerinin uzlaşmaya yönelik düşünceleri ve bu yöndeki her adımının da bu menzile gireceği açıktır Kürt ulusal hareketi içindeki reformcu eğilime karşı mücadele, bugün devrimi ilerletmek ve boğulmasını engellemek bakımından çok önemli stratejik ve taktik bir görevdir " (s.86)

Görünüşe göre sorun burada o kadar tam ve eksiksiz konulmuş bulunuyor ki insan ekleyecek söz bulamıyor. Peki *Birlik Kongresi Belgeleri*'nde Kürt hareketinde reformizm sorununu bu kadar açık ve kesin bir biçimde tanımlayanlar, geçelim Kürt reformist akımlarını, "Kürt ulusal devrimci güçlerinin uzlaşmaya yönelik düşünceleri ve bu yöndeki her adımını" bile "ana darbenin doğrultusunun ateş menzili içinde" tanımlayanlar, nasıl olup da PKK'deki köklü yön değişimine rağmen onun kuyruğunda o denli uysalca hareket etmeyi yıllarca bir çizgi haline getirebildiler? *"Kürt ulusal devrimi açısından ana darbenin doğrultusunu, Kürt sorununu bugünkü rejim içinde reformcu yollardan çözmeye yönelik düşünce ve girişimler"* oluşturuyorsa eğer, bu durumda hiç değilse İmralı

sonrasından beri “ana darbenin doğrultusunun ateş menzili içinde” bizzat PKK-HADEP çizgisinin olması gerekmez miydi?

Bu soruların yanıtları bize, küçük-burjuva oportünizminin teorisi ve pratiği, düşüncesi ve eylemi arasındaki uçurumu vermekle kalmaz, yanısıra, kuruluş dönemi MLKP’si ile bugünkü MLKP arasındaki büyük mesafeyi de gözler önüne serer. Demek ki 3. kongre bildirisinin “Birlik Devriminin çizgisine sınımsız bağlı”lık üzerine ettiği o iri sözler duygusal boş laflardan öte bir anlam taşımamaktadır ve tümüyle MLKP tabanındaki devrimci kadroları aldatmayı hedeflemektedir. Bugünkü MLKP, izlemekte olduğu politik çizgi ile, kendi kuruluş döneminin belgelerinde yer alan devrimci ilkesel ve stratejik düşüncelerden kopmuştur, acı ve katı gerçektir.

Karmaşık nedenleri olan bu değişimin gerisinde, bu kategorideki hareketler için karakteristik bir özellik olan kendiliğindenciliğin de önemli bir payı vardır ve bu hep de beraberinde başkalarının kuyruğunda sürüklenmeyi getirmektedir. Kürt hareketindeki gelişmelerin hala devrimci umutlar vaat ettiği bir evrede yukarıdaki sözleri söylemek, PKK devrimci kimlik üzerinden olumlanırken örneğin PSK’yı reformculukla itham etmek ve “ana darbenin doğrultusunun ateş menzili” içine almak kuşkusuz çok kolaydı. Bunu o dönemin koşulları içinde bu denli kolay yapanlar, her türlü devrimcilik iddiasının terkedildiği ve dahası devrimin açık bir ideolojik saldırı konusu edildiği bir dönemin ardından bile, bu kez KADEK-HADEP ikilisinin kuyruğunda aynı kolaylıkla sürüklenmeyi sürdürüyorlar. Böylesi için yön tayini eden ilkeler ve devrimci strateji değil, fakat dönemin rüzgarı ve güce tapınmadır. Sonradan MLKP’yi oluşturan ana hareketin (TKP-ML Hareketi) ‘90’lı yılların başına, yani Serhıldanların o sarsıcı rüzgarı kendini gösterene kadar devrimci PKK’yi “burjuva reformist” bir akım olarak tanımladığı da hatırlanırsa, bu söylenenler çok daha iyi anlaşılır. Bu gelenekten gelenlerin temel önemde sorunlar karşısındaki tutumunda, ilkesel ve teorik açıdan

sağlam bir perspektiften çok, olayların gidişi ve politik atmosfer etkili olmaktadır. Bundan dolayıdır ki onlar hemen hiçbir dönemde Kürt hareketi karşısında sağlam ilkelere dayalı bir tutum alamadılar. Hep geriden geldiler ve zamanında doğru tutum almayı hiç başaramadılar. Kendiliğindencilik, geriden gelme ve kuyruğunda sürüklenme olarak gösterdi kendini hep.

II. Kongre Belgeleri: Devrimden umutları kesilmesi ve “sol blok” düşüncesi

‘94 yazından ‘97 yazına, *Birlik Kongresi Belgeleri*’nden *II. Kongre Belgeleri*’ne geçiyoruz. Ele aldığımız konu bakımından bu, sorunun ilkesel konuluşundan politik ve taktik alanına geçiş anlamına da geliyor.

MLKP 2. Kongresinin “Kürt ulusal devrimi”nin derinleşmesi ve uluslararası ölçekte yaygınlaşması üzerine akıl almaz boş hayaller yaydığını; reformist yönelimin apaçık ortada duran tüm unsurlarını tutup “taktik ustalığın” birbirini tamamlayan örnekleri olarak sunmak yoluna gittiğini, böylece o güne kadar izlenegelen kuyrukçu çizgiyi yeni bir düzeyde güçlendirdiğini görmüş bulunuyoruz (bkz. III. Bölüm: *Kuyrukçu Sürüklenişin İdeolojik Temelleri*).

Fakat bu aynı kongre, son derece önemli bir konuda, reformist solla ilişkiler sorununda tümüyle farklı bir tutum alıyor. Bu, MLKP’nin 2. kongresinde PKK ile ayrı düştüğü biricik sorundur ve bu yönüyle gerçekten dikkatleri hak ediyor. İlgili pasajı buraya olduğu gibi aktarıyoruz:

“Yursever devrimci önderliğin, batıda oluşan ve biriken devrimci olanakları oldukça küçümseyen, buna dayalı olarak hesaplarını birleşik devrim olanağına yöneltmeyen yaklaşımı dikkat çekicidir. Kuşkusuz son yıllarda yoğunlaşan ‘siyasi çözüm’, ‘anayasal çözüm’, ‘demokratik çözüm’ talepleri bu bakımdan önemli. Batıdaki komünist ve devrimci güçlerle, egemen sınıfların

yedeği ve sömürgeci savaşın suç ortağı burjuva demokrasisi güçlerinin ve küçük-burjuva yasalçı parlamentarist güçlerin 'sol birlik' yapmalarını öngören strateji, özünde komünist ve devrimci güçleri burjuva demokrasisinin yedeğine bağlamaktan başka bir şey önermiyor 'Sol birlik'e, Ankara'yı 'siyasi çözüme' zorlama rolü biçiliyor Ulusal kurtuluşçu hareketin yedekleri kazanma ve yine sömürgeciliğin saflarında bölünmeler yaratma çaba ve yöneliminin anlaşılmaz bir yanı yoktur Fakat bu uğurda, batıdaki komünist ve devrimci güçleri burjuva demokrasisinin yedeğine bağlayarak kurban etme yönelimi, ideolojik ve siyasal bakımdan kabul edilemez olduğu gibi, birleşik devrim olanağından umudun kesildiğine işaret eder Bu oportünist yönelim batıdaki devrimci güçlerin zayıf ve zaafly durumuyla izah edilemez." (MLKP II. Kongre Belgeleri, Sun Yayıncılık, s.253)

İlgili ara bölümün ("Kürt Ulusal Devrimi") nispeten olumlu bu biricik pasajında bile yerinde görüş ve kaygılar ile oportünist değerlendirmeler içindedir. Sorun öylesine konulmaktadır ki, sanki PKK Kürdistan'da devrimi hedeflemektedir de bunu yalnızca Türkiye için gerçekçi görmemektedir. Oysa PKK'nin o dönem izlediği çizgide bir tutarsızlık değil mantıksal bütünlük vardı. PKK genel olarak devrimden umudunu kestiği ve düzen içi bir çözüme yöneldiği içindir ki "siyasal çözüm" çizgisini gündeme getirmişti. Bunun sonuçları kendini her alanda, bu arada "batıdaki" sınıf mücadelesine ve sol harekete yaklaşımda da gösteriyordu. (Buradaki mantıksal bütünlüğü tüm açıklığı ile görmek için Mart 1995'de gerçekleşen **EKİM 3. Genel Konferansı**'nın konuya ilişkin değerlendirmelerine bakılabilir. Bkz. *Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler*, Eksen Y., s.96-117)

Fakat burada konumuz bu değil; PKK'yi bizzat bu pasaj üzerinden de mazur göstermeye yönelen oportünist çabalar üzerinde daha önce durmuştuk. Burada bizi, aktardığımız pasajda bu oportünist mazur göstermeyle içiçe yer alan öteki vurgular ilgilendiriyor. Bunlardan ilki şudur: PKK'nin Türkiye devrimci

hareketini “burjuva demokrasisi güçleri” ve “küçük-burjuva yasalci parlamentarist güçler”le bir “sol birlik” oluşturmaya yönelten çabalarının gerisinde, “birleşik devrim olanağından umudun kesilmesi” gerçeği vardır. Bizzat MLKP 2. Kongresi tarafından, Türkiye devriminden umut kesilmesi ile reformist güçlerle “sol birlik” arayışı arasında kurulan bu kopmaz bağ, bugünkü gelişmeler ışığında apayrı bir anlam ve önem kazanmaktadır.

Demek ki biz, MLKP’nin kendi temel belgelerindeki devrimci ilkesel ve stratejik belirlemeleri bu denli kolayca bir yana bırakması ile Kürt yenilgisinin yarattığı umutsuzluk ve karamsarlık ruh hali arasında bağ kurarken, hiç de zorlamalara gitmiyoruz. Bunu daha dün bizzat MLKP 2. Kongresi PKK’ye karşı yapıyor; onun genel “sol birlik” düşüncesi ve yönelimi ile “batıda oluşan ve biriken devrimci olanakları” küçümsemesi ve Türkiye devriminden umutlarını kesmiş olması arasındaki kopmaz bağa işaret ediyordu. Kürt hareketinin hala devrim yolunda yürüdüğü sanıldığı bir evrede devrim umutları canlı olanlar, aynı Kürt hareketinin “genel sol birlik” çizgisinde ifadesini bulan “oportünist yönelim”ini haklı ve soylu bir öfke ile reddediyorlardı. Fakat ne ilginçtir ki, tam da Kürt hareketinin teslimiyet ve tasfiye batağına gömüldüğü, “burjuva demokrasisi güçleri”nin bir parçası haline geldiği bir evrede, bu aynı “oportünist yönelim”, bu kez MLKP çizgisi haline gelmiş bulunuyor!

Aktardığımız uzun pasajın son satırlarını yeniden okuyalım: “... batıdaki komünist ve devrimci güçleri burjuva demokrasisinin yedeğine bağlayarak kurban etme yönelimi, ideolojik ve siyasal bakımdan kabul edilemez olduğu gibi, birleşik devrim olanağından umudun kesildiğine işaret eder Bu oportünist yönelim batıdaki devrimci güçlerin zayıf ve zaafli durumuyla izah edilemez.”

Bu anlamlı değerlendirme ve nitelemelerin ışığında dönülüp bir de 3 Kasım seçimlerinde sergilenen o utanç verici perişanlığa bakılsın!

“Kürt ulusal devrimi”nin sürdüğünün düşünülmesi bir sırada

bile tasfiyeci kabul edilen bir “strateji”, ortada artık böyle bir “devrimci” güvencenin de kalmadığı bir evrede tümünden tasfiyeci bir anlam taşıyor demektir. Ama MLKP, temel belgelerindeki bu kesin belirlemelere rağmen, İmralı teslimiyetinin ardından usulca bu yeni tasfiyeci platforma kayabilmiştir. Devrimci iddia ve birikimini “burjuva demokrasisinin yedeğine bağlayarak kurban etme”de bir sakınca görmeyebilmiştir.

II. Kongre Belgeleri: Devrim, reformizm ve “genel sol birlik”

Bitmedi daha. MLKP II. Kongresi’nin “genel sol birlik” düşüncesini ele aldığı daha anlamlı bölümler var önümüzde. Burada konu, Kürt hareketinin önerdiklerinden öteye, daha genel planda güç ve eylem birliği sorunu çerçevesinde ele alınıyor. Bu bölümlerde söylenenler görmüş bulduğularımızdan da anlamlıdır ve bugün izlenmekte olan çizginin ne anlama geldiği konusunda çok daha aydınlatıcıdır. Tartışmanın muhatabı bu kez PKK’nin yanısıra DHKP’dir. MLKP II. Kongresine MK adına sunulan rapor, güç ve eylem birliğinin kapsamı ve amaçları konusunda bu iki parti ile kendi arasına belirgin sınırlar çiziyor. Onların ‘96 yılı ortalarında devrimci gruplar arasında aylar boyu süren güç ve eylem birliği görüşmeleri sırasında savunduğu reformistleri de içeren “genel sol birlik” düşüncesini kesin bir dille reddeden rapor, bu konuda şunları söylüyor:

“Devrimci hareketin, kendi iç birliği yerine, reformistleri de içeren ‘genel sol birlik’ önerisinin, gelişmeyi reformistler ve giderek burjuvazi lehine koşullandıracağı ve dolayısıyla halkın ve devrimin saflarını daha da fazla böleceği açıktı. (...) Biz, işçi sınıfının, emekçi yığınların ve Kürt ulusunun çıkar ve özemlerini savunan gerçekten devrimci örgütlerin birliğinin sağlanarak buradan yürünmesi, bu birliğin burjuvazinin sözüm ona muhalif parti ve klikleriyle kendi arasına kesin bir çizgi çekmesi gerektiğini

düşünüyoruz. DHKP ve PKK ise farklı bir yoldan, burjuva parti ve klikleriyle bağlarını korumaktan yana olan reformist güçleri de, yani herkesi ve dolayısıyla son çözümlemede düzenin sürdürülmesinden yana olan güçleri de kapsayan bir eylem ve cephe birliğinden ya da buna açık kapı bırakmaktan yanalar ” (MLKP II. Kongre Belgeleri, s.48)

Burada değil reformistleri de içeren bir “genel sol birlik”ten yana olmak, buna “açık kapı” bırakılmasına bile kesin olarak karşı çıkan açık-seçik bir tutum var. MLKP II. Kongresi, DHKP ve PKK’nin savunduğu çizginin karşısına, “gerçekten devrimci güçlerin eylem ve cephe birliğinin merkezi ve yerel birimlerinin oluşturulması ve reformist güçlerin de bu sağlam zemin üzerinde taktiksel bağlaşımlara çekilmesi gerektiği” önerisiyle çıkıyor. (aynı yer)

Bu, ‘96 yazındaki güç ve eylem birliği görüşmeleri sırasında özellikle komünistler tarafından savunulan doğru devrimci tutumun bir benzeridir. Buna tevazuyu bir yana bırakarak kopyasıdır da diyebiliriz. (Ekte komünistlerin ‘96 yazındaki güç ve eylem birliği görüşmelerine paralel olarak konu hakkında kaleme aldıkları bir dizi kapsamlı yazıdan iki ara bölüm sunuyoruz. Ara bölümlerin başlıkları orijinaldeki gibidir. Okura bu bölümlerde ortaya konulan perspektifi, bu yazılardan bir yıl sonra toplanan MLKP II. Kongresinde ortaya konulan görüşlerle karşılaştırma içinde incelemesini özellikle öneriyoruz. 1996 yazında *Kızıl Bayrak*’ta yayınlanan devrimci güç ve eylem birliği konulu dizi yazılar, DHKP ve PKK’nin birlik konusundaki tutarsızlıklarını ve yalpalamalarını ayrıntılı bir eleştiriye tabi tutmaktaydı.) (*‘96 yılındaki “devrimci güç ve eylem birliği” tartışmalarının ürünü bu yazılara bu kitapta tam metin olarak ayrıca yer vermiş bulunuyoruz -Red.*)

MLKP II. Kongresi, “genel sol birlik” tasfiyeci çizgisi karşısında devrimci tutuma dayalı düşüncelerini daha ilerde şöyle sürdürmektedir: “*Gelinen aşamada, süreci tıkayıcı, reformizmi ve tasfiyeciliği güçlendirici adımlardan kesinlikle kaçınmalıyız. Bili-*

yoruz ki, devrimci örgütlerin birliği ivedi ve yakıcı bir görev olduğu gibi, bu, reformist solun sahte alternatifini boşa çıkarmanın yolu olarak da görülmelidir ‘Sol hareket’in tüm kesimlerini stratejik olarak birleştiren bir platform arayışı, açık ki bu rolü oynayamayacaktır ” (s.49)

Bütün bu düşüncelerin ne anlama geldiği ek açıklamalar gerektirmeyecek denli açıktır. (Okur tüm bu düşüncelere kaynak oluşturan değerlendirmeleri, daha kapsamlı ve kesin biçimiyle, ekte sunduğumuz metinlerden ayrıca izleyebilir, bunu yineliyoruz). Bizim burada ulaşmak istediğimiz özel sonuç, MLKP II. Kongresinde ortaya konulan bu devrimci tutum ile MLKP’nin bugün izlemekte olduğu “genel sol birlik” düşüncesi arasındaki uçurumdur. Karşımızda adeta iki ayrı parti var gibidir. ‘97 yazındaki parti, değil reformist eksenli bir sol birlik düşüncesi, devrimcilerin yanısıra reformistleri de içeren bir genel sol birlik düşüncesine bile karşıdır. Bugünkü parti ise reformist eksenli ve tümüyle reformistlerden oluşan bir sol birlik düşüncesinin mimarı ve ilk girişimcisi olmakla övünebilmektedir.

Artık ne *Birlik Kongresi Belgeleri*’ndeki ilkesel ve stratejik kaygılardan ve ne de *MLKP II. Kongre Belgeleri*’nin güç ve eylem birliği sorunlarındaki devrimci tutumundan geriye eser kalmıştır. Bunlar devrim umutlarının ve genel olarak devrimci iyimserliğin korunduğu bir dönemin düşünsel yansımalarıydı. Dönem değişti; “*Kürt ulusal devrimi*” yenildi, Kürt hareketi teslimiyeti seçti ve devrime karşıt bir konuma geçti. Kendiliğindenciligi, olayların ve güçlünün ardından sürüklenmeyi kendileri için bir kimlik haline getirenlerde, bu yeni dönemin düşünsel yansımaları ve politikadaki sonuçları da elbette başka olacaktı.

Bütün bunları herşeye rağmen anlıyoruz. Fakat bütün bunlara rağmen MLKP 3. Kongresi’nin kalkıp hala “Birlik Devriminin çizgisi”ne bağlılık üzerine yeminler etmesini anlayamıyoruz. Bu tutum bize, TDKP’nin, devrimci konumu terkederek hızla liberal bir çizgiye sürüklendiği dönemdeki davranışlarını hatırlatıyor.

TDKP'nin liberal şefleri, bir yandan yerine gevşek bir legal parti geçirmek üzere eski partiyi köklü bir tasfiyeye tabi tutup ölüme terkederken, öte yandan reformizme, tasfiyeciliğe ve yasalıcılığa karşı en keskin lafları etme ikiyüzlülüğü gösterebiliyorlardı. Bu, onların kendi devrimci tabanlarını aldatmasını, yeni sürece adım adım ve kayıpsız olarak hazırlamasını amaçlayan bir davranış şekliydi. Bir çok samimi devrimci buna aldandı. Durumun az-çok netleştiği bir aşamada ise, her şeye rağmen devrimci kalmak isteyenlerin yapabileceği fazla bir şey kalmadı.

Oportünizm onların karakteridir!..

MLKP'ye dönüp, bu bölüm çerçevesinde son olarak şunu söylemek istiyoruz: Başlangıç dönemine ve ilk yıllara ait bu temel belgelere bakıp bu hareketin hiç değilse ilk yıllarda reformizme karşı tutarlı bir tavır aldığı sanılmasın. Biz burada daha çok düşünsel planda ifade edilen yaklaşımları ortaya koyduk. Devrimci bir parti için düşünsel yaklaşımlarıyla uyumlu bir pratik izlemek en temel devrimci davranış ilkesidir. Oysa MLKP'de olmayan temel önemde özelliklerden biri de budur. Teorisi ve pratiği arasındaki farklılık, zaman zaman uçurum, onun en temel karakter özelliklerinden biridir. Bu reformizim ve reformist solla ilişkiler alanında da kendisini göstermiştir. İşte kabaca birkaç örnek:

'94 yılı tarihit taşıyan *Birlik Kongresi Belgeleri*'nde reformizme karşı bu denli kesin tutum alanlar, '95 yılı sonunda gerçekleşen genel seçimlerde HADEP eksenli reformist bloku desteklediler ve sonradan bunu mazur göstermek için bin dereden su getirdiler. Üstelik blokun reformist olduğunu ve reformist amaçlara yöneldiğini kendileri de kabul ettikleri halde! (Bkz. *Proleter Doğrultu*, sayı: 5, Mayıs-Haziran '96)

'97 yazından toplanan II. Kongre'de yukarıda gördüğümüz devrimci görüşleri savunanlar, kongre sonrasında buna uygun düşen bir taktik çizgi izlemek yerine, BDGP denilen göstermelik

oluşum içinde, PKK'nin izlediği reformist "siyasal çözüm" çizgisine dolgu malzemesi olma yolunu tuttular (Haziran '98). PKK, kendi çizgisiyle son derece uyumlu bir biçimde Türkiye'de reformist solla fiili blok durumunu sürdürürken, yurtdışında pratik olarak işlevsiz fakat siyasal olarak elbette bazı mesajlar vermeye yarayan BDGP oluşumuyla işleri götürüyordu. Ve bu oluşumun içinde, varlığı PKK'nin varlığına endekslenmiş bazı marjinal çevreler dışında, devrimci akımlardan bir tek MLKP yer alıyordu! Fakat MLKP için böylesi bir BDGP öylesine anlamlıydı ki, İmralı teslimiyeti öncesinde PKK'ye yönelttiği nadir eleştirilerinin birinde o; bu oluşuma ciddi ciddi, "*ulusal direnişten ulusal ayaklanmaya gelişen ulusal kurtuluşçu devrimin Batı'ya taşınması*", "*Kuzey Kürdistan'da patlak vermiş ve direnen devrimin ve devrim yangınının Batı'ya taşınması*" misyonu yükleyebiliyordu! (*Partinin Sesi*, sayı: 16, Ekim-Kasım '98. *Proleter Doğrultu*, sayı: 19, Kasım-Aralık '98)

Nisan '99 seçimlerinde MLKP HADEP'i destekledi ve bunu da şovenist histeriye karşı Kürt halkını savunmak gibi pek soylu bir gerekçeye dayandırdı. Devrimci bir partinin şovenist histeriye karşı kendi bağımsız siyasal platformu üzerinden vermesi gereken bir mücadele neden seçimlerde burjuva ulusal reformist çizgideki bir partiyi desteklemeyi gerektirsin diye sormayacağız. Öyle ya, ortada şovenist bir histeri yokken, üstelik başlangıçta kendi bağımsız adaylarıyla ortaya çıkmışken, üstelik iyi-kötü devrimci bir konum ve hassasiyete sahip olduğu bir dönemde, 24 Aralık 1995 seçimlerinde, kalkıp son anda bağımsız adaylarını çekip reformist HADEP blokunu destekleme yolunu tutanlara bu soruyu niye soralım ki?

3 Kasım seçimlerindeki durum ve tutum ise herkesin malumu. Bunun ayrıntılı ve acınası bir tablosunu geçen bölümde sunmuş bulunduğumuz için burada yeni bir şey söylemeyeceğiz.

Sonuç olarak, ilginç bir durumla yüzyüzeyiz. MLKP fiilen '94 yazında kuruldu. O tarihten bu yana Türkiye üç seçim gördü. Ku-

rulduğu tarihte ve '97 yazında toplanan II. Kongresi'nde reformizme karşı devrimci tutumun önemi üzerinde bu denli kesin sözlerle duran bir parti olarak o, nedense bu üç seçimin üçünde de tutup ulusal burjuva çizgide reformist bir parti olan HADEP'i destekledi.

Bu dikkate değer tutumun açıklaması basitçe şudur: Oportünizm ve kuyrukçuluk onların karakteridir!..

VI. Bölüme Ek 1:

1996 vazındaki tartışmalardan...

Genel sol hareketin değil solun devrimci kanadının birliği

Komünistler geride kalan 1995 yılına ilişkin değerlendirmelerinde şu gözlemi ortaya koymuşlardı: “Daha genel planda ele alındığında, geride kalan yılın sol hareket açısından en önemli olgusu, iç saflaşmalarda yaşanan yeni gelişmeler ve ulaşılan yeni açıklıklar olmuştur. Bu öncelikle sosyalizm iddiası taşıyan genel sol hareketin devrimci ve reformist grupları arasında yaşanmıştır. Sol hareketin devlet ve düzenkarşısındaki konumlarıyla iki ana kesimini oluşturan devrimci ve reformist akımlar, bugün artık birbirlerinden gitgide daha açık çizgilerle ayrılmış durumdadırlar. Bu saflaşma yalnızca olayların akışıyla ve baskısıyla kendiliğinden yaşanmakla kalmıyor. Daha da önemlisi, özellikle devrimci saflarda, gitgide daha çok bilince çıkarılıyor ve bilinçli bir tutumun konusu haline getiriliyor. Bu son nokta, devrimci siyasal mücadele açısından '95 yılının en önemli kazanımlarından biri sayılmalıdır.” (Ekim, sayı: 138, başyazı)

Bu değerlendirmeyi izleyen gelişmeler yapılan gözlemi ayrıca doğruladı. (...)

'95 yılının belirginleştirdiği saflaşmanın üzerine gelen son altı ayın tüm bu kritik siyasal olayları solun iki kanadının belirgin

çizgilerle birbirinden ayrıldığını yaşam içerisinde bir kez daha teyid etti. Bir yanda, kendini devlet ve düzen karşısında devrimci konumda tanımlayan ve yaşam içinde buna göre konumlanan ve davranan parti ve örgütler. Öte yanda, geçmişten gelen ya da son 15 yılın tasfiyeci süreçlerinin devrimci kimliklerini tükettiği, düzenin icazet sınırları içerisinde ittiği legalist-tasfiyeci reformist çevre ve partiler.

Siyasal yaşam sorunu pratikte çözümlü, herkesin açık seçik görebileceği netlikte bir saflaşma yaratmıştır. Dolayısıyla, bize gerekli olan, yaşam içinde gerçekleşen bu ayrışmanın devrimci kanadını oluşturan parti ve akımların güç ve eylem birliğidir. Gerekli olan, solun devrimci kanadının oluşturacağı güçlü bir birleşik devrimci direniş eksenidir. Bu aynı zamanda devrimcilikle reformizm arasında salınan bazı ara güçleri ileriye çekebilmenin, kitleler üzerindeki reformist etkinliği kırmanın ve mümkün olan her durumda, bu akımların kontrol ettiği güçleri yedekleyebilmenin de en iyi yoludur. (...)

Devrimci parti ve örgütlerin yaratacağı birleşik bir mücadele eksenini, sol reformist akımları, ya devrimci güç birliğinin ardından sürüklenmeye zorlayacak, ya da gitgide daha çok teşhir ve tecrit olma akibetiyle yüzyüze bırakacaktır.

Sol hareketteki açık iç saflaşmayı doğrulayan bir başka gelişme daha var. Bu, bizzat reformist sol akımların kendi aralarındaki bloklaşma girişimidir. Legal alanda faaliyet gösteren ÖDP, EP, HADEP, DBP ve SİP son zamanlarda peşpeşe bölgesel eylem birliği platformları kurmaktadır. Bunların giderek yaygınlaştırılacağı anlaşılıyor. Olayların mantığı katılımcı partileri bunu ülke çapında genel bir eylem birliği platformu olarak ilan etmeye zorlayacaktır. Kuşkusuz reformist solu buna zorlayan sermayenin ağırlaşan saldırıdır. Fakat bu reformist güçbirliği bloku kitlelerin karşısına bir birleşme eksenini olarak çıkarılmaktadır. Legal konunun avantajları kullanılarak sendikalar ve öteki kitle örgütleri ile girilen ilişkiler bu oluşumun kitlelere sahte bir alternatif olarak

sunulmasını ayrıca kolaylaştırmaktadır. Demek oluyor ki, devrimci örgütlerin birleşik bir direniş kuvveti olarak kitlelerin karşısına çıkmaları bu koşullarda çok daha gerekli ve acil hale gelmiştir. Yineleyelim ki, eğer devrimci örgütler bunu başarırlarsa, böylece reformist solun legal platformlardaki politik etkinliklerini kendi mücadelelerinin hizmetine koşmayı da çok daha kolay başara-bileceklerdir. Tersisi durumda ise reformist sol, yarattığı bloklaşmanın da verdiği güç ve cazibeyle, kendini kitlelere bir alternatif olarak sunmada daha büyük avantajlarla hareket edebilecektir.

Devrimci örgütlerin güç ve eylem birliği devrimci bir siyasal mücadele platformu demektir. İşin doğası gereği, bu platform kendini açık bir devrimci kimlik üzerinden tanımlamak durumundadır. Bunun genel çerçevesi, mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısında devrim hedefiyle hareket etmek, devrimci iktidar perspektifini savunmaktır. Bu çok genel, elbette bu haliyle farklı yorumlara hayli açık bir platformdur. Fakat buna rağmen genel ve asgari bir **devrimci** çerçeveyi bize veren de budur. Bundan ötesi devrimci strateji tartışmalarına girer ki, bu alanda varlığı kuşku götürmeyen temel farklılıklar asgari müşterekler üzerinde oluşturulmuş bir devrimci eylem birliğini engellemediği gibi, bugünkü koşullarda ilgilendirmez de. Siyasal mücadele sürecinin solun bünyesinde yarattığı somut saflaşma asgari devrimci kimliği taşıyan akımları zaten iyi-kötü netleştirdiği için, bugün mevcut birlik girişimini oluşturan örgütler arasında bu konuda belirgin bir görüş farklılığı da yoktur. Genel eğilim reformist solu dışında bırakan (dahası etkisizleştirmeyi hedef alan) ortak bir devrimci eksen yaratabilmek yönündedir. Önemli ve acil olan bunun gereklerini yerine getirebilmektir.

Birliğin genel devrimci zemini alanındaki açıklık mevcut güç ve eylem birliğini sağlıklı ve kalıcı kılabilmenin temel bir önkoşuludur. (...)

SY Kıztıl Bayrak

(Sayı: 7, 7 Temmuz 1996)

Solda belirgin saflaşma ve devrimci güçlerin birliği sorunu

Sorunun biçime ve yönetime ilişkin yanından asıl önemli olan yanına, özüne ve esasına geliyoruz. Devrimci bir konumda bulunan, devrim mücadelesini ileriye taşıma ve devrimci iktidar alternatifine güç kazandırma kaygısıyla hareket eden her siyasal örgüt için güç birliği herşeyden önce mevcut tüm devrimci kuvvetlerin birliğidir. Elbette ki bu, devrimci olmadıkları halde şu veya bu noktada rejime muhalefet konumunda bulunan, belli bir mücadele potansiyelini herşeye rağmen taşıyan çeşitli sol ya da ilerici akımlarla belli durumlarda, belli sınırlar içinde işbirliği yapılamayacağı anlamına gelmez.

Fakat ilkin, bu farklı bir “düzey”dir ve hiçbir biçimde devrimci kuvvetlerin devrimci birliği ile karıştırılamaz. Ve ikinci olarak, geçici, tutarsız, sallantılı, güvenilmez ve dahası devrimci mücadele alternatifine karşı reformcu bir alternatifin temsilcileri olan bu akımlarla devrime hizmet edebilecek bir işbirliğinin temel güvencelerinden biri de, kuvvetli bir birleşik devrimci eksen yaratabilmekten geçmektedir. Eğer devrimci parti ve örgütler birleşik bir güç olarak hareket edebilirlerse, eğer temel noktalarda asgari bir tutum ve davranış birliği içinde olurlarsa, bu yalnızca mücadeleye eğilim duyan daha geniş kitleler için güçlü bir devrimci çekim merkezi oluşturmakla kalmaz; yanısıra, ilerici bir kimliğin temsilcisi olan reformist akımları devrimci siyasal mücadelenin yedekleri olarak en iyi biçimde değerlendirebilme olanağı da sağlar. Bu başarıldığı takdirde, reformist sol akımlar, işbirliğine yanaştıkları her durumda, iradelerinden bağımsız olarak devrimci siyasal mücadeleyi güçlendirmiş olurlar. İşbirliğinden kaçtıklarında ise tecrit olma, mücadeleye eğilim duyan tabanlarını, sol, hatta “devrimci-

lik” adına kontrol ettikleri kitlelerini devrimci alternatif lehine kaybetme akibetiyle yüzyüze kalırlar.

Biz zaten “farklı düzeyler”de birlikler savunuyoruz ve bunları birbirlerinin alternatifi olarak da görmüyoruz demek, tartıştığımız kritik önemde ilişki açısından bir açıklama değeri taşıyor. Tersine bu sorunun özünden bir kaçıştır. Sorunun özü “farklı düzeyler”i bir arada gözetmek değil, ilkin bunları birbirine karıştırmamak, bu karışıklığa hizmet eden “öneri”lerden kaçınmak; ve ikinci olarak, “farklı düzeyler” arasında esas ve tayin edici olanla tali ve tabi olanı ayırdederek, esas ve tayin edici olana özel bir öncelik ve önem verebilmektir.

Tüm sol güçler yerine devrimci güçlerin birliğine mesafeli yaklaşmayı kitle örgütlerini ve eylemlerini bölmeme kaygısıyla gerekçelendirmek de mümkün değildir. Zira yaşam içinde yeterli bir açıklıkta görülmektedir ki, böyle bir sorun devrimciler açısından zaten yoktur. Birleşik bir devrimci eksen yaratmak, kitle örgütlerini ya da eylemlerini bölmek ya da güçten düşürmek bir yana, tam tersi bir etki yaratır. Devrimci çizgi ve önderliğin güç kazanması, kitle örgütlerini güçlendirmenin ve işlevli hale getirmenin, kitle eylemlerini güçlü ve etkin kılmanın biricik güvencesidir. Yaşam, yaşanan olaylar her gün her an gösteriyor ki, bu tür bir bölücülüğü hep de reformist sol yapıyor. Zira devrimci etki onların en büyük korkularından biridir ve bu etkiden kaçışa duyulan özel ve ısrarlı eğilim onları fiilen bölücülüğe itiyor. (...)

Yineleyelim ki, devrimci güç birliği ekseni kitle örgütlerini ve eylemlerini bölmek bir yana, bu birliği korumanın biricik güvencesidir. (...)

Gelinen aşamada, kimsenin solun devrimci ya da reformist kanadına mensup olmanın ayırım çizgisi ya da ölçüsü nedir diye sorabileceğini ise zannetmiyoruz. Zira ayırım çizgileri en tartışmasız ölçü olan siyasal pratik tarafından zaten çekilmiştir. 12 Eylül darbesiyle birlikte yeni bir ayrışma ve saflaşma süreci içine giren genel sol hareket, 15 yıllık uzun ve zorlu bir sürecin ardın-

dan bugün yeterli açıklıkta yeni bir çehre kazanmıştır. Yaşam başlıca sol akımları yerli yerine oturtmuş durumdadır. Kitle mücadelesinin yeni bir ivme kazanarak devrimcileştiği son birbuçuk yılın olayları ise bu yeni saflaşmaya çok daha belirgin çizgiler kazandırmıştır.

Dolayısıyla bu konuda siyasal yaşam içinde bir karışıklık yoktur. Saflar ayrılmış, konumlar netleşmiş, aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde yerli yerini bulmuştur. Karışıklık olsa olsa zihinlerde ve politikalarda vardır. (...)

Bugün devrimci güç ve eylem birliği sorununu bir an önce bir sonuca bağlamanın, merkezi olarak kurumlaştırmanın ve ortak bir plan çerçevesinde hızla mücadelenin tüm alanlarına yaymanın önündeki bir başka temel engel, tam da siyasal yaşamın netleştirdiği ve devrimci açıdan son derece önemli olan bu saflaşmayı gözeten bir birlik politikasına sahip olamamaktır. Bu alanda yaşanan karışıklıklardır. Bu karışıklık, formüle edilen politikalar planında bir kez daha DHKP-C ve PKK şahsında, pratikte ise zaman zaman sergilediği tutarsızlıklarla MLKP şahsında yaşanmaktadır. (...)

SY Kıztıl Bayrak

(Sayı: 10, 21 Temmuz 1996)

VII

Bu kafayla “öncü” değil ancak kuyrukçu olunur...

Oportünizm ve kuyrukçuluk onların karakteridir demiştik. Bu niteleme MLKP'nin bütün bir tarihi ile kanıtlanabilir açıklıktadır. Bu eleştirinin sınırlı alanı içinde bile bunun çok sayıda örneğini görmüş bulunuyoruz. Bu örneklerin kuruluşundan bugüne MLKP'nin tüm siyasal yaşam sürecine yayılmış olması, sözkonusu özelliğin yapısal niteliğine ve bu temelde sürekliliğine bir göstergedir. Yıllardır farklı devrimci çevrelerden bu harekete gelen farklı içerikte eleştirilerin hep de aynı ortak nitelemede, onun “omurgasızlığı” görüşünde birleşmesi de bu açıdan bir rastlantı değildir. Bu, bu hareketin kendine özgü belirgin ve bağımsız bir çizgiden yoksunluğunu, olduğu kadarıyla da bu çizgide ısrarlı ve kararlı davranmadaki yeteneksizliğini anlatmak için kullanılan bir nitelemedir.

“Öncü partiden önder partiye”!

MLKP, ideolojik ve programatik olarak kendi eksenini üzerinde duramayan, ona buna özenmekten, onun bunun kuyruğunda sürüklenmekten bir türlü kurtulamayan bir harekettir. Deyim uygunsuzsa onun kendi bayrağı yoktur; o başka bayrakların ardından sürüklenmeyi adeta bir karakter özelliği haline getirmiştir.

‘90’lı ilk yıllarda onun modeli, boğazına kadar tasfiyeciliğe batmış TDKP’dir. ‘90’lı yılların ortasında, semt hareketliliğinin yarattığı temelsiz ya da abartılı umutlar üzerinden bu kez DHKP-C’dir. Gazi direnişi bir süre için buna büyük bir güç kazandırmış, semt hareketliliğinin kısa sürede hız kesmesi ve umutları boşa çıkarması ise yeni bir arayışa neden olmuştur. Kabaca 2. Kongre dönemine (1997) denk gelen aşamada bu kez özenilecek ve giderek ardından sürüklenilecek güç artık PKK’dir.

İmralı sonrası yeni bir boşluk, bir bunalım ve arayış dönemidir. 3. Kongre sonrası gelişmeler yeni modele açıklıklar getirmiştir, artık liberal sol aynı zeminlerde ve benzer biçimlerde politika yapılacaktır. Liberal sol yelpazede arkasından sürüklenilecek güç bir kez daha KADEK-HADEP’dir. Özel ilgi alanı ise Kurtuluş grubundan arta kalan liberallerin özel bir ağırlık oluşturduğu SDP’dir. Liberal sol yeni modeli oluşturduğuna göre, MLKP’nin bundan sonraki yeni açılımlarını bu gözle izlemeyi buradan önemle ve kesin bir güvenle herkese hatırlatabiliriz.

Biz oportünizm ve kuyrukçuluk onların karakteridir diyoruz. Ama bilindiği gibi onlar 2. kongreden beri ve son olarak 3. kongre üzerinden “öncü partiden önder partiye!” şeklinde bir slogan kullanıyorlar. Kulağa hoş gelen tekerlemelerle tabanına geçici heyecanlar aşlamak Türkiye’nin küçük-burjuva sol kültüründe belirgin bir yer tutmaktadır. MLKP’nin hedef gösteren bu pek devrimci şiarı ise bunun yalnızca son bir örneğidir.

“Öncü” partiden “önder” partiye geçiş/sıçrama üzerine bu şiar, gerek Türkçe açısından gerekse devrimci sınıf partisinin öncü

kimliği ve misyonu bakımından gerçekte boş bir yinelemeden öte bir şey değildir. Yine de biz, bunca yinelenmiş bu tekerlemeyle anlatılmak istenenin; teorik-programatik ve politik-örgütsel kimlik planında bağımsız “öncü” kimliğe ulaşmış bir partinin, artık bu kimliğe dayanarak sınıfa ve emekçilere önderlik aşamasına geçmesi gerektiği olduğunu anlıyoruz.

Anladığımız doğruysa eğer, yılların müzmin kuyrukçuları üzerinde pek iğreti duran bir iddia ile karşı karşıyayız demektir. “Önder partiye” geçebilmek için “öncü” kimliği kazanmak zorunlu bir önkoşul olduğuna ve MLKP’de olmayanın tam da bu olduğu herkesin malumu olduğuna göre; “öncü partiden önder partiye!” şiarı bu açıdan da anlamsız, işlevsiz, sonuçsuz boş bir tekerlemeden başka bir şey değildir.

Başkalarının ardından sürüklenmeyi, hep geriden gelmeyi ve hep gecikerek görmeyi, bir kimlik özelliği haline getirenlerin “öncü” kimlikten sözetmelerine yalnızca tebessüm edilebilir. Kendi önünü bile göremeyen, kendi yönünü bile zamanında ve doğru dürüst tayin edemeyen bir hareket örneğidir MLKP. Yıllardır politikasının eksenine yerleştirdiği, politik yaşamını ve çalışmasını endekslediği Kürt sorunu/hareketi üzerinden örnekleyelim bunu. Böylece bu eleştirinin ağırlıklı ekseninden de fazlaca ayrılmamış oluruz.

Bir uçtan öteki uca, solcu sekterizmden sağcı kuyrukçuluğa!

Kürt uyanışının yeni dönemini simgeleyen 15 Ağustos eylemi, 1984 yılında gerçekleşti. Bu tarihten dört yıl sonra, yani geleneksel devrimci akımların bu gelişmenin anlamını ve niteliğini iyi kötü farkettileri ve geçmiş tutumlarını parça parça gözden geçirdikleri bir aşamada, “TKP/ML Hareketi Merkezi Teorik Organı” *Partinin Yolu* hala, “*PKK Ulusal Reformcu Bir Hareketidir*” başlıklı uzun teorik incelemeler yayımlayabiliyordu (sayı: 15, Mart 1988). Bunun

için kullanılan gerekçeler ise kitabilğin, hafıflık örneği bir doktrinerliğin, 12 Eylül öncesinden kalma önyargıların, ve en önemlisi de, aşırı bir subjektivizmin ürünü ve ifadesiydi. Oysa bu değerlendirmenin yayınlandığı dönem, PKK'nin ulusal özgürlük çizgisinde devrimci amaç ve ideallere bağlılıkta en samimi olduğu bir dönemdi.

MLKP öncellerinin bu tutumu terketmeleri için teorik-siyasal bakış değil fakat gelişmelerin pratik basıncı, Kürt halk kitlelerinin sarsıcı uyanışı gerekmişti. Fakat bu kez de, bilince değil kendiliğindenciliğe dayalı her değişim durumunda olduğu, bir uçtan öteki uca savrulma yaşandı. '91 yazında toplanan TKP/ML Hareketi 4. Konferansı ortaya "bağımsız Kürdistan" şiarıyla çıktı ve Serhildanlarda yükseltilen "bıji Kürdistan" sloganını buna gerekçe olarak gösterdi. "Bağımsız Kürdistan" o tarihlerde PKK'nin temsil ettiği Kürt küçük-burjuvazisinin idealleştirilmiş hedefiydi ve olanaklı olabilirse eğer ancak Kürt burjuvazisinin sınıf egemenliğinde ifadesini bulabilirdi.

Özgür Kürdistan ile bağımsız Kürdistan tümüyle iki ayrı nitelikte olgudur; Kürdistan özgürlüğünü kazandığı halde bu durum ayrı bir devlet varlığını gerektirmeyebilir, tersinden de, Kürdistan ayrı bir devlet varlığına kavuştuğu halde pekala özgür olmayabilir. Devrimci proletarya "özgür Kürdistan" istemini kayıtsız koşulsuz destekler; fakat somut anlamı ayrı bir devlet olarak var olma anlamına gelen "bağımsız Kürdistan" istemi karşısında, devrimin ve sosyalizmin genel çıkarları çerçevesinde, tümüyle somut tarihi durumun gerektirdiği bir tutum alır. Kendi bağımsız bayrağı olan, tüm milliyetlerden Türkiye proletaryasını temsil eden bir parti/örgüt, ulusal sorunda "özgürlük, eşitlik ve gönüllü birlik" hedefleriyle hareket eder. Ayrılma hakkını savunmayı ilkesel bir sorun olarak görür, fakat ayrılma isteğini somut bir durum olarak ele alır, tutum ve tercihini buna göre saptar. Devrimin ve sosyalizmin o anki genel çıkarları bu saptamanın belirleyici çerçevesini oluşturur. Sonuçta ezilen ulusun ortaya koyacağı farklı bir tercihe

saygı duysa ve meşru bir hak olarak bunu içtenlikle savunsa bile...

2. Konferansında (1986) devrimci PKK'yi "ulusal reformist" ilan edecek denli sekte bir konumda bulunan ve bu tutumu yıllarca sürdüren TKP/ML Hareketi, 4. Konferansında (1991) bu kez PKK'nin temsil ettiği kürt küçük-burjuvazisinin milliyetçi ideallerini kayıtsız koşulsuz destekleme çizgisine kayd. "Kürt ulusunun devrimci ayrılma mücadelesini" desteklediğini ilan etti. (TKP/ML Hareketi 4. Konferansı Belgeleri, Seçenek, sayı: 7, Kasım-Ocak 1991-92, s.283-286) Konferansın ardından bu tutumu gerekçelendiren yazılarında önüne, işçi sınıfı hareketi içinde "Bağımsız Kürdistan" sloganının ajitasyonunu yoğunlaştırma görevi koydu. (Seçenek, sayı: 8, Şubat 1992, s.34). Daha birkaç yıl önce budalaca bir doktrinerlikle devrimci PKK'yi burjuva "ulusal reformcu" ilan edenler, bu kez tutup "Burjuva ulusal kurtuluşçuluğuna ödün korkusuyla 'bağımsız Kürdistan' şiarını benimsememe doktrinerliği" konusunda başkalarını yüksek perdeden eleştirme yolunu tuttular (s. 36). Bir uçtan öteki uca, solcu sektimizden sağcı kuyrukçuluğa!

O günde bugüne Kürt sorununda hep liberal bir çizgi izlediler ve hep de Kürt hareketinin kuyruğunda hareket ettiler. MLKP'nin fiili kuruluşunun temellerini atan *Birlik Kongresi Belgeleri* bu konuda esasa ilişkin bir değişiklik getirmedi. Dahası, görmüş bulunduğumuz gibi, bir bütün olarak "Kürt ulusu"nu stratejik güç mevzilenmesinin devrimci cephesi içinde tanımlayarak, kuyrukçu sürüklenişe bir de programatik ve stratejik bir temel kazandırmış oldu.

Eksik bırakmamak için eklemiş olalım. *Birlik Kongresi Belgeleri* 'nde, konuya ilişkin bazı devrimci vurgular da yok değil. Sonradan izlenen liberal çizginin ışığında ele alındığında inanılmaz gibi görünüyor ama, belgeler sorunu, "Kürt ulusal devriminin başına nasıl geçileceği sorunu olarak" koyabiliyor ve bunu şu düşünceyle birleştiriyor: "*Hareketimiz en başından itibaren Kürdistan proletaryasını da örgütlemeyi hedeflemektedir ve onun da öncüsü olma*

iddiasındadır ” (s.80) Daha genel planda ise, Türkiye işçi sınıfı içinde bir güç olmak, orada devrimci bir çekim merkezi oluşturmak, öteki devrimci görevleri için olduğu kadar Kürt ulusal hareketini yedeklemek bakımından da kavranması gereken belirleyici halka olarak tanımlanıyor (aynı yer).

Tutulan gerçek yolu ise biliyoruz. Dikkatler ve çalışmanın ağırlık merkezi semtlere verildi. Gazi'deki halk hareketinin ardından bu daha kuvvetli bir biçimde teorize edildi ve böylece, yine *Birlik Kongresi Belgeleri* 'nde yer alan bir başka düşünce, pratik yöneliminde MLKP'yi belirler hale geldi. Buna göre, büyük kentlerin gecekondulu semtlerinde yoğunlaşan Kürt yoksullarını örgütlemek, “Kürt ulusal hareketi ile kurulan bir köprü olacak”tı (s.81). Kürt hareketiyle gerçek köprülerin tam da buradan kurulmaya çalışıldığını, bunun ise “yedekleme” üzerine o zaten pek iğreti duran sözleri tümünden anlamsızlaştırdığını biliyoruz. Kürt hareketini “yedekleme” hedefiyle yola çıkanlar, çok geçmeden onun değişmez yedeği haline geldiler. O günden bugüne durum bu olageldi; “yedeklenme”, giderek kuyruğunda sürüklenme, bir sürekli durum/çizgi halini aldı.

İlkelere dayalı doğru ve sağlam bir tutumdan yoksunluk

Ama yine de bu, bizi, '90'lı yılların ortası ile bugünkü durumu aynılaştırma yanlısına götürmemelidir. '90'lı yılların ortasında ve hiç değilse söz planında, Kürdistan proletaryası bile PKK'ye terkedilmezken, bugün büyük kentlerin Kürt işçileri bile HADEP'e sunulabiliyor. İşte skandal olarak nitelediğimiz o HADEP yazısından bir pasaj:

“Seçim çalışmalarında zayıf bir şekilde işçi sınıfı ve emekçi milyonların taleplerinin de yer alması olumlu bir durum yaratmış ve oyların artmasına neden olmuştur; ama daha büyük bir destek sağlaması için yetmemiştir Keza, kirli savaş sonucunda göç eden

yoksul Kürt köylüsü Batı'da işçileşmiştir Ulusal sorunlarına bir de sınıfsal çelişkileri eklenmiş bu büyük kitle, emekten yana etkin bir siyaset izlemeyen HADEP çatısı altında örgütlenememiştir. Dolayısıyla HADEP, Batı'da da etkin bir kuvvet olarak ilerlemesi için, Kürt ulusal sorununun yanı sıra ezilen ve sömürülen milyonların talep ve şiarlarını da gündemine alarak politika yapmakla yüz yüzedir ” (HADEP “Türkiyelileşmek” İçin Emekçileşmeli yazısı, Atılım, sayı: 7, 9 Kasım 2002)

Böylesi bir yaklaşım tarzı, kendi bağımsız çizgisi/bayrağı olmayan müzmin kuyrukçuların tutumunu yansıtabilir ancak. Buradan yanısıyan, devrimci “öncü”lerin değil fakat liberal kuyrukçuların tavrıdır. Böylelerine sormak lazım, sahi siz niçin varsınız? Batıdaki Kürt işçisini de HADEP örgütleyecekse, bu onun misyonuydu ve siz de bu işi daha iyi yapabilmesi için ona gönüllü akıl hocalığı yapacaksanız, neden peki ayrı bir parti olarak varsınız ve neden “marksist-leninist komünistler” olmak iddiası taşıyorsunuz? Bir zamanlar, Kürt sorununda reformist yolu tutan her Kürt siyasal akımını, “ana darbenin doğrultusunun ateş menzili içinde” tanımlayan ve bunu da devrimci stratejinizin “bir gereği olarak” gören sizler değil miydiniz? Bir zamanlar, devrimci olarak gördüğünüz bir PKK'ye “doğudaki Kürt işçisini” bırakmayı bile proletaryanın bağımsız devrimci konumuna ve misyonuna aykırı bulan sizler, bugün ulusal burjuva çizgide reformist bir partiye “batıdaki Kürt işçisini” bu denli kolay terketmekle en iflah olmaz kuyrukçular olduğunuzu kanıtlamış olmuyor musunuz?

Kuyrukçu oportünizminin en belirgin özelliklerinden birinin sınıf körlüğü olduğunu bu eleştiri boyunca birçok kez hatırlattık ve örnekledik. Onlar için HADEP ezilen bir ulus olarak “Kürtler”in partisidir, bundan ötesinin bir anlamı ve önemi yoktur. Bu partinin ideolojisi, programı, siyasal hedefleri ve tüm bunların kaynağını oluşturan sınıf niteliği/kimliği onları ilgilendirmiyor. Bu nedendir ki HADEP'in çalışmasında temel sınıfsal gerçekleri es geçmesini, sosyal sorunlara fazlaca dokunmamasını anlayamıyorlar ve bunu

ciddi ciddi, “ulusal dargörüşlüklük”ten kaynaklanan bir zaaf sanıyorlar. Bu çok bilinçli dargörüşlüğünün gerisinde nasıl bir sınıf konumu ve tutumu saklı duruyor dönüp buna bakacaklarına, tutup ona gönüllü akıl hocalığı yapıyorlar, papazca öğütlerde bulunuyorlar.

“Ulusal dargörüşlüklük”, komünist ya da genel olarak devrimci bir akımda kendini bir zaaf olarak gösterebilir. Burjuva çizgideki ulusal reformist bir harekette ise bu bir zaaf değil, tamı tamına sınıf konumu, tutumu ve tercihinden gelen bilinçli bir davranıştır. HADEP’te bunu bir zaaf olarak ele almak ve ondan bunu aşmasını beklemek, eşyanın tabiatına aykırıdır ve sınıf körlüğünün tipik bir yansımasıdır.

HADEP’ten “emekçileşme”sini beklemek, onun kendi ulusal burjuva sınıf konumunu ve kimliğini terketmesini, temsil ettiğİ Kürt burjuvazisiyle tüm köprüleri atmasını, yolunu Kürt mülk sahibi sınıflardan köklü bir biçimde ayırmasını beklemekle aynı şeydir. Devrimci dönemdeki PKK üzerinden bir parça anlamı ve mantığı olan bu “ulusal dargörüşlüklük” eleştirisi ve “emekçileşme” beklentisi, AB solu çizgisindeki sosyal-demokrat bir burjuva Kürt partisi için ileri sürülünce saçmalığın daniskası haline geliyor. Bu, Kürt işçi ve emekçileri saflarında burjuva ulusal reformist çizgi hakkında yeni hayaller yaratmaktır. Hala bu hayallere kapılmamış Kürt işçilerini de bu çizginin saflarına itmek, bunun gönüllü borazanlığını yapmaktır. İşte bunu yapanlar, yıllardır bu çizgi üzerinde hareket edenler, kuyrukçuluğu kendileri için karakter özelliğİ haline getirenler, bugün hala ciddi ciddi “öncü parti” olmaktan sözdebiliyorlar!

Kürt hareketinin devrimci çıkışını saptamada 5-6 yıl geriden gelenler, aynı şekilde onun adım adım devrimci konum ve kimlikten koparak reformist bir çizgiye kayışını da epeyce gecikerek saptayabildiler. Her iki durumda da bunu başarabilmeleri için teorik bilinç ve ilkesel yaklaşım değil fakat sarsıcı pratik olaylar gerekti. İlkinde bu, ‘90’lı yılların eşiğinde Kürdistan’da patlak veren poli-

tik kitle gösterileriydi. İkincisinde, İmralı'da ortaya konulan teslimiyetçi ve tasfiyeci çizgi oldu. Kürt hareketini devrimci olduğu dönemde reformist olarak niteleyenler, tam da “siyasal çözüm” çizgisiyle gerçekten reformizme yöneldiği bir dönemde bu kez “Kürdistan devrimi” üzerine dayanaksız güzellmeler yapmaya ve bunu kendi kuyrukçu politikalarına dayanak olarak kullanmaya başladılar.

Böylece, onlar hiçbir dönemde Kürt hareketi karşısında marksist ilkelere dayalı doğru ve sağlam bir tutum alamadılar derken neyi anlatmak istediğimizi, öncellerinden bugüne bütün bir MLKP tarihi üzerinden örneklemiş bulunuyoruz. Ve bununla biz, kendi bağımsız dünya görüşünden, ilkesel ve programatik temelinden ve taktiğinden yoksun bir hareket için “öncü parti” iddiasının boş bir laf olarak kaldığını, bu durumda “öncü partiden önder partiye geçiş!” üzerine lafların altı boş tekerlemeler olmaktan öteye gidemeyeceğini anlatmak istiyoruz.

Birbirini boşa çıkaran öngörüler

“Öncü” bilinç/kimlik konusunda, “önder parti hedefine kilitlenmeyi” temel bir görev olarak saptayan ve “3. Kongreyle önder partiye, zafere!” türünden pek iddialı yeni bir slogan formüle eden MLKP 3. Kongresi belgelerine de bakılabilir. Ne de olsa bu belgeler, en üst parti platformunun ürünleri olarak, MLKP'nin gelinen yerdeki en ileri bilinç düzeyini temsil ediyor olmalılar. Fakat belge olarak bakabileceklerimiz, MK tarafından sunulan *Politik Rapor*'dan ibaret ve bu raporda da hem çok şey var ve hem de hemen hiçbir şey yok. Neredeyse tüm siyasal sorunlara bir biçimde değinilmiş, fakat hemen hiçbirinde elle tutulur bir görüş ya da değerlendirme ortaya konulmamış.

Politik Rapor'u, kendi ifadesiyle “iki kongre arası dönemin en önemli gelişmesi” olan Kürt sorunu/hareketi üzerinden, ayrıntılı olarak görmüş bulunuyoruz. Buradaki iki önemli sonuç, İmralı son-

rasındaki özeleştirinin geri alınması ve Kürt hareketinin ardından sürükleniş çizgisine açıktan dönüştür.

Rapor'un iki kongre arası siyasal gelişmelere ilişkin genel geçer "analiz"leri özel bir anlam taşıyor. Nispeten ilgi çekebilecek bölüm "*Olanaklar, Olgular ve Gelişmenin Yönü*" başlıklı son bölüm olabilirdi. Burada ise, bir yandan gelişmelerin adım adım "devrimci durum yönünde ilerlediği" üzerine büyük umutlar (s.119 ve 122) ortaya konuluyor, öte yandan "önderlik boşluğu doldurulmazsa" eğer "işçi ve halk hareketinin bir çürüme sürecine girmesi" tehlikesi üzerine karamsar (s.117-118) saptamalar yapılıyor. (*Politik Rapor*'dan tüm aktarmalar *Partinin Sesi/36*'dandır...)

Umutlu öngörüler ortaya koyarken *Rapor*, "... işçi sınıfı, küçük ve orta köylülük, esnaflar ve öğrenci gençlik bir yanardağ halindedir Emperyalist savaş karşıtlığı, İMF'ye karşı güçlü tepkilerle birleşerek önemli bir politik kitle hareketini mayalamaktadır " (s. 119) diyor ve sorunu olayların "devrimci durum"a doğru gidişine şöyle bağlıyor: "*Yönetenlerin eskisi gibi yönetemediği; bir yönetememe krizinin hüküm sürdüğü günümüz koşullarında, sefaletin kitlesel boyutlara ulaşması, yönetilenlerin hoşnutsuzluklarını ifade eden tepkilerin birikmesi ve yer yer derin kaynaşma vb. olgular gelişmenin bir devrimci durum yönünde ilerlediğini göstermektedir* " (s.119)

"Gelişmenin bir devrimci durum yönünde ilerlediği" üzerine bu elastiki sözler bir "devrimci durum" öngörüsü bakımında gerçekte hiçbir şey ifade etmiyor. Sıralanan olgular biraz eksik biraz fazlasıyla bütün bir '90'lı yıllar için de sözkonusuydu. O yıllar için "olgular gelişmenin bir devrimci durum yönünde ilerlediğini göstermektedir" saptamasını yapmanın anlamı neydiyse bugün için de ancak odur. Fakat burada bizi, bu iyimser öngörü ile, yalnızca bir sayfa önce, "önderlik boşluğu"nun doldurulamaması durumuyla ilişkilendirilen karamsar öngörünün oluşturduğu büyük karşıtlık ilgilendirmektedir.

Lenin, konu üzerine çok bilinen makalesinde “devrimci durum”u ortaya koyan başlıca belirtileri sıraladıktan sonra, şunları söylüyor:

“Yalnızca tek tek grupların ve partilerin değil, aynı zamanda tek tek sınıfların iradesinden de bağımsız olan bu nesnel değişiklikler olmadan devrim -genel kural itibariyle- imkansızdır İşte bu nesnel değişikliklerin tümüne birden devrimci durum denir ” (Seçme Eserler, C. 5, İnter Yayınları, s.187)

Demek ki devrimci önderlik boşluğunun doldurulup doldurulmaması, “devrimci durum”un oluşması bakımından esasa ilişkin bir etken oluşturmaz. Ama bir sayfa sonra gelişmelerin “devrimci durum”a doğru gittiğini vurgulayan (ve bunu öteki sayfalarda ayrıca yineleyip duran) *Politik Rapor*, bir sayfa önce şunları söyleyebiliyor:

“...önderlik boşluğu günümüzde daha da ağırlaşmış ve büyümüştür Çözüksüzlük halinde işçi sınıfı ve halk hareketinin bir çürüme sürecine girmesi ve politik öncüleri de bu anafora çekmesi tehlikesi kendini dayatacaktır Nitekim bugün yığınlar arasında, salt burjuva olanına değil, genel olarak politikaya ilgisizlik ve partisizlik eğilim tarzında gelişen depolitizasyon, çürümenin bir biçimidir ” (s. 117-118)

Bu sözler ile “gelişmenin bir devrimci durum yönünde ilerlediği” üzerine döne döne yinelenen inanç bir arada olamaz. “Olgular gelişmenin bir devrimci durum yönünde ilerlediğini göstermekte” ise eğer, devrimci önderlik boşluğunun doldurulmaması kendi başına buna esasa ilişkin bir etkide bulunamaz. Zira “devrimci durum”un oluşumu, “yalnızca tek tek grupların ve partilerin değil, aynı zamanda tek tek sınıfların iradesinden de bağımsız” gelişmelerin bir ürünüdür. Devrimci önderlik sorunu, “devrimci durum”un gereğince değerlendirilmesi ve başarılı bir devrime dönüştürülmesi bakımından önem taşıyan bir temel sorundur. Ama yazık ki “öncü partiden önder partiye geçiş!” hedefine kilitlenen MLKP 3. kongresi bu ayırımı yapamamaktadır. Birer sayfa arayla

ortaya koyduğu siyasal öngörüler birbirini boşa çıkarmakta, böylece ortada yeni döneme yol gösteren açık bir “politik analiz” kalmamaktadır.

Yanlış zamanda yanlış sloganlar

Politik Rapor’da, “Öncü partiden önder partiye geçiş!” hedefine kilitlenenlerin “öncü” bilinci konusunda fikir veren başka bazı ilginç görüşler de var. Bunlardan biri, bugünün koşullarında “üretimin denetlenmesi” şiarının ileri sürülmesi üzerinedir. 90. sayfada özelleştirme saldırısına ilişkin söylenenlerin ardından, 91. sayfada şunlar söylenmektedir:

“... buna karşı durmak için, ‘Özelleştirme terörüne karşı işyerlerimizi savunalım!’ ve yine, tıpkı vurgulanan şiar gibi, kriz koşulları altında devrimci bir rol oynayacak ‘İşçilerin üretimi denetlemesi’ talebini öne sürmek, bugün işçi sınıfı mücadelesinin geliştirilmesi bakımından önemlidir ”

“Olanaklar, olgular ve gelişmenin yönü” konusunda herşeyi birbirine karıştıranlar ve bu arada siyasal mücadele alanındaki en temel marksist kavramlardan biri olan “devrimci durum”u yerli yerine oturtamadıklarını gösterenler, şimdi de “kriz koşulları” ile “devrimci durum”u birbirlerine karıştırdıklarını ele veriyorlar. Kriz bu ülkede yıllardır var ve döne döne ağırlaşarak sürüyor. Ama hiçbir ciddi devrimcinin aklına kriz koşullarını gerekçe göstererek “İşçilerin üretimi denetlemesi” şiarını ileri sürmek ve bu koşullar altında bunun “devrimci bir rol oynayacağını” ileri sürmek gelmemiştir. Zira her akli başında devrimci gerçekte bunun tam tersinin doğru olduğunu bilir. Bizzat özelleştirme saldırısının yerli deneyimi (somutta Karabük örneği), üretimi denetlemekten de öteye devralmanın nasıl sonuçlar yaratabileceğini bize göstermiş bulunmaktadır.

Özellikle de taktiğe ilişkin bölümlerinde uluslararası deneyimi genelleştiren *Komünist Enternasyonal Programı*, “üretimin

denetlenmesi” şiarı üzerine şunları söyler:

“Devrimci dalga yokken, Komünist partileri emekçilerin günlük ihtiyaçlarından yola çıkarak kısmi şiarlar ve kısmi talepler ileri sürmeli ve bunları Komünist Enternasyonal’in esas hedefleriyle birleştirmelidirler Fakat bunu yaparken, önkoşulu devrimci bir durumun varlığı olan ve başka bir durumda kapitalist örgütler sistemiyle içiçe geçme şiarı haline gelen geçiş şiarları atmamalıdır (örneğin üretimin denetlenmesi sloganı ve benzeri). Kısmi talepler ve kısmi şiarlar doğru bir taktiğin mutlak koşulu iken, bir dizi geçiş şiarı kopmaz bir şekilde devrimci bir durumun varlığına bağlıdır ” (İnter Yayınları,, s.86, vurgular orijinalinde)

Bunlar basit gerçeklerdir ve özellikle “üretimin denetlenmesi sloganı” üzerine söylenenler bu ülkede artık iyi kötü biliniyor olmalıdır. Zira kriz koşulları ile “devrimci durum”u birbirine karıştırarak “üretimin denetlenmesi sloganı”nı ileri sürme budalalığı daha önceleri başkaları tarafından da gösterildi ve bu yerinde eleştirilere konu oldu. Ama tüm bunlara rağmen ve 2002 yılında, “üretimin denetlenmesi sloganı”nın hangi koşullarda devrimci bir rol oynayabileceğini ve hangi koşullarda “kapitalist örgütler sistemiyle içiçe geçme” sonucu doğuracağını birbirinden ayıramayan bir “öncü parti” gerçeği ile yüzyüzeyiz. Üstelik de kongresi üzerinden!

Aynı kafa karışıklığı kendini sınıf çalışması alanına ilişkin öteki önerilerde de göstermektedir. *Politik Rapor*’da havza ve il düzeyinde “işçi konseyleri” ve “memur konseyleri” önerilebilmektedir. Okuyoruz:

“Vurgulanan tipteki örgüt biçimlerinden başka, sendikalı-sendikasız tüm fabrika ve işletmelerde işyeri komiteleri ile, söz konusu komitelerin seçip göndereceği temsilcilerden oluşacak; (havza ve il düzeyinde) işyeri komite temsilcileri konseyi kurulması sınıfın örgütlülüğü ve hareketin gelişimi bakımından önemli roller oynayacaktır ” (s.93-94)

Daha ilerde işçi hareketinden memur hareketine geçiliyor ve

aynı yerel konsey örgütlenmeleri bu kez onlar için öneriliyor: “İşçi kardeşleri gibi, emekçi memurlar da, ‘işyeri komiteleri’ ile, kent ölçeğinde ‘işyeri komite temsilcileri konseyi’ türü örgütlenmeler geliştirmek ... göreviyle yüzyüzedirler ” (s.99)

Bu pek devrimci önerileriyle “öncü parti”, mücadele ve örgüt biçimleri konusundaki derin kavrayışsızlığını ve aşırı subjektivizmini ele veriyor. Örgüt biçimleri sorunu mücadelenin düzeyi ve biçimleri sorunundan koparılarak tümüyle keyfî bir biçimde konuluyor ve doğrusu eşine az rastlanır bir ataklık gösteriliyor.

“Konsey” örgütlenmesi MLKP programındaki “sovyet” örgütlenmesi karşılığıdır. Konsey ya da sovyetler, “öncü parti” işçilere ve onların memur kardeşlerine önerdi diye değil de, mücadelenin belli bir düzeyinde ve bizzat kitle hareketinin kendi dinamizminden çıkarlar. Bu düzey tam da devrimci yükselişle ve onun bir devrim durumuna doğru büyümesiyle bağlantılıdır. Kitle hareketinin devrimci gelişiminin ürün olan konsey/sovyet/meclis türü örgütlenmeler, başlangıçta devrimci ayaklanma, zafer durumunda ise devrimci iktidar organları haline gelirler. İşçi konseyleri şiarı da, tıpkı üretimin denetlenmesi şiarı gibi, bir geçiş dönemi şiarıdır; ileri sürülmesi ve elbette olanaklı hale gelmesi, devrim dalgasının yükseliyor olması ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Devrimci durumun olmadığı koşullarda bu türden bir şiar, hayatta karşılık bulamamasından bağımsız olarak, konsey örgütlenmesinin içeriğini boşaltmak ve onu gülünç bir oyuncak durumuna düşürmek anlamına gelir. (Aynı konuda bkz. *Komünist Enternasyonal Programı*, s.88. Komünistler bu sorunu, DHKP-C’nin “halk meclisleri” düşüncesinin eleştirisi çerçevesinde, 1996 sonbaharında ayrıntılarıyla ele aldılar.)

Fakat gariptir, “öncü parti” olarak MLKP, üstelik “önder parti hedefine kilitlen”diği bir gelişme aşamasında, devrimci strateji ve taktiğin bu en temel esaslarından habersiz görünüyor. Bunlar bir gazete makalesinde yer alsaydı, insan çala kalem yazılmış ve redaksiyondan geçmemiş bir yazının azizlikleri deyip geçebilir. Ama

sözkonusu olan önden hazırlanıp bir parti kongresine sunulan, orada tartışılıp onaylanan ve kongreden uzun aylar sonra kamuoyuna sunulan bir metindir. Ve işte böyle bir metinde, bu denli saçma bir dizi görüş yer alabilmektedir. Demek ki “öncü parti”nin bilinç düzeyi gerçekten budur ve bu durumda onun yıllarca hep geriden gelmesinde, hep de arkadan sürüklenmesinde garipsenecek bir yan yoktur.

Öteki bazı sorunlar

Politik Rapor’un “iç politik durum” a ayrılmış bu ikinci ana bölümünde üzerinde durulabilecek başka sorunlu görüşler de var. Fakat seçtiğimiz örneklerden de farkedilebileceği gibi, biz daha çok sınıf mücadelesi ve devriminin yasalarıyla bağlantılı olanlar üzerinde durmayı, “öncü parti”nin bu açıdan durumu hakkında bir fikir edinmeyi tercih ettik.

Yine de ötek bazı konular hakkında birkaç kısa değinmede bulunalım. Bunlardan biri AB ve Türkiye ilişkilerine ilişkin değerlendirmedir. *Politik Rapor*’un değerlendirmelerine bakılırsa, gerekçeleri farklı olsa da, “*Türk burjuva devletinin AB’ye girişi, ABD, AB ve sermaye oligarşisinin ortak stratejisine dönüşmüş*” bulunmaktadır (s.81). Gerçi AB, Türkiye’nin kendisine yük oluşturacak ağır sorunlarının ve ABD’nin neden onu AB’ye sokmak istediğinin tümüyle farkındadır. Fakat “*Yine de onlar Türk burjuva devletinin ABD’yle ilişkilenişini bozup değiştirmenin, AB’ye bağımlılığını güçlendirip derinleştirmenin en kestirme yolunun bu devleti saflarına kabul etmekten geçtiğini*” bilmektedirler! (s.80) Bu orijinal değerlendirmeyi konuyla ilgilenen okurların dikkatine sunmakla yetiniyoruz.

Politik Rapor’un bir başka orijinal değerlendirmesi, 102-104. sayfalarda yer verilen köylülük ile küçük esnafların durumu üzerinedir. Değerlendirmeye bakılırsa, sermaye ve devleti, Kürt savaşından dolayı ve bu savaşta kitle desteğini korumak üzere, ‘90’lı yılların sonuna kadar bu kesimlere “zorunlu” tavizler ver-

miştir. Fakat tam da Kürt yenilgisinin ardından, nihayet bu kesimlere karşı da saldırıya geçmiş ve böylece “zorunlu rüşvet dönemi” de sona ermiştir. Gerçi bu pek orijinal yorum, anlatımının kronolojik akışı içinde, saldırıların gerçekte sürekli olduğunu, fakat son yıllardaki yeni krizler ve İMF saldırı programlarıyla bunların ağırlaştığını da söylüyor. Fakat her şeyi “katıp karıştırmak”, parti kongresine sunulmuş bir *Politik Rapor* için kolay hoşgörülebilir bir kusur değildir herhalde.

Politik Rapor kapsamında değinmeden geçemeyeceğimiz iki sorun daha var.

Bunlardan ilki, iki MLKP kongresi arası dönemde “emekçi semtlerin çehresinde” meydana gelen “önemli değişiklikler” üzerine. (s.99-101) *Politik Rapor*’un bu konudaki değerlendirmelerini oldukça önemli buluyoruz ve ekte yorumsuz olarak sunuyoruz. Belki buna yalnızca bir-iki soru ekleyebiliriz: Neden semtlere yönelik çürütücü saldırı, üstelik semt çalışması yapanları da kapsayacak düzeyde, bu denli kolay sonuç verebilmiştir? Bunun semtlerin heterojen ve karmaşık sosyal-kültürel dokusuyla ne türden bir ilişkisi var acaba?

Öteki sorun, *Politik Rapor*’un reformist sola ilişkin değinmeleri üzerine. *Rapor*, iki kongre arası dönemde, “küçük-burjuva reformizminin sosyal-şovenist pratiğine, bir de, diktatörlüğün 19 Aralık katliamı sonrası ölüm orucu eylemi karşısında faşizmle uzlaşmayı eklediği”ni tespit ediyor. (s.115) Bunlara, SİP’in 28 Şubat’ın dümen suyunda hareket etmeye özel bir özen göstermesini; SİP’le birlikte EMEP’in 11 Eylül sonrasında sorunu “savaşa da teröre de karşıtlık” biçiminde koymasını da ekleyebilirdi.

Fakat biz asıl şunu sormak istiyoruz: *Politik Rapor* ’un hakkında böyle ağır bir değerlendirme yaptığı bir reformist sol nasıl oluyor da 3. kongresinin hemen ardından MLKP’nin güç birliği muhatabı olabiliyor? Henüz bu derece alçalmadığı bir sırada “küçük-burjuva reformizmi”yle “genel sol birlik” içinde bile yer almayı kesin bir

dille reddedenler, nasıl oluyor da “sosyal-şovenist pratiğine” bir de “faşizmle uzlaşmayı eklediği” bir dönemin ardından onu temel bir seçim ittifakının ana muhatabı olarak seçebiliyorlar?

Bu soruların yanıtlarını geçen bölümlerde vermiş bulunuyoruz. Buna burada şunu ekleyebiliriz; Geçmişten beri kullanılan ve bu arada *Politik Rapor*’da bolca yinelenen “komünist ve devrimci hareket” tanımı, gerçekte MLKP için artık anlamını yitirmiştir. Gerçek yönelimleri ve pratiği tüm açıklığı ile gösteriyor ki, onun için artık reformist sol eksenli “genel sol birlik” vardır.

VII. Bölüme Ek:

“Emekçi semtlerin çehresinde önemli değişiklikler...”

“2. Kongremizden sonraki yıllarda emekçi semtlerin çehresinde önemli değişiklikler meydana geldi. Daha 1996 sonundan itibaren inisiyatifi ele geçirmeye başlayan faşist rejim, görevli çeteleri ve resmi güçleri aracılığıyla tam bir toplumsal çürütme saldırısına girişti. Uyuşturucu, kadın bedeninin satılması, insani değerlerin ve dayanışma kültürünün yerine hayvani bir biryeciliğin ve bencilliğin geçirilmesi, lümpenliğin, serseriliğin, polis muhbirliğinin, ajanlığın ve mafyacılığın özendirilmesi, alkol tüketiminin sınırsızca yaygınlaştırılması bunların başında gelir. Bu, aynı zamanda, suyu çürüterek devrimci ve komünist hareketi çürütme planıydı. Faşizmin tüm bu konularda devlet terörü ve çete şiddeti eşliğinde belirli bir başarı elde etmesi, komünist ve devrimci hareketin emekçi semtlerde yürüttüğü politik faaliyetin gerilemesiyle, örgütsel daralma ve nitelik zayıflığıyla paralel tarzda ve uzun bir süreç sonunda gerçekleşti.

“İstanbul dışta tutulursa, 1996 sonrası süreçte belli başlı sanayi kentlerinin ve büyük şehirlerin emekçi semtlerinde sömürü düzenine ve faşizme karşı mücadele adeta dibe vurdu. İstanbul’da da

büyük bir gerileme, daralma ve etkisizleşme süreci yaşandı. Hali hazırda bu gerçeklik değiştirilebilmiş değildir.

“Aynı yıllarda komünist ve devrimci hareket de, emekçi semtler cephesinde ciddi bozulmalar yaşadı. Su çürüdükçe suyun içinde hareket edenler de bundan paylarını aldılar. Kitlelere yabancılaşma, ‘zorunlu bağış’, zor kullanımında ilkesizlikler, milis kavramının ve içeriğinin bozulması, düşman sızmalarına açık hale geliş, sempa-tizan çevrelerde ve tek tek bazı aktivistlerde lümpen-serseri kültürüyle uzlaşma, giderek ona ayak uydurma, disiplin yoksunluğ u, politik kötümserlik ve umutsuzluk vb. gerçekler komünist ve devrimci hareketin emekçi semtlerindeki çalışma, örgüt ve militanlarının gerçekleri haline geldi.” (*Politik Rapor*, s.99-100)

VIII

Bu kafayla “öncü” değil ancak kuyrukçu olunur...

(Devam...)

Saçmalıkta akıl almaz ısrar

“Öncü parti”nin bilinci konusunda bir fikir edinmek üzere *Politik Rapor*’dan kongre kararlarına geçiyoruz. MLKP 3. Kongresi, programdaki bazı küçük değişikliklerin yanısıra “*Birlik Kongresi Belgeleri*” arasında yer alan “*Strateji belgesi*”nde de birkaç kelimelik ifade değişiklikleri yapmış bulunuyor (“kongre kararları” derken bunları kastediyoruz). Bundan anlıyoruz ki “*Strateji belgesi*” de bağlayıcılık bakımından MLKP programı ve tüzüğü ile aynı değerdedir; onda ifade değişiklikleri yapmak bile ancak kongre kararı ile olanaklı olabilmektedir. Bu doğruysa eğer, MLKP 3. Kongresinin bu belgeyi baştan aşağı gözden geçirmesi gerekirdi. Zira burada yer alan değerlendirmelerin önemli bir bölümü ya kendi mantığı içinde bile artık tümüyle geçersiz hale gelmiştir ya da bazı örneklerini görmüş bulunduğumuz gibi pratikte

bizzat MLKP tarafından artık terkedilmiş, ortada (kağıt üzerinde!) bırakılmıştır. (Durumun anormalliğini vurgulamak üzere bunu burada hatırlatmakla yetiniyoruz).

MLKP 3. Kongresinin “*Strateji belgesi*”nde yaptığı ifade değişiklikleri, “*Strateji ve Taktik Belgesinde Düzeltme*” başlığı taşıyor. Önce bu “düzeltme” kararının yayınlanmış metnini olduğu gibi görelim:

“Türk-Kürt, alevi-sünni, laik-şeriatçı vb. özgün karşıtlıklara dair Birlik Kongresi belgelerine ve parti çizgisine yapılan eleştiri ve itirazları yanlış bularak reddeden, bu konuda Birlik Kongresi'nin perspektif, analiz ve kararlarını teyit eden 3. Kongremiz, strateji belgesinin 'c) Devrimimizin gelişme çizgisi üzerine' başlıklı bölümünde yer alan 'Birincisi, Türkiye'yi antiemperyalist demokratik devrime ve bu devrimin zaferine götürecek olan yolun, burjuvazi-proletarya, devlet-halk vb. açık sınıfsal ve siyasal karşıtlıklar yanı sıra, fakat bunlardan daha çok, Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen bir iç savaş ya da savaşlar serisinden geçerek gelişeceğidir' biçimindeki kısmın bir ifade eksikliği taşıdığı ve bunun, sorunun konuluşunun özüne uygun tarzda giderilmesi gerektiği düşüncesini yerinde bularak, söz konusu bölümün “Birincisi, Türkiye'yi antiemperyalist demokratik devrime ve bu devrimin zaferine götürecek olan yolun, burjuvazi-proletarya, devlet-halk vb. açık sınıfsal ve siyasal karşıtlıkların yanı sıra, faşist diktatörlüğün kısıktıp örgütleyeceği Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen gerici bir iç savaş ya da savaşlar serisinden geçerek gelişeceğidir' biçiminde değiştirilmesini kararlaştırır” (Partinin Sesi, sayı: 36, s.126)

Herhalde hiçbir şey, MLKP'nin bugünkü teorik ve siyasal kavrayışının gerçekte ne olduğunu bu karar metninden daha iyi özetleyemezdi. Kendi nesnelliği içinde bu karar, gerçek bir kavrayışsızlığı yansıtanın ötesinde, teorik açıdan bir cehalet ve siyasal açıdan akıl almaz bir sorumsuzluk örneğidir. Devrimci ol-

mak iddiasındaki bir parti düşününüz ki, kalkıp bugün Türkiye’inde hedeflediği devrimin, dahası bu devrimin zaferine giden yolun, sınıfsal karşıtlıkların yanısıra, “faşist diktatörlüğün kışkırtıp örgütleyeceği Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen gerici bir iç savaş ya da savaşlar serisinden geçerek gelişeceği”ni söyleyebilisin! Burada bir düşünsel sapmadan çok bir düşünce bozukluğu ile yüzyüzeyiz.

Bu garip düşünce yıllardır “Birlik Kongresi Belgeleri”nin temel metinlerinden biri olan “Strateji belgesi” içinde duruyor. Zamanında, Birlik Kongresinin hemen ertesinde, Perinçek ve bundan bir yıl sonra da MLKP’nin o zamanki reformist “yoldaşlar”ı üzerine atlayıp bu düşünceyle oynamış, onu devrimci hareketi karalamanın bulunmaz bir fırsatı olarak kullanmışlardı. Bunun temel ve bağlayıcı nitelikteki bir belgede hala yer alması, öyle anlaşılıyor ki gelinen yerde MLKP saflarındaki bazı devrimcilerde de rahatsızlık yaratmış, onların eleştirisi ve itirazları çerçevesinde konu 3. Kongreye taşınmıştır. Ve MLKP 3. Kongresi bunu, bu yerinde eleştirileri ve itirazları, yıllar sonra da olsa bu budalalık örneği düşüncenin yükünden kurtulmanın bir olanağı olarak değerlendireceğine, tutup onu yeniden “teyid” etmeyi marifet sayabilmiştir. Yaptığı ifade değişiklikleriyle güya kusurlarından arındırarak! Oysa tersine, düzeltilmiş biçimiyle bu düşünce, eskisinden daha saçma bir içeriğe ve anlama büründürülmüştür. Ama MLKP’nin tepesindekilerde bunu görüp anlayacak kafa ve sorumluluk duygusu nerede?

Başlangıçta belki masumca bir budalalığın ürünü olan bir düşüncede yıllar sonra hala ısrar etmek, bunu yapanları içinden çıkamayacakları bir batağa sürükleyebilir. Nitekim ister devrimci ister reformist Kürt hareketinin kuyruğuna her biçimiyle yapışmayı bir değişmez çizgi haline getirenlerin bu davranışının gerisinde aynı zamanda bu türden orijinal düşüncelerin kaçınılmaz politik sonuçları vardır. Aynı şekilde, “Kürt ulusu”nu bir bütün olarak devrimci ilan eden ve stratejik saflaşmanın devrimci kutbuna yer-

leştiren programatik düşünce de bu orijinal saplantıdan çok ayrı değildir; onunla aynı mantığa oturmakta, benzer sonuçlara çıkmaktadır.

“Devrimin gelişme çizgisi” ve etnik/dinsel çatışmalar

Bu orijinal düşünceyi daha yakından görelim ve buna öncelikle yapılan düzeltmeden başlayalım. Karar metni, konuya ilişkin olarak “Birlik Kongresi’nin perspektif, analiz ve kararlarını teyit” ettiğini, bununla birlikte ilgili pasajın bir “ifade eksikliği” de taşıdığını, bu eksikliğin “sorunun konuluşunun özüne uygun tarzda giderilmesi” durumunda ortada sorun kalmayacağını söylüyor. Pasajın ilk biçiminde; “*Türkiye’yi antiemperyalist demokratik devrime ve bu devrimin zaferine götüreceğ olan yolun*” sınıfsal karşıtlıkların yanısıra, “*fakat bundan daha çok, Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen bir iç savaş ya da savaşlar serisinden geçerek gelişeceği*” söyleniyor. Yani ilk biçim, devrimin, sınıfsal karşıtlıkların yanısıra, **fakat ondan da çok**, etnik ve dinsel karşıtlıklardan doğacak çatışmalardan, bunlar ekseninde gelişecek bir iç savaşlar serisinden geçerek gelişeceğini ve zafere ulaşacağını söylüyor. Burada yapılan düzeltmelerin ilki, “**fakat bundan daha çok**” ifadesinin atılmış olmasıdır. Ne var ki bu düzeltme, sorunun özünü değiştiren, akıl almaz anormallikteki düşünceyi bir nebze olsun hafifleten herhangi bir yenilik getirmiyor. İlkinde asıl ağırlık etnik ve dinsel karşıtlıklardan doğacak çatışmalara, bunların yolaçacağı “iç savaş ya da savaşlar serisi”ne verilirken, yapılan düzeltmeyle, devrimin zafere giden yolda, sınıfsal çatışmalar ile etnik ve dinsel çatışmalara eşit şans tanınmış olunuyor. Yani saçmalık özü yönünden tüm görkemiyle yerli yerinde duruyor.

İkinci düzeltmede, etnik ve dinsel çatışmaların kaynağına işaret eden bir ilave yapılmış ve bu yolla kışkırtılacak iç savaş ya da

savaşların gerici niteliği vurgulanmış (eklenen ifadeleri siyah olarak veriyoruz): “... **faşist diktatörlüğün kışkırtıp örgütleyeceği Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen gerici bir iç savaş ya da savaşlar serisi...**”

“Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı” çatışmasının gerici kaynağına ve bundan doğabilecek iç savaşların kesin gerici, karşı-devrimci niteliğine yapılan bu vurgular kuşkusuz yerinde olmuştur. Fakat işte tam da bu sayede, stratejik plan ve “devrimimizin gelişme çizgisi” tanımını içinde bunlara yer vermenin tüm akıl dışı saçmalığı da böylece açığa çıkmıştır. Zira hiçbir devrim, hele de onun zaferine giden yol, “**faşist diktatörlüğün kışkırtıp örgütleyeceği Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı gibi somut biçimler üzerinde yükselen gerici bir iç savaş ya da savaşlar serisinden geçerek**” gelişmez. Bu tamı tamına karşı-devrimin yoludur. Emekçilerin etnik ve dinsel temellerde birbirine kırdırılması ve onyıllarca giderilemeyecek düşmanlıklar içine itilmesi sayesinde, devrimin belki de uzun onyıllar için imkansızlaştırılması yoludur. Bunun ne demek olduğunu anlamak istiyorsak, basitçe eski Yugoslavya cumhuriyetlerinde olup bitenlere bakmamız yeterlidir.

Dolayısıyla, bu ikinci düzeltmenin yarattığı açıklık temelinde, MLKP 3. Kongresinin bu saçma düşünceyi temelden reddetmesi, “*Strateji belgesi*”nden onu ve onu tamamlayan herşeyi çıkarıp atması gerekirdi. Oysa o böyle yapmak yerine, tutup bu düşünceyi ve onu üreten “perspektif, analiz ve kararları” yeniden onaylama yoluna gitmiştir!

Egemen sınıfların değirmenine su taşımak

‘90’lı yılların ortalarından itibaren devrimci akımlara yönelik ağır ve bayağı saldırılara yeniden başlayan Perinçek, *Birlik Kongresi Belgeleri*’nin yayınlanmasının ardından MLKP’nin bugün hala sürdürmekte ısrar ettiği bu görüşleri bulunmaz bir fırsat olarak anında diline doladı; bir başyazısını bu konuya ayırarak, yukarıdaki

saçmalıkları devrimci akımların MİT'in, kontrgerillanın oynacağı haline geldiğinin kanıtı saydı. Bu alçakça bir karalamaydı; fakat "Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı" çatışmasından geçerek gelişecek bir devrime ilişkin o aptalca düşünceler buna fazlasıyla malzeme sağlıyordu.

Ardından, 1995 Mart'ında, devletin Gazi provokasyonu yaşandı ve bu geri teperek devlete karşı büyük bir halk direnişine yolaçtı. *Atılım* o bildiğimiz ataklığı ile, konuya ilişkin yazılarının birinde, doğrudan devlete karşıtlık çizgisinde gelişen bu halk hareketini tutup tartışmakta olduğumuz orijinal saçmalığın bir doğrulanması saydı (sayı: 27, 8-15 Nisan '95). Tam da, MLKP'nin hala sıkıntısını çektiği ve 3. Kongresinde revizyona tabi tuttuğu o tartışmakta olduğumuz pasaja dayandırılan bu yorum, tepeden tırnağa saçma ve gerçek dışıydı. Gazi'de bir Alevi-Sünni çatışması değil, bunu kışkırtmaya yönelik bir kontrgerilla provokasyonu yaşanmıştı. Fakat provokasyon ters tepmiş, Gazi Mahallesi halkı öfke ve tepkisini faşist katillere ve devlete yöneltmişti. Yani Gazi'de, "*Strateji belgesi*"nde "özgün karşıtlıklar" adı altında (s.91) pek bilimsel tanımlamalara da konu edilen türden bir çatışmayla değil, tipik bir halk-devlet çatışmasıyla, tam da "açık sınıfsal ve siyasal karşıtlığa" dayalı bir çatışma ile yüzyüzeydik.

Atılım'ın bu budalaca yorumunun ardından "*Strateji belgesi*"nin orijinal saplantısını bu kez o sıralar dolu dizgin bir tasfiyeci süreç yaşayan *Özgürlük Dünyası* yazarları dillerine doladılar ve buradaki düşünce zaafiyetini kendilerince istismar ettiler. (Sayı: 78, Haziran-Temmuz '95, s.29-31) Düşüncenin sahipleri o zaman "komünist" olarak gördükleri ve "yoldaşlar" olarak hitap ettikleri bir kaynaktan gelen ve esası yönünden doğru da olan bu eleştiri-den yararlanarak orijinal saçmalıklarını bir yana bırakacaklarına, verdikleri yanıtta deyim uygunsu iyice batağa battılar. (*Proleter Doğrultu*, sayı: 2, Ağustos-Eylül '95, s.36-46)

Daha genel bir tartışmanın bir bölümünü oluşturan ve 11 dergi sayfasını bulan bu uzun yanıt "*Demagojinin de bir sınırı olmalı*"

başlığını taşıyor. Ama insan bu yazıyı incelediği zaman aynı şeyi onun yazarları hesabına da düşünüyor. 11 sayfalık bu laf kalabalığı içinde bir yandan orijinal saçmalık derinleştiriliyor, öte yandan ise yanıtı en net biçimde verilmesi gereken en önemli sorun üzerinden sessizce geçiştiriliyor. İnsan koca yazı boyunca en kritik olan soruya herhangi bir yanıt bulamıyor. Uzun laf kalabalığı, tartışma dışı olan ve genel kabul gören bir sürü şeyi sıralıyor; ama tüm bunları tartışmalı sorunun özünden kaçmak için kullanıyor. Etnik ve dinsel çatışmaları “devrimin gelişme çizgisinin” somut biçimleri olarak ele alan o garip düşüncenin/formülasyonun nasıl olup da savunulabildiğine yanıt vermekten özenle kaçınıyor.

Proleter Doğrultu, o dönemki “yoldaşlar”ına verdiği yanıtta daha baştan kendini bir yanlış tanımlamalar ve tespitler batağına saplıyor. Sorunu tutup daha en baştan “Türk-Kürt, sünni-alevi, laik-şeriatçı çelişkisi” olarak tanımlıyor ve daha ilerde öfkeyle karışık bir güvenle soruyor: “**Birinci soru** şu; *Anadolu coğrafyasında yüzyıllardır süregelen belirli tarihsel koşullarda oluşmuş bir ‘Alevi-Sünni’ çelişkisi toplumsal bir gerçek midir, değil midir?*” Bunu az ilerde bir ikinci soru izliyor: “**İkinci olarak**; *Aleviler Osmanlı İmparatorluğu dahil, Anadolu’da yüzyıllardır ezilmekte midir?*” (s.40) Bu iki soruyu ise az aşağıda şu türden tanım ve tespitler izliyor: “*Sünni-Alevi çelişkisi toplumsal bir gerçektir ve kökleri tarihin derinliklerindedir*” “*Demek ki birinci veri, Alevi-Sünni kutuplaşması toplumsal bir gerçektir*” (s.40)

Bu soruları soranlar, iki ayrı soruda birbirinden tümüyle farklı iki ayrı sorunu dile getirdiklerini gözden geçiriyorlar ya da bunları bilerek birbirlerine karıştırıyorlar. Alevilik ve Sünnilik iki ayrı kültür olduğu ölçüde, bu kültürlerin etkisi altındaki emekçilerin birbirlerine karşı tarihten kök alan önyargıları, buradan gelen mesafeli tutumları, kışkırtmalardan da beslenen yer yer pasif düşmanlıkları elbette “toplumsal” bir gerçektir. Ama bunu alıp toplumsal “çelişki” ve “kutuplaşma” olarak nitelenmek ve toplum düzeyinde genelleştirmek, bununla da kalmayıp devrimci stratejinin bu

“çelişki” ve “kutuplaşma”ları veri olarak değerlendirmesi gerektiğini savunmak, sorunun özünü tam da egemen sınıfların arzuladığı doğrultuda bozup karartmaktır.

Bu toplumda Aleviler ve Kürtler, onlarla birlikte öteki bazı dinsel azınlıklar ve azınlık milliyetler, sistematik biçimde eziliyorlar ve bu ezilmişliğin uzunca bir tarihsel geçmişi var. Fakat bu ezilmişlik, ulusal ve mezhepsel farklılıkların varlığından ve doğasından değil, egemen sınıfın çıkarlarından ve çıkarları çerçevesinde izlediği politikadan kaynaklanıyor. “Sünni-Alevi çelişkisi”, “Alevi-Sünni kutuplaşması”, “Kürt-Türk çelişkisi”, “Kürt-Türk kutuplaşması” üzerine ahkam kesmek, bunu derin “tarihi ve toplumsal köklere” oturtmak, böylece de nesnel bir “toplumsal-siyasal çelişki” mertebesine çıkarmak, tam da sorunun özünü ve esasını karartmak, sınıfsal nedenlerini ve kaynağını gizlemek, böylece egemen sınıfın değirmenine su taşımaktır. “Çelişki”, “kutuplaşma” ve nihayet “çatışma”, uluslar ve mezhepler arasında değil, ezilen ulustan ve ezilen mezhepten halk kitleleri ile egemen sınıf ve onların devleti arasındadır.

Çelişkinin bu tür bir tanımı nesnelidir ve doğası gereği devrimci bir anlam taşır, devrimci olanaklar barındır. Çelişki bu gerçek biçimiyle ele alındığında, onun bir kutbunda ulusal ya da mezhepsel açıdan ezilenler, işin aslında da ezilen ulusun ya da mezhebin emekçi halk kitleleri, öteki kutbunda ise egemen sınıf ve onun devleti vardır. Sorun bu biçimde konulduğunda, egemen sınıfın oyunlarını bozmakla ve ulusal/mezhepsel ezilmişliği ona karşı bir silaha çevirmekle kalmayız, yanısıra ezilen mezhep ya da ulus burjuvazisinin bu ezilmişliği kendi sınıf çıkarlarına alet etmeye yönelik girişimlerine de sağlamca bir set çekmiş oluruz.

Fakat sorunu, çelişkiyi, kutuplaşmayı ve nihayet çatışmayı “Alevi-Sünni” ya da “Kürt-Türk” ekseninde koyduğunuzda böylece onu baştan aşağı çarpıtmış olursunuz. Ona egemen sınıfların arzuladığı ve ihtiyaç duydukları her durumda kendi sınıf çıkarları ve tercihleri doğrultusunda kullanabilecekleri bir biçim

vermiş olursunuz. Bu ülkede onyıllardır devrimciler “Alevi-Sünni”, “Kürt-Türk” çelişkisi ve çatışması yaratmaya yönelik girişimleri, egemen sınıfın emekçileri yapay bir biçimde bölmek ve birbirlerine düşürmek oyunu olarak suçlayıp mahkum etmişlerdir. Fakat öte yandan Alevi ve Kürt ezilmişliğine sahip çıkarak, mezhepsel baskı ve ayrıcalıkların kaldırılmasını, Kürtlerin özgürlüğünü ve hak eşitliğini savunmuşlardır.

MLKP, bu denli açık ve anlaşılır bir sorunu tutup içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Ne adına? Devrimimizin ne türden “özgün karşıtlıklar” üzerinden geçerek zafere ulaşacağına özgün bir yorum getirmek adına! Burada saçmalığın bin türlü var ama devrimin ve devrimci düşüncenin zerresi yok.

Proleter Doğrultu'nun bilgiç yazarları bilgiç olarak niteledikleri “yoldaşlar”ına soruyorlar: “*ÖD'nin bilgiç yazarlarına soruyoruz: 'Alevi-Sünni, Kürt-Türk, laik-şeriatçı' çelişkisi ve kutuplaşması, Türkiye ve Kürdistan'ın bugün, sosyal ve siyasal gerçekleri midir, değil midir? Yoldaşlar, bunları, MLKP-K icat etmedi, yaratmadı; o, sadece bir veri olarak kabul etti...*” (s.43)

Bütün sorun da zaten bu “veri olarak” kabul ettiğiniz şeylerden çıkıyor. Sorunları nesnel toplumsal-siyasal özü ve kaynağı üzerinden koyacağınıza, tutup onları egemen sınıfın yerleştirmeye çalıştığı çarpıtılmış bilinç üzerinden koyuyorsunuz ve sonra da biz olanı “veri” aldık diyorsunuz. Temel sınıfsal çelişkilerin yanısıra ezilen ulus ve mezhep gerçeğine, emekçilerin bir kesiminin buradan gelen çifte, hatta üçlü ezilmişliğinin devrimci sınıf mücadelesi için yarattığı olanaklara işarete edeceğinize, tutup etnik ve mezhepsel temele dayalı toplumsal çelişki ve kutuplaşmalardan söz ediyorsunuz. Bununla da kalmıyor işi iyice saçmalığa vardiroyorsunuz; bu çelişki ve kutuplaşmalara dayalı çatışmalar üzerinden devrime, giderek de devrimin zaferine yol alınabileceğini söyleyebiliyorsunuz.

Hala da savunma budalalığı gösterdiğiniz o orijinal formülasyonunuz nesnel mantığı yönünden tamı tamına bu anlama

geliyor. Kaldı ki “*Strateji belgesi*”nin konuya ilişkin öteki bazı formülasyonları bunun hiç de rastlantı olmadığını ayrıca gösteriyor. İşte onlardan biri:

“Devrimin belli başlı özgün karşıtlıkları üzerinde iç savaşlar serisi halinde ve nispeten uzunca bir zaman dilimine yayılarak gelişmesi, dengesiz özellikler göstermesi, özellikle Batı’da merkezlerden çevrelere doğru bir gelişme eğrisi çizmesini belirleyen başkaca faktörler de söz konusudur. En başta, alevi-sunni, laik-şeriatçı, Türk-Kürt vb. karşıtlıklar; devrime olduğu kadar karşı-devrime de önemli yedekler sunmaktadır..” (s.91)

Son kongrede yapılan düzeltmeye göre, bu “özgün karşıtlıklar”ın ürünü çatışmalar, tümüyle faşizmin kışkırtmalarının ürünü olabilir ancak. Bunlardan doğacak iç savaşlar da bu nedenle tümüyle gerici ve karşı-devrimcidir. Oysa yukardaki pasajın ilk cümlesi devrimin tam da bu “özgün karşıtlıklar”dan doğacak “iç savaşlar serisi halinde gelişeceğini” söylemektedir. İkinci cümle ise yeterli açıklıktadır ve her şeyi ele vermektedir. “Alevi-sunni, laik-şeriatçı, Türk-Kürt vb.” biçimdeki bu “özgün karşıtlıklar” devrime önemli yedekler sağlamaktadır; her ne kadar benzer biçimde karşı-devrime de sağlasa da!..

“*Strateji belgesi*” hesapların birçok bakımdan bu “özgün karşıtlıklar” üzerine yapıldığını ele veren çok sayıda düşünce içermektedir. Ama ne bizim yerimiz bunların her birini tek tek ele almaya olanak veriyor, ne de bunca açıklama ve kanıttan sonra artık buna gerek vardır. Sorun gerçekte yeterince açıktır; 3. Kongrede hala da savunulan bu düşünce çizgisi, devrimci olmak iddiasındaki bir parti için skandal olarak nitelenebilecek düzeyde bozuktur ve MLKP’nin “öncü parti” bilincinin nişanesi olmaya hak kazanmaktadır.

Bütün bunların ışığında son olarak söyleyeceğimizi daha en baştan söylemiş bulunuyoruz: Bu kafayla “öncü” değil olsa olsa kuyrukçu olunur...

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 90-96, Ocak-Şubat 2003)

***Solda ciddiyyet ve samimiyet
bunalımı
(Temmuz 2003)***

I

Geleneksel solda ciddiyet ve samimiyet bunalımı

Sol hareketin durumunu etraflıca ele almak gelinen yerde artık bir ihtiyaç. Ama bunu ayrıca yapmak gerekecek. Burada, dünyadaki son gelişmelerin ve bunun bölgemizdeki yansımalarının esas konuyu oluşturduğu bir konferansta, sol hareketteki mevcut duruma ancak bazı çizgileriyle değinilebilir.

Ciddiyet ve samimiyet bunalımı

Bugün devrimci-demokrat ve reformist kanatlarıyla geleneksel sol hareket bir bütün olarak genel bir gerileme ve zayıflama içerisinde. Elbette salt gerileme ya da zayıflama olgusundan kalkarak bir siyasal akım ya da partide her zaman kusur aranmaz, ya da ona esas ilişkin bir kusur atfedilemez. Siyasal akımlar kendi iradeleri dışında, nesnel ortamın güçlüklerinden, sınıfsal-siyasal güç ilişkilerinin aşırı dengesizliğinden, bununla bağlantılı olarak karşı güçlerin basıncından dolayı da güç kaybedebilirler, dönemsel olarak gerileyip zayıflayabilirler. Salt bu olgusal durumdan hareketle şu veya bu siyasal akımda temelli kusurlar aramak her zaman doğru ve yerinde bir tutum olmayabilir. Fakat yazık ki bugünün Türkiye sol hareketindeki asıl sorun güç kaybetmek, dönemsel olarak zayıflamak değil, fakat uzun yılları bulan tasfiyeci süreçlerin ardından artık ciddiyetini ve samimiyetini de yitirmiş olmaktır. Zayıflaması da bundan ayrı değildir, bunun kaçınılmaz bir uzantısı olarak yaşanmaktadır.

Ciddiyet ve samimiyet, devrimci olmak iddiasındaki bir siyasal akımın olmazsa olmaz temel niteliklerindendir; davasında, çizgisinde, mücadelesinde ve çalışmasında ciddiyet, davasına ve uğruna mücadele ettiğini iddia ettiği sınıfa ve emekçilere karşı samimiyet. Devrimci olmak iddiasındaki bir akımın birçok şeyi eksik, zayıf ya da yetersiz olabilir, ama ciddiyeti ve samimiyeti yoksa ya da artık yitirilmişse, o akım gerçekte bitmiş, kendini tüketmiş demektir. Bugüne kadar geleneksel akımların temel önemde birçok yapısal zaafından sözdebiliyorduk, fakat herşeye rağmen, zaman içinde epeyce erozyona uğramış olsa da, yine de belli bir ciddiyet ve samimiyetle mücadele ettiklerini de hep söylüyorduk. Bir süreden beridir artık bunu söyleyebilecek durumda değiliz. Ciddiyetini ve samimiyetini yitirmiş olmak, bugün neredeyse genel sol hareketi belirleyen ortak özellik haline gelmiş bulunuyor. Bu, uzun yıllardır sürmekte olana tasfiyeci çözülme ve çürümenin ortaya çıkardığı en temel sonuçlardan biridir ve denebilir ki en öldürücüsüdür.

Birçok grup şahsında çok belirgin bir samimiyetsizlik gözlemliyoruz. İçtenliklerini neredeyse tümünden yitirmiş durumdalar; politik çalışma adı altında, açıkça durumu idare etmek, dışa ve kendi tabanlarına karşı görüntüyü kurtarmak kaygısına dayalı işler peşindeler. Ama bunun bir sonu yok. Geçici olarak bununla kendi o sınırlı tabanlarını oyalayıp tutabilirler, hatta hatta koşullar elverirse çevrelerine üç-beş yeni insan da kazanabilirler. Ama bu bir şey ifade etmez ve böylelerine bir faydası da olmaz; zira onlar devriencilik iddiası çerçevesinde en temel özellikleri olması gereken ciddiyetlerini ve samimiyetlerini yitirmişler. Buna siz gerçekte kimliklerini, kendi varlık nedenlerini yitirmişler de diyebilirsiniz. Sözkonusu olan devrimci siyasal mücadeleyse, herşeyin başı kimlik, yani niteliktir. Önce bir niteliğiniz olacak ki, o temel üzerinden niceliğinizin de bir anlamı ve değeri olabilsin.

Devrimci hedeflere dayalı bir ulusal özgürlük mücadelesi içerisinde kendisine anlam kazandıran kimliğini bulan dünün PKK'si,

İmralı'da bu kimliğinden geriye kalan ne varsa onu tümünden yitirdikten sonra, pek övündüğü ifadeyle, hala "yüzbinleri" ardından sürükleyebilse ne olur ki? Nitekim hala bir biçimde sürüklüyor da. Ama düne kadar kendisini anlamlandırılan kimliğini yitirmiş, aynı anlama gelmek üzere devrimci açıdan bakıldığında bitmiş tükenmiş bir harekettir sözkonusu olan. Ama Kürt halk kitleleri hala benim etrafında diyor ve bunu yaşadığının, yolunu yürümeye devam ettiğinin bir göstergesi olarak sunabiliyor. Kitleleri etrafına toplamak kendi başına bir şey ifade etmez, bunu reformist ya da gerici düzen akımları da pekala aynı başarıyla yapabilirler. Gücünüzün, kitle desteğinizin anlamı kimliğinizden, onu belirleyen amaç ve hedeflerinizden, onun somutlanmış ifadesi olan siyasal program ve çizginizden ayrı düşünülemez. Siz "yüzbinler" üzerindeki etkinizi, Kürt emekçi halk kitlerini devrimci bir yolda yürümekten alıkoyup düzenle uzlaşma yoluna çekmede kullanıyorsunuz. Çizginiz bu olduktan sonra etrafınızda yüzbinler olsa ne olur ki? Işın aslında sizler, devrim için, emekçilerin ve ezilenlerin gerçek kurtuluşu için mücadele edenler karşısında, aşılması gereken bir engelden, yıkılması gereken bir barikattan başka bir şey değilsiniz artık.

Tabii ki her siyasal mücadelede amaç güçlenmek, kitlelerin desteğini almak, bu desteğe dayanarak hedeflere yürümek, amaçlananı pratik olarak gerçekleştirmektir. Böyle bir destek alınmadan tabii ki siyasal mücadelede hedeflere yürünmüyor, amaçlananların gerçekleşmesi olanaklı olamıyor. Dolayısıyla kimliğe/niteliğe yaptığım vurgu, niceliğin önemini hiçbir biçimde zayıflatmamalı. Kaldı ki nitelik gerçekten nitelikse kendi niceliğin de er ya da geç yaratır, bundan da kuşku duymamak gerekir. Sizin gerçekten sağlam bir kimliğiniz, doğru bir ideolojiniz, bunun ürünü devrimci bir programınız ve çizginiz, bunun taşıyıcısı devrimci bir partiniz/örgütünüz varsa, ciddiyet ve samimiyet, kararlılık ve sebatla çalışıyorsanız, eninde sonunda güç de kazanırsınız, bu işin doğasında var. Dolayısıyla nitelikle niceliği karşı karşıya koymamız hiç de gerekmez. Ama temel olan niteliktir, nicelik niteliğe bağlı olarak bir

anlam taşır, bu temel önemde noktayı hiçbir biçimde gözden çıkıramayız.

Oysa geldiğimiz noktada her iki kanadıyla da gelenekse sol hareket artık niteliğe bakmıyor, izlediği çizgiye bakmıyor, ciddiyeti ve samimiyeti umursamıyor; şu veya bu biçimde bir şeyler yapmış olarak elde tutulanı korumak, ne pahasına olursa olsun yeni bazı güçler kazanmak kaygısıyla hareket ediyor. Buna dayalı amaçsız ve pragmatist bir politik çizgi izliyor. Bu kaygıya dayalı yeni politik “açılımlar” yapıyor, düne kadar reddettiği ilişkilere giriyor, ilkesiz ittifak platformları kuruyor. Oysa bu yolla elde edilecek olanın ya da daha doğrusu elde edilecek sanılanın hiçbir kıymeti yok. İdeoloji ve politik çizgide bir ciddiyetiniz ve tutarlılığınız yoksa, ilkesel ve stratejik olanı artık umursamaz duruma gelmişseniz, devrimcilikle reformizmi birbirinden ayıran en temel ayırım çizgilerini gönlü rahat bir biçimde bir yana bırakabiliyorsanız, sizin için aslolan artık günü ve görüntüyü kurtarmak haline gelmişse, güç olmanız ne ifade eder ki? Kaldi ki bununla güç de olunmaz, bu zeminde güçlenme olmaz, yalnızca hüsrana ve tükeniş yaşanır.

Kısacası, çizgi, çizginin belirlediği politik kimlik, bunun mücadele içinde yarattığı kültür ve değerler sistemi herşeyin başıdır. Geleneksel sol herşeyden önce buradan kaybetmiş. Şu veya bu grubun ya da genel olarak sol hareketin durumuna bakarken, herşeyden önce buradan, bu belirleyici ayırım çizgilerinden bakmak gerekir. Politik ve moral açıdan durumu nedir, politik ciddiyet ve tutarlılık, mücadeleye ve emekçilere karşı samimiyet korunuyor mu, öncelikle bunlara bakmak gerekir. Zira gelinen yerde tasfiyeci çürümenin asıl tahribatı tam da bu alandadır. Bu da politik kimliğin ve çizginin bozulmasından ayrı bir olay değildir.

Tükenen küçük-burjuva devrimciliği

Günümüz dünyasındaki durumu ele alırken, Ekim 1. Genel Konferansı'nın bazı değerlendirmelerini anımsatarak yaşanan ge-

lişmelerin bunları doğruladığını ifade etmiştim. Bugün aynı Şeyi sol hareketle ilgili daha kuvvetli bir biçimde söyleyebilecek durumdayız. Komünistlerin genel olarak sol hareket, özel olarak da onun Şu veya bu kesimi ya da grubu hakkında zamanında ortaya koyduğu değerlendirmelere, yaptığı eleştiri ve uyarılara dönüp bakınız, bunların bugün olduğu gibi doğruladığını göreceksiniz. TDKP'den MLKP ve TİKB'ye kadar bu böyle. Genel olarak sol harekete ve özel olarak da bu akımlara ilişkin değerlendirmelerimiz, uyarılarımız ve öngörülerimiz belgelidir ve bunlara ulaşmak güç de değildir, neredeyse hepsi kitaplaştırılmıştır. Bu değerlendirmeleri ve eleştirileri yeniden inceleyiniz ve bu akımların zaman içindeki evrimleri ve bugünkü akibetleriyle karşılaştırınız, şaşırtıcı bir isabetlilik göreceksiniz. Bu gerçekte şaşırtıcı değildir; zira bizim çıkışımızda, bir yenilgi dönemini ardından, Türkiye sol hareketini çok yönlü ve derinlemesine incelemek, anlamak ve aşmak çabası vardır. Bunu yapan, bunu yaparak siyaset sahnesine çıkmayı başaran bir hareket, sol akımların mevcut ideolojik-sınıfsal özellikleriyle yüzyüze kalacakları akibeti de iyi-kötü önden görüp kestirebilirdi. Bizde olan da budur.

Biz siyasal mücadele sahnesine o güne kadarki sol hareketin eleştirel değerlendirmesi temelinde çıkmış bir hareketiz. Ciddi bir yenilgi almış ve tasfiyeci süreçlere sürüklenmiş bir devrimci hareketin içinden, bu yenilgiyi anlamaya, belirleyici nedenlerini bulmaya, anlayıp bulduğumuz ölçüde de onu aşmaya çalışarak kendi yeni bilincimizi ve siyasal kimliğimizi oluşturduk. Yani bizim çıkışımız, sol hareketin çok yönlü tahlili ve eleştirisi ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. '60'lardan '80'lere evrilen ve '80'li yıllarda genel bir çözülme, dağılma ve tasfiye sürecine giren bir sol hareketin gelişme süreçlerini, temel ideolojik ve sınıfsal karakterini, kültür ve değerlerini anlama ve ileriye dönük olarak aşına çabası, bizim ortaya çıkışımızın temel dinamiği durumundadır. Böyle olunca, biz, geleneksel sol hareketin mevcut ideolojik-sınıfsal özellikleriyle gelecekte nasıl bir akibetle yüzyüze kalabileceği üzerine de öngörü-

lerde bulunabilecek önemli üstünlüklere sahiptik.

Türkiye'nin '60'lı ve '70'li yıllarında, işçi sınıfı, köylülük, şehir küçük-burjuvazisi, genel olarak kent ve kırsal yoksulların katıldığı ileri boyutlar kazanmış bir sosyal mücadele vardı. '60'lı yıllardaki genel sol yükseliş, 12 Mart döneminin ardından ve '70'li yılların ikinci yarısında, radikalleşerek daha geniş boyutlar kazandı. Sol akımların oluşumu ve gelişimi de bu genel sosyal hareketlilikle sıkı sıkıya bağlantılı olarak, onun içinden, onu etkileyerek ve ondan etkilenecek oldu. Modern Türkiye'nin tarihinde ilk kez görülmüş bu türden bir sosyal hareketlenmenin yarattığı moral ve politik atmosfer, sol akımların yeşermesine ve hızla güçlenmesine de imkan sağladı.

Anılan dönemlerin mücadelelerine baktığımızda, radikal bir tutumla ortaya çıkan ve ileri düzeyde politizasyon yaşayan sosyal kesimin, gerek kitlesel katılımıyla ve gerekse de radikal eğilimiyle, büyük ölçüde kent ve kırsal küçük-burjuva kitleleri olduğunu görüyoruz. Elbette burada sözkonusu olan genel olarak küçük-burjuvazi değil, fakat daha çok onun aydınlanmış ileri ve ilerici kesimleridir. Geleneksel ve modern kesimleriyle Türkiye küçük-burjuvazisi çok karmaşık bir sosyal tabaka durumundadır ve sosyo-kültürel açıdan ve dolayısıyla politik eğilim yönünden büyük bir değişkenlik göstermektedir. Bu sınıfın belli kesim ve katmanları faşizmin, bir kesimi dinsel gericiliğin kitlesel tabanıdır, geçmişte olduğu gibi bugün de. Ama kentte ve kırsal yaygın bir ilerici küçük-burjuva katman da var Türkiye'de. Bir dizi karmaşık ekonomik, sosyal, politik, kültürel etken, Türkiye'de güçlü bir ilerici küçük-burjuva kitle yaratmıştır ve bu radikalleşerek devrimci akımların doğmasına toplumsal-politik ortam oluşturmuştur. Radikal sol akımlar da daha çok bu sosyal zeminde ortaya çıktılar; buna uygun bir ideolojik-programatik perspektif edindiler, bu sosyal konuma uygun düşün bir siyasal çizgi izlediler; ve nihayet, bunun yansıması bir politik-örgütsel kültür ve değerler sistemi yarattılar.

Ama Türkiye'nin ilerici-devrimci küçük-burjuvazisi, '60'lardan

'80'lere yaşanan ve büyük toplumsal-siyasal çalkantılara sahne olan ilk yirmi yılın ardından, bu mücadeleyi taşıyacak politik ve moral gücünü yitirdi. Her iki devrimci yükselişi izleyen faşist bastırma ve ezme dönemlerinde, devrimci küçük-burjuvazi gerçekten ağır bedeller ödedi. 12 Eylül'de takibata uğrayıp tutuklananların (ki sayıları yüzbinleri buluyor) sosyal yapısına dönüp bakınız, ezici bölümüyle kentin ve kırsal küçük-burjuva kökenli kadro ve sempati-zanları ile yüzyüze olduğunuzu görürsünüz. Bu insanlar genel küçük-burjuva hareketliliğin öncü unsurları durumundaydılar. Radikal küçük-burjuvazi iki tarihsel dönem, ki bu iki on yıl demektir, bu yükü taşıdı ve karşılığında ağır bir bedel ödedi. Sonuçta küçük-burjuva siyasal öncüler kadar küçük-burjuva kitleler de yoruldu, eski dinamizmini, devrim arzusunu ve coşkusunu yitirdi.

Bu canlı politik sosyal gücün desteğinden yoksun kalmak, geleneksel sol akımlar için başlı başına bir bunalım etkeniydi. Buna yenilginin yıldırıcı etkilerini, bunun yolunu düzlediği tasfiyeci cereyanın ağır tahribatını ekleyiniz. Buna dünyadaki gelişmeleri, '89 çöküşünü ekleyiniz. Buna Kürt hareketinin paradoksal biçimde önce yükselişinden ve ardından teslimiyetinden gelen bozucu ve zayıflatıcı etkileri ekleyiniz. Buna sınıf ve kitle hareketinin yıllardır belli bir eşiği aşamamasını, bir türlü politikleşip devrimcileşememesini ekleyiniz. Bütün bunlar ve bunlara eklenebilecek öteki bazı etkenler, yükselişler içinde doğmuş ve kendini bulmuş geleneksel sol akımların bugün neden artık yolun sonuna gelip dayandıkları konusunda aydınlatıcı açıklamalar bulursunuz, ki bunlar bizim konuya ilişkin değerlendirmelerimizde, sürekli olarak ve belli bir sistematik içinde hep ele alınagelmıştır.

Stratejik kaygıların bir yana bırakılması

Bu akımlar Marks ve Engels'in temellerini attığı bilimsel sosyalizm adına ortaya çıkmışlardı. Gelgelelim küçük-burjuvazi, böyle bir dünya görüşünün ve o dünya görüşüne uygun düşen bir

programın yükünü taşıyabilecek bir sınıf değil. Bilimsel sosyalizm işçi hareketinin teorik ifadesidir; o toplumsal dayanağını işçi sınıfı hareketinde bulabildiği ölçüde pratik yaşamda gerçek anlamını bulabilir ve sonuçlarına ulaşabilir. Özellikle bazı küçük-burjuva devrimci-demokrat akımların kavramakta olağanüstü bir yeteneksizlik gösterdiği temel sorunlardan biridir bu. Bunu örneğin DHKP-C ile tartıştığımızda size yanıt olarak şunu söylüyebiliyor: Biz dogmatik değiliz; bu ülkenin gecekondusundaki emekçiler, bu ülkenin gençliği, sizin o küçük-burjuva katmanlar diye küçümsediğiniz kesimleri çok daha radikal, çok daha iyi mücadele veriyor, oysa işçi sınıfı genellikle reformist bir eğilim gösteriyor! Küçük-burjuva sınıfsal ideoloji ve kültür bu tür akımların bilincine ve ruhuna öylesine sinmiş ki, hem marksist geçinip hem de Marksizmin bütün bir sınıf özünü oluşturan temel önemde bir teorik düşüncenin karşısına böyle çıkabiliyorlar. Burada kuşkusuz bir açık sözlülük var, ama bu dürüstlükten çok sindirilmiş bir sınıfsal konum ve kültürden geliyor; deyim uygunsuzsa küçük-burjuva kimlik içlerinden bazılarının adeta genlerine işlemiş, bundan gelen bir doğallıkla söylüyor bunu, kendi sınıfının devrimciliğini savunuyor kendine göre. “Hak”, “hukuk”, “ekmek”, “adalet”, “vatan” derken, iki yüzyıldır küçük-burjuva popülist akımların temel ideolojik önyargılarını yinelediğinin farkında bile değil. Farkında olması da gerekmiyor, zira benzer sosyal-kültürel zeminler benzer düşünce ve argümanların oluşumunu neredeyse kendiliğinden hazırlıyor.

Döneme uygun politika adı altında devrimci stratejik perspektifi yitirmek, geleneksel sol hareketlerin yeni dönemdeki (bundan ‘87’yi izleyen yeniden toparlanma dönemini kastediyorum) temel davranış biçimi oldu. Bir dönem için buna direnenler ise özellikle ‘90’ların ikinci yarısından itibaren bu yönelime girdiler ve gelinen yerde kendilerinden öncekilerle aynı yerde konakladılar. Devrimci stratejik perspektifin yitirildiği yerde, herşey günü kurtarmaya, pratik olarak güçlenmeye indirgenir. Başarılı bir taktik tabii ki çok önemlidir, ama her başarılı taktik bir stratejik çizgiye ve hedefe

bağlı olmak zorundadır. Taktik-strateji ilişkisinin anlamı ve gereği budur. Sizin başarılı saydığınız taktiğiniz ancak devrimci stratejinize bağlıysa ve ona hizmet ediyorsa bir anlam taşır ve devrimci sonuçlar yaratır. Yoksa belki günü kurtarırsınız ama geleceği kesin olarak kaybedersiniz. Ola ki güncel planda güçlenirsiniz de, ama bu arada gelecek hedeflerinizden koparsınız. O zaman da elde ettiğiniz sözde başarının devrimci açıdan bir kıymeti kalmaz. Reformizmi tercih ettiyseniz mesele yok, ama devrimcilik iddiası taşıyorsanız, bu davranışınızla siz geleceği güne feda etmiş olursunuz. Kuşkusuz önemli olan gelecektir deyip günü ihmal ettiğiniz bir durumda ise, bu kez salt o güzel gelecek hayalinizle başbaşa kalırsınız, bu da sorunun öteki yönü.

Rosa Luxemburg, Alman sosyal-demokrasisi reformizmin yoluyla kitleleri kolay kazanabileceğine inanıyor, oysa Bolşevikler bunun tam tersinin doğru olduğunu kanıtladılar, diyor. Kitleleri devrime kazanmanın yolu devrimci politika ve taktikler izlemekten geçer, demek istiyor. Bolşevikler devrimci politika ve taktiklerle kitlelerin kazanılabileceğini gösterdiler. Çünkü devrimci taktik, temelde kitlelerin çıkarlarına ve gerçek ihtiyaçlarına uygun düşer.

Elbette bunu mekanik değil fakat diyalektik bir biçimde kavramak gerekir. Öylesine özel tarihi koşullarla yüzyüze kalabilirsiniz ki, ilkelere bağlı kaldığınızda ve devrimci taktik izlediğinizde uzun dönemler etkili olmayabilirsiniz de. Ama bu durumda sabırlı ve inatçı olacak, ilkelere ve devrimci taktiğinize sadık kalacak, izlediğiniz politikaların güç kazanacağı zamanı, deyim uygunsu sıranızı bekleyeceksiniz. Bukalemun gibi o günkü sosyal ortama uymayacaksınız. Çizgiyi somut koşullara uydurmak demek, kendi temel ilkelerinizi bir yana bırakmak demek değildir. O günün gerçekliğini de hesaba katarak gerekli esnekliği göstermek, fakat asla ilkelere dayalı konumunuzu bozmaksızın sabırlı ve sebatkar davranmak demektir. Örneğin, evet ben devrimci amaçlar güdüyorum, devrimci ilkelere ve çizgiye sadık kalacağım, ama bu-

nun şu görünür zaman dilimi içerisinde fazla bir sonuç yaratmayacağı da bileceğim, soluğumu tutacağım, dönemimi ve dolayısıyla sıramı bekleyeceğim, her türlü olanağı ve fırsatı da kullanmasını bilerek geleceğe hazırlık yapacağım der, bunun sağladığı bir soluk ve sabırla davranırsınız. Küçük-burjuva sabırsızlığı içinde olanlar bu ilkesel tutarlılığı gösteremezler ve sanıldığı gibi her zaman maceracı bir çizgiye değil, tersine çoğu kere reformizme kayarlar. Türkiye solunun şu on yılında sayısız örneklerini görüp izlediğimiz gibi.

Kendini aşamayanların geriye düşmesi ya da tükenişe sürüklenmesi

'60'lı ve '70'li yılların o küçük-burjuva sosyal hareketliliği içerisinde kendi programını, çizgisini, kültürünü, örgüt zihniyetini, mücadele anlayışını, kadro tipini ve nihayet ahlakını oluşturmuş akımlardır bunlar. Belli bir sosyal-kültürel zeminde oluşmuş ve kökleşmiş bir kimlik nasıl değiştirilebilirdi? Bu iki türlü olabilirdi. İlk, yenilgiler sarsıcıdır, sarsıcı yenilginin yarattığı açıklıklar üzerinden baktığınızda, kendi kimliğinizdeki yapısal zaafı fark edebilir ve pekala aşmak iradesi ortaya koyabilirsiniz. İkinci olarak, bağlandığınız bazı idealler ve hedefler vardır, komünizmi, sınıfsız ve sömürsüz bir toplumu hedefliyorum iddiasındasınız, temellerini Marks ve Engels'in attığı bilimsel komünizme inandığınız inancındasınız. Eğer bu inançta samimiyseniz, bunun sizin için hâlâ da bir değeri varsa, bu durumda kendi küçük-burjuva kültürünüze bile savaş açabilirsiniz. Ama siz onu bir süs, dönemin bir tür moda ideolojisi olarak görüyorsanız, onunla organik olarak bütünleşme, onu özümseme ve kendini ona göre biçimlendirme kaygınız yoksa, o zaman bu süsü ya da etiketi belki gene korursunuz; ama gerçekte, başka bir dünya görüşünün, ideoloji ve kültürün, başka bir sosyal zeminin siyasal akımısınız ve öyle de kalmaya devam edersiniz.

Bu, solun çok temel önemde bir tutarsızlıktıydı. Ama siyasal yaşamda tutarsızlık uzun vadede başarısızlığa, bozulmaya ve çözülmeye götürür. Nedir tutarsızlık? İşçi sınıfı davasını ve ideolojisini taşımak iddiasındasınız, oysa işçi sınıfı dışındaki bir sınıfın zemini üzerinde ürettiğiniz ideolojik-kültürel alışkanlıklara, değerlere, ahlaka kıskançlıkla bağlısınız. Bu tutarsızlık sizi tüketir ve çürütür. Burada mesele güç kaybedip etmemek de değildir. TDKP devrimcilikten reformizme geçtiğinde gücünü korudu, hatta bir parça da geliştirdi, ama bugün sonuçlarını görüyoruz.

Yenilgi sonrası muhasebe dönemi büyük ölçüde bizim ortaya çıktığımız döneme denk gelir. Bu, solda bir iç değerlendirme, hesaplaşma, ayrışma ve yeniden saflaşma dönemiydi ve biz bu dönemin ürünüyüz, dönemin en temel ihtiyacı olan geçmişle hesaplaşma dinamizminin ürünüyüz. Bu, ki başlangıç olarak kabaca '87 yılına denk geliyor, devrimci hareketin yeni yeni kendine geldiği, hapishaneden ileri kadroların çıktığı, bir parça gençliğin, bir parça işçi sınıfının hareketlendiği ve Kürt direnişinin de yavaş yavaş umut saçmaya başladığı bir dönemdi. Bu dönemde, geleneksel devrimci akımlar yenilginin nedenlerini anlamak çabası içerisinde köklü bir muhasebeye yönelebiliyorlardı. Bu elbette, her zaman özenle vurgulayageldiğimiz gibi, bu akımlarda toplu bir yenilenme ve dönüşümün değil, fakat yalnızca sağlıklı bir iç ayrışma ve saflaşma zemini olurdu. Bir kısım güçler, teori ve pratikte işçi sınıfı devrimciliğine sıçrarken, öteki bir kısmı geriye düşer, reformizme kayar, düzen içi liberal sol akımlar haline gelirlerdi. Ve bu, devrimci açıdan gerçekten son derece sağlıklı bir durum olurdu.

Ama geleneksel küçük-burjuva devrimci-demokrat akımlar bunu başaramadılar, bu muhasebeyi yapamadılar. Bu ise sonuçta hareketin liberalizme kaymaya eğilimli öğelerine yaradı. Zira kendi iç hesaplaşmasını, dolayısıyla ayrışmasını yaşayamayan bu gruplardan bir kısmı toptan yozlaştı ve reformizme kaydı. Bundan kendini yakın zamana kadar iyi kötü koruyanlar, ya da koruduğunu sananlar da sonunda bu kaçınılmaz akibete uğradılar, ya da buna

bile vakit bulamadan yokoluş sürecine girdiler.

Kehanet değil marksist tahlil

Bizim daha o zamandan temel önemde tespitlerimiz vardı, bunlara getirmek istiyorum sözü. Kaldığınız yerden devam etmeniz mümkün değil, ilerlemeyen kaçınılmaz olarak geriler, geriye düşer, diyorduk biz ve bunun bir yasa olduğunu önemle vurguluyorduk. TDKP'nin içinden çıktığımız için, bunu öncelikle ve özellikle TDKP'ye söylüyorduk. TDKP ilerleyemedi, geçmişle hesaplaşma ve bu temelde kendini aşma çabası göstermek bir yana, buna yönelik girişimlere karşı gerici bir direnç gösterdi. Peki sonuç ne oldu? Sonuçta bizim değerlendirme ve öngörülerimiz tam bir kesinlikle doğrulandı. TDKP buharlaşıp yok oldu, yerini EMEP gibi sosyal-reformist liberal bir partiye bırakarak. Geçmişin marksist açıdan eleştirisine ve aşılmasına gerici bir direnç gösterenler, inkancı ve tasfıyeci diyorlardı bize o zamanlar. Biz ise, bu çizgide tutucu bir ısrar gösterirseniz eğer, gerçekte artık orada da tutunamaz, çok geçmeden geriye düşer, bugünkü çizgiyi bile savunamaz hale gelirsiniz ve böylece, gerçek inkarcılığa asıl o zaman bizzat siz düşerseniz, diyorduk. Bu öngörümüz de tam olarak gerçekleşmiş bulunuyor, üstelik daha '90'lı ilk yıllarda. TDKP kendini, kendi çizgisini, kendi ideolojik ve örgütsel kazanımlarını bile savunup koruyamadı, en berbat bir liberal açılım ve dönüşüme bunların hepsini feda edip sahneden çekildi, yokolup gitti. Bu akibetin kahramanları bugün "Denizler'in yolu 30 yıl sonra parlamentoya çıkmıştır" diyerek, nereden nereye geldiklerini de en veciz bir biçimde göstermiş oluyorlar. Onlar kendilerini inkar ettikleri gibi '71 devrimcilerinin devrimci mirasını da terkettiler, gerisin geri TİP'in o pespaye oportünizmine ve parlamentarizmine döndüler. Bu denli yozlaştılar ve kendi devrimci geçmişlerinden tümüyle koptular.

Böylece bizim daha en baştan, daha '87 yılındaki o ayrışma

günlerinde söylediklerimiz, tamı tamına gerçekleşmiş oldu. Neredeyse kehanet ölçüsünde. Ama elbett sözkonusu olan bir kehanet değil, fakat tümüyle bilimsel bir bakış ve buna dayalı tahlildi. Biz bu küçük-burjuva devrimci demokrat bir çizgidir, ama ayrışma noktasına gelmiştir, ileriye ve geriye doğru. Ya küçük-burjuva devrimciliği işçi sınıfı devrimciliği doğrultusunda aşılacaktır, ileriye çıkılacaktır; ya da küçük-burjuva devrimciliği bile korunamayacak, sonuçta küçük-burjuva reformizmine, liberalizme kayılacaktır, demiştik. Biz bunları '87 yılında söyledik (söylediklerimiz kitaplaştırılmış olarak orta yerde duruyor) ve yalnızca dört yıl sonra TDKP, bunu tüm açıklığı ile doğruladı. Biz bunları söylerken söylediklerimiz başkalarına inanılmaz görünüyordu, o günün TDKP hayranları da bizi inkarcı olarak görüyorlardı. TDKP'deki köklü kimlik değişimi tabak gibi ortaya çıktıktan sonra bile onların bunu kavrayıp kabullenebilmeleri için bir üç-beş yılın daha geçmesi gerekti, bu denli geriden geliyorlardı.

Biz orada bir tahlil yapıyoruz, sözkonusu hareketin ideolojik-sınıfsal karakterine ilişkin bir çözümleme yapıyoruz ve ortadaki eklektik kimliğin bu şekliyle korunmasının artık olanağı yoktur; burada durulmaz, ya ileriye çıkılır ya geriye düşülür, diyoruz. Nitekim o günkü TDKP bu ayrışmayı yaşadı da, kendi içinden yönleri ileriye ve geriye olan iki ayrı akım çıkardı. Biz ileriye çıktık ve bu gelişme bugünkü TKİP'ye vardı, ötekiler geriye düştüler ve bu gelişme belli evrelerden geçerek sonuçta bugünkü EMEP'e vardı. Bir zamanların o pek kibirli ve keskin TDKP'sinden bugün devrimcilik adına geriye iğne ucu kadar bir şey kalmadı.

Eğer Marksizmi bir bilim olarak ele alıyorsanız, onun bilimsel yöntemini ciddiyetle kullanıyorsanız, birçok gerçeği önceden görmemiz mümkün. Bizim sadece TDKP ile değil, fakat PKK ile ilgili öngörümüz de doğrulandı. Biz '92 yılında, Kürt hareketi artık bir "yol ayrımı"ndadır;bu durumda ya Türkiyeli emekçilerle birleşerek ulusal kurtuluş mücadelesini sosyal devrim davasının bir parçası haline getirmek doğrultusunda ilerler, bu ise devrimci çizgide

derinleşmek demektir; ya da bunu başaramaz da ulusal özlemleri kendi içinde amaçlaştırırsa, bu taktirde mevcut çizgide bile tutunamaz, geriler, düzenle uzlaşma ve bütünleşme yoluna girer.

Bizim sorunu böyle ortaya koyduğumuz dönemde, PKK'nin zamanla devrimci çizgiyi terkedip düzenle bütünleşme yoluna gireceği hiç kimsenin aklından bile geçemezdi. Oysa biz bu değerlendirmeyi tüm açıklığı ile '92 Nisan'ında yaptık. Abdullah Öcalan İmralı savunmasında; '92 yılı bizim için dönüm noktası oldu, ben o noktadan itibaren aslında tümüyle yeni bir çizgiyi gündeme getirmek istiyordum, ama koşullar el vermedi, devlet cevaz vermedi, taban direndi vb. sonuçta olmadı, diyor. Şimdi PKK'nin bugüne varan evriminin başlangıç noktasının '92 yılı olduğu konusunda artık genel bir mutabakat var sol çevrelerde. Ama bizde bu değerlendirme '92 yılında, yani tam da zamanında, bir tahlile dayalı olarak *Ekim*'in "*Kürt Hareketi Yol Ayırımında*" başlıklı başyazısında ortaya konulmuştur.

Biz TİKB için, bu kafayla hiçbir yere gidemez dedik ve bunu nedenlerini marksist eleştiri yoluyla ortaya koyduk, üstelik onun henüz pek de güvenli ve kibirli olduğu bir evrede. Gidebildi mi peki? O "küçük ama bolşevik müfreze"den bugün geriye ne kaldı, bilen var mı? Ellerinde koca bir miras vardı oysa, 12 Eylül dönemi direnişlerinin getirdiği büyük bir politik ve moral motivasyona sahiptiler. Ama işte sorun da buradaydı; yalnızca bununla bir yere gidilmezdi, temelde bu bir çizgi sorunudur, anlaşılması gereken buydu. Nitekim gidilemediği somut olarak görüldü de; TİKB de tıpkı TDKP gibi kendi devrimci mirasına sahip çıkamadı, geleneklerine koruyamadı ve sonuçta Türkiye'nin en marjinal gruplarından biri durumuna düştü. Örgüt sorununa zamanında öylesine vurgu yapanlar, bundan umutlarını kestiler ve kendilerine şimdilerde "teorik" akıl hocalığı misyonu biçmiş bulunuyorlar. Bir zamanlar "küçük ama bolşevik müfreze" oldukları iddiasındakiler için gerçekten pek hazin bir akibet bu, ama hiçbir biçimde şaşırıcı da değil.

MLKP'yle ilgili söylediklerimiz de giderek gerçekleşiyor. Açın örneğin "*Liberal Demokratizmin Politik Platformu*" kitabının önsözünü, orada, bugün TDKP'nin uğramış bulunduğu akibet kendisiyle aynı ideolojik-politik platformu taşıyan akımların yarımına ışık tutuyor; bunu inanılmaz bulacak olanlara, ama on sene önce TDKP ile ilgili söylediklerimiz de aynı şekilde inanılmaz görünüyordu, oysa bugün herkesin paylaştığı bir gerçek olarak orta yerde duruyor, deniliyor. Bugün MLKP ile EMEP siyasal sahnede en iyi anlaşan, artık birçok konuda birlikte davranan, birbirlerini kollayıp kayıran iki çevre haline geldiler. MLKP yayınlarında devrimci akımların adı unutuldu artık, o ünlü "komünistler ve devrimciler" tekerlernesini çoktan bir yana atıldı. Artık varsa yoksa DEHAP, EMEP, SDP ve ESP dörtlüsü, yani bildiğimiz o reformist DEHAP Bloku var. Ayınların aynı yerde buluşmasından başka nedir ki bu!

Biz söylenmesi gerekeni zamanında söyleriz. Zamanında TDKP'ye söylediklerimiz biliniyor ve işte TDKP'nin akibeti. Zamanında PKK'yla ilgili söylediklerimiz orta yerde ve işte PKK'nın akibeti. TİKB ile ilgili söylediklerimiz koca bir kitap olarak ortada ve işte TİKB'nin akibeti. Ve nihayet MLKP için söylenenler, onlar da bir bir gerçekleşiyor. Yineliyorum, bunun kehanetle bir ilgisi yok. Bunu önden kestirebilmenin hiçbir güçlüğü de yok. Ortada bu hareketlerin bir kimliği, bir çizgileri ve bu çizgideki evrim ve değişim var. Bizim MLKP polemğinde yaptığımız nedir? Onların dünkü çizgisini, kuruluş belgelerinde ortaya koyduğu perspektifleri alarak bugün geldiği noktayla karşı karşıya koymaktır. Siz dün şuradaydınız, iyi kötü devrimci kaygılarımız vardı, tüm tutarsızlıklarımıza rağmen genel olarak devrimci bir zeminde duruyordunuz, oysa şimdi dünkü bu konumu ve kaygıları bir yana bırakarak artık şu noktaya gelmiş bulunuyorsunuz; ama bu gelişiniz rastlantı olmadığı gibi öyle çok bilinçsizce bir sürükleniş de değil, ne yaptığınızı, neyi seçtiğinizi pekala biliyorsunuz, ne var ki bunu örtülü bir biçimde, tabanınızı buna adım adım alıştırarak oportünistçe ya-

pıyorsunuz, diyoruz.

Bunu oportünistçe, deyim uygunsu sinsi bir biçimde yapıyorlar, zira ciddiyetleriyle birlikte samimiyetlerini de yitirmiş bulunuyorlar. Ortalığı aldatarak reformizme gidiyorlar, ama bunu tabanlarını koruyarak yapmak istiyorlar. TDKP de benzer bir tutum izlemedi mi? TDKP yayınları en keskin ve “devrimci” yazılara, tam da EMEP açılımını yaptığı dönemde yer verdi. Bu ülkede sosyalizm adına mücadele yürütecek bir partinin legal olarak kurulabileceğine inanmak, bu ülkede özgürlüğün var olduğunu kabul etmek demektir, bu ise en büyük sahtekarlıktır diye yazdı, *Özgürlük Dünyası*, legal parti hazırlıklarının son aşamaya geldiği bir sırada (bkz. “*Yasal Çalışma ve Yasalcılık-2*”, sayı:77, Nisan-Mayıs 1995) Oysa sahtekarlığın kendisi tam da köklü bir konum ve kimlik değişimini böyle aldatıcı vurgularla gizleme çabasıydı. Reformist bir açılım yapılırken en devrimci laflar edilerek, devrimci ilkeler döne döne tekrarlanarak, böylece insanlar aldatılmaya ve sersemletilmeye çalışılıyordu.

MLKP bunalımlı bir sürecin ardından beş yıl sonra bir kongre yapıyor, ama ne tartıştığı belli değil. Pratiğine bakıyorsunuz, adım adım ama doludizgin reformizme kayıyor. İşte böyle bir dönemde, yapılan kongre “Devrimin zaferi için yaşasın MLKP!” sloganını ortaya atıyor. Bu kulağa pek de hoş geliyor, ama dipten dibe yaşanan tasfiyeci çürümeyi örtmenin ve peş peşe yapılan tasfiyeci açılımları gizlemenin bir örtüsünden başka hiçbir anlam taşıyor. Komünistlerin somut düşünsel kanıtlara ve olgulara dayalı ideolojik eleştirisini en bayağısından bir küfür ve hakaretle karşılayanların durdukları yere dönüp bakın. Bana arkadaşımı söyle sana kim olduğunu söyleyim derler; DEHAP, EMEP, SDP ve ESP’ye bir arada bakın, kimin nereden nereye geldiğini ve artık nerede durduğunu sayfalar dolusu eleştiriden daha açık ve sahici biçimde görürsünüz. Konumlar bu denli netleşmiş, saflar bu denli açık bir biçimde oluşmuş bulunuyor.

(*H. Fırat, Dünya, Türkiye ve Sol Hareket, Eksen Yayıncılık, s.141-158*)

II

Geleneksel sol ve TKİP

Yapısal zaafılar temelinde kaçınılmaz akibet

Her iki kanadıyla geleneksel sol hareketin bugünkü tablosu üzerine ortaya konulanlar belki biraz iç karartıcı bir manzara oluşturuyor. Yine de bu manzaraya bakıp “sol hareketin durumu buysa!” karamsarlığına kapılmak için ortada bir neden olduğunu sanmıyorum. Komünistlerin 15 yıl öncesine ait değerlendirmelerine de burada özellikle bu nedenle işaret ediyorum. Zamanında yapılmış bu değerlendirmelerde, küçük-burjuva devrimci-demokrat akımlar işleri artık eskisi gibi sürderemezler; kendilerini yenileyemezlerse eğer zamanla ya reformizme kayarlar, ya da tümünden yok olup giderler deniliyor. Yıllar içinde ve bugün ortaya çıkan sonuç, tutuculuk durumunda yaşanması kaçınılmaz olan akibetle ilgili olarak, yıllar öncesinden ortaya konulmuş bir öngörünün doğrulanmasından başka nedir ki?

Buradan bakıldığında bu grupların yine de yıllar boyu iyi dayandıkların söylemek bile mümkün. Birbirini izleyen ve her seferinde umutları geçici olarak canlandıran bazı özel etkenler (özellikle de Kürt ulusal direnişi) olmasaydı çok daha erken bir zamanda da yok olup gidebilirler, ya da mücadelenin ağırlığını taşıyarnayıp reformizme kaymış olurlardı. Ama sözkonusul özel etkenler tükendikçe ve dahası, Kürt hareketi de köklü bir yön, giderek kimlik değişimi yaşadıkça, zaten hayli aşınmış devrim umutları da tükenmeye başladı. Bu ise ya siyasal-örgütsel tükeniş, ya da reformizme yöneliş olarak gösterdi kendini.

Devrimci umutların tükenmesini, elbette öteki bir dizi etkenle birlikte, örneğin kitle hareketinin uzun yıllardır bir türlü devrimcileşmemesi olgusu ile birlikte düşünmek gerekir. Öte yandan, sermaye devletinin sistematik baskısı, yokedip bitirmeyi ya da hiç değilse yıldırıp kendi icazet alanına almayı hedefleyen sistematik terörü var. Bunun yaşananlar üzerindeki etkisi hiç de öteki etkenlerden daha az değildir. Daha doğrusu öteki etkenler, Kürt hareketinin yön değişimi ve kitle hareketinin umutları aşındırıp eriten kısırlığı, devlet terörünün yıldırıcı etkisini daha güçlü ve sonuç alıcı bir biçimde göstermesini kolaylaştırmıştır.

Bu çok yönlü zorlu sürece dayanmak sabır ve soluk gerektirir, zamana dayanma iradesi ister. Ama sabır ve soluk, zamana dayanma iradesi, bunlar küçük-burjuva yapısal bir şekillenmeye sahip akımlar için taşınması güç kimlik ve karakter özellikleridir. Bir de bunun 12 Eylül'den beri süregelen gerçekten yorucu ve yıpratıcı bir süreç olduğu düşünülürse, bu kadarı küçük-burjuva bir akımın dayanma gücünü fazlasıyla aşardı. Bu durumda, ya tükenip sahnedeki çekiliş, ya da dünkü devrimci amaç, hedef ve özelliklerinden koparak reformist alana geçiş, kaçınılması kolay olmayan bir akibet olabilmıştır.

Tablonun netleşmesi devrimin yararınadır

Kökleşmiş yapısal zaafı nedeniyle bugünkü sonuç onların kaçınılmaz akibetiydi. Bunlar dünün akımlarıydı, yeni döneme zaten yanıt veremezlerdi. Dünyada ve Türkiye'de yeni bir döneme girilmiştir, bunlar ise geride kalmış bir özel tarihi dönemin akımları idiler. Bu özel koşulların ortadan kalkması, onların tarihsel ömrünün de bittiği noktaydı; gerisi ise, bu doğrultuda adım adım tükeniş ya da kimlik başkalaşımından başka bir şey değildi.

Burada ardından ağlanacak ya da zayıflık duygusuna neden olacak bir durum olduğunu da sanmıyorum. Bu kadar çok sol grubun olması, bu denli parçalı bir durum, zenginlikten çok belirgin bir

zaafiyet ifadesiydi. Bu durum Türkiye’de gerçek bir devrimci sınıf partisinin olmamasından da kaynaklanan aşırı bir küçük-burjuva parçalanmadan başka bir şey değildi ve devrim mücadelesi son 30 yıldır bundan çok büyük zararlar gördü. Sahnenin şimdi bu aşırı parçalanmışlık durumundan bir ölçüde olsun kurtulması, safların netleşmesi ve her bir konunun giderek daha belirgin bir iki parti ya da grup tarafından temsil edilir hale gelmesi, kesin olarak devrim mücadelesinin bundan sonraki seyri ve geleceği için bir avantajdır.

Devrim ve sosyalizm davasının temsilcisi ciddi bir parti olur bir toplumda. Toplumsal dokunun özelliklerinden, dolayısıyla proletarya dışı sosyal katmanların varlığından ötürü, yanısıra en fazla bir-iki başka devrimci parti daha. Ötesi gerçekten de mücadeleyi zayıflatan bir zaafiyetten başka bir şey değildir. Fakat sözü edilen türden bir partinin ortaya çıkamadığı bir durumdan dolayıdır ki, bu denli anormal sayıda sosyalizm iddialı sol grup olabilmıştır yakın dönemde. Ne iyi ki bu dönemin giderek kapanmakta olduğuna tanıklık ediyoruz. Geleneksel küçük-burjuva grup ve çevrelerin bir-biri ardı sıra sahneden çekilmesi, ya da kimlik değiştirerek düzenin icazet alanına kayması ciddi, tutarlı bir programa ve çizgiye sahip devrimci bir sınıf partisinin gelişip serpilmesini kolaylaştıran bir etkidir de aynı zamanda.

Komünist sınıf partisi dışında başka bazı devrimci ve sol parti ve gruplar elbette gene olacaktır, hele de Türkiye gibi sosyal yapısı bunu olanaklı kılan bir toplumda, bu ayrı bir sorun. Ama bugüne kadarkilerden büyük bir bölümünün varlığı ne bir zenginlikti, ne de gerçek bir devrimci güç ifadesi. Onların güçlenmesi devrimci hareketin genel planda güç kazanması olarak görülemez. Dahası, soruna kısa dönemli değil de stratejik bir perspektifle bakıldığında, bunun tam tersi doğrudur. Bunlar temel önemde yapısal zaafılarla yüzyüze akımlardı ve böylesi bir kimlikle de hiçbir yere gidilmezdi. Dolayısıyla kısa dönemli olarak devrim adına biriktirilen güçler üzerindeki etkileri gerçekte bozucu ve tüketici bir etkiydi.

Somut deneyimle de açıkça görüldüğü gibi. Bu nedenle bir an önce sahneden çekilmeleri en hayırlı iştir, dün olduğu kadar bugün de.

Ciddiyetsizlik ve samimiyetsizlik siyasal çürümeye vardı

Keşke dürüst hareket etseler de açıktan, yani dosdoğru reformist konumların ortaya koyup savunma yoluna gitseler. Devrim ve sosyalizm üzerine anlamsız söylemlerini zamanında bir yana bıraksalar. Burada zararlı ve tehlikeli olan, ikiyüzlülüktür. Yani devrimcilikten umudu kesip de söylemde hala devrimciymiş iddiasını sürdürebilmektir. Ciddiyetsizlik ve samimiyetsizlik dediğimiz olgunun bir boyutu da budur zaten.

Ciddiyetsizlik ve samimiyetsizlik bir özellik haline gelmişse eğer, orada derinlemesine bir çürüme var demektir. Bunun çarpıcı örnekleri gözler önündedir. PKK Kürt halkının meşru ulusal haklarını en radikal bir biçimde savunuyorken, bu doğrultuda binlerce Kürt evladı kendini feda ediyorken, PKK genelde iyi-kötü bir takım devrimci değerlere sahip çıkıyorken, PKK'yı miliyetçi akım olarak niteleyip, hayır ulusal sorun dediğiniz sosyalizmle çözülür, bu küçük-burjuva milliyetçiliğidir deyip onunla birarada olmayı reddedenler, eylem birliğine yanaşmayanlar, EMEP'i kastediyorum, şimdi Kürt hareketiyle en hararetli bir işbirliğine girmiş bulunuyorlar. Bu çürümeden, derin bir samimiyetsizlik ve ikiyüzlülükten başka nedir peki? İmralı çizgisine geçtikten sonra PKK'yla ne kadar güzel anlaştılar, artık ne kadar da kolay yanyana gelebiliyorlar! Demek ki dünkü sorun gerçekte tümüyle başkaymış, ama samimiyetsiz bir sosyalizm lafazanlığı ile perdeleniyormuş. Biri ötekinin zaten yıllardır bulunduğu liberal çizgiye kayınca, aradaki buzlar da çabucak eriyor ve aynı çizgi üzerinden bu kez reformist bir kenetlenme oluşuyor.

Reformist akımlar, parlamentarizm için, parlamentoda koltuk kapmak için kader birliği yapıyorlar. Örneğin EMEP şimdi herşe-

yini parlamentarizme endekslemiş bulunmaktadır. Düne kadar liberal sol bir işçi hareketinin temsilcisi olmak kaygısı önplanda görünüyordu. Bazı sendikaların alt kademelerinde, belli fabrikalarda, belli yörelerde iyi-kötü çabaları ve belli ölçüde bir başarıları vardı. Son seçimlerden (3 Kasım 2003) beri varsa yoksa DEHAP Bloku, varsa yoksa o kırıntılara dönüştürülmüş çizgide Kürt sorunu ve DEHAP çizgisi. Neden? Çünkü parlamento kapısını aralamanın, parlamentarizm zemininde politika yapabilmenin bulunmaz bir olanağı bu onlar için. Önce yerel seçimlerde belediyeler üzerinden olanaklıysa koltuk kapmak, sonra da bir dahaki seçimlerde, ola ki bu arada baraj da düşürülür, böylece parlamentoya kapağı atmak esas kaygıları durumunda.

Bunu öyle salt belli bireylerin parlamenter olma hevesi saymak, sorunu anlayamamak ya da fazlasıyla basitleştirmek olur. Sorun bireylerden önce ve öte, siyasal bir sorundur ve reformizm zeminine kaymış partilerin kendi bu konumlarına uygun düşen arayışlarının ürünüdür. Reformizmin karakterinde parlamentarizm vardır. Bir akım reformizme kaydığında, anlamı ve işlevi olan bir politik çalışma ve yaşamı ancak parlamenter zeminde, özellikle de parlamentoya girmekle elde edebilir. Türkiye’de ise giriş kapısı %10 barajıyla berkitilmiş bir parlamento gerçeği var. Bu durumda Kürt oyları bulunmaz bir olanaktır, hiç değilse bugünkü koşullarda. Tüm reformist akımların DEHAP eksenli blok etrafında parvane gibi dönmeleri işte bundan dolaydır.

Tarihte daha baştan reformist bir çizgiyle ortaya çıkmış sol partiler var. Bunlar işçi sınıfının kısmi hak ve istemleri için mücadele etmişler, işçi sınıfına o çerçevede güven vermişler, desteğini almışlar, böylece zamanla büyük bir parlamenter güç de olmuşlardır. Tarihsel çıkışı ve evrimiyle Avrupa’da sosyal demokrasi, çok büyük ölçüde budur. Türkiye’de ise bu türden, tarihsel çıkışı ve evrimi bu olan bir reformizm türü yok. Bizde reformist sol, büyük bir bölümüyle, dünkü devrimci akımların karşı-devrimin etkisi altında kimlik ve çizgi değişimine uğramasının bir ürünüdür. ÖDP,

EMEP, SDP, KADEK vb., hep böyle bir evrimin ürünü akımlar oldular. Bunlar dünün devrimcileriydiler, hepsi devrimci ilke ve amaçları bilirlerdi. Ama şiddette sınır tanımayan bir toplumsal ortamda mücadele ediyorlardı ve sayısız zorluğun ezici ağırlığı altında yol almak zorundaydılar. Önden 12 Mart, arkadan 12 Eylül, arkadan Kürt sorunu üzerinden kirli savaş, artı peşpeşe yaşanan yenilgilerin umutları ve dolayısıyla dayanma gücünü tüketen etkileri... Sonuç devrimci soluğu tüketme, adım adım düzenin icazet alanına kayma, “ılımlı sol” bir çizgide karınca karınca oyalanma oldu. Dolayısıyla bugünün sosyal-reformist akımları değerlendirilirken, sözkonusu olanın dünün yıldırılmış ve umutsuzluğa itilmiş devrimcileri olduğunu unutmamak gerekir. Onların edilgenliklerinin, aşırı pasif, temkinli ve uysal tutumlarının ardında bu kendine özgü gerçeklik var.

Oysa olağan bir reformizmin kendine göre bir dinamizmi de vardır. Örneğin Chavez, başından itibaren bir burjuva reformisti olageldi. Ama darbe girişiminde bulundu, tutuklandı, serbest bırakıldı, sonra etkin çıkışları ve tutumuyla kitlelerin güvenini kazanarak seçildi ve devlet başkanı oldu, askeri darbeyle yüzyüze kaldı, bunu hala da kendine göre zor bir mücadelenin içinde vb. İçtenlikle emekçiler için bir takım reformlar da yapmak istiyor, burada bir doğallık var. Chavez hiçbir zaman devrimci bir dava gütmemiştir; o yalnızca toplumsal reformlar yapılabileceğine, kendi ülkesinin ve emekçisinin durumunun bu çerçevede düzeltilebileceğine inanmış samimi bir burjuva reformistidir. Buradaki reformist tanımı bir suçlamadan çok olağan bir kimlik tanıımıdır. Ama dünün devrimcisi bir akım, davanın getirdiği ağırlığı ve gerektirdiği sabrı taşıyamadığı için yılmış ve düzenle barışma yolunu tutmuşsa, burada bir terbiye edilme/olma olayıyla yüzyüzeyiz demektir. Böyle bir reformizmin bir dinamizmi de yoktur, ondan kendi çizgisinde siyasal bir ısrar ve direnç de bekleyemezsiniz. Yıldırılmış ve terbiye edilmiş eski devrimcilerin temsil ettiği reformizde bir tövbeakarlık, bir tür karakersizlik vardır, bir aşırı tem-

kinlilik ve uysallık vardır.

Bununla yakından ilişkili gördüğüm bir önemli noktayı daha eklemek istiyorum. Devlet solun radikal kesimlerini ılımlı bir çizgiye çekmeyi bir politika haline getirdi, bunu yıllardır döne döne vurguluyoruz. Devletin “siyaset belgesi” bunu belgeliyor. Devletin bu gizli yönetim yasası, solun büyük bölümüyle artık ılımlı bir çizgiye kaydığını, fakat hala da dar bir grubun radikal çizgide ısrar ettiği saptıyor. Bu tespit, hala devrimcilikte ısrar edenlerin de hakkından gelinmelidir anlamına geliyor. 28 Şubatçılar’ın ünlü deyişiyle, “durum tespiti”nden çıkan “vazife” budur. Eğer geçmişinde devrimci olan solun epeyce bir kesimi sistematik ezme, yıldırma ve teslim alma saldırılarının ardından bugün terbiye edilmiş ve ılımlı çizgiye çekilmişse, geride kalan ve hala da inat eden radikal azınlık da pekala aynı yolla bu aynı çizgiye getirilebilir ve getirilmelidir. Durum tespitinden çıkan vazife budur ve devletin devrimcilikte ısrar edenlere karşı acımasızlığı da buradan gelmektedir. Demek oluyor ki bunun gerisinde, aynı zamanda “ılımlı sol çizgi”ye çekilmiş bulunanlar örneği vardır.

Partimiz geçmişin devrimci mirasının biricik gerçek savunucusudur

Bugün Türkiye devrimci hareketinin geçmiş mücadelelerinin doğal mirasçısı biz komünistleriz. Bunu bugünkü sonuçlardan hareketle söylüyor da değiliz. Dönüp bizim daha ilk ayrışma dönemi değerlendirmelerimize ve polemiklerimize, örneğin Z. Ekrem polemiklerine bakınız (H. Fırat, *Küçük Burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi*, 6. Bölüm), orada bu konuda gerçekten ilginç değerlendirmeler bulacaksınız. Bizim çıkışımız geçmişle köklü bir hesaplaşmaya dayanıyordu ve bu nedenle kestirmeden “inkarcılık”la suçlanıyorduk. Bu suçlama bize, bilimsel inkar ile kaba küçük-burjuva inkarcılığı arasındaki temelli farkı ortaya koyma olanağı vermekle kalmadı, ideolojik hasımlarımıza, geçmişe böyle tutucu bi-

çimde yapışp kalırsanız çok geçmeden onu savunup sürdüreceğ gücü de kendinizde bulamazsınız ve böylece devrimci geçmiş karşısında küçük-burjuva inkarcı konuma asıl siz sürüklenirsiniz deme fırsatı da verdi.

Bugün sonuç ortadır. Daha o zamandan, bize karşı gerici bir ayak direme gösterenlerin kendi geçmiş devrimci kazanımlarını bile koruyamayacakların söylemiştik, bu aynen doğrulandı. O dönemki somut muhataplarımız olan TDKP şefleri, geçtik genel devrimci hareketin mirasını, TDKP'nin kendi devrimci kazanımlarını bile koruyamadılar. Bize karşı gericilik yaparken sınıksık sarıldıkları bu çizgiyi çok geçmeden terkettiler ve bildiğiniz gibi liberalizmin batağına boylu boyunca battılar. Aynı şeyi '71 devrimcilerinin mirasına karşı yaptılar, bugün '60'ların TİP çizgisine geri dönerek, Deniz Gezmişler'e de ihanet ettiler.

Biz ise daha o zamanda söylediğimiz gibi; geçmişin zaafly ve hatalı olan yönlerine acımasızca vurduk, ama tam da bu sayede, geçmiş hareketten devrimcilik adına geride kalan canlı, olumlu, yaşayabilir ne varsa onu ileri bir düzeyde, işçi sınıfı devrimciliğı temelinde yaşatma olanağı bulduk. Bugünün Türkiye'sinde geçmiş devrimci kuşakların manevi anısına ve devrimci siyasal mirasına en anlamlı ve içtenlikli bir biçimde sahip çıkabilen biricik parti TKİP'dir ve bu da rastlantı değildir. Öteki herkes bunu daha çok kendi grup kökenleri üzerinden yapabiliyor ve buradan yansıyan tutum bildiğimiz o küçük-burjuva dargörüşlülüğünün ve mülkiyetçiliğinin yansımısından başka bir şey değildir. TKİP'nin tutumu ise temelden farklıdır ve gerekçesi, daha o ilk çıkış değerlendirmelerinde, sözünü ettiğim o ilk polemiklerde, açıklıkla ortaya konulmuştur.

Geçmişten gelen akımların bugünkü akibeti hiçbir biçimde bizim onların geçmişindeki devrimci tutumu ve kazanımları sahiplenmemize engel değil. Tam tersine, bugünkü akibet geçmiş devrimci mirası sahiplenmede partimize daha büyük sorumluluklar yüklüyor. TİKKO kökenli akımların bugünkü durumu hiçbir bi-

çimde İbrahim Kaypakkaya'yı küçümsemeyi gerektirmiyor, tam tersine, onu tarihimizdeki en önemli devrimcilerden biri olarak daha çok sahiplenmemizi gerektiriyor. 23 yaşında yitirdiğimiz bu genç devrimci, birkaç örgütün 30 sene boyunca tüketebileceği bir düşünsel-politik miras bırakarak gitmiş bir insandır. Çok değerli bir devrimcidir, sadece ser verip sır vermediği için değil; ondan daha da önemli olarak, devrimi ve devrimci siyasal mücadeleyi ciddiye aldığı için, buna hayatını adadığı için, ve nihayet bu çerçevede, o dönem için gerçekten anlamlı olan belli düşünsel açılımlar ve sorgulamalar yapmayı başardığı için.

Bunu '71 devrimcileri için genelleştirebiliriz de. '60'lardaki mücadele solu güçlendirdi, ilk kez olarak ona kitlesel bir temel kazandırdı. Sosyal mücadelenin radikalleşmesi ve dünyadaki gelişmelerin genel etkisi, Türkiye solunu da radikalleştirdi ve içinden devrimci bir akım çıkışını hazırladı. Bu akım başlangıçta mücadele yöntemi olarak siyasal maceracılık yolunu seçtiği için, yaptığı çıkışın devrimci anlamı ve önemi de bir ölçüde karardı. Ama çıkışta maceracılık geçici, devrim tercihi ise kalıcıydı Kalıcı olan, devrim davasına sahip çıkmak ve düzene cepheden başkaldırmaktı. Bunu küçük insan gruplarının silahlı mücadelesi yoluyla pratiğe geçirmeye kalkmaları kuşkusuz hatalıydı, ama bu çıkışta önemli ve bas-kın özellik hiç de bu değildi. Bu sadece geçici bir durumdu ve nitekim hızla aşıldı, daha '74 yılında çok büyük ölçüde geride kaldı.

Geleneksel solun tasfiyeci süreçler içinde tükendiği ya da konum değiştirdiği bir dönemde biz bu mirasa her zamankinden çok önem vermeli, sahip çıkmalıyız. Zira son tahlilde biz oradan geliyoruz, bu mirasın oluşturduğu birikimin ürünüyüz. Ortaya çıkışımız olanaklı kılan birikimdir burada sözkonusu olan. Bizi ortaya çıkarmanın yakın geçmişin devrimci birikimi olduğunu hiçbir biçimde unutamayız. Bir akım olarak siyasal mücadele sahnesine çıktığımız andan itibaren biz bunu bilinçli bir tutumla ve özenle vurgulayageldik. EKİM, "boşluktan değil, bir geçmişin, bir birikimin bağrından doğdu" dedik. Biz o geçmişi bilimsel temelde eleştire-

rek aştık, küçük-burjuva manada inkar ederek değil. Bu onu kucaklayarak yeni bir düzeyde yaşatmak demektir. Onda canlı, anlamlı ve kalıcı olanı alıp ileriye taşıyan, geri, ölü ve çürüyen yanına ise acımasızca vuran bir tutumun temsilcileri olduk biz.

Peki, bizim çıkış dönemimizde bizi inkarcılıkla suçlayarak geçmişe kıskançlıkla sahip çıkar görünenler ne yaptılar? Ne yaptıklarını çok geçmeden gördük. '71 devrimcilerinin devrim adına yükselttikleri bayrağı terkettiler ve gelinen yerde artık tümünden gerisin geri TİP çizgisine döndüler, TİP parlamentarizminde karar kıldılar. Halbuki '71 devrimcileri, Deniz Gezmişler, Mahir Çayanlar, Kaypakkayalar, tam da TİP parlamentarizmini reddederek devrimi seçmişlerdi. EMEP'liler dün devrimi terketmişlerdi, bugünse artık TİP çizgisinde karar kılmış durumdalar. Ama büyük bir utanmazlıkla, "Deniz Gezmişler'in yolu bugün parlamentoya çıkmıştır" diyebiliyorlar. Salt kendilerine parlamento yolu göründü umuduna kapıldıkları için. Bu gerçekten tam bir utanmazlıktır, en kabasından bir inkardır ve geçmişin anısına da büyük bir saygısızlıktır. Deniz Gezmiş'i Deniz Gezmiş yapan, EMEP'in bugün temsil ettiği çizgiyi '60'lı yıllarda temsil eden siyasal akımdan kopmak olmuştur. TİP oportünizminden, yani reformizme ve parlamentarizme dayalı bir akımdan kopmaktı o zamanlar sözkonusu olan. Oysa hala Deniz Gezmişler'in adını istismar etmeye yeltenenler bugün gerisin geri oraya dönmüş bulunuyorlar. Demek ki böyleleri Denizler'in tuttuğu yolu inkar eden dönemlerden öte bir şey değildirler.

Partimiz zor olanı başarmıştır

Partimizin sol hareket içerisinde kendine özgü ayrı bir yeri var. Partiyi önceleyen hareketimiz daha ilk çıkışında bu iddiayı taşıyordu. Kendini, geçmişini anlamaya ve aşmaya çalışarak yeni döneme hazırlayan bir hareket olarak tanımlıyordu. Geçmişini anlamak ve aşmak, bizim için, geçmişin devrimciliğinden daha ileri bir

devrimcilik düzeyine, küçük-burjuva devrimciliğinden işçi sınıfı devrimciliğine geçişi ifade ediyordu. Türkiye'nin geleneksel devrimci-demokrat hareketi, büyük ölçüde küçük-burjuvazinin damgasını vurduğu bir halk hareketi içerisinde kendini bulmuş, hem teorik hem pratik planda bu sınıfsal kimlikle yoğrulup şekillenmişti. Küçük-burjuva ufkunun, düşünüş ve davranış tarzının, kültür ve değerlerinin şekillendirdiği bir hareketti bu. Devrimciliği böyle bir devrimcilik, sosyalizmi böyle bir sosyalizmdi. Bu durumda ileriye çıkmak için yapılması gereken, öncelikle bu küçük-burjuva kimliği anlamak, bunu ideolojide, programda, politikada, kültürde, örgütte, anlayışta, ahlakta çok yönlü bir eleştiriye tabi tutarak aşabilmektir.

Sonuçta TKİP şahsında başarılan tam da budur. Biz bunu başaramasaydık, zaten yeni bir siyasal akım olarak tutunamazdık da. Kendi varlık nedenimiz üzerinden kendimizi üretme imkanı bulamazdık eğer, siyasal yaşamdan zaten çok geçmeden silinir giderdik. Öyle ya, hiçbir hazır imkanımız, ön avantajımız yoktu, maddi anlamda işe sıfırdan başlamak ve herşeyimizi kendi emeğimizle yaratmak durumundaydık. Buna başlarken, geçmişin devrimci muhasebesi ve eleştirisine dayalı olarak ortaya koyduğumuz ideolojik-siyasi çizgi ve bunu maddi bir güce dönüştürme iradesi dışında, elimizde hiçbir şey yoktu. Bu çizginin ve bu iradenin gerçek yaşamda bir karşılığı olmasaydı eğer, varlık hakkı bile kazanamadan ve neredeyse hiçbir iz bırakmadan silinir giderdi. Hele de bizzat geleneksel hareketten gelen çok yönlü düşmanca tutum ve davranışlarla karşı karşıyayken. (Çıkış dönemimizde ne türden saldırı, hakaret ve iftiralarla karşı karşıya kaldığımız zamanında belgelenmiş haliyle bugün orta yerde duruyor.)

12 Eylül sonrası partilerin, grupların döne döne bölündüğü bir süreç oldu. Bölündüler ve yeni olmak iddiasıyla ortaya çıkanlar ya hızla yok oldular, ya da kısa zamanda kısırlaşıp yozlaştılar ve sonuç yine yok oluşla noktalandı. Bizim örneğimize benzer bir akım yok bugünün Türkiye devrimci hareketinde. Yeni bir çizgi ile or-

taya çıkan, geçmişle sert bir biçimde hesaplaşan, tümüyle o geçmişe vurarak ve egemen önyargılara aldırmayarak, kendini yeni bir çizgi olarak ortaya koyan, varlık hakkı kazanan, gelişen, partileşen, bir programa ve örgütsel yapıya kavuşan bir örnek yok son yirmi küsur yılın Türkiye devrimci hareketinde. Bunun tek örneği TKİP'dir. Ve bu, solun ya çürüdüğü ya da çürüme içerisinde dağıldığı bir tarihsel evrede, devrimci siyasal mücadele bakımından son derece zor ve kısır bir tarihi dönemde başarıldı.

Devrimci hareketin 12 Eylül'de yaşadığı büyük yenilgiyi izleyen bir dönemdi bu. Türkiye'de güçlü bir tasfiyecilik cereyanı vardı. Çok geçmeden bunu uluslararası gelişmeler eklendi. Gorbacovculuk yeni büyük bir tasfiyeci basınç oluşturdu. Ardından Doğu Bloku çatırdadı ve çöktü. Dünya ölçüsünde büyük bir umutsuzluk atmosferi oluştu ve bu etkilerini Türkiye'de gösterdi. Ve sonrasında, ilk dönem umut vaadeden işçi hareketi zaman içerisinde hız kesti ve o günden bugüne bir daha da kendini aşamadı. Kitle hareketinde bir zayıflık, bir türlü politikleşememe, devrimcileşememe egemen özellik olarak kaldı.

İşte böyle bir tarihsel ortamda inşa edildi TKİP.

Nicelik planında henüz fazlaca bir mesafe aldığımız iddiasında değilim kuşkusuz. Ama böylesi bir tarihsel ortamda biz sağlam bir nitelik yaratmayı başardık ve onu tutarlılıkla koruduk, sonuçta belli bir nicel gelişme ile de birleştirebildik. Bu kadarı elbette henüz bizi hiçbir biçimde tatmin etmiyor. Biz sanılanın aksine kendisinden fazlasıyla hoşnutsuz bir hareketiz. Ama bir parça nesnel ölçütlerle ve biraz sükunetle bakıldığında, şu da açıkça görülecektir: Onyılları bulan bir geçmişten ve birikimden gelenlerin yok olduğu, eridiği ya da tasfiyeci süreçler içinde yozlaşmış kimliğini tükettiği bir tarihsel evrede, biz kendi öz emeğimizle var olmayı başardık. Bununla da kalmayıp, çok yönlü etki ve basınçlar altında, kimliğimizden, ideolojik eksenimizden ve değerler sistemimizden taviz vermeden ayakta kalmayı başardık. İdeolojik-politik tutarlılığımızı ve moral gücünü koruyabilmiş neredeyse tek hareket ol-

duk. Bizim kendimizden hoşnut olmamamıza aldırılmayıp, kabul etmek gerekir ki, bu da gerçekte az şey değil.

Bu az şey olmadığı gibi bir rastlantı da değil. Bunun bütün bir sırrı, bütün bir hikmeti, bu hareketin dayandığı ideolojik-politik çizgidedir. Bu olmasaydı zaten biz hiçbir şey yapamazdık. O çizginin bir anlamı, hayat içinde gerçek bir karşılığı olmasaydı, tanımladığım o son derece elverişsiz tarihi ortamda biz zaten yaşama olanağı bulamazdık. İyi-kötü bir kuvvet yaratabilmek bir yana, onca baskının, saldırının, tasfiyeci cereyanın olduğu bir ortamda ayakta kalamazdık. Çok çabuk yılar ve kenara çekilirdik. Çoğu zaman bölünmeler, kenara çekilişin de bir geçici evresi oluyor zaten.

Ama bakın, biz başka birşey yaptık. Biz içinden doğduğumuz hareketin yapısal zaaflarıyla hesaplaşarak ortaya onun aşılması anlamına gelen bir yeni çizgi koyduk, böyle bir iddia taşıdık, bu inançla yola çıktık, bu inanca yol yürüdük. Ve zaman bizi yok etmediğine göre, tam tersine biz zamana dayandığımızı ve üstelik bunu bir tutarlıkla, bir moral güçle yaptığımıza göre, demek ki bizim çizgimizin gerçekten bir hikmeti varmış. Demek ki onun toplumsal-siyasal yaşamımızda gerçekten bir karşılığı varmış.

Öncelikle altı çizilmesi gereken temel nokta budur.

Bunun ötesinde tabii ki siyasal yaşam karmaşıktır. Siyasal yaşamda hesapta olmayan çok şey vardır. Herşey bir yana, burada devrimci siyasal yaşamdır sözkonusu olan; sayısız karşı etken, güç ve saldırı vardır, mücadelenin zorluklarından gelen handikaplar, kitle hareketinin durgunluğunun getirdiği yorucu, yıldırıcı etkiler vardır. Bütün bunlarla iyi boğuştuğumuzu ve bir yere kadar geldiğimizi, şu an güç olarak da moral olarak da en ileri bir noktada olduğumuzu büyük bir içtenlikle ve rahatlıkla söyleyebilecek durumdayım. İyi bir moral gücümüz ve çalışma tempomuz var. Önceliklerimiz, saptanmış hedeflerimiz ve buna yoğunlaşmış bir çalışmamız var. İşimizin başındayız, işimize bakıyoruz ve ilk günün kararlılığıyla yol yürüyoruz.

Bunun ne kadar görülüp izlendiği ya da hiç değilse hissedildiği

bizi hiçbir biçimde ilgilendirmiyor. Böyle kaygılar taşımıyor, bunu artık fazlasıyla budalaca buluyoruz. Geçmişte yeni çıkmış bir hareket olmanın bazı kompleksleri belki bizde de bir biçimde yansımıştır. Çalışmamızın, emeğimizin ve sonuçta kattığımız mesafenin bir parça olsun görülebilmesi kaygısını belki bir ölçüde biz de taşıyorduk. Bu dönem çoktan geride kaldı, bu türden kaygıları artık bize yabancı.

Sonuç olarak söyleyeceğim şudur; kendi ideolojik bakış açımızın ve stratejik önceliklerimizin gerektirdiği bir çerçevede partimiz, hiçbir zaman sahip olmadığı bir moralle, güçle ve dinamizmle çalışmaktadır. Tüm kayıplarına, kongrenin üstüne gelen o büyük darbeye rağmen bu noktaya gelmeyi başarmıştır, bilinmesi ve önemsenmesi gereken de budur. Darbeler bizi devirememiştir ve biz sonuçta bundan, tam da darbeleri izleyen günlerde öngördüğümüz gibi, güçlenerek çıkmayı başarmışız. Önemli olan budur.

Bu süreç içerisinde çok şeyi de çözdük; geçmişte boğuştuğumuz, tıkanığımız ya da zorlandığımız bir dizi noktada önümüzü açtık. Bunun meyveleri zaman içerisinde ortaya çıkacaktır, buna kuşku duymuyoruz. Parti artık ideolojik bakışına, programatik hedeflerine ve stratejik önceliklerine, ve nihayet kendi sınıf karakterine uygun bir politik çalışmanın içindedir, gerisi bir zaman sorunudur, aynı anlama gelmek üzere soluk ve sabır işidir.

(H. Fırat, Dünya, Türkiye ve Sol Hareket, Eksen Yayıncılık, s.159-174)

Ek 1: Liberal solda durum
(2001)

Düzen içi çatlaklar ve çatlaklardaki sol

I

İşbirlikçi düzen cephesinde iç dalaşma

İşbirlikçi düzen cephesinde patlak veren “ulusal güvenlik” tartışması, ilk günlerin hararetini kaybetmiş olsa da, hala sürüyor ve Eylül’e verilen randevulara bakılırsa daha da sürecek gibi görünüyor.

Tartışma, soldaki yedeklerini de içine alarak, işbirlikçi düzen cephesini iki ana gruba ayırmış durumda. Genelkurmay’ın temsil ettiği tarafta, faşist MHP’den kemalist milliyetçi İP’e kadar farklı konum ve kimlikteki güçler var. Mesut Yılmaz’ın sözcüsü olarak ortaya çıktığı tarafta ise, ANAP’tan Saadet Partisi’ne, TÜSİAD’dan ÖDP’ye ve teslimiyetçi Kürt cephesine kadar, yine farklı konum ve kimlikteki başka güçler var. Bu bileşim bile başlı başına, doğan tartışmanın ve yaşanan çatışmanın işbirlikçi düzen cephesinin kendi iç sorunu olduğunu göstermeye yeter. Ordunun düzen adına gerçekleştirdiği her türlü kanlı ve kirli icraatta her zaman ona bozulanlık yapan ve toz kondurmayan tek elci medya bu kez büyük bir bölümüyle “sahibinin sesi” olarak hareket etti, TÜSİAD’ın içinde yer aldığı kesimi destekledi. Bu tutum çatışmanın önemine ve ciddiyetine de bir gösterge sayılmalıdır.

Tarafların konumlarını güçlendirmek ve desteklerini çoğaltmak için kullandığı demagojik argümanlar, kitleler üzerinde kafaları karıştıran, zihinleri bulandıran bir etki yarattığı için tartışma daha bir önem kazanıyor. Tarafların soldaki uzantıları bu etkiyi ayrıca yayıyor, kolaylaştırıyor. Ordu şakşakçısı İP, ordunun 7 Ağustos bildirisini “Cumhuriyet devrimi kuvvetlerinin programı” ilan etti ve işi ordunun “emperyalizmi hedef alan” bir konuma geçtiğini söylemeye kadar vardırdı. Karşı grubun hararetli destekçisi durumdaki teslimiyetçi Kürt cephesi ise, tüm umutlarını emperyalizme ve TUSİAD’a bağlamış olmanın da bir gereği olarak, Yılmaz’ın çıkışına tam destek verdi, onu “demokrasi güçleri”nin tarihi değerinde çıkışı olarak selamladı.

Genelkurmay’ın alışılmış hırçınlığıyla yola çıktığı abartılı görünümüne rağmen, bu tartışma kişisel olmadığı gibi yapay da değildir. Tartışmanın taraflarından Mesut Yılmaz ile partisi ANAP’ın bu tartışmada aldığı tutumunda elbette kişisel/partisel nedenler de özel bir rol oynamaktadır. Genelkurmay bildirisinin sözünü ettiği soygun ve talan düzeninin simgesi durumundadır, Yılmaz ve partisi ANAP. Yine Genelkurmay bildirisinde iflası tescil edilen bu “soygun düzeni”nin de, hırsızlık ve yolsuzluk uygulamalarının uç biçimlerine karşı alınacak bazı tedbirlerle imajını düzeltmek gibi bir sorunu var. (Bu imaj düzeltme ihtiyacının, son tartışmalarla yeniden gündeme gelen Milli Güvenlik Siyaset Belgesi’ne 1999 yılında eklenen iki maddeden birini oluşturduğunu da bu vesile ile öğrenmiş oluyoruz.) Bu çerçevede gündeme gelen “temizlik operasyonları”nın Yılmaz ailesini ve ANAP’ı ciddi biçimde tehdit ettiği de bilinmektedir.

Fakat tüm bunlar, Yılmaz’ın ANAP Kongresinde gündeme getirdiği çıkışın şahsiliğini değil, kendisinin ve partisinin, kendilerinden öteye bir sorunun kamuoyu önünde sözcülüğünü üstlenmelerinin gerisindeki şahsi nedenleri gösterir. TUSİAD’ın bu çıkışa tam destek vermesi ve TUSİAD basınının bu çizgide hareket etmesi, Genelkurmay’ın sert açıklamasına rağmen Yılmaz’ı ve

çıkışını savunması, yapılan çıkışın gerçek temsilcilerini kendiliğinden ortaya koymaktadır.

ANAP kongresindeki çıkışın gerçek sahibi, sözcülüğünü TÜSİAD'ın yaptığı tekelci burjuvazidir. Tekelci burjuvazi, kendi sömürü ve soygun düzenine bugüne kadar sadakatle bekçilik etmiş; son 40 yılın iki büyük devrimci yükselişini faşist kanlı darbelerle ezmiş; son 20 yıldır aldığı tedbirler ve yarattığı kurumlaşmalarla toplumsal muhalefete nefes aldirmayan; bu arada devrimci çizgi-deki Kürt hareketini teslimiyetçi çizgiye çekmeyi de sonunda başarabilen düzen ordusunun, tam da bu tarihsel değerdeki başarılarla elde ettiği çok özel konumu ve siyasi yaşam üzerinde oluşturduğu özel ağırlığı, gelinen yerde artık bir parça dengelemek istemektedir.

Bu ihtiyaç nereden doğmaktadır?

Tekelci burjuvazi, onun en güçlü ve emperyalizmle en bütünleşmiş kesimlerinin temsilcisi olarak TÜSİAD, teslimiyet ve tasfiye çizgisine itilmiş Kürt hareketinin belli tavizlerle tümüyle düzene eklememesini istiyor; bunu Kürt sorununu uzun dönemli olarak yatıştırmanın, düzen için bir tehlike olmaktan çıkarmanın bir olanağı sayıyor. Ayrıca Kürt sorunundaki tavizsiz tutumun parasal faturasının da gereksiz yere çok pahalıya çıktığını düşünüyor. Dinsel gericiliğe karşı alınan tedbirlerin tadında bırakılmasını; dinin genel olarak ve özellikle de tarikatlar yoluyla, toplum yaşamı üzerindeki özel ağırlığını ve işlevini korumasını istiyor. Bunu emekçileri ve ezilenleri denetim altında tutmanın temel bir inkarı sayıyor (Haziran sonundaki MGK toplantısının basına yansıyan sonuçları generallerin de çok farklı düşünmediğini gösteriyor). Baskı ve terörün gerekli kurumsal ve yasal altyapıya kavuşturulduğu bir zeminde, bazı iğreti ve aldatıcı düzenlemelerle rejimin bir parça "demokrasi" makyajından geçirilmesini istiyor; bunu rejimin meşruiyeti ve aldatıcı imajı için gerekli görüyor. Yakın zamanda ABD dönüşü katıldığı bir televizyon programında Sabancı'nın açıkça dile getirdiği gibi, Kıbrıs işgalinin astarı yüzünden pahalı bir

maceraya dönüştüğünü görerek, bu alanda daha uzlaşmacı ve tavizkar olunmasını istiyor. Kaynakların bu kadar kıt ve pahalı hale geldiği bir ortamda, bir içsavaş için muazzam ölçülerde ve bir dış savaş için asgari ölçüde donanımlı olan ordunun aşırı silahlanma projelerine bir ölçü getirilmesini istiyor, vb...

Ve temel önemde bir nokta; bütün bunları emperyalistler de istiyorlar, dahası Türkiye'nin AB'ye katılmasının gerekleri olarak sıralıyor ve dayatıyorlar. Son kırk yıldır çözümsüz iktisadi, sosyal ve siyasal sorunlarla boğuşup duran, gelinek yerde bu sorunları en ağır biçimde yaşayan ve AB'ye katılabilmeyi de bu sorunların yükünden ve onları yolaçacağı muhtemel bir sosyal devrim tehlikesinden kurtulabilmenin bir imkanı sayan işbirlikçi Türk burjuvazisi, AB'ye katılım yalnızca bir hayal olsa bile, bu yolda ilerleyebilmek için emperyalizmin istemlerini asgari ölçüde olsun yerine getirmek istiyor.

Tüm bu isteklerini ve düşündüklerini yerine getirebilmesi için de, ordunun siyasal yaşam üzerindeki çok özel ve çok belirleyici ağırlığını bir parça dengelemek istiyor.

Tersinden ise ordu, bu konunun kendisine sağladığı çok özel iktisadi ve siyasi ayrıcalıkları kıskançlıkla muhafaza etmek istiyor. Bu nedenle de, işbirlikçi burjuvazinin atmayı düşündüğü adımların, yapmayı düşündüğü düzenlemelerin karşısına "ulusal güvenlik" gerekçesiyle çıkıyor. İç ve dış tehditleri abartmak ve bunu "ulusal güvenlik siyaseti"nin dayanağı yapmak, ordunun siyasal yaşam içindeki yerini ve çok yönlü ayrıcalıklarını savunmasından başka bir anlama gelmiyor. Son günlerde "ulusal güvenlik" ekseninde patlak veren tartışma ve çatışmanın gerçek mahiyeti kaba çizgileriyle işte budur.

Çatışan taraflardan biri, somutta ordu, kendini bağımsızlığın ve "milli çıkarlar"ın güvencesi sayıyor. Bunun karşısında ANAP ve TÜSİAD ise demokrasi havariliğine soyunuyor. İki tarafın iddiası da her türlü dayanaktan yoksun bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Her iki taraf da bugünkü kokuşmuş sömürü ve soygun dü-

zeninin, ona eşlik eden faşist baskı ve terör rejiminin en asli unsurlarıdır. Bu alanlardaki tüm temel politika ve uygulamaların ortak sorumluluğunu taşımaktadırlar. Her iki tarafta işçi sınıfını, emek hareketinin ve her türlü ilerici-devrimci muhalefetin aman-sız ve yeminli düşmanıdır. Buna ister Türkiye'nin son 40 yılı, ister son on yılı, isterse son bir kaç yılı üzerinden bakılsın, durumun, her iki tarafın tutum ve konumun tümüyle bu olduğu görülür. Örneğin İMF reçeteleri de F Tipi hücreler de, her iki tarafın ortak politikaları durumundadır.

TÜSİAD'ın temsil ettiği tekelci burjuvazi, bu düzenin ege-men sınıfı ve dolayısıyla asli efendisi; ordu ise bu aynı TÜSİAD düzeninin sadık bekçisidir. Her iki taraf da Türkiye'nin emperyalizme kölece bağımlılığının temel direkleri durumundadırlar. Tekelci burjuvazinin emperyalist sermayeyle, İMF ve Dünya Bankası'yla ilişki neyse, ordunun Pentagon ve NATO'yla ilişkisi de aynen odur. İlki ikincinin iktisadi ve mali temeli; ikincisiyse ilkinin siyasal ve askeri uzantısı, izdüşümüdür.

İkisinin neyi temsil ettiği, hangi ortak zeminde durduğu, son tartışmalarla bir kez daha gündeme gelen **Milli Güvenlik Siyaset Belgesi** üzerinden de açıkça tescil edilmiştir. Buna göre, Türkiye Batının uydusudur, öyle kalacaktır (10. maddenin tercümesi). Türkiye AB emperyalizmiyle tam bütünleşme hedefini koruyacaktır (11. madde). Emperyalist küreselleşme sürecine dahil olmanın gerek-leri kararlılıkla yerine getirilecek, bu doğrultuda “özelleştirme de dahil ekonomik çabalar artırılacaktır” (13. madde).

Tüm bunlar Türkiye'nin emperyalizme kölece bağımlılığının ve bunu tüm sonuçlarına götürmenin, Türkiye'nin gerçek Anayasası sayılan **Milli Güvenlik Siyaset Belgesi** üzerinden tescilinden başka bir şey değildir. Bu belge üzerinden bakıldığında, Genelkurmay'ın 7 Ağustos bildirisindeki bazı ifadeler, kendi pozisyonunu halk kitlelerinin yurtsever duygularını okşayarak güçlendirmeye yönelik demagojik ve ikiyüzlü ifadeler olmaktan öte bir anlam taşımamaktadır.

“Küreselleşme anlayışı ekonomik teslimiyet olarak benimseniyor”muş, böyle diyor Genelkurmay’ın öfkeli bildirisi. Türk generallerinin bunu hatırlaması ve hatırlatması için biraz fazla geç değil mi? Bu teslimiyetçiliğin (teslimiyetten öteye uşakça köleliğin) simgesi durumundaki bir Dünya Bankası memurunun programına daha birkaç ay önce MGK üzerinden “tam destek” verenler bu aynı generaller değil miydi?

Düzen generalleri de düzen siyasetçileri kadar emperyalizme sadakat içindedirler. İMF’ye “teslimiyet”ten yakınanlar İncirlik’teki teslimiyetten nedense söz etmiyorlar. Yugoslavya’nın yıkımına kendi hava kuvvetleriyle kimin hizmetinde ve kimin çıkarları için katıldıklarını tartışma gündemine getirmiyorlar. İsrail’le kimin çıkarları için mihver kurduklarının, Bosna ve Kosova’da kimin hesabına asker bulundurduklarının hiç sözünü etmiyorlar.

Özetle, her iki grup da aynı işbirlikçi sömürü ve soygun düzeninin asli öğeleri, sadık bekçileri ve hizmetkarlarıdır. Her iki taraf da kendi halkına ve bölge halklarına karşı emperyalizmin safında ve hizmetindedir. AB’ye alınma koşullarına itirazı olan ordunun AB’nin kendi ordusunu kurma çabasına karşı “NATO kozu”nu temel imkan ve politika sayması, bunu da 7 Ağustos bildirilerinden yalnızca 4 gün sonra bir “bilgi notu” olarak basına sızdırması bile, Türk generallerinin gerçek konumunu ve uluslararası dayanağını (ABD ve NATO) ortaya koymaya yeter.

Generallerin “ulusal güvenlik” kaygısı ile TÜSİAD’ın “demokrasisi” havariliği üzerinde ayrıca durmamız gerekecek. Liberal ve milliyetçi solda kendine hararetli destekçiler bulan ve emekçi kitlelerin bilincinde aldatici, tahrip edici etkiler yarattığı kesin olan bu çatışma ve tartışma, öte yandan, kurulu düzenin iç yüzünü, onun gerçekte nasıl yönetildiğini, hangi çıkar çelişmeleri ve açmazlar içerisinde nasıl debelendiğini geniş kitleler önünde ortaya sermenin de imkanlarını sunuyor bize.

Son tartışma bu açıdan son derece hayırlı ve yararlı bir gelişme olmuştur.

II

“Ulusal güvenlik” ve ordu yalakalığı

İşbirlikçi düzen cephesinde patlak veren ve son MGK toplantısıyla şimdilik yatışmış görünen “ulusal güvenlik” tartışması, burjuva gericilik cephesindeki iç sıkıntıları dışa vurma ve yansıma, reformist soldaki ideolojik çürümenin ve gericileşmenin bir kez daha görülmesine de iyi bir vesile oldu. Bunun karşıt uçlardaki temsilcilerinin Perinçekçi İP ile PKK eksenli teslimiyetçi Kürt cephesi olduğu bilinmektedir. Gelinek yerinde kendi bağımsız konum ve kimliklerini tümden yitirmiş bulunan bu akımlar, artık, düzen içi çatlaklarda politika yapmaktan öteye, bizzat bu çatlağı yaşayan düzen kuvvetlerin birer uzantısı durumuna düşmüşlerdir ve çizgide hareket etmektedirler. Dahası büyük bir utanmazlıkla sol adına onlara avukatlık ve amigoluk yapmaktadırlar.

Perinçekçi İP son tartışmalar üzerinden bu konum ve tutumu bütün açıklığıyla ortaya koyuyor. Parti Genel Başkan Yardımcısı Hasan Yalçın, 10 Ağustos '01 tarihli açıklamasında, Genelkurmay bildirisini “Cumhuriyet Devrimi kuvvetlerinin”, dolayısıyla İP'in “programı” ilan etti. Hasan Yalçın'a göre, 28 Şubat'la birlikte “*dinci gericiliğe karşı mücadelede bin yıllık kararlılığını ortaya koyan*” ordu, 7 Ağustos bildiriyle de “*bu programa, emperyalizme karşı mücadele boyutu kazandırıyor*”. “*28 Şubat Cumhuriyet Devriminin ikinci atılımıydı. 7 Ağustos bu atılımın önemli bir aşamasıdır*” “*Böyle olması da kaçınılmazdı zaten. Çünkü büyük irticaya karşı mücadele etmeksizin küçük irticaya karşı mücadeleyi kazanmak mümkün değildir Emperyalizm bütün gericiliklerin kaynağı ve merkezidir*”

Artık saflar netleşmiştir diyen açıklama, “*Programlar açıklanmış ve taraflar mevziye girmişlerdir. ... Bir tarafta ABD ve AB ile Türkiye'deki işbirlikçileri, karşılarında Türkiye'nin Cumhuriyet Devrimi kuvvetleri.*” sözleriyle sürüyor. “Karar günlerine

doğru” ilerleyen Türkiye bir yol ayrımındadır. “*Ya sömürge olacaktır, ya bağımsız bir cumhuriyet.*” “*Cumhuriyet Devriminin ordusu vardır Sorun ulusal bir meclis ve ulusal bir hükümet hazırlamaktır...*”

Bu görüşler silsilesi dört dörtlük bir burjuva ideolojik çürüme örneğidir. Bu adamlar bilimsel sosyalizmin toplumsal ve sınıfsal ilişkilerden soyutlanmış temel tezlerini ve Türkiye’nin temel gerçeklerini gerçekten bilmeyen kişiler olsalar, bütün bu söylenenleri bilgisizliğin ve derin bir subjektivizmin göstergeleri sayıp geçmek mümkündür. Oysa bütün bunları çok iyi bildikleri halde, oturup böyle konuşabiliyorlar. Burada bir bilgisizlik değil, fakat düzen içi burjuva milliyetçi bir konuma oturmuş olmanın getirdiği çok bilinçli bir gerici tutum ve tercih var.

Bilimin gerçeklerini bilmiyor olamazlar; zira geçmişten beri ve yakın zamana kadar bu konuda yazıp söyledikleri ortada. Perinçek’in her kitabının arkasına eklenen “*Doğu Perinçek’in Kitapları*” listesinde, “*Kıvılcımlı'nın Burjuva Devlet ve Ordu Teorisinin Eleştirisi*” kitabı da yer almaktadır. Perinçek bu kitaptaki makaleleri kaleme alırken, ortada henüz ne 12 Mart ne de 12 Eylül faşist darbesi vardır. Kıvılcımlı'nın karşı karşıya bulunduğu ordu, 27 Mayıs darbesini yapmış ve kendi içinde “ilerici” olmak iddiasındaki bir dizi oluşuma kaynaklık etmiş bir ordudur. Yani temel önemdeki yanılığının ve gerici tezlerinin kendine göre hafifletici bazı konjonktürel nedenleri de vardır.

Bu orduya umut bağlamış Dr. Hilmet Kıvılcımlı'yı 1971'deki yazılarında yerden yere vurmuş olan Perinçek, 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de Amerikan emperyalizminin tam denetimi ve yönlendirmesi altında yaptığı iki faşist darbeye ilerici akımları ve halk hareketini ezmiş ve 12 Eylül'den bu yana da yeni bir halk hareketi çıkışını her yolla dizginlemeye çalışan bugünün Amerikancı ordusunu “Devrimin ordusu” ilan edebilecek kadar, gerçeklerden kopuyor demeyeceğiz, daha da ötesi alçalıp yerlerde sürünüyor. 1970'lerde kurulu düzenin devleti ve ordusu hakkında halk kitleleri içerisinde

hayaller yaymanın burjuvaziye tam boy bir uşaklık demek olduğunu savunan Perinçek, bugün aynı düzen ordusunu göklere çıkarıyor, “Devrimin ordusu” ilan ediyor, emekçileri bu ordu etrafında kenetlenmeye çağırıyor. Bu uğurda dünya devrimi tarihini de en tiksinti verici biçimde döne döne tahrif etmekten çekinmiyor. Tümü de kurulu düzenlere ve dolayısıyla bu düzenlerin mevcut ordularına karşı mücadele içinde ortaya çıkmış yeni devrim ordularını örnek vererek, “her devrimin bir ordusu vardı” diyor ve bunu bugünkü Amerikancı düzen ordusunu “devrimin ordusu” olarak sunmanın ve yutturmanın dayanağı olarak kullanmaya çalışıyor.

Sorun Perinçek’in ‘70’lerde kalmış ve o zaman bile gerçek bir inanç ve samimiyetten yoksun görüşlerinden ibaret olsa gene neyse. Ama aynı Perinçek daha ‘90’lı yılların başında, 28 Şubat’tan yalnızca 4.5 yıl önce, “Kemalist devrim”le kurulan bugünkü cumhuriyetin gelinen yerde artık çürüyüp iflas ettiğini, onu yeniden diriltmenin tarihsel bir imkanı bulunmadığını, gündemde yeni bir cumhuriyet bulunduğunu söylüyordu. 1920’lerin cumhuriyetinden geriye ilerici tarihsel mirasından başka bir şey kalmadığını vurgulayan Perinçek, sözlerine şöyle devam ediyordu: “*Bu cumhuriyet 1990’larda ihtiyar, bitkin, gelecekle hesaplaşan, ufku kapanmış, kontr-gerillacı ve militarist bir karakter kazandı.*” “İkinci Cumhuriyet” arayışlarını bir “onarım girişimi” olarak tanımlayan Perinçek, bu projenin bir şansı olmadığını, zira bu cumhuriyetin bir onarım değil fakat tarihe gömülmeyi beklediğini söylüyor ve net sözlerle ekliyordu: “*Yeni bir cumhuriyet ancak Emekçi Cumhuriyeti olabilir*”

Çürüyen ve gömülmeyi bekleyen cumhuriyeti “tarihe havale edecek kuvvetler”i sıralarken de, ilk sırayı işçi sınıfı, ikinci sıraya “Kürt halkının eşitlik, özgürlük ve gönüllü birlik” mücadelesini, ve üçüncü sıraya ise köylülüğü koyuyordu. “*Kemalist Devrim-1/Teorik çerçeve*” kitabına yazılan uzun önsözden özetlediğimiz bu görüşler, aynı yerde çok net ve Perinçek’in bugünkü çizgisiyle karşılaştırıldığında ibret verici bir görüntü ortaya çıkaran şu tespit ile

birleşiyordu: “*Kemalizm, rolünü oynamış ve tarihte kalmıştır*”

Bu düşünce çizgisi alıp yalnızca 4.5 yıl sonraki 28 Şubat sonrası çizgiyle karşılaştırırsanız, ideolojik ilkesizliğin, çürümenin ve iflasın tablosunu bulursunuz. Perinçek’in düşünsel dürüstlüğün ve tutarlılığın zerresinden nasiplenmediğini görürsünüz.

***

Türk ordusu tipik bir düzen ordusudur. Kurulu düzenin sadık bir bekçisidir; bunu kendi temel misyonu olarak tanımlamakta, her vesile ile bununla övünmektedir. Onun “ulusal güvenlik” kaygısı “dış tehdit”lerden çok “iç tehdit”lere yöneliktir. Son 40 yıldır ve özellikle de 12 Eylül’le birlikte önünü bizzat açtığı dinsel gericiliğin kontrolden çıkmış olmasına getirdiği “balans ayarı” sayılmazsa, hedef haline getirdiği değişmez “iç tehdit”, şaşmaz biçimde ilerici halk hareketleri ve bu zeminde yeşeren ilerici ve devrimci akımlardır. Türkiye’nin sert sınıf mücadeleleriyle geçen son 40 yılı buna en bariz biçimde tanıklık etmektedir. Düzen ordusu bu ülkede özgürlüğe yönelik her türlü çıkışın, her türden demokrasi mücadelesinin baş düşmanı ve baş engeli durumundadır. Türkiye’de yaşayıp da bunu bilmezlikten ve inkardan gelmek tam bir gericiliktir.

Düzen ordusu bağımsızlığın güvencesi olmak bir yana, Amerikancı ve NATO’cu bağımlılık ilişkilerinin sadık bekçisidir. Türkiye’de ‘60’lı yıllarda patlak veren büyük anti-emperyalist dalga son 40 yıl içerisinde bu ordu tarafından döne döne ezilmiştir. Emperyalist köleliğe karşı, üstelik kitleler içerisinde varolan tüm öfkeye rağmen, bugün hala aşılamayan edilgenliğin gerisinde tam da bu ordunun geçmişten bugüne kadarki kanlı icraatı vardır.

Bu orduyu, salt “ekonomik teslimiyetçilik”ten söz etti diye anti-emperyalist ilan etmeye kalkmak arsızlığın ta kendisidir. Bu ülkede, düştüğü utanç verici konumdan hareketle mevcut hükümeti İMF’ye teslimiyetle suçlamayan burjuva muhalefet partisi ya da akımı kaldı mı ki? Amerikancı Çiller bile bunu sabah akşam tekrarlayıp durmuyor mu? Kendi ayrıcalıklarını sınırlamaya yönelik

İğreti bir girişime karşı bunu yapanları “ekonomik teslimiyetçilikle” suçlamak, kendi de bir parti gibi hareket eden ve gerici burjuva siyasetine boğazına kadar batmış bulunan ordunun basit bir demagojisinden öteye ne anlam taşıyabilir ki? Bu ordunun İMF’nin ülke ve emekçiler için yıkımı ifade eden programlar karşısındaki tutum, her ay yinelenen MGK toplantılarından belli değil midir? Emperyalist küreselleşmenin kendisine değil de bunun bu denli teslimiyetçi bir çizgide olmasına karşı, üstelik salt demagojik niyetlerle edilen bir sözü alıp, “Küreselleşmenin, yani emperyalizmin hedef alınması bu programın (Genelkurmay’ın 7 Ağustos bildirisinin!) belki de en önemli özelliğidir” diye sunmak arsızlıktan her türlü sınırı aşmaktan başka bir anlama gelir mi?

Bu ordunun emperyalizme bakışının ne olduğunu görmek için hiç de güncel ayrıntılara gerek yok. Bu tutumun ne olduğu, bizzat bu ordu tarafından hazırlanan ve dayatılan “**Milli Güvenlik Siyaset Belgesi**”nde yeterli açıklıkta yer almaktadır. Bu belge emperyalizme sadakatin bir belgesidir aynı zamanda; bunu vurgulamakla kalmıyor, mevcut bağımlılık ilişkilerinin daha da pekiştirilmesini öngörüyor. “Özelleştirmenin hızlandırılması”nı tutup bu belgede kayda geçirmenin başka bir anlamı olabilir mi? Bu bu kadar açıkken, ötesindeki her lafın iğne ucu kadar bir değeri olabilir mi? Bu ordu Amerikan emperyalizminin bugün tüm dünyaya müdahale aracı olarak kullanmaya kalktığı NATO’nun ikinci büyük ordusu değil midir? Tam da bu ordunun damgasını taşıyan antlaşmalarla Türkiye topraklarının her yanı ABD ve NATO üs ve tesisleriyle donatılmamış mıdır? İncirlik üssü Irak halkına karşı bu orduya rağmen mi kullanılıyor? Bu ordu halihazırda Balkanlar’da emperyalizmin bir müdahale gücü olarak hareket etmiyor mu? Ortadoğu halklarına karşı ABD-İsrail ile mihver kuran ve daha bir ay önce Konya ovasında onlarla birlikte saldırgan askeri tatbikatlar yapan bu ordu değil midir? 7 Ağustos bildirisinden yalnızca 4 gün sonra, NATO’yu (dolayısıyla ABD’yi!) kurulmakta olan AB ordusuna karşı “en büyük koz” ve en temel politika ilan eden bu

ordu değil midir?

Türkiye'nin gözler önündeki bu temel gerçekleri karşısında Perinçekçi safsatanın zerre kadar bir değeri yoktur. Bu ülkede gerçek bir demokrasi mücadelesi kadar gerçek bir bağımsızlık mücadelesinin temel engeli bizzat mevcut burjuva düzen ordusudur. Dolayısıyla bu mücadelenin baş hedefi de o olmak durumundadır.

Perinçekçiler'in "Devrim ordusu" cilasıyla düzen ordusu hakkında gerici hayaller yaymaları, devrime yeminli bir düşmanlıktan başka bir anlam taşımaz. Bu çizgi bu çeteyi her türlü devrimci akıma ve bu arada Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı tam bir düşmanlık çizgisine düşürmüş bulunmaktadır. Perinçekçi parti bugün bu ülkede şoven bir milliyetçiliğin ve saldırgan bir militarizmin baş sözcülüğünü ve avukatlığını yapmaktadır. Bu konuda giderek MHP ile yarışacak bir konuma kaymaktadır. Ordu yalakalığı, salt ordu kaynaklı olduğu için hapislane katliamlarını alkışlamaya, F Tipi tecrit ve işkence hücrelerine destek vermeye kadar varmıştır.

Bu çizginin sonu bataktır demek bile yetersiz kalıyor artık; zira Perinçekçi parti halihazırda zaten boğazına kadar bu batağın içinde debelenmektedir.

III

Emperyalizm ve tekeli sermayenin yedeğinde "demokrasi mücadelesi"

Mesut Yılmaz'ın açtığı "ulusal güvenlik" tartışması karşısında en büyük heyecanı PKK eksenli teslimiyetçi Kürt cephesi gösterdi. Bu gelişme tarihi değerinde görüldü, Yılmaz'a tam destek verildi ve Kürt basını "Saf tutma zamanı" başlığı altında herkesi "zorlu demokrasi mücadelesinde saf tutma"ya çağırdı. Bu vesileyle Özal dönemine ve politikalarına özlem dile getirildi, "Yılmaz ikinci Özal dönemini başlatabilecek mi?" soruları buna yönelik temenniler eş-

liğinde soruldu.

Teslimiyetçi Kürt cephesinin emperyalizmden ve başta TÜSİAD oligarkları olmak üzere işbirlikçi tekelci sermayeden demokrasi bekleme, Kürt sorununun çözümünü de bu gericilik odaklarından gelecek bu sözde demokrasiye endekslemesi herhangi bir yenilik taşımamaktadır. Kürt hareketi “siyasal çözüm” çizgisine kaydığından beri bu böyledir. Şu farkla ki, İmralı teslimiyeti ile birlikte artık tüm umutlar buna bağlanmış, tüm çabalar buna endekslenmiştir. “Kopenhag Kriterleri” teslimiyetçi Kürt hareketinin biricik demokrasi referansı ve programıdır. Bu Kürt sorununa düşünülen sözde çözümün çerçevesini de vermektedir. Bu konuma düşmüş bir Kürt hareketi her türlü gerçek sol ve demokratik değerden kopmuş sayılmalıdır. Bu konumuyla bu hareket, Perinçekçi İP’in yaşadığı türden bir ideolojik çürümeyi ve politik dejenerasyonu kendi cephesinden yaşamaktadır.

İdeolojik çürümenin ortak temeli

Bu iki akım son “ulusal güvenlik” tartışmalarında birbirlerine karşıt konumda yer aldılar. İP “Cumhuriyet” savunuculuğu üzerinden ordunun arkasında saf tutarken, teslimiyetçi Kürt cephesi “demokrasi” savunuculuğu üzerinden TÜSİAD’ın arkasında saf tuttu. Çürüme içindeki reformist solda özellikle 28 Şubat’tan beri kendini daha belirgin bir biçimde gösteren bu sahte Cumhuriyet ve demokrasi kutuplaşması, bu konumdaki akımları; düzenin tüm temel iktisadi ve siyasi tercihlerde anlaşılan, fakat yalnızca izlenen politikanın biçiminde ya da tonunda farklılaşan işbirlikçi düzen cephesinin uzantıları konumuna düşürmüştür. Burada artık tarafların kendilerine göre önemser görüldüğü “bağımsızlık” ya da “demokrasi” mücadelesinden eser yoktur. Yapılan şey, düzen cephesinin gerici iç çelişki ve çatışmalarında taraf olmaktan ibarettir.

Politik tercihleri ve tutumları yönünden karşı karşıya konumlanmış gibi görünen bu akımların, Perinçekçi İP ile PKK eksenli

teslimiyetçi Kürt cephesinin, ideolojik açıdan aynı burjuva idealist varsayımlardan hareket etmeleri de dikkate değer bir durumdur. Her iki taraf da bugünün Türkiye'sine egemen toplumsal sınıf ile onun egemenlik aracı olan devleti, bu devletin en temel unsuru olan orduyu birbirinden ayırmakta, bundan da öte karşı karşıya koymaktadırlar. Düzenin egemen sınıfı ile ordusunu bağımsızlık ya da demokrasi mücadelesinin özneleri olarak karşı karşıya koyan bu idealist şarlatanlık, birbirine karşıt gibi görünen bu iki akımın ortak hareket noktası, onları birleştiren ideolojik zemindir. Bu aynı olgu hala sol olmak iddiasındaki bu akımların yaşamakta olduğu ideolojik çürümenin de ortak göstergesidir.

Gerçekte her ikisi de Türkiye'nin egemen sınıflarından medet umuyor, izledikleri politikada onların yedeği olarak hareket ediyorlar. Teslimiyetçi Kürt hareketi bunu dosdoğru tekelci burjuvazi üzerinden ifade ederken, Perinçekçi İP aynı şeyi "sanayicimiz ve tüccarımız" olarak formüle ederek böylece bir parça "milli" kılıf içinde sunuyor. (Son "Türk lirası" kampanyasında bu artık "sanayi ve ticaret odalarımız" adını almıştır ve bunun bir adım ötesinde, aynı zamanda bu odaların da mensupları olan TÜSİAD'çılar kalmıştır).

Emperyalizm ve tekelci burjuvazi çağdaş gericiliğin ana kaynağıdır

Bilimsel sosyalizm, çağdaş emperyalizmi ve bağımlı ülkelerde onun işbirlikçisi konumundaki tekelci sermayeyi çağdaş gericiliğin kaynağı ve dolayısıyla gerçek demokrasinin ve demokrasi mücadelesinin en büyük düşmanı, en temel engeli sayar. Bu teorik bakış 20. yüzyılın tüm tarihi deneyimi tarafından olduğu gibi doğrulanmıştır. Türkiye'nin yakın dönem tarihi de bu doğrulanmanın bir alanıdır. 12 Martlar ve 12 Eylüller bunun bir kanıtıdır; her ikisinin de gerisinde emperyalizm ve başını TÜSİAD'ın çektiği tekelci burjuvazi vardır. Türkiye'nin yakın tarihindeki bu iki fa-

şist karşı-devrim hareketi, aynı zamanda düzenin egemen sınıfı olarak tekelci burjuvazi ile düzenin egemen siyasal kuvveti olarak ordunun birbirleri ile etle tırnak gibi olan ilişkilerini de vermektedir. Her ikisinin de emperyalizmin tam denetiminde bulunması, faşist karşı-devrim hareketlerini de onun destek ve yönlendirmeleriyle gündeme getirmesi olgusu, tabloyu tamamlamaktadır. Türk burjuva milliyetçileri ile Kürt burjuva milliyetçilerinin karşıt gibi görünen konumlardan demokrasi ya da bağımsızlık misyonu yükledikleri bu toplumsal ve siyasal güçlerin toplumsal mücadele içinde ve karşı-sındaki gerçek konumu işte budur.

Sosyal yıkım ve sosyal krizin siyasal ihtiyaçları

Bugün Türkiye Cumhuriyet tarihinin en ağır ekonomik ve sosyal krizi içindedir. Emperyalizmin ve tekelci burjuvazinin krize yönelik müdahalesi kendini sosyal yıkım programları olarak göstermektedir. Bunun başarıyla uygulanması ise demokrasi ya da yumuşama değil, tam tersine, siyasal gericiliğin yoğunlaştırılmasını, baskı ve terörün kurumlaştırılmasını gerektirmektedir. Her türlü demagojik ve spekülatif iddia ve söylemin ötesinde, gerçek yaşamda olan da zaten budur. Burada bir kez daha aynı tabloyu bütünleyen aynı sonuçla karşılaşyoruz. Emperyalizmin ve tekelci burjuvazinin sosyal yıkım programlarının yolaçtığı gerçek ya da muhtemel sosyal hareketlere karşı gerekli tüm önlemleri tam da düzen bekçileri, yani Perinçekçilerin tapındığı generaller hazırlayıp uygulamaktadırlar.

Günümüz Türkiye'sinde demokrasinin baş engeli emperyalizm ve tekelci sermayedir. Siyasal gericiliğin toplumsal kaynağı ve dayanağı bu güçlerdir. Ortaçağ gericiliği bunlardan bağımsız değil, tersine bunların koruması altında ve emrindedir. Ortaçağ kalmıntısı düşünce ve kurumlar, bunlardan bağımsız olarak değil, fakat bunların desteği ve denetimi altında, bunların ihtiyaçları

çerçevesinde varılmakta, rollerini oynamaktadırlar. '60'lardan itibaren ve 28 Şubat'ta gündeme gelen zorunlu "balans ayarı"na kadar, dinsel gericiliğin tam da ordu tarafından sol akımlara ve toplumsal muhalefet hareketlerine karşı hazırlanması ve kullanılması olgusu, tabloyu bir kez daha tamamlanmaktadır. Haziran sonundaki MGK toplantısında ve tam da "sosyal patlama" gündemi çerçevesinde ordunun "tarikat liderleri ve mezhep önderleri"yle girdiği ilişkiler ve sağladığı mutabakatın ortaya çıkması, 28 Şubat'taki zorunlu "balans ayarı"nın anlamına ve sınırlarına da yeni açıklıklar getirmiştir.

"Siyasal çözüm" eğik düzleminden varılan bataklık

Türkiye'nin yakın tarihinden ve içinden geçmekte olduğumuz dönemi üzerinden yeterli açıklıkla görülebilecek tüm bu temel gerçekler, Perinçekçi safsataları olduğu kadar teslimiyetçi Kürt hareketinin gerici hayallerini de ortaya sermektedir. Teslimiyetçi Kürt hareketinin tutumunu salt bir gerici hayal saymak, gelinen yerde bu hareketin düştüğü durumu hafifsemek olur bir bakıma. Sorun hayalcilikten de ötedir. Dün haklı ve meşru temellere dayalı görkemli bir mücadeleyle çözüm gündemine getirilen Kürt sorununu "siyasal çözüm" eğik düzlemi üzerinden emperyalizme havale edenler ve sonunda da bunu İmralı batağında boğanlar, şimdilerde denize düşen yılanı sarılır misali, çözüm adına sorunun kaynağını oluşturan güçlerden medet umuyorlar. Bu her türlü ilkesizliği, oportünizme ve utanç verici davranışlara da kapıyı sonuna kadar aralamaktadır.

Bu konuma düşenler, emperyalizmin Türkiye ekonomisinin başına atadığı ve İMF'nin sosyal acımasızlığının temsilcisi konumundaki bir Dünya Bankası memurunu bile bir umut kaynağı olarak görebilmekte, hararetle destekleyebilmektedirler. Bu gerici tutumun gerisinde, başta ABD olmak üzere emperyalistler

Türkiye'nin iç işlerine ne kadar çok karışır ve yönetimine ne denli dolaysız olarak el koyarlarsa, bizim de işimiz o kadar kolaylaşır, Kürt halkına bazı kısıntılar sağlamak o ölçüde olanaklı hale gelir rezil pragmatizmi vardır. Tüm umutlarını emperyalistlere ve tekelci sermayeye bağlayanlar, tüm gerçek demokratik ve anti-emperyalist değerlerden de böylece kopmaktadırlar.

*(SY Kızıl Bayrak / Sayı:22, 23, 24 /
17, 24 ve 31 Ağustos 2001)*

Not: Zamanında Kızıl Bayrak ta birbirini izleyen 3 ayrı makale olarak yayınlanan bu metinler, birbirini tamamlayan nitelikleri gözetilerek, burada ortak bir başlık altında birleştirilmiştir

Reformist solda durum

I

Reformist solda son durum

Her biri kendine özgü özellikler taşıyan ve tümü de sosyalist olmak iddiasında olan zengin bir reformist sol partiler yelpazesi var bugünün Türkiye'sinde. ÖDP'den EMEP'e, İP'ten SİP'e, PKK'den PSK'ya uzanan renkli bir yelpaze bu. Bu kesimde daha yakından izlenmeyi gerektiren bazı gelişmeler var şu günlerde.

ÖDP: İç tasfiyenin gerisinde ne var?

ÖDP'ye egemen kanat parti içi muhalefeti partiden tasfiye etmeyi hedefleyen bir olağanüstü konferans topladı bir süre önce. Açıkça böyle formüle edilmese de, yapılan tasfiyenin gerisinde nispeten homojen bir kimliğe bürünmek ve böylece artık nihayet "parti" haline gelmek iddiası var. Tasfiye konferansının tüzük değişikliği gündemiyle toplanması da bunu gösteriyor. Yenilgi ve yılgınlık ortamında devrimci parti teorisine saldırarak çok kanatlı ve çok sesli bir yeni parti kültürü yaratmak iddiasıyla yola çıkanlar için pek hazin bir sonuç sayılmalı bu. Buna örgüt sorununda za-

manında cömertçe kullanılan liberal safsatanın iflası da diyebiliriz.

ÖDP’de son bir yıldır yaşananlar bu açıdan gerçekten ibret vericidir. Partiye egemen kanat muhaliflerini etkisiz kılmak, susturmak ve bunu başaramadığı durumda ise tasfiye etmek için burjuva ayak oyunlarında kaba zorbalığa kadar kullanmadık yöntem bırakmadı. “Sosyalizmin demokrasisi” üzerine yıllarca demedik söz bırakmayanlar, çok geçmeden kendi partilerinde demokrasi yerine burjuva ayak oyunlarını, zorbalığı ve tasfiyeyi esas aldılar ve bu süreci 18 Kasım’da yapılan toplu tasfiye konferansı ile noktalandılar.

Yayınlanan olağanüstü konferans bildirisinde; “*Bugün yaşanan gelişmeler karşısında etkin bir politika geliştirebilmenin yolu, ne istediğini bilen, istediklerini yapabilme becerisini gösteren, kararlı ve devrimci bir siyasi çizgi izleyen örgüt yaratmaktan geçiyor*” deniliyor. Örgüt sorununun önemine bu vurguyu, “*partiye her üye olanın bir yaşama veya çalışma alanında faaliyette bulunması*” gereği üzerine benimsenen yeni tüzük maddesi tamamlıyor. Bununla “*partinin yaşama ve çalışma alanlarındaki örgütlenmesinin daha gerçek bir zemine oturması hedefleniyor*”muş, böyle söyleniyor konuya ilişkin açıklamada.

Liberal ağızlarda pek iğreti kalan yukardaki sözler ve gerekçeler, şekilsiz ve gevşek liberal parti macerasının iflasının kendileri tarafından tescilidir. Fakat bundan öteye, büyük bir ikiyüzlülüğü ve aldatmacayı da yansıtıyor bu sözler. ÖDP siyaset sahnesine daha baştan liberal sol bir parti olarak çıkmıştı. Bugün başlangıç dönemiyle kıyaslanamaz ölçüde daha geri bir noktaya düşmüş durumda. Muhaliflerini tasfiye etmesini gerisinde de bu var zaten. Çünkü muhalifleri ÖDP’nin çıkış dönemi programını savunarak, bugünkü yönelişleri kendilerince soldan eleştiriyorlardı. AB’ya bağlanan liberal umutlara karşı çıkıyorlar ve anti-emperyalist tutumu savunuyorlardı; sosyal-şovenizme ve devlete yaranma çizgisine karşı çıkıyorlar ve Kürt sorununda duyarlılık istiyorlardı; F Tipi hücrelere karşı verilen mücadeleye sahip çıkıyorlar ve destek sunulmasını istiyorlardı vb. ÖDP yönetimince kendi-

lerine tahammül edilememesinin ve sonuçta partiden tasfiye edilmelerinin gerisinde tam da siyasal sorunlarla ilgili bu tutum farklılıkları var.

ÖDP'ye hakim AB'ci liberal kanat muhaliflerini tasfiye ederek, kendini bu tür pürüzlerden arındırmıştır ve böylece yaranmaya çalıştığı burjuvazi için daha sorunsuz bir görünüme bürünmüştür. Şimdi artık CHP ya da “yeni oluşumcular”la kader birliği yapmak, olanaklıysa eğer ilk seçimlerde onlar sayesinde parlamentoda bir-iki koltuk kapmak üzerine huzur verici hesaplar yapabilirler kendilerince.

İP: Gericileşmede sınır yok!

Şu sıralar erken seçim ve “milli hükümet” çağrısı yapan Perinçekçi İP, kendisi hakkında her seçim öncesinde artık alışageldiğimiz türden iddiaları bir kez daha biktırırçasına yineleyip duruyor. İddiaya bakılırsa, İP “barajı geçen iki partiden biri”dir ve ilk seçimlerin ardından kurulacak “milli hükümetin merkezinde” yer alacak. Emekçi eylemlerinde İP'in esamesi okunmuyor, ama Perinçek'e bakılırsa, *“Emekçi kitleler siyasal çözüme yönelmişlerdir ve partilerini bulmuşlardır”* bile.

Ordu yalakası İP'in ve başındaki Perinçek'in özellikle seçimler öncesi dönemlerde yoğunlaşan bu türden savurmalarının değerini göstermek için geçmiş dönemlerden bir örneği hatırlatalım. '95 seçimleri öncesinde yazdığı bir başyazıda, Perinçek ciddi ciddi; yüzde on barajını aşacağımız kesin, yüzde yirmiye ulaşmamız ise yüklenmemize bağlı demişti. Bu, İP'e aydın desteğinin “aydın patlaması” olarak gürültülü bir biçimde sunulduğu bir sırada oluyordu. Sonuç seçimlerde binde iki oy oramıyla yüzyüze kalmak, yani kocaman bir fiyasko oldu. Benzer iddialar benzer biçimlerde '99 seçimleri öncesinde de yinelendi. Sonuç tamı tamına '95 seçimlerindeki gibiydi.

Perinçek ve partisinin dilediğince üfürmesinden kimseye bir

zarar gelmez, sorun bu değil. Sorun, bu partinin gerici ve saldırgan burjuva milliyetçi çizgide ölçüyü iyice kaçırmış olmasıdır. Ordu hakkında hayaller, parlamenter hayeller, “milli sanayici ve tüccarımız” hakkında hayaller; devrime, devrimcilere, işçi-emekçi eylemlerine, Kürt halkının özgürlük ve eşitlik istemlerine vb. düşmanlık; “milli devletimiz”, “kahraman ordumuz”, “milli sanayici ve tüccarımız”, “milli ekonomimiz”, “ulusal pazarımız” türünden gerici ve liberal burjuva milliyetçi söylemler, bu partiyi uzun süredir karakterize eden özelliklerdir. Bu özellikleriyle o artık tipik bir burjuva düzen partisidir ve çivisi çıkan düzeni yeniden rayına oturtmak iddiasındadır

Kendini kokuşan kurulu düzeni islah edecek ve Türkiye kapitalizmini saplandığı bataktan kurtaracak parti olarak sunan bu çevre ve lideri Perinçek, “ordu ile emekçileri karşı karşıya getirmemek” adına işçi ve emekçi eylemlerine karşı çıkmak cüreti bile gösterebildi. Bu aynı bakışla yakın dönemin kitle eylemlerine uzak durma yolunu seçti. Sınıf ve kitle hareketinin kendi düşmanlıklarına rağmen bir kez daha gündeme geldiği şu günlerde, ordu yalakası Perinçek kendince ona bir çerçeve çiziyor. Eylemler erken seçim ve “milli hükümet” talebine ve planına oturmalıymış. Eylemlerde “orduya bağlılık” dile getirilmeli, bu bağlılığa aykırı her türlü devrimci etkinlik ve ajitasyon kesinlikle engellenmeli ve bu “eylemler Türk bayraklarıyla yürütülmeli”ymiş. (Her eylemde İstiklal Marşı okunmalı hükmünü de ekleyebilirdi bu plana).

Tüm çabasını sınıf ve kitle hareketinin düzeni zorlayan ve aşan bir mecraya girmesini önlemeye vakfetmiş bu çete, yığınların önlenemeyen hareketliliğini kendi gerici politikasına bağlama hesap ve niyetini ortaya koymuş oluyor böylece. Gerçek tercihi ise, kitlelerin eylemi değil fakat pasif oy desteğidir. Perinçek’in fabrikalar ve işçi mahalleleri yerine köy köy dolaşmayı tercih etmesi de bu tercihin bir yansımasıdır. Sırtını kurum olarak orduya ve sınıf olarak “milli sanayicimiz ve tüccarımız” a dayamak isteyenler,

parlamentar çözümler için gerekli oy desteğini ise milliyetçi-popülist söylemlere en yatkın kesim olarak gördükleri küçük-burjuva köylülükten almak hesabı, daha doğrusu hayali içindedirler.

EMEP, SİP, PKK...

Mart-Nisan döneminin EP programı tartışmaları sırasında, son derece anlamlı olan bir Kızılderili atasözünü *Evrensel* gazetesinin bir haberinden öğrenmiştik: “*Bir kere aldatırsan ayıp sana, iki aldatırsan ayıp bana*”. Üç gün sonra ortada bırakılacağı baştan kesin olan, üstelik tümüyle liberal nitelikteki bir programa bağlanan budalaca umutları teşhir ederken bu sözden de yararlanmıştık o zamanlar. Nisan başında ortaya konulan EP programı daha Nisan ortasında sahipsiz kalmıştı bile. Bu EMEP’in sendika bürokrasisine bağladığı sonu gelmeyen umutların bir kez daha boşa çıkmasıydı.

Aldanmanın sonu yok; fakat gerçekte burada sözkonusu olan bir aldanma ya da yanılgıdan da öte bir şey. Liberal işçi politikacılığı konumuna soyunan ve parlamenter parti olma hevesleri taşıyan EMEP, bu konumuyla sendika bürokrasisine bel bağlıyor ve onun desteğini almayı umuyor. Türkiye’de sınıf üzerine politika yapmayı seçen reformist sol partiler geçmişten beri sınıf kitleleri üzerinde kolay etki ve denetim kurmanın bir yolu ve yöntemi olarak görüyorlar, sendika bürokrasisi ile iyi ilişkiler kurmayı ve giderek onu kazanmayı. Geçmişte TKP ve TİP’in durumu buydu. Şimdilerde onlardan doğan boşluğu doldurmak hevesindeki EMEP’in sorunu da bu.

Bundan dolayıdır ki, aradan geçen 6 ayın ardından sendika bürokrasisini yeniden hareket geçmek zorunda bırakanın ne olduğunu dikkate almaksızın ve sendika bürokrasisinin ortaya koyduğu yeni eylem planının gerçek sınırlarının ve amacının ne olduğuna bakmaksızın, bir kez daha EP’in ardından sürükleniyor ve liberal EP programı hakkında hayaller yayıyor. Yeni olan tek şey, EP programının bu haliyle yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerek-

tiği üzerine eleştirel düşüncedir. Bu bile bir yenilik ve eleştiri sayılmaz; zira bu kadarını bir kısım EP yöneticileri, özellikle de dönem sözcüleri, bizzat kendileri dile getiriyorlar.

Bir siyasi partiden çok, sosyalist olmak iddiasındaki tatlı su aydınlarıyla sosyalist olmak hevesindeki ilerici öğrencilerin ulusal düzeydeki bir tartışma kulübü konumundaki SİP'e gelince. Belli etmemeye çalışarak 28 Şubat'ın açtığı yoldan yürümeyi seçen ve bu arada bir dizi temel konuda ideolojik gıdasını artık Perinçekçi partiden alan SİP, bundan böyle artık "TKP" oldu. Bunun için toplanan kongrede partinin başkanı konuşuyor; yasalara göre yasak, ama işte biz yaptık ve oldu diyor. Bunu, yarattıkları birikime, ulaştıkları güce ve bunun dokunulmazlığına ciddi ciddi bir kanıt sayarak böbürleniyor.

Oysa burası Türkiye ve siyasal hayatın gerçekleri de ortada. Burjuvazinin, ciddiye aldığı her adımı, adımı atanların gerisinde hangi güç ve desteklerin olduğuna bakmaksızın, nasıl bir hoyratça saldırganlıkla karşıladığını herkes biliyor. En ufak bir yasağı çiğnemeyi, bunlar masum insan hakları çevreleri olsalar bile, terör, tutuklama ve yer yer katliamla karşılayan bir kanlı rejim, SİP yöneticilerinin böbürlenme konusu ettikleri adımlara ilgisiz kalıyorsa eğer, bu onların düzen ve devlet cephesinden nasıl görüldüklerinin de bir tescilinden başka bir şey değildir gerçekte. Devletin "Milli Siyaset Belgesi" yakın zamanda yeni tartışmalara konu oldu ve orada düzenin icazet alanında yaşayan terbiye edilmiş sola nasıl yaklaşıldığını da artık herkes biliyor. Birileri konumlarına bakıp utanacaklarına daha bir de böbürleniyorlar!

Bir çift söz de İmralı PKK'sına. Kardeş Öcalan, Türkiye sol hareketi kendi mirasına sahip çıkmaz, bu temel üzerinde gelişmezse eğer, "PKK'nin bu mirası temsil etme görevi var" buyuruyor. Bunu bize; onbinlerce Kürt gencinin hayatına ve Kürt halkının harcadığı onca emeğe ve çektiği onca acılara malolmuş bir ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesi mirasını dünkü düşmanın ayakları altına boylu boyunca serenler söylüyorlar, söyleyebiliyorlar!

Bunu bize kendi mücadele miraslarını İmralı duruşmalarında ve savunmalarında en utanç verici gerekçelerle reddedip mahkum edenler söylüyorlar, söyleyebiliyorlar! Onurlarını ayaklar altına serenlerden utanma duygusu taşımaları elbette beklenemez.

Birileri liberalleşmede, birileri gericilikte, birileri aldanmada, birileri gülünç böbürlenmelerde, bazıları da arsızlıkta sınır tanımıyorlar anlaşılır. Reformist solun halihazırdaki tablosunun veciz bir özetidir bu.

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 37, 1 Aralık 2001)

II Liberal enkaza dönüşen ÖDP

ÖDP'deki kriz birbirini izleyen kopmalarla sonuçlandı. Parti bünyesindeki çeşitli gruplar peşpeşe yaptıkları açıklamalar ve yayınladıkları bildirimlerle ÖDP'den kopuşlarını ilan ettiler. Böylece uzun zamandır fiilen yaşanan durum nihayet resmi bir ifade kazandı. Kopuşları hızlandıran gelişme ise Kasım ayı içerisinde toplanan Tüzük Konferansı oldu. Yönetimi elinde tutan ve esas olarak eski Dev-Yol kalıntılarından oluşan grup, bu konferansta yaptığı tüzük değişiklikleri ile, herşeye rağmen ÖDP içerisinde kalmakta direnen muhalif gruplara kapıyı göstermiş oldu. Sonuçta onlara da ayrılışlarını gerekçelendiren bildirimler hazırlayıp ÖDP'yi terketmekten başka yapacak bir şey kalmadı. Geride siyasal geleceğini burjuva düzen soluyla ilişkiler ve bütünleşmede arayan Dev-Yol artıklarıyla, şimdilik onlarla kader birliği yapmış görünen bazı eski TKP'liler ve liberal troçkist unsurlar kaldı. Ayrılanların gerek düşünsel gerek siyasal açıdan ÖDP'nin nispeten diri kesimleri olduğu düşünülürse, geride ÖDP adına artık tümüyle liberal bir enkazın kaldığı da söylenebilir.

Bu sonuç, 6 yıl önce şaşaalı bir biçimde kurulan ve başta sermaye medyası olmak üzere düzen çevrelerinin ilgi ve desteğine mazhar olan ÖDP'nin iflası demektir. Böylece çıkışında "rüzgar"

olmak iddiasındaki bir girişim siyasal yaşamda bir esinti bile olmayı başaramaksızın geride kaldı. Bugün hala ÖDP tabelası taşıyan bir oluşumun varlığı bu sonucu değiştirmiyor, bildiğimiz şekliyle ÖDP artık yok. Enkaza dönüşmüş bugünkü haliyle uzun süre yaşayacağı da kuşkulu.

Devrim kaçkınlarının geçici sığınağı

Bu sonuç kaçınılmazdı ve işlerin buraya varacağı bir bakıma daha baştan belliydi. ÖDP, birbirini izleyen ilki ulusal öteki uluslararası iki yenilginin yarattığı geniş ölçekli tasfiyeci çürümenin peşinen çürük bir meyvesiydi. Bugün kendisi enkaza dönüşen bu yapı çifte yenilginin enkaza dönüştürdüğü 12 Eylül öncesi bazı sol yapıların kalıntıları üzerinde kuruldu. Bu şekliyle o taze bir doğumun, diri ve bilinçli bir tercihin ve yönelimin ifadesi değil, fakat tümüyle güçsüzlüğün ve çaresizliğin ürünü bir ölü doğumdu. ÖDP; yenilmiş, yorulmuş, kendisine ve davasına inancı tükenmiş, kendi çizgisinde kendi başına yürüme gücü ve yeteneğini tümünden yitirmiş, devrimci mücadele ve örgütten kaçan çevre ve unsurların altına yığıldıkları şekilsiz bir yapıydı. Böyle bir yapının herhangi bir geleceğinin olamayacağını daha baştan görmek için devrimci olmak yeterliydi. ÖDP ise devrimcilerin değil devrim kaçkınlarının toplanma alanı, bir tür geçici sığınağıydı. Böylelerine hem devrimci ve sosyalist olma iddialarını sürdürme, ve hem de bunun gerektirdiği tüm sorumluluklardan kurtulma ve getireceği tüm belalardan korunma olanağı sağlardı. Özetle ÖDP, tüm devrimci örgüt ve mücadele kaçkınları için bir süreliğine de olsa zararsız bir solculukla oyalanma, bununla kendini aldatma ve olanaklıysa başkalarını aldatma ortamı ve olanağıydı.

“Çoğulcu parti”de iç didişmeler

Bugün ondan kopan, daha doğrusu kopmak zorunda bırakılan ve

bu zorunlu kopuşu devrimci söylemlerle süslemeye çalışanlar, ÖDP’de geçirdikleri yılların ne işe yaradığına ciddi bir açıklama getirememenin gizlenemeyen sıkıntısını yaşıyorlar. Tümüünün biricik ortak “teselli”si, ÖDP’nin Türkiye soluna, dahası dünya soluna bir “çoğulcu parti” deneyimi kazandırdığıdır. Bunu ayrılık bildirimlerinde, aynı amaca yönelik yazı ve açıklamalarında, tekrarlayıp duruyorlar.

Kulağa hoş gelen bu “çoğulcu parti” söyleminin gizlediği ilkesiz-liberal parti anlayışını bir yana bıraksak bile, kopanların bu ortak “teselli”sinin gerçek bir dayanaktan yoksun olduğunu görmek için kendimizi yine de çok zorlamamız gerekmez. Herşey bir yana, ÖDP’nin yıllardır yaşadığı iç kriz ve bu krizin bugün vardığı çöküntü bile kendi başına, ortada ilgililerin “katkı” ve “kazanım” saydıkları herhangi bir “çoğulculuk” deneyiminin olmadığını tüm çıplaklığıyla göstermeye yeter. Tarafları hiç de örnek bir “çoğulcu parti” yaşamı ve deneyimi değil, fakat başlangıçta yalnızca karşılıklı mecburiyet, arkasından ise medyatik destek ve kayırmanın körüklediği parlamenter hayaller bir süreliğine de olsa bir arada tuttu. Bu hayaller ‘99 Nisan seçimleriyle boşa çıkınca deniz de bitti ve sanal rüzgarlarla yol alan ÖDP gemisi karaya oturdu.

O günden bugüne, yani neredeyse üç yılı aşkın bir süredir kriz içinde debelenen ÖDP’de yaşananlar, kısır iç çekişme ve didişmelerden ibarettir. Bu ortamda, örnek olabilecek “çoğulcu” bir parti yaşamı bir yana, normal bir parti yaşamının gerektirdiği asgari disiplinin ve demokrasinin izine rastlayamazsınız. Aşırı bir bürokratizmle aynı aşırılıkta bir liberalizm birbirini tamamlamış, karşılıklı körükleyip beslemiş ve ÖDP’nin bugünkü kaçınılmaz sonunu hazırlamıştır. “Parti olmayan bir parti” söylemini övünme konusu bir yenilik olarak sunanlar, böylece gerçekten partiden başka herşeye benzeyen bir kaosu ve dağılmayı elbirliği ile hazırlamışlardır. Devrimci parti teorisi ve pratiğinden koparak çok kanatlı ve çok sesli bir parti yaşamı ve kültürü yaratmak iddiasıyla yola çıkanlar, karşılıklı olarak “kanat”ları etkisizleştirmek ve “ses”leri boğmak

için olmadık yol ve yöntemlere başvurmuşlardır. Burjuva ayak oyunlarından ve entrikalardan kaba zorbalığa ve örgütsel tasfiyeye kadar... Açık fikir tartışmaları, ilkeli ideolojik eleştiri ve mücadele yerine bunlara dayalı bir kör döğüşü egemen olmuştur ÖDP'ye. Öylesine ki, tarafların birbirinden kopuşu bir seneyi aştığı halde, ayrılıklarının ideolojik-politik çerçevesini ortaya koymaları ve kamuoyuna açıklamaları ancak resmi kopuşların sonrasında yaşanabilmiştir. Türkiye solunun aydın birikimini de temsil etmek iddiasındaki bir yapı için pek hazin bir durum sayılmalıdır, bu iç karartıcı tablo ve sonuç.

Bu gerçeklerin ışığında bakıldığında, ÖDP Türkiye soluna parti yaşamı çerçevesinde herhangi bir demokratik kazanım sunmak bir yana, onun en kötü yanlarını en kötü bir biçimde tekrarlamaktan öteye gidememiştir. Bu sonuç şaşkırtıcı da değildir. Devrimci partilerin demokratik yaşam ve gelenekleri ancak devrimci mücadelenin zemini ve olanağı olarak bir varlık kazanabilir, bir anlam ve işlev taşıyabilirler. Ciddi bir siyasal mücadeleye girişme gücü, dahası buna niyeti bile olmayanların bir yığılma alanı olarak ÖDP'den ise bu alanda herhangi bir olumlu deneyim ve katkı beklemek, eşyanın tabiatına aykırı olurdu.

Devrimcilik adına ortaya çıkıp da her türlü devrimci görev ve eylemin kıyısında bile değil tümüyle uzağında duranları parti iç yaşamında bekleyen kaçınılmaz akibet, hiç de demokratik ortam ve ilişkiler değil, olsa olsa örgütsel didişme ve entrika olabilirdi. Nitekim olan da bu oldu. Ama tuhaftır, mecburiyetin ve dayanaksız umutların birbirlerine bir süreliğine katlanmak zorunda bıraktığı birileri, şimdilerde kalkıp ciddi ciddi bunu bize "çoğulcu parti" deneyimi katkısı olarak sunabiliyorlar. Bir bakıma buna mecburdurlar, zira ortada altı yıldır ÖDP tahribatına ortak olmuş olmanın ağır sorumluluğu var. Öyle anlaşılıyor ki birileri sanal kazanımlarla bu gerçek sorumluluğu bir parça olsun mazur gösterip hafifletebileceklerini umuyorlar.

Her alanda asfiyecî tahribat

Fakat bunu böyle sunanlar iddialarının dayanaksızlığını da yine kendi sözleriyle açığa vuruyorlar. Ayrılan grupları en büyüğünü oluşturan ve ayrılık deklarasyonlarında “çoğulculuk” katkısı üzerine en çok laf edenler, bunca lafın hemen ardından, katı bir gerçeği bütün açıklığıyla formüle etmekte de bir sakınca görmüyorlar: “ÖDP’nin altı yıllık ömründe çoğulculuk ilkesini çıkarttığımız zaman geriye hiç, ama hiç bir şey kalmadığını şaşkınlıkla görebilirsiniz.” Bu “hiç”liği uzun uzun örnekleyenler, belli ki bunun biricik teselli haline getirdikleri sözde kazanımı da hiçleştirdiğinin farkında bile değiller.

Gerçekte ÖDP, Türkiye’nin sol siyasal mücadele yaşamına herhangi bir katkı sunmak bir yana, tam tersine, solu yeni bir düzeyde bozan, tahrip eden, zaafa uğratan bir rol oynadı. O Perinçekçi İP’in yanısıra burjuvazinin sol içindeki en berbat ve yıkıcı kolu oldu. Yarattığı tahribatta da ancak Perinçekçi İP’le kıyaslanabilir. İP’in şoven burjuva milliyetçiliği ve ordu yalakalığı üzerinden yaptığını ÖDP burjuva liberalizmi ve parlamentarizm üzerinden yapmaya çalıştı. ÖDP, özellikle altı yıllık yaşamı boyunca ona egemen olan kanadın da etkisiyle, modern anti-komünist bir akım olarak hareket etti, bu çerçevede tümüyle burjuvaziye ve bir bütün olarak düzene hizmet etti. Düzenin ve düzen medyasının özel sempatisi ve kayırmasıyla ödüllendirilmesi de bundan dolaydır. (‘99 seçimleri esnasında Amerikancılıkta en arsız neo-liberal döneğin adeta tek merkezden yönlendirilerek ÖDP’ye oy desteği çağrısı yapmaları, bu ödüllendirmenin kaba ve uç bir biçimi sayılmalıdır.)

Bugün iflasla sonuçlanan ÖDP deneyimi devrimciler açısından yine de dikkatle irdelenmeyi hak etmektedir. Devrimden ve sosyalizmandan umudunu keserek hiç değilse ülkedeki demokrasi mücadelesinin bir bileşeni olmayı umanlar, sonuçta bunu bile başaramamışlardır. Bugünün Türkiye’inde elle tutulur bir demokrasi mücadelesi yürütebilmek için bile devrimci olmak gerekir.

Devrimcilikle her türlü bağıını çoktan tüketmiş olan ÖDP ise tam da bundan dolayı demokrasi mücadelesine bile herhangi bir katkı sunamamıştır. Bu alanda bile işlevsizleşmek ÖDP'yi boşluğa düşüren ve dolayısıyla krize sokan temel etkenlerden biri olmuştur.

Şimdi partide kalan liberal Dev-Yol artıkları demokrasi umutlarını artık tümüyle AB'ye katılıma endekslemiş durumdadır. Bu, sıradan bir demokrasi mücadelesinde bile havlu atmak anlamına gelmektedir. Siyasal geleceklerini ise parlamento yaşamında birkaç koltuk kapmak umuduyla sosyal-demokrasie bağlayan bu çevrenin bu sınırlarda da olsa yine de yarına dönük bir beklentisi var. Durumu belirsiz, dolayısıyla tutarsız olanlar ise devrimci söylem ve iddialarla ondan kopanlardır. Devrim ve sosyalizm üzerine duygusal vurgular bu gericilik ortamında herşeye rağmen olumlu bir davranışın ifadesi kabul edilebilirler, fakat kendi başına hiçbir şey ifade etmezler. Devrim iddiası, devrimci örgüt ve devrimci eylem gerektirir. Yıllar öncesinden bunu yitirdikleri için çözümü ÖDP çatısı altına sığınmakta bulanların bu alanda yapabileceklerinin sınırı ise daha baştan bellidir. Devrimci düşünce ve duygularla bu saflara sonradan katılan yeni dönem kadrolara düşen böyleleriyle yollarını ayırarak devrimci sınıf partisinin saflarına katılmaktır.

ÖDP'deki gelişmeler herşeye rağmen devrimci siyasal mücadele açısından son derece yararlı olmuştur. Bozucu ve tahrip edici etkilerin odağı durumundaki liberal sol partilerden birinin içyüzü bizzat kendi içindeki gelişmelerle açığa çıkmıştır. Öteki sol reformist partiler de farklı nedenlerle aynı akibetle yüzyüze kalacaklardır, biraz erken ya da geç. Yenilgi ve yılgınlığın ürünü bir reformist sol hareketin Türkiye gibi bir ülkede uzun süreli tutunması kolay değildir; ÖDP, bunu kendi akibetiyle gösteren bir ilk örnek olmuştur.

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 45, 2 Şubat 2002)

SHP solculuğu

“SHP Solculuğu”nun güncelliği...

Komünistlerin ilk çıkış dönemine ait bu metin, Eylül 1988’de Ekim’in 12. sayısında yayınlandı. Ardından Ağustos 1990’da basılan Devrimci Harekette Reformist Eğilim derlemesi (Eksen Yayıncılık) içinde yer aldı. Fakat teknik bir dikkatsizlik sonucu, metnin burjuva reformizmine karşı mücadelenin ilkesel ve politik önemini ele alan son bölümü kitaptaki yayında yer almadı ve bu makaleyi yalnızca kitap üzerinden okuma olanağı bulanlar; bugüne kadar bu son derece önemli bölümden tümüyle habersiz kaldılar Biz burada doğal olarak metni Ekim’de yayınlanmış orijinal tam haliyle sunuyoruz. (Orijinal metinde bir tek ara başlık vardı, biz buradaki yayında bir dizi ara başlık kullanmayı daha yararlı bulduk).

Sosyal-demokrasi olarak anılan ve bugün daha çok CHP'de temsil edilen düzen soluna karşı tutum ve mücadelenin yeniden apayrı bir anlam ve önem kazanacağı bir döneme girmiş bulunuyoruz. Bunun bir nedeni sosyal-demokrat akımın yeniden sol söyleme ve sosyal demogojiye dönerek kitlelerin bununla etkileme yönelimiye, öteki bir nedeni de dünün devrimcilerinden oluşan bugünün sosyal reformist partilerinin düne kadar herşeye rağmen mesafeli yaklaştıkları sosyal-demokrat akımla kolkola girerek kitlelerin karşısına çıkmalarıdır 28 Mart yerel seçimleri bu iki gelişmeyi açığa çıkararak önemli bir dönemeç noktası olmuştur.

16 yıl öncesine ait bu metni burada yeniden ve özellikle de ondan muhtemelen tümünden habersiz olan yeni kuşak devrimcileri gözeterek yeniden yayınlamamızın temel nedeni de budur Metni sözünü ettiğimiz gelişmelerin ışığında inceleyecek okur, onun bugün ne denli güncel olduğunu görmekte herhangi bir güçlük çekmeyecektir

Metinde bahsi geçen bazı akımların (TDKP, Kurtuluş, Devrimci Yol vb.) metnin kaleme alındığı dönemde hala da devrimci olduklarını/böyle görüldüklerini hatırlatırsak, belki de bu makalenin önemini en kestirme yoldan vurgulamış oluruz. **“SHP Solculuğu”**, burjuva reformizmi ile araya kesin ayırım çizgileri çizememek ile geleneksel hareketin küçük-burjuva ideolojik-sınıfsal konumu arasında dolaysız bir bağ kurmakla kalmıyor, bunun zaman içinde bu konumdaki akımları reformizme götüreceği bir zemin oluşturduğunu da açıklıkla ortaya koyuyor Bu görüş, ‘90’lı yıllar içinde, çok sayıda akımın akibeti üzerinden doğrulanmış bulunuyor ‘90’lı yıllar boyunca demokratik muhtevada bir devrimcilikte iyi kötü tutunmaya çalışan diğer bazı grupların son yıllarda reformizme doğru attıkları güçlü adımlar, **“SHP Solculuğu”** makalesinin ideolojik-programatik çerçeve üzerinden ortaya koyduğu yaklaşımın genel önemini ayrıca gösteriyor

Makalenin sonuç bölümünde şunlar söyleniyor: “Burjuva bir toplumda siyasal demokrasiyi (ki burjuva demokrasisidir) siyasal

strateji olarak benimsemek, kaçınılmaz olarak reformizme götürür Devrimci-demokrasinin bugün bu stratejik hedefe devrimci yollardan varmayı amaçlaması, yarın liberalleşerek yozlaşmasına engel değil.”

Bu sözlerin önemini yerli yerine oturtabilmek için, dönüp ÖDP'den EMEP ve SDP'ye kadar bugünün tüm liberal sol akımlarının geçmişine ve dolayısıyla nereden nereye geldiklerine bakmak yeterlidir

Bu makalenin kaleme alındığı dönemde, o gün hala “burjuva reformizmi” olarak değerlendirilen ‘80 öncesi CHP uzantısı akımın, ki buna o günlerde artık sosyal-demokrasi deniyordu, yeni dönemdeki durumunu değerlendirmek için yeterli veriler yoktu. Çok geçmeden olaylar, artık sosyal-demokrasi adını benimsemiş bulunan bu akımın burjuva anlamda bir reformculuktan bile yüz çevirdiğini ortaya çıkardı. Bu çerçevede metindeki bu nitelendirme, bugün artık geçerliliğini yitirmiş bulunuyor. Bununla birlikte, sözkonusu akım kendini hala da böyle sunduğu için ve geleneksel sol hareket de büyük bir bölümüyle onu hala böyle görüp algıladığı için, yazıda üzerinde durulan temel sorunlar ve ortaya konulan yaklaşımlar tüm önemini koruyor

Okurlarımıza ve özellikle de devrim mücadelesine son yıllarda katılıp da geçmiş döneme ait metinlere kolaylıkla ulaşamayan genç devrimcilere, “SHP Solculuğu” makalesini dikkatle incelemelerini ve çevrelerinde tartışmaya açmalarını önemle öneriyoruz.

Güncelliğini koruyan ve dahası güncel gelişmeler karşısında daha bir anlam kazanan bu türden metinleri yeri geldikçe yayınlamaya devam edeceğiz.

Kızıl Bayrak (15 Mayıs 2004)

***

Bu başlık ilk bakışta, SHP'nin kendini sol bir parti olarak göstermesi konu edilmek isteniyor izlenimi yaratabilir. Hayır konumuz SHP'nin solculuğu değil, bu sözde solculuğun Türkiye solunda

yansımaları olan “SHP solculuğu”dur.

SHP solculuğu, burjuva reformizminin Türkiye solu üzerinde hayli güçlü ideolojik-siyasal etkisinin **bugünkü** somut görünüm-lerinden biridir. Sol harekette köklü bir gelenek olan burjuva güç-lere bel bağlama eğiliminin **bugünkü** görünüm-lerinden biri de de-nebilir buna. Eski TKP ile birlikte ortaya çıkan, uzun yıllar Kemalizm kuyrukçuluğu olarak yaşanan ve ‘60’larda çeşitlilik ve zenginlik kazanan bu eğilim, son 15 yıldır burjuva reformizmine bel bağlama olarak kendini gösteriyor.

Bu, ‘70’lerde Ecevit ya da CHP solculuğu olarak yaşandı. 12 Eylül sonrasında, SHP solculuğu ve yanısıra bir süre için bazı ke-simlerde (TDKP) DSP solculuğu biçimini aldı. SHP burjuva re-formizminin belirgin, ağırlıklı, dahası hükümet olma şansı kazanan temsilcisi haline gelince, artık genellikle SHP solculuğu olarak ya-şanır oldu.

Kuşkusuz SHP solculuğu çok genel bir ifadedir. Biz bununla, şaşmaz bir şekilde burjuva reformizminin yörüngesinde dolanan re-vizyonist parti ve akımların konumundan tutun da, bu yörünge-nin dışında olsa bile ideolojik zayıflık ve tutarsızlıklarının sonucu ola-rak belli durumlarda ve şu veya bu ölçüde bu alana adım atan dev-rimci-demokrat parti ve grupların zaaflarına kadar bir dizi durum ve tutumu kastediyoruz. Dolayısıyla SHP solculuğu, sol hareketin değişik kesimlerinde çeşit çeşit, renk renk olabilen, farklı durum-larda değişik gerekçelerle farklı görünümlere bürünebilen reformist eğilimlerin, **bugünkü genel** adıdır.

Revizyonist parti ve gruplarda reformizm zaman zaman nük-seden geçici bir eğilim değil, istikrarlı bir çizgidir. Revizyonist akımlar burjuva reformizminin soldaki uzantılarıdır. Dün CHP’de bugün SHP’de ifadesini bulan burjuva reformizminin her dönem destekçileri olmakla kalmamış, ideolojik-siyasal etkisini sol hare-kete taşıyan birer köprü işlevi de görmüşlerdir. Devrim diye bir so-runları olmayan, yaşadıkları son değişimlerle artık bunu gizlemek ihtiyacı da duymayan revizyonist akımlara gerekli olan, burjuva le-

galitesi ve burjuva demokrasisidir. Burjuva legalitesini genişletmede ve güdük bir burjuva demokrasisi gerçekleştirmede revizyonistlerin umudu dün CHP idi, bugün SHP'dir. Burada sözkonusu olan bir ittifak ya da güçbirliği bile değil, tek taraflı kayıtsız-şartsız bir destek, tam bir teslimiyettir. Buna uşaklık da diyebilirsiniz.

SHP solculuğunun bir başka kaba biçimi, SHP saflarında sözde devrim için çalışan unsurların kişiliğinde ortaya çıkıyor. Devrimci bir yükseliş ardından gelen her şiddetli karşı-devrim dönemi devrimci saflarda büyük bir tortu bırakır. Yılgın, yorgun, ümitlerini ve inançlarını kaybetmiş koca bir kitledir bu. Devrimden kopan bu unsurlar yeni arayışlara girerler. Uç davranış gösterip açıktan karşı-devrim kampına geçenler ile sessiz sedasız kendi köşelerine çekilenler bir yana bırakılırsa, geriye kalan önemli bir kesim reformist saflara katılır. Bunlardan kimisi devrim dönemliğini açıkça sergiler. Devrimi reddederek hararetle burjuva reformizmini savunur. Fakat diğer önemli bir kesim, yeni bir saf seçtiği halde hala devrimcilik taslar.

SHP'de sözde devrimcilik yapan unsurların esas ağırlığını, dünyanın hızlı devrimcileriye 12 Eylül sonrasında devrime ve mücadeleye yüz çevirmiş bu tür unsurlar oluşturuyor. Kolay devrim hayalleriyle mücadeleye katılan, ama ilk karşı-devrim döneminde nefesleri kesilen bu unsurların ne devrime inançları vardır, ne de bu yolda harcayacak enerjileri. Fakat yine de eski iddialarını sürdürmekten geri kalmazlar. SHP'de çalışan devrimcilerdir onlar! Buna yalnızca utanç verici dönemliği, mücadele kaçkınılığını perdelemek için ihtiyaç duymazlar. Bu kadarla kalsa, devrimcilik kavramını yozlaştırdıkları halde belli bir anlayış göstermek belki olanaklıdır. Fakat dahası onlar buna, devrim mücadelesinin biriktirdiği kitle potansiyelini SHP'ye çekmek ve parti içi çekişmelerde kendilerine dayanak yapmak için gerek duyarlar. Böyleleri kendilerini burjuva reformist hareketin saflarında içten içe çalışan devrim neferleri olarak sunarlar. Oysa gerçekte devrimci hareket içinde burjuva reformizminin uzantılarıdır.

Yeri gelmişken belirtelim; komünistlere ve devrimcilere düşen, böylelerini anlayış ve hoşgörüyü karşılamak bir yana, aşağılamak ve devrim kaçkınları olarak teşhir etmek olmalıdır. Devrimin maddi ve manevi kazançlarını korumanın, devrime yönelme eğilimi içindeki yeni güçlerin bu tür unsurlar tarafından şaşırtılarak burjuva reformist saflara çekilmesini engellemenin bir gereğidir bu.

Halkçı küçük-burjuva akımların yapısal tutarsızlığı

Devrimci-demokrasiye gelince, SHP solculuğu kuşkusuz bu kesimde bir çizgi değildir. Değişik vesilelerle ve değişik biçimlerde nükseden bir hastalıktır daha çok. Ama yapısal bir hastalıktır bu.

Devrimci-demokrasi burjuva reformizmiyle araya kesin ve net bir çizgi çizememiştir, çizemez de. Halkçılığın bir çok ideolojik ögesi, devrimci-demokrasiyi burjuva reformizmine bağlamaktadır. 1975-80 döneminde bazı grupların, güçlü esen reformizm rüzgarlarına rağmen CHP'ye karşı aldığı açık ve kesin tavır, bu çizginin çizildiği, burjuva reformizmiyle bütün ideolojik bağların koparıldığı izlenimi yaratmıştı. Fakat bunun yalnızca bir **yanıl-sama** olduğu, bu aynı grupların 12 Eylül'ün hemen ertesinde, burjuva demokrasisini stratejik hedef ilan ederek Ecevit'i cephe saflarına çağırması (*D. Sesi*, sayı:12, Mart 1981) ve bununla da yetinmeyip, daha sonraları DSP'nin şahsında burjuva reformist akımı "müttefik" ilan etmesiyle (TDKP-MK, Kasım 1984 tarihli "DSP broşürü"), açıkça anlaşıldı.

Elbette küçük-burjuva zayıflığının ve tutarsızlığının karşı-devrim koşullarında açığa çıkışının bir örneğiydi bu. Ama TDKP'nin teorik tahlillerine ve devrim anlayışına daha yakından bakıldığında bunun bir tesadüf olmadığı da görüldü. Türkiye gibi kapitalist bir ülkede, emek-sermaye çelişmesini **olgunlaş-mamış tali bir çelişki** olarak gören burjuva demokratik devrim

görüşünün burjuva reformizmine geniş bir etki alanı sağlayacağı kendiliğinden anlaşılır. Fakat TDKP’de bunu zenginleştiren “öz-günlük”ler de bir hayli fazlaydı. Komprador kapitalizm-millî kapitalizm ikilemi içinde, millî kapitalizm ve millî burjuvaziyi, bunların siyasi ifadesi olarak da kaçınılmaz bir şekilde burjuva demokrasisini sürekli olumlayan görüşler, **karşı-devrim koşullarında**, tasfiyeci, burjuva kuyrukçu eğilimlerin teorik köklerini/dayanaklarını oluşturdu.

Devrimci Yol ve Kurtuluş (KSD) gibi akımların tutumu da farklı olmadı. Kaldı ki bu akımlar, 12 Eylül öncesinde bile burjuva reformizmine karşı siyasal planda kesin bir tavır alabilmiş değillerdi. Devrimci Yol ‘77 seçimlerinde muğlak ve kaypak bir tavır alarak, tabanının CHP’ye oy vermesine göz yummuştu. Kurtuluş ise, faşist terörün dozu arttıkça CHP parlamento grubunu “göreve” çağırıyordu. Bunlar yalnızca birer örnek. Bugün ise, Devrimci Yol’un bir kısım eski kadrosu ile tabanı sessiz ve sancısız olarak SHP kadrolarına ve tabanına dönüşmüştür. Demokrasi ve siyasal mücadele anlayışlarındaki evrim, Kurtuluş kökenli akımları burjuva reformizminin yedeği haline getirmiştir. Bunlar örneğin ‘87 referandumunda evet oyu kullanmış, bununla da kalmamış, genel seçimlerde *Sosyalist İşçi* açıkça SHP’ye oy verme çağrısı yapmıştır. Radikal eğilimlerini hala koruyan Devrimci Sol bile, son erken seçimde (Kasım 1987), yığımlara açık ve kararlı bir çağrı yapmak gücü gösterememiş, SHP’ye değil ama SHP’deki sözde devrimci demokratlara oy verme çağrısı yaparak, SHP solculuğunun daha masum ve ince bir örneğini sergilemiştir.

Türkiye’nin devrimci-demokrasisi tarihsel olarak burjuva reformizminden kopuşun bir ifadesidir; fakat ideolojik-sınıfsal konumundan dolayı bütün ideolojik bağlarını koparma, araya kesin ve net bir sınır çekme iradesinden ve yeteneğinden de yoksundur. Burada sözkonusu olan bir niyet ya da tercih sorunu değildir. Sosyalizmden etkilenme düzeyi ne olursa olsun, -ki çağımızda sos-

yalızmden etkilenmeyen devrimci akım yok gibidir-, Türkiye’de devrimci demokratik hareketi var eden gerçek temel, tamamlanmamış burjuva devrim görevlerinin varlığıdır. Devrimci-demokrasi bu görevleri mutlaklaştırıp program edinerek siyaset sahnesine çıktı. İşte onun burjuva reformizmi karşısında zayıflığı tam da buradan kaynaklanıyor. Burjuva devrim görevlerini abartmak reformizme aralanan bir kapı olmakla kalmaz, bir kısım burjuva güçlere bel bağlamanın da zemini haline gelir. (Sözü edilen TDKP örneği bu açıdan açıklayıcıdır). Geçmişte CHP, bugün SHP karşısında yaşanan zayıflığın kökleri buradadır. Bu kök kurutulmadıkça, burjuva reformizminin ideolojik etki sahasında kalmak ve çeşitli vesilelerle burjuva güçlerden yardım ve destek ummak kaçınılmaz olur. Bunun her zaman seçim destekleri biçiminde ortaya çıkması da gerekmez. SHP’de çalışan sözde “devrimci” devrim dönelerine hoşgörölü yaklaşmaktan, hatta onlarla açık-gizli işbirliğine girmekten tutun da, burjuva partilerin olanaklarından yararlanmak gerekir kılıfı giydirilmiş legalist ve faydacı eğilimlere, başı sıkıştıkça kendini SHP binalarına atmaya kadar, bunun hayli anlamlı bir çok örneğini gündelik mücadelenin kendisinde bulmak mümkün. Gündelik mücadelede bu davranışları kolaylıkla gösterebilen grupların, açıkça böyle görmeseler bile, SHP’yi “bizim tarafta” görme içgüdüsüyle hareket ettiklerinden kuşku duymak için bir neden yok.

Kaldı ki, faşizme karşı siyasal demokrasi stratejisiyle hareket eden, özgürlük mücadelesini burjuvaziyi devirme mücadelesinden koparan ve içlerinde açıkça, bu aşamada burjuvazinin tümüyle hesaplaşamayız diyebilenlerin* bulunduğu küçük-burjuva demokrasininin burjuvazinin belirli kesimlerine ilgi ve yakınlık duyması, en azından belli bir zayıflık ve zaafiyet göstermesi mantıklıdır da. SHP’ye duyulan ilgi, gösterilen “esneklik” ve yumuşaklık, bu mantığın kendini dayatmasının sonucudur; reformizme karşı esip savurmakla ortadan kaldırılamayacak kadar derin ideolojik köklere sahiptir.

Burjuva reformist akımın doğuşu ve temel misyonu

Modern bir siyasal akım olarak Ecevit'in şahsında simgelenen burjuva reformizmi, 1960'ların ortasında doğdu. Kuşkusuz bu bir rastlantı değildi.

1950'lerde hızlanan kapitalist gelişmenin sosyal ve siyasal sonuçları '60'lı yıllarda etkisini göstermeye başladı. Modern sınıf ilişkilerinin yayılıp güçlenmesi, beraberinde sınıf çelişkilerinin sertleşmesini ve bu temel üzerinde açık sınıf çatışmalarını getirdi. Aşağı sınıflar belirgin bir şekilde hareketlendiler, kapitalist gelişmenin baskısı karşısında bir dizi demokratik-siyasi istemle mücadele sahnesine çıktılar. Kendiliğinden bir karakter taşısa da modern Türkiye tarihinin ilk ciddi, etkili ve yaygın kitle eylemlerine sahne oldu '60'lı yıllar. Sosyal hareketliliğe düşünsel-siyasal oluşum ve gelişmeler eşlik etti. Burjuva yorum ve içeriklerle çarpıtılıp bozulmaya uğratılmış olsa da, sol düşünce ve sosyalizm istemi, yine modern Türkiye tarihinde ilk kez olarak kitlesel bir etki alanına, gide gide tabana bu dönemde kavuştu. TİP'in kendisi, bu gelişmenin bir parçası, dolaysız bir ifadesiydi.

Kapitalist gelişmenin hoşnutsuzluğa ve çeşitli istemlerle mücadele alanına ittiği, egemen siyasal partilerden ve düzenden kopma sürecine yönelttiği yığınları, düzenin aşırılıklarına karşı reform istemleriyle düzen sınırlarına geri çekecek bir siyasal oluşum, tam da bu koşullarda burjuva düzeni için nesnel bir ihtiyaçtı.

Öte yandan orta sınıfların durumu vardı. Kapitalist gelişme bir yandan bu sınıfların yaşam koşullarını dolaysız olarak etkiliyor, çözüyor, istikrarsızlığa itiyorken, beri yandan kapitalist gelişme temeli üzerinde onları yeniden üretiyordu (modern sanayi ve ticaretin yan ürünleri olarak). Ara sınıfların gerek çözülen gerekse yeniden oluşan tabakaları, kapitalist gelişmenin aşırılıklarını törpüleyecek ve yumuşatacak belirli ekonomik-siyasal reform önerileriyle ortaya çıkacak bir siyasal akım için elverişli bir sosyal zemin oluşturuyordu.

Hızlanan kapitalist gelişmenin yarattığı bu nesnel ihtiyaçlar, siyasal yankısını ve ifadesini, o dönem mevcut gerici burjuva partiler içinde tarihsel özellikleri nedeniyle yapısı buna en uygun CHP bünyesinde buldu. “*Ortanın Solu*” akımı böyle doğdu. Bunun, kitle hareketlerinin yaygınlaştığı ve TİP’in yankı yaratan seçim başarılarının yaşandığı bir döneme (1960’ların ortası) paralel düşmesi, kuşkusuz dikkat çekici ve açıklayıcıdır.

Burjuva reformist akım son 15-20 yılda Türkiye devrimi karşısında dalgakıran rolü oynadı ve bunda bir hayli başarılı da oldu. Burada özellikle dikkat çekmek istediğimiz nokta, bu akımın daha ilk çıkışından itibaren bu misyonunu açık ve net olarak ifade etmesidir.

Bu akımın öncüsü ve simgesi B.Ecevit, 18. CHP Kurultayı öncesinde (Ekim 1966) *Ortanın Solu* isimli kitabını yayınladı. Kitabında ana tema olarak devrim ve komünizm tehlikesini işliyor ve bu tehlikeyi ancak “*Ortanın Solu*” politikasıyla engelleyebileceklerini savunuyordu. Ecevit çok bilinçli bir misyona talipti. Artan kapitalist gelişmenin sınıf çelişkilerini keskinleştirdiğini, sosyal problemleri artırdığını, bunun ise ülkeyi devrim ve komünizm tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığını düşünüyor ve bunun ancak “sol” çıkışlarla engellenebileceğini savunuyordu. “*Ortanın Solu*” politikası bunun reçetesi idi. Kapitalist gelişmenin aşırılıklarını törpülemeye ve böylece sınıf çelişkilerini yumuşatmaya dönük öneriler, sunduğu programın esasını oluşturmaktaydı. Böyle bir program, hem tekelci sermayenin ekonomik ve siyasal tekeli karşısında orta sınıf özelemlerine denk düşecek, hem de sol bir demagojiyle süslendiği ölçüde aşağı sınıfları, işçi ve emekçi sınıfları aldatma işlevi görecek, sola açılan kesimlerinin desteğini alacaktı.

Sosyal demagojiden ve gerici ütopyalardan oluşan bu programın uygulanma şansı yoktu ama, düzen için emniyet sübabı ve devrime karşı dalgakıran rolünü fazlasıyla oynayabilirdi. Bu nedenle doğuşundan itibaren sermaye tarafından sempatiyle karşılandı.

Ecevit’in genel başkan oluşuyla birlikte CHP’ye egemen hale

gelen burjuva reformist akım, işçi sınıfının ve emekçi yığınların sola açılan kesimleri üzerinde hızla etkinlik kurmaya başladı. Mücadelenin yükselişi ve reformist demagojilerin pratikte açığa çıkışı ölçüsünde bu etkinlik 1970'lerin sonuna doğru bir süre için gerilese de, bugün gücünü koruyarak devam ediyor. Kuşkusuz yığınların reformist akıma eski canlı, coşkulu, umut yüklü bağlılığı sözkonusu değildir artık. Zengin olaylara sahne olan son 15 yılda yaşanan tecrübeler yığınların, özellikle de işçilerin bilincinde belli izler elbette bıraktı. Fakat reformist ekinliğin hala sürdüğü de bir gerçektir. Her şey bir yana, sol harekette güçlü SHP solculuğu bile bunun göstergesidir.

İşçi sınıfı hareketi, sol hareket ve burjuva reformizmi

Türkiye işçi sınıfının tarihi yüzyılımızın öncesine kadar uzanır. Ama saflarının kalabalıklaşması, belirli bir ağırlığa kavuşması son 40 yılda gerçekleşti. Bu da onun çok genç ve deneyimsiz olduğunu gösterir. Bu durum, reformist akımın şekillendiği '60'larda özellikle belirgindi (şu son 20 yılın sınıfa çok şey kazandırdığı kesindir). Safları yeni yeni kalabalıklaşan ve hissedilir bir mücadele eğilimini henüz sergileyen Türkiye işçi sınıfının, reformist ideolojik etki sahasına girmesi, kullanılan yoğun sosyal demagojiye aldanması anlaşılır bir şeydir.

Fakat dahası var. Türkiye işçi sınıfı politik temsilcisinden yoksundu. İşçi hareketini devrimci kanallara çekecek, siyasal gelişimini kolaylaştıracak, örgütleyecek, bağımsız sınıf kimliğine kavuşturacak marksist-leninist bir parti yoktu. Böylece, mücadele sahnesine çıkan işçi hareketi sol sloganlar kullanan burjuva reformizmi karşısında savunmasızdı. Bu, 1960'larda büyük bir güç kazanan sol hareket gerçeği ile çelişkili gibi görünüyor. Değil; iki açıdan: Birincisi, dönemin tüm sol grup ve akımları ideolojik konumları, programları ve sözde devrim stratejileriyle burjuva re-

formizimin etki sahasındaydılar. Burjuva sosyalizmi burjuva reformizminin alternatifi değil, etki alanıydı. İkincisi, gerek TİP gerek MDD Hareketi, işçi sınıfına değil, başka güçlere bel bağladılar. Birincisi oy desteği ve parlamenter avanaklığa, ikincisi öğrenci hareketiyle desteklenen kemalist cunta hesaplarına vermişti kendini.

'70'lerin başında, doğuşu burjuva reformizminden kopuşu ifade eden devrimci-demokrasi (71 Devrimci Hareketi) ise, siyasal sahneye maceracı bir akım olarak çıktığı için işçi sınıfı bir yana, genel olarak yığınlara ilgisizdi. Dahası aldığı ağır yenilgiyle, burjuva reformizminin ve onun soldaki uzantısı revizyonizmin güç toplamasına zemin hazırladı.

Yine de, hayli sulandırılmış bir slogan düzeyine indirilmiş olsa bile, 1965-71 döneminin sosyalizm vurgusu, işçi sınıfının ve emekçilerin çok dar olmakla birlikte belli bir kesimini reformist akımın siyasal denetimi dışında tuttu. Zaten burjuva reformist akım henüz sol hareketi etkisi altına alacak koşullara kavuşmuş da değildi.

12 Mart karşı-devriminin sonuçları reformist akımın CHP'de egemen hale gelmesiyle birleşince bu koşullar oluştu ve Türkiye'de reformizm rüzgarının çok güçlü estiği ve sol hareketi sürekli etki altında tuttuğu bir dönem başladı. Sözkonusu dönemin (1973-80) yaygın kitle mücadelelerine ve devrimci-demokratik akımın sürekli güç kazanmasına da sahne olduğu düşünülürse, bu şaşırtıcı gelebilir. Dönemin elverişli koşullarında çok daha yaygın, güçlü, militan olabilecek ve ileri hedeflere yöneltebilecek bu mücadelenin, bizzat reformizmin ideolojik-siyasal etkinliğinden dolayı bu boyutlara ulaşamadığı, reformizmin kitle hareketini dizginlemede ve sınırlamada hayli başarılı bir rol oynadığı gerçeği bir yana bırakılırsa; geriye, kuşkusuz bu aynı gerçeğin öteki yüzü olarak, devrimci demokrasinin daha önce sözü edilen temel ideolojik zaafı ve zayıflıkları kalıyor.

Burada modern revizyonizmin yıkıcı etkisinin sözünü etmek bile gereksiz. Revizyonizmin her çeşidi son 15 yıldır şaşmaz bir şe-

kilde burjuva reformist akıma hizmet ediyor. Yalnızca reformist platformuyla değil, özellikle seçim dönemlerinde yaptığı açık çağrılarıyla da sürekli olarak yığınları reformizmin etki alanına çekiyor. Revizyonist akım aynı zamanda burjuva reformist etkiyi sol harekete, devrimci-demokrat akımların bir çoğuna taşıyan bir köprüdür de. Fakat revizyonist harekete en uzak olanların bile 12 Eylül sonrasında burjuva reformist hareket karşısında gösterdiği açık ve vahim tutarsızlıklar, revizyonizmin taşıdığı etki ne olursa olsun, sorunun temelinde halkçı devrim ve mücadele anlayışının yattığını açıklıkla gösteriyor.

Bilindiği gibi, “halk”, “halkçılık” burjuva reformist akımın başından itibaren işlediği ana temalar oldu. Buna yoğun bir sosyal demagoji, baskı ve yoksulluk edebiyatı eşlik etti. Sosyal demagoji sahte sol siyasal şiarlarla birleştirildi (Ecevit, özellikle ilk dönemlerde anti-faşist, anti-emperyalist istemlerin çoğunu istismar etti). Bütün bunlar yığınlar nezdinde devrimci-demokrasinin şiar ve hedefleriyle CHP'nin demagojik şiar ve vaatleri arasındaki ayrımı belirsizleştirdi. Zira devrimci-demokrasi de baskı ve yoksulluk edebiyatı ile faşizme karşı demokrasi hedeflerinin ötesine geçemiyordu yığınlara seslenirken. Buna bir çok grubun CHP karşısında açıklık, netlik ve kararlılıktan yoksun kaypak tutumu eklenince, mücadeleye katılan yığınların bile burjuva-reformizmine dönük umutları canlı kalabiliyordu. Mücadeleye devrimci-demokrasinin denetiminde katılan yığınlar, burjuva siyasal arenada, özellikle de seçimlerde CHP'yi desteklemekten geri kalmıyorlardı.

Kısaca şöyle özetlenebilir: '70'lerde mücadeleye katılan yığınlar üzerinde devrimci hareketin etkinliği ile reformist hareketin etkinliği **içiçeydi**. Aslında bu, bir çok militan için de geçerliydi. 12 Eylül sonrasında hızlı devrimcilikten SHP solculuğuna kolay ve sancısız geçişin sırrı da buradadır. Ya da şöyle de denebilir; bu iç-içelik olgusu, devrimci-demokratik hareketteki SHP solculuğunun maddi temelidir. Bunun daha ilginç bir sonucu var. Kendi ideolojik zayıflık ve tutarsızlıklarının bir sonucu olarak tabanı burjuva re-

formist etkiye açık kalan devrimci-demokrasi, bizzat bu taban eğiliminin baskısıyla da burjuva reformizmi karşısında tutarsızlığa düşebiliyor. Çift yönlü bir etkileşimdir bu. (Seçimlerde alınan tutarsız ve kaypak tavırların temelinde yatan nedenlerden biridir bu taban baskısı.)

12 Eylül karşı-devriminin kolay başarısını kitleler üzerindeki reformist etkiye bağlıyor pek çok grup. Kuşkusuz bu doğrudur. Fakat tutarsızlık, bu etkinin nedenlerini değerlendirmeye gelince faturanın yalnızca revizyonizme kesilmesidir. Oysa bu etki aynı zamanda devrimci-demokrasinin kendi platformunun ürünüdür. Reformizmi haklı olarak faşizmin koltuk değneği olarak görenler bile, bu gerçeğin en açık sonuçlarıyla ortaya çıktığı bir dönemde, reformist akımın yıkıcı karşı-devrimci kimliğini sergileyeceklerine, ona ilişkin yeni hayaller yaymışlardır. Kitlelerin kendi öz tecrübeleri olarak yaşadıkları hayal kırıklıkları bilince çıkarılacağına, reformist akıma taze kan sağlanmış, **müttefik** ilan edilmiştir. Faşizme karşı demokrasi stratejisi üzerine oturan bir devrim görüşünün sonuçları oldu bunlar.** Aynı dönemde Ecevit ve CHP yönetiminin, devrimci hareketin ezilmesi ve tasfiye edilmesinde faşist cuntaya destek verme ve “işlerini kolaylaştırma” kararı aldıkları ise belge ve tanıklarla çoktan açığa çıkmış bulunuyor.

Burjuva reformist hareket: Devrime karşı dalgakıran

Geride kalan 20 yıl, burjuva reformist akımın gerici, karşı-devrimci, hain kimliğini, devrim ve işçi hareketine karşı oynadığı rolü bütün açıklığı ile sergilemiştir. Bugün artık kendini sosyal-demokrasi olarak tanımlayan burjuva-reformist hareket, bütün varlığıyla kapitalist düzenin ve burjuvazinin hizmetindedir. Siyaset sahnesine daha başından bu bilinçle çıkmıştır ve son 20 yılda eksiksiz olarak bunun gereklerini yerine getirmiştir.

Burjuva reformist hareket, işçi sınıfının devrimci politik geli-

şiminin ve bağımsız sınıf kimliği kazanmasının önündeki en büyük engeldir. Reformist harekete karşı açık, net, kesin, uzlaşmaz bir mücadele verilmeden, işçiler üzerindeki etkilerine karşı sistemli bir savaş yürütülmeden, sınıf kimliği kazanmış sosyalist bir işçi hareketi hayaldir.

İşçi hareketinin sosyalist gelişimi acil göreviyle karşı karşıya olan komünistler, reformist hareketin işçiler üzerindeki etkisine karşı mücadeleyi devrimci saflarda bugün “SHP solculuğu” olarak yansıyan eğilimlere karşı mücadeleyle birleştiremedikleri sürece, görevlerinin gereklerini yapmış sayılmazlar ve çabalarında gerekli başarıya ulaşamazlar.

Türkiye’de bugün çıplak bir sermaye diktatörlüğü var. Faşizm bu sermaye diktatörlüğünün aldığı somut biçimdir. Faşizme karşı mücadele bu diktatörlüğün biçiminde değişim yaratmaya indirgenmeyecekse eğer, -ki bu burjuva reformizmine kapının aralanmasıdır-, bu diktatörlüğü yıkmak, burjuvazinin siyasal ve iktisadi egemenliğine son vermek mücadelesinin bir parçasıdır yalnızca. Türkiye devrimi proleter sosyalist niteliktedir. Burjuva-demokratik devrim görüşü (MDD, UDHD, DHD, anti-emperyalist demokratik devrim vb. hangi isme bürünürse bürünsün, özü aynıdır), emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olduğu bir ülkede reformizme açılan bir kapıdır. Dolayısıyla SHP solculuğuna karşı mücadele, halkçı devrim görüşüne karşı mücadelenin de bir parçasıdır.

Kapitalist düzene ve burjuva siyasal iktidara karşı verilecek bir mücadele, burjuva güçler hakkında en ufak bir hayal yaratmaz. “Faşizme karşı ve demokrasi için” mantığı, bu tür hayallerin toprağıdır. Bunu devrimci hareketin son 15 yıllık deneyimi de açıklıkla göstermiştir. Burjuva bir toplumda siyasal demokrasiyi (ki burjuva demokrasisidir) siyasal strateji olarak benimsemek, kaçınılmaz olarak reformizme götürür. Devrimci-demokrasinin bugün bu stratejik hedefe devrimci yollardan varmayı amaçlaması, yarın liberalleşerek yozlaşmasına engel değil. 12 Eylül sonrasında, Dev-

Yol, Kurtuluş ve TDKP önderliklerinde liberal tasfiyeci eğilimlerin bu kadar kolay yeşermesi, binlerce militanın sancısız bir şekilde burjuva reformist harekete katılması, fakat kendini yine de belli bir vicdan rahatlığıyla “devrimci” olarak görmesi vb., tüm bu olgular rastlantı değildir ve salt karşı-devrimin yarattığı yılgınlığın sonuçları olarak da görülemezler.

Burjuva reformizmi, işçi hareketinin bağımsız sınıf kimliği kazanmasının değil yalnızca, genel devrim mücadelesinin de en büyük engelidir. Reformist hareket devrimin dalgakıranıdır. Hoşnutsuzlukla düzenden kopan yığınlar için yeni bir tuzaktır. Reformist hareketin gücü, devrimin maddi ve potansiyel güçlerini emip eritmesinden kaynaklanıyor. Reformist hareketin güçlenmesi devrimci hareketin güç kaybetmesidir, aradaki ilişki ters orantılıdır. Reformist hareketin güç kazanması ve hükümet olmasıyla devrim mücadelesi için daha elverişli koşulların doğacağını sananlar gaflet içindedirler. Böyleleri uzun vadeli perspektifleri ve çıkarları bir yana koymaktadırlar. Reformist hareketin bazı geçici tavizleri, devrimci kitle potansiyelini eritip düzene bağlamanın karşılığı olarak sağladığının bilincinde değildirler. Bu tür iğreti “kazançlar” devrimi zayıflatma, yığınları devrimden alıkoyma pahasıdır.

Başarılı bir devrim mücadelesi, burjuva reformist harekete karşı açık, ilkeli ve tavizsiz mücadele ölçüsünde olanaklıdır. Bu mücadele stratejik önemlidir.

SHP solculuğuna karşı mücadelenin büyük önemi de asıl buradan gelmektedir.

(Ekim, sayı: 12, Eylül 1988)

* Bunu diyenler, emek-sermaye çelişkisi temel çelişkidir demeyi de ihmal etmiyorlar artık. Maoculuğa verip veriyorlar, ama maocu “baş çelişki” anlayışı iliklerine işlemiş olmalı ki onu yeni biçimler içinde yeşertebiliyorlar.

** “Türkiye’de hala gerekli olan burjuva demokrasisidir Bur-

juvalı ya da burjuvazisiz, ama burjuva karakteriyle bir demokrasiye ÷lkemiz mutlaka ulaşacaktır ” (D. Sesi, Mart 1981)

Bu sözleri, Ecevit’in işçi-köylü ittifakına katılması gerektiği çağrısı izliyor. Bu çağrı dört yıl sonra DSP’nin şahsında yineleni; burjuva-reformist akımla farkın, **hedeflerde değil yalnızca yöntemlerde olduğu** ilan edildi ve bu düşünce hararetle savunuldu.

***Ek 2: Güç ve eylem birliği
tartışmaları
(Temmuz-Ağustos 1996)***

Güç birliğinin sorunları ve komünistlerin görevleri

Çok parçalılıktan öteye aşırı bir iç kopukluğu yaşamak, yakın zamana kadar devrimci hareketin temel bir zaafı durumundaydı. Hareketin küçük-burjuva kimliğiyle, bu kimliğin ürünü politik kültürle yakın bir ilişkisi olmakla birlikte, sözü edilen aşırı kopukluğun tek nedeni bu değildi. Bunun 12 Eylül sonrasının kitlelerden kopma, güçten düşme ve bunun sonucu olarak iddiasızlaşma olgusuyla da yakın bir bağı vardı. Uzun yıllar kitlelerden kopuk kalmak, dolayısıyla siyasal mücadele sürecini etkileme yeteneğini de yitirmek, beraberinde, devrimci siyasal mücadelenin her zaman için temel bir ihtiyacı olan tüm devrimci kuvvetlerin güç ve eylem birliği sürecine ilgisiz kalmayı da getirebilmiştir.

Güç ve eylem birliği sorunlarının tam da Gazi Direnişiyile birlikte gündeme zayıf da olsa yeniden girmesi bu açıdan dikkate değerdir. Kitle hareketinde politizasyon ile bunun devrimci örgütler için bir güçlenme zeminine dönüşmesi, devrimci mücadelenin sorunlarına, bu arada güç ve eylem birliği sorununa da artan bir sorumlulukla yaklaşmaya uygun bir ortam yaratmış oldu. Yine de '95 yılı için bu daha çok belirli semtlerle ve bu semtlerde çalışan devrimci örgütler arası yerel ilişkilerle sınırlı kaldı. Kaldı ki, bu sınırlı gelişmenin paradoksal bir yanı da vardı. Aynı olumlu sürece küçük-burjuva rekabetçiliği, grupçu çekişme ve didişmeler türünden geleneksel zaaf lar da eşlik etti. Örgütlerin geleneksel kimliği ve kültürü kadar semtlerin sosyal-kültürel ortamı da, gelişen birlik eğilimini gerisin geri kendi içinde boğan bu zaaf ları depreştirdi.

Fakat '96'nın hızlanan olayları, kitle hareketindeki yeni çıkışlar, devrimci hareketin bu gelişmeler içinde tuttuğu yer ve nihayet sermaye iktidarının bu gelişmenin önünü kesmek üzere son aylarda başlattığı genel karşı saldırı, değişik yönlerden, güç birliği sorununu gündeme sokan, onu acil bir ihtiyaç haline getiren bir etkide bulundular.

Devrimci güç ve eylem birliğine yönelik son gelişmeleri kendini dayatan bu ihtiyaca bir yanıt olarak değerlendirmek gerekir. Gelişmelerin basıncı, içinden geçilmekte olan çatışma döneminin kritik mahiyeti ve bunun beslediği devrimci sorumluluk bilinci, devrimci parti ve örgütleri bu doğrultuda harekete geçmeye zorladı. Haziran ayı içinde başlayan görüşmeler geçtiğimiz günlerde yayımlanan bir bildiriyle kamuoyuna da duyuruldu. DHKC, EKİM, MLKP, TKP/Kıvılcım, TKP/ML, TDP, TİKB, ERNK ve DHP adına yayımlanan bu ortak bildiride, halen sürmekte olan görüşmelerle, devrimci parti ve örgütler arasında bir mücadele ve eylem birliğinin hedeflendiği açıklandı.

Bu devrimci siyasal mücadele açısından son derece önemli bir olumlu adımdır. Kuşkusuz görüşmeler henüz sürmektedir ve sorunun bir sonuca bağlandığını söylemek için vakit henüz erkendir. Geleneksel örgütlerin bilinen zaafı, bu zaafın 1 Mayıs'ı izleyen günlerdeki iç karartıcı tezahürü, birliği gerçekleştirme sürecinin sancısız gerçekleşeceği konusunda hayallere yer olmadığını gösteriyor. Fakat yine de sürecin başlamış olması başlı başına olumlu bir gelişmedir. Bu, gelinen yerde bu sorumluluktan artık geri durulmadığını göstermektedir. Devrimci parti ve örgütlerin güç ve eylem birliği devrimci siyasal mücadeleyi ileriye taşımada önemli bir olanaksa eğer, bu olanağı gereğince kullanabilmek de ancak önemine uygun bir çaba ve iç mücadelenin sonucu olarak mümkün olabilecektir.

***

Öncelikle altını çizelim ki, devrimci örgütler güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek doğrultusunda somut çalışmalara giriş-

rek, yalnızca bugüne kadar ihmal ettikleri bir devrimci sorumluluğun gereklerini yerine getirmiş oluyorlar. Bir başka ifadeyle, sorun devrimci açıdan, devrime ve emekçi yığınlara karşı sorumluluk açısından ele alındığında, yapılan bir yükümlülüğün gereklerini yerine getirmeye çalışmaktan başka bir şey değildir. Dolayısıyla, birlik sürecine katılmak fedakarlık ya da lütufkarlık değil, bugüne kadarki duyarsızlığın ve sorumsuzluğun nihayet bir yana bırakılması anlamına gelmektedir. Bu noktanın altını çiziyoruz; zira bunun bilincinde olmak, soruna ve sorumluluğa bu açıdan yaklaşabilmek, birlik görüşmeleri sürecinin olumlu bir sonuca bağlanmasını önemli ölçüde kolaylaştıracaktır.

Tüm devrimci kuvvetler arasında sağlanması gereken güç birliği devrimci siyasal mücadelenin temel ve bugün için ayrıca çok yakıcı bir ihtiyacı olduğuna göre, komünistler de soruna bunun gerektirdiği bir duyarlılık, gayret ve sorumlulukla yaklaşabilmelidirler. Dahası bu konuda örnek ve sürükleyici bir rol oynamalıdır. Sürükleyicilik burada geleneksel darkafalılığa özgü bir “önderlik iddiası” biçiminde değil, fakat birliğin gerçekleşmesi için azami çaba, fedakarlık ve özen olarak anlaşılmalıdır. Gerçek bir önderlik konumu, kapasitesi ve yeteneği, kendisini, doğru bir politik çizginin ötesinde, tam da bu alanlardaki pratik tutumda ortaya koyar.

Başlamış bulunan sürece komünist militanlar özel bir ilgi göstermeli ve bu ilgiyi buldukları alanlardaki tüm devrimci militanlara ve devrimci örgütlerin tabanını oluşturan kitlelere yaymalıdır. Bugün için güç birliğine yönelik en acil pratik görevlerden biri budur. Birlik doğrultusundaki gelişmelerin devrimci tabana maledilmesi ve bunun birliğin olumlu bir sonuca bağlanması doğrultusunda bir basınca dönüştürülmesi sürecin seyrini kolaylaştıracaktır. Kaldı ki güç birliği alanındaki zaafın sadece örgütlerin merkezi politikalarından kaynaklandığını sanmak da bir yanılgıdır. Tabandaki kadro ve sempatizanlar da bu zaafa uygun bir politik kültürle yoğrulmuştur. Grupçuluk, önyargılar, rekabete ve didiş-

meye eğilim, tabandaki devrimci kadrolara da egemen bir kültür, bir davranış tarzıdır. Dolayısıyla birlik mücadelesini devrimci tabanda da etkili bir biçimde sürdürmek gerekir.

Hemen ekleyelim ki, içinde bulunduğumuz yılın kitlesel çıkışları, bu çıkışlar içindeki devrimci buluşmalar ve ortak davranışlar, tabanda, devrimci güç ve eylem birliğine uygun bir ortam yaratmış bulunmaktadır. Bundan en iyi biçimde yararlanmak, bu ortamı amacına uygun bir biçimde değerlendirmek her alandaki komünist militanların görevidir. Devrimci parti ve örgütlerin güç ve eylem birliği girişimlerini kamuoyuna açıklamış bulunmaları bunu ayrıca kolaylaştıran bir etkide bulunacaktır. Bu imkan daha bilinçli bir biçimde kullanılabilirdir.

***

Son siyasal gelişmeler, özellikle 1 Mayıs'ı izleyen genel karşı-devrim saldırısı, devrimci cephede güç ve eylem birliğini yakıcı bir ihtiyaç haline getirdi. Zira devletin kaybettiği mevzileri geri almayı amaçlayan bu genel karşı saldırısını püskürtmenin temel önkoşullarından biri de mevcut devrimci kuvvetlerin olanaklı en ileri bir düzeydeki mücadele birliğidir. Bu yalnızca birleşik bir direniş odağı yaratmak yoluyla, güç dengesini devrim cephesi lehine güçlendirmekle kalmayacak, fakat yanısıra, daha geniş kitlelere moral ve cesaret kazandırarak genel direnme gücünü çoğaltacak, direniş saflarını hızla genişletecek, bu arada toplumsal muhalefeti düzenin icazet sahasına hapsetmeye çalışan reformist odakların etkisizleştirilmesini de kolaylaştıracaktır. Komünistlerin birlik sorununa artan bir vurgu yapmaları, genel bir zaafın giderilmesinden öteye, bu güncel gerçeklerle de yakından bağlantılıdır.

Fakat öte yandan, devrimci güç birliğinin devrimci mücadele süreçlerini daha ileri noktalara taşımanın olanaklarından yalnızca biri olduğunu gözönünde bulundurmak, buna olduğundan fazla bir anlam ve işlev de yüklememek gerekir. Dün olduğu gibi bugün de genel devrimci siyasal mücadele sürecinin en temel zaafı, işçi sınıfı hareketinin devrimci bir mecraya hala da geçememiş olması-

dir. Mücadele, temelde ve son tahlilde, sınıflar arasında geçmektedir. Devletle devrimci kuvvetler arasındaki çatışma bunun ön plandaki politik bir yansımasıdır. Fakat eğer işçi sınıfı ve emekçiler bu mücadelede etkin ve dolaysız bir biçimde yer almıyorlarsa, devrimci kuvvetler açısından mücadele güçsüz ve etkisiz olmakla kalmayacak, sağlıklı zeminlere kaymaya da müsait olacaktır.

Elbette devrimci güç ve eylem birliğinin kendisi, işçi sınıfı ve emekçilerin daha geniş kesimlerini devrimci mücadele sahnesine çekme, bunu kolaylaştırma ana amacına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu açıdan düşünüldüğünde, iki alandaki görev ve sorumlulukları karşı karşıya koymaya kalkmak kadar anlamsız bir davranış olamaz. Ama buna rağmen konuya değinmemiz nedensiz de değildir. Gerek devrimci demokrat örgütlerin sınıfa uzaklıkla aynı anlama gelen geleneksel halkçı politik kimliği, gerekse Gazi Direnişini izleyen dönemde bunun yeni bir güçle depresmiş olması gerçeği, devrimci mücadelenin bugünkü en temel zaafına doğru bir biçimde işaret etmemizi zorunlu kılmaktadır. Komünistler için bunun karartılmasına izin vermemek apayrı bir önem taşımaktadır.

Yineliyim ki, bugünkü mücadelenin en temel zaafı, işçi sınıfının kendi devrimci kapasitesini siyasal sahnede henüz ortaya koyamamasıdır. Türkiye gibi bir ülkede, devrimci süreçlere gerçek bir güç ve belli bir istikrar kazandırmanın, kent yoksulları ve kamu emekçileri için bir önderlik eksenini yaratmanın, Kürt ulusal hareketi önünde yeni devrimci ufuklar açmanın bundan başka bir yolu yoktur. Hiçbir birleşik siyasal güç, devrimcileşmiş ve kendi devrimci öncüsünü bulmuş bir işçi sınıfının oynayabileceği bu nesnel rolü onsuz ve ona rağmen oynayamaz. Siyasal mücadele temelde bir sınıflar mücadelesi ise ve Türkiye'nin modern sınıf ilişkileri ortamında sermaye sınıfına karşı emekçiler ve ezilenler cephesine önderlik etmek kapasitesine sahip tek sınıf işçi sınıfı ise, sorunun başka türlü anlaşılması zaten mümkün değildir.

Bu vurgu, devrimci örgütlerin güç ve eylem birliğinin önemini hiçbir biçimde azaltmıyor. Yalnızca bu taktik adıma doğru ve sağ-

lam bir genel perspektif içinde bakma olanağı sağlıyor. Bu ise, komünistlere, bir yandan güç ve eylem birliğine yönelik sorumluluklarına en sıkı biçimde sarılma, fakat öte yandan bunu genel stratejik hedeflerine ulaşımlarını kolaylaştıran bir olanağa dönüştürme perspektifiyle hareket edebilme sorumluluğu yüklüyor.

Aynı şekilde bu, komünist hareketin kendi gündemi ile devrimci güç birliği arasındaki ilişkiye de ışık tutmaktadır. Her ciddi siyasal akım için kendi bağımsız çalışması ve gündemi her zaman için esastır. Komünistler bunu bir an olsun unutamazlar. Dahası, ilk bakışta çelişkili gibi görünse de, güç birliği içinde etkin bir biçimde yer alabilmek ve belirgin bir rol oynayabilmek de bu bağımsız konum ve çalışmaya sıkı sıkıya bağlıdır. Fakat eğer güç ve eylem birliği ihtiyacı ve olanağı nesnelise, bu zaten farklı örgütlerin gündemlerinin mücadelenin genel seyri üzerinden bir dizi noktada örtüşebilmesi olanağının da nesnel varlığı anlamına gelir. Dolayısıyla, birliğin gerekleri ve genel çıkarları adına bağımsız çalışma ve gündemlerden vazgeçmek nasıl manasız bir davranışsa, aynı şekilde, bağımsız çalışma ve gündem adına güç ve eylem birliği ihtiyacını görmezlikten gelmek ya da ona hak ettiği önemi vermemek de aynı ölçüde manasız bir davranış tarzıdır ve devrimci sorumlulukla bağdaşır bir yanı yoktur.

Her birlik girişiminde olduğu gibi, devrimci örgütler arasındaki güç birliği girişimi içinde etkin biçimde yer almak da temelde bir özgüven sorunudur. Bu ortak eylem süreci, sadece devrimci mücadeleyi güçlendirmekle kalmayacak, fakat aynı zamanda farklı örgütleri bizzat birleşik mücadelenin pratiği içinde birbirlerinin tabanları karşısında bir sınamadan geçirecektir. Komünistler bu noktada tam bir güvenle hareket etmelidirler. Güç birliği sürecinin devrimci tabandaki önyargıların kırılmasına, böylece farklı örgütlerin, bunlar arasındaki gerçek farklılıkların önyargısız olarak değerlendirilebilmesine, teorinin ve pratiğin gerçek ölçüleriyle yerli yerine oturtulabilmesine hizmet etmesi için çalışmalıdır.

(Ekim, Sayı:148, 1 Temmuz '96, Başyazı)

Devrimci güç ve eylem birliği

Devrimci güç ve eylem birliği nihayet devrimci parti ve örgütlerin gündemine çözülmesi gereken bir sorun olarak yeniden girdi. Kısa bir süre önce DHKC, EKİM, MLKP, TKP/Kıvılcım, TKP/ML, TDP, TİKB, ERNK ve DHP adına yapılan ortak bir açıklamada, adı geçen parti ve örgütler arasında devrimci güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek üzere görüşmeler yapıldığı bildirildi. Açıklamada, görüşmelerin yeni başladığı ve henüz sonuçlandırılmadığı belirtilmekle birlikte, “ortak devrimci mücadelenin geliştirilmesi ve faşizme karşı daha güçlü çıkışların sağlanması” amacı çerçevesinde devrimci güç birliğinin gerçekleştirileceğine dair bir kararlılık dile getirilmektedir. (Sözkonusu açıklamayı ekte yayınlıyoruz.)

Devrimci parti ve örgütlerin bu girişimi devrimci siyasal mücadelenin acil ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik önemli bir adımdır. Her zaman için gerekli olan bu tür bir birliği son dönemin siyasal gelişmeleri bugün özel bir zorunluluk haline getirmiştir. Faşist rejimin 1 Mayıs’ı izleyen yeni saldırılarını püskürtebilmenin, kazanımları koruyarak henüz yeni yeni güç kazanan devrimci kitle eylemini yeni bir düzeye çıkarabilmenin temel önkoşullarından biri de ortak bir devrimci direnme eksenini yaratabilmektir. Devrimci parti ve örgütlerin mevcut girişimi bu acil ve yakıcı ihtiyaca yanıt vermektedir.

Halihazırda açıklamayı yapan örgütler Türkiye devrimci hareketinin neredeyse tamamını temsil etmektedirler. Görüşmelerde temsil edilmeyen birkaç devrimci örgüt daha var ve bunların da katılımı sağlanabilir, sağlanmalıdır da. Öte yandan, görüşmelerde Kürt ulusal devrimci hareketini temsilen ERNK yer almaktadır. Bu tablo Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketinin ezici bir ağırlıkla temsil edildiği bir güç ve eylem birliği platformunu meydana getirmektedir. Eğer tüm parti ve örgütler devrimci olmanın ve ezilenler cephesini temsil etmenin sorumluluğu ile hareket ederlerse, daha etkili bir mücadele için kitlelere güç ve cesaret veren bir direniş eksenini yaratabilirler.

Biraz da gelişmelerin basıncı ile gündeme gelen birlik görüşmelerine yapılan açıklamadan anlaşıldığı kadarıyla halihazırda açık bir iyiniyet havası ve sonuca gitme kararlılığı hakimdir. Bu durumda sürpriz gelişmeler olmazsa eğer, görüşmeler süreci güç ve eylem birliği platformunun oluşturulması ve belli sınırlar içinde kurumlaştırılması ile sonuçlanacaktır. Bundan kuşku duymak için görünürde bir neden yok.

Fakat geçmiş deneyimlerin de gösterdiği gibi asıl sorun ilk oluşumun ve adımların ardından başlamaktadır. Gelişmelerin yarattığı basıncın harekete geçirdiği sorumluluk bilinci ve bunun beslediği bir iyiniyetle balatılan süreç, zaman içinde gitgide güçlendirilmek yerine, çok geçmeden tavsatılmakta, giderek kaba bir hayal kırıklığıyla sonuçlandırılmaktadır. Bunun yakın geçmişteki örneği 1993 yılında gündeme getirilen Devrimci Demokratik Güç Birliği (DDGB) olmuştur. Bu birlik balangıçta hayli iddialı bir biçimde ilan edildiği halde, Avrupa'daki kısa süreli bazı ortak girişimlerin ardından sessizce dağılıp gitmiştir. Bunun nedenleri konusunda kitlelere ve devrimci kamuoyuna ortak bir açıklama dahi yapılmamıştır. Katılımcılardan herhangi biri de, birlik sorunuyla bu kadar kolay oynama sorumsuzluğunu kendi cephesinden sorgulamak ve açık bir eleştirinin konusu yapmak ihtiyacı duymamıştır.

Yeni devrimci güç birliği girişimi için daha henüz başındayken

yakın geçmişin bu deneyimlerini gözönünde bulundurmak durumundadır. Devrimci güç ve eylem birliği devrimci siyasal mücadelenin önemli, zorunlu ve bugün için acil bir ihtiyacı olarak değerlendirildiğine göre, onu kolayından yeni bir başarısızlıkla yüzyüze bırakmak büyük bir sorumsuzluk olacaktır.

Kuşkusuz bunu önlemenin temel önkoşullarından biri de bu birliğin esaslarını, sınırlarını, mevcut ve muhtemel sorunlarını şimdiden açık bir tartışmanın konusu yapmak, bu konuda genel sınırlar içinde bir mutabakat sağlamaktır.

Güç ve eylem birliği nesnel ve zorunlu bir ihtiyaçtır

İç parçalanmışlık ya da çok parçalılık dün olduğu gibi bugün de devrimci hareketimizin bir gerçeğidir. Bunun nesnel-toplumsal mantığı ile, bunu mantıksal temellerin ötesinde bir zaaf derecesine vardırın öznel nedenler ne olursa olsun, burada bizim için asıl önemli olan, siyasal mücadele sahnesinde bir dizi farklı devrimci parti ve örgütün bugünkü nesnel varlığıdır. Bu nesnel durum ise, bu parti ve örgütler arasında bir güç ve eylem birliğini her zaman için mücadelenin nesnel bir ihtiyacı olarak ortaya çıkarır. Zira bu farklı parti ve örgütlerin elindeki güç ve olanaklar devrimin güç ve olanaklarıdır. Bunlar mümkün sınırlar içinde ortak devrimci amaçlar çerçevesinde birleşik devrimci mücadele için biraraya getirilmek durumundadırlar. Bunun bugüne kadar yapılamamış veya gereğince yapılamamış olması, devrimci parti ve örgütlerin yeterli bir devrimci sorumluluk ve olgunlukla hareket edememelerinin bir sonucudur. Anlaşılması hayli güç bu açık kusurun mücadele içindeki kitlelerde tepki ve güvensizliğe yolaçtığı ise iyi bilinmektedir.

Ne ideolojik konum farklılıkları ve ne de pratik çalışmada alan ya da öncelik farklılıkları bu tür bir güç ve eylem birliğine engel değildir. İdeolojik konum farklılıkları engel değildir; zira sözkonusu

olan zaten farklı devrimci akımların asgari bir devrimci temel üzerinde devrimci güç ve eylem birliğidir. Aynı şekilde, çalışma alanı ya da önceliklerindeki farklılıklar da buna engel değildir; zira sözkonusu olan tam da bu farklı yönelimler içinde yaratılmış güç ve olanakları mümkün olan her durum ve zeminde birleşik bir mücadele kuvveti olarak seferber edilebilmesidir. Ya da bunların ortak dönemsel hedeflere paralel bir çabaya yönlenebilmesidir.

Siyasal yaşamın somut seyri, ihtiyaç duyulan şeyin anlamını, kapsamını, işlevini ve somut yararlarını pratikte hergün döne döne en somut biçimde ortaya koymaktadır. Farklı toplumsal kesimlerin hareketlilikleri, çeşitli alan ya da sektörlerdeki yerel gelişmeler, genel kitlesel eylemler vb., devrimci parti ve akımları sık sık kendiliğinden ya da yöresel inisiyatifler sayesinde bir araya getirmekte, ortak tutum ve davranışlara zorlamaktadır. Semtlerde sık sık olan budur. Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu kendi alanında bunun olumlu ve ileri bir taze örneğidir. Şubat-Mart ayının öğrenci hareketliliğinde yaşanan ve Üniversite Öğrenci Platformu olarak somutlaşan budur. 1 Mayıs'ta yaşanan bu olmuştur.

Bütün sorun, devrimci parti ve örgütlerin merkezi bir inisiyatifle, açık bir tutum ve müdahaleyle tüm bunlara daha bilinçli, daha kapsamlı ve sürekli bir varlık ve işlerlik kazandırmasıdır. Bu her düzeydeki güç ve eylem birliğini daha güçlü kılacak, devrimci kitle eylemini güçlendirmenin daha etkili bir kaldıracağı haline getirecektir. Ve kuşkusuz, reformist odakların etkisizleştirilmesi de bu sayede çok daha kolay bir iş haline gelecektir.

Genel sol hareketin değil solun devrimci kanadının birliği

Komünistler geride kalan 1995 yılına ilişkin değerlendirmelerinde şu gözlemi ortaya koymuşlardı:

“Daha genel planda ele alındığında, geride kalan yılın sol hareket açısından en önemli olgusu, iç saflaşmalarda yaşanan yeni

gelişmeler ve ulaşılan yeni açıklıklar olmuştur Bu öncelikle sosyalizm iddiası taşıyan genel sol hareketin devrimci ve reformist grupları arasında yaşanmıştır Sol hareketin devlet ve düzen karşısındaki konumlarıyla iki ana kesimini oluşturan devrimci ve reformist akımlar; bugün artık birbirlerinden gitgide daha açık çizgilerle ayrılmış durumdadırlar Bu saflaşma yalnızca olayların akışıyla ve baskısıyla kendiliğinden yaşanmakla kalmıyor Daha da önemlisi, özellikle devrimci saflarda, gitgide daha çok bilince çıkarılıyor ve bilinçli bir tutumun konusu haline getiriliyor Bu son nokta, devrimci siyasal mücadele açısından '95 yılının en önemli kazanımlarından biri sayılmalıdır ” (Ekim, sayı:138, başyazı)

Bu değerlendirmeyi izleyen gelişmeler yapılan gözlemi ayrıca doğruladı. Şubat ayında patlak veren öğrenci hareketinde devrimci akımlarla reformist akımlar belirgin biçimde ayrı ayrı saf tuttular. İstanbul'daki görkemli 1 Mayıs gösterisi, solun devrimci kesimleri ile reformist kesimlerinin iki ayrı saf oluşturduğunu bizzat sıcak eylemin içinde en net biçimde açığa çıkardı. 1 Mayıs'ta uygulamaya konulan provokasyon ile bu provokasyona dayandırılan genel karşı-devrimci kampanya karşısında takınılan tutumlar, aynı şekilde, solun devrimci ve reformist kesimlerini bir kez daha iki ayrı kamp halinde saflaştırdı. Bir süredir faşist saldırıların öncelikli hedefi haline getirilen cezaevlerinde, bu saldırılara karşı direnişi ülke çapında koordine etmek için oluşturulan Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu içinde yalnızca devrimci örgütler biraraya geldiler.

'95 yılının belirginleştirdiği saflaşmanın üzerine gelen son altı ayın tüm bu kritik siyasal olayları solun iki kanadının belirgin çizgilerle birbirinden ayrıldığını yaşam içerisinde bir kez daha teyid etti. Bir yanda, kendini devlet ve düzen karşısında devrimci konumda tanımlayan ve yaşam içinde buna göre konumlanan ve davranan parti ve örgütler. Öte yanda, geçmişten gelen ya da son 15 yılın tasfiyeci süreçlerinin devrimci kimliklerini tükettiği, düzenin icazet sınırları içerisine ittiği legalist-tasfiyeci reformist çevre ve partiler.

Siyasal yaşam sorunu pratikte çözmüş, herkesin açık seçik görebileceği netlikte bir saflaşma yaratmıştır. Dolayısıyla, bize gerekli olan, yaşam içinde gerçekleşen bu ayrışmanın devrimci kanadını oluşturan parti ve akımların güç ve eylem birliğidir. Gerekli olan, solun devrimci kanadının oluşturacağı güçlü bir birleşik devrimci direniş eksenidir. Bu aynı zamanda devrimcilikle reformizm arasında salınan bazı ara güçleri ileriye çekebilmenin, kitleler üzerindeki reformist etkinliği kırmanın ve mümkün olan her durumda, bu akımların kontrol ettiği güçleri yedekleyebilmenin de en iyi yoludur. Şubat-Mart öğrenci eylemlerinde bu belli ölçülerde başarıldı. İstanbul'daki 1 Mayıs gösterisinde reformist sol akımlar kof kitleleriyle gölgede bırakıldılar. Zindanlarda yaratılan devrimci direniş eksenini, reformist sol akımlara mensup tutukluları gecikerek de olsa eyleme katılmaya zorladı, vb.

Devrimci parti ve örgütlerin yaratacağı birleşik bir mücadele eksenini, sol reformist akımları, ya devrimci güç birliğinin ardından sürüklenmeye zorlayacak, ya da gitgide daha çok teşhir ve tecrit olma akibetiyle yüzyüze bırakacaktır.

Sol hareketteki açık iç saflaşmayı doğrulayan bir başka gelişme daha var. Bu, bizzat reformist sol akımların kendi aralarındaki bloklaşma girişimidir. Legal alanda faaliyet gösteren ÖDP, EP, HADEP, DBP ve SİP son zamanlarda pepeşe bölgesel eylem birliği platformları kurmaktadır. Bunların giderek yaygınlaştırılacağı anlaşılıyor. Olayların mantığı katılımcı partileri bunu ülke çapında genel bir eylem birliği platformu olarak ilan etmeye zorlayacaktır. Kuşkusuz reformist solu buna zorlayan sermayenin ağırlaşan saldırılarıdır. Fakat bu reformist güçbirliği bloku kitlelerin karşısına bir birleşme eksenini olarak çıkarılmaktadır. Legal konumun avantajları kullanılarak sendikalar ve öteki kitle örgütleri ile girilen ilişkiler bu oluşumun kitlelere sahte bir alternatif olarak sunulmasını ayrıca kolaylaştırmaktadır. Demek oluyor ki, devrimci örgütlerin birleşik bir direniş kuvveti olarak kitlelerin karşısına çıkmaları bu koşullarda çok daha gerekli ve acil hale gel-

miştir. Yineleyelim ki, eğer devrimci örgütler bunu başarırlarsa, böylece reformist solun legal platformlardaki politik etkinliklerini kendi mücadelelerinin hizmetine koşmayı da çok daha kolay başarabileceklerdir. Tersî durumda ise reformist sol, yarattığı bloklaşmanın da verdiği güç ve cazibeyle, kendini kitlelere bir alternatif olarak sunmada daha büyük avantajlarla hareket edebilecektir.

Devrimci örgütlerin güç ve eylem birliği devrimci bir siyasal mücadele platformu demektir. İşin doğası gereği, bu platform kendini açık bir devrimci kimlik üzerinden tanımlamak durumundadır. Bunun genel çerçevesi, mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısında devrim hedefiyle hareket etmek, devrimci iktidar perspektifini savunmaktır. Bu çok genel, elbette bu haliyle farklı yorumlara hayli açık bir platformdur. Fakat buna rağmen genel ve asgari bir devrimci çerçeveyi bize veren de budur. Bundan ötesi devrimci strateji tartışmalarına girer ki, bu alanda varlığı kuşku götürmeyen temel farklılıklar asgari müşterekler üzerinde oluşturulmuş bir devrimci eylem birliğini engellemediği gibi, bugünkü koşullarda ilgilendirmez de. Siyasal mücadele sürecinin solun bünyesinde yarattığı somut saflaşma asgari devrimci kimliği taşıyan akımları zaten iyi-kötü netleştirdiği için, bugün mevcut birlik girişimini oluşturan örgütler arasında bu konuda belirgin bir görüş farklılığı da yoktur. Genel eğilim reformist solu dışında bırakan (dahası etkisizleştirmeyi hedef alan) ortak bir devrimci eksen yaratabilmek yönündedir. Önemli ve acil olan bunun gereklerini yerine getirebilmektir.

Birliğin genel devrimci zemini alanındaki açıklık mevcut güç ve eylem birliğini sağlıklı ve kalıcı kılabilmenin temel bir önkoşuludur. Yakın geçmişteki başarısız DDGB girişiminin en temel zaafî bu alandaki belirsizliği olduğu için bu noktayı özellikle vurguluyoruz. Bu vurgu çerçevesinde, komünistlerin DDGB'nin bu temel zaafına zamanında yönelttiği eleştirinin özünü toparlayan bir pasajı buraya aktarıyoruz:

“Kurulu toplumsal düzene ve siyasal sınıf iktidarına karşıtlık, devrimci olmanın asgari koşuludur Devrimci, kendini devrim hedefi ve iktidar perspektifiye tanımlar Bunlar gerçekten devrimci olacak bir güçbirliğinin asgari koşulları, Bildiri'nin ifadesiyle 'ortak payda'sıdır Ancak böyle bir ortak payda üzerinde yükselen bir devrimci güç birliği, Türkiye ve Kürdistan devrimini ileriye götürebilir. Kürt ve Türk emekçilerine devrimci bir çıkış yolu, bir iktidar alternatifi ve hedefi hazırlayabilir. Ve ancak bu perspektif içinde yürütülen bir demokrasi mücadelesi, hem yığınların bir dizi demokratik hak ve talebinin elde edilmesine ve hem de, bu mücadelenin bugün bir çözümsüzlük ve çürüme içinde olan sermaye iktidarının temellerine yönelmesine hizmet edebilir.

“DDGB'nin şimdiki platformu ise, niyetlerden bağımsız olarak, 'kitlelerin devrimci mücadelesininin' düzeniçi 'siyasal çözüm'lere kanalize olmasına, düzen kanalları içinde eriyip kaybolmasına yolaçar ” (Ekim, sayı: 81, 15 Eylül '93: Ekimler, sayı: 2, s.264)

Birliğin güçlü, etkili ve kalıcı olabilmesi için...

Devrimci güç ve eylem birliğini gerçekleştirmenin, güçlendirmenin ve süreklileştirmenin temel önkoşullarından biri, onu hızla devrimci kadrolara ve tabana maletmektir. Zira merkezi girişimlerle önü açılan eylem birliği süreci asıl sonuçlarını taban inisiyatifleriyle ortaya koyacaktır. Bu nedenle birlik içinde yer alan tüm örgütler, güç ve eylem birliği sorununu kendi saflarına maletmek, safları döne döne bu doğrultuda eğitmek, teşvik etmek ve yönlendirmek sorumluluğu ile yüzyüzedirler. Genel açıklamaları imzalamakla yetinmek, fakat tabanını girilen sürecin somut gereklerine etkin biçimde hazırlamak sorumluluğundan geri durmak, açık bir samimiyetsizlik göstergesi olacaktır. Temenni edilmeyen bu tür bir durumun yaşanması halinde, birliğin öteki bileşenleri bu konudaki samimiyetsizliği kitleler ve devrimci kamuoyu önünde

açıkça eleştirmek, gerektiğinde teşhir etmek hakkına sahip olabilmelidirler.

Öte yandan, devrimci güç ve eylem birliği bir politik işbirliği, belli durumlarda ve belli sınırlar içinde bir politik uzlaşma platformudur. Fakat bu örgütler arası ilişkilerde açık bir ideolojik eleştiri ve mücadeleyi engellememelidir. Tersine devrimci işbirliği, ideolojik eleştiri, tartışma ve mücadele için, bunun sağlıklı ve amaca uygun bir biçimde gerçekleşebilmesi için yeni ve daha ileri bir olanak olarak değerlendirilebilmelidir. Samimiyetsiz uzlaşmalar ve karşılıklı suskunluklar birliği alttan alta kemirir ve onun yıkımını hazırlar. İdeolojik mücadele yerine küfür ve hakareti, demagoji ve tahrifatı seçmeye duyulan geleneksel eğilim ise birliği bir başka yönden torpilleyen bir rol oynar. Devrimci güç ve eylem birliği sürecinin geleneksel devrimci hareketin bu yapısal zaaflarını bir ölçüde olsun törpüleyeceğini ummak istiyoruz.

Bununla bağlantılı son bir nokta olarak ekleyelim ki, birlik süreci, bu sürecin bilgisi ve sorunları, sürekli olarak devrimci tabana ve kitlelere açık olmalıdır. Açıklık devrimci güç ve eylem birliği ilişkisi sürecinin de temel bir ilkesi olmalıdır. Samimiyetsiz ve hesapçı tutumların, liberal ya da sekter grupçu eğilimlerin devrimci işbirliğini kolayından boşa çıkarmasını önlemenin etkili bir yoludur bu. Devrimci tabanın ve kitlelerin denetimine, dolayısıyla tutum ve tepkisine açık olacak bir ilişki süreci, herkesin çok yakınıyor görüldüğü geleneksel grupçu zaafları en aza indirecektir. Ya da bunda ısrar edenler bunun sonuçlarına da katlanacaktır.

Açıktır ki, genel ve asgari bir devrimci kimlik tanımı, bize yalnızca güç ve eylem birliğinin genel çerçevesini vermektedir. Fakat asıl önemli olan, birliği somut bir devrimci eylem platformu üzerinde hayata geçirmektir. Mücadelenin dönemsel temel taktik sorunları her ne ise, neler üzerinde mutabakat sağlanıyorsa, bunları esas alan bir ortak yüklenişi birleşik ya da paralel girişimlerle hayata geçirmektir. Birliği besleyecek ve yaşatacak olan temelde böylesi bir taktik çerçevedir. (Önemli gördüğümüz bu soruna iliş-

kin düşünce ve önerilerimizi ayrıca ortaya koymayı düşünmüyoruz.)

“Cephe” değil, devrimci güç ve eylem birliği

Eylem birliğine ilişkin tartışmalar, bazı çevrelerde, son derece somut, pratik ve güncel bir sorunu soyut kavramsal tartışmalar içinde boğmaya, böylece temel bazı kavramları da uluorta kullanarak dejenere etmeye vesile oldu. Siyasal mücadele sürecinin ısrarla dayattığı ve aslında tabandaki gelişmelerin kendiliğinden zorladığı bir devrimci güç ve eylem birliğinin sorunlarını tartışırken, bunu “cephe” sorunuyla karıştırmak kadar anlamsız bir şey olamaz. Bu dikkatleri somut bir sorundan bugün için tümüyle soyut bir alana, stratejik cephe sorununa çekmekte, bu ise “cephe”nin temelde proletarya önderliğinde bir sınıflar ittifakı olduğu, olması gerektiği üzerine “bilinmez gerçekler”in anlamsız bir biçimde yinelenmesine yol açmaktadır.

Devrimci hareketin bugünkü çok parçalı tablosu, ideolojik-politik konum bakımından son tahlilde devrimden çıkarı olan sınıf ve tabakaların konum ve eğilimlerine tekabül etse de, bugünkü devrimci akımlar henüz belli sınıf ve tabakaların politik temsilcileri olarak siyasal mücadele sahnesinde belirgin bir rol oynamayı başarıyor değiller. (Bunun tek gerçek istisnası denebilir ki ulusal halk hareketinin temsilcisi olarak PKK’dır.) Elbetteki bu akımlardan bazılarının gelişme süreci (genel devrimci gelişme sürecine de bağlı olarak) bu doğrultuda ilerleyebilir. Fakat bu bugünün olgusu değil, geleceğin potansiyel bir ihtimalidir. Aynı süreç, bugünün bazı devrimci akımlarının herhangi bir toplumsal sınıf tabanına oturmadan silinip gitmesine de sahne olacaktır ki, bu da geleceğin bir sorunudur. Dolayısıyla bugünün devrimci akımları arasında toplumsal temsil gücüne dayalı olarak getirilecek bir “cephe” üzerine tartışmalar, somut bir sorunu karartan fantastik tartışmalar olmaktan öteye bir anlam taşımamaktadır.

Bugün neredeyse tamamı kendini proletaryanın politik temsil-

cisi olarak tanımlayan çok sayıda devrimci parti ve örgütler gerçeği ile yüzyüzeyiz. Bunlar kendi güçleri, olanakları ve yetenekleri ölçüsünde devrimci siyasal mücadele sürecine katılmaktadırlar. Bugünün sorunu ve çıplak ihtiyacı, faşist sermaye iktidarına karşı mücadelede bu devrimci kuvvetlerin güç ve eylem birliğini mümkün olan en ileri sınırlar içinde gerçekleştirmektir. Bu basitçe bir güç ve eylem birliğidir. Burada “devrimci cephe” ifadesi, bilinen kavramsal anlamıyla değil, olsa olsa günlük dildeki anlamıyla, yani birleşik bir devrimci direniş eksenini oluşturma anlamında kullanılabilir. Yapılacak işbirliğine bundan öte bir anlam atfetmeye kalkmak kulağa hoş gelen şaşaalı bir iddia olmaktan öteye gitmez. Gereksiz karışıklıklara yolaçarak stratejik cephe sorunu üzerine anlamsız tartışmalara, daha da kötüsü, güncel bir ihtiyaç olan eylem birliğinin gerçek sorunları üzerine ilerletici bir tartışmadan uzaklaşmaya neden olur.

Kaba bir karışıklığın ürünü olan bir başka örnek ise Demokratik Muhalefet Meclisi önerisidir. Deyim uygunsa bu öneride isimden içeriğe ve amaca kadar herşey karmakarışıktır.

Bir kere kavramları nesnel devrimci içerikleri ile anlaşılacaksa eğer, “muhalefet meclisi” kavramının kendisi bir çelişkidir. Devrimci terminolojide “meclis” kavramı “muhalefet” kavramıyla bağdaşmaz. Devrimci açıdan meclis Rus dilindeki sovyet’in Türkçe’deki karşılığıdır. Bu ise onun devrim ve iktidar kavramlarıyla kopmaz bağına anlatır. Bugünün siyasal mücadele koşullarında, devrimci sürecin bu aşamasında, bu kavramı üstelik “muhalefet” tanımını içinde kullanmak, onun tüm devrimci içeriğini boşaltmak anlamına gelir. Devrimci sürecin gelecekteki ileri aşamaları kitlelerin açık devrimci inisiyatifine dayalı örgütlenmeler olarak “meclisler”i gündeme getirdiğinde, bunlar hiç de “muhalefet” organları değil, fakat ayaklanma ve ayaklanmanın başarısı ölçüsünde ise tamam iktidar organları olacaktır. Biz terimi bu anlamda kullanmıyoruz demek de sorunu çözmez. Zira kavramsal içeriği olan bir terimi olur olmaz kullanmak hakkına sahip değiliz.

Demokratik Muhalefet Meclisleri önerisinde içerik isimlendirmeden de beter bir karışıklığın ifadesidir. Bu meclislerin iki düzlemdeki birlik ihtiyacına yanıt vereceği söyleniyor. İlkin, devrimci ve reformist ayrımı gözetmeksizin tüm sol güçlerin birliğine; ve ikinci olarak her sınıf ve kesimden halk kitlelerinin birliğine...

Önce devrimci hareketin kendi içinde birliği yerine, reformistleri de içeren genel sol birlik önerisi, geriye doğru atılmış kocaman bir adımdır. Bu mücadelenin ve pratiğin teyid ettiği belirgin bir saflaşmayı reformistler lehine karartmak, bu konuda kitlelerin bilincinde reformistlerin yararlanacağı kaba karışıklıklara neden olmak anlamına gelir. Niyet bu olmasa da sonuç bu olur. Devrimci hareketi oluşturan örgütlerin önünde birleşik devrimci bir eksen yaratarak reformist solun sahte alternatif konumunu boşa çıkartmak, tasfiyeci ve icazetçi solun kitle mücadelesinin önüne ördüğü barikatları yıkmak gibi acil ve yakıcı bir devrimci görev durmaktadır. Sol hareketin tüm kesimlerini birleştiren bir platform arayışı bu acil devrimci göreve sırt çevirmek, en azından geri plana itmek anlamına gelir.

Türkiye solunun tüm kesimlerini “demokrasi mücadelesi” paydası altında eşitlemek ve birleştirmek gibi geçmişte ve bugün daha çok PKK’nın eğilim duyduğu bir işe bugün Demokratik Muhalefet Meclisleri adı altında DHKC’nin talip olması ciddi bir zaafiyet göstergesidir ve DHKC payına açık bir talihsizliktir.

Öte yandan, siyasal akımların güçbirliği ile farklı kesimlerden kitlelerin birliği, birbirini kesen yönleri olsa da temelde farklı sorunlardır. Bunlar farklı düzlemlerdir ve bunu tek bir örgütsel biçim içinde bir sonuca bağlamak bir başka temelsiz girişimdir. Gerekli olan mücadele içinde kitlelerin devrimci birliği ise eğer, bunu kolaylaştırmanın ve gerçekleştirmenin temel koşullarından biri de birleşik bir devrimci eksen yaratabilmektir. Dolayısıyla öncelikli sorun Demokratik Muhalefet Meclisi değil, fakat devrimci güç ve eylem birliğidir.

Demokratik Muhalefet Meclisleriyle farklı sınıf ve tabakaları

birleştirmek amacına gelince, bunun boş ve umutsuz bir çaba olduğunu söylemek zorundayız. Devrimci siyasal yaşamda farklı kesimlerden yığınları öncüler tarafından tasarlanmış ideal örgütsel biçimler değil, fakat bizzat mücadelenin kendisi (yeni ve ileri düzeyi) birleştirir. Mücadelenin dinamizmi ve yaratıcılığı bu arada kendi yeni düzeyine uygun örgütsel biçimler de üretir. Yığınların mücadelesi birbirinden kopuksa, elbetteki bunu gidermek için yoğun bir siyasal çaba ve bunu kolaylaştıracak devrimci taktik açılımlar gereklidir. Fakat masa başında üretilmi en ideal örgütsel biçim bile, sözde “taktik bir açılım” olarak bu birliği sağlamada herhangi bir ciddi rol oynayamaz. Kitle mücadelesinde yeni örgütsel biçimler genellikle yeni mücadele biçimlerini (ve düzeylerini) arkadan izlerler. Bir başka deyişle, örgütsel biçim mücadele biçiminden daha ileri bir noktada olamaz. Zira yığın mücadelesi söz konusu olduğunda, örgütsel biçimleri belirleyen her zaman mücadele biçimleridir. Bu tıpkı henüz ayaklanmanın eşiğine gelmemiş bir kitle hareketinin, ayaklanmaya uygun bir örgütsel biçim olan sovyet’i (şura’yı, meclis’i, konsey’i) retememesi gibidir.

Ama eğer Demokratik Muhalefet Meclisleri barışçıl, geri ve bu geriliğine uygun gevşek örgütsel oluşumlar olarak düşünülüyorsa, bu durumda bunlar olsa olsa, mevcut “Demokrasi Platformları”nın (devrimci güçlerin de içinde yer aldığı) yeni bir türü olur ki, bu ise tüm öteki temel kusurları bir yana, “meclis” isimlendirilmesiyle bile koca bir karışıklığa zemin yaratmak demektir. “Demokrasi Platformu” bu açıdan çok daha uygun bir isimlendirilmedir. Ama bu tür geri ve icazetli reformist platformları oluşturma içini reformistlerin kendisine bırakmak, devrimci açıdan yapılabilecek tek doğru iş değil midir?

Devrimciler bu tür oluşumların sağlayabileceği belli imkanlardan yararlanmayı elbette reddetmeyeceklerdir. Fakat bunun bile temel koşullarından biri, bu tür bir devrimci yararlanmayı olanaklı kılacak bağımsız bir birleşik devrimci eksen yaratmaktır. nceliği ve dikkatleri bugün için devrimci g ve eylem birliği üzerinde

yoğunlaştırmaktır.

Son olarak, PKK tarafından ortaya atılan, içeriği ve işlevi henüz açıkça ortaya konulmamış bulunan Demokratik İttifak Partisi önerisi var. Bu konuda söylenecekleri önerinin açılacağı zamana bırakmak en doğrusudur. Fakat sözkonusu edilenin geçmişte sık sık sözkonusu edilen türden bir öneri olduğu da az çok bellidir. PKK Türkiye sol hareketini ayırım gözetmeksizin “demokrasi mücadelesi” paydası altında eşitlemek ve legal bir demokratik partide birleştirmek eğilimini hala sürdürüyor görünmektedir. Oysa PKK'nın önündeki acil ve öncelikli sorun, Türkiye devrimci hareketinin birleşik bir devrimci eksen yaratmak çabası içinde olduğu bir sırada, Kürt ulusal devrimci hareketinin temsilcisi olarak kendi cephesinden bu devrimci eksenin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Öteki herşey ancak bu koşulda ve bunun ardından tartışılırsa bir anlam ifade edebilir.

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 9, 7 Temmuz 1996)

Birliğin ilkesel çerçevesine ilişkin sorunlar

Devrimci örgütler arası güç ve eylem birliği görüşmeleri devrimci basında konuya ilişkin tartışmalar eşliğinde sürüyor. Temenni edelim bu görüşme trafiği ve tartışma süreci gereğinden fazla uzamaz, bir tür sürüncemeye dönüşmez.

Öncelikle güncel durumun ve gelişmelerin buna tahammülü yok. Sermaye iktidarı 1 Mayıs'ın hemen ardından ve 1 Mayıs'ta sergilenen devrimci başarıdan gerekli sonuçları çıkararak genel bir karşı saldırı başlatmış bulunuyor. Amaç devrimci kitle hareketini henüz yeni yeni güç ve tempo kazanmaya başladığı bu ilk gelişme safhasında boğmak, yeni bir aşamaya sıçramasına fırsat vermemektir. Sermaye iktidarının hesabının bu olduğu ve bu hesabı boşa çıkarmanın günün en acil ve yakıcı görevi olduğu üzerine tüm devrimci çevrelerde bir görüş birliği var. Kaldı ki değişik zamanlarda hep sözü edilen, ama hep de ortada bırakılan merkezileştirilmiş bir devrimci güç ve eylem birliği sorununun aniden gündeme girmesi ve somut görüşmelere konu olması tam da bu güncel durumla, bunun zorunlu gerekleriyle bağlantılıdır. Bunu da herkes biliyor. Demek oluyor ki sermaye iktidarının karşı saldırısını püskürtmenin ve devrimci kitle hareketini ileriye taşımanın öteki şeyler yanında birleşik bir devrimci direnme odağı oluşturmaktan geçtiği basit gerçeği, aynı şekilde, güncel duruma ve görevlere ilişkin değerlendirmelerin bir başka ortak buluşma noktası.

Bütün bu siyasal değerlendime ve belirlemelerin gerçekten bir anlamı varsa eğer, bunlar boş sözler değil de güncel durumun ve bunun belirlediği devrimci sorumluluğun bir ifadesiyse eğer, bu durumda güç ve eylem birliğine ilişkin asgari çerçevede süratle anlaşmak, bunu kitlelere ilan etmek ve pratikte ilk adımlarını da bir an önce somutlamak gerekmektedir. Faşist sermaye rejiminin saldırısı her gün her an sürüyorken ve gerekli karşı direnci bulamadığı bir durumda arzuladığı sonuçlara parça parça ulaşması ciddi bir riskken, devrimciler aylara yayılacak bir görüşme trafiğiyle ve sonu gelmeyen tartişmalarla mı oyalanacaklar? En fazla bir kaç hafta içinde pekala sonuca bağlanabilecek bir sorunu aylara yayılacak bir görüşme trafiği içinde süründürmeye rıza gösterilebileceğini düşünmek bile istemiyoruz. Devrimci örgütler gerçek bir ciddiyet ve sorumluluk sınavından, devrimci ciddiyet ve devrimci siyasal mücadeleye karşı sorumluluk sınavından geçiyorlar. Dükkanıcı dargörüşlülük mü, emekçi yığınlara ve devrime karşı sorumluluk mu- herkes soruna ve sorumluluklarına bu açıdan bakmalıdır.

Söz konusu olan nasıl çözüleceği, ne tür bir sonuca bağlanacağı çok bilinmeyen bir girişim de değildir. Herşey bir yana, geçmişin olumsuz fakat son derece öğretici deneyimi, nelerden kaçınmak ve neyi nasıl yapmak gerektiği konusunda önemli açıklıklar sunuyor. Devrimci yayın organları durmadan geçmişin olumsuz deneyimlerine dikkat çekiyorlar ve bugün artık bu tür olumsuz, sorumsuz, ham tutum ve davranışlardan uzak durmak gerektiğine işaret ediyorlar. Demek ki herkes genelde tavsiye ettiğine öncelikle kendisi uysa, sorunun çözümlü de bir hayli kolaylaşır.

Öte yandan, güç ve eylem birliği sorunu 1 Mayıs'ın ardından özel bir ağırlıkla gündeme oturmuş olsa bile, onu besleyen ve örgütlerin önüne genel planda çözülmesi gereken bir sorun olarak çıkaran bir pratik birikim (ve dolayısıyla deneyim) süreci de var. Semtlerde, öğrenci hareketinde, kitle eylemlerinde ve 1 Mayıs'ta, zindanlarda, legal alanda, kamu çalışanları kesiminde ve nihayet

yurtdışında yaşanan, son 6 ay içinde belirgin sonuçları görülebilen güç ve eylem birliği süreçleri var. Bu birikim ve deneyim, neyin nasıl olabileceği konusunda ayrıca açıklıklar sunuyor. Açıklıkların ötesinde bu, gerçekte güç ve eylem birliği sorununun pratikte şimdiden kısmi bir çözümdür de. Bu somut adımlardan güç alarak, bu adımların deneyimlerinden en iyi biçimde yararlanarak, uygulamayı genelleştirmek ve merkezileştirmek çok mu zor? Örgütlerin ortak merkezi inisiyatifleriyle bizzat tabandan gelişen bu sürece yeni bir kuvvet kazandırmanın, onu sürekli, sistemli ve tüm alanları kapsayan somut bir işbirliği haline dönüştürerek yeni bir düzeye çıkarmanın, bugüne kadarkiyle kıyaslanmayacak bir etkinliğe kavuşturabilmenin ne gibi bir güçlüğü var? Diyelim ki var. Peki nedir bu güçlükler? Neden açıklıkla ortaya konulmuyor ve illa tartışılacaksa bunlar üzerinden tartışılmıyor? Hiç değilse bu aşamada kaba bir sorumsuzluktan sözedilemeyeceğine göre, belli ki üzerinde henüz gerekli açıklıkla anlaşılmayan bazı sorunlar var. Bunlar her ne kadar yeterli açıklıkta ortaya konulamıyorsa da, bazı öneriler üzerinde gösterilen ısrar, bu sorunların bazılarının neler olduğu konusunda belli ipuçları sunuyor. Bunlara ilişkin düşüncelerimizi ortaya koymak istiyoruz.

Birliğin niteliği konusunda karışıklıklar

Devrimci güç ve eylem birliği görüşmelerini sürdüren parti ve örgütlerin görüşme sürecini kamuoyuna açıklayan ilk ortak bildiri, girişimin amacı ve çerçevesini tanımlayan şu sözlerle bitiyor:

“... Ortak bir devrimci mücadele gücü oluşturmak, faşizme karşı yürütülen devrimci mücadelenin güncel ve temel bir ihtiyacıdır Bunun için, biz aşağıda imzaları bulunan siyasi örgüt ve partiler; her türlü grupçu, sekter kaygı ve önyargılardan arınarak güçlerimizi, yeteneklerimizi, olanaklarımızı birleştirerek, ortak kültür ve gelenekler yaratarak ve yaşamın her alanında mücadele cephesini güçlendirme hedefiyle, belirli bir program ve siyasi gün-

demi olan, ülkemizdeki güncel siyasal gelişmelere müdahale yeteneği ve inisiyatifi gösteren bir süreç başlatmış bulunuyoruz. ... Biz imzaları bulunan siyasal örgüt ve partiler ortak devrimci mücadelenin geliştirilmesi ve faşizme karşı daha güçlü çıkışların sağlanabilmesi için devrimci muhalefet güçlerinin birlikteliğinden yanayız. Bu görev ve sorumluluk bilinciyle görüşmelere başlamış bulunuyoruz.”

Bu sözleri okuyan herhangi bir kimsenin bundan çıkaracağı en tartışmasız sonuç, çeşitli devrimci parti ve örgütlerin asgari devrimci müşterekler çerçevesinde nihayet bir araya geldiği, kendi aralarında **birleşik bir devrimci mücadele eksenini** yaratmaya giriştikleridir. Bu böyleyse eğer, hiç değilse bu bildirinin altında imzası olan örgütler açısından birliğin amacı ve niteliği konusunda bir karışıklıktan söz edilebilir mi? Oysa gariptir, böyle bir karışıklık gerçekten var. DHKP-C'nin Demokratik Muhalefet Meclisleri, PKK'nın ise Demokratik İttifak Partisi üzerindeki ısrarlarını görüşme platformlarına taşımaları ve bekledikleri desteği göremelerinden dolayı da şu an için ortaya adım atılamaz bir durumun çıkması bunu gösteriyor.

Genel planda her iki önerideki ısrara, bu örgütlerin bu önerilerinin ifade ettiği politik tutumu izlemekte gösterecekleri kararlılığa kimsenin bir şey demesi düşünülemez. Bunlar üzerine görüşmeler, tartışmalar, eleştiriler ayrıca sürdürülür. İyi ama bunların devrimci parti ve örgütlerin asgari devrimci müşterekler üzerinde gerçekleştirmeleri gereken bir devrimci güç ve eylem birliği sorunuyla ne ilgisi var? DHKP-C Demokratik Muhalefet Meclisleri'ni solun tüm güçlerinin yanısıra halk sınıf ve tabakalarının farklı kesimlerini birleştirme platformu olarak görüyor. PKK ise henüz içeriğini doğru dürüst açmamış olsa bile, anlaşıldığı kadarıyla, Demokratik İttifak Partisi'ni, her türlü demokratik muhalefet gücünün birleşme platformu olarak görüyor. Oysa oluşan görüşme platformu, Türkiye ve Kürdistan **devrimci hareketini** oluşturan farklı **devrimci** parti ve örgütlerin güç ve olanaklarını mümkün olduğu ölçülerde ve müm-

kün olan her durumda birlikte seferber etmeyi amaçlıyor. Bil-diri'nin sözleriyle, “*ortak devrimci mücadelenin geliştirilmesi ve faşizme karşı daha güçlü çıkışların sağlanması için devrimci mu-halefet güçlerinin birlikteliği*” amaçlanıyor.

Bu durumda iki şeyden biri. DMM ve DİP'te ısrar edenler; bu-nunla, ya devrimci güçlerin öncelikle kendi aralarında birleşik bir devrimci platform oluşturmalarına karşı çıkıyorlar ve devrimci-re-formist ayrımı gözetmeksizin tüm sol güçlerin politik güç birliğini öncelikli tercih olarak ortaya koyuyorlar. Ya da böyle bir niyetleri olmadığı halde, devrimci kuvvetler arası bir birliği esas ve önce-likli gördükleri halde, bu birlik düzeyiyle doğrudan bir ilgisi ol-mayan önerilerini anlamsız bir engel olarak devrimci güç ve eylem birliği ihtiyacının karşısına çıkarıyorlar. Dolayısıyla, önerilerin sahiplerinin bu karışıklığı gidermeleri, tutumlarına bir an önce açıklık getirmeleri gerekiyor.

Normal olarak DHKP-C açısından bir karışıklığın olmaması beklenirdi. Zira sol hareketteki devrimci reformcu ayrışmasının son bir yılda açık çizgiler kazandığını belli vesilelerle vurgulamalarını, politik anlam ve önemini değişik vesilelerle ortaya koymalarını bir yana koysak bile, birlik sorununa yöntemsel bakışlarına ilişkin bir çok açıklama, farklı birlik düzeylerini birbirine karıştırmaları için bir neden olmadığını gösteriyor. Örneğin 8 Haziran tarihli *Kurtu-luş* birliğin “çok çeşitli düzeyleri” hakkında şunları söylüyor:

“*Bugün halk güçlerinin, solun çok çeşitli düzeylerde birlikteli-klere ihtiyacı var Bugün düzen dışı örgütlenen parti ve gruplar; siyasi ve pratik anlamda birlikte olabilmeyi başarmalıdırlar.. Bu-gün düzene karşı olduğunu, düzene muhalif olduğunu söyleyen tüm yapıları içine alacak şekilde demokratik örgütlenmelerde bir araya gelinebilir Bugün çeşitli halk kesimlerini temsil eden taban ör-gütlenmelerinin oluşturulması ve işçi, memur; öğrenci çeşitli ke-simlerin birlikte hareketinin sağlanması 'birlik' sorununun bir başka boyutu olarak önümüzdedir.*” (Sayı:48)

Bu sözlerdeki rahatlık gerçekten sindirilmiş bir bakış açısının

ifadesiyse eğer, DHKP-C'nin devrimci güç ve eylem birliği platformunda bir araya gelen muhataplarının ortak konumunu ve kimliğini gözetmesi, bu ortak konum ve kimlik hangi düzeyde ve nitelikte bir birliğe uygun düşüyorsa ona göre davranması beklenir. Biz birliğin her türlüüne ve her düzeyine varız demek, sonra da devrimci örgütlerin oluşturduğu bir platforma DMM gibi kendine özgü, farklı düzeyleri ve muhatapları ilgilendiren bir öneride ısrarla gitmek kaba bir karışıklığın ifadesidir.

Görüşme platformundaki muhatapları devrimci parti ve örgütlerden oluşuyor. Onların büyük bir çoğunluğu ise net bir biçimde öncelikle **devrimci** kuvvetlerin **devrimci** birliğinden yana olduklarını, herşeyden önce **devrimci** bir birleşik mücadele cephesi yaratılması gerektiğini söylüyorlar. EKİM, TİKB, MLKP, TKP/ML, TKP-K için bu çok açık bir biçimde böyle. Halen platforma katılmayan TKP (ML), TKEP-L vb. devrimci örgütler için de (yayımlarından açıkça izlenebileceği gibi) bu böyle. Bu durumda, *Kurtuluş* gazetesinin yukarıdaki yöntemsel yaklaşımı da gözetildiğinde, yapılması gereken, “düzen dışı örgütlenen parti ve gruplar(ın) siyasal ve pratik anlamda birlikte olabilmeleri” için gerekli açık tutum ve çabayı ortaya koymak değil midir? Birliğin bu “düzeyi” bugün olanaklı olduğuna göre, ona kendi cephesinden etkin bir biçimde katılmak değil midir?

Fakat gariptir ki, DHKP-C'nin Merkez Yayın Organı *Devrimci Sol* dergisinin Temmuz '96 tarihli 8. sayısında yeralan “*Birlik Politikamız...*” başlıklı yazı, Demokratik Muhalefet Meclisleri önerisiyle başlayıp onunla bitiyor. Devrimci parti ve örgütlerin birlik konusundaki tutum ve politikaları da bu “öneri” çerçevesinde değerlendirilip yargılanıyor. Ölçü DMM'ye karşı tutum olunca da aşırı ve keyfî yakıştırmalarla devrimci örgütlerin birlikten kaçtığı iddia ediliyor ve şimdiden birliğe ilişkin karamsar bir tutum sergileniyor.

Aynı yazıda çok sayıda devrimci grubun ortak önerisi ve isteği haline gelen devrimci güç ve eylem birliği konusuna ise ancak do-

laylı olarak (bir örnek çerçevesinde!) değinilmekte ve şunlar söylenmektedir:

“... Örneğin Parti-Cephenin halk güçlerinin birliğini önerirken, siyasi örgütlerin birliği görevini atladığını söyleyenler Demokratik Muhalefet Meclesi'nin tek öneri olmadığını görmezden gelmektedirler Devrimci hareket örgütler düzeyinde bir birliği de yadsımamakta, tersine, hem merkezi düzeyde hem de alanlar özelinde bunu savunmakta, bunu hem kendi başına bir güç, hem de daha geniş yaygın örgütlenmelerin bir basamağı olarak görmektedir”

Bu böyleyse eğer, buna gerçekten inanılıyorsa, devrimci güç ve eylem birliğini bir an önce bir sonuca bağlamanın, onu *“hem kendi başına bir güç, hem de daha geniş (ve) yaygın örgütlenmelerin bir basamağı olarak”* değerlendirmenin önünde ne gibi bir engel var o halde? Herhangi bir güçlük zaten yok deniliyorsa, *“biz DMM’de ısrarlıyız”* ısrarı ile devrimci örgütler arası güç ve eylem birliğini (isteyerek ya da istemeyerek) sürüncemede kalma riskiyle yüzyüze bırakmak neyin nesi?

Bu karışıklıkların bir an önce giderilmesine ihtiyaç vardır.

Solda belirgin saflaşma ve devrimci kuvvetlerin birliği sorunu

Sorunun biçime ve yönetime ilişkin yanından asıl önemli olan yanına, özüne ve esasına geliyoruz. Devrimci bir konumda bulunan, devrim mücadelesini ileriye taşıma ve devrimci iktidar alternatifine güç kazandırma kaygısıyla hareket eden her siyasal örgüt için güç birliği herşeyden önce mevcut tüm devrimci kuvvetlerin birliğidir. Elbette ki bu, devrimci olmadıkları halde şu veya bu noktada rejime muhalefet konumunda bulunan, belli bir mücadele potansiyelini herşeye rağmen taşıyan çeşitli sol ya da ilerici akımlarla belli durumlarda, belli sınırlar içinde işbirliği yapılamayacağı anlamına gelmez.

Fakat ilkin, bu farklı bir “düzey”dir ve hiçbir biçimde devrimci

kuvvetlerin devrimci birliği ile karıştırılmaz. Ve ikinci olarak, geçici, tutarsız, sallantılı, güvenilmez ve dahası devrimci mücadele alternatifine karşı reformcu bir alternatifin temsilcileri olan bu akımlarla devrime hizmet edebilecek bir işbirliğinin temel güvencelerinden biri de, kuvvetli bir birleşik devrimci eksen yaratabilmekten geçmektedir. Eğer devrimci parti ve örgütler birleşik bir güç olarak hareket edebilirlerse, eğer temel noktalarda asgari bir tutum ve davranış birliği içinde olurlarsa, bu yalnızca mücadeleye eğilim duyan daha geniş kitleler için güçlü bir devrimci çekim merkezi oluşturmakla kalmaz; yanısıra, ilerici bir kimliğin temsilcisi olan reformist akımları devrimci siyasal mücadelenin yedekleri olarak en iyi biçimde değerlendirebilme olanağı da sağlar. Bu başarıldığı takdirde, reformist sol akımlar, işbirliğine yanaştıkları her durumda, iradelerinden bağımsız olarak devrimci siyasal mücadeleyi güçlendirmiş olurlar. İşbirliğinden kaçtıklarında ise tecrit olma, mücadeleye eğilim duyan tabanlarını, sol, hatta “devrimcilik” adına kontrol ettikleri kitlelerini devrimci alternatif lehine kaybetme akibetiyle yüzyüze kalırlar.

Biz zaten “farklı düzeyler”de birlikler savunuyoruz ve bunları birbirlerinin alternatifi olarak da görmüyoruz demek, tartıştığımız kritik önemde ilişki açısından bir açıklama değeri taşıyor. Tersine bu sorunun özünden bir kaçıştır. Sorunun özü “farklı düzeyler”i bir arada gözetmek değil, ilkin bunları birbirine karıştırmamak, bu karışıklığa hizmet eden “öneri”lerden kaçınmak; ve ikinci olarak, “farklı düzeyler” arasında esas ve tayin edici olanla tali ve tabi olanı ayırdederek, esas ve tayin edici olana özel bir öncelik ve önem verebilmektir.

Tüm sol güçler yerine devrimci güçlerin birliğine mesafeli yaklaşmayı kitle örgütlerini ve eylemlerini bölmeme kaygısıyla gerekçelendirmek de mümkün değildir. Zira yaşam içinde yeterli bir açıklıkta görülmektedir ki, böyle bir sorun devrimciler açısından zaten yoktur. Birleşik bir devrimci eksen yaratmak, kitle örgütlerini ya da eylemlerini bölmek ya da güçten düşürmek bir yana, tam

tersi bir etki yaratır. Devrimci çizgi ve önderliğin güç kazanması, kitle örgütlerini güçlendirmenin ve işlevli hale getirmenin, kitle eylemlerini güçlü ve etkin kılmamanın biricik güvencesidir. Yaşam, yaşanan olaylar her gün her an gösteriyor ki, bu tür bir bölücülüğü hep de reformist sol yapıyor. Zira devrimci etki onların en büyük korkularından biridir ve bu etkiden kaçışa duyulan özel ve ısrarlı eğitim onları fiilen bölücülüğe itiyor. Son SSK Kurultayı buna iyi bir örnektir. EP ve İP'le işbirliği halindeki reformist bürokratlar, işçi örgütleri olan sendikalar adına düzenledikleri bir toplantıdan komünist ve devrimci işçileri dışalamaya kalkabiliyorlar. Bunun için bugüne kadar Türk-İş'in hain sendika bürokratlarının bile akıl ve cesaret edemedikleri özel bürokratik önlemler alma yoluna gidebiliyorlar.

Yineleyelim ki, devrimci güç birliği ekseni kitle örgütlerini ve eylemlerini bölmek bir yana, bu birliği korumanın biricik güvencesidir. Son SSK Kurultayı bu açıdan aynı zamanda olumlu bir örnek de sunmuştur. Farklı fabrikalardan gelen komünist ve devrimci işçiler ile Deri-İş'e mensup devrimci Tuzla Deri işçilerinin birleşik devrimci tutumu reformistlerin bürokratik önlemlerini önemli ölçüde boşa çıkarmıştır. Eğer öteki bazı devrimci örgütler de bu kurultaya gerekli ilgiyi göstermiş olsalardı, işçi sınıfı içindeki güçlerini buraya taşısalardı, devrimciler reformist bürokratların karşısına daha güçlü bir birleşik güç olarak çıkabilirdi, bürokratik önlemler, bizzat bu yapay önlemlerle yaratılan provokasyon ortamı çok daha kolay bir biçimde boşa çıkarılırdı. Oluşan işçi platformu devrimci açıdan en iyi, amaca en uygun biçimde değerlendirilmeye çalışılırdı.

Gelinen aşamada, kimsenin solun devrimci ya da reformist kanadına mesup olmanın ayırım çizgisi ya da ölçüsü nedir diye sorabileceğini ise zannetmiyoruz. Zira ayırım çizgileri en tartışmasız ölçü olan siyasal pratik tarafından zaten çekilmiştir. 12 Eylül darbesiyle birlikte yeni bir ayrışma ve saflaşma süreci içine giren genel sol hareket, 15 yıllık uzun ve zorlu bir sürecin ardından bugün

yeterli açıklıkta yeni bir çehre kazanmıştır. Yaşam başlıca sol akımları yerli yerine oturtmuş durumdadır. Kitle mücadelesinin yeni bir ivme kazanarak devrimcileştiği son birbuçuk yılın olayları ise bu yeni saflaşmaya çok daha belirgin çizgiler kazandırmıştır.

Dolayısıyla bu konuda siyasal yaşam içinde bir karışıklık yoktur. Saflar ayrılmış, konular netleşmiş, aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde yerli yerini bulmuştur. Karışıklık olsa olsa zihinlerde ve politikalarda vardır. Ve gariptir ki, böyle bir karışıklık gerçekten var. Son aylarda faşist terörün dizginlerinden boşalması ve en sıradan bir ilerici muhalefeti, sosyal-reformist sol partilerin en masum çıkışlarını bile hedef alır hale gelmesi, bu konudaki karışıklıkları ayrıca besleyen bir konjonktür oluşturmaktadır. Fakat son 15 yılın ortaya çıkardığı net bir tabloyu son bir kaç ayın olaylarının etkisi altında değerlendirmeye kalkmanın akıl dışılığı bir yana; bizzat 1 Mayıs sonrası faşist saldırı dalgası, reformist akımların farklı konularına ek açıklıklar sağlamıştır.

Bugün devrimci güç ve eylem birliği sorununu bir an önce bir sonuca bağlamanın, merkezi olarak kurumlaştırmanın ve ortak bir plan çerçevesinde hızla mücadelenin tüm alanlarına yaymanın önündeki bir başka temel engel, tam da siyasal yaşamın netleştirdiği ve devrimci açıdan son derece önemli olan bu saflaşmayı gözetilen bir birlik politikasına sahip olamamaktır. Bu alanda yaşanan karışıklıklardır. Bu karışıklık, formüle edilen politikalar planında bir kez daha DHKP-C ve PKK şahsında, pratikte ise zaman zaman sergilediği tutarsızlıklarla MLKP şahsında yaşanmaktadır.

Belirgin saflaşma karşısında çelişkili politika

DHKP-C normal olarak soldaki bu saflaşmayı sık sık dile getiren, önemine işaret eden, reformist akımların politik etkisini kırmaktan, çeşitli alanlarda bu amaçla devrimci güç birliği bloku oluşturmaktan sözeden, bunu gözetilen bir harekettir. Örneğin, 18

Mayıs tarihli *Kurtuluş* dergisi, şu son derece önemli ve tümüyle doğru değerlendirmeyi yapabilmektedir:

“Türkiye solu son bir yıldır güçlü bir biçimde reformizm devrimcilik ayrışması yaşamaktadır Ayrışma, tüm farklı stratejik-taktik görüşlerine rağmen “düzen dışı” olan solu halkın savaşı ekseninde birbirine yakınlaştırırken, düzen içi solu da kendi çizgisinde daha açık olmaya, uzlaşmacılığını daha açık ortaya koymaya zorlamaktadır Bu eğilimler az çok istikrar da kazanmaktadır Düzen dışı devrimci örgütler arasındaki birlikteliklerin zemini güçlenirken, EP, ÖDP gibi yapılar hızla düzen kulvarında yol almaktadırlar.” (Sayı: 45, “SİP: Taksim'in Örtemediği Reformizm” yazısı)

Aynı şekilde, PKK'nın, “barış” ve “siyasal çözüm” politikaları çerçevesinde, devrimci-reformist ayrımı yapılmaksızın tüm sol hareketi ortak paydada birleştirmeye yönelik birlik politikaları eleştirilirken de şunlar söylenmektedir:

“Devrim dendiği noktada ise, atılacak adımlar; mücadele şekilleri, propagandanın kendisi devrim üzerine olmalı, ittifaklar devrimciler arasından seçilmelidir Böyle söylenirken taktik planda halktan yana tüm güçlerle işbirliği ve ortak mücadele örgütlenemez demek istemiyoruz ama temel eksenin ve temel birlikteliklerin devrim üzerine oturtulması gerektiğini vurguluyoruz.

“Kürt Ulusal mücadelesi ve Türkiye Devrimci Hareketi, içine girilen sıkıntıları aşmak durumundadır Bunun yolu, bugünkü Türkiye coğrafyasındaki tüm güçlerin devrim temelinde ama diğer tüm yönelimleri de dışalamayan, tersine onları da devrime çekmeyi görev edinmiş bir eksenle biraraya gelmesi, ortak örgütlenme ve mücadelenin somut adımlarını atmasından geçiyor Bundan kaçınıldığı ve bu temelde girişimlerden uzak kalındığı sürece, karşılıklı samimiyet ve özeleştirel bir tavır geliştirilmediği sürece bir yere varılamayacağı görülmelidir.” (Zafer Yolunda Kurtuluş, sayı: 52, s.31, 6 Temmuz '96)

Ve nihayet uygulama planında, MLKP'nin tutarsızlıkları ve pragmatizmine eleştiri yöneltilirken de yine son derece doğru ve

anamlı şeyler söylenmektedir. Yönetimde yer kapmak hevesi uğruna ÖDP'ye ya da EP'e dolgu malzemesi olan tutumlar mahkum edilmekte, kamu çalışanları kesimindeki devrimci güç birliğinin bileşiminin "soldaki reformist-devrimci saflaşmasının kamu emekçileri alanına yansımaları niteliğinde" olduğu belirtilerek, *Atılım*'a safını doğru seçmesi çağrısı yapılmaktadır: "Ya reformist blok ya devrimci blok!" (*Zafer Yolunda Kurtuluş*, sayı: 52, 6 Temmuz '96)

Normal olarak bu kadar açık değerlendirmelerin ardından DHKP-C'de bir politika karışıklığı beklememek gerekirdi. Fakat böyle bir karışıklık ne yazık ki var. Bizzat Demokratik Muhalefet Meclisi önerisi bu karışıklığın politika düzeyindeki açık bir ifadesidir. Devrimci güç ve eylem birliğinin karşısına çıkarılan bu öneri, devrimci kuvvetlerin değil, fakat en geniş "demokratik muhalefet güçleri"nin asgari müştereklerde birliğini hedeflemektedir. Dolayısıyla, demokratik muhalefet güçlerinin "demokratik" zeminde en geniş birliği adına, devrimci güç birliğinin ortak birleşme eksenini en dar bir noktaya, düzen içi sol akımların da bağdaşabileceği geri bir politik platforma çekilmektedir.

Dikkate değer olan, DHKP-C'nin PKK'yı eleştirirken söylediklerini, devrimci güç ve eylem birliğinin karşısına Demokratik Muhalefet Meclisi önerisiyle çıkarken unutuvermesidir. Oysa DHKP-C'nin DMM önerisiyle PKK'nın DİP önerisi, en geniş demokratik muhalefet güçlerinin birliğini hedefleyen çerçevesiyle, gerçekte birbirlerinin benzeri önerilerdir. Tek fark, PKK daha çok siyasal güçlerin birliğini hedeflerken, DHKP-C'nin DMM'yi aynı zamanda farklı halk kesimlerinin "tabandan" birleştirilmesinin bir aracı olarak görmesidir. Fakat hemen ekleyelim ki, bu fark, iki farklı sorunu karıştırmaları anlamında kaba bir karışıklıktan öte bir anlam da ifade etmemektedir.

DHKP-C çizgisindeki yayınlar durmadan tüm muhalefet güçlerinin "asgari müştereklerde birliği"nden söz ediyorlar. Bilindiği gibi tüm muhalefet güçleri kavramı solun tüm kesimlerini kapsar,

ki zaten arkadaşlar da bu anlamda kullanıyorlar. Peki devrimci parti ve örgütlerin kendi aralarındaki “asgari müşterekleri” ile devrimci blokun reformist sol akımlarla girişeceği koşullara bağlı işbirliğinin “asgari müşterekleri” aynı mıdır? Burada, ifadesini reformcu ve devrimci kimliklerde bulan açık bir uçurum yok mudur? Faşist terör herkese yöneliyor, herkes baskıdan payını alıyor, dolayısıyla bu durumda olan herkes biraraya gelmelidir, ortak bir “muhalefet cephesi” kurmalıdır türünden duygusal tonlar da içeren bir muhakeme tarzı bu temel politik gerçeği örtebilir mi?

Atılım'a “*Ya devrimci blok, ya reformist blok!*” diye seslenenlerin, PKK'ye “*Devrim dendiği noktada ise, atılacak adımlar, mücadele şekilleri, propagandanın kendisi devrim üzerine olmalı, ittifaklar devrimciler arasından seçilmelidir*” diye uyarıda bulunanların, güç birliği denilince bizzat kendilerinin devrime ve iktidara yönelik olmadığını söyledikleri geniş ve gevşek bir demokratik muhalefet platformundan öteye geçememeleri anlaşılması güç bir çelişki oluşturmaktadır. Yineliyelim ki, sorun, reformist sol akımlar da dahil herkesle yapılabilir bir şeylerin olup olmaması değil, asıl ve tayin edici olana gerekli önem ve önceliğin verilip verilmemesi sorunudur.

DHKP-C'nin tutarsızlığı ise tam da buradadır.

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 10, 21 Temmuz 1996)

Ciddiyet ve samimiyet bunalımı

Komünistler, devrimci saflarda güç ve eylem birliğine ilişkin olarak olumlu bir hava ve genel bir iyimserliğin egemen olduğu bir sırada, sürecin ortaya çıkaracağı sorunlar hakkında şu ilkesel tutumu vurgulamışlardı:

“... Birlik süreci, bu sürecin bilgisi ve sorunları, sürekli olarak devrimci tabana ve kitlelere açık olmalıdır. Açıklık, devrimci güç ve eylem birliği ilişkileri sürecinin de temel bir ilkesi olmalıdır. Samimiyetsiz ve hesapçı tutumların, liberal ya da sekte-grupçu eğilimlerin devrimci işbirliğini kolayından boşa çıkar-masını önlemenin etkili bir yoludur bu. Devrimci tabanın ve kitlelerin denetimine, dolayısıyla tutum ve tepkisine açık olacak bir ilişki süreci, herkesin çok yakınıyor görüldüğü geleneksel grupçu zaafı en aza indirecektir. Ya da bunda ısrar edenler bunun sonuçlarına da katlanacaklardır.” (S. Y. Kızıl Bayrak, sayı:9, 7 Temmuz 1996)

Son haftalarda yaşanan ve birlik sürecinin olumlu seyrini tehdit eder hale gelen bazı gelişmeler, bu ilkesel bakış açısının gereklerini yerine getirmemizi zorunlu hale getirmiştir. 7 Ağustos (1996) tarihli geçen sayımızda okurlarımıza şu açıklamayı yapmak durumunda kalmıştık:

*“Bilindiği ve beklendiği gibi, **Kızıl Bayrak**’ın bu sayısında ve bu sayfasında, “**Güç ve Eylem Birliğinin Sorunları**” başlıklı tartışmanın devamı yayınlanacaktı. Devrimci hareketin güç ve eylem birliği, üzerinde ciddiyle ve önemle durduğumuz bir konudur. Son günlerde açığa çıkan ve ne olduğu henüz tam olarak anlaşılabilen bazı gelişmelerdeki belirsizliğin ortadan kalkmasına zaman tanımak kaygısıyla, yürüttüğümüz tartışmayı gelecek sayıya erteliyoruz. Bunu devrimci hareketin mücadele birliği sorununa verdiğimiz önemin, bu birliğin çıkarları karşısında gösterdiğimiz hassasiyetin bir gereği sayıyoruz. Okurlarımız bu ertelemeye neden olan sorunun mahiyeti konusunda önümüzdeki sayıda bilgilendirileceklerdir ” (S.Y. **Kızıl Bayrak**, sayı: 11)*

Aradan geçen iki haftayı aşkın süre sözkonusu gelişmelerin neler olduğunu, ne anlama geldiğini yeterli ölçülerde açıklığa kavuşturmuş, sözü edilen belirsizlikler hiç değilse bazı çevrelerin tutumu açısından bugün ortadan kalkmıştır. Gerçekte bu gelişmelerin gerek mahiyeti ve gerekse ne anlama geldiği, kendi sınırları içinde, daha en başından itibaren bizim için fazlasıyla açıktı. Bayrampaşa Cezaevi’nde yaşanan ve zaten epeydir birileri tarafından fiilen işlemez hale getirilmiş bulunan Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu’nun resmen de dağılması anlamına gelen inanılması güç bazı girişimlerdi bunlar. Fakat “içerdeki” bu girişimlerin başını çeken grupların dışarıdaki temsilcileri, aradan günler geçmesine rağmen, içerde olanları hala bilmiyor, duyduklarına ise inanmaz görünüyorlardı. Ya da belki de bir kısmı gerçekte durumu bildiği halde bilmezlikten geliyordu. Her iki ihtimal de ciddi herhangi bir siyasal yapı için kaba zaafiyet göstergeleriydi.

İlki örgütsel bir yapı olmanın ciddiyetiyle, ikincisi devrimci olmanın samimiyetiyle bağdaşabilir şeyler değildi. Hassas bir dönemde geneldeki birlik ilişkilerini doğrudan etkileyeceği kesin olan böylesine önemli gelişmelerin ciddi bir hareketin bilgisi ve onayı olmaksızın yaşanıyor olabilmesi ise bizim için anlaşılır bir durum değildi.

Gelişmeler genellikle bizden duyuldu, duyanlar şaşırılmış göründü. Ya anında ve açıkça bu tavrın yanlışlığı ifade edilerek durumun abartılmaması, gerekli müdahalelerle telafi edileceği söylendi. Ya da, bir hareketin temel bir konuda farklı alanlarda bu denli kaba bir tutum farklılığı içinde olmasının verdiği sıkıntıyla suskunluk yeğlendi ve zaman kazanılmaya çalışıldı. Geçen sayıda konuyu tartışmayı ertelerken biz işte bu durumu hesaba kattık. Yani bizim için belirsiz olan içerde yaşananların mahiyeti değil, fakat dışarıdakilerin habersiz göründükleri bu gelişmeler karşısında alacakları tavidir. Bu tavrın açıklığa kavuşmasını bekleyerek onarılabilir bir hatalı tutum üzerine zamansız bir tartışma yapmamayı devrimci sorumluluğumuzun gereği saydık. Zindan direnişinin zaferle sonuçlanmasıyla oluşan ve devrimci güç ve eylem birliği ilişkilerini yeni bir düzeye çıkarmayı hayli kolaylaştıracak gibi görünen devrimci bir ortam vardı. Bunun zamansız ve anlamsız tartışmalarla zedelenmesine fırsat vermemek kaygısıyla hareket ettik.

Bugün artık konuya ilişkin yeterli bir açıklık oluşmuş bulunmaktadır. İçerde yaşanan gelişmelerin başını çekenlerin dışarıdaki temsilcileri, içerdeki bu gelişmelerin hareket olarak kendilerini bağladığını, başlangıçta inanılmaz buldukları tutumları gelinen yerde onayladıklarını, ortak platformlarda açıklamış bulunuyorlar. Durumun ne olduğu anlaşıldığına ve belirsizlikler ortadan kalktığına göre, biz de artık verdiğimiz sözü tutarak, “ertelenmeye neden olan sorunun mahiyeti konusunda” gerekli açıklamaları yapabilir, buna ilişkin değerlendirme ve eleştirilerimizi ortaya koyabiliriz.

Konuya geçmeden önce bir hususu daha belirtelim. Bu durumda biz, burada “*Devrimci Güç ve Eylem Birliğinin Sorunları*” ortak başlığı altında sürdürdüğümüz tartışmanın daha önce düşündüğümüz çerçevesini bir yana bırakıyoruz. O tartışmanın konuları ve kapsamı bu son gelişmeler karşısında ve hiç değilse şimdilik bizim için anlamlı olmaktan çıkmıştır. İçerde yaşanan ve dışarda onaylanan son gelişmeler, çünkü iyiniyetimize büyük bir darbe vurmuş, iyimserliğimizi büyük ölçüde boşa çıkarmıştır. Bugüne kadar alınmış mesafeyi bir anda hayli anlamsızlaştıran son gelişmelerin tahribatı bir an önce giderilmezse eğer, tartışmayı eski biçimiyle sürdürmek bizim için tümden anlamsızlaşacaktır. Bu durumda her şeye rağmen tartışılacaksa eğer, öncelikle tartışılması gereken, devrimci birliği geliştirip güçlendirmenin sorunları değil, fakat birlik üzerine edilen onca sözün ciddiyeti ve samimiyeti olacaktır. Zira son gelişmeler, devrimci bir birlik politikası mı izleniyor yoksa birlik üzerine “politika” mı yapılıyor konusunda bizi ciddi tereddütlere düşürmüştür.

Bu kuşku nedensiz değildir. Zindanlar gibi, devrimciler arası birliğin ateş hattında sınıandığı, düşmanla cepheden ve ölümüne bir karşı karşıya gelişin birlikte yaşandığı bir yerde, birlik yeni düzeylere çıkarılacağına bugüne kadar atılmış adımlar bile en kaba bir biçimde boşa çıkarılabiliyorsa eğer, bizim birlik adına ortaya konulan iddianın ciddiyeti ve samimiyeti konusunda kuşkuya düşmememiz mümkün değildir. Bu tereddütlerimizi silmek, bunların yersizliğine bizi inandırmak, buna ihtiyaç duyup duymamak, tümüyle son olumsuz gelişmelerin sorumluluğunu doğrudan taşıyanların bileceği bir iştir.

Birleşik direnişin ortak onuru ve grupçu dargörüşlülüğün zafer sarhoşluğu

Son gelişmelerin anlaşılmasını kolaylaştırmak üzere onu ön-
celeyen bazı olayları hatırlatmak zorundayız. Cezaevleri Mer-

kezi Koordinasyonu 14 Mayıs'ta kuruldu. Bu, devrimci güç ve eylem birliği doğrultusunda hayli anlamlı bir adım, birliğin cezaevleri alanında kurumlaşmış somut bir örneği idi. Aynı zamanda, 6 Mayıs'tan itibaren zindanlara yönelik genel bir saldırı başlatmış bulunan faşist rejime de verilmiş en iyi ve çok güçlü bir yanıtı.

20 Mayıs'ta başlatılan ve Genel Direniş olarak adlandırılan Türkiye çapındaki açlık grevi direnişi kararını Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu aldı ve uyguladı. Türkiye çapında 1500 tutsağın katıldığı bu genel direniş belli bir noktadan itibaren ölüm orucuna dönüştürülecekti. Bunun zamanlaması konusunda ortak bir görüşe varılamayınca, eylemin biçiminde ve adlandırılmasında, 45. günden itibaren belli bir farklılaşma ortaya çıktı. Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu içinde yeralan ya da onu dışardan destekleyen gruplardan 7'si (DHKP-C, MLKP, TKP (ML), TKEP-Leninist, TKP/ML, TDP, Direniş Hareketi) 45. günden itibaren direnişlerini ölüm orucuna çevirdiler. EKİM, TİKB ve HDÖ'den oluşan diğer üç grup ise eylemi süresiz açlık grevi olarak devam ettirdiler.

Burada zamanlama üzerinde ortaya çıkan farklı değerlendirmelere girmiyoruz. Zira bunun konumuzla esasa ilişkin bir ilintisi yok. Şunu belirtmekle yetiniyoruz; 45. günden itibaren ortaya çıkan farklılaşmanın esas pratik anlamı; 7'li grup kitlelerinin büyük bir bölümünü eylemden çekmişken, diğer üç grubun tüm katılımcılarına direnişi süresiz olarak sürdürüyor olmalarıydı. Aynı sürece "ölüm orucu" gibi ayrı bir ad takmak, bunun dışında, esasa ilişkin herhangi bir pratik farklılık taşımıyordu. (Zamanlaması saklı tutulmak kaydıyla, "ölüm orucu" isimlendirmesinin verdiği politik mesajın farklılığını saklı tutuyoruz.) Bu eylemin sonuçlarına da açığa çıktı. Eylemlerini "ölüm orucu" olarak niteyen 7'li gruptan dördü direnişte hiçbir şehit vermezken, eylemi süresiz açlık grevi olarak sürdürenlerden TİKB üç şehit verdi. İsimlendirme ve 7'li grubun kendi kitlelerinin önemli bir bölümünü erken bir tarihte eylemden çekmesi dışında tümüyle aynı koşullarda sürdürülen bir eylem sözkonusu olduğu için, bu sonuç şaşırtıcı da

değildi.

Fakat 7'li grubun başını çekenler 45. günden sonra yaşanan bu biçimsel farklılaşmayı bir probleme çevirmekte nedense bir sakınca görmediler. Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu fiilen boşa çıkarıldı. 7'li grup ayrı bir platform olarak hareket etmeye başladı. Hassas bir dönemde ve faşizmin zindanlarda boyun eğdirmeyi amaçlayan bir saldırısına karşı **pratik olarak aynı koşullarda ve aynı biçimde ölümüne sürdürülen** bir ortak direnişe düşürülen bu gölge akıllalmaz bir dargörüşlülük, keyfilik ve sorumsuzluk örneği idi. Komünistler bu sorumsuzluğa zamanında işaret ettiler ve bir an önce son bulmasını istediler. *Ekim*, bu gelişmenin hemen ardından "**Direnişin Onuru ve Grupçu Dargörüşlülük**" başlıklı bir yazı yayınladı. Olayın mahiyetini özetleyerek gerekli uyarıyı zamanında yapan bu yazıyı ekte okurlarımıza sunuyoruz. Komünistlerin o zaman gösterdikleri hassasiyetin yersiz olmadığını son gelişmeler bugün bütün açıklığı ile gösterdiği için bu uyarı yazısı gelinen yerde ayrı bir anlam kazanmıştır.

İşin ilginç yanı, içeride bunlar oluyorken, dışarıda işlerin aynı günlerde başka türlü seyrediyor olmasıydı. İçerdeki gelişmeler üzerine herhangi bir şey söylenmiyor, merkezi düzeyde birlik görüşmelerine, mahalli düzeyde eylem birliklerine devam ediliyordu. Tabloyu bozan tek davranış, 7'li grubun yayın organlarının, 45. günden sonra artık yalnızca 7 grubun ortak "ölüm orucu" direnişinden sözetmeleri, EKİM, TİKB ve HDÖ'nün sürdürdüğü süresiz açlık grevi eylemini ise sessizlikle geçiştirmeleriydi. Aynı dönemde salt bu grupların yayınlarını okuyan herhangi bir kimse, EKİM, TİKB ve HDÖ'nün eylemi bıraktığını bile pekala düşünebilirdi. (Bu davranışın tek istisnası, *Kurtuluş* ve *Atılım* dergilerinin lütfedip birer kere ve bir kaç satırlık yazılarla, "bu arada" süresiz açlık grevi eyleminin de sürmekte olduğunu okurlarına duyurmaları oldu.)

Devrimci güç ve eylem birliği üzerine, onu yeni bir düzeye çıkarmak ihtiyacı ve zorunluluğu üzerine sayfalar dolusu laf edil-

diği bir dönemde ve “siper yoldaşlığı” üzerine hararetli bir söylemiden geçilmediği bir sırada, aynı siperlerdeki bir kısım direnişçiyi görmezlikten gelen tutumlar aklın alacağı şeyler değildi. Bu, bazı grupların döneme ve siyasal sorumluluklara bakışı kadar ciddiyeti ve samimiyeti konusunda da bir fikir vermekteydi.

Biz herşeye rağmen bu hatalı tutumların terkedileceği, yaratılan tahribatın onarılacağı inancı ve iyimserliği içinde olduk. Zira birileri akıllarını ve sorumluluk duygularını tümünden yitirmeksizin bu tutumu sürdürme yoluna gidemezler, bu gücü kendilerinde bulamazlardı. Peşpeşe gelen ölümlerin iki eylem biçimi arasındaki “fark”ı silmesinin ve nihayet faşist rejimin boyun eğmesiyle elde edilen başarımın coşkusu ve birleştirici etkisinin ardından, biz bu sorunun artık kendiliğinden çözüleceğine, hatalı davranışların eleştirilerek terkedileceğine neredeyse kesin gözüyle bakıyorduk. Bu iyimserliğimizin mantıksal nedenlerden öteye pratik dayanakları da vardı. Dışarda direnişin zaferinin birleştirici etkisi somut ifadeler kazanıyor, çeşitli alanlarda birliği güçlendirmek için yeni yeni girişimler yaşıyordu.

Gelgelelim aynı anda içerde işlerin bir kez daha başka yönde seyrettiği de çok geçmeden açığa çıktı. Bu, direnişin zaferinin üzerinden daha bir tam gün ancak geçmişken başlatılan bazı yeni girişimlerde ifadesini buluyordu. “Süreci belirlemek”, “direnişe damgasını vurmak”, direnişin onurunu öncelikle taşımak ve dolayısıyla da sonuçlarından yararlanma hakkına herkesten çok sahip olmak vb. türünden gariplikler eşliğinde, eylem sürecindeki bölücü tutumlara yeni boyutlar kazandırılmaya çalışılıyordu.

Bunu daha yakından görmeye geçelim. Önümüzde bir metin var. Bu metin “*Ölüm Orucuna Katılan Siyasetlerin Ortak Faaliyet Kararları ve Görüşler*” başlığı taşıyor. Metnin sonunda yer alan “*Kararlara İlişkin Açıklamalar*”dan şunları okuyoruz: “Bu kararlar DHKP-C’nin 29 Temmuz 1996 tarihli önerilerinin DHKP-C, MLKP, TKP (ML), TKEP-Leninist, TKP/ML, TDP ve Direniş Hareketi cezaevi örgütlülükleri tarafından 3 ve 5 Ağustos 1996 ta-

rihlerinde tartışılarak karar altına alınmıştır”. Aynı sözlerin devamında, genellikle dışarıdaki zindan direnişine bağlı etkinliklere ilişkin olan bu kararların, MLKP ve TKP/ML dışındaki hareketler için, “dışardaki faaliyetlerine ilişkin (olarak) bağlayıcı” nitelikte olduğu belirtiliyor. (Nitekim içerisinin dışardaki faaliyet ve tutumlar üzerine “bağlayıcılık” iddiasının temelsiz olmadığını, dışardaki olumlu tutumlarını hızla değiştirerek içeriyle “uyum”a geçen hareketler şahsında gördük.) MLKP ve TKP/ML ise, “cezaevi örgütlülükleri” olarak, dışarıyı için bağlayıcı karar alamayacaklarını, ancak alınan kararları “dışardaki örgütlerine öneri olarak” iletebileceklerini ifade ediyorlar.

3 Ağustos tarihli toplantıda öncelikle bir “ön karar” alınıyor ve bizi burada ilgilendiren de yalnızca bu karar oluyor. Karar aynen şöyle: *“Ölüm orucu ile ilgili bütün faaliyet ve programlar DHKP-C, MLKP, TKP (ML), TKEP-Leninist, TKP/ML, TDP ve Direniş Hareketi siyasetleri tarafından organize edilerek hayata geçirilecek. Diğer siyasetler ise katılmak istedikleri durumda yapılan faaliyetin disiplinine uyduğu koşullarda katılımcı olabilecekler..”*

Ön karara düşülmüş “Not”tan ise şunları okuyoruz: *“MLKP ve TKP/ML siyasetleri, faaliyet kararlarının alınma biçimine ilişkin olarak; ‘Ortak faaliyetlere katılabilecek siyasetlerin tümünün ve faaliyetlerde yer alıp almayacaklarını ve bu katılımın nasıl olacağını diğer siyasetleri de bu toplantıya çağırarak karar altına almıyoruz. Bu kararlar alınırken çağrılan bu siyasetlerin de oy hakkı olmalı’ görüşünü savunarak bu karara muhalefet ettiler Bu karar MLKP ve TKP/ML siyasetlerinin muhalif oylarına rağmen ‘oy çokluğu’ ile alındı ve kabul edilerek diğer siyasetler çağrılmadan faaliyetlere ilişkin kararlara geçildi...”*

Bu “Not” MLKP ve TKP/ML’in muhalefet şerhi oluyor. Kararda “diğer siyasetler” ve bu “Not”ta ise “ortak faaliyetlere katılabilecek siyasetlerin tümü” denilirken somutta sözkonusu edilenin EKİM ve TİKB olduğunu da okura biz hatırlatalım.

Zorlu bir direnişin önden yükünü ve ardından onurunu taşıyan bir kısım devrimcinin, birlikte kazanılan bir başarının hemen ardından, aynı yükü ve aynı onuru taşıyan öteki bir kısım devrimciyle yolunu ayıracak “ön karar”larla işe (yeni döneme) başlamalarını nasıl anlamak gerekir? Türkiye’nin geleneksel hareketini çok iyi tanıyoruz. Bu hareketi oluşturan grupların ideolojik-siyasal kültürünü, çarpık değer yargılarını ve muhakeme tarzlarını çok iyi biliyoruz. Bu nedenle de siyasal yaşamda sergiledikleri bir çok garipliği üzüntüyle ve zaman zaman da ibretle izlemekle birlikte bu yaşananlara çok da şaşırıyoruz. Fakat tüm bunlara rağmen biz yine de, zindan direnişi içerisinde yücelen, toplumda ve hatta uluslararası ölçekte sarsıntı yaratan bu direnişin yalnızca onurunu değil aynı zamanda ağır sorumluluğunu taşıyan bir kısım devrimcinin bu denli darlaşmasını anlamakta güçlük çekiyoruz. Demek ki, devrimci yiğitlikle küçük-burjuva darkafalılık pekala aynı gerçeğin iki yüzü olabilirmiş. “Ön karar”ın aktörleri bu çok bilinen durumun yeni bir örneğini veriyorlar bize. Normal olarak her ciddi devrimci eylem safları sıklaştırır, devrimci birliği yeni düzeylere çıkarır. Eğer bu mücadele bir de toplum düzeyinde büyük bir sarsıntı yaratarak zaferle sonuçlanmışsa, safları birleştirmekle kalmaz, devrimcilerin omuzlarına büyük bir sorumluluk da yükler. Bu sorumluluk, öteki şeyler yanında, elde edilen başarıyı kendi sınırları içinde evirip çevirmeyi bir yana bırakarak, onu yeni çıkışların, yeni başarıların dayanağı olarak kullanabilmeyi gerektirir. Aynı şekilde, bu sorumluluk, eylemin ardından başarının verebileceği muhtemel bir başdönmesinden özenle ve özellikle kaçınmayı, tersine, büyük bir sükunet, olgunluk ve vakarla davranmayı gerekli kılar. Normalde böyle davranabilmenin fazla bir güçlüğü de yoktur. Zira hakkıyla yürütülmüş ve zaferle sonuçlandırılmış bir eylemin ardından bu tutumu gösterbilmenin politik ve moral olanakları fazlasıyla vardır. Bu aynı olanaklar, eylem süresince düşünülen hatalı tutumların, yapılan çeşitli yanlışların değerlendirilmesi ve telafisini de bir hayli kolaylaştırır.

Elbette tüm bunlar “normal” olandır. Oysa geleneksel küçük-burjuva hareketin davranış kültürü bu açıdan tam bir anormallikler silsilesidir. Buna yalnızca en yakın dönemden iki örnek vermekle yetiniyoruz. Gazi Direnişi 12 Eylül sonrasının en önemli devrimci çıkışı, 1 Mayıs ‘96 eylemi ise 12 Eylül sonrasının en büyük devrimci kitle gösterisiydi. Ama gariptir, bu iki eylem sonrasında, eyleme katılımın ve başarıyı birlikte gerçekleştirmenin onurunu taşıyan bazı gruplar, en rahatsız edici tartışmaları ve davranışları bizzat bu eylemleri izleyen günlerde sergilediler. Devrimci gruplar arası ilişkiler pekişeceğine tam tersine zedelendi. Davranış ve tartışmalara olgunluk ve sorumluluk değil, çığlıklar ve sorumsuzluklar egemen oldu.

Bu anormal davranış çizgisinin en son örneğini ise bize yukarıdaki metnin yansıttığı davranış tarzının kendisi veriyor. 69 gün boyunca tüm devrimci grupların içerde, dışarda ve Avrupa’da omuz omuza mücadele ederek sağladığı bir başarının hemen ertesinde, safları bölmek (daha doğrusu önden sorumsuzca sergilenen bölücü tutumları kurumlaştırıp kalıcılaştırmak) için bazıları görülmemiş bir tezcanlılıkla hareket etmek yoluna gidebiliyorlar. 27 Temmuz’u 28 Temmuz’a bağlayan gece zindan direnişi bitiyor. Ve yalnızca bir tam gün sonra, DHKP-C “29 Temmuz tarihli öneriler”le ortaya çıkıyor. Dışarda, yayın organlarında, “ortak onuru” üzerine onca söz edilen, “zafer hepimizindir” denilerek kitlelere sunulan bir direnişe gölge düşürecek adımları tartışmaya açıyor. Devrimcilerin inançları uğruna kendilerini adamaları daha büyük birliklerin harcı yapılacağına, sorumsuzluğun ve küçük hesapların dayanağı olarak kullanabiliyor. Bunu anlayabilmek gerçekten mümkün değil.

“Ön Karar”a geri dönelim. Buna göre, 7’li grup biraraya gelip kararlar alacak ve faaliyetler örgütleyeceklermiş. “Diğer siyasetler ise” (somutta EKİM ve TİKB oluyor bu “diğer siyasetler”), eğer isterlerse, bu 7’linin aldığı kararlara ve örgütledikleri faaliyetin disiplinine uymak koşuluyla, lütfedilip “katılımcı”lığa kabul

edileceklermiş! Her türlü dayanaktan yoksun olan bu telafuzu bile incitici ve onur kırıcı tutumun “diğer siyasetler” tarafından kabul edilemeyeceği apaçık olduğuna göre ve bunu da herkesten çok bizzat 7’li grubun mensupları bildiğine göre, “ön karar”, gerçekte, bile bile bölücülüğü kalıcılaştırıp kurumlaştırmak anlamına geliyor. Düşününki aynı 7’li grup içinde yeralan MLKP ve TKP/ML temsilcilerinin sorumlu ve sağduyulu uyarıları bile zafer sarhoşluğu içinde kendinden geçmiş (aklını yitirmiş!) olanlara kâr etmeyebiliyor.

Bölücülüğu kurumlaştıran bu “ön karar” yalnızca sorumsuzluğun değil, fakat darkafalılığın da bir nişanesi olarak anılacaktır gelecekte.

Biraz ciddiyet, biraz samimiyet, biraz da tutarlılık!

İçerdeki bu olumsuz gelişmelerin başını çeken iki önemli grup var: DHKP-C ve TKP (ML). Bu ikincisinin devrimci güç ve eylem birliğine mesafeli baktığı, her ne kadar onu genelde reddetmese de pratikte çok fazla umursamadığı bilinmektedir. Devrimci güç ve eylem birliği üzerine devrimci örgütler arası toplantılara bugüne kadar katılmak ihtiyacı duymaması bunu göstermektedir. (Birlik birlik diye çırpınıp duruyor görünen DHKP-C’nin böyle bir grupla zindanlarda ayrı bir “birlik” eksenini yaratmayı denemesi bu açıdan da dikkate değerdir.) Bu nedenle TKP (ML)’yi burada bir yana bırakıyoruz.

Geriye kalıyor DHKP-C. Önümüzde bu çizgideki yayınların zindan direnişisi sonrası sayıları var. Buradaki görüş ve vurguları içerde yaşanan ve çok geçmeden dışarıdan da tam onay alan tutumlarla karşılaştırmak gerçekten ilginç olacaktır.

Önce 3 Ağustos tarihli kararlar aynı tarihi taşıyan *Kurtuluş* dergisinin başyazısına bakalım. “Her Anı Eylem Olan 69 Gün” başlığı ve M. Ali Baran imzası taşıyan bu yazı, sık sık birlik sorununa

da değiniyor ve bunu yazının konusundan dolayı hep de zindan direnişini üzerinden örnekliyor. İçerde Cezaevleri Merkezi Koordinasyonunu ve dışarda DETUDAP'ı “devrimci güçler arası birliğin” olumlu (“en çarpıcı”) örnekleri arasında sayan yazı, günün “en acil görevi”ni tanımlarken de aynen şunları söylüyor:

“Bugün en acil görev burjuvazinin saldırılarının önüne geçebilmek, dahası savunmadan saldırıya geçebilmek için içeride tutsakların oluşturduğu Merkezi Örgütlülüğü daha da geliştirmek, bu örgütlülüğe katılmayanları katmak ve direnişin sağlıklı bir değerlendirilmesini yaparak, dersler çıkartıp daha büyük direnişlere hazırlanmaktır Dışarıda ise, tutsaklarla dayanışma örgütlerini geniş kesimleri kapsayacak şekilde kurmak ve kalıcılaştırmak görevi ertelenemez. Tutsaklık koşullarında sağlanan birliğin olumlu sonuçlarının doğru bir biçimde dışarıya yansıtılması için dışardaki örgütsüzlüğün örgütlülüğe dönüştürülmesi, mücadelenin çok parçalı olmaktan çıkartılıp merkezi bir muhtevaya kavuşturulması zorunlu ihtiyaçtır.”

Bu sözlerin yayınlandığı sırada dışarda gerçekten birliği yeni düzeylere çıkarmak ve yeni alanlara yaymak için somut bazı girişimler vardı. Ne var ki aynı tarihte (3 Ağustos'ta) içerde, “tutsaklık koşullarında sağlanan birliğin” bizzat DHKP-C'nin inisiyatifiyle aldığı yeni biçim, dışarıya “olumlu sonuçlarıyla” değil, tam tersine, olumsuz sonuçlarıyla yansıdı. Açık alanda, DETUDAP'ta ve nihayet Avrupa'da yaşanan ileriye yönelik adımlar peşpeşe sekteye uğradı. Bu sahalarda birliğe daha ileri bir kapsam ve biçim kazandırmak için somut kararlara konu olan gelişmeler içerdeki 3 Ağustos toplantısının “ön kararı”na çarptı ve birlik ilişkileri bir anda çok geri bir noktaya savruldu. Zira içerdeki kararlar dışarı için gerçekten “bağlayıcı” olmuş, dışardaki “önderlik”ler bu sorumsuzluğa müdahale edeceklerine onay vermişlerdi.

M. Ali Baran'ın “içerde tutsakların oluşturduğu Merkezi Örgütlülüğü daha da geliştirmek”ten, “bu örgütlülüğe katılmayanları

katmak”tan söz ettiği bir sırada, içindeki DHKP-C’liler sözü edilen örgütlülüğü tam tersine daraltmakla, “katılmayanları katmak” bir yana kurucu durumundaki iki temel hareketi dışarıda bırakmakla uğraşıyorlardı. Bir siyasal hareket için ciddiyet ve tutarlılık bunun neresinde?

M. Ali Baran imzalı başyazı devam ediyor: “*Ölüm Orucu savasçuları, gerektiğinde birlikte ölebilmek gerçekliğini çok çarpıcı biçimde ortaya koymuş ve herkesin kafasına vura vura birlik sorununun önemini dayatmıştır Birlik sorununda ciddi görevlerden kaçmak için hala bin dereden su getirip küçük hesaplar yapanlar, hala birlik maskesi altında en bağınaz grupçuluğu yapanlar şehitlerimizin birlikte ölümü paylaşmaları karşısında mutlaka bir kez daha geriye dönüp birlik konusunda söylediklerinin ne kadar gerçekçi olup olmadığını düşünmek zorundadır*”

Bu tümüyle boşluğa yapılmış bir saldırıdır.

Kurtuluş dergisi son aylarda birlik sorununa ilişkin her yazısında ya da değinmesinde bunu adeta bir tarza dönüştürmüştür. İsim verilmeksizin birileri birlikten kaçtıkları için en ağır biçimde paylanıp durulur hep. Kimdir bunlar, birlikten nasıl ve niçin kaçmaktadırlar, bu soruların yanıtları yaboluğta bırakılır, ya da Demokratik Muhalefet Meclisleri türünden önerilerin karşılık bulmaması birlikten kaçışın sözde göstergesi sayılarak bu öfkeli salvoların dayanağı olarak kullanılır. Biz de diyoruz ki, DHKP-C her yanından dökülen bu orijinal önerisini bir an önce bir yana bırakmazsa eğer, isteyerek ya da istemeyerek bizzat kendisi devrimci güç ve eylem birliğini sabote eden bir grup durumuna düşecektir.

Birlik sorunundan kaçmak için “bin dereden su getirip küçük hesaplar” peşinde olanlara, “hala birlik maskesi altında en bağınaz grupçuluğu yapanlar” a illa örnek aranıyorsa, bunu görebilmek için “ön karar” a onay verenlere bakmak en doğrusudur. Zira “birlikte ölebilmek gerçekliği” orta yerdeyken, örneğin tutup üç şehidi olan TİKB’yi bir çırpıda bir yana iten ve böylece birliğe büyük bir

darbe vuranlar bizzat onlardır. Böyleleri, gerçekten de, “şehitle-
rimizin birlikte ölümü paylaşmaları karşısında mutlaka bir kez
daha geriye dönüp birlik konusunda söylediklerinin ne kadar ger-
çekçi olup olmadığını düşünmek düşünmek zorundadır.”

M. Ali Baran imzalı *Kurtuluş* başyazısı şu vurgularla bitiyor:
“*Daha cesur olmanın, yaşananlardan dersler çıkartarak, olum-
suzlukların üzerine giderek, her yerde devrimcilerin birliğini sağ-
lamayı teşvik ederek, daha ileri örgütlenmeleri ve eylemlilikleri ya-
ratmanın zamanıdır*”

Biz bu sözlere yürekten katılıyoruz. Ve temenni ediyoruz ki,
birilerinin vurgulanan bu önemli görevlerin gereklerini gözete-
bilmeleri için hala da “zaman” vardır.

Kurtuluş dergisinin bir sonraki sayısına geçiyoruz. 10 Ağustos
tarihli bu 2. sayı daha da önemlidir. Zira içerdeki 3 Ağustos tarihli
“ön karar”ın nihayet dışarıda da herkes tanafından öğrenildiği bir
döneme aittir. Bu sayının “*Birleşelim, Savaşalım, Kazanalım*” kö-
şesinde yer alan yazı var önümüzde. Sözkonusu yazının başlığı bir
soru ve yanıtından oluşuyor: “*Birlikler İçin Model mi Arıyoruz?
Cevabı Neden Ölüm Orucu Olmasın!*” Geçmiş deneyimlere atıfta
bulunarak tepeden kurulan ve genellikle kağıt üzerinde kalan ma-
sabaşı birliklerini eleştirerek başlıyor yazı. Gerçek ve kalıcı bir-
liklerin mücadele içinde kurulan ve sımanan birlikler olduğu be-
lirtiliyor ve zindan direnişlerinde kurulan birlikler buna örnek
olarak veriliyor:

“*Bilindiği gibi bu birlik Ölüm Orucuyla ortaya çıkmamıştır
'96 Ölüm Orucu Ümraniye katliamı sonrası hayata geçirilen ge-
nel direniş ve devamında oluşturulan Cezaevleri Merkezi Koor-
dinasyonu'yla mümkün olmuştur Oluşturulan birliktelik, giderek
örgütlülüğünü pekiştiren, giderek daha büyük mücadeleleri ör-
gütleyen bir gelişme göstermiştir. Cezaevleri Merkezi Koor-
dinasyonu ve DETUDAP... Türkiye 'de şu an en somut birlikler bun-
lardır işte.*”

Bu sözler biraz aşağıda şöyle devam ediyor:

“*Birlik diyenler, birliği isteyenler ilk elde somut adımlarını işte bu zeminlerde atmalıdırlar Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu ve DETUDAP içindekiler, bu birliktelikleri genişletmek için adım atmalıdırlar. Bugüne kadar Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu'na katılmayanlar katılmalı, DETUDAP içinde yer almayanlar almalıdır Her ikisi de pratikte belli bir sınırı vermiş birlikteliklerdir Katılmayanlar bundan böyle katılma gerekçelerini izah etmekte çok daha zorlanacaklardır*”

Gerçekten ilginç bir durumla karşı karşıyayız. 3 Ağustos'ta, içinde DHKP-C'lilerin de bulunduğu bazı gruplar, aldıkları “ön karar”la zaten bir süredir işlemez hale getirilen Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu'nu artık resmen ortadan kaldırıyorlarken, 10 Ağustos'ta *Kurtuluş* dergisi bugüne kadar “katılmayanlar artık katılmalıdırlar” çağrısı yapabiliyor. Ve bu çağrı, 3 Ağustos kararlarının dışarıya ulaştığı ve dışarıdan onay gördüğü bir sırada yapılabiliyor! Bu durum karşısında ne diyeceğimizi gerçekten bilemiyoruz. Ortada ya karar alma ve politika belirleme mekanizmalarının çok başlılığı, ya da çok büyük bir samimiyetsizlik olmalı. Biz ikisine de inanmakta güçlük çekiyoruz.

Aynı 10 Ağustos tarihli yazı “DETUDAP içinde yer almayanlar almalıdır” diyor. *Kızıl Bayrak* bir süredir fiilen DETUDAP etkinliklerinin içinde olmakla birlikte resmen bu oluşumun dışında bulunuyordu. (Bunun sorumluluğu *Kızıl Bayrak*'a değil, fakat zamanında bazı “küçük hesaplar”la hareket edenlere aittir.) *Kızıl Bayrak*, zindan direnişinin bitişinin hemen ardından ve DETUDAP'ı oluşturan yapıların “oybirliği” ile yaptığı çağrı üzerine, resmen de bu oluşumun içinde yer alma kararı aldı. Ama daha bu karar hayata geçmemişken, 3 Ağustos “ön kararı” dışarı ulaştı. Bunun üzerine *Kızıl Bayrak* bir kez daha dışında kalmakla kalmadı, DETUDAP kurucuları içinde yer alan başkaları (*Alınteri*) da dışına çıkarılarak, bilgileri ve iradeleri dışında “destekçi” durumuna düşürüldüler. Bu gelişmeler 10 Ağustos'tan hemen önce başladı ve 10 Ağustos'tan hemen sonra kesinleşti. Ama 10 Ağustos

tarihli *Kurtuluş* hala peygamberce bir iyiniyet havasında çağrılar yapıyor: “Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu’na katılmayanlar katılmalı, DETUDAP içinde yer almayanlar almalıdır”!

Ciddiyet, samimiyet ve tutarlılık bunun neresinde? Ve nihayet, *Kurtuluş* dergisinin 17 Ağustos tarihli 3. sayısı. Bu sayı, bizzat “tabanda” ve “mücadele içinde” atılan ve “mücadele içinde sınanan” birlik adımlarının (*Kurtuluş* döne döne bu türden bir birlik istediğini tekrarlayıp duruyor) tahrip edildiği ve tüm eleştiri ve uyarılara rağmen de bu sorumsuz tavrın hala savunulup sürdürüldüğü bir sırada çıktı. Bu sayıda yeralan birlik sorununa ayrılmış iki sayfalık tartışma ve eleştiri yazısının başlığı, yaşanan gelişmelerin ışığında ele alındığında, gerçekten dikkate değer: “*Birlik Problemleri; Hiçbiri Çözünsüz Değildir*”.

Başlığa çıkarılan bu iyimserlik pek güzel de, gelişmeler ve bizzat yazının içeriği bu konuda hiç de güven verici değil. Bir önceki sayının birliğin olumlu modelleri olarak sunduğu iki alanda yaşanan onca olumsuz gelişme orta yerde duruyorken, şu sözlerdeki “rahatlığa” şaşırılmamak mümkün değil: “*Birliğe duyulan ihtiyaç da büyümüştür, birliği mümkün kılan dinamikler de*”.

Yazının tartıştığı sorunlara ilişkin olarak elbette söyleyebileceğimiz çok şey var. Fakat mevcut ciddiyet ve samimiyet bunalımı devam ederken bunları ortaya koymanın çok fazla da bir yararı olduğunu zannetmiyoruz. Bu nedenle sözkonusu yazıyı geçiyoruz. Bizi burada asıl ilgilendiren aynı sayıdaki imzasız başyazı. Zindan direnişinin tüm onurunu neredeyse tek başına “DHKP-C geleneği”ne çıkarmak kaygısının hakim olduğu bu yazıda, yine de dikkate değer bazı vurgular yok değil. “*Zafer sarhoşluğu birliğimizin değerini kimsenin gözünde küçültmemeli*” diyen yazının en anlamlı değerlendirilmesi aşağıdaki şu sözlerde ifadesini bulmaktadır:

“Türkiye solu zaferinin büyüklüğü ölçüsünde büyük bir sorumluluk da üstlenmiştir Bu büyük sorumluluğun altında ezilmekten, ölüm orucunun siyasal sonuçlarını, savaşımızı geliştirecek,

kitlelerin devrimci örgütlülüğünü büyütecek politik-pratik sonuçlara çevirebilmeliyiz. Bu büyük sorumluluğun altında ezilmemek zaferi doğru kavramak ve sindirebilmektir ”

Buradaki vurgudan görünürde bir sorumluluk bilinci ve samimiyet duygusu yansıyor. Fakat soru şudur: Bunu diyebilenler, 3 Ağustos “ön kararı”nı ve onu izleyen olumsuz gelişmeleri yeniden değerlendirip oluşan tahribatı giderebilme sorumluluğu ve samimiyeti de gösterebilecekler midir?

“*Zafer sarhoşluğu birliğimizin değerini kimsenin gözünde küçültmemeli*” sözlerinin samimiyeti de, “bu büyük sorumluluğun altında ezilmemek” uyarısının ciddiyeti de, bu sorunun pratikteki yanıtıyla ölçülecektir.

(SY Kızıl Bayrak, Sayı: 12, 21 Ağustos 1996)

"3 Kasım seçimleri sol hareket tablosunun yeni bir düzeyde netleşmesinde çok önemli bir dönemeç noktası olmuştur. '71 Devrimci Hareketi'nin uzantısı olan ve '70'li yıllarda genel planda iyi-kötü devrimci bir konumda bulunan halkçı küçük-burjuva hareketin başlıca temsilcileri, 12 Eylül sonrasında girdikleri tasfiyeci çürüme sürecini, bir dizi aşamanın ardından 3 Kasım'da nihayet parlamentarizme açık geçişle noktalamışlardır."

"Parlamentarizme bu açık geçiş, '60'lı yılların TİP oportünizmine dönüş anlamına gelmekteydi. Yine de buradaki bu dönüş tanımı yanıltıcı olmamalıdır. TİP, tüm kaba oportünizmine rağmen, solun tarihi içinde ilerici bir gelişmeyi temsil ediyordu. Oysa bugün parlamentarizme dönüşü yaşayanlar, aynı tarih içinde liberal bir çürümeyi temsil ediyorlar. TİP şahsında yaşanan, düzenden sol bir ayrışmanın ve giderek devrimci bir kopuşmanın bulaşık bir ilk filizlenmesiydi. Oysa liberal sol şahsında şimdilerde yaşananlar: düzenle yeniden barışmanın ve giderek onunla bütünleşmenin son adımlarını temsil etmektedir. TİP'le başlayan sol uyanış, zamanla bağrından devrimci akımlar çıkarmış, reformizmi ve burjuva parlamentarizmini geride bırakmayı olanaklı kılan tarihsel önemde teorik ve pratik ilerlemeler yaratmıştı. Oysa bugün düzenle bütünleşmeye varan tasfiyeci liberal çürüme, bu teorik ve pratik kazanımlarla zaten yıllardır koparılan bağların artık biçimsel/duygusal planda da bir yana bırakılması anlamına gelmektedir."

ISBN 978-975-7271-41-3

Fiyatı: 13 YTL (KDV dahil)